

International Science Group
ISG-KONF.COM

**PROSPECTS FOR THE
DEVELOPMENT OF MODERN
SCIENCE AND PRACTICE**

11
MAY
12 **XVI** SCIENTIFIC AND
PRACTICAL
CONFERENCE
GRAZ, AUSTRIA

**DOI 10.46299/ISG.2020.XVI
ISBN 978-1-64871-445-0**

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF MODERN SCIENCE AND PRACTICE

Abstracts of XVI International Scientific and Practical Conference

Graz, Austria
11-12 May, 2020

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

UDC 01.1

The 16 th International scientific and practical conference «PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF MODERN SCIENCE AND PRACTICE» (11-12 May, 2020). Graz, Austria 2020. 418 p.

ISBN - 978-1-64871-445-0

DOI 10.46299/isg.2020.XVI

Published on **Bookwire™**
by Bowker
<https://www.bookwire.com/>

Text Copyright © 2020 by the International Science Group(isg-konf.com).

Illustrations © 2020 by the International Science Group.

Cover design: International Science Group(isg-konf.com). ©

Cover art: International Science Group(isg-konf.com). ©

The content and reliability of the articles are the responsibility of the authors. When using and borrowing materials reference to the publication is required.

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighboring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

The recommended citation for this publication is:

Abousetta V., Mobile application for testing fine motor skills of children // Prospects for the development of modern science and practice. Abstracts of XVI international scientific and practical conference. Graz, Austria 2020. Pp. 13-16.

URL: <http://isg-konf.com> .

TABLE OF CONTENTS

1.	Abousetta V. MOBILE APPLICATION FOR TESTING FINE MOTOR SKILLS OF CHILDREN	13
2.	Baieva O., Baiev V. HISTORICAL ASPECTS OF HEALTH INSURANCE DEVELOPMENT IN UKRAINE	17
3.	Bolychev B., Yaremenko D. MATHEMATICAL MODELING OF THE MONITORING PROCESSES OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITY	21
4.	Borysova T., Monastyrskiy G. BEHAVIORAL MODEL OF THE CONSUMER OF URBAN PUBLIC TRANSPORT SERVICES	24
5.	Chugunov I., Markuts Y. FISCAL POLICY IN THE CONDITIONS OF INSTITUTIONAL ECONOMIC TRANSFORMATIONS	27
6.	Dumanskyi M. DETECTION OF TEXT AFTER NEURAL NETWORK'S CLASSIFICATION	32
7.	Golub T. MOODLE PLATFORM FOR DISTANCE LEARNING IN UNIVERSITIES	34
8.	Gryshchenko V., Minina V. HEMATOLOGIC INDICATORS FOR TETRACYCLINE-INDUCED HEPATODYSTROPHY	37
9.	Hamada A., Selim M. SEGMENTATION OF THE BLOOD VASCULAR SYSTEM OF THE EYE BY THE FUNDUS PHOTOGRAPHY	40
10.	Hannawi A. MODULE FOR PSYCHOLOGICAL ASSESSMENT OF THE PATIENT READINESS FOR SURGICAL OPERATIONS	44
11.	Honcharenko T., Mihaylenko V., Lyashchenko T. INTEGRATION OF BIM AND CALS TECHNOLOGIES FOR INFORMATION MODELING IN CONSTRUCTION	48
12.	Kamarali S. THE HISTORICAL AND LEGAL FOUNDATIONS OF THE ECONOMIC LIFE OF THE HETMANIAN UKRAINE	51
13.	Kravchenko O., Besnsinna L. QUALITY ARTISTIC AND AESTHETIC EDUCATION OF MUSICAL ART TEACHERS AS THE SUBJECT OF PEDAGOGICAL RESEARCH	55
14.	Kruty K. FORMATION OF CULTURE OF ENGINEERING THINKING PRE-SCHOOLERS' BY STREAM-EDUCATION	57

15.	Kukharuk A. COLLABORATION OF UNIVERSITIES ON INDUSTRY 4.0 INITIATIVES	60
16.	Lapta S., Lapta S., Solovyova O. THE DIAGNOSTIC SYSTEM FOR THE DETECTION OF IMPAIRED GLUCOSE TOLERANCE (LATENT DIABETES MELLITUS TYPE 2)	63
17.	Litvinova M., Shtanko O. INFLUENCE OF THE SIZES OF SAMPLE'S SURFACE ON ENERGY POSITION OF THE MAXIMUM OF THE EDGE BAND OF RADIATION AT 77 K IN THE CRYSTALS UNDOPE GAAS	67
18.	Lukan M. LEGAL PROTECTION OF TRADITIONAL KNOWLEDGE AND INTELLECTUAL PROPERTY IN THE EUROPEAN UNION AND UKRAINE	69
19.	Marchuk L., Marchuk Y. INFORMALE AUSBILDUNG: DER SOZIAL-PSYCHOLOGISCHER ASPEKT	72
20.	Miasoid H., Lomakova K. GREEN ECO-TOURISM IN THE WESTERN REGIONS OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF COMPLEX ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY	75
21.	Miasoid H., Koshelenko K. PRODUCTIVITY AT RISK IN INTERNATIONAL TRAVEL AND TOURISM BUSINESS DURING COVID-19 PANDEMIA	78
22.	Mishchenko M., Shevchenko A., Mishchenko A. KEY DIRECTIONS IN THE ORGANIZATION OF HEALTH CARE AND PREVENTION ACTIONS TO REDUCE MORTALITY FROM CARDIOVASCULAR DISEASES IN UKRAINE	80
23.	Mogilevskyy S., Kovalchuk K. THE ROLE OF PLATELETS RECEPTORS IN THE DIAGNOSIS OF GEOGRAPHIC ATROPHY PROGRESSION IN CASES OF MACULAR DEGENERATION	83
24.	Nalyvaiko L., Lukianenko T. INTERNATIONAL MECHANISM OF ENSURING THE CHILD RIGHT TO DEFENCE AGAINST ALL FORMS OF VIOLENCE	85
25.	Oktysyuk Y., Avakov V., Cherepiuk O. ASSESSMENT OF SALIVARY CALCIUM, PHOSPHATE, MAGNESIUM IN CHILDREN WITH DENTAL CARIES	88
26.	Parasiuk V. PROBLEMATIC ASPECTS OF DETERMINATION OF DISCRIMINATION ATTRIBUTES IN LABOR LEGISLATION	91

27.	Petryshchenko N., Luk'yantsev V., Dolusov A. THE MAIN FACTORS INFLUENCING THE STRUCTURE OF POTENTIAL	95
28.	Poberezhny L., Poberezhna L., Markhalevych V. KINETICS OF DEFORMATION OF PIPE STEELS IN ACID SOILS	98
29.	Prykaziuk N., Khodakivska Y. UKRAINIAN, EUROPEAN UNION'S AND AMERICAN DEPOSIT GUARANTEE SCHEMES: A COMPARATIVE ANALYSIS	101
30.	Shcherbak I., Kovalova Y. HIGHLIGHTING THE STATIONARY SECTIONS ON ELECTRICAL LOAD GRAPHS	106
31.	Soshynska V. DIGITAL LITERACY IN THE NETHERLANDS	110
32.	Soshynska Y. CHANGES IN WORLDWIDE MEDIA CONSUMPTION	113
33.	Trach O. TEAM MODEL FOR CREATING AND MANAGING WEB COMMUNITIES	115
34.	Trembus I., Semenenko N., Tinytska Y. LIGNINE- CARBOHYDRATE DIAGRAM	117
35.	Voronetska I., Zadorozhna I., Sprynchuk N. ACTUAL PROBLEMS OF FEED MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE	120
36.	Voskoboinick V., Voskoboinyk A., Voskoboinick A. CROSS-CORRELATIONS AND SPECTRA OF PRESSURE FLUCTUATIONS ON SURFACE OF HYDROACOUSTIC	125
37.	Zakharova N. STATE AND PROSPECTS OF EXPORT DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY OF UKRAINE	131
38.	Алексахіна Т.О. МОДЕЛЬ МЕТАФОРИЧНИХ НОМІНАЦІЙ «РОСЛИНА - ЛЮДИНА»	134
39.	Асварова Л.В. ІСТОРІЯ ГОЛОВНОГО МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ МІСТА ХЕРСОН	139
40.	Балагурак В.В. СУЧАСНИЙ СТАН МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА	141
41.	Бараненко Р.В., Васильвенко Є.О. ДО ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КІБЕРЗЛОЧИНАМ	143

42.	Беліков І. РОЗВИТОК ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ У УЧНІВ 10–11 КЛАСІВ	146
43.	Бірюкова І.Г., Кравчук І.О. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ І НАЯВНІ ПРОБЛЕМИ	148
44.	Бойко Д.Р., Одайник С.В., Крічфалушій А.В. ОБҐРУНТУВАННЯ УМОВ ЗАКІНЧЕННЯ ПРИСТРІЛЮВАННЯ ЦІЛІ ЗА ДОПОМОГОЮ ДАЛЕКОМІРА ТА МОЖЛИВОСТІ ПЕРЕХОДУ ДО СТРІЛЬБИ НА УРАЖЕННЯ БАТАРЕЄЮ 152 – ММ СГ 2С3М	152
45.	Бойко С.В. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ	155
46.	Борисюк І.Ю., Фізор Н.С., Кравченко Л.С. РОЗРОБКА СКЛАДУ ТА ТЕХНОЛОГІЇ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ЛІКАРСЬКОГО ГЕЛЮ З ЕКСТРАКТОМ КРОПИВИ ДВОДОМНОЇ (URTICA DIOICA L.)	160
47.	Бронникова С.С. ПРИНЦИПИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОМЕЖУТОЧНЫХ РЕКРЕАЦИОННЫХ ПРОСТРАНСТВ В ЖИЛОЙ СРЕДЕ	165
48.	Бурлаков Н.О. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ЛЕОНАРДА ЛЕОПОЛЬДОВИЧА ГІРШМАНА	168
49.	Вайда Т.С., Голенко Н.М. ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ТА ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ У ПОЛІЦЕЙСЬКИХ СТІЙКОГО ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ДО НЕГАТИВНОЇ ДІЇ ЗОВНІШНІХ НЕБЕЗПЕК (НА ПРИКЛАДІ НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ)	171
50.	Васенко М.П. ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ	177
51.	Видиборець С.В. СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО ФАЗИ ПЕРЕБІГУ ТА ДІАГНОСТИКУ ХРОНІЧНОЇ МІЄЛОЇДНОЇ ЛЕЙКЕМІЇ	181
52.	Видиборець С.В., Рибальченко В.Ф., Невірковець А.А. РОЛЬ БАЗОВИХ ВІДДІЛЕНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧІВ ЦИКЛІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЛІКАРІВ	185

53.	Владимирова А.Л., Голінська Т.М., Седіна К.Ю. ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД В ОСВІТІ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	189
54.	Владимирова А.Л., Голінська Т.М. АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРЕВЕНТИВНИХ ФУНКЦІЙ ЕСТЕТОТЕРАПЕВТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ПРИРОДНИХ УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	193
55.	Гайденко С.М., Свічко С.О. РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ЕКОНОМІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	198
56.	Глебова В., Гасан К. THE USE OF THEATRICAL ART IN MUSIC LESSONS IN ELEMENTARY SCHOOL	203
57.	Страшинський І.М., Пасічний В.М. КЛІТКОВИНА ПСІЛЛУМУ ТА НАСІННЯ ЧІА – ФУНКЦІОНАЛЬНІ ІНГРЕДІЄНТИ М'ЯСНИХ НАПІВФАБРИКАТІВ	206
58.	Грисюк Л.В., Асмолова І.Д., Якубовський І.В. РОЛЬ МАЛЮВАННЯ НАЧЕРКІВ З НАТУРИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ АРХІТЕКТОРІВ І ДИЗАЙНЕРІВ СЕРЕДОВИЩА	210
59.	Гритенко О.А. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСТАВ ТА УМОВ ТРИМАННЯ В ДІЛЬНИЦІ ПОСИЛЕНОГО КОНТРОЛЮ	214
60.	Гуржий О.С., Жданюк К.Г. ІСТОРИКО-ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ	218
61.	Гурьева Е. ИЛЬЯ ИЛЬИЧ МЕЧНИКОВ: 145 ЛЕТ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ	221
62.	Гусарчук К.А., Нерба М.В., Демочко Г.Л. ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я: КОЛИ Й ДО КОГО НЕОБХІДНО ЗВЕРНУТИСЯ ПО ДОПОМОГУ	223
63.	Дашківська М.О., Сітнікова Є.О., Фельдман Т.В. ВПЛИВ ЦИКЛАДНИХ РИТМІВ НА ЖИВІ ОРГАНІЗМИ ТА НАЛАШТУВАННЯ ВЛАСНОГО БІОЛОГІЧНОГО ГОДИННИКА В ЕПОХУ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРПОГРЕСУ	226
64.	Дейнеко Н. В., Леветеров О. А., Шевченко Р. І. ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УМОВАХ ПОШКОДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОЖИВЛЕННЯ СИСТЕМ АВАРІЙНОЇ ПРОТИДІЇ	230

65.	Иващенко И.С. ОПРЕДЕЛЕНИЕ УРОВНЯ МОРОЗОУСТОЙЧИВОСТИ РАСТЕНИЙ ВИДА <i>PLICATA DONN EX D. DON</i> МЕТОДОМ ПРЯМОГО ЛАБОРАТОРНОГО ПРОМОРАЖИВАНИЯ	233
66.	Івасишен В.Р., Синчак В.П. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ВОДОПОСТАЧАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	235
67.	Ковач А.І., Опачко М.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ УЧНІВ У ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ПЕРІОД СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ	239
68.	Кожина А.В. ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ МІСЦЕВИМ РОЗВИТКОМ	243
69.	Корж А.Р. ВЖИВАННЯ ПРАГМАТИЧНОЇ АДАПТАЦІЇ В КОНТЕКСТІ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ	247
70.	Коротяєва Л.М., Чубіна Т.Д. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВИНИКНЕННЯ КРИЗОВИХ ПОДІЙ	249
71.	Кузніченко О.В., Бурбан В.М., Таранова О.С. СТРАХОВА ПЕНСІЙНА СИСТЕМА: АДАПТАЦІЯ ПІД УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	251
72.	Літвінова І.Ф., Усата Ю.Г. МОНОПОЛІЯ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ: ДОЦІЛЬНІСТЬ ІСНУВАННЯ	254
73.	Лутковська С.М. ВЕКТОРИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	257
74.	Ляо Б. КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ	260
75.	Ляска О.П., Прокопова О.П. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА-АГРАРНИКА	264
76.	Мазур В.Ю., Стрельбіцький М.А. ОЦІНКА ОПЕРАТИВНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ, ЯКУ ОПРАЦЬОВУЄ СИСТЕМА ВИСВІТЛЕННЯ НАДВОДНОЇ ОБСТАНОВКИ	267
77.	Макарчук М.О. ВПЛИВ ПОГОДНИХ УМОВ НА ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ КУКУРУДЗИ	269

78.	Мартинюк О.А. ПРАГНЕННЯ ДО ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ	271
79.	Матвеева Н.О. ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПРИНЦИПАХ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА	275
80.	Ніколаєску І.О. ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ НАВЧАННЯ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	279
81.	Ніколенко Я.О. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	283
82.	Німенко Н.А. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	285
83.	Новаковська І.О., Скрипник Л.Р. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ	288
84.	Новаковська І., Іщенко Н. СУЧАСНІ ПИТАННЯ НОРМУВАННЯ ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ БУДІВНИЦТВА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ В УКРАЇНІ	291
85.	Огурченко О.В. РЕКЛАМА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	294
86.	Одаренко О.В. ЖУРНАЛІСТИ – У ГРУПІ РИЗИКУ: ЯК ПАНДЕМІЯ Covid-19 ПОЗНАЧАЄТЬСЯ НА МЕДІА	296
87.	Павленко Л.М. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВИЛЬНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА ОБ’ЄКТИВНИМИ ОЗНАКАМИ СТ.СТ.263 ТА 263-1 КК УКРАЇНИ	299
88.	Панов М.С. СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАДАПТАЦІЇ	302
89.	Пасько О.М. ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО- ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПОЛІЦІЇ	306

90.	Полешко Е.П. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕХАНІЗМУ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБМЕЖЕНЬ ПРАВ І СВОБОД ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ	310
91.	Поліщук М.Г. СУТНІСТЬ ТА ВИМОГИ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	313
92.	Полтавець М.О., Фостащенко О.М. СИСТЕМОТЕХНІЧНИЙ ПІДХІД ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ У БУДІВНИЦТВІ	316
93.	Поляков Є.В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ	321
94.	Попова А.О., Тінчуріна С.Р., Демочко Г.Л. ВЕГЕТАРІАНСТВО: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СУЧАСНОЇ ХАРЧОВОЇ КУЛЬТУРИ	324
95.	Порохнявий А.В., Ластовкін В.А. ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПОРТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	327
96.	Рзаєв Е. ДО 20-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ СМЕРТІ ВІДОМОГО РОСІЙСЬКОГО ОФТАЛЬМОЛОГА ФЕДОРОВА СВЯТОСЛАВА МИКОЛАЙОВИЧА (1927-2000)	330
97.	Селезнєва О.О. ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ У ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ СУЧАСНОГО ДИТЯЧОГО САДКА	332
98.	Сивий М.Я. ФЛЮСОВА СИРОВИНА ДЛЯ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ	336
99.	Скорик В.Ю., Хоменко Л.М. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЙОГО СТАБІЛІЗАЦІЇ	340
100.	Стельмашук Х.Р. СТРАХИ ЖІНОК ПРИ ВСТУПІ У ПОВТОРНИЙ ШЛЮБ	342
101.	Стеценко Н.О., Іноземцева К.В. ВИРОБНИЦТВО ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ - СУЧАСНИЙ НАПРЯМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	345
102.	Стецюк С., Тенєшев В. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЯК ОДИН З ЕЛЕМЕНТІВ РЕФОРМУВАННЯ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	349

103.	Страшинський І.М., Пасічний В.М., Ришканич Р.О. ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТА ФІЗИКО-ХІМІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ РОСЛИННИХ ВОЛОКОН	353
104.	Сулаєва Н.В., Барда С.І. ФОРМАЛЬНА, НЕФОРМАЛЬНА ТА ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	357
105.	Сулаєва Н., Мужикова І. АНАЛІЗ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	360
106.	Сухомлінова Ж.В., Демочко Г.Л. ПСИХОГЕННЕ (КОМПУЛЬСИВНЕ) ПЕРЕЇДАННЯ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА КРИТЕРІЇ ДІАГНОСТИКИ	363
107.	Трачук С.С., Бубенщиков Р.В., Стеців С.В. РОЗВИТОК РАКЕТНОЇ ЗБРОЇ УКРАЇНИ	366
108.	Удадесс М.А. РОЛЬ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СТАБІЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	369
109.	Ульяницька Н.Я., Андрійчук О.Я., Грейда Н.Б. ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ЗОРОВОЇ ВТОМИ У КОМП'ЮТЕРОКОРИСТУВАЧІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	372
110.	Чайковська Х.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ У ПРОЕКТУВАННІ ЛЬВІВСЬКОЇ ДИТЯЧОЇ АРТ-СТУДІЇ «ДОЛОНЬКА»	375
111.	Черняк Н.П. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ В РЕЗУЛЬТАТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЗА ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	377
112.	Чжі Ю. ІНДИВІДУАЛЬНІ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	380
113.	Чикалова Т.Г. ІГРОВИЙ ПАРАШУТ ЯК УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	384
114.	Шакір'янова Д.В. МЕДИЦИНА ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ	387
115.	Шевченко А.О. ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ КОМПЛЕКСНОЇ ТЕРАПІЇ ЖІНОК З ЗАГРОЗОЮ ПЕРЕДЧАСНИХ ПОЛОГІВ НА ПОДАЛЬШИЙ ПЕРЕБІГ ВАГІТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ РОЗРОДЖЕННЯ	390

116.	Шевченко В.Є. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗРАХУНКУ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ	395
117.	Шикітка Г. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ СЛОВНИКІВ	399
118.	Шульська Н.М., Римар Н.Ю., Кардаш В.П. РЕДАКТОРСЬКІ НЕТОЧНОСТІ В ЖУРНАЛІСТСЬКОМУ ТЕКСТІ: ПОМИЛКИ НА РІВНІ СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ	402
119.	Щирська В.С. ДОСВІД КОРОЛІВСТВА ШВЕЦІЇ У ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	406
120.	Щурат Т.Г. НАРКОПРЕСТУПНОСТЬ В УКРАИНЕ СЕГОДНЯ	411
121.	Яковенко І.О., Чорна В.В. ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ СІМ'ЄЮ ПРИ ВСТУПІ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД	414
122.	Бардачевська А.М. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ЗБРОЇ І МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	416

MOBILE APPLICATION FOR TESTING FINE MOTOR SKILLS OF CHILDREN

Abousetta V.

student,

Bachelor's Degree

Department of Biomedical Engineering

Kharkiv National University of Radio Electronics

It is known that fine motor skills such as touching, grasping, and object manipulation can be defined as coordination of small muscle movements, usually finger-movements, that occur in coordination with the eyes [1-2].

The latest studies concerning the development of fine motor skills in children indicate that the abilities which include the use of hands develop over time, starting with primitive gestures such as grabbing at objects to more specific activities that require precise hand-eye coordination [3-5]. Fine motor skills are skills that involve a refined use of the small muscles controlling the hand, fingers, and thumb. The development of these skills allows one to be able to complete tasks such as writing, drawing, and buttoning [5-7].

As known, "basic" fine motor skills gradually develop and are typically mastered between the ages of 6-12 in children. These skills will keep developing with age, practice, and the increased use of muscles while playing sports, playing an instrument, using the computer, and writing [8-14].

A lot of tests for development fine motor skills for children based on manipulation of small objects with identification their shape, size, and weight. By engaging in hands-on play the child learns that some objects are heavy, requiring more force to move them; that some are small, easily slipping through the fingers; and that other objects come apart and can possibly be put back together again. This type of activity is crucial for the development of the child's fine motor skills [8-10].

Kids aged 5 to 7 years have been the fine motor skills will be developed to a much more powerful level, and are now being refined. As the child interacts with objects, the movements of the elbows and shoulders should be less apparent as the movements of the wrist and fingers. There are still gender differences in the development of fine motor skills. From the ages of 3-5 years old, girls advance their fine motor skills more than boys. Girls develop physically at an earlier age than boys; this is what allows them to advance their motor skills at a faster rate during prepubescent ages. Boys advance in gross motor skills later on at around age 5 and up [1-14].

The general scientific issue is the timely development of fine motor skills of children because they will show signs of difficulty controlling coordinated body movements with the hands, fingers, and face. Children may also show signs of difficulty with tasks such as cutting with scissors, drawing lines, folding clothes, holding a pencil and writing, and zipping a zipper.

Nowadays a lot of children use digital devices: smartphones, graphics and touchscreen tablets, laptops. These gadgets are comfortable and ergonomic for enjoyment, playing, and generally applying. That's why we proposed dynamic tests for developed fine motor skills as a mobile application like games for children. The testing process is execution different tasks with low-level and high-level complications - reiteration of the fingers of the trajectory of the object movements. Fig. 1 demonstrates a schematic example of testing on the touch screen of the smartphone.

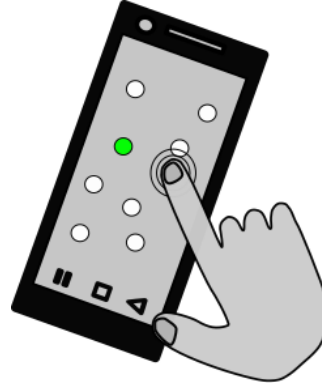

Figure 1 – A schematic example of testing on touch screen of smartphone

Different trajectories were programmed in corresponding the movement of a figure in the Cartesian coordinate system starts from the initial $(0;0)$, with a step $h=5$ pixels and a random velocity of motion $v(X)$ and $v(Y)$, on a segment $[-5; 5]$ is given by the following expression [3]:

$$\begin{cases} x = x + v(X) \\ y = y + v(Y) \end{cases} \quad (1)$$

Fig. 2 represents an example of a developed dynamic test - the movement of a ball along a specific trajectory. It is interesting for execution specifically by children. Tests have settings about the adaptation of the background, count of objects and their size and color, etc. A different configuration of tasks allows execution of game for each finger right or left hand separately.

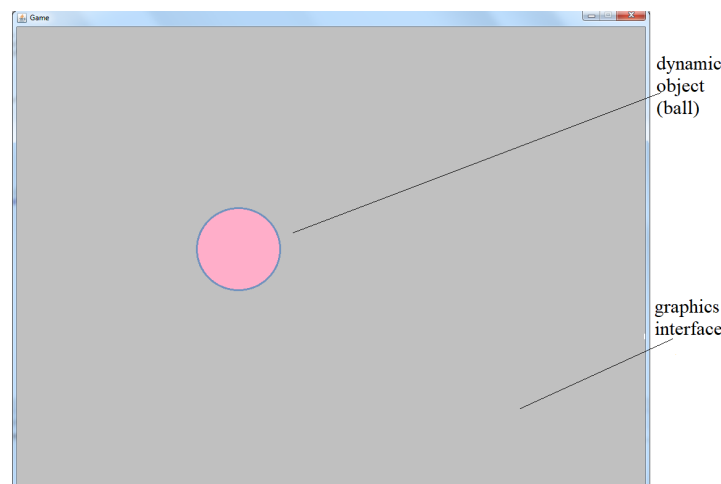

Figure 2 – A sample of developed game for testing fine motor skills [3]

The mobile application has been adapted for children enables develop fine motor skills by registering basic physical parameters during testing. The subsequent stages of research are experimental studies with children of different age categories. In addition, the development of specialized tests based on the current performance of fine motor skills is an important scientific task.

References

1. Raza, Tasbeeh & Arif, Hera & Darvagheh, Samanbar & Hajjdiab, Hassan. (2017). Interactive Mobile Application for Testing Children with Dysgraphia. 432-436. DOI: <https://doi.org/10.1145/3055635.3056599>.
2. Mohd Razali, F. Abdul Aziz, N. A., Salim, S. A., Mohamad Rasli, R., & Zulkefly, N. F. (2018). The user experiences of pre-school children on the use of multi touch hand gestures towards fine motor skills : the experts' and teachers' reviews. Journal of Fundamental and Applied Sciences. 8(X), pp. 1- 4.
3. Selivanova, K. Determination of the basic parameters of sensor devices for the implementation of psychoneurological research with the introduction of multitouch technology / K. Selivanova, O. Avrunin, N. Kazimirov // Innovative Technologies and Scientific Solutions for Industries, 2020. No. 1 (11), P. 147–155.
DOI: <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2020.11.147>.
4. Karina G. Selivanova, Olena V Ignashchuk, Leonid G Koval, Volodymyr S Kilivnik, Alexandra S Zlepko, Daniel Sawicki, Aliya Kalizhanova, Aizhan Zhanpeisova, Saule Smailova. Computer-aided system for interactive psychomotor testing // Photonics Applications in Astronomy, Communications, Industry, and High Energy Physics Experiments. Proc. of SPIE – Proceedings Volume 10445, – 2017. – 104453B. DOI: <https://doi.org/10.1117/12.2280815>.
5. Avrunin O.G. A method of computer testing of the level of development of graphic skills / O.G. Avrunin, K.G. Selivanova, Farouk Ismail S. Husham // International Journal of Computer Science and Engineering, 2014; 3 (2). – P. 19-26.
6. Avrunin O. G. Computer system for testing of fine motor skills / O. G. Avrunin, K. G. Selivanova // Сучасні напрями розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та засобів управління // Матеріали п'ятої міжнародної науково-технічної конференції. Полтава: Наукове видання, 2016. – С 44.
7. Avrunin O. G. Method of Hand Movement Testing on Grafic Tablet / O. G. Avrunin, K. G. Selivanova. // Proceedings of the first Russian German Conference on Biomedical Engineering (RGC - 2013). – Hannover 23 - 26 October 2013. – P. 84.
8. Аврунин О. Г. Разработка метода автоматизированного тестирования мелкой моторики ведущей руки на графическом планшете / О. Г. Аврунин, К. Г. Селиванова // Прикладная радиоэлектроника : науч.-техн. журн. – Х. : ХНУРЕ, 2013. – Т. 12, № 3 – С. 459–465.
9. Селиванова К. Г. Разработка интерактивных тестов для оценки уровня развития мелкой моторики / К. Г. Селиванова, О. Г. Аврунин, В. В. Семенец // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна: Х. 2014. – № 1143, Вип.6. – С. 72-75
10. Селиванова К. Г. Компьютерная система интерактивного тестирования психомоторики / К. Г. Селиванова // Полиграфические, мультимедийные и web-

технологии. Т.1. Тез. Докл. 1-й Международной науч.-техн. конф. – Харьков: ХНУРЭ, 2016. – С. 81-82.

11. Селиванова К.Г. Виртуальный тренажер для развития мелкой моторики рук / К.Г. Селиванова, В. Худайбердиев // Актуальные проблемы автоматизации и приборостроения: материалы Всеукр.наук.-техн.конф.–Х.: ФОП Панов А.М., 2016. – С.68-69.

12. Селиванова К. Г. Внедрение multi-touch технологии для реализации интерактивного тестирования в психоневрологии / К. Г. Селиванова, М. Ю. Тымкович, О. Г. Аврунин // Фізичні процеси та поля технічних і біологічних об'єктів : матеріали XVII Міжнародної науково-технічної конференції. – Кременчук : КРНУ, 2018. – 236 с. – С. 121– 122

13. Селиванова К. Г. Экспериментальное исследование тонкой моторики рук с помощью цифрового графического планшета / К. Г. Селиванова // Вестник Нац. техн. ун-та "ХПИ" : сб. науч. тр. Темат. вып. : Новые решения в современных технологиях. – Харьков : НТУ "ХПИ". – 2013. – № 18 (991). – С. 137-143.

14. Селиванова К.Г. Оценка исследований мелкой моторики рук в динамике с применением графического планшета / К.Г. Селиванова // Сборник материалов докладов «Радиоэлектроника и молодежь в XXI веке», 2013, С. 218-219.

HISTORICAL ASPECTS OF HEALTH INSURANCE DEVELOPMENT IN UKRAINE

Baieva O.,

DSc, Full Professor
PHEE «Kyiv Medical University»

Baiev V.

PhD, Associate Professor
National University of Food Technology

The origins of health insurance in Ukraine originate from the provisional decision of the Government of the Russian Empire of August 26, 1866. In connection with the onset of the cholera epidemic, a temporary provision was adopted, under which owners of factories and factories undertook to organize for their workers hospital (with calculation of 1 bed per 100 people) [4].

In 1870, the first hospital cash register was established at the Admiralty plant Rusud in Mykolayiv. The management of the plant introduced a fundraiser into the hospital, at the expense of which concluded an agreement on the provision of medical care to the workers of the factory by naval hospital. However, under this agreement, medical assistance was provided in case of industrial accidents. In the 80 years of the XIX century health insurance covered 15% of workers in enterprises in Ukrainian provinces.

In the 1890 years, social insurance became one of the main requirements of the labor movement in Ukraine, so some entrepreneurs began to insure their workers in private insurance against death, disability and temporary disability. Such insurance initially became most widespread in Odessa, where in 1894 workers of 22 enterprises were insured. Soon insurance started in Mykolaiv, Kherson and some other cities [1].

Progressively-minded Odessa entrepreneurs and industry-related officials, taking into account their own and Western European experience, have developed a draft statute for the Mutual Accident Insurance Company. Such a society was established in 1899 and began its work in the second in the Russian Empire, after Riga. In 1902 it numbered already 7 thousand insured. According to his model, in 1905 the Black Sea Society of Mutual Insurance of Shipowners against Workers and Employees was established in Odessa. It operated in all ports of the Black and Azov seas and in coastal river ports. The treatment of the insured was carried out at the expense of entrepreneurs, and the desire to reduce insurance costs contributed to the creation of a network of their own medical institutions in Odessa and Mykolaiv.

Along with manufacturers and breeders, health insurance began to be introduced by some working manufacturing organizations. So, in Mykolaiv in 1909 masters of shipbuilding factories - members of cooperative and handicraft societies created a joint medical organization, whose work they tried to build on the model of German hospitals.

The activities of the first mutual insurance companies in the territory of Ukraine facilitated the official recognition and promotion of social insurance on a voluntary basis. The law on the liability of entrepreneurs for the injury to workers and compensation for their losses, including through insurance, was adopted only in 1903 [2-3].

In 1912, the Third State Duma of the Russian Empire passed the Law "On Social Security in Case of Illness", which gave official status to sickness funds and initiated the development of insurance medicine and the territory of Ukraine. The legislation on workers' insurance, already in place at that time, was enshrined in legislation and new elements of mandatory and state control were introduced.

The law of 1912 provided for both cash benefits in the event of sickness of the workers and the provision of medical assistance, and defined the range of persons to be covered by health insurance. These include all employees and employees of enterprises. Employees of public and railway roads of public use, which were subject to the provisions of the Provision for sickness and accident insurance, were an exception.

The compensation in case of illness was carried out in the form of: medical aid - at the expense of the owner of the enterprise (Part 8); financial aid - issued by sickness funds (Part 9) [4].

The Office of the Office of the Hospital Fund relied on the General Meeting of the Office and its Board. In its activities, the sickness funds were guided by the Charter. Participants of hospital cash registers were employees and employees "from the date of admission to work (service) or from the time of formation of the cash register (business receipts to the cash register)", as well as the owners of the enterprises.

The sickness fund was formed from: contributions of participants - from 1 to 3% of the amount of earnings; Owners' payments - in the amount of 2/3 of the contributions of the cash registers; income from property; donations; monetary penalties imposed by board of directors; penny; single income.

During this period, there were 2 types of hospital cash registers: factory - hospital cash desks of some industrial enterprises, which paid for the assistance in the established cases, organized the provision of free medical care; united - hospital funds, which had several co-founders. An example is the combined hospital fund with. Katerynoslav (now Dnipro), which in 1915 numbered more than 13 thousand co-founders [4].

Hospitals provided their participants with cash assistance in three cases: sickness or accident related to disability (1/2 to 2/3 earnings for families and 1/4 to 1/2 for others); on the occasion of childbirth (from 10% to 50% of the earnings of the worker); for burial (from 20 times to 30 times the daily earnings of the deceased).

Hospitals were created on a professional and territorial basis. There were four systems for organizing medical assistance through the sickness funds:

1. Unrestricted free choice - medical care was provided to the insured at any medical facility at the expense of the hospital fund.
2. Written agreement with doctors - an agreement was made with the doctors to provide medical assistance to a specific insured person, which defined the rights and

obligations of doctors. When concluding such agreements, the patient did not have the freedom to choose a doctor.

3. Limited free choice - an agreement was reached with doctors to provide medical care, but the patient had the right to choose a doctor within the funding of a specific hospital fund.

4. Organizationally free choice - the conclusion of a collective agreement of doctors with the sickness fund and the free choice of a doctor for patients in the medical institutions of this hospital fund.

Social insurance, which was covered by the sickness funds, had a number of significant differences from such types of assistance as charity, self-taxation and mutual assistance [5].

First, it was regulated by the state and was mandatory for a particular category of workers. This was the basis for strengthening the facilities of medical institutions.

Secondly, not only hired workers and employees but also entrepreneurs, who accounted for one third of the insurance premiums, were involved in the creation of the cash fund of the health insurance funds.

Third, the establishment of sickness funds allowed the accumulation of contributions from one or more enterprises and the distribution of funds among the members of the fund by type of insurance and insurance obligations.

Hospitals were managed by general meetings and boards. The General Meeting was the highest authority in determining the amount of assistance and contributions. The board was the executive body.

In 1915 and 1916, the share of payments to the sickness fund from employees and employees amounted to 60% of contributions to the cash fund of the fund, business owners contributed 40%. The amount of the contribution in the first year of existence of sickness funds was 3% of the salary of the participant of the fund. In the future it was reduced to 1-2%.

Health insurance funds were paid: compulsory assistance - in case of illness, injury, death of the insured; optional assistance - assistance to families of patients and unemployment.

From the first days of their activity, the sickness funds began to demand the transfer of the right to organize medical care to the insured. However, due to the resistance of the business owners, only two of them (in Mykolaiv and Odessa) during the period of validity of the insurance laws of 1912 were able to take into their own hands the case of organizing medical aid to the participants of the cash registers.

On the territory of Ukraine 2 forms of activity of hospital cash registers were introduced:

- a contractual form whereby doctors who are hired by the cashier provide medical assistance to patients on a coupon system or for a monthly fee. This form was prevalent in Odessa;
- provision of medical care through own outpatient clinics. This form of hospital cash registers was most widespread in Mykolaiv.

During the period of Ukrainian statehood in the south of Ukraine (1917-1919), hospitals and insurance companies continued to operate. In December 1917 the Society of Doctors of Medical Offices of Odessa was founded. The board of this

company has entered into agreements with almost 10 thousand patients and their employers to provide medical care on the principle of "free choice of doctor" with the use of a coupon system. In Mykolayiv, in June 1918, a city hospital cash register was established [1].

During the formation of Soviet power, the organization of health care was conducted on the principle of social justice, which provided for equal access of the population to medical care through the financing of industry from public funds.

The state has increasingly embarked on a way to control and regulate insurance business, which has been expressed in limiting the rights of insurance funds, reducing their number by combining, prohibiting arbitrary use of their funds by regulating each type of activity and strictly centralized regulation of insurance tariffs and setting preferential tariffs. . There were major contributions to the All-Union Insurance Fund and the removal of "surpluses" of individual funds [1].

References

1. Baieva O.V., Cheban V.I .Fundamentals of Insurance Medicine. - Training Manual. Chernivtsi, Publishing House of Bukovina Medical University.- 2019.-274 c.
2. Volokhova L.F., Ostapenko D.O. Health insurance and its development in Ukraine // Scientific and practical collection "Financial services" .- 2017.- №1.-P.35-39
3. Voronina N.V. The evolution of compulsory health insurance (experience of occupational medicine). Retrieved from:: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/8101/ilovepdf_com-40-42.pdf
4. Dansky B.G. Pre-revolutionary insurance campaign. Moscow, 1923. -33p.
5. Lyubimov B. Social insurance in the past and present. Moscow. Labor issues. 1925. 24 p.

MATHEMATICAL MODELING OF THE MONITORING PROCESSES OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITY

Bolychev B.,

student

National Aviation University, Kyiv

Yaremenko D.

student

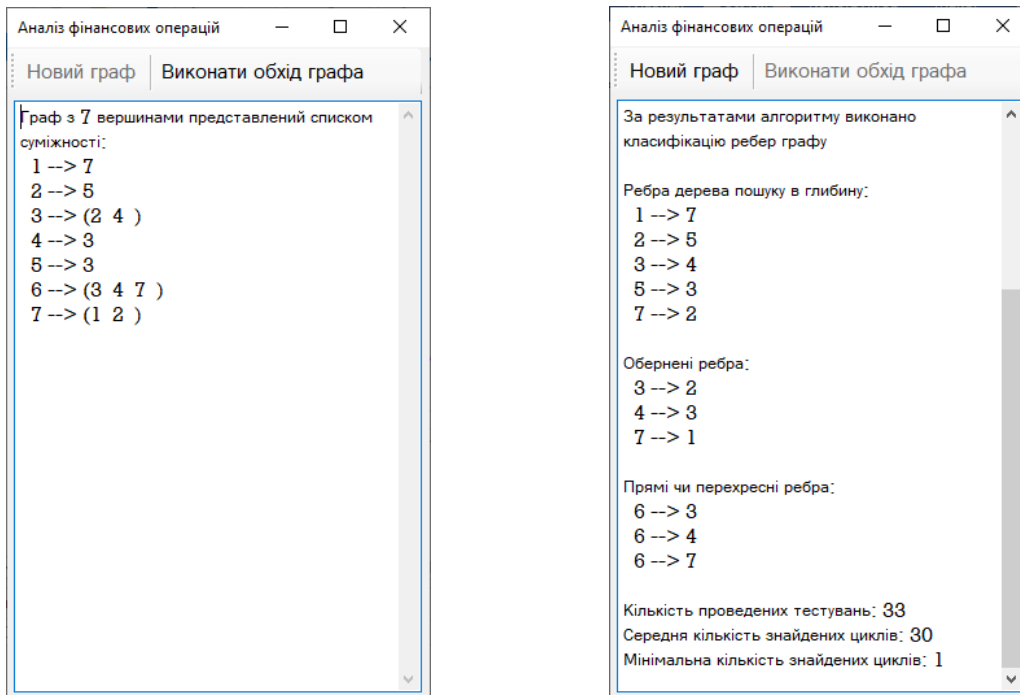
National Aviation University, Kyiv

The analysis, modeling and forecasting of financial and economic processes is the basis for the development of management decisions at all levels of the economic hierarchy. This task is characterized by increased complexity and ambiguity, that's why there is a question of the effective analysis and development of such models and methods which will adequately describe current financial and economic processes. This paper deals with the problem of modeling financial and economic processes which describe the turnover of funds in order to control them.

In times of rapid economic development, there is a demand of automated systems which can control the money supply. After identifying the problem in a graph-theoretic formulation, the researcher receives a powerful tool for solving it – algorithms on graphs. The purpose of the work is to develop software for modeling the states of any financial system with the goal of bringing to light money-laundering schemes. Proposed methodology is based on the application of the DFS (depth-first search) algorithm for the oriented graph and analyses said system with the intent of finding hidden links in the system.

Detection of the existence of the links in the financial system. Suppose we are given a certain financial and economic process S , with the finite set of states S_t , $t = 1, \dots, T$. Every state represents some network – a directed graph, where vertices are the account numbers, and edges are the directions of recosting from one account to another. To detect the existence of hidden links between accounts we offer the procedure of graph edges classification based on the depth-first search algorithm, realized on C#.

We can distinguish 4 types of edges after performing depth-first search: 1) tree edges – the ones in DFS tree; 2) back edges – those which connect the vertex with its ancestor in DFS tree; 3) forward edges, which are not a part of the DFS tree and connect the vertex with its descendant in the same tree; 4) cross edges – the rest of graph edges. The existence of links is indicated by presence of back edges, which, in turn, indicates about the refund of the transferred money to the original account. To test the adequacy of the chosen approach, large-scale software testing was performed for randomly oriented arbitrary-dimensional graphs presented by adjacency lists:

It was found that the method always finds all the cycles existing in the graph on arbitrary input data.

Corruption schemes exposing. Based on the found results of edge classification in said method, it is possible to determine the numbers of accounts involved in the money laundering scheme by searching for strongly connected components – coverage trees obtained while doing depth-first search in a transposed graph; they only consist of forward and back edges. The MathCad application builds up a table of transposed graph edges classification, with the help of which strongly connected components could be easily defined analytically or graphically:

STRONG_COMP(GRAF) =

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	1 BLACK"		1	6	"NIL"	0	0	"T"	0	0	0	0	0
2	2 BLACK"		3	4	3	"B"	0	0	0	0	0	0	0
3	3 BLACK"		2	5	1	0	"T"	0	0	0	0	0	0
4	4 BLACK"		7	10	"NIL"	0	"FC"	0	0	0	0	"T"	0
5	5 BLACK"		11	14	"NIL"	0	0	0	"FC"	0	"T"	0	0
6	6 BLACK"		12	13	5	0	"FC"	"FC"	0	"B"	0	0	0
7	7 BLACK"		8	9	4	0	0	0	"B"	0	0	0	0
8	8 BLACK"		15	16	"NIL"	0	0	0	0	"FC"	0	"FC"	"B"

The first 5 columns show number, color (white, grey or black, accordingly to DFS algorithm), time of opening and closing and vertice-ancestor for each vertice correspondibly. The graph here, just like in modified DFS algorithm, is defined by adjacency list:

$$T1 := 2 \quad T2 := \begin{pmatrix} 3 \\ 5 \\ 6 \end{pmatrix} \quad T3 := \begin{pmatrix} 4 \\ 7 \end{pmatrix} \quad T4 := \begin{pmatrix} 3 \\ 8 \end{pmatrix} \quad T5 := \begin{pmatrix} 1 \\ 6 \end{pmatrix} \quad T6 := 7 \quad T7 := \begin{pmatrix} 6 \\ 8 \end{pmatrix} \quad T8 := 8 \quad \text{GRAF} := \begin{pmatrix} 1 & T1 \\ 2 & T2 \\ 3 & T3 \\ 4 & T4 \\ 5 & T5 \\ 6 & T6 \\ 7 & T7 \\ 8 & T8 \end{pmatrix}$$

In conclusion, the developed automated system for analyzing the process of controlling financial activity which uses a modification of the depth-first search method always finds loops in oriented graphs of any size and form, if they contain at least 1 back edge. The main advantage of this algorithm is the absence of recursion. MathCad application for finding strongly connected components is designed to be used in non-programming-oriented facilities, such as banks, to efficiently track down numbers of their clients which are involved in money-laundering schemes.

As a direction for the future research on this topic it is possible to choose the stabilization of the financial system by establishing and maintaining the maximum cash flow in the system using corresponding algorithms on graphs, such as Ford-Falkerson algorithm and Edmonds-Karp algorithm.

References

1. Hopcroft John E. Efficient Algorithms for Graph Manipulation / John E. Hopcroft, Robert E. Tarjan // Communications of the ACM. – 1973. – p. 372-378.
 2. Kormen T. Algorithms. Construction and analysis / T. Cormen, C. Leiserson, R. Rivest, C. Stein *Kormen T. Algoritmy. Postroyeniye i analiz / T. Kormen, CH. Leyzerson, R. Rivest, K. Shtayn* -: M., 2005. - 1296 p. (in Russian).
 3. Kubaychuk O.O. Optimization of control of the method of separation of strongly connected components on graphs / OO Kubaychuk, SA Terenchuk, BM Eremenko // Engineering technique.
- Optymizatsiya upravlinnya metodom vydilennya syl'no zv'yaznykh komponentiv na hrafakh / O. O. Kubaychuk, S. A. Terenchuk, B. M. Yeremenko // Tekhnika budivnytstva. - 2008. - № 21. - P. 87-91. - Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tb_2008_21_18. (in Ukrainian)*

BEHAVIORAL MODEL OF THE CONSUMER OF URBAN PUBLIC TRANSPORT SERVICES

Borysova T.,

Doctor of Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Marketing,
Ternopil National Economic University (Ternopil, Ukraine)

Monastyrskyi G.

Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Management and Public Administration,
Ternopil National Economic University (Ternopil, Ukraine)

Urban public transport largely determines the competitiveness of tourist cities, being an important constituent part in the city system. Integration of the public transport scheme with urban planning, employment and education, housing policy, amenities and tourism is a prerequisite for the city's economic development.

The aim of the study was to find out the current state and directions of improvement of the quality of services provided by the subjects of the city public transport services of Ternopil. The tasks were the following: to identify the priority problems of urban public transport users which refer to schedule, quality of service, information quality, convenience, ergonomics and other parameters.

The results of the empirical study allowed proposing a model of consumer behavior of urban public transport services, which is depicted in Fig. 1.

Analysis of scientific works [1], [2], [3] found that an efficient system of urban transport creates the following possibilities:

- improving transport routes provides more jobs and higher productivity for enterprises, the labor market is replenished with new diverse and high-quality jobs;
- “wider” economic benefits of large projects that exceed initial investment, new skills and knowledge are created;
- the restoration and development of cities, support for the development of tourism, attractiveness for business tourists, reduction of travel costs;
- reduction of traffic congestion, improvement of health and road safety;
- public transport contributes to increasing the competitiveness of the city, which increases tax revenues;
- part of the cost created by public transport, can be used for the development of local infrastructure;
- synergy in integration of strategies for economic and urban development, housing policy and other aspects of transport policy.

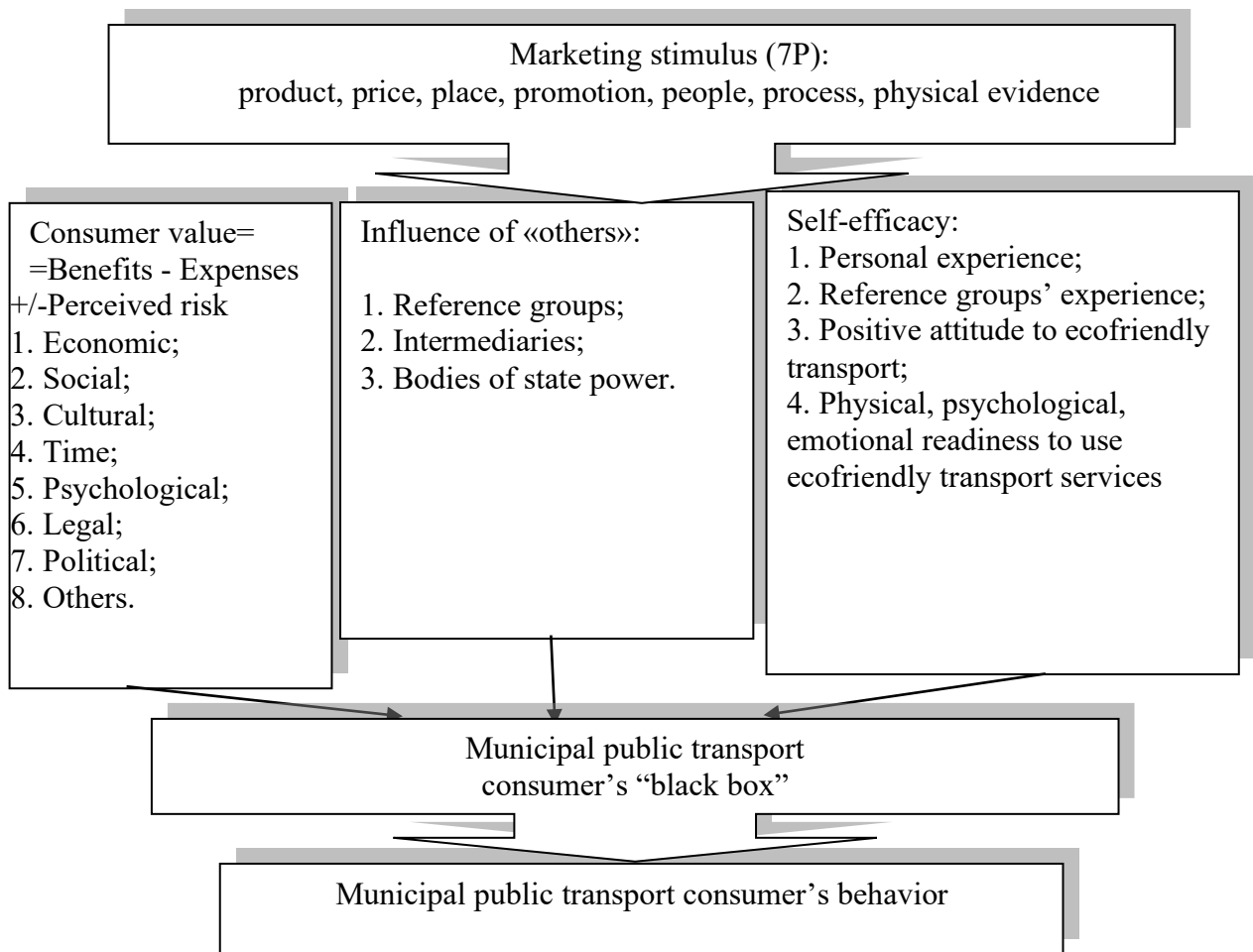

Fig.1 - Behavioral model of the consumer of urban public transport services (adapted by the author from [1], [2], [3])

The conducted research has revealed that if the priority of development of the system of public transport of cities does not interest either the providers or consumers of services, the level of quality of services provided by the public transport of Ternopil has a number of problems. A survey to determine the level of quality of public transport services in Ternopil helped to identify the following problems: the existing route network of urban public transport is estimated to be satisfactory; the quality of work of different types of transport is unsatisfactory; the city often does not have enough buses; no adaptations for people with disabilities. In order to solve the problems identified, it is proposed, firstly, to innovate the diversification of the fleet by attracting several European model buses on routes, which, if necessary, will change the angle of inclination, thus giving the opportunity to take a carriage easily inside. Secondly, although it is impossible to re-equip the transport, increasing the number of seats in the cabin, this problem can be solved by increasing the total number of transport in the city due to increased competition requirements for carriers. Thirdly, given the fact that many people are worried about the technical condition of vehicles, for their psychological well-being and safety, it is necessary to regularly inform consumers about the complete technical diagnostics of transport. The features of the identified behavioral patterns of consumers of urban public transport services

should be taken into account when formulating marketing decisions to increase demand for environmentally friendly transport.

References

1. Борисова Т. М. Маркетинг некомерційних суб'єктів: теоретично-методологічні аспекти: Монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 476 с.
2. Борисова Т. М. Оцінка якісних параметрів послуг надавачів міського громадського транспорту Тернополя: результати емпіричного дослідження. *Український журнал прикладної економіки*. 2017. Том 2, № 3. С. 8–15.
3. Котлер Ф., Андреасен А. Стратегический маркетинг некоммерческих организаций. Ростов н/Д : Феникс, 2007. 854 с.

FISCAL POLICY IN THE CONDITIONS OF INSTITUTIONAL ECONOMIC TRANSFORMATIONS

Chugunov I.,

Doctor of Economic Sciences, Professor
Honored Worker of Science and Technology of Ukraine
Head of the Department of Finance
Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine

Markuts Y.

Ph.D. in Economics, Associate professor of the Department of Finance
Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine

Fiscal policy is one of the main tools for influencing the socio-economic development of the state. It contributes to the rational distribution of financial resources between sectors of the economy and regions, the concentration of financial resources in important areas of economic development, and the creation of an effective system of public financial management. The basis of fiscal policy is the definition of strategic goals and objectives, the search for the optimal model of distribution of financial resources to stimulate socio-economic development of the country. The strategic goal of fiscal policy is to provide the necessary financial resources for the socio-economic development of society. It aims to stabilize the national economy, restoration of economic potential, and achieve economic growth, structural reforms, and an adequate level of social protection of the population. This goal is realized through financial stability and financial independence, which are manifested in macroeconomic balance, reducing public debt, strengthening the national currency, combining economic and social interests of the state and society.

As a component of socio-economic development, fiscal policy is the activity of public administration to determine the principles of short-term and long-term influence on the formation of the optimal amount of financial resources, their effective distribution and use for economic development. The formation and implementation of effective fiscal policy is an important component of the mechanism for regulating the socio-economic development of the country. Globalization transformations and a significant degree of openness of the domestic economy necessitate the improvement of institutional mechanisms and operational levers of financial management, taking into account the medium-term objectives of social development. The mechanism of financial and economic policy should include a comprehensive interaction of instruments. The macroeconomic stability of the state is ensured with their help. Fiscal policy as a component of institutional development of the economy is consists of the use and implementation of a set of economic measures, mechanisms of financial and economic regulation in conjunction with the strategic priorities of the country. The purpose of this is to ensure social needs, balanced, long-term development of the national economy, which will increase the

effectiveness of economic transformation. The regulatory process is a social phenomenon that is common to all countries. With its help, countries influence economic and social processes, shaping the directions of their development. The essence of financial regulation is mainly expressed through a set of levers of a financial nature to directly influence the functioning of economic entities. This definition of financial regulation is important because it is a subsystem of the state financial mechanism, which includes financial instruments that influence the activity of both economic entities and the state. State regulation of economic development is an important dynamic component of the financial mechanism of economic growth. It aims to ensure the balanced development of the real and financial sectors of the economy [1].

At various stages of the financial regulation system, the impact of the state on economic processes is different and accompanied by changes in the forms, methods, and tools of economic management. Socio-economic background appropriateness of the economy's state regulation evolved and changed with the goals and objectives of the state fiscal policy for the short, medium, and long term. One of the important features of each country is the financial system and the ability of the relevant state institutions to conduct socio-economic policy aimed at meeting the needs and interests of society. Fiscal policy as a component of economic development is an effective tool for regulating social and economic processes. Domestic and foreign experience in the formation of public financial and economic regulation shows that the most important tasks in the development and implementation of fiscal policy are to improve the quality of life, improve public finance, create favorable conditions for entrepreneurship, including by improving investment attractiveness of the country and its administrative-territorial units, the implementation of structural changes in the economy, aimed at increasing the pace of state economic growth [2].

At the present stage, the influence of state financial regulation on the economic reproduction processes is increasing. Existing models of economic development, including the American, Asia-Pacific, Western European neoliberal, and Scandinavian, are being transformed by adapting instruments to stimulate socio-economic development, enhancing the effectiveness of the financial mechanism of economic growth. Financial regulation and implementation of fiscal policy in the field of public finance have a very important place in the state regulation system. Therefore, there is a need to develop conceptual foundations for building an effective model of a financial mechanism to achieve sustainable economic development, creating and providing methodological and institutional prerequisites for an effective socially oriented economy, taking into account the needs and interests of society. A balanced fiscal policy, as one of the necessary conditions for development, will allow to achieve further stabilization of public finances, to continue the development of a competitive, knowledge-intensive economy. This will have a positive impact on the overall economic growth and balanced development of society, raising the quality of life of the country's citizens. One of the most important tasks of financial regulation is economic and social stability by creating appropriate conditions for economic growth [3].

It is important to note that in a transformation economy particularly important to build an effective system of financial regulation in the context of the interaction between budgetary and monetary relations. Dynamic economic development requires the synthesis and coordination of instruments of fiscal and monetary regulation, which involves their combination and compensation of the shortcomings of one advantage of another to maintain macroeconomic stability. Strengthening the level of coordination and functioning of institutional foundations will ensure the effective impact of the financial component on the development of the country's economy. The main goal of fiscal policy is economic and social stability by creating conditions for balanced economic development. Fiscal and monetary policy are the most important components of fiscal policy, and changing the parameters of one policy directly affects the mechanism of implementation of another policy. Fiscal policy as an economic category reflects the set of economic relations in the redistribution of GDP through the budget system in the process of forming budget revenues and using budget expenditures to perform tasks and functions of the state at the appropriate stage of its development. The budget expenditures structure should be aimed at solving the problems of the economic modernization, creating a favorable environment for its sustainable development. Budget policy priorities should take into account the expediency of expanding the share of productive expenditures with increasing the level of their efficiency. This category includes budget expenditures for the development of infrastructure, education, basic and applied science, health care, and other budget expenditures that contribute to the growth of the quality level of human capital. At the same time, it is necessary for the state to timely and fully fulfill its obligations on debt service, social protection and social security of the population, proper performance of its functions by state institutions. Given the above, the budgetary regulation of expenditures should be balanced [4].

Fiscal policy is one of the most important components of the system of state regulation, the basis for the implementation of the mechanism of state influence on economic processes. Using the tools of fiscal policy, the state significantly influences the volume and structure of GDP, balance of payments, public finances, employment, consumer price index. It is necessary to use the tools and levers of fiscal policy both to achieve short-term macroeconomic stabilization and to create favorable conditions for long-term economic development. To implement this, the structure of public expenditures should be gradually improved, including budget expenditures by increasing the share of productive expenditures with increasing the quality of budgetary institutions functioning. At the present stage of development of financial relations, budget policy should take into account the need for systematic development of the budget system in strengthening budget efficiency and effectiveness. In particular, a balanced distribution of budget expenditures in terms of economic classification should be ensured. Given the limited amount of financial resources, it is necessary to determine the optimal share of development expenditures in the budget structure, which should accelerate the recovery of positive economic dynamics.

Fiscal policy is an effective tool for stimulating economic growth. However, at this stage of development of financial and economic relations, the approach to enhancing the effectiveness of the financial regulation mechanism requires further

development of theoretical and methodological foundations to determine the fiscal policy priorities. Such foundations include economic growth based on institutional and investment development and structural transformations, the creation of favorable conditions for increasing high-tech production, stimulating domestic demand. New approaches to improving fiscal policy as a component of economic development will help increase its efficiency in public and local finance, financial relations, and the financial services market. Achieving a balanced and sustainable public finance system is a necessary precondition for macroeconomic stabilization and creating incentives to resume economic growth [5].

To implement an effective fiscal policy it is necessary to reduce social tensions in society, improve public finances, proper functioning of the banking system, balancing commodity and cash flows, expanding financial and economic independence of enterprises and territories. For sustainable economic growth, further improvement of fiscal and monetary policy is envisaged, it will be aimed at creating macroeconomic conditions to stimulate economic growth and restructuring of the economy, reduce the tax burden and improve the quality of life. The main directions of improving fiscal policy soon should be reforming the tax system, strengthening tax discipline; improving the budget process by increasing the scientific validity of budget indicators forecasts, developing a system of medium- and long-term budget planning, reducing the list of key spending units, ensuring transparency of the budget process, optimizing public debt; strengthening the public debt management system; introduction of an effective public expenditure policy. A balanced and consistent fiscal policy will provide support for macroeconomic stability, balance, and stability of the budget system, keeping the budget deficit within economically secure limits, improving the quality of social services, and strengthening social protection. This will contribute to the socio-economic development and improve the living standards and welfare of citizens. Modern institutional changes in the financial regulation system are aimed at forming the appropriate adaptive expectations of economic institutions, which strengthen the trend of sustainable economic growth of the country in the medium and long term. The dynamism of the country's financial system depends on the quality of implementation of the fiscal policy's institutional mechanisms. A significant feature of the financial system in developing and emerging countries is systematically investing financial resources in the knowledge accumulation system. This in turn helps to increase the effectiveness of socio-economic transformations.

References

1. Chugunov Igor, Makohon Valentyna, Markuts Yuliya. Budgetary policy of the emerging countries in conditions of institutional transformations. *Problems and Perspectives in Management*. 2019. Volume 17, Issue №4, pp. 252-261.
2. Chugunov I., Kachula S. State financial policy as a component of social-economic development of society. The potential of modern science. volume 2. Sciemcee Publishing. London, United Kingdom. 2019. pp. 29-44.
3. Chugunov I., Makohon V. Fiscal strategy as an instrument of economic growth. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. Vol. 5 No. 3. pp. 213-217.
4. Chugunov I.Y., Pasichnyi M.D. Fiscal policy for economic development. *Scientific Bulletin of Polissia*. 2018. №1 (13). Part 1. pp. 54–61.

5. Chugunov I., Makohon V. Budgetary projection in the system of financial and economic regulation of social processes. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 6 No.1 January. 130-135.

DETECTION OF TEXT AFTER NEURAL NETWORK'S CLASSIFICATION

Dumanskyi M.

student

National University "Lvivska Politechnika"

1. Problem

Text search is one of the problems in modern search engines and natural language processing (hereinafter - nlp). One of the founders of the nlp movement was Alan Turing, who published an article "Computing Machinery and Intelligence" [1]. Due to the development of artificial intelligence, it is used in various fields, such as translation, classification, etc. Artificial intelligence is divided into a lot of divisions as: machine learning, neural networks etc. They are involved in such categories as machine translation, computer vision and nlp. Sometimes you need to extract some useful data from the text and search for it in the database after text classification. The text may be misspelled, this must also be taken into account.

2. Technologies

In order to consider the problem in more depth, we need to give an example of the neural network for text classification. In order for the neural network to be more accurate, you need to preprocess the text. Preprocessing of the text means the division of the text into words, the subsequent removal of the most common words in the language and steam words that remain, or the reduction of words to normal form. Word stemming is the process of reducing inflected (or sometimes derived) words to their word stem, base or root form—generally a written word form. There are some realisations of stemmers: Porter stemmer, Porter2 stemmer, Lancaster stemmer. Porter stemmer is a process for removing the commoner morphological and inflexional endings from words [2]. Porter2: nearly universally regarded as an improvement over porter, and for good reason. Porter himself in fact admits that it is better than his original algorithm. Slightly faster computation time than porter, with a fairly large community around it. Lancaster: very aggressive stemming algorithm, sometimes to a fault. With porter and snowball, the stemmed representations are usually fairly intuitive to a reader, not so with Lancaster, as many shorter words will become totally obfuscated [3].

In general, regex [4] is used to find the necessary fragments in the text, regex is a sequence of characters that define a search pattern. This approach works well, but the complexity of writing these expressions is quite high and can sometimes be incredibly long, reaching several dozen characters.

Also one of the ways to search for text is Levenstein's distance [5], which determines the similarity of the compared bands by calculating the minimum number of operations to remove, insert and replace characters.

The algorithm that I found quite useful for finding similarities is - BLEU, the algorithm uses a modified form of precision [6] to compare between candidates and

the exact translation. This algorithm is used to assess the quality of text that has been translated, by machine translation, to the actual text written by a person.

3. Problem solving

Imagine that we use a neural network to classify text, with several categories as labels, once the category is defined, you need to find the desired piece of text and search for it in the database. To facilitate this task, you can reduce all words to their normal form in the case of Ukrainian and use stemmer in the case of English. The next step is to remove words that are common and interfere with classification. After a successful classification of the category comes the next task, extract the desired text and search it in the database. In order to find the words you are looking for, you need to delete the words that helped to classify the category, if they are not the ones that interest us. After all the processing and classification, the list of sentences or words in the database is extracted and for each sentence we create all possible word combinations and consider it as an exact translation in the BLEU algorithm, and as a candidate we use our processed sentence. To ensure greater accuracy at work, Levenshtein's distance is used to process sentences in which there is an error. When the most similar sentence is found, it is saved and used by further algorithms. In some cases, you can use regex to identify some auxiliary words that are not directly related to what we are looking for.

4. Disadvantages

This method of searching for sentences, words in the database has several disadvantages. The main disadvantage is the execution time of the BLEU algorithm [7] and the division into combinations, the weight of which is $O(n^2 * n!)$ [8]. You can speed up the BLEU algorithm by using 1-3 n-grams, instead of 4 n-grams, the smaller the n-gram calculation, the faster the algorithm works.

When we talk in general about this realisation, it has the potential of being greatly realised in the future due to significant improvement in computation.

References

1. Turing A.M., 1950, Computing Machinery and Intelligence, 253 p.
2. Peter Willett, The Porter stemming algorithm: then and now, 2006
3. Frakes W. B. (1992); Stemming algorithms, Information retrieval: data structures and algorithms, Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall, Inc.
4. Aho, Alfred V. (1990). van Leeuwen, Jan (ed.). Algorithms for finding patterns in strings. Handbook of Theoretical Computer Science, volume A: Algorithms and Complexity. The MIT Press. pp. 255–300.
5. Levenshtein V. I., 1966, Binary Codes Capable of Correcting Deletions, Insertions and Reversals, Soviet Physics Doklady, Vol. 10, 707 p.
6. Powers, David M W (2011). "Evaluation: From Precision, Recall and F-Measure to ROC, Informedness, Markedness & Correlation" (PDF). Journal of Machine Learning Technologies. 2 (1): 37–63.
7. Leusch Georg, Evgeny Matusov, Hermann Ney, Complexity of finding the BLEU-optimal hypothesis in a confusion matrix, 2007.
8. McDowell G.L., Cracking the Coding Interview, Chapter 6, example – 12

MOODLE PLATFORM FOR DISTANCE LEARNING IN UNIVERSITIES

Golub T.

PhD., Associate professor
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) is a free e-learning system. This is an open web application on the basis of which a university teacher can create a specialized platform for the development of students.

Through the Moodle e-learning system, one can train and test students from all over the world from a distance. An important role in the platform is played by plugins – modules that help to change the design and expand the functionality of the system.

Plugins are developed by members of the Moodle community, and for the most part they are freely available. Now there are more than 1500 plugins.

Nowadays, Moodle is one of the most popular e-learning platforms. It has been translated into more than 100 languages and is used by major universities around the world.

Moodle can be installed on the server or deployed in the cloud. If it is needed to test the capabilities of the training platform faster, one may use the cloud version – Moodle Cloud. It has both paid tariffs and a free version with a number of restrictions:

- You cannot issue certificates;
- You can not change the design;
- Only plugins from the Moodle site are supported;
- If the system is not used within 60 days, it will be automatically deleted.

There are some restrictions in paid tariffs, so Moodle Cloud is not suitable for long, stable operation. The service should be used only for testing capabilities or a trial run.

The Moodle system is primarily a server solution. To install Moodle, you need to:

- ✓ Download the installer from the official site. It's free. Supported by Windows and Mac OS;
- ✓ Unzip and run Start Moodle.exe;
- ✓ Open the Moodle admin panel in a browser;
- ✓ Fill out the form: platform name, password and form. Then the system will do the necessary checks;
- ✓ Wait for the system to install.

Moodle has a difficult learning organization. For the convenience, we divided this section into three parts: the creation, support and organization of courses.

Content Creation

Moodle has a built-in editor that allows teachers to create lectures, polls, assignments and tests. These types of content are formed from texts, images, videos and audio files that the administrator uploads to the platform.

The main thing in Moodle is a lecture. In the lecture, a teacher tells the student the theory in the subject. At the end of the lecture, the teacher can mark the test so that the student consolidates the material studied. In Moodle, a lecture is considered a complete training course.

The teacher creates a lecture in the Administration tab. Then he/she needs to go to the course, enables editing mode and starts customizing the themes. The teacher needs to add elements to the topics – content forms for the course, and each element is configured separately. There are many elements, and if the teacher does not have an experience with Moodle, it is not always clear which element is better to use.

An inexperienced user can spend on creating one lecture a day. It is possible to reduce the time of work and simplify the task with the help of the designer of electronic courses (Authoring Tool). With it, a teacher will be able to pack text, video, pictures and music into an electronic course in an hour.

It is possible to upload files in the following formats to the Moodle repository:

- Text: doc, pdf, xls, csv.
- Images: jpeg, png, gif.
- Videos: flv, f4v, f4p, mp4, m4v, m4a, 3gp, mov.
- Audios: mp3, aac, flac, m4a, oga, ogg, wav.

From these files the tasks created in the built-in editor will be formed.

A course created in a third-party constructor is usually downloaded as a SCORM archive. This is a standard file packaging that allows a teacher to publish a lesson in the training system or on the site in a ready-to-go form.

SCORM 1.2 is the newest of these standards, but Moodle also supports older ones. Full list:

- SCORM 2004, 1.2
- Ims
- LTI 1.1, 1.3, 2.0
- Aicc
- xAPI and cmi5. Supported via Logstore API Plugin.

Content in Moodle is collected in courses, which can include any sequence of content units available on the platform.

Any course consists of those that are filled with ready-made content: lectures, tests, SCORM-courses, etc. Themes play the role of demarcation stages, and with their help a teacher can create a flexible learning path. For example, a course where the last topic will not appear if the student does not score the required number of points.

So, the system is the following:

- Courses consist of topics.
- Topics consist of ready-made content units: lecture, test, SCORM package.
- Content is created in the internal editor or uploaded to the platform.

The purpose of testing is to verify the knowledge of an employee in a particular area. For example, it can be a fire safety test or work with equipment. The “Test” element allows a teacher to create simple tests with 15 types of questions. For example, multiple choice, short answer, essay, correspondence, drag and drop.

Moodle has a built-in analytics system that allows a teacher to generate activity reports on the platform. For example, course views, comments, inputs and outputs. Reports cannot be uploaded: statistics can only be viewed in Moodle.

Conclusions.

Moodle is an open learning system. It is attractive because it is free, integrates with dozens of services and has great development potential. However, the initial version has poor functionality, and additional modules have to be searched for, installed, and configured, and not all are free. And without these functions, the platform can hardly be called a complete training system. Therefore, Moodle is only shareware: it takes specialists and time to implement it.

HEMATOLOGIC INDICATORS FOR TETRACYCLINE-INDUCED HEPATODYSTROPHY

Gryshchenko V.,

Doctor of Veterinary Sciences, Professor,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Minina V.

master
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

The liver is the largest digestive gland that plays an important role in providing homeostasis to the body's internal environment. Recently, the risk of hepatopathology is increasingly associated with irrational pharmacotherapy of the underlying disease [1, 2]. Thus, the administration of antibiotics tetracycline (doxycycline, chlortetracycline, metacycline) causes the appearance of mitochondrial cytopathies [3].

Toxic lesions of the liver due to the administration of drugs have some diagnostic complexity [4, 5, 6]. Sometimes, against the background of long-term therapy, they go without clinical manifestation, indicating chronic intoxication. This leads to an in-depth study of the pathogenesis of drug hepatopathology, primarily at the molecular level, for the subsequent creation of sensitive test systems for early diagnosis, as well as the means of prevention and treatment of such conditions. Therefore, *the purpose of this work* was to determine the features of changes in hematological parameters for artificial reproduction in laboratory rats of acute forms of toxic hepatodystrophy.

White laboratory rats (males) with a body weight of 200–220 g of twelve animals each were involved in the experiment. The animals of the experimental group artificially reproduced the acute form of hepatodystrophy by a modified method of intragastric administration of a 4% solution of tetracycline hydrochloride with a probe at a dose of 250 mg / kg body weight, once a day, for 7 days [7]. The control group consisted of clinically healthy rats who were injected with an equivalent volume of 0.89% sodium chloride solution intragastrically using a probe. The duration of the experiment was 7 days. Native blood from rats was collected on the 8th day of the experiment from the abdominal aorta in tubes with heparin solution, which was tested for hemoglobin content, the absolute number of erythrocytes, leukocytes and platelets, the leukogram was calculated and the platelet count was determined by HT Plus Micro CC on 20 USA).

As a result of the study of the morphological composition of blood in patients of rats of the experimental group, the development of leukocytosis (increase in the number of leukocytes by 27%), erythrocytopenia (decrease in the number of erythrocytes by 27%) with simultaneous manifestation of hypochromemia (decrease in hemoglobin content by 23%).

The average hemoglobin content in the erythrocyte remains unchanged, which may be a compensatory response to the development of anemia. Simultaneous

decrease in hematocrit value in 1,3 times, probably, is a consequence of a reliable decrease in the number of erythrocytes, and therefore proves the presence of anemia in diseased rats. The reason for the increase in the value of platelets (1.3 times), first of all, may be a disturbance in the hematopoietic system or the result of the body's reaction to the development of other pathological processes that lead to the stimulation of platelet production and change the status of the platelet level. The diagnosed changes of thrombocrit in the body of animals suffering from toxic hepatodystrophy are probably a consequence of the development of an acute inflammatory response in the liver parenchyma, which is confirmed by the presence in these animals of leukocytosis. The leukogram of diseased animals shows a significant increase in the relative number of segmented neutrophils by 1.1 times, together with a decrease in rods (1.5 times), which indicates a shift of the nucleus of the neutrophils to the right and, above all, is a result of the toxic effect of tetracycline hydrochloride. These animals are characterized by a 2.3-fold increase in the number of eosinophils in the blood, which is explained by their known antitoxic function. They adsorb toxic products of protein nature and destroy them, and in sites of inflammation they phagocytize immune complexes, products of tissue breakdown, although their phagocytic activity is lower than neutrophils.

Therefore, modeling in rats of acute form of toxic drug hepatodystrophy is accompanied by pronounced changes in hematological parameters. The experimental model we have modified can be used in veterinary medicine for the clinical trial of the efficacy of hepatoprotective profile drugs and the introduction into livestock of effective treatment regimens with a similar manifestation of spontaneous hepatopathology.

References

1. Donnelly, M.C., Davidson, J.S., Martin, K., Baird, A., Hayes, P.C., & Simpson, K.J. (2017). Acute liver failure in Scotland: changes in aetiology and outcomes over time (the Scottish Look-Back Study). *Alimentary Pharmacology & Therapeutics*, 45(6), 833–843. DOI: 10.1111/apt.13943
2. Gryshchenko, V. A. (2019). Blood and acid composition of blood and biles in calves at enteropatology and application of milk phospholipides. *Ukrainian Journal of Veterinary Sciences*, 10(4): 36–42, doi: 10.31548/ujvs2019.04.005
3. Gryshchenko, V., Danchenko, O., & Musiyshuk, V. (2019). Modern development paths of agricultural production. In: Nadykto, V. (Ed), *Modification of modeling methods toxic hepatodistrophy in rats* (pp. 689-697). Springer, Cham. doi: [10.1007/978-3-030-14918-5_67](https://doi.org/10.1007/978-3-030-14918-5_67)
4. [Fabbrini](#), E., & [Magkos](#), F. (2015). Hepatic steatosis as a marker of metabolic dysfunction. *Nutrients*, 7(6), 4995-5019. doi: 10.3390/nu7064995
5. Okudo, J., & Anusim, N. (2016). Hepatotoxicity due to clindamycin in combination with acetaminophen in a 62-year-old african american female: a case report and review of the literature. *Case Reports in Hepatology*, 1-5. doi: 10.1155/2016/2724738
6. Gryshchenko, V., Sysoliatin, S., & Midyk, S. (2019). Fatty acids of lipids of blood serum and liver of rats with tetracyclin-induced hepatitis and at correction. *Regulatory Mechanisms in Biosystems*, 10(4), 520-525. doi: [10.15421/021976](https://doi.org/10.15421/021976)

7. Gryshchenko, V.A., Tomchuk, V.A., & Musiychuk, V.V. Method modeling of fatty liver: Patent UA, 117545 (2018).

SEGMENTATION OF THE BLOOD VASCULAR SYSTEM OF THE EYE BY THE FUNDUS PHOTOGRAPHY

Hamada A.,

student,

Bachelor's Degree

Department of Biomedical Engineering

Kharkiv National University of Radio Electronics

Selim M.

Ph.D student,

Department of Electrical Engineering

The National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

Developments in signal processing and analysis have undergone tremendous expansion in recent decades. A particularly important area of application is medicine, which requires high-capacity software applications for both diagnosis and determination of optimal treatment methods [1].

A person receives about 80-90% of information through the visual system. Deterioration of vision can lead to a wide range of problems, as every day, social, psychological [1]. All this can even end in suicide. Among the causes of visual impairment are the circumstances associated with defects in the circulatory system of the human eye. Therefore, the development of methods for diagnosing medical information in the field of ophthalmology is an important task [1].

Depending on the nature of the input signal, we can distinguish the processing of both one-dimensional signals and two-dimensional (images). Images are one of the most important data sources for medical purposes [2-3]. This can be explained by the fact that the image can display the spatial features of the internal anatomy of the patient [2-4].

The fundus images are images of the rear of an eye. Fig. 1 demonstrates an example of such a type of image. As can be seen from the figure, the image of the fundus contains clearly defined blood vessels, which is invaluable information in the analysis of morphological parameters. Besides, quantitative indicators that can be obtained using methods of automated analysis can objectify the process of diagnosis.

Figure 1 – A sample of fundus photography

One of the most important steps in image processing is the segmentation process. Segmentation is the process of dividing an image into segments (superpixels). Depending on the application, segmentation can be performed for different ways. The most obvious method is based on the division of pixels depending on their intensity. Fig 2 shows developed histogram of the fundus image.

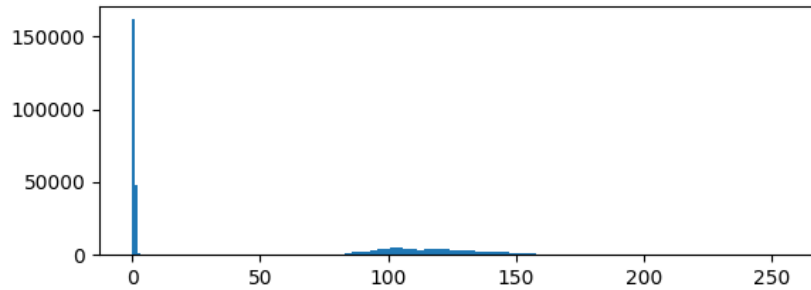

Figure 2 – An example of histogram of fundus image

The histogram clearly shows that the image contains 2 groups of pixels. But meanwhile segmentation with a global threshold, for this type of images, does not allow eradicating the pixels of blood vessels. Therefore, the following module of blood vessel segmentation was developed (Fig. 3) [5-8].

It includes two blocks of median image filtering and one to direct segmentation. The second is performed after the segmentation process. For segmentation, adaptive segmentation is chosen, which is done with a threshold that is calculated not globally for the image, but locally for each square section under study. And the final chunk of morphological operations. This block should form more integral segments of super-pixels [5-13].

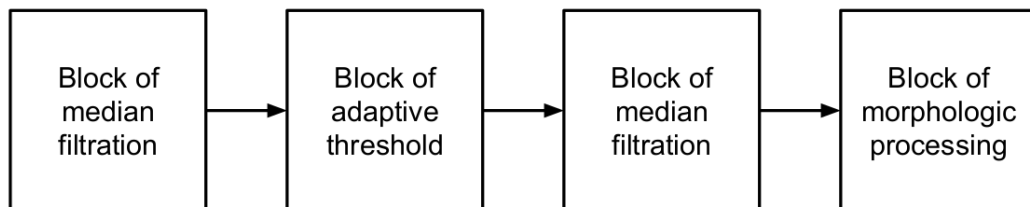

Figure 3 – A block diagram of the developed software module for segmentation of vessels of the human eye on the fundus image

Fig. 4 shows the stages of image processing [2-13].

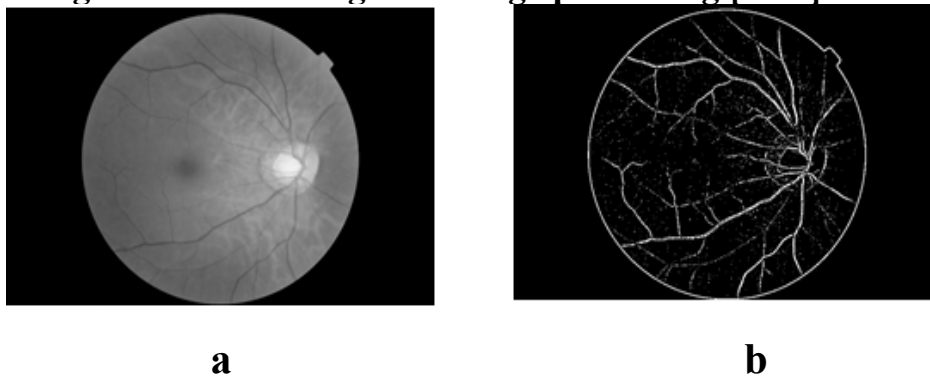

Figure 4 – Images at different stages of processing: a - input image after median filtration; b - image after adaptive threshold; c - segmented image after median filtration; d - segmented image after morphological operation

The possibilities of using image processing and analysis methods for the segmentation of human eye vessels by fundus images were analyzed. The software module for determining the vessels of the human eye has been developed. The further stage of research is the use of a module to assess the structure of the circulatory system of the human eye.

References

1. Авер'янова Л. О. Комп'ютерні технології корекції амбліопії в системі фізичної реабілітації у дітей з порушенням зору / Л. О. Авер'янова, К. Г. Селиванова // Сучасні здоров'язбережувальні технології: монографія / за загальною редакцією проф. Ю.Д. Бойчука. – Харків: Оригінал, 2018. – 724 с. – С. 627-633.
2. Лебедев В. В. Автоматизированная обработка трихоскопических изображений / В. В. Лебедев, К. Г. Селиванова // Матеріали 23 Міжнародного молодіжного форуму. Т. 1. – Харків: ХНУРЕ. 2019. – С. 195 – 196
3. Хусамелдин Атеф Бриеф Башир. Разработка программного средства обработки ангиографических изображений / Атеф Хусамелдин Бриеф Башир, К. Г. Селиванова // Радиоэлектроника и молодежь в XXI веке: 19-й Международный молодежный форум, Том 1.: материалы конф. – Х., 2015. – С. 142-143.
4. Тымкович М.Ю. Использование DICOM-изображений в медицинских системах / М.Ю. Тымкович, О.Г. Аврунин, В.В. Семенец // Техн. электродинамика: Тематич. вып. – 2012. – Т.4. – С. 178-183.
5. Avrunin, O. G., Tymkovych, M. Y. (2015). Optimization of neurosurgical access using the digital atlas of intracerebral structures. Vestnik NTU KhPI, 39(1148), 63-67. ISSN: 2079–5459.
6. Avrunin, O., Tymkovych, M., Drauil, J. Automated technique for three-dimensional reconstruction of cranial implant based on symmetry (2015) Information Technologies in Innovation Business Conference, ITIB 2015 –Proceedings, pp.39-42.
7. Avrunin O., Tymkovych M., Kononenko T., Capabilities to Visualize the Operating Region of Surgical Intervention Relatively to Cranial Landmarks for Neuronavigation, EUREKA: Physical Sciences and Engineering, 1 (2016), 21–30.

8. M.Y. Tymkovych, O.G. Avrunin, V.G. Paliy, M. Filzow, O. Gryshkov, B. Glasmacher, Z. Omiotek, R. Dzierlak, S. Smailova, A. Kozbekova, "Automated method for structural segmentation of nasal airways based on cone beam computed tomography", *Processings of SPIE*, vol. 10445, pp. 104453F, June 2017.
9. Image processing for semi-automated microscopic analysis of ice recrystallization process during isothermal annealing / M. V. Prykhodko, M. Y. Tymkovych, O. G. Avrunin, V.V. Mutsenko, O. Gryshkov, B. Glasmacher // *International Journal of Bioelectromagnetism* . –2018 . – Vol. 20, No. 1 – P.72-75.
10. M. Tymkovych, O. Avrunin, and B. Glasmacher. Tracking of endotelial cells of cryo-micro preparations based on transformation cells. In *Proc. of the 1st Russian-German Conference on Biomedical Engineering*, 23-26 October 2013, Hannover, Germany.
11. Multiscale quantitative analysis of microscopic images of ice crystals / M. Y. Tymkovych, O. G. Avrunin, O. Gryshkov, K. G. Selivanova, V. Mutsenko, B. Glasmacher. // *46 th ESAO Congress. The International Journal of Artificial Organs*. Hannover, Germany.- 2019. –Vol.42 ,Number 8. – P. 429.
12. Тымкович М. Ю. Оптический метод регистрации пространственного положения хирургического инструмента в компьютерной навигационной системе / М. Ю. Тымкович // *Вестник Нац. техн. ун-та "ХПИ" : сб. науч. тр. Темат. вып. : Новые решения в современных технологиях*. – Харьков : НТУ "ХПИ". – 2013. – № 18 (991). – С. 124-130.
13. Фильзов М. Использование технологии быстрого прототипирования для задач натурного предоперационного планирования и обучения / М. Фильзов, М. Ю. Тымкович // *Актуальні проблеми автоматизації та приладобудування : матеріали 3-ї Всеукр. наук.-техн. конф., 8-9 грудня 2016 р.* / ред. кол. П. О. Качанов [та ін.]. – Харків : НТУ "ХПИ", 2016. – С. 78-79.

MODULE FOR PSYCHOLOGICAL ASSESSMENT OF THE PATIENT READINESS FOR SURGICAL OPERATIONS

Hannawi A.

student,

Master's Degree

Department of Biomedical Engineering

Kharkiv National University of Radio Electronics

Psychological problems that arise in the work of a surgeon have always attracted the attention of various specialists. The medical psychologist focuses on the mental reactions of a diseased person [1]. Of great importance is the analysis of their clinical features, assessment of factors that contribute to the emergence of a particular person a specific type of mental reactions to the disease [2].

Complex surgery operations may be accompanied by prolonged rehabilitation and sometimes disability of the patient. Therefore, the medical psychologist should analyze social connections and relationships in the family and at work, provide regular psychological support to the patient from diagnosis to completion of rehabilitation, monitoring the dynamics of psycho-emotional state and psychological reactions to the disease [3]. An essential component of the work of a medical psychologist is psychotherapeutic work, which is carried out with the patient at all stages of the disease and includes psycho-correction and rehabilitation [3-4].

There are different psychological methods computerized systems for analysis psychophysical and emotional characteristics of patients, children, students, drivers, pilots, military, doctors, etc. [4-11]. These researches include development program modules, methods, software and hardware complexes, and methodologies for automated analysis physical and physiological parameters in psychology, psychoneurology, psychophysiology, neurology, also surgery for planning different operations [4-13].

It is known, the psychological readiness of patients for surgery operation is not the same. At chronic somatic pathology, the patient gradually adapts to the status and understands expediency and necessity of the performance of diagnostic and medical manipulations. The fundamental difference is that in chronic somatic diseases adaptation occurs to the current state of the disease. Therefore, to need before planning of surgery operation testing of the psycho-emotional state of the patient. In general, the process of the testing subject for assessing readiness for surgical operations is shown in fig. 1.

Figure 1 – Schematic example of testing patient's readiness for surgical operations

During working with a patient, a medical psychologist can use a questionnaire to determine the types of patients' attitudes to the disease. All variants of behavioral reactions largely depend on the way the patient adapts to the disease and on the internal picture of the disease formed by him. A.Ye. Lychko and N.Ya. Ivanov proposed a classification of response types, based on an assessment of three factors: the nature of the disease, premorbid personality type of the patient (and too accentuated traits) and the attitude to this disease of the patient's social environment (family, team, and friends). According to this classification system, all types of reactions can be divided into three blocks. The first block is reactions that do not violate social adaptation; the second block is intrapsychic reactions; the third block is interpsychic reactions. Considering all this information we developed program module for automated analysis of parameters of the patient's psycho-emotional state. Surgery by its nature almost always causes a person not only a local pain reaction, but also generates a range of different emotional experiences. Fig. 2 represents 6 series blocks of this module for execution process of testing.

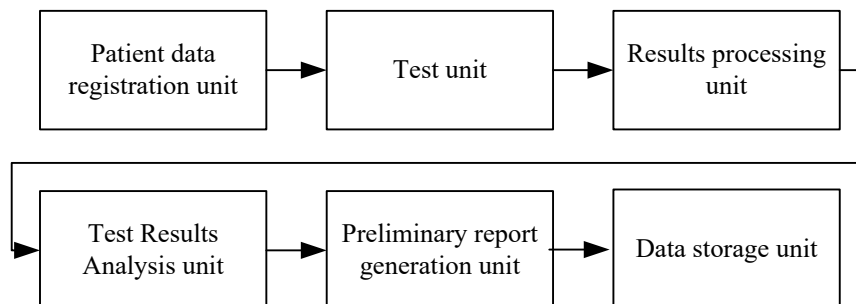

Figure 2 – A block-diagram of the developed program module for assessment readiness patients for surgical operations

After finished testing process, a medical psychologist can assistance patient for control his mental and emotional state. Thus, the medical psychologist uses this program module; know the plan of his work with the patient, taking into account all

specific stages of surgical care. The obtained results show the need for using integrated indicators in assessing readiness patients for surgical operations.

References

1. Кутько И.И. Актуальные проблемы реабилитации на современном этапе / И.И. Кутько, О.А. Панченко // Вісник психіатрії та психофармакотерапії. – 2005. – №1 (7). – С. 9-11.
2. Панченко О.А. Медицинские осмотры как инструмент увеличения продолжительности жизни в Украине / О.А. Панченко, М.В. Гаража, О.П. Харламова, А.В. Кабанцева // Містобудування та територіальне планування, КНУБА, 2015. – 56. – С. 12-14.
3. Кабанцева А. В. Информатизация процесса психодиагностики / А. В. Кабанцева, К. Г. Селиванова // Інформаційні системи та технології в медицині: зб. наук. пр. II Міжн. наук.-прак. конф. (ICM-2019). – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харків. Авіа. Ін.-т», 2019. – С. 41-43.
4. Selivanova, K. Determination of the basic parameters of sensor devices for the implementation of psychoneurological research with the introduction of multitouch technology / K. Selivanova, O. Avrunin, N. Kazimirov // Innovative Technologies and Scientific Solutions for Industries, 2020. No. 1 (11), P. 147–155.
DOI: <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2020.11.147>.
5. Karina G. Selivanova, Olena V Ignashchuk, Leonid G Koval, Volodymyr S Kilivnik, Alexandra S Zlepko, Daniel Sawicki, Aliya Kalizhanova, Aizhan Zhanpeisova, Saule Smailova. Computer-aided system for interactive psychomotor testing // Photonics Applications in Astronomy, Communications, Industry, and High Energy Physics Experiments. Proc. of SPIE – Proceedings Volume 10445, – 2017. – 104453B. DOI: <https://doi.org/10.1117/12.2280815>.
6. Selivanova K. Computerized system for determination of the psychological readiness of the civil aviation students in emergency situations / K. Selivanova, O. Solovyova, Y. Semerenko // The 14th International scientific and practical conference «ACTUAL PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE» (27-28 April, 2020). Stockholm, Sweden 2020. – P. 137-141.
7. Селиванова К. Г. Компьютерная система интерактивного тестирования психомоторики / К. Г. Селиванова // Полиграфические, мультимедийные и web-технологии. Т.1. Тез. Докл. 1-й Международной науч.-техн. конф. – Харьков: ХНУРЭ, 2016. – С. 81-82.
8. Селиванова К. Г. Внедрение multi-touch технологии для реализации интерактивного тестирования в психоневрологии / К. Г. Селиванова, М. Ю. Тымкович, О. Г. Аврунин // Фізичні процеси та поля технічних і біологічних об'єктів : матеріали XVII Міжнародної науково-технічної конференції. – Кременчук : КРНУ, 2018. – 236 с. – С. 121– 122
9. Кабанцева А.В. Адаптованість водіїв до виконання професійної діяльності / А.В. Кабанцева // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»: зб. наук. пр. – Херсон: «Видавничий дім «Гельветика», 2016. – № 5. – Т.2. – С. 155-159.
10. Лебедев В.В. Застосування multi-touch технології для експрес-оцінювання рівня стресостійкості льотного складу повітряних суден / В.В.

Лебедев, К.Г. Селіванова // Збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених, курсантів та студентів «Авіація, промисловість, суспільство» – Кременчук, 2019. – 464 с. – С 265-266.

11. Панченко О.А. Применение внутривенного лазерного облучения крови в комплексном лечении невротических и связанными со стрессами расстройств / О.А. Панченко, Т.Э. Чумак, В.Н. Березовський // Український вісник психоневрології. – 2012. – Т. 20, вип. 3 (72). – С. 210.

12. Тымкович М. Ю. Оптический метод регистрации пространственного положения хирургического инструмента в компьютерной навигационной системе / М. Ю. Тымкович // Вестник Нац. техн. ун-та "ХПИ" : сб. науч. тр. Темат. вып. : Новые решения в современных технологиях. – Харьков : НТУ "ХПИ". – 2013. – № 18 (991). – С. 124-130.

13. Тымкович М.Ю. Разработка навигационной системы для ринохирургии / М.Ю. Тымкович, О.Г. Аврунин, Х. Фарук // Энергосбережение, энергетика, энергоаудит.–2013. –№8 (114). –С. 116–123.

INTEGRATION OF BIM AND CALS TECHNOLOGIES FOR INFORMATION MODELING IN CONSTRUCTION

Honcharenko T.,

Ph.D., Associate Professor

Kyiv National University of Construction and Architecture

Mihaylenko V.

D.Sc., Professor

Kyiv National University of Construction and Architecture

Lyashchenko T.

Senior Lecturer,

Kyiv National University of Construction and Architecture

BIM (Building Information Modeling) is an approach to the management of the life cycle of a construction object, which involves the collection and comprehensive processing of information during its life cycle (LC). Information modeling of construction objects is the process of creating and using information on construction objects in order to coordinate input data, organize joint production and storage data, as well as their use for various purposes at all stages of LC.

BIM-technologies can be considered as the development of CALS-technologies in relation to construction.

Continuous Acquisition and Lifecycle Support (CALS) is continuous information support for the product LC. This is a concept that combines the principles and technologies of information support for LC products at all its stages, based on the use of an integrated information environment (a common information space), providing uniform methods process management and interaction of all participants in this cycle. CALS implements the basic requirements of a series of international standards ISO 9000.

The conceptual model of integration of BIM and CALS technologies for information modeling in construction is presented in Fig. 1.

A distinctive advantage of using BIM-technology tools is the fact that the model of the construction object is dynamic (variable). After adding changes to the geometry or data of the BIM-model, all interconnections are automatically updated the specified types, data, parameters and documents. The information model allows all participants in the investment and construction process (customer, designer, builder, contractors, suppliers, etc.) to be involved in the team process of creating an object, have the opportunity to discuss, comment and coordinate their actions, track changes, which also increases the effectiveness of the project.

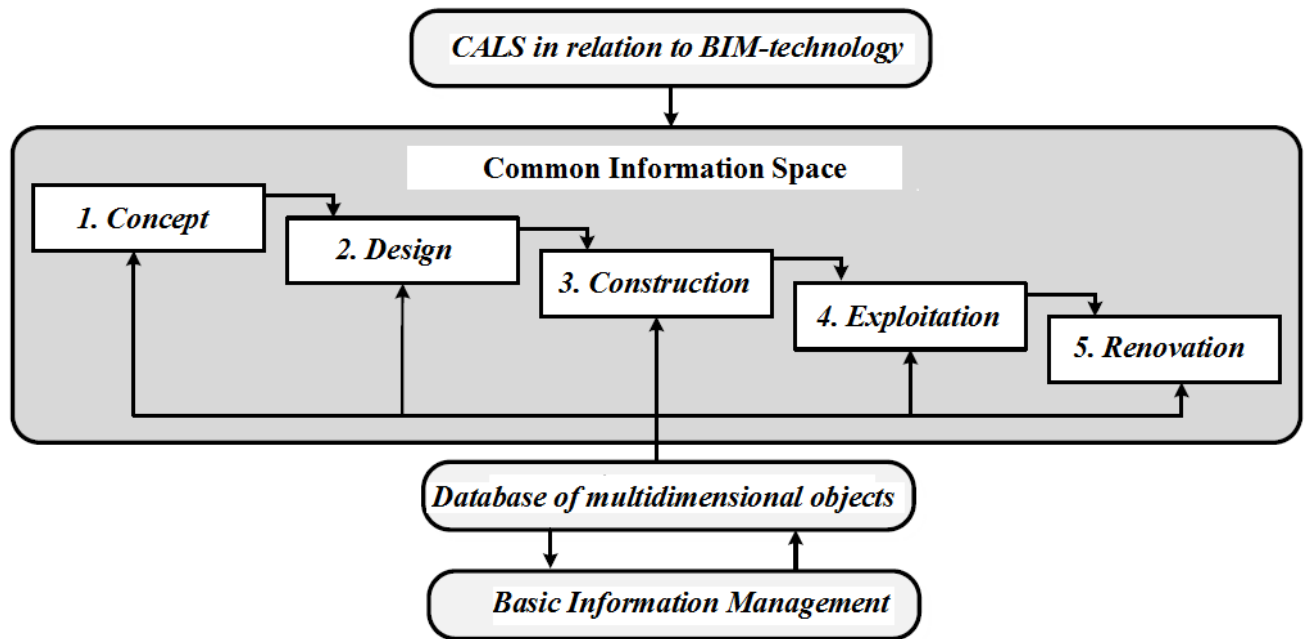

Fig. 1. Conceptual model of integration of BIM and CALS technologies for information modeling in construction

The key feature of BIM is that at all stages of the LC construction project is considered not as a set of files, but as a database of multidimensional objects. BIM has dualism (on Fig. 2). It is both an information model formation tool and information technology. BIM as a tool is a dynamic database.

The requirements for such a tool at the design stage are obvious:

- understandability for the designer and customer;
- structure and the ability to be classified;
- relations, when a change in a base element entails a change in all related elements;
- ability to quickly make changes and use of templates,
- filters and other settings;
- possibility of using the model on the following stages of the LC.

BIM as an information technology is the management of the created database.

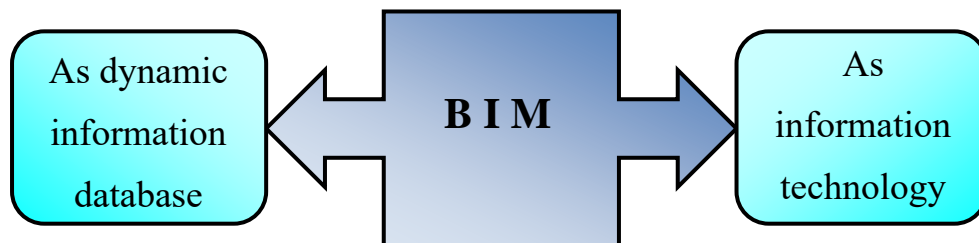

Fig. 2. Dualism of BIM

Such integration of BIM and CALS technologies will solve four main problems that arise in the field of the construction industry. Firstly, the use of digitization tools will reduce the design time for typical construction sites. Secondly, the quality of construction will increase, ensuring exact compliance with the terms of reference.

Thirdly, the efficiency of production processes will improve. And fourthly, increase the scalability and flexibility of the construction process.

References

1. Eastman C., Teicholz P., Sacks R., Liston K. BIM Handbook: A Guide to Building Information Modeling for Owners, Managers, Designers, Engineers and Contractors. John Wiley & Sons, Inc., 2011. 611 p.
2. Green BIM. How Building Information Modeling is Contributing to Green Design and Construction. – McGraw-Hill Construction, 2010.
3. Viktor Mihaylenko, Tetyana Honcharenko, Khrystyna Chupryna, Yurii Andrashko, Svitlana Budnik, Modeling of Spatial Data on the Construction Site Based on Multidimensional Information Objects in ‘International Journal of Engineering and Advanced Technology (IJEAT)’, ISSN: 2249-8958 (Online), Volume-8 Issue-6, August 2019, Page No. 3934-3940. URL: <https://www.ijeat.org/uploads/papers/v8i6/F9057088619.pdf>.
4. O. Terentyev, S.Tsiutsiura, T. Honcharenko, T. Lyashchenko, Multidimensional Space Structure for Adaptable in ‘International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)’, ISSN: 2277-3878 (Online), Volume-8 Issue-3, September 2019, Page No. 7753-7758. URL: <https://www.ijrte.org/wp-content/uploads/papers/v8i3/C6318098319.pdf>.
5. Riabchun, Yuliia, Honcharenko, Tetyana, Honta, Victoria, Chupryna, Khrystyna, Fedusenko, Olena. (2019). Methods and Means of Evaluation and Development for Prospective Students’ Spatial Awareness. International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE), 8, 11, 4050 – 4058.
6. Biloshchytskyi A., Kuchansky A., Andrashko Yu., Biloshchytska S., Honcharenko T., Nikolenko V. Fractal Time Series Analysis in Non-Stationary Environment. 2019 IEEE Inter. Scient.-Pract. Conf. Problems of Infocommunications. Science and Technology (PIC S&T). Kyiv, 2019. P. 236–240.
7. Su-Ling Fan, Mirosław J. Skibniewski, Tsung Wei Hung Effects of Building Information Modeling During Construction. – Journal of Applied Science and Engineering. 2014. Vol. 17. No. 2. P. 157–166.
8. Songa S., Yanga J., Kimb N. Development of a BIM-based structural framework optimization and simulation system for building construction. Computers in Industry. 2012. Vol. 63. P. 895–912.
9. Barlish K., Sullivan K. How to measure the benefits of BIM – A case study approach. Automation in Construction. 2012. Vol. 24. P. 149–159.

THE HISTORICAL AND LEGAL FOUNDATIONS OF THE ECONOMIC LIFE OF THE HETMANIAN UKRAINE

Kamarali S.,

Doctor of Philosophy of history, Associate Professor,
Department of theory, history of law and government and constitutional law,
National University of the State Tax Service of Ukraine

During the period of complex reform of Ukrainian society, Ukraine faced a number of economic problems, that should be based on both world and domestic experience. The study of the legal foundations of the financial and economic activity of the Government of Ukraine is relevant for overcoming the problems that take part in a national economy, trade, and building a durable financial system. Solutions to these problems can be used as effective method in formation the principles of modern economic policy of the country.

Governmental legacy left to Hetman P.P. Skoropadskyi was overthrown almost to the feudal level of industry and trade. The economic situation was complicated by the dependence of the Ukrainian State on the trade obligations of the Brest-Lithuania Treaty with Germany and Austro-Hungarian Empire. The fulfillment of the Central Empires' economic obligations were the guarantee of the existence of an independence of Ukraine.

To manage trading, the government has formed a coalition called «Foreign Trade Committee», which has been transformed into a «Trade Council». It is composed of representatives of the government, trade and industry, and the Central Empires. The «Trade Council» dealt with import, export issue and domestic trade.

The Hetman government introduced a number of economic monopolies. First of all, sugar monopoly, as the foundation of the financial system of the country. Second of all, was the monopoly of grain crop. The third one was the monopoly of vodka. Over time, the state monopoly spread to the heavy industry. To provide organizational work on the issue of monopoly, took place the meeting of the Council of Ministers on May 3, 1918 where was decided to form the relevant commissions [1]. The legal base for the introduction of a sugar monopoly was approved by the Hetman and called the "Law of Increasing of Fixed Prices and Monopoly Prices for Sugar".

New sales prices for sugar were set: from 37 rubles. 20 kopecks. up to 60 rubles. for a pud. and for the refined sugar – from 40 rubles. up to 80 rubles. with a further increase in prices on June 26 and September 3, 1918. Department of Statistics and Economics of the Central Bureau, which was in charge of the sugar industry and formed during the times of the Central Rada, was reformed. By a special order of the government, on May 17, 1918, a new agency, the Sugar Commission, was created within the Ministry of Food Affairs from the departments of «Centrosukor», «Zasivploscha» and «Supplies».

The financial and legal principles of the Sugar Commission were governed by the law of its financing. In order to support the industry on May 30, 1918, an order of the

Cabinet of Ministers claimed that situation should be regulated by short-term loans [2, 3]. In 1918, significant funds were allocated to the owners and tenants of the sugar refineries to cultivate plantations and harvest. For the Ministry of Food Affairs for sugar issues was opened a loan in the amount of 285 million rubles, at the expense of the budget of the sugar monopoly. These funds were used to pay debts before approving the budget for the introduction of the sugar monopoly in 1918.

By the Law "Right to harvest on the Territory of the Ukrainian State" on June 14, 1918, hetman sought to resolve the difficult issue of the ownership of the harvest. The government arbitrated the dispute. According to the law, the harvest of beets sown on their own or leased sugar factories has now belonged to them, regardless of the basis on which these actions were carried out [4].

With the monopolization of the industry, trade of sugar products was possible only within the limits of state norms. The main trading partners were: the state and enterprises. In some exceptional situation, enterprises which had a problem with exceeding undertakings costs of sugar could get financial compensation from the government.

By September 1, 1918, requests for such assistance were received from 8 sugar factories [5]. At a meeting of the Ministry of Finance chaired by Comrade. Minister V. Matusevich on October 2, 1918 were considered bills that regulate the relationship within the monopoly sugar trade between the state and entrepreneurs. On October 14, the Council of Ministers approved a law on some changes and additions to existing laws on the sale of sugar in line with projects [6]. And on October 16, Hetman approved a law on the use of the sugar beet harvest in 1918 and on the responsibility for violating this law [7].

The industry of vodka which is directly related to the sugar industry, was also reformed. Its development had a great impact on the reconstruction of the national financial system. At that time, vodka products were a kind of "natural currency" of the domestic and foreign markets. The Ministry of Finance has drawn up a plan to revive the wine and vodka industry trading. The work began with the approval by the hetman he law "On permitting the distillation of hard drinks from fodder molasses" on May 9, 1918.

The Cabinet of Ministers has decided to reinstate the state monopoly, believing that this will put an end to illegal wine and vodka making, which has taken an enormous amount, and on the other, to greatly increase the state's profits from sales. The task of the Ukrainian government was to put alcohol dealing into controlled and legal frameworks. Understanding the importance of reviving the vodka industry, both for the financial system and for national trade, the government resorted to urgent action.

On May 30, 1918, during the meeting of heads of excise duties in Kiev, was recognized the need and approved a plan for the organization of vodka monopoly. But industrialists had concern that government spending is covered by a "drunk budget." At their initiative, the consumption of vodka was established. To finish off the work of entrepreneurs, the "Society of Distillers" was created. On the basis of the will of entrepreneurs on July 31, the hetman approved the law on restoration vodka monopoly. The Minister of Finance A. Rzhetsky was appointed responsible for the

capacity of this law. The prices and norms of consumption of vodka products were regulated.

The Ministry of Finance has urgently drafted the necessary amendments to the "Statute on the Treasury Sales of Beverages", in order to protect the population from abuse of hard drinks and punish for speculation. In the result of two months of hard work more than 70 factories were back to life. However, the Ukrainian government has not succeeded in restoring indicators of the pre-war level of turnover in the vodka industry. The economic situation was further complicated by German invasion. Quite often, despite the need in raw materials of Ukrainian vodka factories, the German command did a lot of requisitions and expropriations.

On May 30, 1918, the Minister of Trade and Industry held a meeting with the participation of a delegation from the Kyiv Food Administration to restore the former indicators of bread production and trade. The delegation set out to clarify the boundaries of the free trade of bread products with the Charter of All Ukrainian People. The Minister of Trade and Industry, on behalf of the Government, confirmed the validity of the law on May 27 "On the Rights of the Harvesting on the Territory of the Ukrainian State in 1918". He acquainted participants with the "Order on the misconception of free trade of bread and on the case of firm prices for bread."

The Minister of Trade and Industry said that such a situation had arisen because of "a big amount of people interested in speculative raising of bread prices" and assured the delegation that "the government will firmly enforce the normalization of bread consumption and regulation of trade until normal conditions of economic life of the region are established». The value of the "Order ..." was enormous for regulating trade relations and ending the speculation boom on bread. Until then, solid prices on grain crop were established in Ukraine on August 27, 1917. In average from 4 carb.7 kopecks. to 5 carb. for pud and for grain from 3 carb 3 cop. to 8 carb. for pud. On July 31, the Ministry of Food Affairs issued an "Order on Firm Prices for Cereals and Grain Feed for the Transfer of Bread of the 1918 Harvest to the Order of the State", which increased in one and a half times. A State Bread Bureau (hereinafter referred to as the Bureau) was established to carry out the "bread campaign". According to the Statute approved by Hetman P. Skoropadsky on July 17, 1918 [8], the Bureau acted as the main trade intermediary between the state and the owners. It had to fulfill the mandate of the Ministry of Food for the preparation, processing, transportation, export and import of bread products.

The Bureau was given the rights of a legal entity, and violation of its Charter was punishable, if not by a criminal or civil court, by a resolution of provincial officers - a fine of up to 10 thousand rubles, or arrest for up to six months.

Fixing grain prices and pricing for all production operations had a positive impact on the domestic market. Although the trading operations were under state control, a gradual recovery began after the dead period.

To meet economic innovation of the government, about two hundred agricultural entrepreneurs and traders met at the first All-Ukrainian conglomerate of millers in Kyiv in August.

The congress warmly welcomed the hetman and gladly discussed food issues. With the initiative of the delegates, a Special Trade and Financial Department under

the Council of Flour Mills was established. It had to deal with the possible funding and organization of grain harvesting and processing. The creation of common circle which included representatives of the trade and industrial spheres had a great meaning for the policy of the hetman [9].

The crisis in the trade sector of the country required Hetman P. Skoropadsky's government to undersatand what maximum amount of energy is nedeed for restoring economic potential. Following the direction of state protectionism in the most important industries of production and trade, the Ukrainian State tried to preserve the interests of both wealthy owners and small peasants and other consumer groups. The development of the legal foundations of the state's economic policy was in a state of formation. The main source of law was the regulatory acts, which were adopted in short terms. The policy of monopolization needed careful attention and care in its implementation. The government had to respond in a short term to change the state of monopolized enterprises and industries, and change the forms of control and state-legal organization.

References

1. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy. – F.1064. – Op.1. – Spr. 6. – Ark. 3.
2. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy. – F.1064. – Op.1. – Spr. 60. – Ark. 4.
3. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy. – F.1064. – Op.1. – Spr. 6. – Ark. 140.
4. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy. – F.1064. – Op.1. – Spr. 13(a). – Ark. 74.
5. Yzvestyia Soiuzu Protofysa Ukrayny. – 1918, 27 oktiabria.
6. Derzhavnyi Visnyk. – 1918, 13 zovtnia.
7. Derzhavnyi Visnyk. – 1918, 19 zovtnia.
8. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy. – F.2198. – Op.1. – Spr. 18. – Ark. 1-43.
9. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy. – F.2198. – Op.1. – Spr. 22. – Ark. 1-59.

QUALITY ARTISTIC AND AESTHETIC EDUCATION OF MUSICAL ART TEACHERS AS THE SUBJECT OF PEDAGOGICAL RESEARCH

Kravchenko O.,

Bachelor

Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy

Besnsinna L.

Master

Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy

It is clear that the law of Ukraine "on education", indicating the president on "The strategy of Ukraine's integration into the European Union", the documents of the Government and the Ministry of Education and Science of Ukraine emphasizes that the main goal of the ZVO is the holistic development of the individual, which implements the needs of the students and the state in the national-patriotic, intellectual-spiritual raising of the future representatives of the Ukrainian elite, providing the formation of professional orientation, respect for pupils, activity in self-development. It is established that the process of artistic and aesthetic education should be based on state national-educational and cultural and educational events, whose origins are based on the historical past of our country. Implementation of activities related to artistic and aesthetic training and education is aimed at: restoring spiritual and moral values of the individual, educating the citizen-Patriot, revival of the Ukrainian national culture, improving the quality of [1-4]. During the theoretical analysis of psychological and pedagogical and special literature (A. Bakakanursky, v. Butenko, L. Masol, v. Mucmaher, S. Nychkalo, L. Nikolaenko, O. Oleksyuk, G. Padalka, O. Rostov, O. Semashko, O. Shchelkov) discovered that as a result of improvement of musical art and development of artistic and aesthetic education it is one of the main in the process of personality formation [1-3].

State of artistic and aesthetic education. Motivation to learn music-theoretical educational material of students is at a low level, there are no ideas about the system of musical knowledge, students can not properly apply music and theoretical knowledge at the lessons in professional disciplines; Undeveloped logical thinking and skills to use knowledge of one professional domain industry in another (disunity of the studied musical disciplines-isolation from each other and the main task of music education-mastering musical language); of future teachers both in the world and in Ukraine, raises concerns (pragmatism of life, propaganda of violence, disregard moral, ethical, aesthetic, social norms, etc). It is clear that artistic and aesthetic education in modern Ukraine has a wide range of diverse and not fully resolved problems: the lack of a holistic view of students about educational aspects of their professional activities, which involve a combination of performing, artistic and aesthetic and pedagogical training of the student with their personal development (this is due to the originality of music as art and the process of transmitting and

mastering the content of), Motivation to learn music-theoretical educational material of students is at a low level, there are no ideas about the system of musical knowledge, students can not properly apply music and theoretical knowledge at the lessons in professional disciplines; Undeveloped logical thinking and skills to use knowledge of one professional domain industry in another (disunity of the studied musical disciplines-isolation from each other and the main task of music education-mastering musical language); Transshipment of theoretical knowledge from narrowly specialized disciplines and skills of their practical use (subjects isolated from each other, each teacher has its own narrow specialization); Unprepared teachers to integrate traditional and innovative forms, methods and means of education and upbringing; Scientists are still subject to the quality of music education; The program of music education of ZVO should be based on national-patriotic and folklore music, the content of which carries in itself the enormous ethical and patriotic educational potential on the consciousness of the rising generation [2-4]. This causes the practical need for preparation in the system of higher pedagogical music education of a qualitatively new type. The analysis of data work of scientists allowed to conclude that the ZVO, which prepares future teachers of corresponding specialities, is not determined to understand that this educational industry needs to form a qualified specialist, able to make in the traditional system of education and training constructive music and pedagogical innovations [1-4]. It is confirmed that the impact of artistic and aesthetic education and quality of music education in the center of the arts are peal'yznyy as scientifically grounded the educational (training and upbringing) of the faculty and will be effective if they are determined by the theoretical and methodological foundations of artistic and aesthetic education of future music teachers.

References

1. 2000 Education Criteria for Performance Excellence Baldrige National Quality Program. National Institute of Standards and Technology, 2000. – 80 p.
2. Ponomaryova G. Students with special needs in the educational process of higher educational establishment, 2015. - № 6 (50). – C. 145-157.
3. 3.The impact of labour market information on vocational education and training standards. Advisory Forum. Subgroup C. ETF-AF99-001. – 38 p. CEDEFOP "Glossary of quality in education and training", Publications Office of the European Union, Luxembourg 2011, http://libserver.cedefop.europa.eu/F/3L5X7H9UVIJBTTUYN1GI9KYFGL9J5G727CVIV2SS38GBYAT7J-15330?func=full-set-set&set_number=000122&set_entry=000022&format=999
4. Morrison K. Management Theories for Educational Change. – Paul Chapman Publishing Ltd., 2007. – 242 p.
5. 5.Parsons T. and others. Family, Socialization and Integration Process. Chicago, Free Press, 1955.
6. 6.Peck R. F. and Tucker J. A. Research on teacher education, in Travers,R. (eds.) Second Handbook on Research in Teaching / R. F. Peck, J. A. Tucker. Chicago: Rand McNally, 1983. – 127 p.

FORMATION OF CULTURE OF ENGINEERING THINKING PRE-SCHOOLERS' BY STREAM- EDUCATION

Kruty K.

Doctor of Pedagogy, Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

The answer to the question «How to educate engineers and scientists who work in natural sciences?» can be given with new approaches to education - STEM, STEAM, STREAM. Let us discuss in detail what they mean, what the difference between them, and for what children ages they are proposed. STEM = Science, Technology, Engineering, Mathematics, the name is made as acronym these words. STEAM = Science, Technology, Engineering, Arts and Mathematics. STREAM = Science, Technology, Reading + Writing, Engineering, Arts and Mathematics[1-3].

The central part of this partial program for development of pre-schoolers' cognitive abilities «STREAM-education or paths in the Universe» (supervisor - prof. Kateryna Kruty) is the approach to a child as a gifted person, i.e. one that chooses own actions and decisions independently, reaches a higher level of cognitive development than peers, acts reasonably and in a balanced manner in unusual situations, aware of own responsibility to themselves, his/her group and the society for his/her activities[1-2].

The proposed program solves the holistic social and scientific problem - development of gifted kindness - through holistic socio-psychological designing of linked-in-chain models – types of interactions between teacher and pupils, which ensures progressive spiritual and creative growth of both adults and children. In our view, such a scheme is the most suitable to build and implement an integrated (interdisciplinary) approach in the contrary to the subject-related approach widely used now in pre-school education.

The proposed integrated approach to implementation of STREAM-education of pre-schoolers' differs significantly from the traditional complex thematic approach to educational content distribution. Thus, children examine a studied object or phenomenon not in isolation but in conjunction with other objects, phenomena, events. This helps to establish causal relationships between them, to integrate educational lines united by a single theme. The research results of modern scholars (K. Kruty and others) show that interpenetration and systematization of children's knowledge, formation of coherent and multidimensional picture of the world, development of cognitive skills, flexible thinking, skills and abilities take place easily under the integrated approach.

Also, preschool children are characterized by dominance of integration (synthesis) over differentiation (analysis) (M. Poddyakov A. Poddyakov), so an integrated educational approach is better for this age group. To implement the goals and objectives of the «STREAM-education or paths in the Universe», we also use an interdisciplinary approach as a didactic tool for controlled convergence of different

knowledge acquired by pre-schoolers' during formation of interdisciplinary concepts, judgments, and complex skills[1-3]. Thus, interdisciplinary relations can become the means to integrate acquired knowledge, skills and abilities. The defining characteristic of the integrated approach embedded in the «STREAM-education or paths in the Universe» methodology is its personal orientation when a person, his/her holistic nature become the ultimate goal of integrative education.

Given the identified educational areas, we can conclude: STREAM-education can be used with a preschool and primary school children; STEAM-education can be used in middle and high school; STEM-education can be used in professional and higher education. Why so? The researchers (N. Bekhtereva, M. Bezrukikh, A. Semenovich, T. Chernyhovska etc.) emphasize the uneven brain maturing of preschool age children. Therefore, a child can clearly manifest those or other abilities, for example, in painting, music, dance, mathematics, etc, but this does not mean that the child has a real talent in a particular field and adults should immediately develop child's abilities in this direction[2].

Nothing specific about abilities can be said to the end of child's brain development! Attention should also be paid to an unscientific approach of many teachers (about 78% of them according to our data) as for so-called gender gap that supposedly affects mathematical abilities. According to the study conducted at the Missouri University, 70% of girls are more successful in math and exact sciences than boys. Results of standardized tests, evaluations and PISA data were taken into account. But in adulthood, math professions are really chosen mainly by men: learning in nurse and primary schools affects mostly on such girls' choice – women-teachers, who are themselves «afraid» of mathematics, subconsciously teach girls of cautious attitude to mathematics and often cannot tell girls interestingly about things uninteresting for themselves [1].

It is, therefore, necessary to give children opportunities to try themselves in various fields –to be singers, actors, dancers, musicians, scientists, inventors - but to monitor closely what each child likes the most, what he/she do better, what gives him/her the most satisfaction, what he/she do alone. Visual-figurative thinking associated with perceptions of situations and changing them is dominant in the elderly preschool age. It is implemented with transformation of perceived images into images- concepts, further changes, transformation and synthesis of subject matters of different ideas that forms reality reflection in a figurative and conceptual form.

An important feature of visual-figurative thinking is creation of unusual, «incredible» combinations of objects and their properties, as psychologists say that this kind of thinking is closely linked with creative imagination. Complex images and concepts reveal and reflect theoretical, core properties and relations of the objective reality. Visual-figurative thinking is the basis of logical thinking associated with concept use and transformation, with acquisition by preschoolers of generalized knowledge; it is closely linked to mental task solving and to practical thinking; it allows a person to determine all actual characteristics of an object, to create unusual combination of objects and their properties (J.Piaget, L.Vyhotskiy, S.Rubinshteyn, O.Leontyev, D.Elkonin, M. Podyakov and others). Visual-figurative thinking is an important type of thinking used throughout all life, and, for some occupations

(writers, stylists, designers, architects, etc.), it is a leading one, no scientist, designer, or engineer can operate effectively without developed visual-figurative thinking.

Conclusions. True discoveries never can be done, the culture of engineering thinking never can be developed without imagination, scientific creativity and courage, self-confidence, independence, determination, the ability to prove own ideas. Discoveries begin with intuition and intuition starts from childhood with lessons of different directions, namely: children learn to compare not only quantitatively but also qualitatively; they put forward hypotheses and invent experiments to test their accuracy, build their first skyscrapers, are trained with trial and errors to provide strength and stability of structures; they learn to decorate their work and to stop in time, listening to a sense of proportion; they invent new interesting ways of element combining and interesting names for geometric shapes, compare vividly with objects of their environment and so on. The benefits of STREAM-education of elderly preschool children as a condition of development of engineering thinking culture are: learning of themes, not separate objects, children can see relations between sciences, education becomes reality systemic; use of knowledge in everyday life; critical thinking and ability to solve tasks; supporting of self-confidence; communication and teamwork; creative and innovative approaches to design and design activities; preparation for technological innovation in life.

References

1. Kruty K. STREAM-osvita doshkilniat: vykhovuiemokulturuinzhenernohomyslennia // Doshkilne vykhovannia. – 2016. - №1. – S.3-7.
2. Kruty K. STREAM – osvita, abo Stezhynky u Vsesvit. Kontseptualnizasadyapartialnoiprohramyformuvanniakulturymyslennia v doshkilnykiv // Informatsiinyizbirnykdliadyrektora ta zaviduvachadytiachohosadochka. – 2017. - № 9-10 (62), traven. - S.57-76.
3. Kruty K. Alternatyvnaprohramaformuvanniakulturyinzhenernohomyslennia v doshkilnykiv «STREAM-osvita, abo Stezhynky u Vsesvit» / Kateryna Kruty. — Zaporizhzhia : TOV “LIPS” LTD, 2018. 146 s.

COLLABORATION OF UNIVERSITIES ON INDUSTRY 4.0 INITIATIVES

Kukharuk A.

Ph.D., Associate Professor

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

The Fourth industrial revolution causes new living conditions for the society. Industry 4.0 processes have covered many different sectors of the world economy. Nowadays, the term “digitalization” has become a commonplace and an understandable one. Many Ukrainian companies have already started implementing Industry 4.0 technologies (main are presented on the Fig. 1) in the production, and there are organizations (for example, Association of Industrial Automation of Ukraine [1]) which promote the idea of Industry 4.0 at the level of business, government, and education.

According to [2, p. 6], “companies are now experiencing major benefits in terms of lower costs, improved efficiencies, increased yield, mass customization and most importantly new revenue and business models”.

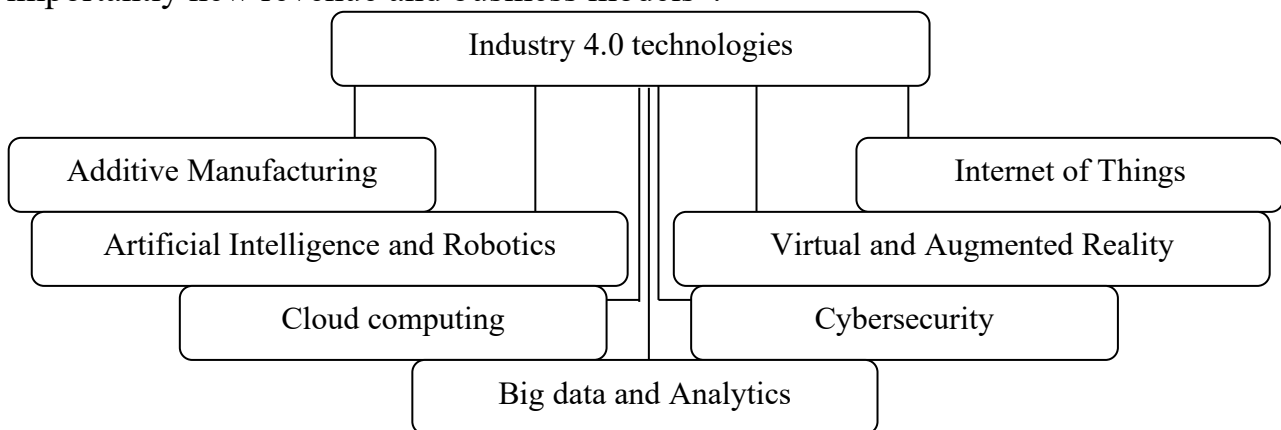

Figure 1. Main Industry 4.0 technologies [2]

It is worth noting that the study and implementation of some technologies have been the subject of cooperation between higher education institutions around the world. For instance, Additive Manufacturing as well as Internet of Things (IoT) including Industrial Internet of Things (IIoT) are both in the system of tasks within the collaboration of National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute” (Ukraine) and Norwegian University of Science and Technology (NTNU, Norway). These universities have been working together within the joint project concerning the development of education learning and using Industry 4.0 technologies. The main outcomes of such collaboration are as follows:

1. Having graduates that can successfully apply knowledge on the topics of courses at companies they will work in.

2. Improvement upon offered courses and educational programs related to topics of Industry 4.0 and Additive Manufacturing at partner universities, as well as triggering more research on these topics.

3. Strengthening further cooperation between partner institutions with long-term perspective of writing joint applications and publications on topics related to institutions' focus areas and strategies.

4. Development and dissemination of modern teaching methods (learning factories, simulation, learning by doing).

5. Improvements at KPI related to the Bologna process through implementation of courses according to the ESTC system.

6. Emphasis on gender balance through striving for a gender balance proportion of 50/50 in staff and students participating in the project.

The main outputs of the joint KPI-NTNU project are as follows:

1. Further development of the subjects is planned to be adopted and included in the educational programs (each 7,5 ECTS) at NTNU and KPI: Additive Manufacturing Technologies, Experts in teams, Industry 4.0, Manufacturing Management, Materials and process selection, Product Development and Project work.

2. Exchange of experience and competence in the previously mentioned fields of studies in order to develop new knowledge.

3. Student long- and short-term exchange.

4. Staff short-term exchange.

5. Organizing a summer school with further publication of scientific and/or methodological articles.

6. Recruiting PhD fellows that would work on topics related to the developed courses.

As it has been mentioned in the relevant project application [3], a strong academic alliance between the institution environments will, in addition to creating attractive study opportunities and increasing the quality of education, strengthen the mobility of both staff and students. The introduction of learning factory will change how technology management is taught and open up new possibilities for groundbreaking research.

We believe that such collaboration between universities affects the efficiency of the production of manufacturing enterprises in countries since it is aimed to improve the Industry 4.0 education and thus the training of new generation of engineers. The development of new methods for training such as the Learning Factory simulation will strengthen the practical component of training and therefore will give more benefits to potential employers from hiring young professionals of a new generation.

References

1. Association of Industrial Automation of Ukraine (APPAU). The official web site. URL: <https://appau.org.ua/en/>.

2. Mehta D., Hamke A.K. (2019). In-depth: Industry 4.0 2019: Statista Digital Market Outlook (August, 2019). Statista. 102 p. URL: <https://www.statista.com/study/66974/in-depth-industry-40/>.

3. Project CPEA-LT-2017/10047 “NTNU-KPI Collaboration within Industry 4.0 Education”: Eurasia 2017 - Three-year funding Application. Norway-Ukraine, 2017. 20 p.

THE DIAGNOSTIC SYSTEM FOR THE DETECTION OF IMPAIRED GLUCOSE TOLERANCE (LATENT DIABETES MELLITUS TYPE 2)

Lapta S.,

Ph.D., Associate Professor
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

Lapta S.,

Sc.D., Professor
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

Solovyova O.

Ph.D., Head of Department Information Technology
Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University

The article is devoted to mathematical modeling of the physiological system of regulation of carbohydrate metabolism, disorders in which lead to a severe common endocrine disease - diabetes mellitus (DM) [1]. Despite the extensive research on diabetes and the successful practice of his insulin therapy, the problem of preventing the deadly of his late complications is still topical. They develop with insufficient insulin compensation of diabetes due to the lack of reliable methods for calculating insulin therapy as well as with latent type 2 diabetes (DM2).

In connection with this problem, more than half a century ago, the idea of program-model extraction of diagnostic information about the state of the system for regulating carbohydrate metabolism in a patient from his glycemic data was put forward. For this, it was necessary to have a corresponding mathematical model that adequately reproduces all known data on the system of regulation of carbohydrate metabolism in any of its derivations from the basal state. The relevance of building such a model has been preserved until now due to the imperfection of the already proposed solutions.

Over the past half century, a number of publications, which cannot be accounted for, has been devoted to mathematical modeling of the carbohydrate metabolism regulation system. Although there are only a few truly original models. This is historically the first mathematical model in the field of modeling the regulation of carbohydrate metabolism - the phenomenological model of the exponentially descending part of the glycemic curve of the intravenous glucose tolerance test (VTTG) by Greville-Conard [2, 3], updated by A. Dreval [4]. The original hypothetical model of V. Beaulieu [5] of the oral glucose tolerance test (PTTG) is also original, modifications of which, without eliminating its physiological inadequacy, are ultimately all other models of glucose insulin metabolism. Followers of V. Beaulieu considered his model to be a priori the true minimum model of the system for regulating carbohydrate metabolism and only developed it into maximum

models and adapted it to the VTTG, and then again to the TTG. Of these, the most famous is the so-called “MM model” (minimal model) of the VTTG R. Bergman et al. It is a complex of solving two practical problems of assessing glycemia sensitivity to insulin according to given values of insulinemia [6] and assessing the sensitivity of insulin-secreting beta cells to given values of glycemia [7].

An alternative to the many marked physiologically inadequate models of the system for regulating carbohydrate metabolism is the model of the dynamics of glycemia by S. Lapy (1) [8].

$$\begin{aligned} y' &= (1 - \alpha_v)f_v(t) - (1 - \alpha_p)f_p(t) - \beta y(t-1) - \gamma y(t-\tau) - \zeta R(t), t \geq 0, \\ y(t) &= \phi(t), \quad -\tau \leq t \leq 0, \quad \phi(t) = 0, \end{aligned} \quad (1)$$

where: the parameters α_v (α_p), β , γ , ζ characterize the intensity of the four channels of the negative feedback connection in the system of the glycemic level self-regulation:

- α_v parameter characterize the intensity of the regulation channel for the rate of the exogenous glucose intravenous entering into the blood; in the case of the oral glucose entering the α_p parameter plays a similar role;
- ζ parameter characterizing the intensity of the regulation channel for the cumulative integral factor of the entire glucose load;
- β parameter characterize the intensity of the regulation channel for the deviation of the glycemic level from its basal value. One minute delay is caused by the blood circulation time through the circulatory system [11];
- γ parameter characterize the intensity of the regulation channel for the deviation of the glycemic level from its basal value with delay.

$$R(t) = \begin{cases} \int_0^t f_p(s)ds + 0 & T' < t < v \\ + \int_v^t f_p(s-v)ds, & v \geq T', \\ 0 \leq t \leq T' & v \leq t \leq v+T' \end{cases} \quad (2)$$

$$R(t) = \begin{cases} \int_0^t f_p(s)ds + \int_v^t [f_p(s) + f_p(s-v)]ds + \\ 0 \leq t \leq v & v < t < T' \\ + \int_{T'}^t f_p(s-v)ds, & v < T'. \\ T' \leq t \leq v+T' \end{cases}$$

She physiologically adequately universally describes the whole glycemic curves of VTTG, PTTG and PTTG according to Staub - Traugott with repeated glucose load (PTTG2) (Fig. 1, 2) [8].

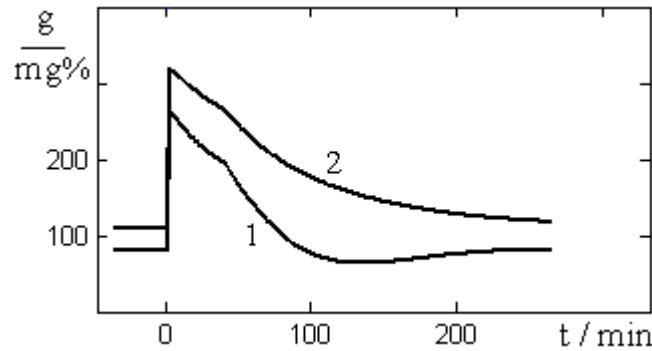

Fig. 1: glycemic curves: 1.a - IVGTT. Hereinafter, the designation mg% (mg glucose per 100 ml of blood) is entered. Curves: 1 – correspond to norm; 2 – prediabetes (obtained from model (1)).

The new model of the dynamics of glycemia (1,2) is the most minimal in the sense of the order of the differential equation and the number of the described variables. It is physiologically adequate and is currently the only complete model that universally describes the dynamics of glycemia with an arbitrary exogenous glucose load. This model is of both theoretical and practical interest. It can be used in clinical practice for the diagnosis and therapy of diabetes mellitus, as well as in automatic therapeutic devices for insulin therapy of diabetes mellitus.

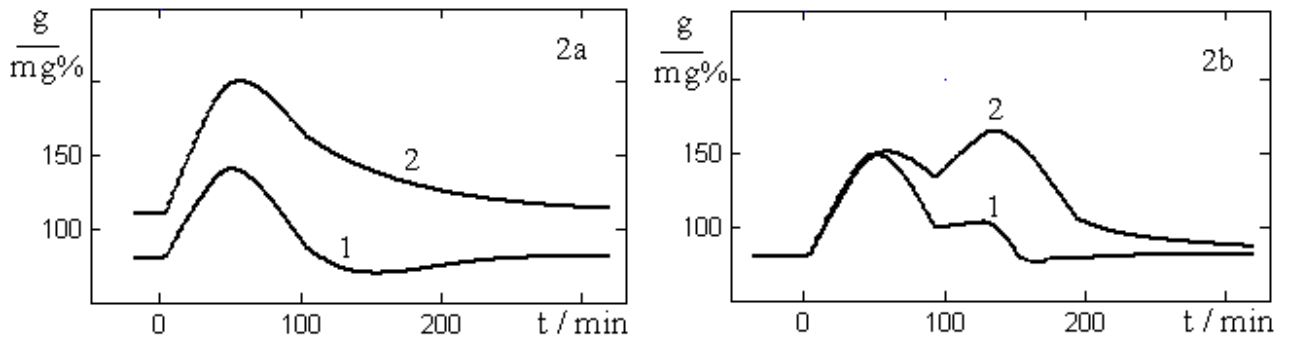

Fig. 2: glycemic curves: 2a - OGTT; 2b - OGTT2.

In the future, it is of interest to supplement this model with a description of the dynamics of insulinemia, which is implicitly present in model (1), and to obtain a complete minimal model of glucose insulin metabolism.

References

1. Saharniyi diabet i narusheniya uglevodnogo obmena : per. s angl. / G.M. Kronenberg, Sh. Melmed, K.S. Polonski; red. I.I. Dedov, G.A. Melnichenko. – M. : Rid Elsiver, 2010. – 437 s.
2. Greville G.D. The intravenous glucose tolerance equation // Biochem. J. – 1947. - Vol. 47. – P. 17-23.
3. Conard V., Franckson J.R.M., Bastenie P.A., Kestens J., Kovacs L. Etude critique du triangle d'hyperglycémie intraveineux chez l'homme normal et détermination d'un "Coefficient d'assimilation glucidique" // Arch. Int. Pharmacodyn. – 1953. – Vol. 93. – P. 277-286.
4. Bolie V.W. Coefficients of normal blood glucose regulation // J. Appl. Physiol. – 1961. – Vol.16. – P. 783- 788.

5. Bergman R.N., Ider Y.Z., Bowden C.R., Cobelli C. Quantitative estimation of insulin sensitivity // Am. J. Physiol. – 1979. – V. 236. – P. E667-E677.
6. Toffolo G., R.N. Bergman R.N., Finegood D.T., Bowden C.R., Cobelli C. Quantitative estimation of beta cells sensitivity to glucose in the intact organism: a minimal model of insulin kinetics in dog, Diabetes 29 (1980) 979.
7. Lapta S. I. Funktsionalno-strukturnoe matematicheskoe modelirovanie slozhnyih gomeostaticheskikh sistem: monografiya / S. I. Lapta, S. S. Lapta, O. I. Soloveva. – Harkov : Izd. HNEU, 2009. – 332 s.
8. Sokol Y., Lapta S., Kolisnyk K., Solovyova O., Goncharova O., Koval S., Karachntsev I., Kravchun N. The model of the glycemic level self-regulation for extracting the information from the glucose tolerance tests data // 2019 IEEE 39th International Conference on Electronics and Nanotechnology (ELNANO) – 2019. – P. 390-393.

INFLUENCE OF THE SIZES OF SAMPLE'S SURFACE ON ENERGY POSITION OF THE MAXIMUM OF THE EDGE BAND OF RADIATION AT 77 K IN THE CRYSTALS UNDOPED GAAS

Litvinova M.,

Doctor of Sciences, Associate Professor
Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Shtanko O.

Ph.D., Associate Professor
Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Undoped GaAs is one of the claimed semiconductor compounds for high-frequency integrated microelectronics and ionizing-radiation detectors. The energy position of the GaAs edge luminescence band ($h\nu_m$) is used frequently for a quality control of such structures. There is an unequivocal relation between $h\nu_m$ value and concentration of uncontrollable background impurities such as carbon and silicon for undoped material at 77 K [1]. For more precise analysis it is necessary to take into account all factors causing the shift of edge band maximum. One of the such factors is mechanical stress σ [2] which depend on a kind and character of defect distribution, and also on crystal sizes [3]. In the present work we determine the sizes of crystal surface of undoped GaAs with various unstoichiometry under which it is possible to neglect of mechanical stress influence on an energy position of edge luminescence band.

The Czochralski grown (100) crystals with dislocation density N_d varied from $2 \cdot 10^4$ up to $7 \cdot 10^5 \text{ cm}^{-2}$ were investigated. The contents of arsenic atoms in a liquid phase was varied from 47 to 53 at.%, that in a solid phase provided the corresponding variation of values of concentration ratio between arsenic and gallium vacancies $[V_{As}]/[V_{Ga}]$ from 10^{-1} to 10^{-2} (at stoichiometric crystal composition $[V_{As}]/[V_{Ga}]=10$) [4]. From crystals athwart of the growth axis were cut out plates by a diameter from 40 to 65 mm at 1-2 mm thickness, from which the samples of square form were pricked out.

Values of mechanical stress were determined by a polarization-optical method [5], dislocation density – by etching pits using the MIM – 7 microscope. The deflexion degree of crystal composition from stoichiometry was estimated on ratio $[V_{As}]/[V_{Ga}]$, which was set at luminescent method [4].

It is known, that at presence of elastic deformation the semiconductor band gap changes according to expression [2]:

$$\sigma = (dE_g/dP)^{-1}(E_{gl} - E_{g0}), \quad (1)$$

where E_{g0} and E_{gl} – respectively the band gaps of non-deformed and deformed material; dE_g/dP – the factor describing change of band gap with pressure (at $E_{gl} - E_{g0} < 0$ the crystals are in stretching, and at $E_{gl} - E_{g0} > 0$ – in pressing). For undoped

GaAs $E_{g0}=1.514$ eV; E_{gl} can be determined from photoluminescence spectrums as $h\nu_m$ value; $dE_g/dP=12\cdot10^{-5}$ eV/ MPa [2].

Precision of $h\nu_m$ definition is limited by spectrometer resolution and in concerned spectrum area for good resolution sets is 1-2 meV [6]. According to expression (1), the respective minimal value of σ (σ_{min}) at $E_{gl} - E_{g0}=1\cdot10^{-3}$ eV is equal to $\sigma_{min}=8.5$ MPa. Thus, the stress exceeding σ_{min} should be taken into account at the analysis of GaAs edge radiation.

Typical radial stress for Czochralski grown GaAs single crystals are 30-100 MPa and depend on diameter of crystal and dislocation density [3]. Stress σ are the sum of residual stress σ_{res} caused by growth dislocations and the stress σ_{grad} caused by non-uniform (gradient) distribution of dot defects of crystal structure. In undoped gallium arsenide σ_{grad} is caused by own dot defects (ODD) and their experimental values don't exceed 4-5 MPa [7] (in doped GaAs σ_{grad} caused by atoms of dopant can be much higher). Therefore during investigations it is necessary to reduce σ_{res} values by their surface relaxation. For this purpose in the present work the sizes of samples were decreased until their influence on values of stress was stopped.

At lack of As the sizes of the samples providing realization of a condition $\sigma < \sigma_{min}$ for all N_d is much less, than at arsenic surplus. It is known, that partial compensation of σ_{res} occurs by formation of near-dislocation atmospheres (such as Cottrell-type) [3]. It follows from obtained above, that at surplus of arsenic (dominating defects – interstitial arsenic and gallium vacancies) such compensation affects on σ_{res} in the greater measure, than at arsenic lack (dominating defects – vacancies of As). On the other hand, σ become less than σ_{min} at all values of initial stress and dislocation densities if the samples area is $S \leq 0.1$ cm². Besides at the mentioned values of samples area influence of S on σ actually stops.

Obtained result shows, that in conditions when the surface of undoped GaAs crystals do not exceed 0.1 cm², influence of its sizes on energy position of the edge luminescence band maximum can be neglected irrespective of dislocation density and degree of material non-stoichiometry.

References

1. Glinchuk K.D., Litovchenko N.M., Prokhorovich A.V. et al., *Optoelectronicka & Poluprov. Tekhn.*, **32**, 61.
2. Pankov Zh., 2003. Optical Processes in Semiconductors, Mir, Moscow.
3. Mil'vidskij M.G., Osvenskij V.B., 1984, Structural Defects in Semiconductor Single Crystals, Metallurgia, Moscow, 324 p.
4. Kovalenko V.F., Litvinova M.B., Krasnov V.A., 2002, *Optoelectronicka & Poluprov. Tekhn.*, **37**, 198.
5. Litvinova M.B. et al., 2019, *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 6, **12** (102), 39.
6. Glinchuk K.D., Prokhorovich A.V., 2004, *Semiconductors*, **46** (6), 1008.
7. Litvinova M.B., Shutov S.V., O.N. Lebed', 2002, *Phys. i Chim. Obrabotki Materialov*, **2**, 73.

LEGAL PROTECTION OF TRADITIONAL KNOWLEDGE AND INTELLECTUAL PROPERTY IN THE EUROPEAN UNION AND UKRAINE

Lukan M.

PhD Student of the Department of Private International Law and
Comparative Law Yaroslav Mudryi National Law University

Today, representatives of the world scientific community pay attention to the importance of research on the legal protection of traditional knowledge.

Ukraine has a unique historical heritage, which is the decoration and pride of the Ukrainian people and is a significant contribution to world cultural heritage.

The current legislation of Ukraine provides protection of tangible and intangible objects of cultural heritage (technologies of ceramics, weaving, painting, embroidery, carpet weaving and traditional songs) by the legislation on culture [1,3,4,5,6].

However, the development of public relations encourages states to seek other appropriate ways to effectively protect elements of cultural heritage by new means.

The reason for such intentions is that elements of traditional culture play an important role in the economic life of society and are an additional source of income for developing countries [10].

That is why, along with the protection of the legislation of Ukraine on culture, there is a need to develop mechanisms for the protection of intangible cultural heritage by additional means, also focused on effective commercialization.

At the same time, the National Strategy for the Development of Intellectual Property in Ukraine for the period up to 2020 set the task of implementing measures aimed at increasing the importance of intellectual property in solving current problems of society (protection of traditional knowledge and folklore, etc.).

In addition, achieving an adequate and effective level of protection and safeguarding of intellectual property rights is, in particular, the aim of the Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part (Article 157)[1].

In view of the above, research of legal protection of traditional knowledge is important not only for Ukraine, but for all countries of the world. However, for Ukraine, which aspires to be a member of the EU, it is important to adopt the experience of European countries and EU legislation in this area.

In 2008, Ukraine acceded to the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. According to the Convention, intangible cultural heritage is expressed in: oral traditions and forms of expression, in particular in language as carriers of intangible cultural heritage; performing arts; customs, rites, celebrations; knowledge and practice concerning nature and the universe; knowledge and practice related to traditional crafts.

The National list of elements of intangible cultural heritage of Ukraine includes: the tradition of Kosiv painted pottery; Krolevets overburden weaving; Petrykivka

painting - Ukrainian decorative and ornamental painting of the XIX - XXI centuries; Cossack songs of Dnipropetrovsk region, etc. [7].

As noted by Monica Florina and Anton Florin, it is considered that the right of intellectual property, which provides protection of the results of intellectual, creative activity, is one of the closest in legal nature regimes for the protection of intangible objects.

Similar to traditional knowledge, the object of intellectual property rights is a geographical indication.

Given the natural proximity of objects protected by intellectual property rights and objects that constitute traditional knowledge, it is necessary to develop legal and technical “safeguards” that would protect against unintentional granting of intellectual property rights to objects that are traditional knowledge.

The protection of traditional knowledge should include a ban on the appropriation of authorship of works of folk art (folklore); illegal obtaining of patents for inventions (utility models) based on traditional knowledge; restrictions on obtaining trademark protection for designations that reproduce traditional cultural expressions without a sufficient legal basis. The protection of traditional knowledge should also provide for the benefit of the commercialization of these facilities by the relevant rights holders.

Cultural richness of the EU Member States requires this topic to be addressed with priority as commodification of traditional knowledge becomes a bigger threat for European values.

Traditional cultural expressions are not generally protected by the existing classical intellectual property national systems. In fact, the approach in many EU Member State jurisdictions is to consider the traditional cultural expressions as part of the public domain, immaterial patrimony, which cannot be protected through intellectual property legislation, thus being vulnerable and exposed to any kind of exploitation. We think that this approach no longer reflects the needs and reality of today's society. The underlying problem is traditional design being used as a commodity in order to derive profit and commercial benefits for commercial agents only, while not giving anything back to the source community. Louis Vuitton and the Masaai people, Isabel Marant and the Oaxaca Community in Mexico, Urban Outfitters and the Navajo Nation, KTZ and the Nunavut shaman's parka, Tom Ford and the Romanian Blouse, are just a few cases of replicas of traditional design appropriated in fashion [8].

As noted by Sara Balice and Giulia Zappaterra, a step towards the enhancement of traditional cultural expression protection in the EU would be the extension of geographical indication protection to non-agricultural products. This was the subject of the European Parliament resolution of 6 October 2015.

According to the EP, geographical indication protection should also be granted to products that are created through traditional know-how and to techniques that form a part of a culture's heritage, and should include non-verbal signs and symbols associated with a particular region [9].

There is currently no EU-wide GI protection for non-agricultural goods. Various laws exist in some EU countries that include regional or national regulations on

specific crafts (e.g. ceramics), specific laws on a certain product (e.g. Solingen knives), or regional or national laws that protect all non-agricultural GI products [11].

The European Commission is exploring the possibility of extending GI protection to non-agricultural products at EU-level to harmonize the patchwork of laws that exist at national level.

In conclusion, we can talk about the need to develop mechanisms for the protection of intangible cultural heritage at EU level and harmonize the patchwork of laws that exist at national level which reflect the best approach.

This problem is also acute in issues such as the protection of Ukrainian embroidery, which is an inspiration for world fashion designers using elements of embroidery as prints for their collections, sometimes without reference to genuine inspiration and naturally without any commercial promotion of traditional sources of inspiration.

References

1. Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, of October, 2003. URL: <https://ich.unesco.org/en/convention>;
2. Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
3. Law of Ukraine "On Ukraine's accession to the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage" from 06.03.2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132-17>;
4. Law of Ukraine "On Culture" from 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>;
5. Law of Ukraine "On the protection of cultural heritage" from 08.06.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>;
6. Order of the Ministry of Culture of Ukraine "On approval of the Procedure for maintaining the National list of elements of intangible cultural heritage of Ukraine" № 1319 from 11.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0020-18/print>;
7. National list of elements of intangible cultural heritage of Ukraine. URL: <http://uccs.org.ua/natsionalnyj-reiestr-objektiv/>;
8. Protection and promotion of traditional cultural expressions and right to access culture. Monica Florina, Anton Florin. URL: https://www.academia.edu/34830517/PROTECTION_AND_PROMOTION_OF_TRADITIONAL_CULTURAL_EXPRESSIONS_AND_THE_RIGHT_TO_ACCESS_CULTURE
9. Traditional cultural expression and the fashion industry – inspiration or misappropriation? By Sara Balice and Giulia Zappaterra. URL: <https://www.remarksblog.com/2016/02/traditional-cultural-expression-and-the-fashion-industry-inspiration-or-misappropriation/>;
10. Interview with Mykola Potockiy. URL: <http://nipo.org.ua/news/nachalnik-viddil-spriyannya-zakhistu-prav-dp-ukrainskiy-institut-intelektualnoi-vlasnosti>;
11. Geographical indications for non-agricultural products. URL: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/intellectual-property/geographical-indications/non-agricultural-products_en;

INFORMALE AUSBILDUNG: DER SOZIAL- PSYCHOLOGISCHER ASPEKT

Marchuk L.,

Ph.D., Associate Professor
Uzhhorod National University

Marchuk Y.

Student
Uzhhorod National University

In Zeiten globaler Informatisierung und hoher Lebensgeschwindigkeit ist die Ausbildung ein vorrangiger sozialer Wert der modernen Gesellschaft, aber ihre Präsenz ist leider kein Kriterium für Professionalität. Aufgrund der Diskrepanz zwischen den sich schnell ändernden und dynamischen Bedingungen des externen Umfelds steigen die persönlichen Anforderungen an die berufliche Mobilität, die Entwicklung der erforderlichen Fähigkeiten, relevante Tätigkeitsbereiche und innovative Technologien. Die traditionelle Ausbildung, die am häufigsten durch formelle und informelle Bildungsformen dargestellt wird, entspricht den Bedürfnissen und Herausforderungen unserer Zeit nicht und hemmt die Entwicklung des menschlichen Potenzials. Der Evolutionsvektor des modernen Ausbildungssystems sollte vom traditionellen Bildungsmodell, dessen Kern in der Verwendung der Bildung zur gezielten Persönlichkeitsbildung liegt, zum humanistischen Bildungsmodell geleitet werden, dessen Zweck die Bildung eines Menschen und seiner Selbstverbesserung ist. Die heutigen Tendenzen sind derart, dass eines der Hauptelemente des neuen Organisationsmodells vom Bildungssystem das Modell des lebenslangen Studiums mit der Einstellung „Long life learning“ ist [1]. Deswegen lenkt man in der letzten Zeit viel Aufmerksamkeit der informellen Ausbildung, deren Notwendigkeit für die Entwicklung einer Persönlichkeit von großer Bedeutung ist. Heutzutage werden alle Möglichkeiten eines Menschen zu seiner Priorität. Infolgedessen erhöht die Investition in eigene professionelle Entwicklung die Konkurrenzfähigkeit und ermöglichen das Potenzial zu maximieren. Unter Berücksichtigung der Tatsache, dass informelle Ausbildung zur Formierung menschlicher Einstellungen beiträgt und den Mangel an fachlicher Kompetenz ausgleicht, wird es notwendig, ihre sozialpsychologischen Aspekte zu behandeln.

In den Arbeiten einer Reihe von Autoren zur Sozial- und allgemeinen Psychologie wird angemerkt, dass es zur Steigerung der Effektivität des Trainings wichtig ist, „die intellektuelle Aktivität der Persönlichkeit selbst“, „die Flexibilität des Denkens zu erhöhen“, damit die lernende Persönlichkeit eine normale Situation in ein Problem verwandeln und für die Lösung von diesem Problem nicht standardisierte Wege finden könne.

Das Konzept der „informellen Bildung“ wird in der heutigen Zeit von der wissenschaftlichen Gemeinschaft sehr aktiv untersucht und unter verschiedenen Gesichtspunkten betrachtet - philosophisch, psychologisch, pädagogisch, sprachlich

und sogar wirtschaftlich, wobei informelle Bildung auch als Instrument zur Verbesserung des Humankapitals angesehen wird.

Nach Ansicht der meisten Wissenschaftler zur Definition des Wesens der informellen Bildung wird die letzte Erklärung als eine Kombination aus Wissen, Fähigkeiten und Fertigkeiten (allgemeine und berufliche Bildungskompetenzen), die ein Individuum im Verlauf seiner täglichen Aktivitäten während seines gesamten Lebens erhält, angesehen. Daher kann diese Art der Bildung als Selbstentwicklung einer Person definiert werden, die durch ein vitales Interesse motiviert ist, sowie durch persönliche Qualitäten wie Wunsch, neue Dinge zu lernen, den eigenen Gesichtskreis zu erweitern, nach Antworten auf problematische Fragen zu recherchieren, aus Krisensituationen herauszukommen, Neugier und Aufmerksamkeit. Aus psychologischer Sicht ist die informelle Bildung in gewissem Maße in der Lage, das allgemeine Bedürfnis nach Erkenntnis und ihre eigene individuelle Ressource zur Selbsterhaltung, die grundlegenden Lebenswerte, die mit der Entwicklung der menschlichen Erkenntnis verbunden sind, die Konstruktion „erhaltener Reaktionen einer gesunden Psyche“ für ein volles biosoziales Leben auszugleichen und anzupassen [3]. Die informelle Bildung ist eine individuelle menschliche Aktivität, die auf den kognitiven Prozess abzielt, der sie im Alltag begleitet, in dem ein bestimmtes Ergebnis nicht immer vorliegt. Sie hat die spontane Natur und wird durch die Aktivierung von Menschen in einem kulturellen und pädagogischen Umfeld sowie durch Kommunikation, Lesen usw. verwirklicht, wobei eine Person alle Mittel des Bildungspotentials der Gesellschaft in Werkzeuge zur Selbstverbesserung verwandelt. Als individuelle kognitive Aktivität einer Persönlichkeit begleitet die informelle Ausbildung sie ein Leben lang außerhalb des Rahmens der formalen und nicht formalen Bildung, insbesondere in der Zeit der Selbstbestimmung, Selbstbeobachtung, der Wahl der Wege zum persönlichen Erfolg und der Bildung von Leben sowie beruflichen Werten und Einstellungen. Auf solche Art und Weise wird das Bildungsideal als ein Prozess der ständigen Korrektur und Umstrukturierung der individuellen Erfahrung verwirklicht.

Es sei bemerkt, dass der Erfolg eines modernen Menschen im Allgemeinen von seiner Fähigkeit Entscheidungen auf der Basis der erworbenen Kenntnisse und der persönlichen Erfahrung unter Bedingungen der Unsicherheit abhängt. Im Verlauf der informellen Bildung treten bestimmte Persönlichkeitsveränderungen auf, die sich direkt auf die Verbesserung der Lebensqualität eines Menschen auswirken, d.h. sozial gesehen können diese Veränderungen viel bedeutender als neue Kenntnisse sein. Diese Persönlichkeitsbildungen und nicht Kenntnisse selbst ermöglichen einer Person ihre Schlüsselpositionen und Sichtweisen auf Leben, Wert und semantische Orientierungen im Lernprozess gründlich zu überdenken. Ein solches Umfeld wird den bürgerlichen Aktivismus wecken und zu einem neuen System menschlicher Beziehungen beitragen. Dies kann zu erheblichen Änderungen der Handlungsmotive, zu einer Änderung der Gewohnheiten sowie zu einer vollständigen Umstrukturierung der Stereotypen des individuellen Verhaltens führen.

Dank der informellen Bildung konzentriert sich eine Person auf Selbstverwirklichung, derer Ziel ist, Spitzenleistungen zu erreichen. Eine solche Person strebt danach, nicht nur ein Spezialist, sondern ein guter Spezialist zu sein,

und ist daher immer um ihre Entwicklung besorgt. Diese Ausbildung ist die Erziehung eines Menschen tief in sich selbst, ohne das Interesse daran zu verlieren, seine eigene innere Welt zu kennen. Dieser Mensch ist zu kritischem Denken, tiefer Reflexion und ständiger Suche nach dem Sinn seiner eigenen Lebensereignisse fähig. Mit Hilfe der zwischenmenschlichen Interaktion wird das soziokulturelle Umfeld gesättigt, persönliche und berufliche Interessen werden auf der Grundlage der eigenen Erfahrung oder der Erfahrung eines anderen befriedigt, was eine Quelle des Lernens darstellt. Die informelle Ausbildung spielt eine Schlüsselrolle bei der persönlichen Selbstentwicklung, bei der Wahrung der Individualität als „Urheberschaft des eigenen Lebens“ und der inneren Unabhängigkeit von der eigenen Kultur, während sie in einem kreativen Dialog mit ihr steht [2]. Dieser Bildungsbereich wird vom Einzelnen für sich selbst geschaffen, d.h. er verwandelt das Bildungspotential der Gesellschaft in wirksame Faktoren ihrer Entwicklung.

Literatur

1. Gavrilova, I., 2016, Formal, non-formal and informal models of education, Issue №10, 1197 – 2000, URL <https://moluch.ru/archive/114/29876/>
2. Gorshkova, V., 2012, Philosophical-theoretical orientations of the modern teacher, in Pedagogic, Issue № 8, 71-79.
3. Ryabov, O., Sibgatullina, I., 2016, Integration education of the “Europe” format, or what is intellectual integration?, 128-141, URL <http://ozonst.cdn.ngenix.net/multi-media/1016987711.pdf>

GREEN ECO-TOURISM IN THE WESTERN REGIONS OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF COMPLEX ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY

Miasoid H.,

Master in Tourism,
PhD in Pedagogy, Associate Professor,
The Department of International Tourism,
Hotel and Restaurant Business and Foreign Language Training
Alfred Nobel University

Lomakova K.

Student of the 3rd year of study
International Economic Relations,
Alfred Nobel University

At the present time one of the main features of world tourism is its sustainable development. It has been shown in the UN documents, the World Tourism Organization and now is a historical fact [6, 7]. Nowadays, understanding of the sustainable development in the tourism industry is becoming more and more integrated. Here we have to combine all aspects such as environmental, social, political and economic.

An important direction of development of this “green” sector of the economy of Ukraine and rural territories is the acceleration of the development and functioning of eco-tourism. The priority of eco-tourism development in the country is necessitated by the urgent need to solve the social and economic problems of the modern village. The main problem is a terrible decrease in population, high rates of poverty and unemployment, high level of migration.

The development and promotion of green eco-tourism in our country are connected with the creation of the Union for the promotion of green eco-tourism in villages as an all-Ukrainian public non-profit organization in 1996, which introduced the concept of ‘green eco-tourism’ [1,4]. The essence of this notion is not only to provide some rest but also to preserve and restore the environment, ethnical and cultural identity of the Ukrainian villages.

We define eco-tourism, especially in the Western regions of Ukraine, as a form of interaction of society with nature and as a factor of its development in the context of complex development of Ukraine.

In this context, the current ecological crisis deserves our particular attention. It requires humanity not only to minimize the negative impact on the environment through rational usage of nature, but also to change the value system and to develop new forms of interaction between society and nature. Eco-tourism is one of the priority spheres of harmonization of relationships in the ‘man – nature’ system. It is very important when we are talking about the concept of sustainable development of

tourism. Eco-tourism is becoming more and more popular. The reason of this process is the destructive impact of humanity on the environment and the understanding of the necessity to minimize or even to stop it.

Sustainable tourism development, as it is outlined in the 21st Century Agenda for the Travel and Tourism Sector, is the ability of tourism to maintain its quantitative and qualitative indicators over a long period. It means that tourism as a modern phenomenon needs to meet the expectations of residents and tourists for a short or long period of time without any harm to the territory that is interested in its development [2].

In our opinion, it is obvious to develop tourism on the territories of the natural reserve areas. According to Article 9 of the Law of Ukraine 'On the Nature Reserve Areas of Ukraine' [3], the reserve areas can be used for all kinds of recreational purposes.

It is better to distinguish ecological and regular/steady tourism [6]. The term 'eco-tourism' refers to only one segment of this big industry, while the principles of sustainable/steady development must be effective for various types of tourism, including both alternative and traditional [3].

Recent years Ukraine has been forming an understanding of green eco-tourism as a specific type of tourism that has its recreational, health, wellness and / or educational characteristics. It is located in rural areas and related to the provision of services (temporary accommodation, catering, sightseeing, etc.). Tourists can use local people's property and land. They are welcome to be engaged in agricultural activities and / or living in rural areas, as well as to get know more about natural, cultural, ethnographic and social potential of the region.

A distinguish indicator in the study of the situation with green eco-tourism is the number of eco-villages or eco-houses. The location of eco-houses on the territory of Ukraine is uneven due to natural and climatic conditions, the location of unique historical and cultural places and the existence of authentic, national traditions. The largest number of eco-villages is concentrated in the Carpathian region of Ukraine, including 68.7% of all estates in the Ivano-Frankivsk region, 13.5% of estates are located in Lviv region, and 7.4% are registered in Chernihiv region [1].

During the estimation of the number of tourists who have experienced green eco-tourism in 2018, the western regions of Ukraine and the Carpathian Mountains remain the undisputed leader: Ivano-Frankivsk region (18,790 people in 2018), the second largest number of tourists were located in the Lviv region (15,279 people in 2018), the third position has the Chernivtsi region (11,253 people in 2018) [1].

Therefore, the development of eco-tourism is an important task during the process of tackling the challenges of moving to the stable economic development and awareness the importance of all Ukrainian biodiversity and local cultures. Eco-tourism can play an important social role while preserving nature and remain profitable at the same time.

It is important to say, that eco-tourism is a great example of the combination and balanced interaction of the three components of complex development - social, environmental and economic.

The social function of eco-tourism has the following basic goals: the restoration of the spiritual and physical forces of a person, environmental education and lifting the profile of culture of human relations with nature.

The ecological function of eco-tourism consists of the following main goals: creation of new protected natural areas, promoting the stable usage of natural resources and reducing the number of threats to biodiversity.

The economic function of eco-tourism is focused on such goals as: creating income for the protection of all reserved areas, including nature conservation programs, getting economic benefits for local stakeholders, including local people [5].

Summarizing all information above, let us point out that the development of eco-tourism can become a model of balanced usage of natural resources as an important factor for the complex development of the country. It can help to solve many urgent and complex problems that exist today in the recreational tourism and its development on the territories of nature reserves in Ukraine.

The priority of the development of green eco-tourism in Ukraine is determined by the urgent necessity to solve many social and economic problems of the modern village. Here we are talking about improvement of labor potential, decrease in the level of unemployment, stopping migration processes, increase of financial well-being of the rural people. In this context, green eco-tourism should be considered as one of the methods of generating income for the population which lives in villages. Moreover, it might be a component of integrated rural infrastructural development and as a factor which may help to overcome rural poverty.

References

1. Gabchak N. Green eco-tourism in Transcarpathia // Geography and basics
2. economy at school. - 2014. - № 6 (64). - pp. 39–41.
3. Problematic and perspective aspects of the tourism: Research Practice conferences. - Kharkiv: KhNU. VN Karazin, 2018. –p. 184.
4. Fedorchenko V. K. Theoretical and methodological principles of education for tourism sphere: Monograph / Ed. N.G.. – K : Word Publishing House, 2004. –p. 472.
5. Smal I. Features and problems of international tourism development in the context of globalization processes / Igor Smal // Visnyk of Lviv National University. International Relations Series. - 2008. - Issue 24. - P.327-335.
6. World Tourism Organization / Світова туристична організація - URL: <http://www.unwto.org>.
7. Tourist Country Studies: Leaders in Tourism / General. ed. prof. OO Lyubitseva. - Tutorial. - K.: Alterpress, 2008. - 436 p.
8. Tourism statistics: Eurostat Pocketbook - URL: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DS-08001/EN/KS-DS-08-001-EN.PDF.

PRODUCTIVITY AT RISK IN INTERNATIONAL TRAVEL AND TOURISM BUSINESS DURING COVID-19 PANDEMIA

Miasoid H.,

Master in Tourism,
PhD in Pedagogy, Associate Professor,
The Department of International Tourism,
Hotel and Restaurant Business and Foreign Language Training
Alfred Nobel University

Koshelenko K.

Student of the 4th year of study
International Economic Relations,
Alfred Nobel University

The travel and hospitality industries are the most affected sectors of the economy. This will provoke further regression in the conditions of a weak global economy, geopolitical, social and trade tensions. Ukraine, like the whole world, was not circumvented by this crisis. Everyone who works in tourism knows the importance of the industry, but there is no relevant data to voice it today in requests for industry support in difficult times.

The new law on tourism was not adopted by the previous Verkhovna Rada, which also entails many questions that may already arise among tour operators, agents and tourists. WTTC data show a strong impact on the Travel & Tourism sector of the current COVID-19 outbreak.

Recent data indicate that in 2020 the number of trips around the world may decrease by 25%. This can lead to a corresponding reduction in jobs by 12-14%.

An outbreak of coronavirus clearly poses a serious threat to the industry as a whole, to those who work in it, and to those who want to continue traveling.

According to the UNWTO's figures, tourism accounts for 12% of the GDP of Spain, which in 2019 received nearly 84 million international tourists, whose expenditure amounted to 80 billion US dollars. In 2018, the country was the world's number two destination in terms of both tourism arrivals and receipts.

Today, tourism is among the hardest hit sectors due to COVID-19 and its consequences. The UNWTO estimates that international tourist arrivals worldwide this year could fall by as much as 30%, with a corresponding loss of international tourism receipts of up to 450 billion US dollars.

At the same time, the UNWTO recalls that tourism has been a reliable driver of recovery in the wake of past crises, generating wide-ranging benefits that have transcended the sector, reflecting its broad-based economic value chain and deep social footprint.

The Secretary-General expressed his gratitude for the support given to the mandate of the UNWTO, the only United Nations specialized agency headquartered in Spain.

The pandemic “is a challenge for Spain and the rest of the world, but far from defeating us, it will make us stronger as a global society,” he concluded.

References

1. Исследование: как Covid-19 влияет на показатели в email-маркетинге. – [Электронный ресурс] – Доступно за посиланням: <https://www.google.com.ua/amp/s/m.habr.com/ru/amp/post/495348/>. Отримано 27.04.2020

2. WNWTO (2020). World Tourism Organization Underscores Tourism’s Importance for COVID-19 Recovery in Audience with the King of Spain. Access mode: <https://www.unwto.org/news/unwto-underscores-tourisms-importance-for-covid-19-recovery-in-meeting-with-the-king-of-spain>. Retrieved 28 April 2020

KEY DIRECTIONS IN THE ORGANIZATION OF HEALTH CARE AND PREVENTION ACTIONS TO REDUCE MORTALITY FROM CARDIOVASCULAR DISEASES IN UKRAINE

Mishchenko M.,
M.D.

Kharkiv National Medical University

Shevchenko A.,
M.D., Master of Medicine, Economics and Pedagogy
Director of the Kharkiv Regional Institute of Public Health Services

Mishchenko A.
M.D., Ph.D., Assistant professor
Kharkiv Regional Institute of Public Health Services

Myocardial infarction and cerebral strokes are the main cause of death of Ukrainians [1; 2]. Annually in Ukraine, 40-50 thousand myocardial infarction and 100-150 thousand cerebral strokes happen. Mortality is 260-280 and 120-140 cases per 100 thousand of population per year, respectively [3; 4]. The organization of medical care for patients with acute myocardial infarction in Ukraine can be considered satisfactory (more than 40 specialized reperfusion centers; only 1 out of 7 victims of myocardial infarction die; therapy is less expensive; diagnosis is easier; cardiac surgeons and cardiologists can provide assistance), but the same cannot be said about the organization of medical care for patients with cerebral stroke (specialized unit stroke centers; mortality of 30-40% in the first 30 days, and up to 50% in the first year after a stroke; high disability identification; there is not enough diagnostic equipment and qualified medical personnel to provide assistance, thrombolysis is very expensive for Ukrainians; there are ten times fewer thrombolysis per thousand injured compared to countries in Western Europe; treatment is often carried out without observing clinical protocols; it is not necessary to enter data in the register of stroke patients [5]). In recent years, Ukraine has made progress in reducing mortality from myocardial infarction: in 11 regions in the hospital, it decreased by 20%. This is due to an increase in the number of coronary stentings, provision of clinics with angiographs and improvement of treatment protocols.

For the survival of patients with cerebral strokes, the most important is the proper organization of medical care provided within the "therapeutic window" (4.5 hours after the incident). The prehospital grading system is known to improve stroke care. In particular, the recently introduced Stockholm stroke screening system, which combines symptom severity and teleconsultation, leads to significantly faster patient delivery for endovascular thrombectomy and intravenous thrombolysis [6; 7]. In Ukraine, time for assistance is lost during the delivery of the victim to the clinic and

during the transfer of the victim between the clinics, one of which can carry out diagnostics, the second - treatment [8].

Medical care should be provided in specialized stroke departments or centers where an ambulance should deliver the patient with a diagnosis of stroke. Such stroke centers should be located a maximum of an hour from any settlement, taking into account the condition of the road surface and possible traffic jams. In Ukraine, the last two decades have indicated the need to create such centers, but only two full-fledged institutions have been created. The minimum financing of one case of cerebral stroke in the amount of 19.5 thousand UAH. at the expense of state funds, it has been carried out only since April of the current (2020) year, according to many experts it is insufficient, and it will still require a supplement from the victim's relatives at least in the amount of 40% of the total real cost of treatment [9].

In such conditions, the preventive direction remains relevant. WHO claims that 80% of premature heart attacks and strokes can be prevented by addressing risk factors such as tobacco use, unhealthy diets and obesity, lack of physical activity and harmful use of alcohol, using strategies that cover the entire population [10; 11]. The most manageable risk factor is tobacco smoking.

The effect of smoking on mortality from cardiovascular diseases is proved by the fact that with a decrease in the number of people who smoke, the number of cases of vascular accidents also decreases [12]. A similar trend is observed in all countries of the world [13]. In connection with this fact, Ukraine should strengthen the prevention of tobacco use, as well as not stop the health care reform related to the improvement of medical care protocols, state funding for the treatment of cardiovascular accidents, the creation of regional stroke centers with the provision of necessary equipment, materials and medicines for thrombolysis and thromectomy (thromboextractions), as well as by qualified medical personnel.

References

1. Mishchenko M.M., Shevchenko A.S., Mishchenko A.N. (2020) Risk factors of ischemic stroke and their interconnection. Dynamics of the development of world science: Abstracts of the 8th International scientific and practical conference (Vancouver, Canada, 2020, April 15-17). Publishing House "ACCENT" (ISBN 978-1-4879-3791-1). Pp. 124-129. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3755806>
2. Cardiology Guide. Section 3. Population studies. Chapter 1. Epidemiological aspects of cardiovascular disease. Ed. 07/08/2019. The Compendium. <https://compendium.com.ua/clinical-guidelines/cardiology/section-3/glava-1-epidemiologicheskie-aspekty-serdechno-sosudistyh-zabolevanij/> (In Russ.)
3. Ognev V.A., Mishchenko M.M., Mishchenko A.N., Shevchenko A.S. (2020) Study of risk factors of cerebral strokes according to the data of regional registers and national services of medical statistics. Perspectives of world science and education: Abstracts of the 8th International scientific and practical conference (Osaka, Japan, 2020, April 22-24). CPN Publishing Group (ISBN 978-4-9783419-8-3). Pp. 122-128. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3766421>
4. A round table was held in the Verkhovna Rada on the theme: "To conquer death: key factors affecting the life expectancy of Ukrainians" (June 10, 2019).

Verkhovna Rada of Ukraine, official web portal.
<https://rada.gov.ua/en/news/Novosty/Soobshchenyya/172806.html> (In Russ.)

5. Ognev V.A., Mishchenko M.M., Mishchenko A.N., Shevchenko A.S. (2020) About value and study of the various risk factors for the development of a cerebral stroke. Topical issues of the development of modern science: Abstracts of the 8th International scientific and practical conference (Sofia, Bulgaria, 2020, April 08-10). Publishing House "ACCENT" (ISBN 978-619-93537-5-2). Pp. 62-69.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.3747558>

6. Mazya M.V., Berglund A., Ahmed N., et al. Implementation of a Prehospital Stroke Triage System Using Symptom Severity and Teleconsultation in the Stockholm Stroke Triage Study. JAMA Neurol. Published online April 06, 2020.
<https://doi.org/10.1001/jamaneurol.2020.0319>

7. Alexandrov A.W., Fassbender K. Triage Based on Preclinical Scores — Low-Cost Strategy for Accelerating Time to Thrombectomy. JAMA Neurol. Published online April 06, 2020. <https://doi.org/10.1001/jamaneurol.2020.0113>

8. Mishchenko M.M. Shevchenko A.S. Mishchenko A.N. (2020) About the influence of health care financing, medical personnel's qualification and staffing to provide medical care for a patients with a cerebral stroke in Ukraine. Innovative development of science and education: Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference (Athens, Greece, 2020, April 26-28). ISGT Publishing House (ISBN 978-618-04-3761-4). Pp. 73-78.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.3774416>

9. Mishchenko M.M., Mishchenko A.N., Shevchenko A.S. (2020) The identification of risk factors of cardiovascular disasters and monitoring of actions of medical staff. Scientific achievements of modern society: Abstracts of the 9th International scientific and practical conference (Liverpool, United Kingdom, 2020, April 28-30). Cognum Publishing House (ISBN 978-92-9472-193-8). Pp. 211-218.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.3782811>

10. The fight against cardiovascular diseases. World Health Organization.
https://www.who.int/cardiovascular_diseases/ru/ (In Russ.)

11. Key facts about cardiovascular disease (May 17, 2017). World Health Organization. [https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/cardiovascular-diseases-\(cvds\)](https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/cardiovascular-diseases-(cvds)) (In Russ.)

12. Ognev V.A., Mishchenko M.M., Mishchenko A.N., Shevchenko A.S. (2020) World strategy on tobacco control and mortality from cardiovascular diseases in Ukraine. Modern science: problems and innovations: Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference (Stockholm, Sweden, 2020, May 03-05). SSPG Publish (ISBN 978-91-87224-07-2). Pp. 102-108.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.3787953>

13. Prochaska J.J. Smoking Cessation (Ed. 2018). MSD Manual. Professional Version. <https://www.msdmanuals.com/professional/special-subjects/tobacco-use/smoking-cessation>

THE ROLE OF PLATELETS RECEPTORS IN THE DIAGNOSIS OF GEOGRAPHIC ATROPHY PROGRESSION IN CASES OF MACULAR DEGENERATION

Mogilevskyy S.,

Dr. Sc. (Med.), Professor

Shupik National Medical Academy of Postgraduate Education, Kyiv, Ukraine

Medical center "LAZER Plus", Lviv, Ukraine

Kovalchuk K.

Post-grad Student

Shupik National Medical Academy of Postgraduate Education, Kyiv, Ukraine

Medical center "LAZER Plus", Lviv, Ukraine

Background. One of the serious manifestations is that acceleration of age-related macular degeneration (AMD) is geographic atrophy (GA) of) of retinal pigment epithelium (RPE) which provoke progressive and inward loss of the visual function, since pigment cells under physiological conditions provide transport of nutrients, ions and water, the production of growth factors and protect neurosensory cells from photooxidation. The pathophysiological mechanisms of this phenomenon have not been elucidated and there are no reliable methods for predicting the risk of developing RPE atrophy and there are no proven treatment options.

The **purpose** is to determine the role of platelet receptors research in the diagnosis of the geographical atrophy progression in age-related macular degeneration.

Materials and methods. This study was of a prospective and included: group of patents (n = 36) from the early stage of the dry form of AMD (Category 2 according to the AREDS classification) which were divided into two groups: C (n = 19; 52,8 %) with the presence of many small and few of the middle size druzens (diameter 63 to 124 microns); D (n = 17; 47,2%) – with the presence of many small druzens, few druzens of the middle size and minor changes of RPE. It allowed the analysis of functional activity of platelet (Pl) receptors on the appearance of RPE dystrophy (early stage of atrophic changes in the RPE cells). Group of participants (n = 38) with the intermediate stage of dry form of the AMD (3 category according to AREDS), they were divided into two groups: E (n = 21; 55,3 %) - the presence of many druzens of the middle size and at least one very large druzen (with a diameter of 125 microns and more); F (n = 17; 44,7 %) - the presence of many druzens of the middle size and geographic atrophy of the RPE, which does not involve a macula. Such a provision allowed to study the functional activity of the PL receptors in development of GA of PES, which did not involve a macula.

Pl was isolated by centrifugation from peripheral blood. ATP, ADP, adenosine, platelet activating factor (FAT), adrenaline and isadrine in effective concentration (EC50) were used to stimulate TC.

Results. Implementation of the reactivity of PI receptors under groups C and D is used to perform dystrophic changes that reach the activity of purine R2Y- and R2H-receptors (7% and 7.9%; $p < 0.01$), $\alpha 2$ -adrenoceptors (7 %; $p < 0,01$) and FAT receptors (13.5%; $p < 0,01$). Reduced activity of A2A-receptors and $\beta 2$ -adrenoceptors, with 20.6% and 19.9% ($p < 0.001$), was insufficient efficiency of these cytoprotective enterprises in the dry form of AMD. The next stage of RPE dysfunction is an atrophic process, which is diagnosed at intermediate stage of the dry form of AMD. In subgroup F on its hyperperactivity of purine receptors (R2Y- and R2H), $\alpha 2$ -adrenoreceptors and FAT-receptors PI, only ADF remains active aggregates of PI (API) by 8.2% ($p < 0.01$), which are in the subgroup E . The reaction of PI by addressable decrease by 16.4% ($p < 0.001$), ATP - by 7.8% ($p < 0.001$), adenosine - by 32.4% ($p < 0.001$) and isadrine by 11.8%; the reactivity of PI on FAT in both subgroups coincided. Analysis of correlations in the subgroup the number of positive sides ($r = 0.790$; $p < 0.05$) aggregation of PI induced by ADP and FAT in comparison with that in subgroup E ($r = 0.402$; $p < 0.05$), which was of interest. the emergence of the interaction of PI and leukocytes for chronic storage. An important factor was the negative relationship between the effects of adenosine and ADP ($r = -0.743$; $p < 0.05$), and isadrine and ADP ($r = -0.492$; $p < 0.05$), which proved to be a satisfactory functional activity of cAMP.

Conclusions:

1. Increased ADP-induced API and decreased levels of cAMP-dependent compensatory mechanisms were factors in the development of geographical atrophy of the retinal pigment epithelium in age-related macular degeneration.
2. The identified changes contributed to the formation of micro and macroaggregates of blood cells, including platelet-leukocyte aggregates, which caused a critical violation of microcirculation and trophism, and provided maintenance of chronic inflammation in the structures of the eye, resulting in atrophic process in RPE cells.

INTERNATIONAL MECHANISM OF ENSURING THE CHILD RIGHT TO DEFENCE AGAINST ALL FORMS OF VIOLENCE

Nalyvaiko L.,

Vice-Rector of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs,
Doctor of Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine

Lukianenko T.

Lecturer of the General Legal Disciplines Chair
of Law Department of
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

The International mechanism for the ensuring of Human Rights is mainly regarded as the international community control of the state fulfilment of obligation in this field. According to I. Lishchyna, it is "a system of international (interstate) bodies and organizations which acts for the international human rights implementation of standards and freedoms or their restoration in case of encroachment" [1]. A more dynamic definition of international legal mechanisms for the protection of Human Rights is formulated by I. Lytvynenko: "the system of international bodies and organizations, as well as the forms and methods they use to develop and implement international standards of human rights and freedoms and their restoration in the case of a breach by a state " [2, p. 278]. It should be noted that the special international bodies which act by the rules of international law, are empowered to accept, review and evaluate the submission of individuals following the established procedures, so when defining the concept of "international human rights mechanism", in particular, ensuring the child right to defence against all forms of violence, we should necessarily include in this theoretical construction the rules of international agreement governing such issues.

Since the founding of UN in the field of the protection of the rights of the child, six declarations and eight conventions have been adopted [3], including those that were directly aimed at ensuring the child right to defence against all forms of violence. These agreements include the UN Minimum Standard Rules for the Administration of Juvenile Justice (Beijing Rules) 1985; The 1989 Convention on the Rights of the Child, supplemented in 2000 by the Optional Protocol on the Participation of Children in Armed Conflict and the Optional Protocol on Trafficking in Children, Child Prostitution and Child Pornography, and in 2011 the Optional Protocol on the Communication Procedure; UN rules on the protection of juveniles imprisoned in 1990; UN Juvenile Crime Prevention Guidelines (Riyadh Guidelines) 1990; The 1999 Convention on the Prohibition and Immediate Measures to Eliminate the Worst Forms of Child Labor; Guidelines on Justice in matters involving the involvement of child victims and witnesses to crimes of 2005 and others. The crucial document which contains the universal regulations regarding the protection of the right of the child to protect against all forms of violence is the 1989 UN Convention

on the Rights of the Child. In particular, under Article 19 of the Convention, "States Parties take all necessary legislative, administrative, social and educational measures for the child defence against all forms of physical or psychological abuse, lack of care or negligent and cruel treatment and exploitation, including sexual abuse, from its parents, legal guardians or any person who cares about the child " [4].

The International Human Rights control mechanism is one of the means of ensuring international legal norms that are implemented in actions of subjects of international law to prevent breaches of obligations and to check their observance for the purpose of fair, proper and timely implementation. I. Lukashuk considers the international control to be "the process of working out the information, created to determine the compliance of subjects with international law" [6, p. 217]. In our opinion, the international control mechanism of ensuring the right of the child to protection against all forms of violence in Ukraine can be considered as the activity of international bodies carried out based on international treaties and means checking the compliance of our country's actions with the undertaken obligations with a view to full and steady ensuring the right of the child to be protected from all forms of violence. According to current international practice, the most common procedures used by international control mechanisms are consideration of periodic reports by States; Consideration of communications by individuals and groups of persons on the violation by the State party of the rights set out in the treaty; to investigate, on its initiative, cases of systematic violation by States parties to convention rights; involvement of specialized agencies and competent UN bodies in the submission of expert opinions and reports on the implementation of conventions; request from Member States for additional relevant information, etc. The activities of international bodies to control Ukraine's right to the protection of the child against all forms of violence, given its optional nature, remain largely abstract for public authorities. Meanwhile, the results of such activities in the form of recommendations, conclusions, proposals, decisions, etc., fall into the category of "soft law", which, in the opinion of many researchers, is a binding nature conditioned by Ukraine's participation in universal international agreements, beginning with UN and CoE statutes.

It is believed that international treaties that regulate human rights and freedoms establish not only the duty of states to implement and further implement them, but also directly confer on them the relevant rights, freedoms and obligations of individuals [6, p. 123]. Thus, the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the notification procedure provides for strengthening and complement to the national and regional mechanism, enabling children to complain about violations of their rights. Besides, the document states that "priority must be given to the best interests of the child when using remedies for the violation of the rights of the child, and that such remedies should take into account the need to use procedures that meet the needs of the child at all levels" [7].

Given this, one of the legal means of implementing the results of the international control mechanism to ensure the right of the child to protection against all forms of violence in Ukraine is to create the appropriate conditions to participate in these processes. First of all, we suppose that the solution of this issue is possible through

the introduction of special training programs in educational establishments to inform about the operation of the international control mechanism for ensuring the rights of the child, in particular, the right to defence against all forms of violence.

References:

1. Lishchyna. International Mechanisms for the Protection of Human Rights. Independent Cultural Journal «I». 2001. № 21. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n21texts/lischyna.htm>.
2. Lytvynenko I. L. International Legal Mechanisms for the Protection of Human Rights. University Research Notes. 2005. № 4(16). P. 271–279.
3. Convention on the Rights of the Child 1989. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021. 26 ISSN 2307-1745 Scientific Bulletin of the International Humanities University. S.: Jurisprudence. 2019 № 37.
4. Shevchenko-Bitenskaya O.V. Council of Europe Legal Mechanisms in the field of the Protection of Children against Violence. Odessa, 2015. 210 p.
5. European Convention on the Rights of the Child 1996. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_135. 7. Recommendation No. R (91) 9 of the Committee of Ministers to Member States on Emergency Measures in Family Matters. URL: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=572365&SecMode=1&DocId=597904&Usage=2>
6. Mytsyk V.V. Legal Mechanisms and Procedures for the Protection of Human Rights in International Law. Topical Problems of International Relations. Publication 86 (Part I), 2009. P. 121–128.
7. Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the notification procedure. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_160.

ASSESSMENT OF SALIVARY CALCIUM, PHOSPHATE, MAGNESIUM IN CHILDREN WITH DENTAL CARIES

Oktyasyuk Y.,

Ph.D., Associate Professor
Ivano-Frankivsk National Medical University

Avakov V.,

Ph.D., Assistant Professor
Ivano-Frankivsk National Medical University

Cherepiuk O.

Ph.D., Assistant Professor
Ivano-Frankivsk National Medical University

An important role in providing mineralizing function and maintaining homeostasis of hard tooth tissues belongs to oral fluid. The formation of a full-fledged structure of dental hard tissues is impossible without the participation of calcium, which, being an active cation, interacts with organic or inorganic anions, especially phosphates, forms the basis of enamel hydroxyapatite. Along with calcium, inorganic phosphorus, whose high concentrations maintain the state of supersaturation of the oral fluid with hydroxyapatite, is also important in the formation of the resistance of the hard tissues of the teeth. Magnesium is a very important mineral that performs many biological functions [1]. Together with other vitamins and minerals, it plays a large role in bone health, being responsible for their mineralization - the phase of bone development and the process of bone remodeling.

The aim of the study was to assess the concentrations of total calcium (Ca), inorganic phosphorus (P), magnesium (Mg) in the saliva of children with dental caries. 120 children with varying degrees of caries activity were divided into two groups. The age group of 3-4 years had 59 children, and the group of 5-6 year old children had 61 children, respectively. In order to study the laboratory parameters of saliva, we carried out the collection of oral fluid in children by spitting into a sterile container or using a sterile pipette into a test tube, on an empty stomach, without stimulation. The level of Ca and P in saliva was performed by photolorimetric method using kits from "Simko" Ltd. The level of Mg in saliva was determined by the method of Kunkel - Pearson - Schgeigert using a kit for the determination of magnesium company "Human" and expressed in mmol/l.

In groups of children 3 - 4 years with a high and very high level of caries intensity, the total Ca was ($2,27 \pm 0,06$) mmol / l and was significantly higher compared to children with medium and low intensity ($1,87 \pm 0,11$) and, accordingly, ($1,41 \pm 0,007$) mmol/l ($p < 0,01$). In the group of 5 - 6 years the tendency of the previous age group remains, ie in children with high and very high level of caries intensity, the indicator of total Ca is higher against the indicators of children with

medium and low level ($2,64 \pm 0,15$) mmol / l , against ($1,91 \pm 0,04$) and ($1,44 \pm 0,008$) mmol / l, respectively ($p < 0,001$).

In the group of children 3 - 4 years with a high and very high level of caries intensity, the concentration of total Ca was 1,16 times lower, compared with the group of children 5 - 6 years ($p < 0,01$). In children with a low level of caries intensity, in particular among the group of 5 - 6 years, the content of total Ca was higher by 1,02 times against the group of 3-4 years. Between children 3 - 4 and 5 - 6 years with an average level of caries intensity, the content of total Ca did not differ ($p > 0,05$).

The content of P in saliva in the group of children 3 - 4 years with a high and very high level of caries was ($2,97 \pm 0,04$) mmol/l and was lower compared to children with average ($3,27 \pm 0,009$) mmol/l) and low ($3,98 \pm 0,07$) mmol/l) level of caries intensity ($p < 0,001$). In the group of children 5 - 6 years, the level of P remained, as in the previous age group, lower, amounting to ($2,72 \pm 0,08$) mmol / l, compared with children with medium and low levels of caries intensity, where the indicators were ($3,20 \pm 0,04$) and ($3,69 \pm 0,06$) mmol/l, respectively ($p < 0,001$).

In general, in the group of children 3 - 4 years with a high and very high level of caries intensity, the level of P in saliva was 1,01 times higher, compared with the group of children 5 - 6 years ($p < 0,01$). In children 3 - 4 years with an average level of caries intensity, the indicator P was close to the indicator obtained in the group of children 5 - 6 years ($p > 0,05$). Among children 3 - 4 years with a low level of caries intensity, the level of P was 1,08 times higher compared to the same group of children 5-6 years ($p < 0,05$).

The results of the study revealed an inhomogeneous concentration of Mg in the saliva of children with different levels of caries intensity. In the group of children 3 - 4 years with a low level of caries intensity Mg in saliva was ($0,36 \pm 0,08$) mmol / l and was higher compared to children with high and very high levels of caries intensity, where the concentration of Mg was ($0,13 \pm 0,03$) mmol/l ($p < 0,05$). Therefore, among children with a medium level of caries intensity, the level of Mg was ($0,20 \pm 0,04$) mmol / l and differed significantly from that obtained in both children with low and high levels of caries intensity ($p > 0,05$).

In contrast, in the group of children 5 - 6 years with a low level of caries intensity, the concentration of Mg was ($0,34 \pm 0,09$) mmol/l, and among children with high and very high levels of caries, the level of Mg against children with low intensity was lower and amounted to ($0,09 \pm 0,03$) mmol/l ($p < 0,05$). Among children with a medium level of caries intensity, the level of Mg in PP, as in the previous age group, differed significantly from that obtained in children with low and high levels of caries intensity, and its value was ($0,19 \pm 0,03$) mmol/l ($p > 0,05$).

The results of biochemical studies show a decrease in the content of Ca, P, Mg in the oral fluid of children with increasing caries activity, which is consistent with the results of other researchers [2, 3].

References

1. Rajesh K. S., Zareena, Hegde S., Arun Kumar M.S. Assessment of salivary calcium, phosphate, magnesium, pH, and flow rate in healthy subjects, periodontitis, and dental caries // Contemporary clinical dentistry. – 2015. – №6(4). – pp. 461-465. DOI: 10.4103/0976-237X.169846.

2. Sejdini M, Meqa K., Berisha N., Çitaku E., Aliu N., Krasniqi S., Salihu S. The Effect of Ca and Mg concentrations and quantity and their correlation with caries intensity in school-age children // International journal of dentistry. – 2018: 2759040. DOI: 10.1155/2018/2759040.

3. Jolly L.R., Shetty A. Calcium and Inorganic Phosphorous Levels in Stimulated and Unstimulated Saliva in Early Childhood Caries – A Comparative Study // Journal of Academy of Dental Education. – 2014 – №1(2). – pp. 5-11. DOI: 10.18311/jade/2014/2389.

PROBLEMATIC ASPECTS OF DETERMINATION OF DISCRIMINATION ATTRIBUTES IN LABOR LEGISLATION

Parasiuk V.

Candidate of legal sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Civil Law and Process
Lviv State University of Internal Affairs

An obligatory feature of a democratic rule of law is to ensure the equal rights and freedoms of man and citizen. However, at the present stage of world development, many countries have encountered the problem of discrimination in the field of work. Discrimination is one of the most dangerous manifestations of violations of human rights, as it results in the destruction or restriction of the enjoyment by persons of all their rights and freedoms on an equal basis. The international community has made great efforts to ensure equality and eliminate discrimination in the field of work, but these efforts do not always have an expected effect.

The principle of equality of human and citizens' rights and freedoms, established at the international and national level, is a hallmark of a democratic society. Respecting and protecting the rights and freedoms of man and citizen is the obligation of the state. The irrationality of compliance with this obligation is demonstrated by numerous cases of discrimination in employment relations. The elimination of discrimination is necessary in order for all people to be free to choose their profession, develop opportunities and receive appropriate remuneration for their work. In turn, this will have a positive impact on the economic and social components of social relations, will allow effective use of human resources.

At the legislative level, it has been determined that a negative consequence of discrimination is a restriction on the recognition, exercise or enjoyment of rights and freedoms. Acceptable employment law discrimination is the harassment of an employee or other job seeker in exercising their right to work. Different normative acts provide for unequal amount of discriminatory features. Thus, the list of discriminatory features is not exhaustive in accordance with paragraph 2 of part 1 of Article 1 of the Law of Ukraine "On the Principles of Prevention and Combating Discrimination" of September 6, 2012 No. 5207-VI. Such characteristics are race, color, political, religious, and other beliefs, gender, age, disability, ethnic and social background, citizenship, marital and property status, place of residence, language, or other characteristics. This means that over time, the scope of anti-discrimination norms may expand and be supplemented by new violations [1].

The prohibition of discrimination in the field of labor has a specificity, which is determined by the peculiarities of the expression of the principle of equality in objective labor law. The general anti-discrimination norm of labor legislation is provided by Article 2-1 of the Labor Code of Ukraine. Analyzing the retrospective of the development of labor legislation on the formulation of the principle of equality of labor rights of citizens, it is possible to note ambiguous changes in the amount of

discriminatory features. The original wording of Article 2-1 of the Labor Code of Ukraine, which was introduced by the Law of the USSR "On Amendments to the Code of Labor Laws of the Ukrainian SSR in the Transition of the Republic to the Market Economy" of March 20, 1991 No. 871-XII, states that the state provides equality of labor rights of all citizens irrespective of origin, social and property status, race and nationality, gender, language, political views, religious beliefs, the nature and nature of occupations, place of residence and other circumstances [2]. An open list of discriminatory features does not, however, narrow down to a specific generalization to the nature of the restrictions that may lead to discrimination. The norm stated "... and other circumstances", but did not specify their specificity.

In order to ensure the harmonization of legislation in the field of preventing and combating discrimination with European Union law, this article has been revised and the scope of the discriminatory features expanded. The Law of Ukraine of November 12, 2015 No. 785-VIII, Article 2-1 of the Labor Code of Ukraine was revised. It was noted that violation of the principle of equality of rights and opportunities, direct or indirect limitation of the rights of workers is possible depending on race, color, political, religious and other beliefs, gender, gender identity, sexual orientation, ethnic, social and foreign origin, age, health status disability, suspicion or presence of HIV / AIDS, marital and financial status, family responsibilities, place of residence, membership in a trade union or other association of citizens, participation in strikes, appeals intend to apply to the courts or other authorities to protect their rights or supporting other workers in defense of their rights, language or other characteristics not related to the nature or conditions of its performance [3]. The above shortcoming by the legislator in this wording of the article was eliminated. The open list of discriminatory features indicated a generalized wording "... or other features unrelated to the nature of the work or the conditions of its performance." Thus, the sign cited as a ground for restriction of a person's right must be determined by the nature of the employment relationship. It is thought that such a terminological generalization should be understood to mean restrictions relating to the following aspects: 1) the subject of the employment contract (nature of the job function, the content of the work performed, the scope of certain responsibilities, etc.); 2) the peculiarities of the performance of this work (subject to the rules of internal regulations, distribution of working time, pay, rest time, etc.).

The latest amendments to the anti-discrimination norm were introduced by the Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine" On Corruption Prevention "for Corruptors" on October 17, 2019 No. 198-IX [4]. Thus, labor law was supplemented by another group of discriminatory features related to the protection of the rights and interests of so-called perpetrators of corruption offenses. If the employee suffers a direct or indirect restriction in connection with the "notification of possible facts of corruption or corruption-related offenses, other violations of the Law of Ukraine" On Prevention of Corruption ", as well as assistance to the person in carrying out such notification".

The main drawback of the current wording of Article 2-1 of the Labor Code of Ukraine is its casuistic nature. The analysis of changes to the anti-discrimination norm indicates a tendency to expand the scope of discriminatory features. It can be

predicted that with the development of social relations such cases may be more and more. On the other hand, the requirement of legislative technique is to create norms with a high level of regulatory generalization. It is logical that the rule does not necessarily indicate all the possible cases that should be covered. An open list with a generalized terminological treatment is quite capable of handling this task.

Another problem of the norm under consideration is the use of both generic and species concepts. Yes, it would be entirely justified to limit the reference to "health" as a sign used by the employer as discriminatory. Needless to say, there is an additional reference to "the presence of HIV / AIDS," which falls well under the previous criterion. It is unclear why the legislature focused only on this particular type of disease. It is considered that in the context of the principle of equality of labor rights it is not so important to identify as many discriminatory features as it is important to maintain due legal certainty, logic and accuracy of wording. Therefore, it is advisable to restrict yourself to listing only the basic features, adding to their basic criterion that these features are "unrelated to the nature of the work or the conditions of its performance."

From the general anti-discrimination rule it is quite possible to conclude that the basis stated therein is absolute. Although, in reality, this is a false position. Discrimination and differentiation of working conditions are not identical questions. Differentiation of access to certain types of professions is a legislative necessity. This process involves taking into account the peculiarities of the work and personality of the employee in order to achieve equal opportunities. Given that there are a number of professions that require certain physical data, opportunities, educational background, discriminatory prohibitions should not be absolute. That is why it is advisable to supplement Article 2-1 with Part 2, in which cases where the imposition of additional requirements on certain features will not be considered discrimination. The limits of differentiation, however, should be clearly defined, in order to prevent the unreasonable requirements for acquiring a profession.

Particular attention should be paid to the subjective composition of anti-discrimination norms defined by the legislature. The principle of non-discrimination provides for "direct or indirect restriction of workers' rights". However, it is appropriate to extend the prohibition of discrimination to all areas of work and employment, including access to the exercise of this right. In this regard, it is advisable to specify in Article 2-1 of the Labor Code of Ukraine, in addition to the "employee", also "other persons seeking job".

Therefore, anti-discrimination rules, which should be maximally capable of comprehensive protection of the rights of participants in labor relations, play an important role in eliminating discrimination in the field of work. If the state is interested in overcoming this negative phenomenon, then it is necessary to follow a uniform approach in the legislation on the extent of discriminatory features. It is very important that the list of these features is open with the appropriate generalization. In this case, everyone who has experienced labor restrictions will be able to exercise their right to a fair trial.

List of references:

1. On the Principles of Preventing and Combating Discrimination: Law of Ukraine of September 6, 2012 No. 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17> (accessed: 05/01/2020).
2. On Amendments to the Code of Labor Laws of the Ukrainian SSR in the Transition of the Republic to the Market Economy: Law of the USSR of March 20, 1991 No. 871-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/871-12> (due date: 05/01/2020).
3. On Amendments to the Labor Code of Ukraine on Harmonization of Legislation in the Sphere of Prevention and Combating Discrimination with European Union Law: Law of Ukraine of November 12, 2015 No. 785-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/785-19#n5> (accessed 01/05/2020).
4. On Amendments to the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" on Corruptors of Corruption ": Law of Ukraine October 17, 2019 No. 198-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-20#n144> (accessed 01/05/2020).

THE MAIN FACTORS INFLUENCING THE STRUCTURE OF POTENTIAL

Petryshchenko N.,

Ph.D., Associate Professor

Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture

Luk'yantsev V.,

Bachelor of Economics and Entrepreneurship

Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture

Dolusov A.

Bachelor of Economics and Entrepreneurship

Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture

The potential of an enterprise determines its present and future capabilities. An urgent task for any enterprise is to build a strategy for building capacity, which should take into account its real situation in the present period and increase competitiveness in the future.

Problems of capacity building constantly attract the attention of scientists around the world. So, Kasyanova N.V. [1] considered the mechanism of formation of enterprise development potential. Pipenko I.S. based on a generalization of the theoretical foundations of building the enterprise's potential, it identified the main stages [2]. Also, many scientists and practitioners investigated issues related to individual elements of potential - marketing, labor, production and others [3,4].

In general, the process of building the enterprise's potential should be considered a carefully calibrated, consistent, systematic and coordinated procedure for performing certain tasks.

In practical application, this is the process of increasing the existing potential of the enterprise in such a way that the features of each of its elements ensure the maximum use of all other components. And their combination provided new opportunities for the enterprise as an integral object in the conditions of instability of the external environment.

According to G. G. Savina and T. I. Skibina, "the problem of determining the effectiveness of enterprise management and finding ways to increase it is always difficult" [5]. An enterprise is an open system that operates in a dynamic environment where many factors influence it. Minimizing negative influences and using development opportunities in the most efficient way is the basis for capacity building.

A direct influence on the formation of the enterprise's potential is exerted by many factors that can conditionally be divided into external and internal. External - affecting the potential of the enterprise from the outside. Internal - influencing it from the inside. So, the main factors affecting the formation of the structure of the enterprise's potential are:

- Production technology. It is technology that determines the composition and the required amount of resources at the entrance to the production system, the basic principles of capacity building. A change in technology will lead to the formation of new information flows, a change in labor resources, equipment, raw materials, and even the organizational structure of the enterprise.

- The type and class of products directly affect the formation of the size and value of fixed assets of the enterprise, the share of the transport component and equipment.

- The level of cost of resources forces the enterprise to constantly introduce innovative technologies in its potential structure, which will increase competitiveness and reduce costs.

- The competitiveness of goods on the market means the constant updating of fixed assets of the enterprise, which, in turn, is associated with the financial component.

- The investment attractiveness of the enterprise increases its chances of acquiring the necessary equipment at the expense of investors.

- Profitability is also directly related to the ability of the enterprise to change or increase its potential.

- The situation on the labor market affects the level of labor potential of the enterprise, as adverse conditions lead to the outflow of highly qualified personnel.

- The tax system, financial, credit, scientific, technical, industrial, depreciation and investment policies of the country also have a direct impact on the cash flow of the enterprise, and therefore, on the change in its resources and potential elements.

- The size of the capital of the enterprise determines the growth potential. If the capital is small, you need to resort to borrowed funds.

- The share of state ownership - allows you to get more profitable borrowed funds.

- Climatic and geographical conditions for the location of the enterprise. The share of buildings and structures in the total capacity of the enterprise depends on this factor.

When forming the enterprise's potential, it is necessary not only to determine the final product, the ways of its production and sale, further development strategy, but also necessarily take into account factors that will directly affect the potential.

As a conclusion, it should be noted that many factors influence the formation of the enterprise's potential structure.

Their combination determines the stability of the external environment and the breadth of sources of internal development. In general, the company's competitiveness in the market directly depends on the formation of its capabilities and its development strategy. The wider the enterprise's capabilities in the field of innovative technologies and obtaining resources, the greater the possibility in the production and sale of quality goods and services.

References

1. Kasianova, N. V. (2013). Form for potential development of business. *Ekonomikairehion*, 3, 72-77[inUkrainian].
2. Pypenko, I.S. (2013). The process of forming the potential of the enterprise. *Ekonomikatransportnohokompleksu*, 22, 61-71[inUkrainian].

3. Korovyn, A. V. (2015). Analysis of the economic potential of the enterprise. *Ekonomyka y upravlenye v mashynostroenyy*, 1, 16–21[inRussian].
4. Afonyna, T.P. (2013). “Laborpotential” and “personnelpotential”: concept, features and differences. *Innovacionnyy processy v social'no-jeconomicheskoy razvitii*. Minsk : RIVSh, 16–18[inRussian].
5. Savina, H. H., Skibina, T. I. (2016) Practical aspects of evaluating the effectiveness of enterprise management of the utility complex. *Investytsii: praktyka dosvid*, 24, 37–41.
URL http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_24_10[inUkrainian].

KINETICS OF DEFORMATION OF PIPE STEELS IN ACID SOILS

Poberezhny L.,

Dr. Sci. (Engin.), professor

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Poberezhna L.,

Ph.D.

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Markhalevych V.

Lecturer in military disciplines

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Acidic soil reaction entails a number of dangerous processes. In environments with a pH of less than 5.4, hydrogen depolarization begins, which is accompanied by the release of hydrogen and can cause flooding of the pipeline steel, and the related hydrogen brittleness and corrosion cracking. Particularly dangerous are such processes in the case of degraded materials, which in the microstructure, which, through prolonged operation, form cavities where hydrogen can accumulate, causing a sharp decrease in plasticity and causing rapid crack propagation, which can cause depressurization or even spontaneous rupture. Therefore, the study of the deformation behavior of pipeline steel in acidic soil electrolytes is an extremely important step in identifying latent operational risks [1-2].

To study the effect of pH on the deformation behavior of long-exploited pipe steel, a test was conducted in acidified chloride electrolytes. As the nominal stresses increase, the intensity of the deformation process increases. At the highest, close to the ultimate strength of the load, we observe the creep curve of the ledge. And it is characteristic that for the degraded material they are sharper and begin to appear at lower stress levels (noticeable already at 420 MPa).

Obviously, such deformation behavior can be caused by the propagation of microcracks, which causes the abrupt increase in deformation. Since there is a much greater amount of accumulated damage in degraded steel, including microcracks in the embryonic state, a lower level of nominal stresses is required for their displacement [3]. In model environment, the pH value of which is equal to 5, we observe an increase in the deformation from 5 to 15 percent (Fig. 1b), depending on the level of nominal stresses, we also record an increase in the slope of the final section of the curve, which indicates the danger of further loss of the material resistance to long deformation. No noticeable deformation jumps are recorded, the risk of accidental depressurization is negligible, which is due to the prevailing mechanism of oxygen depolarization, and a slight hydrogen embrittlement.

With further decrease in pH to 4, we record significant deformation fluctuations (Fig. 1c). They are especially noticeable in the field of high stresses, which is

explained by the influence of a mechanical factor on the background of hydrogen embrittlement. The acceleration-deceleration cycles corresponding to the fracture growth cycles are clearly observed. They are most intense in the first stage of the exposure, then the rate of deformation increase decreases. The increase in deformation is 7-18%, but there is a risk of sudden depressurization due to cracking caused by hydrogen embrittlement [4-5].

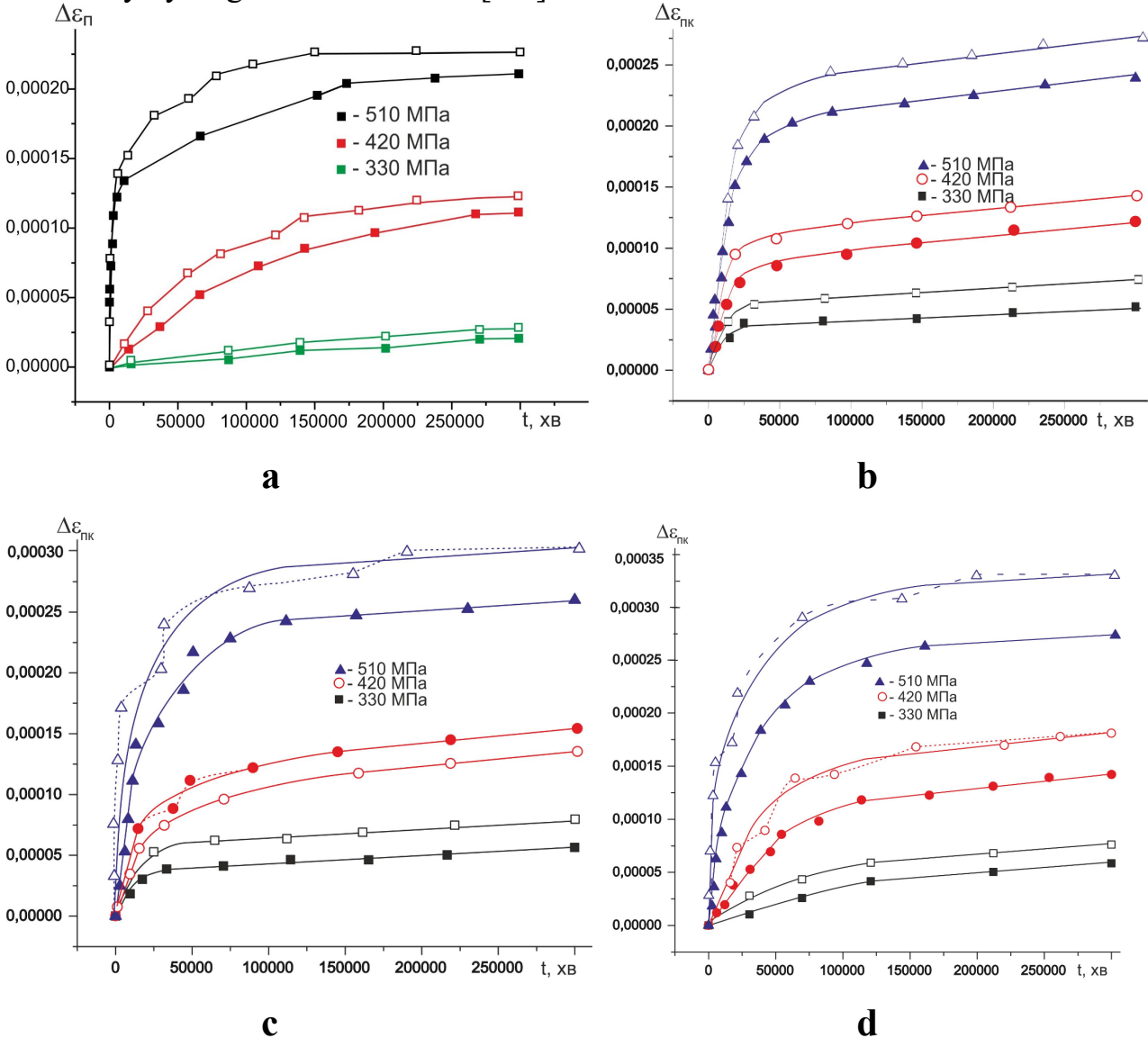

Fig. 1. Kinetics of deformation of pipeline steel in air (a), pH5 (b) pH4 (c) pH3 (d):

■ – non operated steel, □ - 41 years of operation

The deformation behavior of durable steel at pH 3 is more predictable (Fig. 1d). The deformation jumps are fixed, but they are much smoother than in the pH4. This is due to the significant chemical activity of the medium, which results in rapid blunting of the crack tip. However, here we record the largest absolute increase in deformation, which is 9-24%.

Such results indicate significant risks of depressurization due to the rapid dissolution of the metal in the areas of damage to the insulation coating. Taking into account the possibility of occurrence of macro-galvanic elements along the pipeline

route and the influence of alternating and induced currents, the situation becomes threatening. It is necessary to increase the number of monitoring measures and optimize the operating modes, which will allow efficient use of existing pipelines and ensure their efficiency in the conditions of long operating environment.

References

1. Poberezhnyi L. Ya. Vplyv pH seredovyshcha na perebih stres-koroziinykh protsesiv. Naftova i hazova promyslovist. - 2007. - #10. - S. 42-47 (in Ukrainian).
2. Poberezhnyi L. Ya. Osoblyvosti korozii naftohazoprovodiv u zasolenykh gruntakh. Naftova i hazova promyslovist. - 2008. - #3. - S. 47-49 (in Ukrainian).
3. Poberezhnyi L. Ya. Polikryterialna otsinka koroziinoi aktyvnosti seredovyshcha yak element pidvyshchennia nadiinosti mahistralnykh hazoprovodiv. Naftova i hazova promyslovist. – 2011. – #2. – S. 38-40 (in Ukrainian).
4. Briottet, L., Moro, I., & Lemoine, P. (2012). Quantifying the hydrogen embrittlement of pipeline steels for safety considerations. International journal of hydrogen energy, 37(22), 17616-17623.
5. Nanninga, N. E., Levy, Y. S., Drexler, E. S., Condon, R. T., Stevenson, A. E., & Slifka, A. J. (2012). Comparison of hydrogen embrittlement in three pipeline steels in high pressure gaseous hydrogen environments. Corrosion Science, 59, 1-9.

UKRAINIAN, EUROPEAN UNION'S AND AMERICAN DEPOSIT GUARANTEE SCHEMES: A COMPARATIVE ANALYSIS

Prykaziuk N.,

Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Khodakivska Y.

student
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Any economic instability often leads to instability in the banking sector, which can lead to an outflow of depositors' money due to distrust of the banking system. The existence of a deposit guarantee scheme (DGS) in the country mitigates such shocks and allows depositors to be sure that they will be able to get their money back in any case. The deposit guarantee schemes work differently in different countries, so it is advisable to compare the features of their operation in Ukraine, European Union (EU) and the United States.

Deposit Guarantee Fund (DGF) protects the rights and legitimate interests of bank depositors in Ukraine. It was established in 1998. At present, the maximum coverage limit is UAH 200,000 (EUR 6,888). Deposit Guarantee Fund covers the deposits of the individuals and sole traders [1].

Due to political and economic instability in Ukraine in 2014, which led to a sharp fall of the national currency UAH, a significant number of banks had faced problems and many of those banks have been liquidated according to decision of the National Bank of Ukraine [2]. Over the last 10 years, the total number of banks in Ukraine has decreased by 2.4 times.

All duly licensed banks in Ukraine are members of the DGF. The only bank, which is not a member of the Fund, is JSC "Oschadbank" [1].

During the liquidation of the bank in order to pay funds to depositors, the DGF must have a sufficient stock of funds. The main sources of their formation are fees from fund members, income from investing in securities, raising funds by placing bonds or promissory notes, income from managing own property and property of insolvent banks, interest on the balance in the NBU account and, if necessary, loans provided by the NBU and other institutions [3].

DGSs of the EU member states protect depositors' funds in the European Union. These DGSs are mostly central banks or individual institutions like Deposit Protection Fund in Germany, Deposit Guarantee Fund for Credit Institutions in Spain etc. All of them obey Directive 2014/49/EU on deposit guarantee schemes and the relevant laws of the EU member states. According to the Directive, not only deposits in banks of individuals and legal entities can be reimbursed, but also other their loans to credit institutions up to EUR 100,000.

In case of a credit institution is declared insolvent, the Directive stipulates that the country's DGS must start repayment within seven working days since the start of reimbursement, starting from January 1, 2024. Before that, the Directive has set a transitional period when GDSs must start reimbursement [4]:

- 20 working days until 31 December 2018;
- 15 working days from 1 January 2019 until 31 December 2020;
- 10 working days from 1 January 2021 until 31 December 2023.

In Ukraine, DGF must begin reimbursement within 20 working days since the bank is declared insolvent, and if the bank has more than 50 thousand accounts repayment must be started within 30 working days [3].

In case of liquidation of the bank in Ukraine, the depositor will receive repayment in the national currency (UAH) regardless of the currency of the deposit. The Directive provides that repayments in EU member states are made in any of the following currencies: the currency of the member state where the DGS is located, the currency of the member state where the account holder is resident, euro, the currency of the account, the currency of the member state where the account is located [4].

Table 1 shows the main sources of DGSs funds in the EU and the requirements for their amounts.

Table 1
Sources of DGSs funds in EU

Source	Requirements
Regular contributions of members	Are risk-based, maximum 30% of payment obligations (this contributions are paid in advance)
Special contributions	Max. 0.5% of guaranteed deposits (min. 0.8% since July, 2021)
Alternative sources	Are not defined, but raising public and private funds is allowed

Source: Compiled by the authors using [4]

Deposit guarantee scheme in USA differs from Ukrainian and EU's. Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) is responsible for DGS in USA. FDIC is an independent agency of the United States government that protects people against the loss of their insured deposits if a FDIC-insured bank or savings association fails. The standard deposit insurance amount is \$250,000 per depositor, per FDIC-insured bank, per ownership category. The Corporation also examines banks for compliance with consumer protection laws and responds immediately when a bank or thrift institution fails [5].

In addition to the direct protection of bank deposits, FDIC can buy shares of banks (or all capital for up to five years) or give them a loan, as well as for some time the Corporation can change the bank's management to transfer receivables and payables to another bank, insured by FDIC. The Corporation has the opportunity to obtain a loan from the US Treasury up to \$ 3 billion if needed.

A FDIC-insured bank may terminate the agreement with the Corporation any time but the Corporation also has the right to exclude banks from its members if they carry

out illegal or very risky transactions. Regardless the reasons that led to the bank deprivation, insurance protection is valid for two years from the date of termination of the contract. During this time, the bank undertakes to make annual contributions [5].

This is a good experience in terms of caring for depositors, as payments do not stop immediately after institution's exclusion from FDIC members. Therefore, this is an additional incentive for banks to be clear and honest. However, Ukraine cannot apply this in practice, because as was noted earlier, the participation of banks in the Deposit Guarantee Fund is mandatory.

Reimbursement in Ukraine in the amount of UAH 200,000 is the maximum since 2012. However, it is currently insufficient, as since then the average annual level of monthly salary has increased from UAH 3,032, in 2012 to UAH 11,446, in March 2020, i.e. by 277% [6].

An important indicator is the structure of deposits in banks (figure 1). Fully reimbursable deposits have 59.9% of depositors in Ukraine. They account for 39.8% of the total number of deposits in banks. Deposits in excess of limit has only 1.1% of depositors, but they together occupy as many as 60.2% of total amount of deposits in Ukrainian banks.

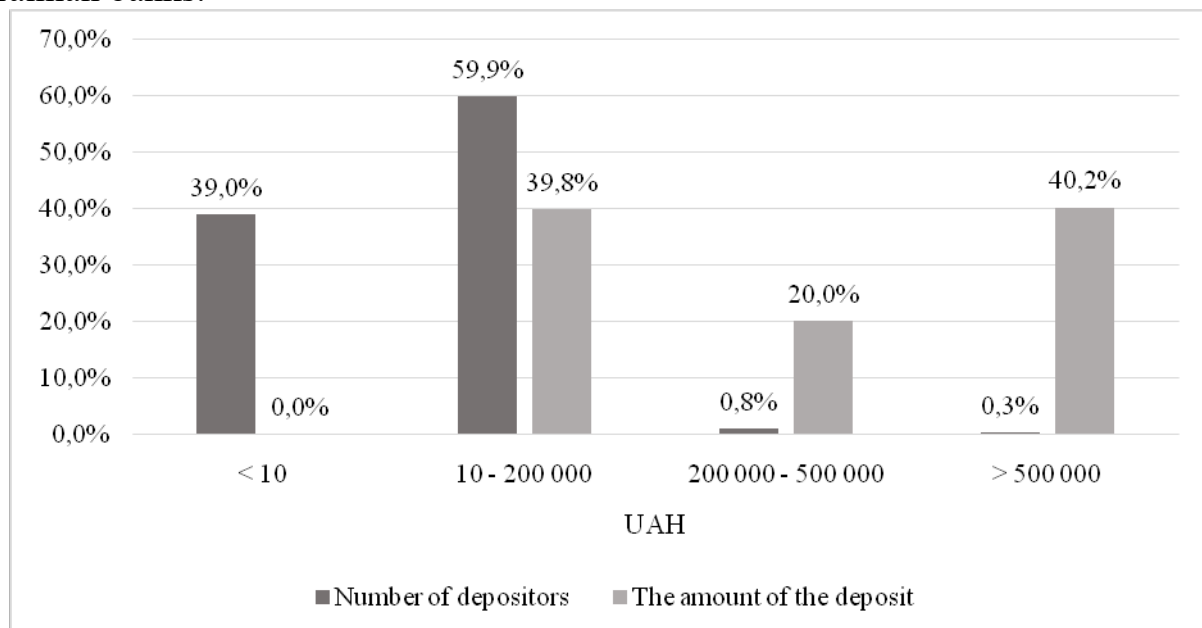

Figure 1. Structure of deposits in Ukrainian banks for April 1, 2020

Source: Compiled by the authors using [1]

The share of insured deposits to their total amount in the United States was 51% in 2019 [6]. In Ukraine, as of April 1, 2020, the DGF guaranteed 39.8% of deposits. In Europe, this figure was 66% a few years ago.

The amount of repayment in Ukraine exceeded the average monthly salary in 2012 by 66 times, but now in 2020, it exceeds only by 17.5 times. In Europe, this index is 60.7, and in the USA, it is 34.3 [7, 8, 9].

That is why it is necessary to increase the maximum coverage limit in Ukraine. The Fund plans to increase gradually the maximum coverage limit to EUR 100,000 in UAH equivalent by 2027. This will help to attract more people to become customers of the Ukrainian banks and raise the level of their confidence.

Table 2 shows main features that distinguish these DGSs one from another.

Table 2

Comparativetable of main features of DGSs

Feature	Ukraine	EU	USA
DGSname	Deposit Guarantee Fund	Central banks or individual institutions of EU member states	Federal Deposit Insurance Corporation
Max. amount of repayment	UAH 200,000 (EUR 6,888)	EUR 100,000	USD 250,000
Mandatory participation	Yes	Yes	No
Repayment currency	UAH	EUR; the currency of the account; the currency of the Member State where: the DGS is located, the account is located, the account holder is resident	USD
Start of repayment	Within 20 working days since the bank is declared insolvent	Within 15 working days (till the end of 2020)	"as soon as possible"[10]
Max. amount of repayment to the average monthly salary	17.5	60.7	34.3
Share of deposits guaranteed	39.8%	66%	51%
What is guaranteed?	Deposits in banks of the individuals and sole traders	All deposits in banks and loans to credit institutions	Deposits in FDIC-insured bank or savings association

Source: Compiled by the authors using [1, 4, 5, 10]

After a thorough comparison, we can conclude that the Ukrainian DGS is the most imperfect. Because the maximum amount of repayment is much lower than in the EU and the US, and deposits of legal entities are not guaranteed. Due to this, Ukraine has less than 40% of guaranteed deposits in banks.

Mandatory participation is a good experience in the EU and Ukraine, but not in the US. Therefore, depositors need to be careful when choosing a bank or savings association. The payout period is defined, as "as soon as possible" what is not suitable for such institution because it does not explain anything for people.

References:

1. Deposit Guarantee Fund: <http://www.fg.gov.ua>.
2. Number of banks in Ukraine. Ministry of Finance of Ukraine: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>
3. About the deposit guarantee system for individuals. The law of Ukraine: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
4. Directive 2014/49/EU. EUR-Lex: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0049>
5. Who is the FDIC?: <https://www.fdic.gov/about/learn/symbol/>

6. Standard Industry Reports - Statistics on Depository Institutions (SDI):
<https://www7.fdic.gov/sdi/main.asp?formname=standard>

7. Average salary in Ukraine. Ministry of Finance of Ukraine:
<https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/>

8. Average Salary in United States 2020: <http://www.salaryexplorer.com/salary-survey.php?loc=229&loctype=1>

9. This Is the Average Salary in All European Union Countries in 2020:
<https://nomadnotmad.com/this-is-the-average-salary-in-all-european-union-countries-in-2019/>

10. Payment to Depositors. FDIC:
<https://www.fdic.gov/consumers/banking/facts/payment.html>

HIGHLIGHTING THE STATIONARY SECTIONS ON ELECTRICAL LOAD GRAPHS

Shcherbak I.,

assistant

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Kovalova Y.

Ph.D., Senior Lecturer

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Given that the argument of a random function is time t , the electrical load graph (ELG) is the implementation of a random process of power change.

The process of power consumption of the main consumers of transformer substation (TS) 10/0.4 kV can be represented by a set of randomly ordered random variables $P(\tau_1), P(\tau_2), \dots, P(\tau_n)$, where $\tau_i < \tau_{i+1}$. In what follows, we assume that the moments of measurement τ_i equidistant from each other by magnitude Δ_τ , that is, for any i , is $\tau_{i+1} = \tau_i + \Delta_\tau$ [1].

The researches of random process $P_i(\tau_i)$ of the change of load at TS 10/0,4 kV were conducted.

The change of load of the transformer substation TS 10/0,4 kV is stochastic, which is non-stationary at the daily interval. In a non-stationary random process, it is possible to determine the characteristic periods of time of the stationary areas. The stationary random process can be analyzed from any point in time because it is in a state of probable equilibrium, that is, the numerical characteristics of random variables $P(\tau_i)$ are independent of time τ_i . The separation and study of the stationary process were performed at hourly intervals. An estimate of the distribution law is made for each interval. It is found that the distribution law is normal at all intervals (Pearson-tested (χ^2)).

The conditions of stationarity of a random process are [2]:

1) the constancy of the process variance

$$D_p(t) = D_p = \text{const}; \quad (1)$$

2) the constancy of the mathematical expectation of the process

$$M_p(t) = M_p = \text{const}; \quad (2)$$

3) Dependence of the correlation function on one argument, what is the difference between the arguments

$$K_p(\tau_i, \tau_i + \Delta_\tau) = K_p(\tau). \quad (3)$$

The time series are divided into two levels by the number of values of the part, each of which is considered as some independent sample set having a normal distribution law. Let the first part $P^{(I)}$ contains n_I observations $P(\tau_i)$, $i = 1, 2, \dots, n_I$, and the other part – $P^{(II)}$ contains n_{II} observations $P(\tau_i)$, $i = n_I + 1, \dots, n_I + n_{II}$. For each part of the time series, calculate the sample mean M_{pI}, M_{pII} [3]

$$M_{pI} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n p_i \quad (4)$$

and sample variances D_I, D_{II} .

$$D_I = \frac{1}{n_I - 1} \cdot \sum_{i=1}^{n_I} (p_i - M_{pI})^2. \quad (5)$$

To confirm that the variances of both parts of the series are the same, we use the Fisher test:

$$F_s = \frac{\max(D_I, D_{II})}{\min(D_I, D_{II})}, \quad (6)$$

where D_I, D_{II} – variance estimates calculated from the first one n_I and the other n_{II} parts of the time series.

The critical area is the interval (F_{xp}, ∞) . If we observe a value F_s does not fall into the critical region, then the null hypothesis is accepted $H_0: D_I = D_{II}$. As an example of a value on an interval 03:00-04:00 make up $F_s = 1,138 < F_{xp} = 1,476$.

As a result of the calculations, it is determined that the actual values of the Fisher coefficients do not exceed the critical values at the selected intervals, that is, the hypothesis of the constancy of the variances is accepted.

Then the hypothesis about the constancy of the mean of the time series is tested. We calculate the value of the Student's test

$$K_S = \frac{M_{pI} - M_{pII}}{\sqrt{(n_I - 1)D_I + (n_{II} - 1)D_{II}}} \cdot \sqrt{\frac{n_I \cdot n_{II}(n_I + n_{II} - 2)}{n_I + n_{II}}}. \quad (7)$$

If inequality holds $K_S < t(1 - \alpha, n_I + n_{II} - 2)$, then the hypothesis of the constancy of mathematical expectation is accepted with a level of significance α .

We calculate the value of the Student's test and the t critical two-sided. For example, the critical area for maximum load mode is shown in the time interval 03:00-04:00, is a union of two intervals and looks like $(-\infty, -1,976] \cup [1,976, \infty)$. The value of t-statistics $K_S = -0,233$ does not fall into this region, which testifies to the homogeneity (heteroscedasticity) of residuals of the random distribution and the hypothesis is accepted $H_0: M(P(\tau_i)) = \text{const}$ about equality of mathematical expectations.

Acceptance of hypotheses about the equality of variances and equality of mathematical expectations allows us to accept the hypothesis about the absence of a trend component in a given time series, that is, a hypothesis about the stationarity (in the broad sense) of the time series.

The degree of statistical association between the sequences $P(\tau_1), P(\tau_2), \dots, P(\tau_n)$ and $P(\tau_{1+l}), P(\tau_{2+l}), \dots, P(\tau_{n+l})$, that are displaced relative to each other by lag l can be determined by the autocorrelation coefficient [4]:

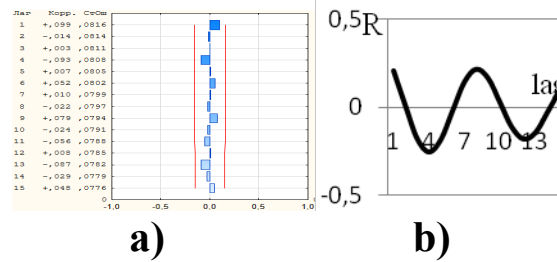
$$\rho(l) = \frac{(P(\tau_i) - M[P(\tau_i)])(P(\tau_{i+l}) - M[P(\tau_{i+l})])}{D} \quad (8)$$

The sequence of autocorrelation coefficients $\rho(0), \rho(1), \rho(2)$ is an autocorrelation function of the time series, graphs of dependencies of values $\rho(l)$ from the magnitude of the lag for the interval 03:00-04:00 built in STATISTICA shown in fig. 1, a.

Correlation functions indicate the ergonomics of the process and are approximated by analytical dependence (Fig. 1. b)

$$R(\tau) = D \cdot e^{-\alpha\tau} \cdot \cos(\beta\tau), \quad (9)$$

where D is the variance of a random function;
 α, β – least squares coefficients [5].

**Fig. 1. Autocorrelation functions at the daily interval from 03:00 to 04:00 hours:
a) sequence of autocorrelation coefficients; b) an approximated function**

The analysis of autocorrelation functions makes it possible to conclude that time series are stationary at all intervals, for both maximum and minimum load modes.

For the stationary process, comprehensive statistical information on load modes is the two simplest numerical characteristics - mathematical expectation and standard deviation [6, 7].

References

1. Ratnadip Adhikari R. K. Agrawal. An Introductory Study on Time Series Modeling and Forecasting. Lambert Academic Publishing, Germany, 2013. 67 p.
2. L. Koralov, Ya. G. Sinai Theory of Probability and Random Processes. Springer, 2007. 349 p.
3. Harald Cramér. Mathematical methods of Statistics. Princeton University Press. 1999. 575 p.
4. Жежеленко И.В., Саенко Ю.Л., Степанов В.П. Методы вероятностного моделирования в расчетах характеристик электрических нагрузок потребителей. Москва: Энергоатомиздат, 1990. 128 с.
5. Steven J. Miller The Method of Least Squares. Mathematics Department Brown University, 2006. P. 1–12.
6. Probabilistic Method for Assessing the System-wide Impact of Electric Vehicle Charging on Distribution System Assets. IEEE International Conference on Probabilistic Methods Applied to Power Systems (PMAPS 2018) Boise, Idaho, USA 24-28 June 2018. P. 56–62.
7. Olivier Neu, Simeon Oxizidis, Damian Flynn, Fabiano Pallonetto1, and Donal Finn. HIGH RESOLUTION SPACE - TIME DATA: METHODOLOGY FOR RESIDENTIAL BUILDING SIMULATION MODELLING. Proceedings of BS2013: 13th Conference of International Building Performance Simulation Association, Chambéry, France, August 26-28. P. 2428–2435.

DIGITAL LITERACY IN THE NETHERLANDS

Soshynska V.

Ph.D., Associate Professor

Borys Grinchenko Kyiv University, Ukraine

There are six European Commission priorities for 2019-2024 and this paper is dealing with EU's digital strategy 'Shaping Europe's Digital Future'. Among other aims, it supports an inclusive digital society where citizens have the skills to seize the opportunities of the digital world. EC stresses that 47% of the EU population is not properly digitally skilled [1], that is why the question of measuring and developing of digital literacy in European countries are significantly important.

According to statistics, the Netherlands is one of the EU member states with the largest number of population with high level of digital skills [2]. Using StatLine Netherlands data portal, we have explored expenditure on education and researches in the Netherlands as well as compared the average level of digital literacy in EU and the Netherlands particularly.

So, Statistics Netherlands' database offers a wealth of data on the Dutch economy and society [3]. Recent data suggest that the Netherlands total population is 17 424 106 (March 2020). The Table 1 below shows the total expenditure on education in country during 2015 – 2018. It contains data of Research and Development (R&D) personnel and R&D expenditure on in-house research and development activities. The figures are provided for the following sectors: businesses, institutions, institutes of higher education [4].

Table 1.
Total expenditure on education in the Netherlands, 2015-2018

	Year	Total population	Education, million euros	Research and development			
				All sectors		Higher education	
				Employed persons	million euros	Employed persons	million euros
	2015	16 979 120	42 250	202 501	14 808	38 988	4 393
	2016	17 081 507	42 764	207 461	15 235	38 424	4 304
	2017	17 181 084	44 273	210 220	16 072	39 522	4 506
	2018	17 282 163	46 458	219 839	16 748	39 500	4 550

StatLine gives an overview of the number of enterprises in the Netherlands that conducted technological innovation projects, or have conducted these with or without success. These enterprises are called innovators. Such data about enterprises with innovation indicate that in 2014–2016 total number of enterprises with product and/or process innovation is 19 916 and is equal to 38% of the population [5]. Thereby the Government of the Netherlands is striving to make a considerable contribution to their citizens becoming smarter, better skilled and more creative, who will get the best possible free access to information.

Koninklijke Bibliotheek (KB), the national library of the Netherlands [6], is including into process of realizing this Government's strategic plan. It actively works to increase the available amount of digital content for research and reading, learning and informing. In this manner, making knowledge and information available, KB offers opportunities for development and education, using digital standards. Librarians are sure – it is very important, in order to achieve a digital society, to increase the impact of the results of scholarly research. Because we will not be able to operate effectively without sharing knowledge and getting a high level of digital skills.

Table 2.
Increasing digital skills in the Netherlands, 2015-2019

	Year	Digital skills, % of population			Total indicators, % of population
		Low	Basic	Above	L+B+A
1	2015	20	30	43	93
2	2016	17	32	45	94
3	2017	16	32	48	96
4	2019	16	30	50	96

It was found that in 2019 the Netherlands takes the first place among Western Europe countries – 96%, followed by Luxembourg and Switzerland – 95%, Germany – 92%, Belgium – 90%.

The author concludes that the indicators of the Netherlands are more compared with indicators of Northern Europe countries: Iceland – 99%, Norway – 98%, Denmark – 97%, Sweden – 96%, Finland – 95%, United Kingdom – 94% (Figure 1).

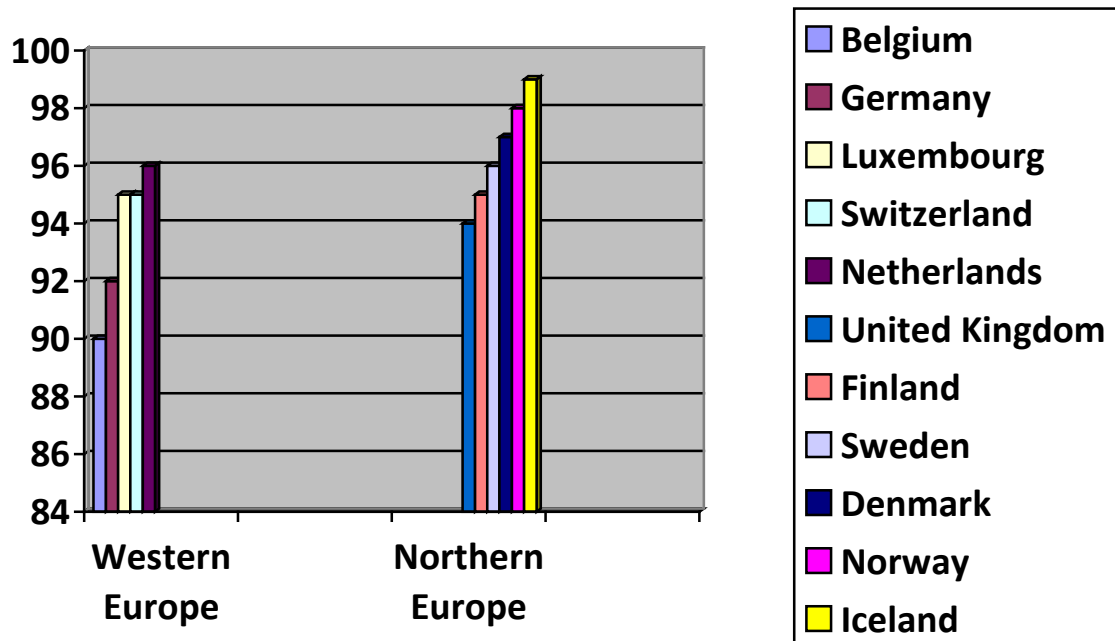

Figure 1. Digital skills level in Western and Northern Europe, 2019

It should be noted that the population all countries of Northern Europe, except United Kingdom, are less than in the Netherlands. This indicates if the population is smaller, the process of raising the level of digital skills is faster.

References

1. Shaping Europe's digital future, Policy, Economy & Society, (2019, December 2), URL <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/economy-society>.
2. The Netherlands ranks among the EU top in digital skills, (2020, February 14), URL <https://www.cbs.nl/en-gb/news/2020/07/the-netherlands-ranks-among-the-eu-top-in-digital-skills>.
3. CBS Open data StatLine, URL <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/en/>.
4. Research and development; key figures per implementation sector, (2019, November 4), CBS Open data StatLine, URL <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/en/dataset/84644ENG/table?ts=1589008703332>.
5. Enterprises with innovation; key figures, (2018, August 22), CBS Open data StatLine, URL <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/en/dataset/80066eng/table?ts=1589032405541>.
6. Koninklijke Bibliotheek (KB), National Library of the Netherlands, 2020, URL <https://www.kb.nl/en>.

CHANGES IN WORLDWIDE MEDIA CONSUMPTION

Soshynska Y.

Ph.D., Associate Professor

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Nowadays media consumption changes into an increasingly transforming, digital and mobile practice. These circumstances lead to some challenges for the media companies: what will be the clients' behaviour? Which media products will attract more consumers? To develop their new business model, the media should constantly do monitoring the results of recent researches on their clients' consuming behavior and habits to be sure they really know their target audience's currently attitudes and responses.

The ROI Agency Zenith since 2011 regularly makes Media Consumption Forecasts and surveys changing patterns of media consumption, in particularly what the amount of time people allocate to different media: Newspapers, Magazines, Television, Radio, Cinema, Outdoor, Internet. Outdoor media mainly means any advertising seen outside of the home, for instance, billboards, posters, street furniture, and transit system ads (including both printed and digital out-of-home).

According to Zenith's data for 2010-2018 [1] (Table 1), average world media consumption have grew from 403 minutes a day up to 447 minutes a day, i.e. 11% and it expects to reach 492 minutes a day (more than 8 hours) in 2020 [2], i.e. 22% respectively. Globally, all traditional media lost. At the same time, some of them lost much (Magazines, Cinema, and Newspapers) and some still keep their audience (Television and Radio).

Table 1.
Worldwide average media consumption

	Media	2010, minutes per day	2018, minutes per day	%
1	Newspapers	20	12	-40
2	Magazines	12	5	-58
3	Television	190	170	-11
4	Radio	60	52	-13
5	Cinema	2	1	-50
6	Outdoor	74	67	-9
7	Internet	45	140	+211
7a	<i>Desktop internet</i>	35	27	-22
7b	<i>Mobile internet</i>	10	113	+1030
	Total	403	447	+11

Source: Author – based on the data of Zenith, 2016 [1].

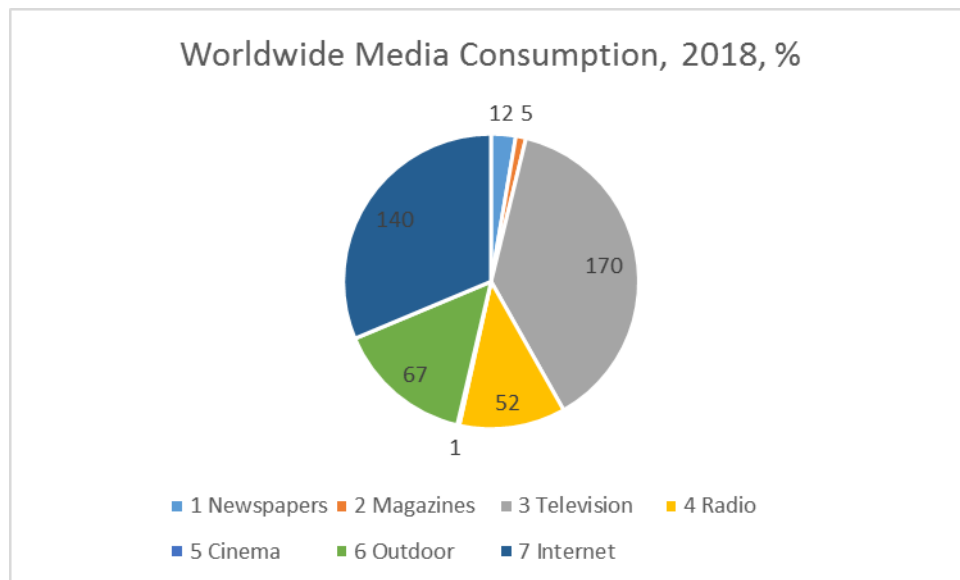

Figure 1. Worldwide Media Consumption Forecast, 2018

Source: Author – based on the data of Zenith, 2016 [1].

Figure 1 shows, that Television still dominates in global media consumption, followed by Internet.

Regional summaries also inform us that TV is among most popular media – it is on the first place in Western (219 minutes), Central and Eastern Europe (219 minutes), North and Latin America (270 minutes). Second place in these regions takes Internet, except Central and Eastern Europe, where Radio is still popular (183 minutes). Moreover, Internet is fully leading media in Middle East and North Africa (390 minutes). About Ukraine we find out that two of the most popular media here are Television (121 minutes) and Outdoor (117 minutes), while Internet consumption is not growing quickly enough (75 minutes).

The experts stresses, that owners of traditional media nowadays have invested in digital products, as worldwide digitalization and modern media landscape bring them new possibilities and options in managing their relations with clients. So, some of them even have larger online audiences than they ever had for their traditional media products.

In conclusion, should be underlined that adaptation to the changing worldwide media consumption and proactive transformation in accordance of clients' behavior trends are crucial to media business success.

References

1. Austin Anne, Barnard Jonathan, Hutcheon Nicola, 2016, Media Consumption Forecasts 2016, London: Zenith, 213 p.
2. Mobile internet to reach 28% of media use in 2020, Zenith, 2018, May 29, URL <https://www.zenithmedia.com/mobile-internet-to-reach-28-of-media-use-in-2020>.

TEAM MODEL FOR CREATING AND MANAGING WEB COMMUNITIES

Trach O.

Ph.D., Assistante

Lviv Polytechnic National University

The web community is a project activity, an excellent platform for meeting marketing, information and management needs. Web community is a separate type of project, but with its own characteristics. When creating a web community, there are stages, directions and resources, however, they have their own characteristics [1-3].

Successful are such projects, which are treated with specification of requirements, a clear sequence of steps, documentation. Thus, the creation of a web community must be approached with specific project goals and a team of experts.

Organizing the life cycle of a web community is to organizing a team of performers to create a web community. As with any project, the team plays a key role in creating and managing the web community. The process of organizing the life cycle of the web community is distributed, the individual components of which are performed by the performers of the life cycle organization, which should be divided into levels [4].

The formal model of a web community team consists of:

$$Team_{VC} = \langle Manager_{VC}, Stage_performer_{VC}, Directly_performer_{VC}, Analyst_{VC} \rangle \quad (1)$$

$Manager_{VC}$ - web community manager, $Stage_performer_{VC}$ - performer of the stage, $Directly_performer_{VC}$ - performer of the directly, $Analyst_{VC}$ - analyst.

Web community manager ($Manager_{VC}$) – is a professional who is responsible for the success of the web community. The manager is responsible for the management set of tasks for the creation of the community, which is based on: control over time and budget, risk analysis and prediction, prompt resolution of problems, maintenance of technical documentation and more.

The web community manager recruits and manages a team that includes performers of stages and areas - specialists of the required qualifications and subject area. The manager is also responsible for the relationship between the team and the customer of the web community. The manager divides the tasks between the team by complexes of work, forming the organizational structure of the performers. However, to save costs during the life cycle organization, you can outsource the necessary specialists [5].

Performer of the stage ($Stage_performer_{VC}$) – a specialist who is responsible for completing the life cycle phase of the web community. The executor of the stage forms methodical recommendations for the execution of the stage, according to which the community manager delegates the tasks of directions to the executors of directions.

Each stage of the web community life cycle is handled by an individual specialist. For example, the analyst is responsible for performing the analysis phase, the

software developer is responsible for the development phase, the prepared virtual community is tested by a Quality Assurance specialist, the operation phase is performed by the web community administrator and moderator, and so on [6].

Performer directly (*Directly_performer_{vc}*) – a specialist who is responsible for performing the tasks of the life cycle areas of the web community.

Today, when creating a web community, more attention is paid to directions than to stages. herefore, the professions of specialists who are responsible for user, information, reputation and resource areas are quite popular, and have many specialists in such subject areas as: ssm-specialists, content managers, seo-specialists [7].

Analyst (*Analyst_{vc}*) – a specialist responsible for analyzing the subject area of the web community and reference communities. The analyst conducts analysis throughout the life cycle of the web community.

A universal set of performers for creating a web community is presented. The team of performers may vary depending on the subject area and topic of the created web community.

References

1. Social Media Stats Worldwide [Electronic resource]. Mode of access: <https://gs.statcounter.com/social-media-stats#monthly-201811-201911-bar>
2. Fedushko S., EleonoraBenova E., 2019, ‘Semantic analysis for information and communication threats detection of online service users’, The 10th International Conference on Emerging Ubiquitous Systems and Pervasive Networks (EUSPN 2019) November 4-7, 2019, Coimbra, Portugal. Procedia Computer Science, Volume 160, p. 254-259.
3. Howard T., 2015, ‘Design to Thrive: Creating Social Networks and Online Communities’, 1st Edition, Elsevier, P. 225.
4. Trach O., Peleshchyshyn A., 2020, ‘Development of Models and Methods of Virtual Community Life Cycle Organization’, In: Hu Z., Petoukhov S., He M. (eds) Advances in Artificial Systems for Medicine and Education II. AIMEE2018 2018. Advances in Intelligent Systems and Computing, vol 902. Springer, Cham, pp 473-483
5. Trach O., Peleshchyshyn A., 2017, ‘Development of directions tasks indicators of virtual community life cycle organization’, Proceedings of the XIth International Scientific and Technical Conference "Computer Sciences and Information Technologies" (CSIT-2017), Lviv, 05-08 September 2017, P. 127–130.
6. Fedushko S., Kolos S., 2018, ‘Effective Strategies for Using Hashtags in Online Communication’, International Journal of Computing and Related Technologies. vol. 2, issue 2, p. 82–90.
7. Fedushko S., Davidekova M., ‘Analytical service for processing behavioral, psychological and communicative features in the online communication’, The International Workshop on Digitalization and Servitization within Factory-Free Economy (D&SwFFE 2019) November 4-7, 2019, Coimbra, Portugal. Procedia Computer Science. Volume 160, 2019, p. 509-514.

LIGNINE- CARBOHYDRATE DIAGRAM

Trembus I.,

Ph.D., associate professor

Department of Ecology and Plant Polymers Technology

National Technical University of Ukraine

«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

Semenenko N.,

graduate student of

Department of Ecology and Plant Polymers Technology,

National Technical University of Ukraine

«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

Tinytska Y.

student of

Department of Ecology and Plant Polymers Technology,

National Technical University of Ukraine

«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

For fibrous semi-products used in the paper production, the ideal delignification process is the one that destroys lignin, removes it from plant raw materials and maximally retains carbohydrates (cellulose and hemicellulose). The so-called lignin-carbohydrate diagrams illustrate this selective action of chemical reagents in cooking solutions on lignin.

Scientists proposed hydrocarbon diagrams of Ross [1], Schmidt [2], Hirtz [3], which were built for traditional delignification methods of plant raw materials. To compare the efficiency of different delignification processes of wheat straw shreddings, a diagram characterizing the dependence of the yield of obtained fibrous semi-product on the content of residual lignin is shown in Fig. 1.

An inclined line of «the ideal delignification» (Fig. 1) characterizes the maximum content of polysaccharides of plant raw material for a certain content of residual lignin in a fibrous semi-product. Therefore, the closer the line of a particular delignification process to the line of «the ideal delignification» for a certain residual lignin, the greater the output of fibrous semi-product due to preserving primarily polysaccharides (cellulose and hemicellulose). Delignification of wheat straw shreddings was performed by peroxy-formic (PFA) and peroxy-acetic (PA) methods, in the systems «acetic acid – water – hydrogen peroxide» (AAHP) and «acetic acid – water – hydrogen peroxide – ethyl alcohol» (AAHPEA) [4-6]. For comparison, the quality indices of straw cellulose obtained by natron (Na) and neutral-sulfite (N-Su) cooking methods were used [3].

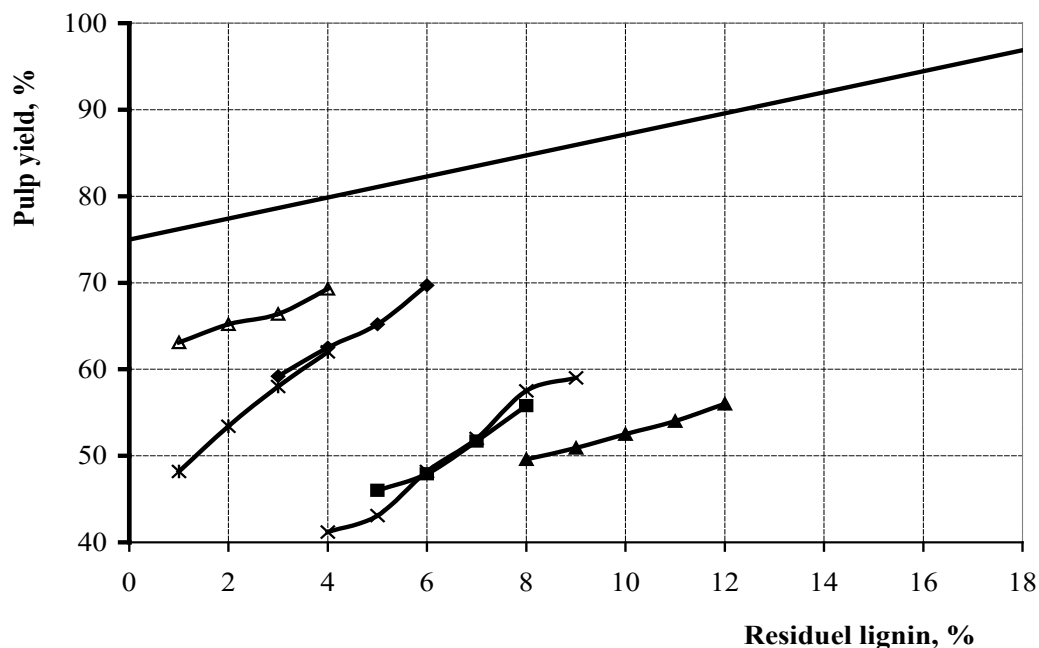

Figure 1 – The lignin-carbohydrate diagram of wheat straw delignification by different methods: -▲- Na; -■- N-Su; -×- PA; -◆- AAHP; -* - PFA; -Δ- AAHPEA

It can be concluded from the diagram (Fig. 1), that by the degree of approaching to the line of «the ideal delignification», i.e. by increasing the efficiency of obtaining cellulose from wheat straw stalks by various delignification methods, they can be ranged in the following order: -▲- Na; -■- N-Su; -×- PA; -◆- AAHP; -* - PFA; -Δ- AAHPEA.

Therefore, the delignification of wheat straw in the system «acetic acid – water – hydrogen peroxide – ethyl alcohol» can be recommended for industrial use. The method is environmentally friendly and requires less financial expenses because of the reduced cost for the oxidizer and due to running the process at lower temperature and without excessive pressure compared to cooking with peroxy-acids and traditional cooking methods respectively.

References

1. Strapp R. K. The Ross-diagram / R. K. Strapp // Pulp and Paper Mag. Of Canada. – 1955. – № 3. – P. 179–785.
2. Kubelka V. Studia o kinetike jednotlivych delignifikacnych postupov / V. Kubelka, J. Schmied // Sbornik vyskumnych prac odboru celulozy a papiera. – 1964. – № 9. – P. 9–30.
3. Barbash V., Trembus I., Sokolovska N., 2018 Performic pulp from wheat straw, Cellulose chemistry and technology, No 52 (7-8), p. 673 – 680.
4. Barbash V., Trembus I., Alushkin S., Yashchenko O. 2016 Comparative pulping of sunflower stalks, Scientific Journal «ScienceRise», No 3/2(20), p. 71-78.
5. Trembus I, Trophimchuk J., Galysh V. 2018 Obtaining of pulp from sunflower stalks with peracids shells, Voprosy khimii i khimicheskoi tekhnologii, No 2, p. 122-127.

6. Sahan M., Rume S., Rahman M., Quiyyum A. 2014 Formic acid/acetic acid/water pulping of agricultural waster, Cellulose Chem. and Technol., No 48, p. 111-118.

ACTUAL PROBLEMS OF FEED MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

Voronetska I.,

Ph.D. (Economics), Associate Professor
Institute of Feed Research and Agriculture of Podillya of the NAAS,

Zadorozhna I.,

Ph.D.(Agricultural Sciences), Senior Researcher
Institute of Feed Research and Agriculture of Podillya of the NAAS,

Sprynchuk N.

Ph.D.(Economics), Senior Researcher
Institute of Feed Research and Agriculture of Podillya of the NAAS

Feed production as a branch of agricultural production in Ukraine. It should provide livestock with a sufficient number of high-quality, nutrient-balanced feeds. The main directions of development of this branch are intensification of field and meadow fodder production on the basis of advanced technologies of cultivation of fodder cultures, preparation and storage of forages, improvement of their structure and quality [1,2]. Favorable soil and climatic conditions and geographic location, labor supply and proximity to key markets ensure a reliable potential for Ukraine for the development of the feed market.

Over the last 5 years, Ukraine's corruption has expanded and remained unchanged, which remains a slight reduction in the area under fodder crops and the use of gross harvest. The low part of the area under fodder field crops in the total area occupied 6.2%, and 1.7 million hectares, and agricultural enterprises 31.1%. In the structure of the sown area of fodder crops, the largest share of 53.5% is accounted for by perennial grasses, about 18% by annual grasses, and 14% by corn in silage. There are tendencies of gradual reduction of crops of perennial, annual grasses, hayfields and pastures in field corruptors with increasing productivity (table 1).

Table 1
Production of fodder crops in Ukraine

Forage crops	Production volume, thousand tons			Yield, t from 1 hectare		
	2010	2015	2019	2010	2015	2019
Fodder corn	7,511.0	6842.8	6373.0	16.0	22.2	25.9
Annual grasses						
for hay	953.4	976.6	903.7	3.2	3.7	4.1
for green fodder	1,996.1	1,101.5	913.5	9.0	10.6	11.0
Perennial grasses						
for hay	3,237.7	3,124.2	3,242.9	6.6	3.8	4.3
for green fodder	3,592.5	2,749.1	1,967.7	16.0	17.2	15.8

Developed by the authors according to data [4]

In this case, plant foods have a low level of digestible protein 90-100 g per 1 k.od. against 110 g with rational feeding [6]. Natural forage lands are used extensively and are low-productive. The production of compound feeds and soybean meal satisfies the need by only 40% and 50%, respectively. Technologies for the production of premixes and mineral additives are just beginning to develop. Feeds often contain toxins and other dangerous compounds that adversely affect animal productivity and product quality.

In recent years, Ukraine has increased the production of cereals and oilseeds. In 2019, Ukraine produced 75.1 million tons cereal and leguminous crops, of oilseed crops (sunflower, soybean, rape) – 22.3 million tons (table 2).

Table 2

Dynamics of harvesting of fodder grain in Ukraine, thousand tons

Fodder grain	Years						Index 2019/2010
	2010	2015	2016	2017	2018	2019	
Wheat	16,851.3	26,532.1	26,026.8	26,110.2	24,586	28,327.9	1.7
Maize grain	11,953	23,327.6	28,074.6	24,107.7	35,569	35,880.1	3.0
Soybean	1,680.2	3,930.6	4277	3,890.4	4,461	3,698.7	2.2
Rape	1,469.7	1,737.6	1,153.9	2,194.6	2,747	3,280.3	2.2
Sunflower	6,771.5	11,181	1,3627	12,170.6	14,162	15,254,1	2,3
Pea	452.4	377.9	745.6	1,095.7	7,75	573.0	1.3
Lentil	0.07	0.9	2.8	11.5	19.5	8.0	6.3
Bean	28.8	47.9	53.6	64.4	71	64.3	2.2
Fodder corn	7,511.0	6,842.8	6,958.2	6,562.6	6503,0	6,373	0.85

Developed by the authors according to data [4]

The feed survey shows us that the animal agriculture industry is strong and growing. Improved agricultural practices and technological advancements put agriculture and food production in a positive light.

Currently in Ukraine, many farms use in animal feed grain feed in pure form or in the form of simple grain mixtures, which reduces animal productivity and feed conversion, and thus increases the cost of livestock products. In addition, there is a violation of energy and carbohydrate-fat metabolism, reduced productivity, there are problems with reproduction [3]. Therefore, the low popularity of the use of feed in feeding is a serious problem that hinders the development of animal husbandry. The Ukrainian market of compound feeds and premixes shows a tendency to decrease the level of production of this product (tabl.3).

Table 3

**Output of industrial feed for farm animals in 2015-2019 in Ukraine,
thousand tons**

Indicators	Yeas					2019 to 2015, %
	2015	2016	2017	2018	2019	
Preparations used for farm animal feeding:	6,192	6,232	5,984	6,025	5,896	95.2
pigs	1,395	1,440	1,107	1,210	1,107	79.4
cattle	722	738	592	724	566	78.4
poultry	3,884	4,032	3,745	4,091	4,223	108.7
Premixtures	60.2	52.8	55.3	67.9	69.1	114.8
Meal, Soybean	783	831	852	1,022	1,170	149.4
Meal, Sunflowerseed	3,625	4,280	5,011	4,936	5,266	145.3
Meal, Rapeseed	155	104	74	153	208	134.2

Developed by the authors according to data [4]

In Ukraine, after the entry into force of the Law of Ukraine "On Food Safety and Hygiene", it is allowed to sell only those feeds that contain only registered in the country feed additives [5]. However, due to the lack of the State Register of Feed Additives, their registration is not carried out. And this makes it impossible for those feed market operators who produce products using imported ingredients and are dominant in the feed formula of most livestock producers.

To fully feed farm animals and increase their productivity, 1 tons feed should provide the production of 1 ton of milk with appropriate quality indicators, 0.13 tons of beef, 0.3 tons of pork, 0.45 tons m ' poultry and 5.5 thousand eggs, the average content of digestible protein in the feed unit should be about 110 g. According to calculations, to ensure food security within the rational norm of consumption in 2025 it is necessary to produce 22 million tons of milk, 5.4 million tons of meat and 20 billion pieces [6].

To produce the projected volumes of livestock products, feed production in 2025 should provide: harvesting 3.4 million tons of hay; 15.2 million tons of haylage and 58.5 million tons of silage; production of fodder grain - 52 million tons, compound feed, 31.6 million tons of k.od., sunflower meal up to 6 million tons, soybean - 2.6 million tons [6]. According to the calculations, it is determined that the main prerequisites for the development of the feed market are the factors of restraint and incentives (fig.1).

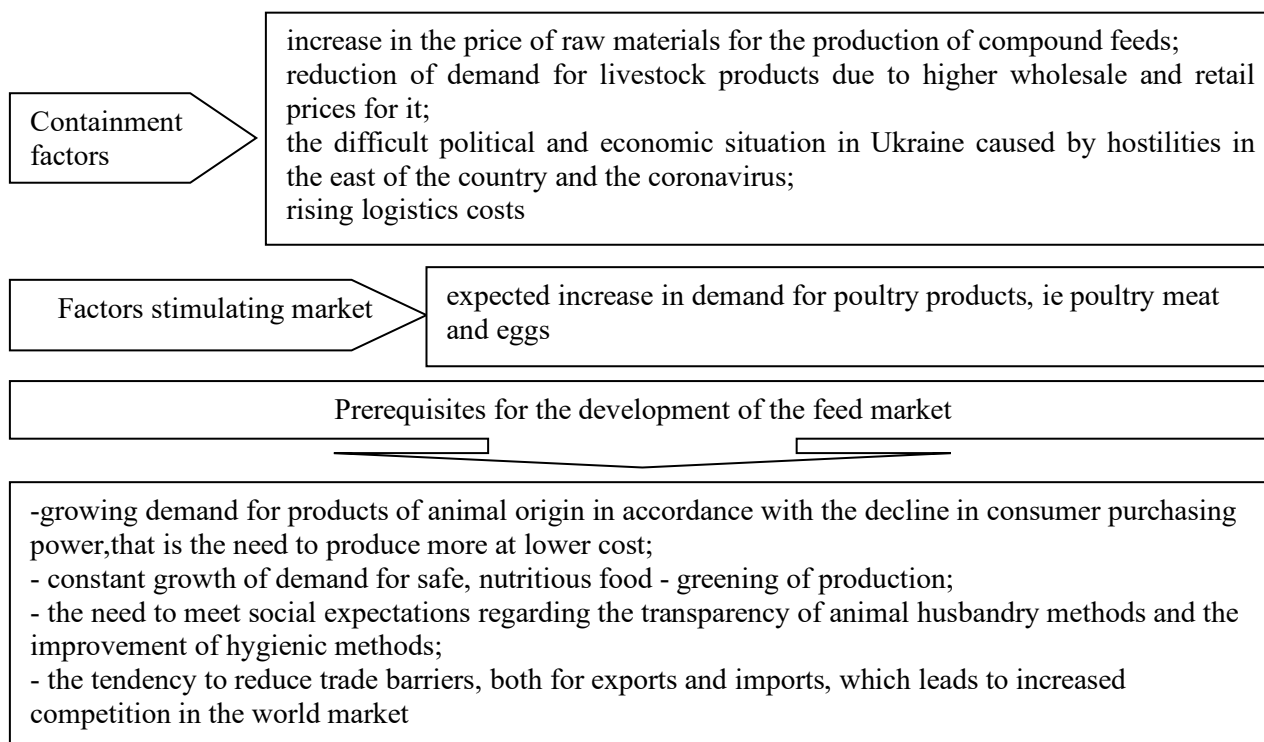

Fig.1. Prerequisites for the development of the feed market in Ukraine

The main strategic lines of feed market development:

- improving feed safety by implementing HACCP-based feed safety management systems that allow feed manufacturers to control their own risks and ensure traceability and responsibility throughout the production chain;
- active transfer of innovations in feed production, which will increase animal productivity, safety of final products and reduce costs. This will be crucial for the sustainable development of animal husbandry;
- responsible and resource-efficient feed industry will require new technological skills and adequate equipment, which should ensure maximum use of the full potential of feed resources and their ingredients, which will require special care in the preparation of components and accurate dosing.

References

1. Sprynchuk, N., Voronetska, I. and Zhukov, V., 2019, The current state of investing in the development of commodity fodder production as a synthetic industry, *Agrosvit*, Vol. 5, pp 18–24. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.5.18>
2. Petrychenko V., Korniiichuk O., Veklenko Y., 2018, Sustainable development of grassland forage production in conditions of climate change, *Bulletin of Agricultural Science*, Vol. 96, № 6. pp 25-32. <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk201806-04>
3. Voronetska, I., Sprynchuk, N. and Kravchuk, O., 2018, Prospects for the development of commodity feed production in Ukraine, *Agrosvit*, Vol. 3, pp. 12–18.
4. State Statistics Service of Ukraine (SSSU), 2018, Statistical information, Agriculture, forestry and fishery, Areas, gross harvest and yields of agricultural crops by their species. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5. Law of Ukraine, 2017, On feed safety and hygiene, Document 2264-VIII, December 21, 2017, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2264-19/conv>
6. The Concept of development of feed production in Ukraine for the period up to 2025, 2014, Vinnitsa, Institute of Feed Research and Agriculture of Podillya of the NAAS, p.14.

CROSS-CORRELATIONS AND SPECTRA OF PRESSURE FLUCTUATIONS ON SURFACE OF HYDROACOUSTIC

Voskoboinick V.,

D.Sci., Associate Professor

Voskoboinyk A.,

Ph.D., Senior Researcher

Voskoboinick A.

Ph.D., Associate Professor

Institute of Hydromechanics NAS Ukraine

Hydroacoustic antennas are used in navy and seismic surveys. Antennas are towed beneath the surface of the oceans and they record the noise of ships and submarines. In marine seismic the antenna record acoustic signals that are reflected from the seabed. Antennas are flexible longitudinal streamlined long cylinders. Inside the antennas are hydrophones and other measuring instruments that record acoustic signals and vibrations. The length of the antennas reaches several hundred meters and even kilometers. During towing, a boundary layer forms over the surface of the antenna. This boundary layer consists of large-scale and small-scale vortex structures that form fluctuating fields of velocity and pressure. The interaction of the vortex structures between themselves and the streamlined surface of the antenna generates hydrodynamic noise. This noise has a pseudo sound and sound nature [1, 2] and is perceived by hydrophones as a disturbance. Pseudo sound is generated by the movement of coherent vortex structures of the boundary layer and is propagated into the environment with the transfer velocity of these structures. The sound component of hydrodynamic noise is caused by compression and extension waves of the medium, is determined by the elasticity of the medium, and is transferred with the sound velocity. Sound oscillations obey the principle of superposition, and pseudo sound pressure fluctuations do not obey this principle because of their non-linearity. The pseudo sound pressure does not depend on the average environmental pressure and decreases inversely with the square of the distance from the source.

The wall pressure fluctuations integrally reflect the existence of the velocity fluctuation field. The nature and intensity of the field of pressure fluctuations on the streamlined surface is largely determined by the movement of coherent vortex structures in the boundary layer. Pseudo sonic pressures are localized inside the turbulent flow, while sound pressures propagate over long distances outside the region occupied by the turbulent flow. The study of the physics of turbulent pressure fluctuations is very important not only because they are sources of hydrodynamic noise, but they also excite a streamlined surface and generate vibrational oscillations. In addition, pressure fluctuations are found in correlation dependences in the transfer equations for Reynolds stresses and in the energy dissipation tensor. The analysis of pressure fluctuations is based on the Poisson equation, which establishes the

relationship between pressure and velocity fluctuations. Pressure fluctuations are generated by the interaction of velocity fluctuations with gradients of the averaged velocity and the interaction of turbulence with turbulence [2-4]. Typically, turbulent flows are three-dimensional, vortex, irregular and unstable in nature and are movements with random changes in the properties of the flow in time and space. Due to irregularity and randomness, it is not possible to describe the fluid motion in all details as a function of time and spatial coordinates. Therefore, turbulent flows can be described using the laws of probability theory and mathematical statistics. First of all, correlation and spectral analysis are used in hydroacoustics [2, 4-6].

The purpose of the research is to determine the spatio-temporal correlations and cross-spectra of the wall pressure fluctuations on the surface of a flexible longitudinally streamlined hydroacoustic antenna.

Experimental studies were carried out in a hydrodynamic channel about 4 km long, 40 m wide and about 5 m deep. There was no current and navigation in the channel, and the banks were covered with vegetation. The noise in the channel was below the lower boundary of the prevailing noise of the sea. A flexible long antenna 20 m long and 29 mm in diameter was towed at a depth of 1.2 m. Towing velocity varied from 3 m/s to 6 m/s.

A group of miniature wall pressure fluctuation sensors was flush mounted with the streamlined surface of the antenna. For research, piezoceramic sensors of the membrane type were specially designed and manufactured, which had an equivalent diameter of the sensitive surface of 1.3 mm and 1.6 mm. The sensors had high spatial resolution and operation speed [6-8]. To reduce electromagnetic interference, the sensors were equipped with low noise preamplifiers. The electric signal from the preamplifiers using shielded communication lines was fed to power amplifiers and then to the control and measuring equipment. Antenna vibration control was carried out by three-component piezoceramic accelerometers simultaneously with measurements of pressure fluctuations. Sensor signals through 16-channel analog-to-digital converters were sent to computers. Data processing and analysis were carried out on computers and analyzers from "Bruel and Kjaer" (Denmark). The fast Fourier transform algorithm with Hann and Hanning weighted windows was used for correlation and spectral analysis [3, 5, 9].

Pressure fluctuation sensors were calibrated by absolute and relative methods on the appropriate equipment. All sensors on the vibration stands were tested for vibration sensitivity and these characteristics were taken into account for compensating of the measurement results. The measuring error of the spectral dependences did not exceed 2 dB in the frequency range from 0.2 Hz to 12.5 kHz, and the correlation characteristics were measured with an error of not more than 12% in the confidence interval of 0.95 or 2σ .

Cross-spectral and correlation characteristics of the wall pressure fluctuation field were calculated from measurements of a group of sensors. The pressure fluctuation sensors were in the correlation block and were at different distances from each other along the longitudinal axis of the antenna. The sensors were flush mounted with the streamlined surface of the antenna and did not disturb the flow [2, 5, 6, 10].

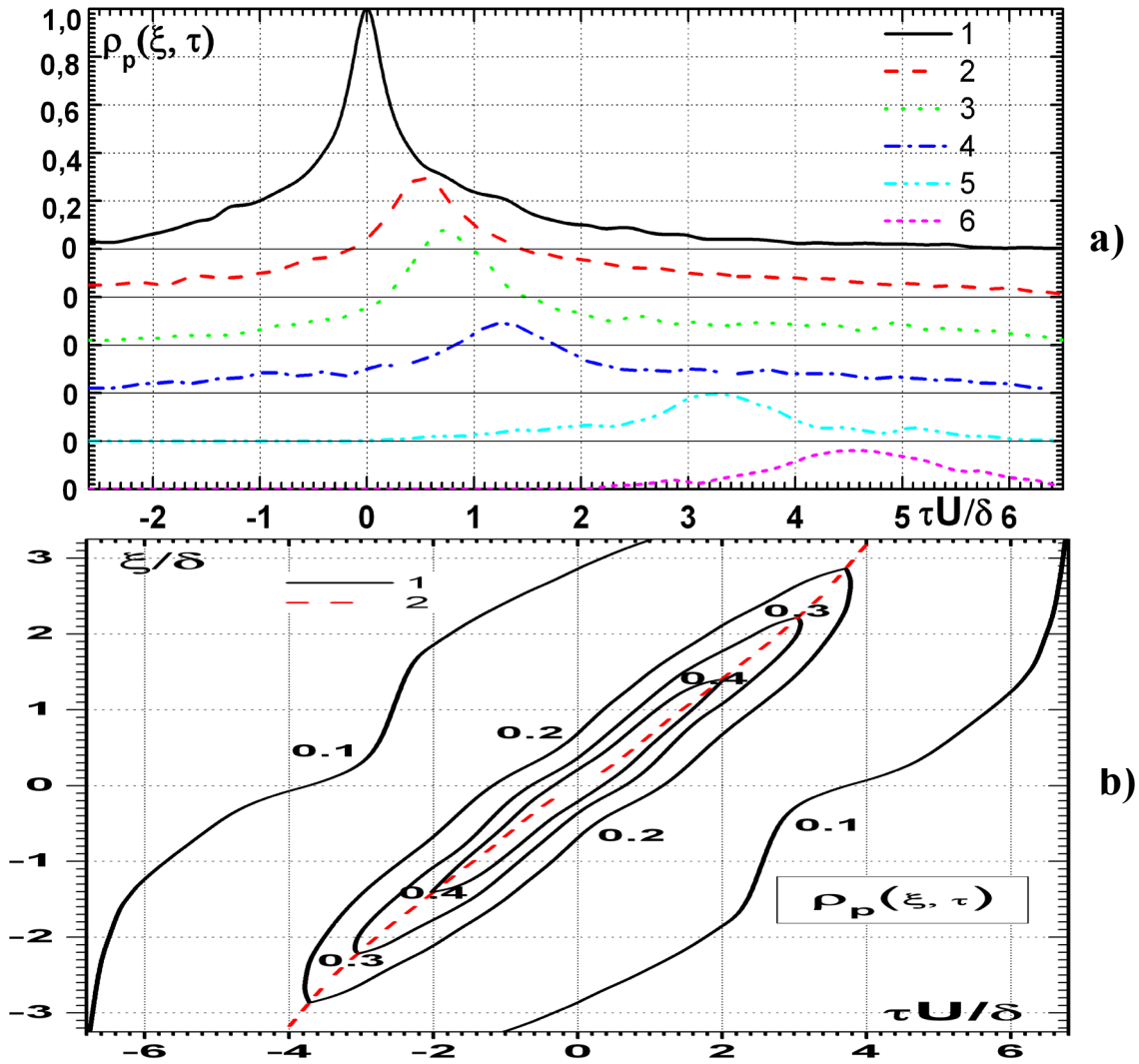

Fig. 1. Cross-correlations of the pressure fluctuations (a) and lines of equal values of the spatiotemporal correlation coefficients (b)

Fig. 1 shows the cross or spatiotemporal correlations and lines of equal values of the spatiotemporal correlation coefficients of the wall pressure fluctuations on the surface of a flexible extended antenna that is streamlined by the flow velocity of 5 m/s. The Reynolds numbers, calculated from the towing velocity (U) and the distance to the location of the sensors (x), were $Re_x = Ux/\nu \approx 4 \times 10^7$, where ν is the kinematic viscosity of the liquid. In Fig. 1a curve 1 was measured for separation between the sensors (ξ), normalized by the thickness of the boundary layer (δ), $\xi/\delta = 0$ (autocorrelation), curve 2 was measured for separation $\xi/\delta = 0.29$, curve 3 - $\xi/\delta = 0.44$, curve 4 - $\xi/\delta = 1.32$, curve 5 - $\xi/\delta = 2.79$ and curve 6 - $\xi/\delta = 4.12$. With an increase in the separation between the sensors, the correlation of the fluctuations of the wall pressure decreases and the maxima of the cross-correlation coefficient are observed with a longer delay time (τ).

The lines of equal values of the cross-correlation coefficient in the plane ξ and τ , which are normalized by the external variables of the boundary layer, are shown in Fig. 1b. Here, curve 1 displays the values of the spatiotemporal correlation coefficient

of the wall pressure fluctuations measured along the cylinder generatrix. Curve 2 corresponds to the maximum -correlation coefficient for corresponding ξ and τ .

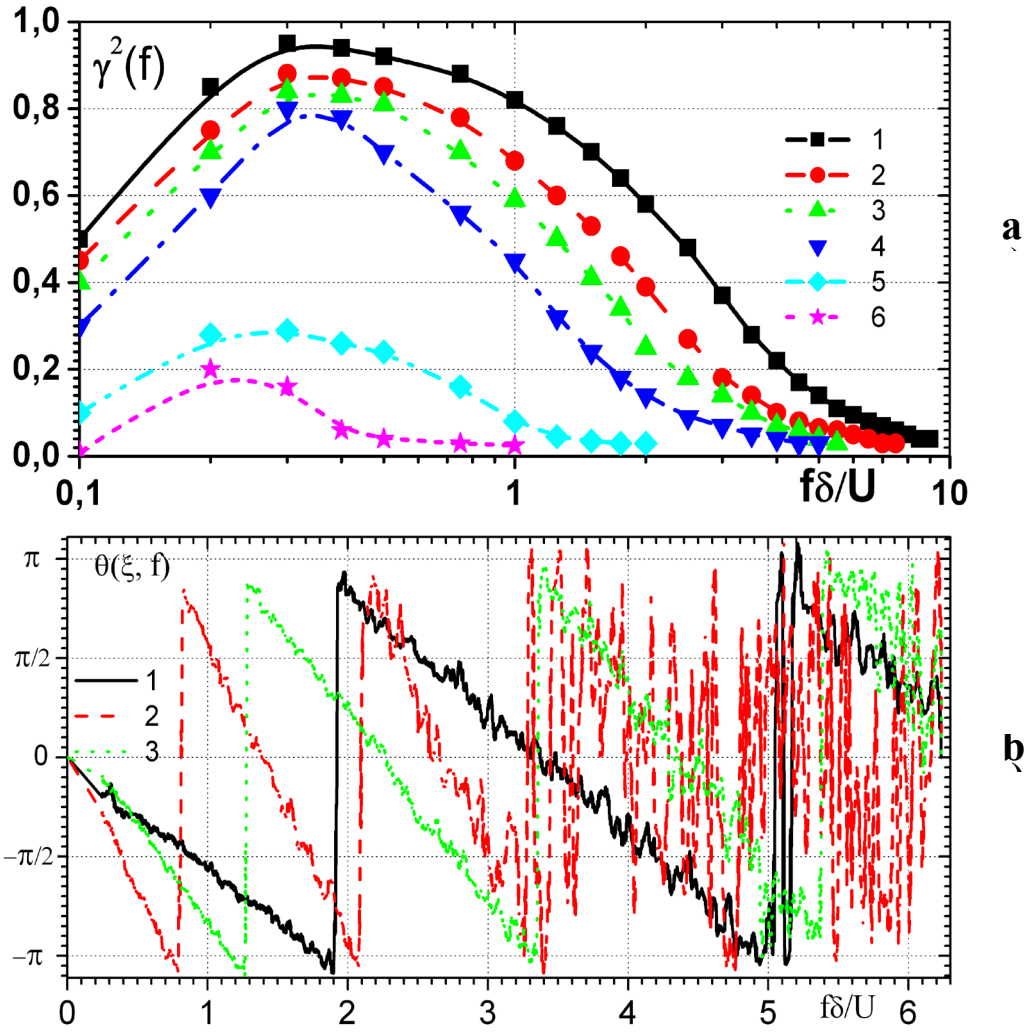

Fig. 3. Cross-spectrum of wall pressure fluctuations: the coherence function (a) and the phase spectrum (b)

With increasing of the separation between the sensors, the slope of the cross-correlation maximum curve has a greater slope in the delay time. The ratio of separation between the sensors and the delay time makes it possible to determine the group transfer velocity of correlated vortex structures [2, 3, 5]. So, with increasing of the separation ξ the transfer velocity $u_g = \xi / \tau_{\max}$ increases. At small separations between the sensors, the correlation between large-scale and small-scale vortex structures is preserved. When separation increases, the correlation between small-scale structures gradually decreases. Small-scale vortex structures form the wall region of the boundary layer. Here, the transfer velocity is low. Therefore, for large separations between the sensors, the cross-correlation is preserved only for large-scale vortex structures, which form the outer region of the boundary layer. These vortex structures are transported along the surface of the antenna at the transfer velocity close to the flow velocity [3, 4, 10].

The research results show that the values of the cross-correlation coefficients decrease with increasing of the separation ξ , and the shape of the curves becomes more gentle. This indicates that, for large distances, correlation is preserved only for large-scale vortex structures, while small-scale vortices become not correlated. It should be noted that on a flexible cylinder the degeneracy rate of the maximum values of the cross-correlation coefficient is higher than on the plate [3, 4, 11]. A “life” time of the large-scale vortex structures, which generate low-frequency pressure fluctuations, is (4-5) times higher than small-scale low-speed vortices, which generate high-frequency pressure fluctuations.

Cross spectral dependences of the wall pressure fluctuation field in the form of coherence functions and phase spectra are shown in Fig. 3. These characteristics are measured along the generatrix of the antenna, which was streamlined by the axial flow at the velocity of 5 m/s. The coherence functions (Fig. 3a) were measured for the following separations between the sensors: curve 1 - $\xi/\delta=0.19$, curve 2 - $\xi/\delta=0.29$, curve 3 - $\xi/\delta=0.39$, curve 4 - $\xi/\delta=0.48$, curve 5 - $\xi/\delta=1.86$ and curve 6 - $\xi/\delta=3.67$. Phase spectra (Fig. 3b) are plotted for pairs of sensors divided by distance: curve 1 - $\xi/\delta=0.19$, curve 2 - $\xi/\delta=0.29$, and curve 3 - $\xi/\delta=0.39$. So, with increasing of the separation between the sensors and the frequency, the coherence of the pressure fluctuation field decreases, since small-scale vortex structures lose their individuality faster than large-scale coherent vortex structures. The phase of the cross-spectrum monotonically was changed with increasing of the frequency. The slope of the phase change decreases with increasing of the frequency and with decreasing of the separation between the sensors. The direction of phase change makes it possible to determine the direction of transfer of coherent vortex structures [3, 5, 10, 12], as well as to determine the phase convective velocity of vortex structures in the form $u_{cp} = \xi / [\Delta\theta(\xi, f) / \Delta f]$. It was found that the convective phase velocity varies from $0.3U$ for small-scale vortices to $0.9U$ for large-scale vortex structures.

It has been established that coherent vortices that form the structure of a turbulent boundary layer above the streamlined surface of a flexible extended antenna are transferred above the antenna and generate increased levels of correlation and coherence of the wall pressure fluctuation field. A change in the phase spectrum is also observed in the form of oblique curves, the slope of which decreases with increasing convective velocity.

It was found that the degeneracy rate of the maximum values of the spatio-temporal correlation coefficient in a wide frequency range on a flexible cylinder is higher than on a plate. Small-scale vortices generating high-frequency pressure fluctuations degenerate faster and are transported more slowly than large-scale coherent vortex structures that form the outer region of the boundary layer.

References

1. Blokhintsev D.I. Acoustics of a heterogeneous moving medium. – M.: Nauka, 1981. – 208 p.

2. Voskoboinick V.A., Grinchenko V.T., Makarenkov A.P. Pseudo-sound behind an obstacle on a cylinder in axial flow // Intern. J. Fluid Mech. Res. - 2005. – 32, № 4. – P. 488-510. <https://doi.org/10.1615/InterJFluidMechRes.v32.i4.60>
3. Willmarth W.W. Pressure fluctuations beneath turbulent boundary layers. // Annu. Rev. Fluid Mech. – 1975. – 7. – P. 13-36. <https://doi.org/10.1146/annurev.fl.07.010175.000305>
4. Vinogradnyi G.P., Voskoboinick V.A., Grinchenko V.T., Makarenkov A.P. Spectral and correlation characteristics of the turbulent boundary layer on an extended flexible cylinder // J. Fluid Dyn. – 1989. – 24, № 5. – P. 695-700. <https://doi.org/10.1007/BF01051721>
5. Voskoboinick V.A., Grinchenko V.T., Makarenkov A.P. Correlation characteristics of a wall pressure fluctuation field in a turbulent boundary layer induced by a longitudinal flow along a flexible extended cylinder // Intern. J. Fluid Mech. Res. - 2003. – 30, № 6. – P. 644-650. <https://doi.org/10.1615/InterJFluidMechRes.v30.i6.70>
6. Voskoboinick V., Kornev N., Turnow J. Study of near wall coherent flow structures on dimpled surfaces using unsteady pressure measurements // Flow Turbulence Combust. – 2013. – 90, № 4. – P. 709-722. <https://doi.org/10.1007/s10494-012-9433-9>
7. Voskoboinick V.A., Voskoboinick A.V., Areshkovych O.O., Voskoboinyk O.A. Pressure fluctuations on the scour surface before prismatic pier // Proc. 8th International Conference on Scour and Erosion (ICSE 2016) 12-15 September 2016. - Oxford, UK, 2016. – P. 905-910. <https://doi.org/10.1210/9781315375045-115>
8. Voskoboinick V.A., Turick V.N., Voskoboinyk O.A., Voskoboinick A.V., Tereshchenko I.A. Influence of the Deep Spherical Dimple on the Pressure Field Under the Turbulent Boundary Layer // In: Hu Z., Petoukhov S., Dychka I., He M. (eds) Advances in Computer Science for Engineering and Education. ICCSEEA 2018. Advances in Intelligent Systems and Computing, vol 754. Springer, Cham. – 2019. – P. 23-32. https://doi.org/10.1007/978-3-319-91008-6_3
9. Bendat J.S., Piersol A.G. Random Data: Analysis and Measurement Procedures, 4th Edition. – N.Y.: Willey, 2010. – 640 p.
10. Bull M.K. Wall-pressure fluctuations beneath turbulent boundary layers: Some reflections on forty years of research // J. Sound Vibr. – 1996. – 190, № 3. – P. 299-315. <https://doi.org/10.1006/jsvi.1996.0066>
11. Willmarth W.W., Wooldridge C.E. Measurements of the fluctuating pressure at the wall beneath a thick turbulent boundary layer // J. Fluid Mech. – 1962. – 14. – P. 187-210. <https://doi.org/10.1017/S0022112062001160>
12. Voskoboinick V.A., Makarenkov A.P. Spectral characteristics of the hydrodynamical noise in a longitudinal flow around a flexible cylinder // Intern. J. Fluid Mech. Res. - 2004. – 31, № 1. – P. 87-100. <https://doi.org/10.1615/InterJFluidMechRes.v31.i1.70>

STATE AND PROSPECTS OF EXPORT DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY OF UKRAINE

Zakharova N.

PhD, Associate Professor

Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

Agriculture plays an important role in Ukraine's economy, as evidenced by the industry's significant share of Ukraine's GDP, which increased to 10,2%. The modern development of agricultural production in Ukraine is primarily due to the successful geographical location, favorable natural and climatic conditions and the presence of significant amounts of chernozem. These soils occupy 8,7% of world and 30% of European chernozem reserves, and are a major factor in crop production. With a total land area of 60,35 million hectares, agricultural land, including arable land, orchards, vineyards, hayfields and pastures, accounts for 70,8%. 2,94 million people work in agricultural production, which is 18% of the total employed population of Ukraine. The number of legal entities working in agriculture is about 68 thousand units. The share of the agricultural sector in the volume of fixed assets is 4,4%.

The development of agricultural production is the basis of food security. The latter is global in nature and is considered a key issue in many countries around the world, as it is an important aspect of their socio-economic development and one of the components of economic and national security. The state forms food policy and creates conditions for its implementation, primarily through its own production on the basis of sustainable operation and development of agriculture. This primarily concerns the production of food products and their distribution, food exports and imports, food consumption, etc. [1, p.37-38].

In the context of globalization and international integration, the transformation of international economic relations, exports of Ukrainian goods increased and in 2019 reached 50,06 billion dollars USA. (compared to the previous year increased by 5,7%). At the same time, imports of goods from outside the country are growing, reaching 60,78 billion USA dollars (compared to the previous year increased by 6,4%). As a result, a negative balance of 10,72 billion dollarsUSA was formed. Agricultural producers make a significant contribution to Ukraine's export flows, as the share of agricultural products in the structure of exports is 44,3%. The share of products of other industries in exports is much lower: base metals – 20,5%, mineral products – 9,7%, machinery and equipment – 8,9%, chemical products – 3,9%, wood and wood products – 2,8%, others – 9,9%. The main trading partners to which products are exported are the EU countries (40,2%), China (7,2%), Russia (6,5%), Turkey (5,2%), Egypt (4,5%).), India (4,0%) [2].

Exports of agricultural and food products increased in 2019 to 22,2 billion dollarsUSA, which is 19% more than in the previous year. The top 5 countries that imported the most Ukrainian agricultural products during the reporting period included China (10,2%), Egypt (10,1%), Spain and the Netherlands (8,0% each), and

Turkey (6,6%). The export potential of the industry is provided by the growth of production in crop production. It is the supply of crop products in the commodity structure of agricultural exports that grew the most in 2019 - by 31%, or 3 billion dollars USA. More than 70% of Ukrainian agricultural exports are formed by such commodity groups as cereals, oilseeds, sunflower oil, corn. Ukraine is ahead of Canada, Argentina and Brazil and ranked third among the largest exporters of grain (after the United States and the European Union). According to experts, these products will continue to dominate the structure of Ukrainian exports, and the main markets will be Russia, the CIS countries, the Middle East and North Africa.

On the other hand, one cannot ignore the fact that in 2019 the import of agricultural products increased to 5,7 billion dollars USA, which is 14% more than the previous year. In the commodity structure of imports of agricultural products to Ukraine, purchases of finished products increased by 279,4 million dollars USA (by 12%) due to the purchase of tobacco and bakery products. Imports of crop products also increased by 265,9 million dollars (17%) due to potatoes and citrus. Imports of livestock products increased by 153,5 million dollars USA (17%) through the purchase of cheese, as well as frozen and fresh (chilled) fish [2].

However, the export potential of agriculture is not fully used. The main factors holding it back are the insufficient integration of agricultural products into the world market, the unregulated export and import policy of the state and the lack of support for the activity of producers in the foreign markets. In addition, the decline in world prices for agricultural products for several years in a row, requires domestic agricultural producers to increase the level of competitiveness of products, primarily by improving its quality. To address these issues, Ukraine has adopted a number of regulations, including the Strategy for the Development of Exports of Agriculture, Food and Processing Industry of Ukraine for the period up to 2026, approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine on 10.07.2019 №558-r. According to this document, the main challenges for the further development of the agro-industrial sector of Ukraine in the context of increasing exports of agricultural products, food and processing industries are:

- adaptation to changes in agroclimatic conditions;
- stimulating supply (increasing production) in conditions of limited domestic demand;
- the need to guarantee product safety (sanitary and phytosanitary measures, development of the state control system);
- transformation of the structure of exports towards increasing the share of processed products;
- the need to improve conditions for access to foreign markets for domestic exporters;
- the need to diversify the commodity positions of exports of agricultural products, food and processing industries (including organic products) [3].

The results of the implementation of this Strategy should be:

- formation of an effective system of tools for assessing the export potential and potential attractiveness of markets for the main types of agricultural products, food and processing industries;

- establishment of constant interaction of the Ministry of Agrarian Policy with branch associations on the issues of priorities of development of trade relations of Ukraine in the field of agriculture, food and processing industry;
- adequate level of support for domestic exporters of agricultural products and products of food and processing industry both inside the country and abroad;
- harmonization of domestic legislation in terms of sanitary and phytosanitary measures with European norms, standards and rules;
- change in the ratio between raw materials, primary processing products and finished products in the total volume of exported agricultural products, food and processed products from 55/34/11 to 39/40/21 at the end of 2026;
- opening at the end of 2026 access to the markets of 28 EU countries, Turkey, China, India, Egypt, Saudi Arabia, Canada, the United Arab Emirates, the United States, Israel, Belarus, Georgia, Moldova, Japan, Indonesia, Thailand Bangladesh, Lebanon, the Philippines, Nigeria and Switzerland in accordance with the approved plan for trade missions to these countries;
- increase in exports of agricultural products, food and processing industry during the implementation of the Strategy by 17% [3].

Given the existing potential of the agricultural sector, the state's priority should be a balanced policy to support agricultural producers, which will promote the development of the national food market and ensure food security of the population on the one hand, and provide opportunities to expand exports and foreign exchange.

References

1. Iatsukh O., Demchenko I., Zakharova N., Tsap V., 2018, Agricultural development of Ukraine as the basis for ensure its food security, Technology audit and production reserves, Vol. 2/5(40), p.37-44.
2. Official site of the State Statistics Service of Ukraine, URL <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Strategy for the development of exports of agricultural products, food and processing industry of Ukraine for the period up to 2026, Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 10.07.2019 №558-p., URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2019-%D1%80>.

МОДЕЛЬ МЕТАФОРИЧНИХ НОМІНАЦІЙ «РОСЛИНА - ЛЮДИНА»

Алексахіна Т. О.

к.філол.н., ст.викладач

Сумський державний університет

Характерними рисами сучасної фразеології є наявність різноманітних підходів до вивчення механізмів утворення сталих словосполучень, їхньої мотиваційної основи, внутрішньої форми тощо. Найбільш розробленими є структурно-семантичний аналіз фразем (Л.Сміт, А. Маккай, О. Левченко, М. Юсупова, Н.Лалаян), ідеографічний (М.Алефіренко, Ю. Солодуб, І.Колеснікова), лінгвокультурологічний (З.Коцюба, В.Шевелюк), когнітивний (О.Селіванова, Ю. Апресян, С.Олійник, І.Андрєєва) та ін.

Вже стало аксіоматичним твердження про те, що фразеологічні словосполучення є найяскравішим відбитком специфіки національної картини світу. Етноспецифіка цих виразів втілюється у фразеологічному образі, який, на думку Ю.П. Солодуб, є зафіксоване лексико-граматичними засобами наочне уявлення, на фоні якого сприймається цілісне значення фразеологічної одиниці як метафоричний або метонімічний дериват глобального переосмислення первинного смислу [2, 58-59].

Як правило, у ролі компоненту для таких переосмислень виступають об'єкти навколишнього світу, серед яких є і рослини. Флоролексеми доволі часто виступають об'єктом дослідження багатьох вчених (В. Жайворонок, Н. Петрова, Л. Белехова, Н.Панасенко та ін.). Однак, не зважаючи на велику кількість праць, присвячених вивченню і фразеологізмів, і функціонування назв рослин у мові, залишається нерозв'язаним ряд проблем. Серед них варто виокремити дослідження стійких словосполучень із флористичним компонентом у зіставному аспекті.

Для встановлення семантики компоненту «квітка» та його корелятив у досліджуваних мовах – «flower», «bloom», «fleur» звертаємося до лексикографічних джерел.

Українське «квітка» тлумачиться як «1. Частина рослини, що виростає на кінці стебла або гілки й складається з маточки, тичинки й пелюсток навколо них; звичайно має різне забарвлення та приємний запах. <...>. 2. Трав'яниста рослина, що має на кінці стебла утворення, яке складається із серцевини й пелюсток навколо неї» [1, т. 2, 236-237].

Англійські еквіваленти визначаються наступним чином: «flower» це – «1.a plant cultivated for its blooms or blossoms. 2.reproductive organ of angiosperm plants especially one having showy or colorful parts<...>» [8], а «bloom» – як «<...>reproductive organ of angiosperm plants especially one having showy or colorful parts<...>» [7].

Французьке «fleur» має значення: «1. Organes des plantes supérieures, ou phanérogames, qui contiennent les organes reproducteurs entourés le plus souvent d'un

périanthe, et dont les pièces peuvent être d'une couleur brillante ou d'un parfum agréable. 2. Plante qui produit des fleurs» [6].

Як видно, в українській та французькій мовах визначення є тотожними. Що стосується англійської мови, то семантика «flower» є ширшою за рахунок вторинної номінації цієї лексеми.

На підставі вищезазначених дефініцій будемо вважати у нашому дослідженні під компонентом «квітка» не лише частину рослини, але й саму квітучу трав'янисту рослину.

Проведений нами аналіз показав, що переосмислення у структурі фразеологізмів зазнають наступні флоролексеми: укр. *квітка, цвіточок, троянда, рожса, фіалка, нарцис, мак, барвінок*; англ. *flower, bloom, rose, lily, lotus, violet, wallflower, dandelion, primrose, poppy, daisie*; фр. *fleur, rose, camelia, lis, marguerite, violette, tulipe*.

Т.М. Сукаленко виокремлює чотири напрями метафоризації: заміщення живого живим; заміщення неживого неживим; заміщення неживого живим; заміщення живого неживим [3, 35]. Що стосується нашого дослідження, то, виходячи із предмета розвідки, ми визначаємо наступні моделі метафоризації: рослина – людина; рослина – предмет; рослина – природа.

Встановлено, що домінуючою є модель *рослина – людина*. Вона має у своїй структурі наступні елементи: рослина – стан людини; рослина – зовнішній вигляд людини; рослина – вік; рослина – суспільні відношення. Останній з них є домінуючим в усіх досліджуваних мовах.

Рослина – суспільні відношення. Ця група фразеологізмів виражає соціальний статус людини, соціальні явища, стосунки між людьми у соціальних групах. Для досліджуваних мов є характерною тенденція у виборі гіпероніма та назви рослини *Rosa* у якості актуалізатора для переосмислення.

Основою для образної номінації, що позначає високий статус людини у суспільстві, є назва квітки *Rosa*: укр. *шлях, усипаний трояндами*; англ. *path strewn with roses*; фр. *chemin semé de roses*. Щодо гіпероніма, то у цій групі він переосмислюється лише у неслов'янських мовах, пор.: англ. *sprinkle the flowers*; фр. *chemin de fleurs*. Крім того, специфічним є перенесення назв квіток *Nelumbia* та *Primula* в англійській мові: *lotus-eating existence*; *to eat lotus*; англ. *the primrose path*.

Що стосується низького положення людини у соціумі (бідність, позашлюбне народження, расизм, ганебна професія (проституція)), то спектр назв квіток розширюється: метафоризації зазнають назви рослин *Rosa, Lilium, Papaver, Camellia*. Пор.: укр. *як мак наче веро*; *як за гриш маку*; англ. *born under the rose*; *lily white*; *not to be a bed of rose*; фр. *tout n'est pas rose pour lui*; *dame aux camélias*. Як бачимо із останнього прикладу, метафорично переосмислено назву роману О. Дюма-сина «Дама з камеліями».

На позначення соціальних явищ, які виникають у суспільстві між людьми, зокрема, війни, революції, зафіксовано перенесення флоролексеми *rose* в англійській мові: *war of roses*; *revolutions are not made with rose-water*.

Стійкі словосполучення, що позначають стосунки між людьми у соціальних групах, є неоднорідними з точки зору аксіологічного потенціалу. Зокрема,

сімейні відношення можуть будуватися на коханні, батьківській турботі, взаємоповазі: укр. *яке дерево, такі й його квіти, який батько, такі й його діти; тоді цвіти красні, котрі зацвітають, тоді діти щасні, котрі матір мають; нехай буде з гречки мак, коли жінка хоче так; за добрим мужем жінка як ружа*;англ. *loveisiflowerthatturnsintofruitatmarriage*.

Разом з тим, у родині можуть бути й розбіжності у поглядах, сварки. Образні значення таких фразем створюються в результаті набуття переносного значення гіпероніма, рослин *Paraver* та *Viola*: укр. *то були тільки квіточки, підожди – побачиш і ягідочки; отак: той у рину, той у мак; дід про хліб, а баба про фіалки*; англ. *tofitlikefrostandflowers*.

У соціальному колективі стосунки між людьми також можуть бути протилежними: як толерантними, так і образливими. Флористичні компоненти, які набувають переносного значення, це –гіперонім, *Vinca*, *Paraver*, *Rosa*: укр. *квітам потрібне сонце, а людям – мир; ані вперед не вдавайся, ані ззаду не мішайся, тільки в самім середочку, як барвінок в городочку; отак сіють мак – нехай буде й так; любиш троянду – терпи колючки; – пришийти квітку; дуля з маком*;англ. *cominguproses*; *primroseday*; – *sprinkletheflowers*; фр. *avoirlafleurdupanier;toucherunefleur*.

Рослина – стан людини. У цій групі метафоричних номінацій виокремлюються фізичний та психічний стан людини, її характер, моральне становище. Переносні значення виконують функції характеристики суб'єкта як позитивні, так і негативні.

Сором'язливість людини виражено фраземами із компонентами, спільними для двох із досліджуваних нами мов: *Paraver* (укр. *зацвісти маком*; англ. *turnredasapoppy*), *Viola* (англ. *shrinkingviolet*;фр. *fairelaviolette*). Щодо інших словосполучень, то спостерігається яскраво виражена специфічність у метафоричних найменуваннях рослин. Зокрема, до складу англійських фразеологізмів входять назви рослин *Rosa*, *Lilium*, *Taraxacum*: *blushlikearose*; *rosewithouthorn*; *lily-livered*; *god'sdandelion*.

Така риса характеру, як сентиментальність, зафіксована нами лише у французькій мові: *cultiverlapetitefleurbleue; à l'eauderose*. Як видно, переосмисленого значення набули гіперонім та *Rosa*.

Щодо негативних характеристик, то в основу перенесення покладено відомий античний міф: укр. *самозакоханий нарцис*.

Проміжними між позитивними та негативними рисами характеру людини, втіленими у фразефонді, є позначення її недоліків. Фіксуємо переосмислення у лексемі «троянда» та її французькому кореляті: укр. *на кожній троянді є колючки*; фр. *iln'yapasderosessans épines; nullerozesans épines*.

Що стосується метафоричних номінацій фізичного стану людини, то він, як правило, пов'язаний із її самопочуттям. Добре самопочуття, вмотивоване, як правило, фенологічними властивостями рослини або її зовнішнім виглядом. Тому ми повністю поділяємо думку О. Тараненка, який стверджує, що «метафора – це семантичний процес, при якому форма мовної одиниці чи оформлення мовної категорії переноситься з одного референта на інший на

основі подібності останніх при відображенні свідомості того, хто говорить» [4, 108].

Загальновідомо, що здорова людина має світлий, свіжий колір обличчя із рум'янцем на щоках. Це втілено у наступних фразеологізмах: укр. *а в рум'янці така сила, що всі квіти загасила; як мак цвіте*; англ. *freshasflowerinmay; freshasarose; freshasadaisy; freshasalily; haverosesinone'scheeks*; фр. *êtrefraîchecommeunefleur; fraiscommeuneroze; teintdelis*. Універсальним для усіх досліджуваних мов є вживання гіпероніма у якості компоненту фразеологічного словосполучення. Було також зафіксовано спільні компоненти лише у двох мовах, а саме: *Rosa, Lilium* в англійській та французькій.

І, навпаки, у нездорової людини при підвищенні тиску все обличчя є червоним (англ. *one'sbloodroseinajet*), у хворої людини слабка нервова система (фр. *avoirdesnerfs à fleurdepeau*). Щодо скрутного становища людини, то компонентами, які метафоризувалися, стали *Paraver*в українській мові та *Rosa* в англійській. Пор.: укр. *вскочити у мак; сісти маком; втерти маку; наїстися маку*; англ. *crumpledrose-leaf*.

Рослина – зовнішність. Ця група стійких словосполучень у своїй мотиваційній основі тісно пов'язана із попередньою, адже врода залежить від самопочуття людини. Крім того, метафоричні перенесення, що лягли в основу творення фразеологізмів, часто зумовлені оцінними характеристиками квітки, що сформувались у того, чи іншого етносу в результаті перцептивної та ментальної діяльності, міфів, легенд тощо. У загальноєвропейській культурі традиційними символами жіночої вроди та дівочої чистоти є *Rosa* та *Lilium*: укр. *рожа і в терні гожа; рожа і межі кропивою гожа; сельний крин*; англ. *milkandroses; fairasarose; pureasalily*; фр. *c'estlaplusbellerosedesonchapeau; purcommeunlis*.

Крім того, спільним для усіх трьох мов є набуття переносного значення гіпероніму: укр. *гарна, як квітка гайова*; англ. *fairestflowerinhiscrown (garden)*; фр. *à lafleurdefemme* *fleurdevin*.

Для української мови є характерним компонент *Paraver*на позначення жіночої вроди: *гарна дівка як маківка*.

Для французької мови ще є властивим переосмислення назв квіток у пейоративному значенні. Так фразеологізм *yeux à fleurdetête* має значення «виражені очі». У структурі стійкого словосполучення *iln'estsibellerosequinedeviennegratte-cul* лексема *roseRosa* в результаті контекстуального оточення, протиставлення назві кушової рослини *gratte-culRosacanina* позначає недовговічність жіночої вроди.

З іншого боку, у цій же групі фразем простежується й інша тенденція, а саме – вираження негативного ставлення до молодого віку людини як ознаки недосвідченості, духовної незрілості. Такий фразеологізм зафіксовано нами в українській мові на прикладі рослини *Paraver*: укр. *ще мак росте у голові*.

Швидкоплинність юності також сприймається негативно у свідомості європейців. І, якщо в основі англійського фразеологізму лежить знову гіперонім, то в українській мові за основу взято назву рослини *Rosa*. Пор.: укр. *рожа червона, та й мая блідне*; англ. *fairestflowerssoonestfade*.

Лише в одному випадку у французькій мові нами встановлено позитивне ставлення до похилого віку: *fleurfanéeportegraine*.

Висновки. Лінгвістичний аналіз метафоричних номінацій у сталих словосполученнях показує, що найширшим є коло флоролексем, що набули переносного значення, в англійській мові. Що стосується української мови, то кількість назв квіток у незначній мірі перевищує французькі фітоніми. Однак, варто взяти до уваги, що ця перевага зумовлена синонімічними компонентами: *квітка / цвіточок, троянда / рожса*.

Універсальними для досліджуваних мов компонентами у структурі фразеологічних метафор є гіпероніми (укр. *квітка, цвіточок*, англ. *flower, bloom*, фр. *fleur*); *Rosa* (укр. *троянда, рожса*, англ. *rose*, фр. *rose*); *Lilium* (укр. *сільний крин*, англ. *lily*, фр. *lis*). *Viola* (укр. *фіалка*, англ. *violet*, фр. *violette*). Спільними для двох із досліджуваних мов є наступні компоненти: *Paraver* (укр. *мак*, англ. *poppy*), *Bellis* (англ. *daisie*, фр. *marguerite*).

Перспективними ми вважаємо подальші розвідки, присвячені дослідженню інших моделей метафоричних номінацій у фразеологічних сполученнях із компонентом *квітка*.

Література

1. Новый тлумачний словник української мови: [у 4 т.] / укл. В.В. Яременко, О.М. Сліпущко. – К.: Аконт, 1998. – Т.2. – 1998. – 910 с.
2. Солодуб Ю.П. Национальная специфика и универсальные свойства фразеологии как объект лингвистического исследования / Ю.П. Солодуб // ФН. – 1990. - № 6. – С. 55 – 64.
3. Сукаленко Т.М. Метафоричне вираження концепту *ЖІНКА* в українській мові : монографія / Т.М. Сукаленко. – К.: Видавничий дім Дмитра бураго, 2010. – 240 с.
4. Тараненко А.А. Языковая семантика в единамических аспектах: монография / А.А. Тараненко. – К.: Наукова думка, 1989. – 256 с.
5. Телия В.Н. Метафоризация и ее роль в создании языковой картины мира / В.Н. Телия // Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира. – М.: Наука, 1988. – С. 173 – 204.
6. <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/fleur/34115/locution#172351>
7. <http://www.audioenglish.net/dictionary/bloom.htm>
8. <http://www.audioenglish.net/dictionary/flower.htm#noun>

ІСТОРІЯ ГОЛОВНОГО МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ МІСТА ХЕРСОН

Асварова Л. В.

студентка

ХНМУ, III медичний факультет, 3м-19-24

Науковий керівник:

Чернуха О.В.

Херсонська обласна клінічна лікарня вже два століття залишається головною установою охорони здоров'я в Херсонській області. Вона збудована у 1819 році й по цей день продовжує надавати невідкладну та кваліфіковану медичну допомогу.

Нагляд за будівництвом богоугодного закладу, якого потребувало населення, був довірений Міністерству внутрішніх справ. У віданні Херсонського наказу громадського піклування перебували відкриті в місті Херсоні лікарня, будинок для божевільних, богодільня та сирітський будинок для дітей обох статей.

За проектом губернського архітектора Кам'янецького побудували комплекс будівель для богоугодних закладів, які містили лікарню, аптеку та психлікарню, з 1844 до 1847 року у стилі пізнього класицизму. У 1877 році при богоугодному закладі була створена Херсонська фельдшерська школа. До кінця XIX століття лікарня розширилася до 120 місць, а в багатьох її відділеннях працювали висококваліфіковані спеціалісти. Тут також знаходилося хронічне відділення земської психлікарні й Земський дитячий притулок. У притулку було встановлено цілодобове чергування сестер милосердя, які систематично виходили на вулицю й оглядали кам'яну лаву біля входу до будівлі. На цій лавці часто залишали малих дітей, яких бідні жителі області або сезонні робітники, не мали сил та коштів виховувати та прогодувати. То ж у притулку покинуті діти отримували все необхідне. На утримання вихованців у Херсоні було зібрано кошти – понад 50 тисяч рублів. Також при Богоугодному закладі діяла Благовіщенська домова церква.

У 1928 році заклад змінив назву на Народну лікарню No1, а згодом отримала назву, яка залишилась по цей день – Херсонська обласна лікарня. У XX столітті саме в цій лікарні вперше в Україні були виконані деякі операції: ендопротезування колінного та плечового суглобів у 1993 році та лапароскопічне видалення селезінки у 1997 році.

Лікарня одна з перших у країні у 1998 році пройшла державну акредитацію й одержала вищу акредитаційну категорію і ліцензію на медичну практику. Того року лікарні був присвоєний клінічний статус, а найкращим закладом охорони здоров'я України її визнали у 2003 році за результатами рейтингової оцінки міжнародної програми «Лідери XXI століття».

На сьогодні лікарня нараховує 19 стаціонарних відділень, з яких 11 хірургічного профілю. У стаціонарах кількість місць перевищує 600, де щороку отримують медичну допомогу більш як 24 000 хворих. Також кожного року проводять понад 14 000 операцій. У обласній поліклініці ведуть прийом за 24 спеціальностями.

Обласний та інші діагностичні центри доповнюють лікарню. Це центри: моніторингу хірургічної патології щитоподібної залози й наднирників, планування сім'ї та репродукції людини, ендоскопічної хірургії хребта і суглобів, щелепно-лицевої травми, малоінвазивних урологічних втручань, мікрохірургії ока і лазерних технологій, та ще мамологічна, проктологічна і медико-генетична консультація. Головний напрямок роботи медичного закладу полягає у підвищенні якості спеціалізованої медичної допомоги на основі впровадження сучасних медичних технологій і їх оновлення, системного контролю за дотриманням стандартів.

Крім того, на базі гінекологічного, хірургічного та гастроентерологічного відділень лікарні діють філії кафедр Кримського медичного університету ім. С.І. Георгієвського.

Отже, можна сказати, що цей медичний заклад пройшов досить довгий шлях, щоб досягти успіху. За двісті років існування територія лікарні збільшилася, а кількість видатних та талановитих лікарів продовжує зростати по сьогоднішній день.

Список літератури

1. <https://uadoc.com.ua/ru/hospital/oblasna-klinichna-likarnia-2314>
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/Херсонська_обласна_лікарня

СУЧАСНИЙ СТАН МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Балагурак В. В.

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Чепік-Трегубенко О. С.

к.ю.н., доцент кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Для результативного функціонування демократичної країни, як відомо, необхідно мати розвинуте та ефективне місцеве самоврядування. Саме воно виступає одним із ефективних чинників розбудови України на різних рівнях розвитку. Відповідно до Конституції України, громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, тобто участь громадськості в управлінні державними справами це не тільки активна участь у виборах та референдумах, а саме здійснення влади безпосередньо, через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Саме тому, місцеве самоврядування можна розглядати як окрему форму реалізації народовладдя.

Проблемами формування ефективного самоврядування займалися різноманітні групи науковців – від правознавців до політологів. Серед них можна виділити С. Алексєєва, М. Баймуратова, Г. Барабашова, І. Бутка, В. Копейчикова, М. Корнієнка, І. Пахомова, А. Селіванова та інших.

Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самотійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. В свою чергу громада — це жителі, які пов'язані постійним місцем проживання в селі, селищі, місті та є самотійною адміністративно-територіальною одиницею [1, ст. 2].

Основною сутністю місцевого самоврядування є управління народом державними справами через територіальні громади які є самотійними адміністративно-територіальними одиницями і перешкоджання узурпуванню влади та надмірного впливу на самотійні територіальні одиниці. Місцеве самоврядування є частиною системи стримувань і противаг, яка є основою стабільного функціонування системи державної влади демократичної країни.

Держава повинна відмовитись від тотального контролю над суспільством. Вона може втручатися у приватну ініціативу та сферу приватного життя лише у випадку реальної необхідності забезпечення інтересів суспільства. Але і ця необхідність має регулюватися. Щоб досягнути цю мету, потрібно підвищити рівень прозорості діяльності та публічності органів місцевого самоврядування та виконавчої влади, та відповідальності посадових осіб цих органів [2, ст. 10].

За всі роки становлення українського місцевого самоврядування науковці та практики називають його дві основні проблеми: нечіткість формування повноважень та відсутність достатнього фінансування [3].

Конституційні положення про гарантування в Україні місцевого самоврядування підкреслюють, що питання та проблеми територіальної громади повинні вирішувати виключно самою громадою чи органами місцевого самоврядування, але аж ніяк не державною владою. Виключенням можна вважати проблеми місцевого рівня, що вийшли на державний рівень.

Отже, самоврядування в Україні сьогодні знаходиться у стані початкового розвитку. Тому, необхідна загальна мобілізація та публічна підтримка реформи децентралізації не тільки з боку усіх політичних сил, а також пересічних громадян України. Така консолідація позитивно вплине на розвиток місцевого самоврядування.

«Список літератури»

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року. *Відомості Верховної Ради*. 1997. № 24. Ст. 170.
2. Астапова Т. О. Адаптація зарубіжного досвіду реформування діяльності органів місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.04. Харк. регіон. ін-т держ. упр. НАДУ при Президентіві України. Харків, 2010. 20 с.
3. Ярошенко І., Семигуліна І. Проблемні питання реалізації реформи децентралізації в Україні. *Проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 177-187.

ДО ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КІБЕРЗЛОЧИНАМ

Бараненко Р. В.,

Херсонський факультет ОДУВС, професор
кафедри, кандидат технічних наук, доцент

Васильвенко Є. О.

Херсонський факультет ОДУВС, студентка

Інтернет став невід'ємною частиною сучасного життя майже кожної людини. Немає жодної сфери існування людини, яка б не була пов'язана із комп'ютерними мережами. Починаючи з особистої інформації у соціальних мережах, банківських рахунків, бізнесу і закінчуючи державними таємницями. Все це у будь-який момент може опинитися під загрозою. Сьогодні, в умовах карантину, відчувається тенденція зменшення злочинності на вулицях міст, проте зростає кількість кіберзлочинів.

Під терміном «кіберзлочини» будемо розуміти соціальне явище, що являє собою навмисну мотивовану атаку з використанням мережі Internet на інформацію в комп'ютерній системі, програми або дані, що вчиняється окремою особою або угрупованнями, яке несе небезпеку для суспільного ладу країни, його політичної та економічної системи, може завдати шкоди власності, особі, політичним, трудовим, майновим та іншим правам і свободам громадян [1, с.277-278].

Нормативно-правовою базою, що регулює заходи протидії комп'ютерним злочинам в Україні, є: Конвенція про Кіберзлочинність, статті Кримінального Кодексу України, Стратегія кібербезпеки України від 27 січня 2016 року, Указ Президента України «Про загрози кібербезпеці держави та невідкладні заходи з їх реалізації» від 29 грудня 2016 року, Закон України від 05 жовтня 2017 року «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» та інші нормативно-правові акти.

Нажаль, статистика кіберзлочинів у світі зростає. В Україні за 2019 рік їх кількість зросла майже у 2,5 рази порівняно з минулими роками. Більшість кіберзлочинів пов'язана з грошовими махінаціями: привласнення банківських рахунків, викрадання номерів кредитних карток, шахрайство в соціальних мережах (Facebook, Instagram тощо). Профілактика подібних злочинів містить наступні загальні рекомендації: не бажано в інтернеті поширювати особисту інформацію, оскільки вона може бути використана проти особи – її власника; користувачам комп'ютерних та соціальних мереж необхідно створювати надійні паролі для захисту доступу до своєї електронної пошти, особистої сторінки тощо, використовувати якісне антивірусне програмне забезпечення для захисту своїх комунікаційних пристроїв, утриматися від відвідування підозрілих сайтів та підключення до відкритих мереж WI-FI; протистояти методам фішингу.

Інша група кіберзлочинів пов'язана із поширенням порнографічних матеріалів, шантажем та доведенням до самогубства у соціальних мережах. Поширення порнографії у соціальних мережах негативно впливає на дитячу психіку. У 2017 році велика кількість підлітків, що брали участь у так званих «групах смерті», постраждали через психологічний тиск в мережі Інтернет. У 2018 році до статті 120 Кримінального Кодексу України були введені поправки, що передбачають покарання за доведення до самогубства. Безсумнівно, Інтернет є сферою, яка посилює душевні хвилювання дитини, проте він не являється основною причиною для того, щоб звести рахунки із власним життям. Адже інститут родини має велике значення для становлення кожної особистості. Це інститут, де відбувається первинна соціалізація дитини. Варто наголосити на тому, що одне з найголовніших місць у даному випадку займає середовище виховання [2]. Шантаж з використанням фотографій або відео інтимного характеру також є розповсюдженим явищем, яке може призвести до негативних наслідків у жертви, в тому числі психологічних. Кіберзлочинці, здобувши подібні матеріали незаконним шляхом, можуть їх використати для шантажу з метою отримання грошової винагороди.

Сьогоднішнім користувачам не вистачає освіченості, кваліфікації у сфері ІТ. Рівень шахрайства при розрахунку в Інтернеті зріс втричі в Україні. 38% дітей переглядають сторінки про насилля. 15% домовляються про зустріч з незнайомцями. 50% користувачів ПК кожного дня підпадають під кібератаки навіть не знаючи про це. Більшість 83% контрафактного програмного забезпечення містить програмний код, який може вражати комп'ютер вірусами та передавати особисті дані. 92% користувачів мережі Інтернет в Україні не знають, що таке «кібербезпека». Дотримання елементарних правил користування комп'ютером, Інтернетом допоможуть забезпечити безпеку у користуванні та зменшать можливості потрапити до шахраїв, стати об'єктами злочину чи посягань. Рекомендується використовувати безпечне з'єднання (адреса сайту в адресному рядку починається з <https://>) і завжди перевіряти, щоб сертифікат шифрування сайту був дійсним. Можна використовувати функцію налаштування «Батьківський контроль» як спосіб фільтрації контенту, щоб убезпечити дитину від сайтів, що містять пропаганду порнографії, ненависті, насильства, саморуйнування або вживання алкоголю, тютюну чи наркотиків, віруси й шпигунське програмне забезпечення. Діти можуть завантажити файл, який містить вірус, що може пошкодити комп'ютер або підвищити ризик віддаленого доступу до нього, що може поставити під загрозу недоторканність приватного життя сім'ї та її безпеку, в тому числі й фінансову. Необхідно використовувати тільки ліцензійне програмне забезпечення та слідкувати, щоб воно часто оновлювалося. Користувач інтернет-ресурсів повинен, в першу чергу, забезпечити та застрахувати себе від можливих загроз, при цьому держава повинна забезпечити безпечним користуванням і відновленням прав у разі їх порушення [3].

На жаль, Україні сьогодні бракує достатньої кількості фахівців правоохоронної сфери, які б могли швидко та якісно вирішувати ці завдання, розробляти методики розслідування кіберзлочинів із урахуванням останніх

тенденцій їх вчинення, мали б достатню мотивацію та гідну оплату своєї праці. Дуже важливими заходами запобігання кіберзлочинам є інформування суспільства щодо правил поведінки в інтернеті, щодо їх нових видів і методів протидії. Одним з таких заходів може бути регулярне проведення уроків кібербезпеки в навчальних закладах, щоб убезпечити, насамперед, наших дітей. Для ефективної боротьби із кіберзлочинністю потрібні спільні зусилля держави, громадян та міжнародних спільнот.

Список літератури:

1. Кирбят'єв О.О. Комп'ютерні злочини: реалії сучасності, проблеми боротьби з ними та ймовірні шляхи їх вирішення. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. №1. С.165-170. URL: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Ur-1-2010/165-170.pdf>
2. Поточняк М.І., Бараненко Р.В. Інтернет-пропаганда підліткових самогубств. *Вплив інтернет-мережі на психіку дітей та молоді – виклик сьогодення* : матеріали Всеукраїнського круглого столу. Одеса: ОДУВС, 2017. С.80-82.
3. Корнишева Ю.А., Бараненко Р.В. Кібербезпека та Інтернет: аналіз проблеми. *Сучасні тенденції розвитку української науки* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Переяслав-Хмельницький: ГО «Інститут соціальної трансформації», 2017. С.118-119.

РОЗВИТОК ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ У УЧНІВ 10–11 КЛАСІВ

Бєліков І.О.

Військовослужбовець

Військова частина А3840 місто Мелітополь

Одним із основних завдань держави у галузі освіти є турбота про здоров'я нації, виховання фізично здорового підростаючого покоління. На розв'язанні проблем вдосконалення системи фізичного виховання учнівської молоді наголошують державні національні програми «Освіта» («Україна ХХІ століття»), «Фізичне виховання – здоров'я нації», закони України «Про фізичну культуру і спорт», «Концепція виховання особистості в умовах розвитку української державності», «Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті».

Узагальнення і аналіз досліджень свідчать, що в динаміці навчання у старшокласників України при малорухливому способі життя, значним сумарним навчальним навантаженням, великому обсязі, новизні і складності матеріалу, що пред'являють організму підвищенні вимоги, відбувається зростання психофункціональних розладів, погіршення показників фізичного розвитку і фізичної підготовленості, що негативно відбивається на загальному стані здоров'я школярів [2, с. 43]. На думку багатьох фахівців, значне місце в процесі фізичного виховання в школі підростаючого покоління повинно бути відведено розвитку та удосконаленню фізичної сили у учнів 10–11 класів, так як її високий рівень багато в чому сприяє успішної трудової діяльності людини і досягнення високих спортивних результатів в подальшому.

Необхідно зазначити, що під час розвитку та вдосконалення фізичної сили отримали своє втілення педагогічні принципи, що відображають загальні педагогічні закономірності. Вони містять низку універсальних методичних положень, без яких неможлива раціональна методика не тільки в навчанні руховим діям, але і у всіх інших аспектах педагогічної діяльності. Тому їх називають загально методичними принципами. До них відносяться: принципи свідомості і активності, наочності, доступності та індивідуалізації, систематичності [1, с. 39]. Реалізація перерахованих принципів передбачає виконання педагогом-тренером наступних вимог: формувати осмислене ставлення і викликати інтерес до завдання; формувати стійку потребу до регулярних занять фізичними вправами; виробляти звичку до аналізу та самоконтролю; виховувати самостійність та ініціативність під час тренування.

У учнів 10–11 класів заняття необхідно присвячувати зміцненню всіх м'язових груп, вихованню загальної сили. Саме в цьому віці, найбільш ефективними вправами для розвитку та вдосконалення фізичної сили є динамічні вправи з обтяженням малої і середньої ваги. Основне завдання силової підготовки дітей старшого шкільного віку є зміцнення м'язових груп всього рухового апарату, виховання вміння виявляти зусилля рухового і статичного характеру в різних умовах. Разом з тим слід приділяти увагу

силовим вправам, що дозволяє вибірково впливати на розвиток окремих м'язових груп, які мають важливе значення в обраному виді спорту. До них відносяться вправи, що мають схожість за структурою і характером нервово-м'язових зусиль з основною вправою, а також вправи, спрямовані на розвиток м'язових груп, що несуть основне навантаження при їх виконанні[3, с. 26].

Отже, для розвитку та удосконалення фізичної сили у учнів 10–11 класів важливу роль відіграють систематичні заняття фізичною культурою, які проводяться з урахуванням загально методичних педагогічних принципів.

Література:

1. Ашмарин Б.А. Теория и методика физического воспитания / Б.А. Ашмарин. – М.: Просвещение, 2010. – 145 с.
2. Бахарева Е. В. Оценка здоровья и отношения к физической культуре обучающихся старших классов / Е. В. Бахарева, Л.В. Иванова., В. Р. Кузекевич // Мир науки. – 2018. – Т. 6. – № 2. – С. 43–52.
3. Худолій О.М. Закономірності розвитку силових здібностей у фізичному вихованні і спорті. Повідомлення I / О.М. Худолій // Вчитель. – 2011. – № 1 (45). – С. 19–34.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ І НАЯВНІ ПРОБЛЕМИ

Бірюкова І. Г.,

викладач циклової комісії юридичних дисциплін
Ірпінський державний коледж економіки та права

Кравчук І. О.

студентка групи П-31і
Ірпінський державний коледж економіки та права

Вітчизняне кримінальне право пройшло довгий шлях від звичаєвого права та статутів княжої доби до сучасних нормативно-правових засобів забезпечення належного функціонування суспільних відносин. В Україні воно виконує важливе значення, в якому поєднана і формалізована реакція суспільства і держави на злочин – найбільш небезпечне для інтересів особи, суспільства та держави діяння.

В умовах сформованої конституційної юстиції в Україні відчувається її істотний вплив і на розвиток кримінального права. Конституційний Суд України, наприклад, визнав неконституційними приписи КК 1960 р. щодо смертної кари, дав офіційне тлумачення положень КК про чинність кримінального закону в часі щодо осіб, яким смертна кара була замінена довічним позбавленням волі, тощо.

У сучасному кримінальному праві України поступово збільшується кількість кримінально-правових норм. Причому чимала кількість гіпотез цих норм стали мати більш-менш бланкетний характер. Це, з одного боку, підтверджує існуючий взаємозв'язок між публічними й приватними регулятивними й так званими охоронними галузями права, а кримінальне право, як відомо, відносять саме до охоронної галузі права. З другого боку, все менш переконливими є твердження, що єдиною правовою формою вираження кримінально-правових норм (особливо їх диспозицій) є тільки кримінальний закон. Тенденція до посилення бланкетності гіпотез кримінально-правових норм тягне низку негативних наслідків, які добре відомі в літературі, й немає необхідності тут їх повторювати. Крім того, різке збільшення числа кримінально-правових норм призвело до протиріч між ними, невизначеності в ознаках складів злочинів тощо [1].

Національне кримінальне право еволюціонує, оскільки змінюється злочинність. На думку Ю. В. Бауліна, серйозні погрози «нової» злочинності знову повертають нас до необхідності відповісти на традиційні запитання, а саме: чи потрібне повернення до кримінального права, що ґрунтується на здоровому глузді і раціональній кримінально-правовій політиці? Яким бути кримінальному праву в майбутньому – авторитарним чи ліберальним? Яким кримінально-правовим тенденціям віддати пріоритет: виходити з потреб сучасного моменту чи з потреб майбутнього?

Об'єктом регулювання кримінального права як сукупності певних норм публічної галузі права є кримінально-правові суспільні відносини, які існують у державі у зв'язку з наявністю злочинності і потребують правового упорядкування. Якщо в суспільстві виникли нові форми злочинності, то це потребує відповідної реакції держави на таке явище, і, перш за все, на законодавчому рівні. З цієї позиції Ю. В. Баулін актуальним вважає законодавче визначення ознак складів злочинів, що утворюють «нову» злочинність, та кримінально-правових наслідків, які повинні настати для осіб при скоєнні ними цих злочинів. Постійного вдосконалення вимагають формулювання диспозицій статей Кримінального кодексу, які передбачають ознаки міжнародного тероризму, екологічних злочинів, злочинів у сфері комунікацій та ін. Оскільки Кримінальний кодекс ґрунтується на загальновизнаних нормах і принципах міжнародного права і повинен відповідати положенням, які містяться у міжнародних договорах, то важливого значення набувають процеси імплементації норм міжнародних договорів, ратифікованих парламентом, у національний Кримінальний кодекс. Ми погоджуємося з позицією Ю. В. Бауліна, що особливе значення має кримінально-правове забезпечення міжнародних зобов'язань держави в галузі прав людини на основі принципу неподільності всіх її прав і свобод. При цьому неприпустимим вважаємо примат міжнародного права з питань, що суперечать ст. 25 Конституції України щодо видання громадянина України іншій державі та ряду інших конституційних положень, які згідно зі ст. 157 Конституції змінювати не можна. З огляду на те, що багато злочинів, які утворюють «нову» злочинність, вчинюються інтернаціональними злочинними об'єднаннями, актуальності набуває застосування кримінального закону на основі універсального принципу (або принципу міжнародних договорів) та національного (реального) принципу [2].

Кримінальний кодекс України (далі – КК України) розглядається як системне утворення з його якісної та кількісної сторін, а також із виокремленням ознак такої системи та критеріїв його оцінювання. Шляхом застосування визначених критеріїв аналізуються норми чинного кримінального законодавства, що передбачають кримінальну відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України, життя та здоров'я, власності, безпеки виробництва, громадської безпеки, правосуддя, а також розглядається практика їх застосування. Особлива увага приділяється оцінюванню норм, що забезпечують правову охорону прав дітей і осіб, що знаходяться під опікою або піклуванням, та встановлюють кримінальну відповідальність за злочини, вчинені організованою групою.

Сучасне кримінальне законодавство зазнає постійних змін. Разом з тим слід визнати, що в процесі боротьби з злочинністю не завжди присутні наступальність, робота на «випередження», обліку попереднього досвіду, аналіз помилок і прорахунків, не розробляються заходи щодо їх усунення. Зміни законодавства і правозастосовчої практики мають екстенсивний, кількісний характер. Принципові якісні зміни, засновані на багаторічному вітчизняному та зарубіжному досвіді, практично відсутні. Враховуючи реалії сучасного світу,

кримінально-правова політика повинна орієнтуватися на міжнародні стандарти і досвід протидії злочинності, успішність якої багато в чому залежить від того, наскільки усвідомлено, теоретично обґрунтовано вона буде здійснюватися. Важливу роль в цьому відіграє правильне трактування таких фундаментальних, базових понять науки кримінального права, як його функції, завдання і цілі.

Як самостійна і відносно відокремлена галузь знань наука кримінального права має властивий їй понятійний апарат – достатньо досконалу і розвинену систему категорій та понять (як наукових абстракцій), їх визначень (дефініцій) і відповідну їм систему термінів, які в більшості своїй знаходять відображення і нормативне закріплення у змісті кримінально-правових норм. Понятійний апарат даної галузі права (чи його окремі компоненти), як результат пізнавальної діяльності (у тому числі кримінально-правових наукових досліджень), виступає також як елемент структури діючого кримінального права та забезпечує виконання останнім його основних функцій: охоронної, регулятивної, превентивної, виховної та ін. Одночасно він виконує функції наукового логіко-юридичного інструментарію наукових досліджень, засобу пізнання кримінального права, й забезпечує здійснення пізнавальної, евристичної, прогностичної та інших функцій даної науки. Причому вся система знань науки кримінального права, незалежно від форм їх зовнішнього прояву і особливостей закріплення логіко-лінгвістичними засобами, як і у кожній науці, обумовлені об'єктом науки, детерміновані ним і залежні від нього.

Наука і законодавство кримінального права доволі часто застосовують в нормах Особливої частини поняття і відповідні їм терміни, що розробляються кримінальним процесом («арешт», «привід», «вирок», «потерпілий», «свідок» тощо), теоретичні положення кримінології, поняття криміналістики («вогнепальна зброя», «холодна зброя») тощо. Подібне використання наукою кримінального права понять і термінів, що відносяться до суміжних наук, не може мати довільного характеру. Вказані поняття розробляються відповідними самостійними науками, вони відображають загальні і суттєві ознаки тих чи іншими явищ (об'єктів). Отже вони асимілюються кримінальним правом, яке повинне користуватися цими поняттями та термінами виходячи із того змісту, який вкладають в них відповідні науки. Вочевидь тут складаються відносини координації за яких поняття і терміни інших суміжних наук кримінального циклу, включаються до змісту науки кримінального права з метою забезпечення повноти наукових досліджень і ефективності кримінально-правового регулювання [3].

Проаналізувавши кримінальне законодавство України, можна дійти до висновків про те, що воно потребує подальшого удосконалення.

Список літератури

1. Баулін Ю.В. Сучасне кримінальне право України: підсумки, тенденції, перспективи розвитку. *Питання боротьби зі злочинністю*: зб. наук. пр. Харків.: Право, 2012. Вип. 23. с. 29-42.
2. Актуальні проблеми кримінального права: навч. посіб. / Попович В.М., Трачук П.А., Андрушко А.В., Логін С.В. К.: Юрінком Інтер, 2009. 256 с.

3. Актуальні проблеми кримінального права, кримінології та кримінально-виконавчого права в Україні: монографія / Пешков С.В., Матвійчук В.К., Денисов С.Ф., Костенко О.М. [та ін.]; За заг. ред. докт. юрид. наук, проф. В.К. Матвійчука. К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2015. 538 с.

ОБҐРУНТУВАННЯ УМОВ ЗАКІНЧЕННЯ ПРИСТРІЛЮВАННЯ ЦІЛ ЗА ДОПОМОГОЮ ДАЛЕКОМІРА ТА МОЖЛИВОСТІ ПЕРЕХОДУ ДО СТРІЛЬБИ НА УРАЖЕННЯ БАТАРЕЄЮ 152 – ММ СГ 2С3М

Бойко Д. Р.,

курсант факультету ракетних військ і артилерії
Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра
Сагайдачного

Одайник С. В.,

слухач оперативно-тактичного факультету
Національна академія Національної гвардії України

Крічфалушій А. В.

слухач оперативно-тактичного факультету
Національна академія Національної гвардії України

Завдання, що ставляться перед Збройними силами України за нових історичних умов, прийняття воєнної доктрини України і її вимоги щодо підготовки фахівців для Збройних сил, військова реформа, що проводиться в державі, зміна організаційно-штатної структури військ зумовили необхідність зміцнення безпеки і підтримання обороноздатності держави на розумному і достатньому рівні.[1-2]

Безперервний процес удосконалення озброєння і військової техніки, ускладнення задач експлуатації і ремонту встановлюють підвищені вимоги до військово-технічної підготовки офіцерів-артилеристів.[1-4]Вирішити цю проблему без постійного удосконалення форм і методів навчання і виховання, широкого впровадження у навчальний процес ефективних методичних прийомів, що активізують пізнавальну, навчальну роботу студентів, використання обчислювальної техніки з метою індивідуалізації навчання і об'єктивної оцінки студентів, без розроблення навчально-методичних матеріалів високої якості та наявності сучасної навчально-матеріальної бази, в тому числі навчально-тренувальних засобів, неможливо. [3]

Сучасний загальновійськовий бій ведеться об'єднаними зусиллями всіх військ, які беруть участь у ньому, із застосуванням ракетних військ і артилерії, танків, бойових машин піхоти, засобів високоточної зброї, авіації та іншого озброєння і військової техніки. [5] Ракетні війська та артилерія є головною вогневою міццю Сухопутних військ. Їх бойові можливості дозволяють успішно вирішувати завдання з надійного вогневого ураження противника, що є сприятливою передумовою його повного розгрому.[6-7]

Для досягнення цієї мети офіцери ракетних військ і артилерії повинні досконало знати і практично застосовувати теоретичні знання та навички зі стрільби і управління вогнем. [8] Знання, уміння та практичні навички, що набуваються під час вирішення навчальних завдань, надають можливості стати компетентними, професійно грамотними як у мирний, так і у воєнний час.

Підготовка СіУВ дивізіону (батареї) полягає в організації і проведенні комплексу заходів, які здійснюються до початку бою та в ході бойових дій, з метою безперервного підтримання артилерійських підрозділів у стані постійної готовності до найбільш ефективного виконання вогневих завдань. [9]

Вона включає:

Розвідку та визначення координат цілей;

Топогеодезичну підготовку;

Метеорологічну підготовку;

Балістичну підготовку;

Технічну підготовку;

Організацію визначення установок для стрільби;

Організацію управління вогнем.

Командир дивізіону (батареї) організовує та безпосередньо відповідає за проведення усіх заходів щодо підготовки стрільби і управління вогнем у дивізіоні (батареї). [10]

Командири артилерійських підрозділів зобов'язані за будь-яких обставин проводити заходи щодо підготовки стрільби і управління вогнем у повному (наскільки можливо) обсязі.

З'ясування бойового завдання загальновійськового підрозділу (частини) та вогневих завдань, поставлених загальновійськовим командиром і старшим артилерійським командиром (начальником);

Призначення (з'ясування) основного напрямку стрільби;

Вибір (з'ясування) способу визначення та оновлення установок для стрільби;

Визначення кількості реперів (залежно від розмірів району цілей), які необхідно створити (пристріляти);

Уточнення даних та умов стрільби, які необхідні для визначення установок;

Визначення поправок на відхилення умов стрільби від табличних та побудова графіків розрахованих поправок і коефіцієнта стрільби, а за необхідності – і передачу поправок у батареї;

Підготовку засобів визначення установок для стрільби і контроль точності їх підготовки.

З розвитком озброєння і військової техніки, а також, тактики ведення бойових дій, змінились і методи застосування артилерійських підрозділів. Сучасне становище змушує нас покращувати і пришвидшувати підготовку стрільби і управління вогнем шляхом удосконалення засобів та методів ведення вогню.

Спираючись на правила стрільби і управління вогнем, практичним застосуванням артилерійських підрозділів та набутими знаннями я рекомендую, для:

Кращого досягнення раптовості вогню;

Зменшення часу при переході до стрільби на ураження при пристрілюванні за допомогою далекоміра;

Покращення ефективності ураження противника;

Підвищення живучості власного підрозділу;

Зменшення витрати боєприпасів при пристрілюванні цілі;

-Збільшення живучості каналу ствола основної гармати.

Не зменшуючи точності при переході до стрільби на ураження при пристрілюванні за допомогою далекоміра, призначати другий залп основній гарматі 2 снаряди.

А для покращення точності при переході до стрільби на ураження, середнє відхилення групи розривів відносно центра цілі визначати по не менше як двом розривам засічених у другому залпі і одному в першому, якщо він не аномальний.

Список використаних джерел

1. Руденко П.Й., Полениця П.В., Смірнов О.В., Правила стрільби і управління вогнем наземної артилерії. Група, дивізіон, батарея, взвод, гармата. Київ 2018. 3-125 с.
2. Трофименко П.Є. Бойова робота артилерійських вогневих підрозділів Суми 2016. 34-88 с.
3. МОУ Курс підготовки артилерії Київ 2013 55-91 с.
4. МОУ Бойовий статут СВЗС України частина 2 Київ 2010 113-142 с.
5. Бойовий статут артилерії Збройних Сил України. Частина II: Затверджений Наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 23.01.2017 № 18. – 194 с.
6. Тактика артилерії: підручник / М.П. Грицай, В.О. Колесніков, П.Є. Трофименко, О.Л. Глушкевич, В.Ф. Рудой та ін. – Суми: СумДУ, 2003. – 740 с.
7. Ураження незаконних збройних формувань підрозділами ракетних військ і артилерії: Навчальний посібник / В.В. Яковенко, О.В. Майстренко, І.Д. Волков, О.В. Вахнін, М.В. Баландін, М.В. Бахмат, С.І. Стегура, В.А. Юнда, О.А. Караванов, П.Є. Трофіменко. – Львів: АСВ, 2013. – 172 с.
8. Особливості застосування підрозділів ракетних військ і артилерії у специфічних діях за досвідом антитерористичної операції: Навчальний посібник / П.П. Ткачук, С.М. Свідерок, О.В. Руденко, М.В. Бахмат, О.В. Вахнін, М.Я. Олійник, О.А. Сліпаченко, А.М. Петровський, М.В. Баландін, Ю.В. Щавінський. – Львів: НАСВ, 2016. – 81 с.
9. Правила стрільби і управління вогнем наземної артилерії. Група, дивізіон, батарея, взвод, гармата. – Київ: Управління РВіА, 2008. – 255 с.
10. ВП 2.01.3. Розвідувальна підготовка поля бою: військовий посібник / Генеральний Штаб ЗСУ. – Київ, 2017. – 84 с.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ

Бойко С. В.

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів
Національний університет харчових технологій

Державний борг на сучасному етапі розвитку публічних фінансів являється невід'ємною їх складовою та присутній у фінансовій практиці більшості держав. Проте його вплив на економічне зростання, соціально-економічний розвиток держави загалом та добробут окремого громадянина може суттєво різнитися. Для окремих держав зростання державного боргу має наслідком збільшення інвестицій та збільшення робочих місць, збільшення податкових надходжень та загальне економічне зростання. Інші держави обирають стратегію витрачання залучених коштів, нівелюючи інвестиційну та інноваційну складові, що породжує збільшення державного боргу та утворення боргових криз [1, с. 167].

Найбільшим боржником світу є Японія (9,087 трлн. дол. США) станом на кінець 2018 р. Сполучені Штати Америки перебувають на другому місці, їхній держборг становить 19,23 трлн. дол. США [2]. Слідом за Японією та США з великим відставанням розташувалися найбільш економічно розвинені країни Європи: Італія (2,48 трлн. дол. США), Іспанія (1,24 трлн. дол. США), Бельгія (456,18 млрд. дол. США), Греція (379 млрд. дол. США), Португалія (264 млрд. дол. США).

Слід відзначити, що для порівняння національних боргових політик та схильності до залучення боргового фінансування найчастіше застосовується відносний показник – частка державного боргу у ВВП, що наведений на рис.1 та табл. 1.

Варто відзначити, що поміркована боргова політика мала місце у країнах, які сформували державний борг на рівні до 60% ВВП, це – Естонія (мінімальний рівень у досліджуваній вибірці – 32,55%), Люксембург, Чилі, Туреччина, Чеська Республіка, Швейцарія, Литва, Латвія, Норвегія, Данія, Мексика, Швеція.

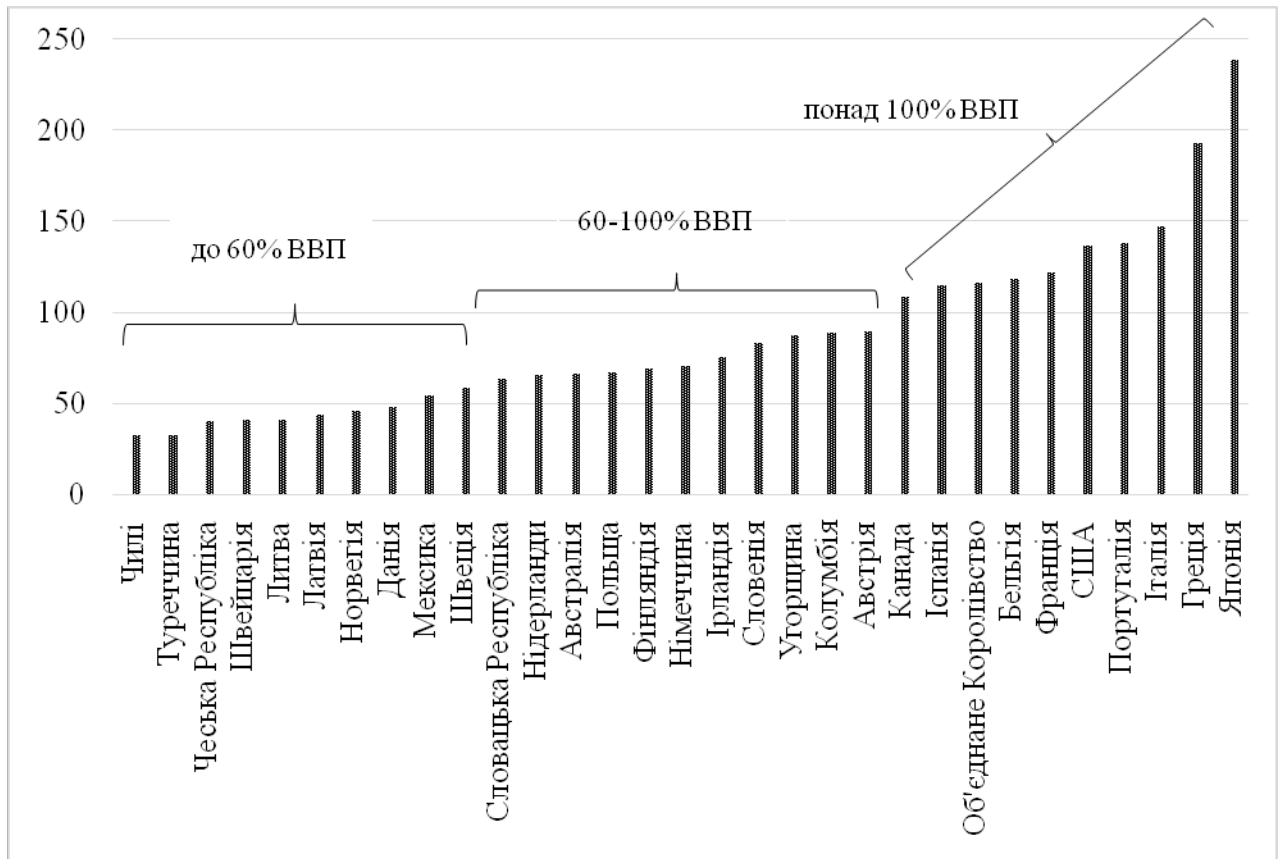

Рис. 1. Частка державного боргу у ВВП у 2018 р., % [3]

До другої групи входять країни, обсяг державного боргу в яких перевищував рекомендовані 60% ВВП, проте не перевищував загального розміру валового внутрішнього продукту. Станом на кінець 2018 р., до групи країн належали Словацька Республіка, Нідерланди, Австралія, Польща, Фінляндія, Німеччина, Ірландія, Словенія, Угорщина, Колумбія, Австрія.

До третьої групи входять країни, обсяг державного боргу в яких перевищував 100% ВВП, це – Бельгія, Канада, Угорщина, Італія, Португалія, Франція, Іспанія, США, Греція, Великобританія, Японія (максимальний рівень у досліджуваній вибірці – 238,7%).

Необхідно зазначити, що зростання боргового навантаження серед країн з перехідною економікою може бути пояснено різними причинами, серед яких особливо варто виділити макроекономічну нестабільність, тривалу реструктуризацію національної економіки цих країн, нерівновагу у фінансовій сфері. Все це зумовило об'єктивну потребу в залученні додаткових коштів на зовнішніх ринках [4, с. 201]. Варто звернути увагу на той факт, що у 2015-2018 рр. має місце стійка тенденція до зменшення державного боргу для більшості країн (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця розподілу країн світу рівнем державного боргу та його динамікою

		Напрями динаміки у 2015-2018 рр.		
		Зменшення (понад 2%)	відсутність суттєвих змін	збільшення (понад 2%)
Частка державного боргу у ВВП	до 60%	Чеська Республіка, Литва, Люксембург, Данія, Швеція, Швейцарія	Естонія, Туреччина, Латвія, Мексика	Чилі, Норвегія
	60-100%	Австрія, Нідерланди, Фінляндія, Німеччина, Ірландія, Польща, Словацька Республіка, Словенія	-	Австралія, Колумбія
	понад 100%	Бельгія, Канада, Угорщина, Італія, Португалія	Франція, Японія, Іспанія, США	Греція, Великобританія

Так, скорочення частки державного боргу у ВВП демонструє досвід Австрії (11,32 в.п.; з 101,29% в 2015 р. до 89,82% у 2018 р.), Чехії (22,82 в.п.; з 52,01% в 2015 р. до 40,14% у 2018 р.), Німеччини (13,53 в.п.; з 81,4% в 2015 р. до 70,39% у 2018 р.), Данії (10,63 в.п.; з 53,43% в 2015 р. до 47,75% у 2018 р.), Литви (23,15 в.п.; з 53,53% в 2015 р. до 41,14% у 2018 р.), Нідерландів (17,57 в.п.; з 79,55% в 2015 р. до 65,57% у 2018 р.), Словенії (18,72 в.п.; з 102,38% в 2015 р. до 83,21% у 2018 р.) та ін.

Водночас, Чилі за 2015-2018 рр. збільшили державний борг на третину з 24,42% ВВП до 32,55% ВВП, проте загроз борговій політиці не виявлено, оскільки порогове значення не подолано. Колумбія збільшили державний борг на 30,04 в. п., Норвегія – 13,33 в. п.

За даними Міністерства фінансів України [5] можна зробити висновок про зростання державного та гарантованого державного боргу України у 2015-2019 рр. у доларовому еквівалентів, що вказує на реальне збільшення боргового портфеля держави, виключивши валютні коливання. Так, у 2015 р. відбулося незначне зменшення державного боргу та державного та гарантованого державного боргу України на 4,47 млрд. дол. США (менше на 7,43% від показника 2014 р.) та 4,31 млрд дол США (менше на 6,17% від показника 2014 р.) відповідно. Проте з 2015 р. відбулося стале збільшення державного та гарантованого державного боргу України.

Далі необхідно визначити динаміку обсягу державного боргу України за 2014-2019 роки для визначення факторів впливу на загальний рівень державного та гарантованого державного боргу (табл.2).

Таблиця 2

Динаміка державного та гарантованого державного боргу України у 2015-2019 рр.

Рік	Зовнішній борг	Внутрішній борг	Гарантований державою зовнішній борг	Гарантований державою внутрішній борг	Усього
1	2	3	4	5	6
Державний та гарантований державний борг України, млрд грн					
2014	486,03	461,00	125,94	27,86	1 100,83
2015	826,27	508,00	216,45	21,46	1 572,18
2016	980,19	670,65	259,89	19,08	1 929,81
2017	1 080,31	753,40	294,70	13,41	2 141,82
2018	1 099,20	761,09	297,81	10,35	2 168,45
2019	931,87	829,50	227,57	9,35	1 998,30
Абсолютний приріст державного та гарантованого державного боргу України, млрд грн					
2015	340,24	47,00	90,51	-6,40	471,35
2016	153,92	162,64	43,44	-2,37	357,63
2017	100,12	82,75	34,81	-5,67	212,01
2018	18,89	7,69	3,11	-3,07	26,62
2019	-167,33	68,40	-70,24	-0,99	-170,15
2015	70,01	10,19	71,87	-22,98	42,82
2016	18,63	32,02	20,07	-11,07	22,75
2017	10,21	12,34	13,39	-29,72	10,99
2018	1,75	1,02	1,05	-22,86	1,24
2019	-15,22	8,99	-23,58	-9,60	-7,85

За даними таблиці 2 можна визначити відмінність пріоритетів формування загального розміру державного та гарантованого державного боргу України у 2014-2019 рр. У 2015 р. зростання загального розміру державного та гарантованого державного боргу України відбувалося переважно за рахунок зовнішнього боргу (абсолютне зростання становило 340,24 млрд. грн.), 2016 р. – зовнішнього боргу (153,92 млрд. грн.) та внутрішнього боргу (162,64 млрд. грн.), 2017 р. – зовнішнього боргу (100,12 млрд. грн.) та внутрішнього боргу (82,75 млрд. грн.), 2018 р. – зовнішнього боргу (18,89 млрд. грн.) та внутрішнього боргу (7,69 млрд. грн.). Зменшення державного та гарантованого державного боргу України у 2019 р. відбулося з урахуванням зменшення зовнішнього боргу та 167,33 млрд. грн. та гарантованого державного боргу на 70,24 млрд. грн.

Таким чином, динаміка державного та гарантованого державного боргу України у 2014-2019 рр. визначалася переважно динамікою прямого зовнішнього боргу, менше – динамікою прямого внутрішнього боргу.

Аналіз динаміки відношення державного боргу ВВП – наступний етап комплексного аналізу динаміки державного боргу України. Викликом для економіки країни в останні роки є тенденція до надмірного зростання рівня боргового навантаження: за підсумками 2015 р. по відношенню до ВВП

державний та гарантований державою борг становив 67 %. На кінець 2016 р. відношення державного боргу України до ВВП складало 69 %, а у 2017 р. – знизилася до 61,0%. Вже у 2018 р. показник досягнув 52,3 % та 51,2 % у 2019 р., що є наближеним до критичного значення, тому можна вважати, що боргове навантаження на економіку України трохи спадає.

Список літератури

1. Бойко С. В. Боргова безпека держави у системі кредитних операцій уряду України : економіко-математичне моделювання. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2016. Вип. 2. С. 166-176.
2. Top 10 Countries with Largest National Debt-to-GDP in 2018. URL: <https://learn.stashinvest.com/10-countries-with-largest-national-debt-to-gdp>
3. General government debt. URL: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>
4. Койло В. Зарубіжний досвід управління зовнішнім державним боргом: перспективи впровадження його в Україні. Проблеми системного підходу в економіці. 2017. Вип. 5. С. 199-204.
5. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/ua/>.
6. Бойко С. В., Гошовська В. В., Масалітіна В. В. Боргове навантаження на державний бюджет: довгострокові тренди та структурні асиметрії видатків. Проблеми економіки. 2020. № 1 (43). С. 241-250

РОЗРОБКА СКЛАДУ ТА ТЕХНОЛОГІЇ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ЛІКАРСЬКОГО ГЕЛЮ З ЕКСТРАКТОМ КРОПИВИ ДВОДОМНОЇ (URTICA DIOICA L.)

Борисюк І. Ю.,

д. фарм. н., завідувач кафедри технології ліків
Одеський національний медичний університет

Фізор Н. С.,

к. фарм. н., доцент кафедри технології ліків
Одеський національний медичний університет

Кравченко Л. С.

к. б. н., провідний співробітник
Одеський національний медичний університет

Актуальність теми. Інфекційно-запальні захворювання порожнини рота відносяться до найбільш частих причин звертання пацієнтів до стоматологів, що пов'язане з високим рівнем захворюваності серед людей молодого, працездатного віку та дітей. За даними ВООЗ, близько 80 % людей в тій чи іншій мірі страждають запальними захворюваннями пародонту (ЗЗП). Вивчено асортимент лікарських засобів для місцевого застосування у стоматології, які представлені на фармацевтичному ринку України та доступні споживачам шляхом порівняння асортименту за останні 5 років. Встановлено країни, які експортують на український фармацевтичний ринок лікарські засоби досліджуваної групи. Визначено основних вітчизняних виробників досліджуваного асортименту лікарських засобів. При сегментації ринку препаратів за лікарськими формами встановлено, що іноземні виробники постачають на ринок гелі та розчини, тоді як вітчизняні фірми віддають перевагу лікарській рослинній сировині. Труднощі, що виникають в процесі консервативного і хірургічного лікування ЗЗП, потребують розробки пролонгованих лікарських засобів (ЛЗ) місцевої дії [1]. Такі властивості мають стоматологічні гелі. Дані лікарські форми (ЛФ) відносяться до терапевтичних систем з пролонгованим вивільненням активних фармацевтичних інгредієнтів (АФІ), що дозволить дотримуватись постійної терапевтичної дози АФІ в тканинах пародонту. Гелі, що поєднують у собі властивості твердого тіла та рідини, є ефективними при аплікаційному введенні. За даними літератури їх місцеве застосування призводить до зниження інтенсивності карієсу на 30 – 35 %. Інформація, щодо асортименту лікарських препаратів для стоматологічної практики сприяє проведенню досліджень з метою розробки нових лікарських засобів для терапії означених захворювань.

Методи дослідження. З метою вирішення поставлених у роботі задач використані наступні методи: бібліосемантичні; органолептичні, фізико-хімічні, фармакотехнологічні та фармакологічні (для обґрунтування складу та технології гелю; статистичні. Об'єктами дослідження були лікарські засоби для застосування у стоматологічній практиці. Як предмет аналізу використовували дані інформаційних джерел, зокрема Довідника лікарських засобів, що містив повний перелік зареєстрованих лікарських засобів, дозволених до застосування в Україні.

Сучасна терапевтична практика при ЗЗП включає у собі призначення ЛЗ антимікробної, протизапальної, анестезуючої дії, а також локальні антисептики, що широко використовуються на всіх етапах лікування даного захворювання. В зв'язку з цим є перспективною розробка складу та технології ЛЗ для розширення асортименту препаратів для лікування ЗЗП. Запальні захворювання є не лише обмеженою локальною патологією, а, як правило, представляють собою один з проявів більш серйозних системних захворювань. Хронічне вогнище запалення у пародонті є входними воротами для інфекції та здатне інфікувати не лише тканини щелепно-лицевої ділянки, але і привести до інфікування всього організму, сприяючи формуванню вогнищ хронічної інфекції в серцево-судинній, дихальній, кістковій, нервовій системах, шлунково-кишковому тракті [2, 3]. Захворювання пародонту несприятливо впливають на функцію травлення, психоемоційну сферу, знижують резистентність організму до дії інфекційних та інших несприятливих ендо- та екзогенних чинників, призводять до сенсibiliзації організму. При цьому страждає загальний стан організму, якість життя, соціальний статус людини, що перетворює захворювання пародонту з стоматологічної у загальномедичну і соціальну проблему [4, 5, 6]. Згідно даних Міжнародної асоціації стоматологів, 95 % населення планети страждає на захворювання тканин пародонта, і по частоті виникнення вони поступаються тільки каріозним ураженням зубів, що потребує пошуків нових сучасних та ефективних методів профілактики та лікування [7, 8]. За результатами аналізу даних ВООЗ, зібраних в 35 країнах, у осіб у віці 35 – 44 років у 7 країнах світу відзначається дуже висока (понад 75 %), в 13 країнах – висока (40 – 75 %) і в 15 країнах – помірна (менше 40 %) поширеність захворювань пародонту. З усіх захворювань пародонту 90 % випадків складають гінгівіт і пародонтит [9]. В Україні, за узагальненими даними, захворювання пародонта діагностують у 50 – 80 % молодих осіб і у 100 % населення після 40 років [10,11]. Крім того, за результатами епідеміологічних досліджень, рівень захворюваності на хвороби пародонту в Україні та світі не має тенденції до зниження, відмічено зростання їх інтенсивності та зниження віку пацієнтів, що страждають на цю патологію [12, 13]. Встановлено, що вже у дитячому віці в 30 – 80 % випадків діагностується початкова стадія захворювання у вигляді поверхневого запалення – гінгівіту, для перебігу якого характерне чергування періодів інтенсивної запальної реакції та відносно благополучного стану пародонту. З віком інтенсивність і поширеність запальної реакції в пародонті збільшується: у підлітків з гінгівітом в 2 – 6 % випадків відмічаються деструктивні зміни в пародонті. Пізніше частота гінгівіту

зменшується, а поширеність деструктивних явищ в пародонті різних ступенів тяжкості значно збільшується [14, 15]. Тільки протягом останніх років в Україні захворюваність осіб 19 – 34 років на запальні та запально-дистрофічні захворювання пародонта збільшилася від 78 до 92 %, при цьому у віці 19 – 26 років спостерігається різкий підйом пародонтологічної захворюваності за рахунок генералізованих форм гінгівіту і пародонтиту [16, 17].

Лікування захворювань пародонту включає в себе загальну і місцеву терапію. Загальне лікування полягає в призначенні антибактеріальних засобів. Щорічно апробуються десятки нових антибактеріальних засобів, але їх застосування має бути адекватним і призначатися з урахуванням чутливості пародонтогенної мікрофлори для того, щоб бути ефективним і не викликати побічних ефектів у вигляді появи стійких форм патогенних мікроорганізмів, а також розвитку дисбактеріозу порожнини рота [18]. Відмічають, що збудники ЗЗП дуже швидко набувають резистентність і до нових поколінь антибактеріальних засобів [19]. Окрім цього, багато антибактеріальних препаратів можуть викликати алергічні реакції, лейкопенію і порушення функції нирок. Місцеве антибактеріальне лікування при середній і важкій ступенях пародонтиту є малоефективним. В наш час серед великої кількості лікарських засобів перевага віддається антисептикам, оскільки до них повільніше, ніж до антибіотиків виробляється стійкість бактерійних штамів, і вони рідше викликають алергізацію організму, дисбактеріоз [20].

Гелі – це мазі в'язкої консистенції, здатні зберігати форму, що володіють пружністю і пластичністю. В якості гелеутворюючих основ застосовують целюлозу, сплави поліетиленоксидів. Відомі роботи Л. Л. Давтян, Т. А. Панкрушевої та співавторів, Д.В. Рева в області розробок нових складів мазей, що мають гелеподібну консистенцію і володіють багатфакторним ефектом при запальних процесах шкіри і слизових оболонок. Як активні субстанції використовували левоміцетин, еритроміцин, еритроміцин естолат, ампіцилін, фурацилін, етоній та ін. Їх поєднання з тримекаїном, пиромекаїном, новокаїном надавало антибактеріальну і знеболюючу дію, що посилювалася у присутності ефірних олій. Основами для мазей запропоновані гліцерогелі метилцелюлози, натрійкарбоксиметилцелюлози і поліетіленоксидів. Створення препаратів для місцевого застосування, які забезпечують локальне і порівняно рівномірне вивільнення діючої речовини з ЛФ, створюючи високу терапевтичну концентрацію речовин в місцях використання без значного підвищення рівня антибактеріального препарату в системній циркуляції є актуальною проблемою. Введення лікарських речовин через зовнішні слизові оболонки вважається одним з найбільш безпечних шляхів, оскільки дозволяє знизити загальний вплив препаратів на організм, пролонгувати час дії активних речовин. Стоматологічні гелі можуть успішно конкурувати з іншими способами введення ліків.

Висновки. На основі проведених фармако-технологічних, фізико-хімічних, досліджень опрацьовані технологічний процес виробництва (виготовлення) в аптечних умовах та технологічна схема промислового виробництва розробленого стоматологічного гелю.

Література:

1. Козир Г. Р., Васенда М. М., Міц І. Р., Козир Р. Л. Дослідження асортименту лікарських засобів для місцевого застосування в стоматології. *Фармацевтичний часопис*. 2018. № 1. С.74-79.
2. Заболевания пародонта: современный взгляд на клиникадиагностические и лечебные аспекты / под ред. О. О. Янушевича. – М. : Гэотар-Медиа, 2010. – 146 с.
3. Мельничук Г. М. Цитогенетичні маркери хвороб пародонту. *Соврем. стоматология*. 2011. № 1. С. 47–51.
4. Абдул Гафар, Вольпе Е. Р. Запалення, захворювання пародонту та здоров'я організму. *Соврем. стоматология*. 2008. № 1. С. 60–61.
5. Вейсгейм Л. Д., Люмкис Е. В. Состояние вопроса о влиянии соматических заболеваний на клинику и лечение пародонтитов. *Новое в стоматологии*. 2004. № 6. С. 75–76.
6. Горбачева И. А., Кирсанов А. И., Орехова Л. Ю. Единство системных патогенетических механизмов при заболеваниях внутренних органов, ассоциированных с генерализованным пародонтитом. *Стоматология*. 2004. № 3. С. 6–11.
7. Dye B. A. Global periodontal disease epidemiology. *Periodontol*. 2000. 2012. Vol. 58, N 1. P. 10–25.
8. Garcia R., Dietrich T. Introduction to periodontal epidemiology. *Periodontol*. 2000. 2012. Vol. 58, N 1. P. 7–9.
9. Borrell L. N., Papapanou P. N., J. Clin. Analytical epidemiology of periodontitis. *Periodontol*. 2005. Vol. 32, Suppl. 6. P. 132–158.
10. Антоненко М. Ю. Обґрунтування стратегії профілактики захворювань пародонта в Україні. *Східноєвроп. журн. громад. здоров'я*. 2012. № 1. С. 83–84.
11. Пародонтология : нац. рук. / под ред. Л. А. Дмитриевой. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2014. – 704 с. 110. Пат. 110600 Україна, МПК6 А 61 К 9/00, А 61 К 6/00, А 61 К 31/167. Гелева композиція для лікування запальних захворювань порожнини рота / Д. В. Рева (UA), Л. Л. Давтян (UA), С. М. Гождзінський (UA). – № u201606652 ; заявл. 17.06.2016 ; опубл. 10.10.2016, Бюл. № 19
12. Булей Л., Колбаско Л. Соціально-демографічна та клінічна характеристика пацієнтів із захворюваннями тканин пародонту. *Укр. наук.- мед. молодіж. журнал*. 2012. Спецвип. 3. С. 331–332.
13. Heaton B., Dietrich T. Analytic epidemiology and periodontal diseases. *Periodontol*. 2000. 2012. Vol. 58, N 1. P. 112–120.
14. Califano J. V. Periodontal diseases of children and adolescents. *Pediatr. Dent*. 2005/2006. Vol. 27, N 7, Suppl. P. 189–196.
15. Oh T. J., Eber R., Wang H. L. Periodontal diseases in the child and adolescent. *J. Clin. Periodontol*. 2002. Vol. 29, N 5. P. 400–410.
16. Борисенко А. В. Захворювання пародонта та їх вплив на загальний стан організму. *Журн. практ. лікаря*. 2005. № 5. С. 14–18.
17. Павленко О. В., Антоненко М. Ю., Сідельников П. В. Планування лікувально-профілактичної допомоги хворим на генералізований пародонтит на

основі оцінки ризику ураження пародонту. *Соврем. стоматология*. 2009. № 1. С. 56–60.

18. Walter C., Weiger R. Antibiotics as the only therapy of untreated chronic periodontitis: a critical commentary. *J. Clin. Periodontol.* 2006. Vol. 33, N 12. P. 938–939.

19. Serrano C., Torres N., Valdivieso C. Antibiotic resistance of periodontal pathogens obtained from frequent antibiotic users. *Acta Odontol. Latinoam.* 2009. Vol. 22, N 2. P. 99–104.

20. Haffajee A. D., Socransky S. S., Gunsolley J. C. Systemic anti-infective periodontal therapy. A systematic review. *Periodontol.* 2003. Vol. 8, N 1. P. 115–181.

ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОМЕЖУТОЧНЫХ РЕКРЕАЦИОННЫХ ПРОСТРАНСТВ В ЖИЛОЙ СРЕДЕ

Бронникова С. С.

канд.арх., ассистент

Харьковский национальный университет
городского хозяйства им. А.М.Бекетова

Среди многочисленных аспектов формирования архитектурной среды в условиях устойчивого развития города, особое значение приобретает вопрос его взаимодействия с элементами природной среды.

Вытеснение природных элементов городской среды является одной из причин появления кризисных зон в городах. Главная цель проектирования жилой среды – достижение максимального комфорта для бытовой деятельности человека в пределах экономических возможностей. Комфорт и гармонизация жилой среды достигается определенным уровнем качества жилья по функциональным, экологическим и эстетическим характеристикам. Так, сегодня в условиях территориального дефицита городских площадей, для размещения полноценных объектов ландшафтной архитектуры, необходимым становится формирование промежуточных рекреационных пространств в архитектурной среде [1-2].

Промежуточное рекреационное пространство (ПРП) – это незначительное по площади пространство, расположенное возле дома или являющееся его составной частью, с элементами природной среды (растительность, геопластика, водные устройства), предназначенное для осуществления различных видов рекреационной деятельности человека или улучшения экологических, эстетических, функциональных характеристик архитектурной среды.

В малоэтажных жилых домах приоритетным типом ПРП являются зимние сады. Они представляют собой специально сформированную искусственную среду с использованием элементов флоры - и фитодизайна, предназначенную для организации кратковременного отдыха членов семьи. Наиболее перспективными типами ПРП в высотных жилых домах есть сады на крышах. Они подразделяются на два типа в зависимости от характера эксплуатации: для общего пользования; для индивидуального пользования [3-4].

Выделены следующие принципы формирования промежуточных рекреационных пространств, направленных на гармонизацию жилого пространства:

- функциональной и социокультурной целесообразности среды;
- стилового единства предметно-пространственной среды;
- эстетической информативности и релаксационного воздействия;
- конструктивно-технологической целесообразности;
- экологической оптимальности;
- экономической эффективности.

Принцип выявления функциональной и социокультурной основы ПРП определяет их соответствие задачам формирования, функциональному назначению, социально-демографическому уровню пространства, которое рассматривается.

Принцип стилового единства предметно-пространственной среды обеспечивает создание гармоничных рекреационных пространств с использованием определенных композиционных приемов. Данный принцип направлен на формирование индивидуального образа рекреационной среды.

Принцип эстетической информативности и релаксационного воздействия предполагает включение определенных средств по совершенствованию архитектурно-художественных качеств открытых и закрытых ПРП, органической связи при их формировании естественных и антропогенных средств ландшафтного дизайна. Принцип эстетической информативности обеспечивает целостность архитектурного замысла, выразительность архитектурного масштаба, единство цвето-световой гаммы, функционально-эстетическую целесообразность применения отделочных материалов, конструктивных элементов.

Принцип конструктивно-технологической целесообразности обеспечивает создание конструктивных решений ПРП с устройством световых колодцев, светопрозрачных перекрытий, конструкций вертикального и замкнутого освещения, а также устройств декоративного освещения растений, водных устройств, элементов геопластики, малых архитектурных форм.

Принцип экологической комфортности обуславливает благоприятные микроклиматические условия в рекреационной среде. Формирование ПРП должно обеспечить снижение негативного воздействия на человека антропогенной среды и природно-климатических факторов.

Принцип экономической эффективности требует создания интерьерных пространств с предметно-пространственным окружением с новыми технологиями, с широким использованием типовых, модульных элементов и вариантных деталей, как в конструктивном решении, так и в формировании фитосреды ПРП.

Эти принципы обеспечивают соблюдение соответствия любого пространства характеру функциональных процессов в архитектурной среде, создают гармоничную взаимосвязь естественных и искусственных компонентов рекреационной среды с целью достижения высокого релаксационного воздействия, обеспечивающих органичное включение ПРП в объемно-пространственную структуру домов.

В решении ПРП, направленном на гармонизацию жилого пространства, допустимы различные подходы. Основным критерием в выборе того или иного подхода является профессиональное, стилистически грамотное, концептуальное решение, которое позволит добиться разнообразия и целостности архитектурно-художественного образа любого рекреационного пространства.

Список литературы

1. Репин Ю.Г. Диалектика городского развития (архитектурно-экологические проблемы)/ Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель: Зб.н.пр. Київ, 2001. 22-26с.
2. Смоляр И.М., Микулина Е.М., Благовидова Н.Г. Экологические основы архитектурного проектирования/ Смоляр И.М., Микулина Е.М., Благовидова Н.Г. Москва, 2010.157 с.
3. Озеленение как инструмент экологических решений [электронный ресурс]: <http://zvt.abok.ru/>; 2016/ Режим доступа к статье: http://zvt.abok.ru/articles/351/Ozelenenie_kak_instrument_ekologicheskikh_reshenii
4. Цигичко С.П. Екологія в архітектурі і містобудуванні: навч. посібник. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2012.146 с.

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ЛЕОНАРДА ЛЕОПОЛЬДОВИЧА ГІРШМАНА

Бурлаков Н. О.

студент I курсу III медичного факультету
Харківського національного медичного університету

Науковий керівник:

Чернуха О. В.

к.і.н., доц.

Одним із найвидатніших діячів міста Харкова є всесвітньо відомий вчений, окуліст, глазний хірург, педагог, філантроп Леонард Леопольдович Гіршман. Це унікальна людина, яка зробила неоціненний вклад у розвиток медицини та прославила першу столицю України на весь світ!

Народився Леонард Гіршман 25 березня 1839 року за 65 км від Риги у місті Тукумс (Латвія) в освіченій родині, рід діяльності якої мав безпосереднє відношення до купецтва. У кінці 1840-х років сімейство Гіршманів переїхало до Харкова [1, 2, 3].

У 1855 році Леонард Леопольдович закінчив із золотою медаллю першу Харківську гімназію. Після здобуття середньої освіти необхідно було планувати подальше життя та обирати галузь професійної діяльності. Отже, майбутній окуліст вирішив присвятити себе медицині та вступив до Харківського університету на медичний факультет. Закінчивши його у 1860 році, Гіршман отримує заповітний офіційний диплом із відзнакою про значні успіхи, які були досягнуті ним під час навчання. У ньому було написано: «Cum eximia laude», що у перекладі з латини означає «вище за усякі похвали» [1, 3].

Але на цьому видатний діяч не зупинився та продовжив поглиблення своїх знань вже за кордоном. Навесні 1862 року Леонард Леопольдович вирушає до Німеччини. Він потрапляє до її своєрідного наукового центру — Гейдельберзького університету. Там майбутній вчений знайомиться із відомим лікарем і фізиком Германом фон Гельмгольцем та навчається у нього [3].

На той час у Німеччині починався пік розвитку офтальмології, тож молодому Гіршману дуже пощастило опинитися у потрібному місці у потрібний час. Леонард Леопольдович говорив: «Не захопитися офтальмологією там, де я навчався, було неможливо».

Він старанно здобуває освіту та набуває вкрай важливого досвіду. Також викладачами неповторного окуліста були фізіолог Е. Дюбуа-Раймон, математик Г. Кантор, статистик Г. Кнапп та інші [1].

Восени 1863 року Леонарду Гіршману пропонують посаду асистента Вісбаденської очної клініки. Він погодився та пропрацював там півтора року. Після виконання своєї роботи, видатний офтальмолог повертається у Гейдельберг, щоб завершити незакінчені справи, зокрема дописати певні наукові роботи та довести до кінця початі раніше досліді. Відомий лікар

побував у Франції, Австрії та Італії. Гіршману було також запропоновано поїхати в Америку для подальшого вдосконалення своїх навичок, але він відмовився [1, 4].

У Європі плідна праця Леонарда Леопольдовича Гіршмана була дуже добре оцінена та створила йому заслужену репутацію. Легендарного офтальмолога навіть у 1865 році було обрано членом спільноти Гейдельберзького офтальмологічного суспільства.

Слід відзначити, що перед від'їздом Леонарда Гіршмана Герман фон Гельмгольц подарував йому офтальмоскоп. І після п'яти років перебування за кордоном він повертається додому [1].

Після приїзду лікаря до Харкова його беруть на роботу в якості викладача у Харківський університет, у якому 1868 року він захистив дисертацію «Матеріали для фізіології світлочуття», здобув ступінь доктора медицини та приват-доцента офтальмології. Також молодий окуліст заснував кафедру захворювань очей [1, 3, 4].

З початком власної практики Леонард Гіршман відчув нестачу відділень та самих кадрів, тому не припиняв викладати в університеті. Згодом, у 1908 році на пожертви небайдужих, а їх виявилось чимало, відкрилась перша глазна лікарня на 10 ліжок у тимчасовому приміщенні, а у 1912 році запрацював вже новий пункт лікування на 65 місць для хворих [1, 3, 4, 5].

Червоною ниткою через усе життя харківського філантропа, який перетворив місто на «глазну Мекку», проходить девіз «*Premium humanitas, alterum scientia*» — «Перш за все людяність, потім — наука». Він завжди вів прийом хворих до останнього пацієнта, допомагав усім, хто того потребував, у будь-який час, без визначеної грошової ставки. Усі платили Леонарду Гіршману по можливості: хтось — досить малу суму, хтось — достатню, хтось — нечувану. Лікар ніколи нікому не відмовляв у допомозі, хоч сам жив дуже скромно. Говорили, що його швейцар отримував більшу зарплатню, ніж видатний окуліст [6].

Леонард Леопольдович прекрасно оперував. Одним із вражаючих фактів є те, що він видаляв катаракту у ті часи всього за 2 хвилини. Цікавим є його підхід до операцій, який був суто індивідуальним для кожного, хто звернувся по медичну допомогу. Лікар не просив пацієнтів лягати, щоб не викликати у них відчуття страху, завжди проявляв доброту, намагався заспокоїти та підбадьорити [1].

До цілителя також могли прийти просто за порадою або із проханням. Через критичну нестачу часу у Гіршмана частіше контакт із ним можна було встановити через листування. Існує навіть така історія, що хтось у такий спосіб благав про фінансову допомогу, а лікар мовчки вклав у конверт гроші та перейшов до опрацювання наступних листів. Також, однією із величезних заслуг офтальмолога є відкриття першої школи для сліпих [6].

Незважаючи на постійний брак часу, Леонард Леопольдович зміг створити сім'ю. У віці 28 років він одружився на 17-річній Юлії Олександрівні Кудашевій, яка народила йому трьох синів та доньку [7].

Прикро усвідомлювати, що ця унікальна людина померла не від старості, а від власної недбалості про своє здоров'я. На жаль, серед лікарів ця тенденція зберігається й у наш час. Гіршман помер 21 січня 1921 року від туберкульозу кишківника [2, 3, 5].

За життя неперевершений офтальмолог здобув чимало нагород. Окрім згаданих вище, існують й інші: Леонарду Гіршману було присвоєно статус почесного громадянина міста Харкова, на його честь було названо вулицю у центрі міста, встановлено пам'ятник тощо [1, 3, 5].

Підсумовуючи усе вищесказане, можна зробити висновок про те, що Леонард Леопольдович Гіршман — це рідкісний приклад безпрецедентної самовіддачі своїй професії. Ця особистість не може не викликати поваги та своєрідного захвату. Людство повинно бути безмежно вдячним лікареві за його вклад у медицину. Я пишаюся тим, що живу у місті, де працював такий видатний окуліст!

Список використаних джерел:

1. <http://girshmanclinic.city.kharkov.ua/про-нас/л-л-гиршман/>
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/Гіршман_Леонард_Леопольдович
3. https://ru.wikipedia.org/wiki/Гиршман,_Леонард_Леопольдович
4. <https://info.wikireading.ru/206758>
5. <https://vecherniy.kharkov.ua/news/33848/>
6. <https://mykharkov.info/news/luchshij-okulist-i-svyatoj-chelovek-leonard-girshman-99078.html>
7. <https://kp.ua/life/633772-ofthalmolohu-prevratyvshemu-kharkov-v-hlaznuui-mekku-zhenytsia-na-kniazhne-pomohla-slava>

**ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОЇ
ФІЗИЧНОЇ ТА ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПІДГОТОВКИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ У
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ СТІЙКОГО ПСИХОЕМОЦІЙНОГО
СТАНУ ДО НЕГАТИВНОЇ ДІЇ ЗОВНІШНІХ НЕБЕЗПЕК
(НА ПРИКЛАДІ НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ЗВО МВС
УКРАЇНИ)**

Вайда Тарас Степанович,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри спеціальної фізичної та
вогневої підготовки Херсонського факультету
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Херсон, Україна

Голенко Ніна Миколаївна

кандидат юридичних наук, доцент кафедри спеціальної фізичної
та вогневої підготовки Херсонського факультету
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Херсон, Україна

Актуальність проблеми. Фахова підготовка правоохоронців у закладах вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України (далі – ЗВО МВС) передбачає формування визначеного комплексу особистісних якостей, ґрунтовних професійних знань, вмінь і навичок, які дають змогу працівникові Національної поліції України (далі – НПУ) під час виконання службових обов’язків протистояти правопорушникам найбільш простим та безпечним способом, тактично перехитрити його, поставити у незручне положення тощо. Для досягнення такої мети поліцейський повинен бути психічно стійким до зовнішніх проявів небезпеки, вміти оперативно аналізувати обстановку, враховувати стан та поведінку правопорушників, використовувати в рамках законодавства різні прийоми і засоби впливу, разом з тим своїми діями у суспільстві не викликав негативних емоцій з боку сторонніх громадян [1, с. 3-18].

При цьому в екстремальних умовах службової діяльності зовнішні впливи можуть викликати у правоохоронця різні негативні рефлексивні поведінкові реакції (наприклад, страх, погіршення координації рухів тощо), які послаблюють його оперативну адаптацію до обстановки на місці події. Разом з тим, від здатності поліцейського критично і психологічно стійко сприймати небезпеку та вміло використовувати тактичні прийоми залежатимуть результати та соціальні наслідки вирішення проблеми. Тому освітній процес з низки навчальних дисциплін (спеціальна фізична, вогнева та тактико-

спеціальна підготовка) у відомчих ЗВО МВС України необхідно організовувати таким чином, щоб на практичних заняттях максимально наблизити діяльність курсантів до реальних умов, таким чином сформованість досвіду дієво впливатиме на ефективність подальшої службової діяльності.

Аналіз публікацій з проблеми. При дослідженні проблеми формування стійкового психоемоційного стану поліцейського до дії зовнішніх небезпек нами опрацьовано ряд публікацій науковців і фахівців-практиків в галузі спеціальної фізичної та вогневої підготовки: В. Плиска (щодо основних засад правильної (безпечної) організації поєдинку із правопорушником, озброєним ножом та пістолетом) [2; 3]; С. Бутова, С. Решка (щодо удосконалення методики навчання працівників НПУ прийомам захисту від холодної та вогнепальної зброї) [4]; В. Горбачевського, А. Сачави (стосовно вибору тактика дій працівників поліції в екстремальних ситуаціях та врахування правових основ при застосуванні заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї) [5]; М. Костя, М. Алембеця (в частині психологічної підготовка курсантів ЗВО МВС під час занять з вогневої підготовки) [6]; С. Максимова та О. Запорожанова (щодо формування готовності до дій в екстремальних ситуаціях засобами спеціальної фізичної підготовки) [7] та ін.

За результатами узагальнення основних положень вказаних робіт для успішного формування особистості сучасного професіонала органів та підрозділів НПУ необхідно, на нашу думку, перш за все формувати психомоторну стійкість правоохоронця за рахунок розвитку ряду спеціальних якостей, які комплексно взаємопов'язані між собою (див. рис. 1):

Рис. 1 Спеціальні якості правоохоронця для ефективної дії в екстремальній ситуації

Результати дослідження та їх інтерпретація. Для формування у працівників поліції зазначених професійних якостей необхідний тривалий

процес навчання, у процесі котрого необхідно розвинути та поєднати їх окремі складові компоненти. До таких компонентів можна віднести сукупність якостей особистості, котрі схематично можна представити у наступному інтегрованому виді (див. рис. 2).

Серед основних організаційних умов та педагогічних форм удосконалення у курсантів стійкого психоемоційного стану до зовнішніх впливів на практичних заняттях зі спеціальної фізичної підготовки варто використовувати наступні:

Рис. 2 Компоненти професійних якостей працівника органів (підрозділів) НПУ, котрі впливають на його психоемоційну стійкість до зовнішніх впливів

1) створити «банк» типових і непередбачуваних екстремальних ситуацій, а також алгоритми дій чи поведінки поліцейського НПУ в цих умовах;

2) вчити курсантів аналізувати комплекс факторів (топографічних, тактичних тощо) в цілому і на цій основі обґрунтовано (деколи, нестандартно) приймати рішення, впливати на ситуацію чи самого правопорушника під час

використання на заняттях спеціальних ділових (рольових) ігор, шукати індивідуальні резерви кожного правоохоронця для покращення результату;

3) формувати вміння (здатності) мислити образно, критично уявляти (прогнозувати) події чи поведінку злочинця, а також моделювати (планувати) можливі безпечні особисті прийоми щодо випередження дій озброєного злочинця, вміти розподіляти власні фізичні сили та мобілізувати потенційні можливості у конкретних умовах професійної діяльності;

4) на заняттях з тактико-спеціальної та спеціальної фізичної підготовки активно впроваджувати в освітній процес різноманітні ускладнені умови, ставити перед курсантами завдання, вирішення яких неможливе без творчого підходу за принципом «від навичок до творчості» (наприклад, виконання прийому затримання за коротший проміжок часу або іншим способом (з використання допомоги товариша));

5) удосконалювати вміння сприймати динаміку подій на місці правопорушення, слідкувати і реагувати на всі її зміни, одночасно виконуючи при цьому цільову конкретну технічну дію (вміння імпровізувати, застосовувати для цього мультимедійні технології тощо);

6) активно використовувати дієву мотивацію при підготовці поліцейського до застосування заходів фізичного впливу (наприклад, повідомлення інформації про психологічний портрет злочинця, наявність заручників тощо), підвищувати рівень сформованості позитивних компонентів емоційного стану курсанта (рішучості, вольових якостей, впевненості у правоті своїх дій), в тому числі і при виконанні групових завдань;

7) визначати потенційні можливості рухових здібностей курсанта (наприклад, сили, спритності) і на цій основі підбирати й удосконалювати для нього оптимальні індивідуальні прийоми рукопашного бою для припинення правопорушення та затримання особи [8, с. 17-21].

Висновки. Розглянувши специфічні особливості фахової правоохоронної діяльності поліцейського, ми вважаємо, що створюючи у процесі навчання курсантів відповідні педагогічні умови для цілеспрямованого впливу на формування зазначених компонентів їх професійно важливих якостей, можливо суттєво покращити спеціальну фізичну підготовку працівників поліції, і таким чином, сприяти ефективному становленню особистості професіонала НПУ в сучасних умовах.

Аналіз стану та пошуку шляхів вирішення проблеми інтенсифікації освітнього процесу підготовки поліцейських свідчить про її актуальність, потребу ширшого впровадження в практику діяльності ЗВО МВС України, що дасть змогу підвищити не тільки практичну спрямованість навчання, а й головне – якість підготовки фахівця НПУ, сприятиме розвитку і формуванню важливих особистісних якостей особистості правоохоронця.

До основних педагогічних засобів, котрі позитивно впливатимуть під час занять зі спеціальної фізичної підготовки на формування психологічної стійкості поліцейського до впливу зовнішніх небезпек, доцільно, на наш погляд, віднести: 1) застосування типових і неординарних екстремальних ситуацій для вирішення правоохоронцями, а також відпрацювання алгоритмів

дій (поведінки) працівника поліції в цих умовах; 2) розвиток вмінь курсантів аналізувати та систематизувати комплекс факторів на місці події в цілому і на цій основі обґрунтовано приймати рішення по справі; знаходити в кожному правоохоронцю індивідуальні резерви для покращення досягнутого ним результату; 3) формування у поліцейських здатності мислити критично та діяти конструктивно, прогнозувати події та випереджати дії злочинців; 4) активне впровадження в освітній процес різноманітних ускладнених умов при виконанні завдання (фактори часу, відсутність достатнього обсягу інформації, потреба інтенсивних дій тощо); 5) удосконалення вмінь сприймати динаміку подій на місці правопорушення при одночасному виконанні конкретної технічної дії (цільового завдання); 6) активне використання дієвої мотивації та формування стійких позитивних компонентів емоційного стану курсанта; 7) визначення потенційних можливостей рухових здібностей правоохоронця, здійснення на цій основі підбору й удосконалення в нього оптимальних індивідуальних прийомів припинення правопорушення (затримання особи тощо).

Список літератури

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII (із змінами в редакції від 20.03.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19> (дата звернення: 02.05.2020).
2. Плиско В.И. Формирование у сотрудников устойчивого психомоторного состояния к внешним проявлениям опасности. Киев: РИО МВД Украины, 1991. 128 с.
3. Плиско В.И. Защитные действия при нападении преступника, вооруженного ножом. Киев: РИО МВД УССР, 1989. 64 с.
4. Ануфрієв М.І. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників ОВС / Ануфрієв М.І., Бутов С.Є., Гіда О.Ф., Решко С.М. : навч. посібник / заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва та Є.М. Мойсєєва. К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2003. 338 с.
5. Горбачевський В.Я. Тактика дій працівників ОВС в екстремальних ситуаціях та правові основи застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї / Горбачевський В.Я., Сачаво А.Г. : посібник. К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2001. 24 с.
6. Кость М., Алембець М. Психологічна підготовка курсантів МВС під час занять з вогневої підготовки. *Удосконалення фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки курсантів ВНЗ МВС України* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Івано-Франківськ, 2005. Івано-Франківськ, 2005. С. 127-131.
7. Максимов С., Запорожанов О. Підготовка до дій в екстремальних ситуаціях засобами спеціальної фізичної підготовки. *Удосконалення фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки курсантів ВНЗ МВС України* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Івано-Франківськ, 2005. Івано-Франківськ, 2005. С. 163-165.
8. Вайда Т.С., Топал В.В. До питання фізичної готовності працівників Національної поліції України до ефективних дій в екстремальних умовах.

Теорія і методика виховання : Науково-педагогічний вісник. Вип. 5. Херсон:
Видавець Грінь Д.С., 2015. С. 17-21

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ

Васенко М. П.

студентка групи ПОІз-23Б
Дрогобицького державного
педагогічного університету
імені Івана Франка

Стаття присвячена інтеграції уроків математики з уроками екологічного та валеологічного змісту, а також формування природничих та здоров'я зберігаючи компетенцій на уроках математики у початковій школі.

Актуальність дослідження. Учні початкової школи радіють і сонячному зайчику, і першій весняній квітці і комасі, що прокинулася від зимового сну, ластівці, що прилетіла з далеких країв; їх приваблює таємничий ліс, зачаровує грайливий струмок і тихе плесо річки.

Однак відчуття краси, розуміння природи не приходить саме собою. Його необхідно виховувати з раннього дитинства, коли інтерес до довкілля особливо великий. Розпочинаючи цю роботу з 1 класу, треба прагнути викликати в дітей допитливість, а згодом стійкий інтерес до природи і на цьому ґрунті – відповідальне ставлення до всього живого, що просить нашої допомоги, захисту й любові.

На жаль, багато людей не цінують природу і готові знищувати її заради особистого комфорту, грошей і інших цілей. Вони не усвідомлюють, що природа – це наше багатство, і дуже важливо жити в гармонії і порозуміння з природою.

Об'єкт дослідження – екологічне та валеологічне виховання молодших школярів на уроках математики.

Предмет дослідження – забезпечення екологічного та валеологічного виховання молодших школярів на уроках математики у початковій школі.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати забезпечення екологічного та валеологічного виховання молодших школярів у процесі вивчення математики.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

- виховання соціально активної особистості, яка усвідомлює свою належність до різних елементів природного середовища, здатна мислити, бережливо ставиться до природи, людей і самого себе;
- формування на доступному рівні цілісної природничо-наукової картини світу, що охоплює систему знань, яка відображає закони і закономірності природи та місце в ній людини;

- забезпечення єдності інтелектуального та емоційного сприйняття природи з практичною природоохоронною діяльністю;
- засвоєння традицій українського народу у відносинах людини з природою.

Виклад основного матеріалу . Щодо інтеграції уроків математики та екології, слід зазначити такі завдання :

- розкриття математичних закономірностей через вступні бесіди вчителя відповідно до теми уроку;
- з'ясування ролі математики в розв'язуванні екологічних проблем;
- складання графіків і діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу;
- аналізу прикладів економного та ефективного використання природних ресурсів,
- розкриття математичних закономірностей певних явищ природи.

Вчитель проаналізувавши зміст уроку, завжди знайде місце для повідомлення природничої інформації і одного разу згадає загадку іншого прочитає вірш, ще іншого – повідомить про цікаву рослину чи тварину, про яку йдеться в задачі. А в результаті не тільки розширюються знання дітей, а й створюються особливий емоційний фон, що посилює виховний вплив на учнів.

Ось зразки таких задач:

1. Шпаки за день приносять у гніздо близько 800 комах . пташенят треба годувати 22 дні . Скільки шкідливих комах з'їдають шпаченята одного гнізда?
2. Щоб врятувати дерево від гусениць , на стовбурі вирізають смужку кори і утворене кільце намащують спеціальним клеєм . За годину лісник зробив на деревах 37 кілець . а його син –на 15 кілець менше . Скільки дерев вони окільцювали?
3. 1500 видів рослин зустрічається на Львівщині .40 видів рослин обласні занесено до Червоної книги України . Яку частину становлять рослини , що охороняються законом?
4. На земній кулі зареєстровано 500 видів рослин , котрі живляться комахами . на Львівщині зустрічається 5 видів таких рослин . На скільки на земній кулі таких рослин більше ?
5. Одне дерево освіжає повітря , як 10 кондиціонерів . Скільки кондиціонерів замінять 18 дерев , посаджених випускниками школи?

Щодо інтеграції уроків математики та валеології слід визначити такі напрямки :

- Позитивна мотивація діяльності на уроках
 - Розв'язання задач з валеологічним змістом
 - Врахування індивідуальних стилів та можливостей учіння учнів
 - Забезпечення на уроці умов для рухової активності учнів, гімнастики для очей, пауз психоемоційного розвантаження, використання парт – конторок і опорно – зорових сигналів
 - Використання прийомів ейдетики на уроках математики

• Рефлексивність уроку

Розв'язання задач з валеологічним змістом або використання статистичних методів аналізу.

Задачі валеологічного змісту сприяють розширенню життєвого досвіду учнів, формуванню в учнів необхідних знань і умінь спрямованих на збереження і розвиток їх індивідуального здоров'я, націлюють на здоровий спосіб життя та культуру харчування, допомагають прийняттю валеологічно обґрунтованих рішень, наповненню діяльності особистісним смислом для учнів (формування фізичного, соціального, психічного здоров'я).

Можна використовувати такі задачі:

1. Діти, які палять, скорочують собі життя на . На скільки років зменшують своє життя такі діти, якщо середня тривалість життя 56 років?
2. Після паління однієї цигарки в кров надходить 3 міліграми нікотину. Скільки нікотину надійде в кров, якщо людина випалить 14 цигарок?
3. Дослідники встановили, що до $\frac{1}{4}$ робочого часу йде на паління. Робочий день триває 8 годин. Скільки робочого часу губиться через паління?
4. Відомо, що в середньому $\frac{1}{2}$ курців страждають на захворювання легенів. Знайдіть кількість хворих, якщо у нашому мікрорайоні палять приблизно 900 людей.
5. Довжина шлунку у немовляти 5см, а в однорічної дитини на 4см більша. Яка довжина шлунку в однорічної дитини?

Висновок. Екологізація та валеологізація математики та інших предметів є гарантом екологічної безпеки ХХІ століття, адже саме тут формується майбутня особистість в практичній діяльності якої екологічний підхід повинен бути визначальним.

Екологічне та валеологічне виховання на уроках математики сприяє:

- підвищенню інтересу до математики та активізації пізнавальної діяльності;
- розвитку розумових здібностей, пам'яті, логічного і критичного мислення, інтуїції, уваги, уяви, інформаційної культури;
- формуванню первинних умінь доказово міркувати і пояснювати свої дії, математизувати реальні ситуації;
- оволодінню учнями системою математичних знань, умінь і навичок, необхідних у повсякденному житті та достатніх для успішного оволодіння іншими предметами;
- ознайомленню дітей з математикою як особливим методом світопізнання;
- розуміння ними зв'язку математики з дійсністю, уявленням про математичне моделювання, розвитку наукового світогляду.

Список використаної літератури:

1. Богданович М.В. Методика розв'язування задач у початковій школі. – К.: Вища школа, 1990. -183 с.

2. Державний стандарт початкової загальної освіти . - Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/
3. Колесник М. О. Форми, засоби та методи екологічного та валеологічного виховання учнів / О. Колесник // Екологічний вісник. - 2006. - №3. - С. 15
4. Концепція Нової Української Школи -2017 – Режим доступу : <https://www.slideshare.net/tsnua/ss-70132344>
5. Нікуліна О. Д. Екологічне виховання молодших школярів у процесі вивчення математики [Електронний ресурс] / О. Д. Нікуліна // [Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки.](#) - 2012. - № 22(5). - С. 26-32. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2012_22\(5\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2012_22(5)_6)

СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО ФАЗИ ПЕРЕБІГУ ТА ДІАГНОСТИКУ ХРОНІЧНОЇ МІЄЛОЇДНОЇ ЛЕЙКЕМІЇ

Видиборець С. В.

д. мед. н., професор
Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика

Хронічна мієлоїдна лейкемія (ХМЛ) – це мієлопрліферативний процес, який виникає внаслідок лейкемічної трансформації поліпотентної стовбурової клітини і характеризується залученням у процес гранулоцитарно-моноцитарного, еритроїдного, мегакаріоцитарного паростків кровотворення, а також В-клітин і частково Т-лімфоцитів. ХМЛ займає до 20 % серед усіх лейкемій, щорічна захворюваність становить 1-1,5 на 100000 населення і лишається практично стабільною. Чоловіки хворіють трохи частіше за жінок (55-60 % хворих). Половина пацієнтів хворіє у віці від 30 до 50 років [1].

Найвірогіднішими факторами, що зумовлюють виникнення лейкемій, в тому числі і ХМЛ, в даний час вважаються: 1 – хромосомні аномалії; 2 – іонізуюче опромінення; 3 – токсичний вплив забрудненого оточуючого середовища та хімічних речовин, в тому числі і деяких лікарських засобів; 4 – передуючі захворювання кровотворної системи [2]. Підтвердженням клонового походження ХМЛ є існування маркерної для цієї патології філадельфійської Ph'-хромосоми – транслокація t 9:22, внаслідок чого утворюється ген BCR-ABL, що відіграє провідну роль у патогенезі захворювання. Химерний ген BCR-ABL та гібридна bcr/abl мРНК синтезує білок р 210, який має підвищену тирозин-кіназну активність та призводить до порушення регуляції клітинного циклу, блокаді апоптозу, спричиняючи дисбаланс процесів проліферації та диференціації клітин [3].

Клінічна картина ХМЛ та прогресуючий характер зумовлює три фази розвитку захворювання. Хронічна фаза супроводжується проліферацією клітин – попередниць мієлопоезу у кістковому мозку (КМ) та підвищеним вмістом нейтрофілів і тромбоцитів у периферичній крові. У бластних клітинах КМ виявляється тільки одна хромосомна транслокація – Ph'-хромосома. Спостерігається адекватна відповідь на стандартну цитостатичну терапію [1-3].

Слід зазначити, що виділяють початкову (ранню хронічну) стадію ХМЛ, котра характеризується посиленням мієлопоезом зі збільшенням кількості лейкоцитів у ПК до $15\text{-}30 \cdot 10^9/\text{л}$, і тільки окремі клітини КМ мають Ph'-хромосому, проте цю стадію виявити практично неможливо.

Фаза акселерації характеризується появою більше 10 % бластних клітин у ПК або загальним вмістом бластів і промієлоцитів більше ніж 30 %, тромбоцитопенією менше $100 \cdot 10^9/\text{л}$. У КМ в цей час бластних клітин виявляється більше 12 %, сума еозинофілів та базофілів складає більше 15 %. Цитогенетичні дослідження фіксують додаткову Ph'-хромосому, трисомію 8 пари, ізохромосомія довгого плеча 17 хромосоми. Захворювання не

контролюється попередньо призначеною хіміотерапією (ХТ) - мієлосан, гідроксисечовина. Виникає необхідність призначення нового або підвищення дози призначаємого цитостатичного препарату для отримання позитивного ефекту. Спленомегалія, під впливом ХТ, не зникає, розвивається фіброз КМ. Зберігаються немотивоване підвищення температури тіла, оссалгії.

У період акселерації подвоєння кількості лейкоцитів відбувається менше ніж за 20 діб, прогресивно підвищується кількість клітин у КМ, можливі остеодеструкції та периостальні інфільтрати.

Фаза бластної кризи (БК) характеризується підвищенням (більше 30 %) бластних клітин у периферичній крові та кістковому мозку, утворенням екстрамедулярних вогнищ лейкемічного росту. При імунофенотиповому дослідженні ПК та КМ виявляються клітини, які несуть на собі як мієлоїдні так і лімфоїдні маркери, що дає підставу поділу БК на варіанти: лімфоїдний (CD^{+10} , CD^{+19} , CD^{+22} , HLA-DR); мієлоїдний (CD^{+15} , CD^{+116} , HLA-DR); змішаний (CD^{+10} , CD^{+19} , CD^{+22} , CD^{+15} , CD^{+116} , HLA-DR); примітивний (CD^{+33} , CD^{+34} , HLA-DR); недиференційований (відсутність експресії антигенів); еритроїдний. Тривалість життя хворих у бластній кризі не перевищує 6 місяців.

Критерії діагностики хронічної фази ХМЛ. Периферична кров: лейкоцитоз $> 30,0$ Г/л зі зсувом у лейкограмі; морфологія гранулоцитарних клітин нормальна, диспластичних гранулоцитів < 10 %; збільшення частки базофілів та еозинофілів (базофільно-еозинофільна асоціація); зниження до повної відсутності перекисної активності лужної фосфатази нейтрофілів (ПАЛФН < 10 умовних одиниць); рівень тромбоцитів, як правило, нормальний або підвищений, але $< 10000 \cdot 10^9$ /л.

Кістковий мозок: гіперплазія гранулоцитарного паростка гемопоезу зі зсувом вліво; гіперплазія мегакаріоцитарного апарату, мегакаріоцити частіше з багатолопатними ядрами, рідко - одноподібні мікроформи; редукція еритроцитарного паростка, лейкоцитарно-еритроцитарний індекс > 10 ; наявність Рb'- хромосоми в клітинах мієло - та лімфопоезу; наявність онкогена *Bcr-abl*; в гістологічних препаратах - гіперплазія гемопоетичних клітин зі скороченням жирового депо, наявність ретикулінового фіброзу, гіпермегакаріоцитоз (у термінальній стадії часто - колагеновий фіброз).

Критерії діагностики фази акселерації ХМЛ: зростання кількості лейкоцитів, незважаючи на лікування, яке проводиться; гарячка понад $38,5^{\circ}\text{C}$ протягом тижня без ознак інфекції; втрата маси тіла понад 2 кг протягом 30 днів; зниження кількості тромбоцитів понад 50 % початкового рівня протягом 30 днів; прогресивне зниження рівня гемоглобіну нижче $100,0 \cdot 10^9$ /л; прогресивне зниження рівня селазінки; збільшення кількості бластів більше 10 % у периферичній крові або кістковому мозку; збільшення базофілів у периферичній крові > 20 %; поява додаткових цитогенетичних аномалій (подвоєння Ph \backslash +8,+19, -7, ізо 17).

Окрім перелічених пунктів, критеріями акселерації можуть також бути: прогресивний тромбоцитоз понад $1000,0 \cdot 10^9$ /л; - поява псевдопельгерівської

аномалії гранулоцитів або поява в периферичній крові еритрокаріоцитів; подвоєння кількості лейкоцитів протягом 5 днів на фоні безперервного лікування.

Критерії діагностики бластної кризи ХМЛ: кількість бластів і промієлоцитів периферичної крові $>30\%$; кількість бластів і промієлоцитів у кістковому мозку $>50\%$ всіх ядерних елементів; цитологічно або гістологічно підтверджені екстра медулярні бластні інфільтрати.

За допомогою цитологічного дослідження виділяються наступні підваріанти бластної кризи: мієлобластний з нейтрофільною або базофільною диференціацією, мегакаріобластний, промієлоцитарний гіпергранулярний, монобластний, еозинофільний, еритробластний, гібридні варіанти (бласти мають ознаки базофілів або мастоцитів).

Принциповим є визначення лінійного детермінування бластних клітин (мієлоїдний або лімфоїдний напрям), тому першим етапом встановлення варіанту БК є цитохімічне дослідження бластів крові і/або кісткового мозку.

За цитохімічними ознаками бластну кризу диференціюють на III варіанти: мієлоїдна; лімфоїдна; змішана.

Точніша діагностика варіанту бластної кризи можлива при застосуванні моноклональних антитіл, за допомогою яких визначаються лімфоїдний (підваріанти $CD10^+$, T та B - лімфобластні), мієлоїдний (підваріанти мієломоноцитарний, мегакаріобластний, еритробластний), а також змішаний варіанти БК.

Критерії визначення групи ризику для призначення адекватного лікування: вік хворого; розмір селезінки; відсоток бластних клітин у ПК та КМ; відсоток базофілів у ПК та КМ; наявність або відсутність гіпіртромбоцитозу та тромбоцитопенії; сумарний відсоток бластів і промієлоцитів у КМ та ПК; грануло – мегакаріоцитарний варіант (при гістологічному дослідженні трепанобіоптату кісткового мозку); фіброз III – IV ст. (при гістологічному дослідженні трепанобіоптату кісткового мозку); Ph'- негативний варіант; кількість додаткових відповідно до Ph'-хромосоми цитогенетичних аномалій.

Хіміотерапія (ХТ), метою котрої є використання лікарських засобів для знищення пухлинних клітин або гальмування процесів пухлинної проліферації, призначається з урахуванням категорії ризику.

Виділяють три категорії ризику при ХМЛ: категорія низького ризику – наявність або відсутність однієї несприятливої прогностичної ознаки; категорія проміжного ризику – наявність двох - трьох несприятливих прогностичних ознак; категорія високого ризику – наявність чотирьох і більше несприятливих прогностичних ознак.

Для оцінки ефективності цитостатичної терапії в теперішній час використовують Хюстонські критерії.

Повна гематологічна ремісія: стабілізація кількості лейкоцитів у ПК на рівні $10 \cdot 10^9/\text{л}$; нормалізація лейкограми; нормалізація кількості тромбоцитів – не більше $450 \cdot 10^9/\text{л}$; зникнення усіх клінічних ознак захворювання, в тому числі і спленомегалії.

Часткова гематологічна ремісія: стабілізація кількості лейкоцитів у ПК на рівні $20 \cdot 10^9/\text{л}$; персистуюча спленомегалія.

Цитогенетична ремісія: Відсутність ремісії – Ph`-хромосома визначається у 100 % всіх проаналізованих (не менше 20) метафазах; мінімальна ремісія – Ph`-позитивні метафази складають більше 35 %, але менше 100 %; часткова ремісія – Ph`-позитивні метафази визначені менше ніж у 35 % проліферуючих клітин; повна ремісія – повна елімінація клітин з Ph`-хромосомою; велика ремісія – повна або часткова елімінація Ph`-негативних клітин (більше або дорівнює 65 %).

Таким чином, захворювання на ХМЛ є актуальною проблемою, що не має свого остаточного вирішення. За останні 20 років досягнуті значні успіхи в її діагностиці (а, відповідно, і в лікуванні), але продовжується пошук ефективних критеріїв діагностики і маркерів ефективності лікування.

Література

1. Green JP, Arber DA, Glader B. (eds.) Wintrobe's clinical hematology. Philadelphia: Lippincott Williams&Wilkins. 2014. 2278.
2. Casciato DA. (eds.) Manual of Clinical Oncology. Philadelphia, Baltimore, New York, London, Buenos Aires, Hong Kong, Sydney, Tokio: Lippincott Williams&Wilkins A Wolters Kluwer Company. 2004. 1039.
3. Рукавицын О.А. (ред,) Гематология: национальное руководство. М. : ГЕОТАР-Медиа, 2015. 750.

РОЛЬ БАЗОВИХ ВІДДІЛЕНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧІВ ЦИКЛІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЛІКАРІВ

Видиборець С. В.,

д. мед. н., професор
Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика

Рибальченко В. Ф.,

д. мед. н., професор
Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика

Невірковець А. А.

к. мед. н., доцент
Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика

Одним із головних завдань безперервного професійного розвитку лікарів є розвиток пізнавальної активності слухачів циклів тематичного вдосконалення, стажування, виховання у них вимогливості до себе, бажання і потреби працювати творчо, постійно поповнювати і вдосконалювати свої знання і навички. Вміння лікаря самостійно засвоювати і творчо застосовувати знання на практиці є важливим показником загальної і професійної їх підготовки. Важливість правильно організованої, ефективної самостійної роботи лікарів актуалізують наступні чинники: обсяг інформації, який весь час збільшується, змушує викладачів кафедр орієнтувати лікарів-слухачів циклів на самостійне вивчення частини навчального матеріалу за збереження за собою установчої функції та функції контролю; переконаність у тому, що самостійна робота сприяє розвитку творчого ставлення до знань, спонукає лікарів до поглибленого вивчення теорії, допомагає застосовувати її для вирішення практичних завдань; недостатнє володіння практичними лікарями необхідними прийомами і навичками раціональної організації розумової праці; усвідомлення того, що самостійна робота в процесі навчання формує вміння самостійно здобувати знання, що необхідно не лише під час навчання, а й у подальшій практичній діяльності лікаря. Як показує педагогічний досвід, необхідний подальший розвиток не лише змісту, а й методики організації самостійної пізнавальної діяльності лікаря, опанування ним нових пізнавальних технологій і засобів.

Від організації самостійної роботи лікарів у базових відділеннях багато в чому залежать результати навчання та їх наступна практична діяльність. Самостійна робота лікарів під час навчання є дуже широким поняттям, у тлумаченні якого сформувалися різні підходи, що зумовлено відмінностями в

розумінні суті цього явища. Часто самостійну роботу розглядають як окремий вид навчальних занять поряд з лекцією, семінаром, практичним заняттям тощо. При цьому її суттєвими ознаками вважають обов'язковість заняття у відведений розпорядком занять час, роботу без безпосередньої участі викладача, але за обов'язкового його контролю. За іншою точкою зору, самостійна робота передбачає всю активну розумову діяльність лікарів у навчальному процесі і є внутрішньою основою зв'язку різних видів і форм знань між собою. Вважаючи самостійну роботу лікарів основним методом засвоєння знань, прихильники цього підходу стверджують, що вона охоплює пізнавальну діяльність, яку здійснюють лікарі-слухачі циклу підвищення кваліфікації не лише позааудиторно, а й на лекціях, семінарських заняттях, індивідуальних співбесідах із викладачами, заліках, іспитах тощо. Тобто, самостійна робота, згідно з таким баченням, охоплює всі види і форми навчального процесу.

За своєю суттю самостійна робота у базових відділеннях є активною розумовою діяльністю лікаря-слухача циклу, пов'язаною з виконанням навчального завдання. Наявність завдання і цільової установки на його виконання вважають характерними ознаками самостійної роботи. Завдання, які доводиться вирішувати лікарю в навчальній діяльності, стосуються таких її сфер: засвоєння матеріалу теми, що розглядається на лекції (робота з конспектом лекції, рекомендованою навчальною літературою); конспектування фундаментальних робіт відповідно до програми навчальної дисципліни; розв'язування завдань, проведення лабораторних робіт, експериментів, дослідів тощо; підготовка рефератів, контрольних завдань, фіксованих виступів (доповідей) на семінарських заняттях, клінічних розборах, паталогоанатомічних конференціях тощо. Усі перераховані елементи навчального процесу є самостійною роботою, оскільки лікарів під час навчання здійснюють їх певною мірою індивідуально, в позааудиторний час.

Самостійна робота – це навчальна діяльність лікаря спрямована на вивчення і оволодіння матеріалом дисципліни без безпосередньої участі викладача. Самостійна робота з виконання навчального завдання охоплює наступні етапи. Насамперед, це підготовка лікаря до виконання завдання, теоретичне, психологічне, організаційно-методичне і матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи. Теоретична готовність лікаря полягає у його інтелектуальній підготовленості, тобто у здатності застосувати свої знання для виконання завдання. Практична готовність полягає у здатності оптимально планувати самостійну роботу, вміло використовувати конспект лекцій, підручники, посібники, комп'ютер, розумові операції (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікацію тощо). Психологічна готовність лікаря передбачає наявність у нього мотивів до виконання конкретного завдання. Для того, щоб поставлене перед лікарем, який навчається, завдання стало мотивом його розумової, практичної діяльності, воно повинно бути ним сприйняте. Внутрішнє сприйняття завдання починається із актуалізації мотиву, що спонукає лікаря до виконання поставленого завдання, а відповідно, до організації своєї самостійної роботи. Успіх підготовчого етапу залежить від організаційного, методичного, матеріально-технічного забезпечення

самостійної роботи лікаря (забезпеченість літературою, методичними рекомендаціями, наочними посібниками, інформаційно-комп'ютерною базою тощо). По друге, це безпосереднє виконання навчального завдання. Це найважливіший і найвідповідальніший етап самостійної роботи лікаря, що навчається. Оскільки навчальне завдання найчастіше постає у навчально-пізнавальній формі, то в процесі його виконання беруть участь усі процеси, які забезпечують пізнавальну активність: відчуття, сприйняття, уява, пам'ять, мислення, увага тощо. На ефективність виконання завдання впливають такі особистісні якості, як цілеспрямованість, наполегливість, відповідальність тощо. Третій етап полягає у аналізі виконаного завдання. Є завершальним етапом самостійної роботи. Під час аналізу лікар оцінює (шляхом самоконтролю, іноді – взаємоконтролю) якість і час виконання завдання, ефективність використаних у процесі самостійної роботи методів і засобів.

На ефективність самостійної роботи лікаря у базовому відділенні під час навчання значною мірою впливає керівництво нею викладача, яке охоплює планування самостійної роботи лікарів, формування в них потреб і мотивів до активної, творчої самостійної роботи, навчання лікарів основам самостійної роботи, контроль за виконанням навчальних завдань. Ефективним способом формування у лікарів під час навчання потреб і мотивів до самостійної роботи є розвиток пізнавального інтересу до предмета, який вивчається, процесу оволодіння ним. Діяльність, що має у своїй основі глибокий інтерес не лише до результату, а й до її процесуальних компонентів, найпродуктивніша, адже саме від неї людина має найбільше задоволення. Лікар у цьому разі сам знаходитиме час для предмета, зрозуміло, що викликати інтерес до змісту складових навчальної дисципліни повинен викладач.

Самостійна робота сприяє формуванню і удосконаленню у лікарів під час навчання інтелектуальних якостей, які потім з успіхом будуть застосовуватися на практиці. Вона виховує у лікарів стійкі навички постійного поповнення своїх знань, самоосвіти, сприяє розвитку працелюбності, організованості й ініціативи, випробовує базові знання, перевіряє волю, дисциплінованість і т.д. Під час самостійної роботи лікарі вивчають, конспектують літературні першоджерела, за потребою повторно перечитують їх окремі розділи, звертаються до відповідних довідників та словників. Все це сприяє глибокому осмисленню навчального матеріалу, виробляє у лікарів цілеспрямованість у здобутті знань, самостійність мислення.

Організація і методика самостійної роботи під час навчання мають бути підпорядковані певним вимогам. Насамперед, це розвиток мотиваційної установки у лікарів. Умовою будь-якої цілеспрямованої діяльності є установка – готовність до певної активності, виникнення якої безпосередньо залежить від наявності в людини потреби і від об'єктивної ситуації задоволення цієї потреби. Установка відчутно впливає на характер і результати діяльності лікарів під час навчання, сприяє підвищенню ефективності дій, активізує мислення, пам'ять, робить сприйняття точнішим, увагу більш зосередженою, спрямованою на об'єкт пізнання. Лікар має виробити в собі внутрішню потребу в постійній самостійній роботі.

Наступною вимогою до самостійної роботи є систематичність і безперервність. Тривала перерва у роботі з навчальним матеріалом негативно впливає на засвоєння знань, спричинює втрату логічного зв'язку з раніше вивченим. Відсутність систематичності самостійної роботи унеможливорює досягання високих результатів у навчанні, тому лікар повинен звикнути працювати над навчальним матеріалом постійно, навіть після закінчення курсів.

Послідовність у самостійній роботі забезпечує чітку упорядкованість, черговість етапів роботи. Не закінчивши вивчення однієї теми чи монографії, не доцільно братися за іншу. Розкиданість і безсистемність читання породжують поверховість знань, унеможливлюють тривале запам'ятовування прочитаного. При читанні конспекту лекцій, монографії, підручника, навчального посібника не повинно залишатися нічого нез'ясованого.

Має значення і правильне планування самостійної роботи, раціональне використання часу. Чіткий план допоможе раціонально структурувати самостійну роботу, зосередитися на найсуттєвіших питаннях. Успіху сприятиме використання відповідних методів, способів і прийомів роботи.

Основними формами керівництва самостійною роботою лікарів є визначення програмних вимог до вивчення дисципліни, орієнтування лікарів у переліку літератури, організація спеціальних занять з методики вивчення наукової та навчальної літератури, прийомів конспектування, підготовка навчально-методичної літератури, рекомендацій, пам'яток тощо. Удосконалення у лікарів навичок самостійної роботи з навчальним матеріалом, науковою і навчально-методичною літературою належить до першочергових завдань післядипломної підготовки лікарів.

За великого навчального навантаження, дефіциту часу важливе значення для лікаря під час навчання має раціональне планування самостійної роботи. План допомагає правильно розподіляти, економно використовувати свій час. Обґрунтування обсягу, змісту, послідовності роботи впродовж певного часу надає самостійній роботі цілеспрямованості, творчого характеру. Економії часу сприяють знання основ комп'ютерної грамотності, бібліографії, системи забезпечення обов'язковою літературою, вміння працювати з нею.

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД В ОСВІТІ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Владимирова А. Л.,

кандидат педагогічних наук
доцент, Херсонського державного університету, Україна

Голінська Т. М.,

кандидат педагогічних наук
доцент, Херсонського державного університету, Україна

Сєдіна К. Ю.

студентка 4 курсу
Херсонський державний університет, Україна

Дошкільне дитинство – це сприятливий період адаптації дитини до навколишнього світу, здобуття нею соціального досвіду, оволодіння навичками спілкування. У дошкільному віці діти опановують загальноприйняті норми і правила поведінки, знаходять собі друзів, приміряють соціальні ролі [2].

Однією з основних ліній всебічного розвитку дошкільників на сучасному етапі є процес культурного виховання особистості.

На сучасному етапі розвитку дошкільної педагогіки одним із пріоритетних питань виступає художньо-естетичне виховання дітей, яке хвилює багатьох педагогів, психологів, батьків. Інтерес до даної проблеми обумовлений тим, що реалізувати особистісно-зорієнтовану модель виховання, в основі якої лежить інтегрований підхід до зростаючої особистості, на який так наголошується у сучасних освітніх програмах розвитку і виховання дітей дошкільного віку, просто неможливо без використання інтегрованого підходу під час освітнього процесу в сучасному закладі дошкільної освіти.

Естетичне виховання дітей у дошкільній установі здійснюється в різних формах залежно від принципу керівництва їхньою діяльністю, способу об'єднання дошкільників, виду діяльності [5].

Важливим для дітей дошкільного віку є стимуляція творчої активності, що забезпечить розвивальне середовище. Для цього необхідно створення сприятливих педагогічних умов. Щоб дитина проявила природне прагнення до творчості, необхідно підготувати розвивальні завдання і не гальмувати прояви самостійної активності дитини критичними зауваженнями.

Показниками успішного естетичного розвитку дитини є: - прояв інтересу до літературного, музичного, танцювального, театрального-ігрового мистецтва;

- емоційне сприйняття творів мистецтва; - заохочення до творчої діяльності в різних видах мистецтва; - самостійне звертання до набутого літературного, пісенного, танцювального, театрального-ігрового мистецтва; - вміння

співпрацювати з однолітками і дорослими в процесі різної мистецької діяльності; - задоволення від спілкування із різними видами мистецтв; - заохочення батьків до музично-художнього розвитку своїх дітей.

«Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, європоцентричність, пробудження громадянської і громадської ініціативи, виникнення різних громадських рухів, розповсюдження волонтерської діяльності, які накладаються на технологічну і комунікативну глобалізацію, міграційні зміни всередині суспільства, ідентифікаційні і реідентифікаційні процеси в особистісному розвитку кожного українця, відбуваються на тлі сплеску інтересу і прояву патріотичних почуттів і нових ставлень до історії, культури, релігії, традицій і звичаїв українського народу.

Тому нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. При цьому потрібно враховувати, що Україна має древню і величну культуру та історію, досвід державницького життя, які виступають потужним джерелом і міцним підґрунтям виховання дітей і молоді. Вони уже ввійшли до освітнього і загальновиховного простору, але нинішні суспільні процеси вимагають їх переосмислення, яке відкриває нові можливості для освітньої сфери» [3].

К. Крутій зазначає, що «Інтегроване навчання дітей дошкільного віку – це процес, побудований на посиленні взаємозв'язків усіх його компонентів (змісту освітніх напрямів, що відображає в тій чи іншій мірі цілісну картину Всесвіту в його природних взаємозв'язках і взаємозалежностях), і спрямований на розвиток і виховання особистості дитини за допомогою формування знань, умінь і навичок [8].

За висновками Г. Шевченко та Б. Юсова, ефективною і креативною освітньою технологією слід назвати інтеграцію різних видів мистецтва - як один з найрезультативніших способів вирішення багатьох проблем мистецької освіти, естетичного виховання і творчого розвитку особистості. Ця освітня технологія базується на положеннях сучасної педагогічної концепції про взаємодію та інтеграцію мистецтв у поліхудожньому розвитку дітей, інтеграція мистецтв стимулює творчу діяльність та створює оптимальні умови як для охоплення творчим процесом всього учнівського колективу, так і для самореалізації кожної окремої особи; ефективно формує усвідомлення різних функцій мистецтва та його цілісності й певною мірою синкретичності [1].

С. Коновець доводить, що для реалізації поставлених завдань у системі художньо-естетичного виховання дітей дошкільного віку на інтегрованих заняттях повинні бути включені літературні твори, твори художників і композиторів.

Технологія взаємодії та інтеграції різних видів мистецтва передбачає: - використання декількох видів мистецтва одночасно (як у комплексі, так і на заняттях з окремих видів мистецтв); - здійснення комплексного підходу, що не ототожнюється з міжпредметними зв'язками; - урахування так званих «вікових критичних зон», тобто зміна змісту художньо-творчої діяльності залежно від вікових особливостей дітей; - поєднання індивідуальної художньо-творчої діяльності з колективною поліхудожньою творчістю [6, с. 40 – 41].

І. Лернером запропоновані системи загальних дидактичних методів навчання, використовувані на інтегрованих заняттях. Вони класифіковані по характеру діяльності:

- інформаційно-рецептивний метод – спрямований на організацію й забезпечення сприйняття, запам'ятовування дошкільниками готової інформації;
- репродуктивний метод – спрямований на закріплення, зміцнення, поглиблення знань, способів оперування знаннями: засвоєння способів діяльності, суть і зразок яких уже відомий;
- евристичний метод – спрямований на операційне або поетапне навчання елементам і процедурам творчої діяльності;
- дослідницький метод – припускає самостійне рішення цілісних завдань [4, с. 77].

Діяльність дітей, що пов'язана із мистецтвом, повинна бути невимушеною, радісною, творчою, ініціативною. Чим більше часу приділяється на художньо-естетичний розвиток дитини, тим краще її вміння й навички.

За нашими спостереженнями було з'ясовано, що реалізація інтегрованого підходу в художньо-творчій діяльності дошкільників в умовах закладів дошкільної освіти відбувається у різних напрямках: плануються різні види музично-художньої діяльності – літературна, музична, зображувальна, театральна-ігрова, але синтез мистецтв в більшій мірі просліджується під час свят і розваг.

С. Коновець зазначає, що «Методику «поліхудожньої освіти» було названо сміливим «кроком у майбутнє», оскільки взаємодія та інтеграція різних видів мистецтва, що стала її основним засобом, уможливила системне формування у свідомості особистості картини цілісності та гармонії навколишнього світу і стала найбільш результативним механізмом їхнього творчого розвитку. І хоча сьогочасна певна демократичність у вирішенні багатьох освітянських проблем в Україні дозволяє використовувати у педагогічній практиці всі згадані методики навчання образотворчого мистецтва, все ще недостатньо досліджуються проблеми використання взаємодії та інтеграції мистецтв саме у галузі мистецької освіти і практично відсутні теоретичні й методичні роботи стосовно впровадження інтеграції як ефективної освітньої технології у практику вищих навчальних закладів України» [7, с. 30].

Б. Юсов, досліджуючи проблему інтеграції як інноваційного педагогічного засобу доводить, що «інтеграція – це розкриття внутрішньої спорідненості різноманітного художнього прояву, та переклад, перетворення заданої художньої форми в іншу модальність – фарби в звук, звуку – в простір, простору – у віршований рядок» [10].

Отже, в освітньому процесі закладу дошкільної освіти у дітей мають системно формуватися творчі та виконавські уміння та навички, характерні для кожного окремого виду мистецької діяльності. З музичного мистецтва це: формування вокальних та хорових навичок, набуття елементарних акторських та хореографічних умінь під час театралізацій, інсценізацій, рольових ігор, рухів під музику тощо. Водночас, в контексті інтегрованого навчання відбувається формування поліхудожніх умінь та якостей (здатність до

порівняння мови різних видів мистецтва, відтворення різних явищ через музичні інтонації, малюнок, рух, жест, «оживлення» творів образотворчого мистецтва, візуалізація музики тощо). Формування кожного з вищезазначених мистецьких умінь потребує особливого фахового педагогічного підходу [9, с. 8].

Таким чином, інтегративний підхід в освіті є засобом формування творчості у дітей, що надасть можливість для прояву їхньої активності та самостійності. Важливою частиною у вихованні особистості є естетичний розвиток, мета якого – формування у дітей здатності сприймати і розуміти прекрасне у природі, сім'ї, суспільних відносинах, у мистецтві.

Список літератури

1. Взаимодействие и интеграция искусств в полихудожественном развитии школьников: [сб. науч. ст.] / под ред. проф. Г. П. Шевченко и проф. Б. П. Юсова. - Луганск : ЛППИ, 1990. - 180 с.
2. Дубровина М. Готовність до школи / За редакцією М. Дубровиної. - К., 2005. – 289 с.
3. Інструктивно-методичні рекомендації «Про організацію освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2016/2017 навчальному році» [Електронний ресурс] / МОН України. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/51660/>
4. Климова Е.П. «Художественно-эстетическое развитие дошкольников. Интегрированные занятия» Волгоград. 2007. - 77 с.
5. Козлова С.А. Дошкільна педагогіка: Учеб. посібник для студ. сред. пед. учеб. закладів. / С.А. Козлова, Т.А. Куликова - М.: Видавничий центр «Академія», 2002. - 416 с.
6. Колосок В.И. Исследование психологических механизмов чувства тембра как эмоциональной музыкальной способности //Психология одаренности: проблемы, структура, показатели / Сб. статей. Украинский центр творчества детей и юношества, 1996. / В.И.Колосок. – С. 75-78.
7. Коновець С.В. Естетичні та етичні засади оптимізації професійної діяльності викладачів образотворчого мистецтва вищих навчальних закладів : посібник / С.В. Коновець. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. -148 с.
8. Крутій Катерина. Інтеграція в дошкільній освіті як інноваційне явище, або Що треба знати про інтеграцію /Катерина Крутій //«Дошкільне виховання», 2018, №7, С.3
9. Музично-естетична освіта і виховання в закладах освіти області у 2019–2020 навчальному році : інструктивно-методичний лист / Укл. Т. В. Кібалова. – Миколаїв : ОППО, 2019. – 52 с.
10. Юсов Б.П. Современное направление в теории и практике развития художественного восприятия школьников. Всесоюзная межмузейная конференция «Музей и дети»./ Б.П.Юсов. – Ташкент, 1982. – С. 4-12.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРЕВЕНТИВНИХ ФУНКЦІЙ ЕСТЕТОТЕРАПЕВТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ПРИРОДНИХ УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Владимирова А. Л.,

кандидат педагогічних наук
доцент, Херсонський державний університет, Україна

Голінська Т. М.

кандидат педагогічних наук
доцент, Херсонський державний університет, Україна

Сучасне життя кожного дня стимулює людину бути здоровою, активною, цілеспрямованою, креативною.

Пошук оптимальних шляхів удосконалення педагогічної роботи в періоді наступності роботи закладів дошкільної освіти й школи передбачає не тільки взаємний обмін досвідом і подальше формування у дітей інтересу до навчальної діяльності, а й актуалізацію превентивних функцій естетотерапевтичних засобів у природних умовах освітнього процесу.

Превентивний (лат. *praeventus*) - попереджувачий; запобіжний [5, с. 312].

Головна мета естетотерапевтичної діяльності – «не лікування патологій, а попередження можливих відхилень, актуалізація превентивних функцій» в освітньому процесі [3, с. 31].

Осмислення мистецтва в якості духовно-практичного явища культури відкриває нові перспективи для з'ясування світоглядної спрямованості мистецтва, визначення конкретних зв'язків художньої творчості з емпіричними формами людського буття, практичним свідомим [11].

«Мистецтво творчо відображає динамічні зміни буття і тим самим здатне поглибитись у процес безпосередніх взаємовідносин людини зі світом, оперативно виявити нерозкриті тенденції і симптоми. Цей момент дуже важливий в художньому, духовно-практичному освоєнні світу, хоча в даному випадку велику роль грає характер художнього узагальнення, здатність мистецтва долати обмеженість емпіричного досвіду, його неусвідомленість і не виборність» [2].

Естетотерапевтичні лікувальні засоби мистецтва привертають увагу лікарів, психотерапевтів, вчителів, вихователів та інших верств населення.

Опанування вихователями закладів дошкільної освіти та вчителями початкової школи потужними психотерапевтичними прийомами, формами й видами естетотерапевтичної роботи дозволить цілеспрямовано й свідомо будувати освітній процес на основі особистісно-орієнтованого підходу, пізнання особистісної своєрідності кожної дитини, відчуття їхньої неповторності.

Вперше на лікувальні можливості мистецтва звернули увагу піфагорійці, які вперше вжили поняття катарсис (грец. katharsis – очищення) і розглядали мистецтво як засіб очищення душі, викликане естетичними емоціями.

«Платон пов'язує катарсис з «очищенням душі» від «думки» (doxa), що дозволяє їй піднятися до істинного знання. В роботах Арістотеля («Поетика», «Нікомахова етика», який співвідніс катарсис із страхом та стражданням. Переживання трагедії як в реальному житті, так і в театрі, завдяки страху, стражданню, співчуттю дозволяє пережити катарсичний стан, морально очиститись і самоудосконалитись» [3, с. 380].

Доба Відродження і Просвітництва є переломними періодами для етико-естетичних поглядів людини. В цей час людство сприймає й переживає мистецькі твори в ракурсі власних морально-етичних запитів (В. Маджі, Ф. Буоналічі, Л. Кастельветр, Г. Гегель, А. Шопенгауер та ін.).

Термін «лікування мистецтвом» у 1938 році увів у вживання британський лікар і художник Адріан Хілл, який лікувався від туберкульозу на курорті Мідхерст. В процесі лікування він багато малював і виявив, що творчість знижує психологічну напругу і є запорукою доброго настрою. Як лікар, він вводить цей метод у практику і з'ясовує, що саме лікування засобами мистецтва є ефективними. Це допомагає багатьом солдатам, що повернулися з війни, а також дітям, вивезеними з нацистських таборів під час Другої світової війни. Незабаром його методи були опубліковані в книзі «Мистецтво проти хвороб».

Одним із лікувальних засобів мистецтва виступає арт-терапія, яка суттєво змінює спосіб життя людини та проникає в кожну сферу її життєдіяльності. Термін «арт-терапія» увів у 1942 році Адріан Хілл. На сучасному етапі цей термін трактується як «лікувально-профілактична й корекційна діяльність з використанням мистецтва або складова психотерапії, складний синтез галузей наукових знань – педагогіки, психології, мистецтва, медицини, ергономіки» [3, с 29].

Питання дитячої арт-терапії висвітлені у наукових публікаціях Е. Крамер «Арт-терапія в співтоваристві дітей», «Арт-терапія з дітьми» та «Дитинство і арт-терапія». У своїх роботах Е. Крамер, ґрунтуючись на психоаналітичному розумінні процесу психічного розвитку і творчої активності, звертає увагу на те, що в процесі занять дитини малюванням відбувається організація психічних процесів і поступовий перехід від дещо примітивних форм психічної діяльності до більш складних і ефективних. Саме «образотворча діяльність і творчий процес припускають розвиток комплексу вмінь, які включають оволодіння образотворчими матеріалами таким чином, що вони починають виступати як еквівалент людського досвіду і психічних процесів» [8].

На сучасному етапі «осмислення педагогами мистецьких дисциплін концептуальних основ інтеграції мистецької освіти, розуміння психологічного феномену синестезії як одночасного відчуття, що передбачає виникнення у людини різних чуттєвих модальностей – візуальної, слухової, кінестетичної, які впливають на створення полімодальних образів, сприятиме більш глибокому проникненню в емоційно-логічний образний зміст різних видів мистецтва, пробудження осмисленого інтересу до активного спілкування з ним» [4].

Т. Голінська вважає, що основним завданням естетотерапевтичних засобів є «звільнення дитини від негативних станів і переживань через катарсис; зняття нервово-психічної напруги, врегулювання психосоматичних процесів, моделювання її позитивного психоемоційного стану, забезпечення корекції порушень спілкування, формування адекватної міжособистісної поведінки, що безпосередньо впливає на самооцінку. Тобто мова йде про катарсичну, комунікативно-рефлексивну та регулятивну функції арт-терапії» [1].

Лікування мистецтвом не вимагає спеціальних здібностей і талантів вихователя і вчителя. Це універсальний і безпечний метод психотерапії, що позитивно впливає на людей будь-якого віку.

І. Братцева пропонує терапію-самовираження, що дозволяє дошкільнику розширити особистісний досвід і самопізнання за допомогою образотворчого мистецтва і музики.

Ця діяльність дозволяє:

- соціально адаптувати освітній процес, що сприяє розвитку творчого потенціалу дітей;
- максимально створити умови для зміцнення у дітей психологічного й фізичного здоров'я;
- стимулювати й урізноманітнити сенсорний та емоційний досвід дошкільників [9].

Л. Масол у наукових дослідженнях щодо початкової школи зазначає: «Нові гуманістичні критерії моніторингу якості шкільної освіти та реалізація її оздоровчої функції зумовлюють необхідність зосереджувати увагу вчителя на можливостях естетотерапії. Це малодосліджений синтез галузей наукового знання, що здійснюється на перетині педагогіки, психології, мистецтвознавства і медицини, ергономіки, він передбачає позитивний (стимулюючий і гармонізуючий) вплив творів різних видів мистецтва на органи дихання, слуху, на голос і пластику, координацію рухів учнів з метою розвитку здорової особистості» [6].

Науковці виокремлюють наступні види естетотерапевтичних засобів:

- музикотерапія (пасивне та активне слухання музики), механізмом якої є: «катарсис, емоційна розрядка, регулювання емоційного стану, полегшення усвідомлення власних переживань, конфронтація з життєвими проблемами, підвищення соціальної активності, набуття нових засобів емоційної експресії, полегшення формування нових відносин і установок» [12].

- вокалотерапія (індивідуальний, ансамблевий або хоровий спів) – це вправи для тренування дикції, артикуляції, дихання і голосу людини.

- образотворча терапія (ліплення, малювання або використання кольорів у різних видах діяльності) допомагає вирішити конфлікти та досягти гармонії в собі, навчає фантазувати і уявляти [10].

- драмо-терапія (образно-рольове розігрування певних сюжетів, зокрема засобами пантоміми) або імаготерапія («проживання образу») сприятливо впливають на увагу та мислення, уяву та пам'ять особистості.

- ритмопластична терапія (танцювальні рухи, сольний або колективний танок-імпровізація, евризм (логіритмічна пластика)) – це особливий спосіб

лікування, який сприяє розвитку почуття ритму, позитивно впливає на свідомість людини й створює настрій [3, с. 29-30].

За твердженням К. Юнга, уява і творчість є рушійними силами людського існування, і у творчому процесі чільне місце посідають фантазії. При цьому не тільки художник, але й будь-яка творча людина, ким би вона не була, найбільшими досягненнями зобов'язана своїй фантазії. Динамічним принципом фантазії є гра, яка вважається властивою дитині і тим самим несумісною з серйозною роботою. Проте жоден творчий процес не може зародитися й існувати без цієї гри фантазії [7, с. 63].

Прикладом можуть стати естетотерапевтичні вправи, які доцільно використовувати і в закладах дошкільної освіти, і в початкових класах: «Крижані намиста Метелиці», «Хоровод ялинкових іграшок», «Танець новорічних хлопавок», «Усмішки весняних котиків», «Сліпий дощик», «Гопак овочів» та ін. За допомогою інтегративних та емоціогенних технологій у дітей з'являється стимул до участі у різних формах самовираження, що розвиватиме їхні здібності й сприятиме зміцненню психічного, духовного та фізичного, здоров'я.

Отже, актуалізація превентивних функцій естетотерапевтичних засобів у природних умовах освітнього процесу стосується не лише занять та уроків музично-художнього циклу, але й усіх інших видів діяльності, метою яких є регуляція функціонального стану особистості.

Список літератури

1. Голінська Т.М.. Зміст, форми і методи арт-терапевтичного впливу на особистість дитини / Т.М. Голінська // Освіта та розвиток обдарованої особистості . - 2016. - № 5. - С. 13-16.
2. Доренський В. Мистецтво як феномен людинотворення / В. Доренський // Філософська думка. – 2009. – № 6. – С. 61–78.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Ковальова С.В. Сучасна післядипломна освіта педагога-музиканта. Навчально-методичний посібник. - Бела Церква КОІПОПК. - 2007. - 265 с.
5. Краткий словарь иностранных слов под редакцией И.В. Лехина и проф. Ф.Н. Петрова. Государственное издательство иностранных и национальных словарей. - Москва. – 1952.- 488 с.
6. Масол Л. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посібник для вчителів / Л. Масол, О. Гайдамака, Е. Белкіна, О. Калініченко, І. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.
7. Юнг К. Конфликты детской души / К. Юнг – М., 1995. – 274 с.
8. Wiltshire S. Drawings / S.Wiltshire. – London: Dent, 1987. – P. 12-51.
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Арт-терапия в работе с дошкольниками. Воспитателям ...www.maam.ru > detskijasad > art-terapija-v-rabote-s-dos...
10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sumskij-sanatornij-dnz-24.webnode.com.ua/news/art-terapiya-yak-metod-likuvannya-za-dopomogoyu-obrazotvorchogo-mistetstva-ivashchenko-s-m-vikhovatel-metodist/>

11. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: Лисенкова І.П. Особливості застосування різних видів арт ...www.narodnaosvita.kiev.ua › ...

12. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: [sci.house › 29muzikoterapiya-yak-metod-77714Музикотерапія як метод психокорекції:](#)

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ЕКОНОМІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Гайденко С. М.,

Кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова

Свічко С. О.

Здобувач
Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова

Динаміка змін в сучасному світі, інноваційна практика та перебудова економічних систем і механізмів разом ставлять науку, політику, державне управління та бізнес в ситуацію не рівноваги і незбалансованості. Відставання від практики характерне для сучасних інститутів всіх різновидів. Це спостерігається в малому бізнесі, у відношеннях «влада - підприємці», в регуляторній політиці та в цілому в соціумі, де фактор неготовності до змін та інновацій стає суттєвим бар'єром на шляху розвитку економіки і суспільства [1, 4].

Розвиток, сам по собі, є однією з найважливіших характеристик систем будь-якої природи (технічних, біологічних, соціальних, соціокультурних). Дещо особливі характеристики він має в економічних системах і процесах, де діють закони власності, ринкові відношення, товарно-продуктова спеціалізація, інституційні норми і правила. Особливу роль у розвитку економічних систем відіграють зв'язки і залежності, що формують ієрархічну підпорядкованість, мережеві структури, логістичні потоки та інші структурно-функціональні взаємозв'язки, нормативи і відношення. Рушійними силами розвитку виступають ресурси, можливості та «правила гри», серед яких обов'язки та відповідальність загальноприйнято розглядати, як відповідальність бізнесу і підприємців за користь чи шкоду суспільству. І таку відповідальність звичайно визначають як «соціальна відповідальність».

В наукових дослідженнях і розробках концентрується увага на проблемах соціальної відповідальності, які є елементами «людського фактору», соціальної психології і ментальності особистості [2]. Цей науково-практичний напрямок достатньо сформований, як система знань, але в реалізації на практиці цих знань виникають бар'єри і ускладнення, у зв'язку з чим структура суспільних відносин залишається в консервативному стані. Наші дослідження показують, що концентрація уваги на соціальній відповідальності бізнесу і підприємців відвертає увагу від відповідальності політиків і управлінців, відповідальності науковців та цілої множини посередників. А з іншої сторони, відповідальність «соціальна» окремо не існує, вона є і «економічною відповідальністю». Зрозуміло, що економіка «хворіє безвідповідальністю» за непосильні податки і

завищені тарифи, тіньові схеми, втрату робочих місць і занепад промисловості, та вона породжена ієрархічною структурою.

Підприємництво, як інститут горизонтальної структури, показує кращі форми соціальної і економічної відповідальності [3].

Незважаючи на те, що економічна складова розвитку набагато більше опрацьована і розкрита ніж соціальна, її дослідження як «економічної відповідальності» в науковому розгляді трактується досить звужено і поверхнево. Відповідальність, як поняття відноситься до людини як особистості, а не до економіки. Але ж ми чітко розуміємо, що «людина настільки ж економічна, як і соціальна», а тому їй притаманні характеристики «економічної відповідальності». І ця економічна відповідальність в суспільстві реально існує, проявляється, здійснює впливи. Оцінка ризиків, стимули, штрафи, фінансові втрати, здобутки, судові стягнення, проблеми банкрутства, конкурентна боротьба... Все це пов'язано з економічною відповідальністю. Сутність економічної відповідальності підприємництва можна представити наглядно такою моделлю (рис. 1).

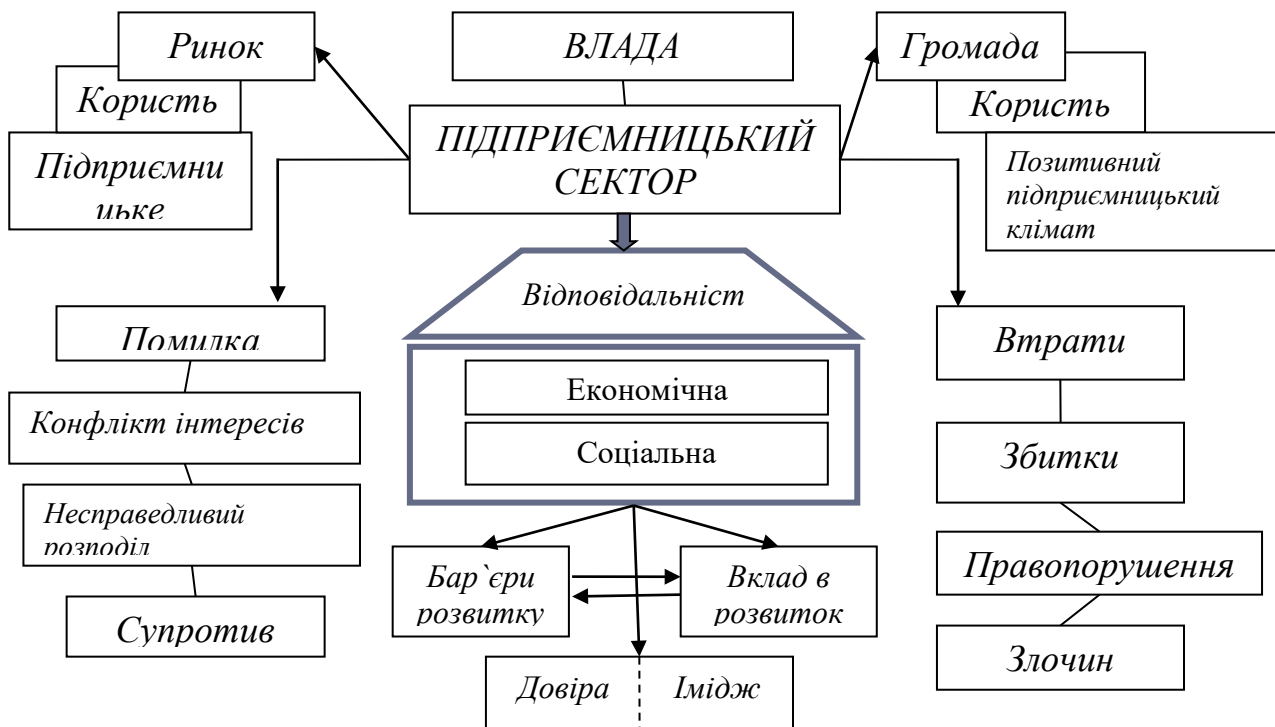

Рис.1 - Економічна відповідальність

На рис. 1 показано, що економічна відповідальність має різні форми прояву і різні результати. При дотриманні інституційних норм підприємці будуть мати кращі позиції в іміджевому ранзі і безпроблемні відношення із законом. Економічна відповідальність створює в регіоні позитивне середовище і нормальний підприємницький клімат [5].

В реальності ми маємо синергетичний вплив всіх чинників людського буття на людський розвиток і на його економічну складову. А тому наша «теорія відповідальності», економічної і соціальної, визначає тільки орієнтири розвитку

підприємництва. Не є бездоганними і теоретичні положення щодо провідної ролі підприємництва в сучасному світі. Разом з тим, практика показує значний його позитивний вплив на процеси і механізми соціально-економічного розвитку держав, регіонів, корпорацій.

В економічну теорію факт практичного розширення підприємницького сектору в світовій економіці вносить свої корективи. Розглянемо їх на запропонованій нами моделі «векторний ключ» підприємництва» (рис.2).

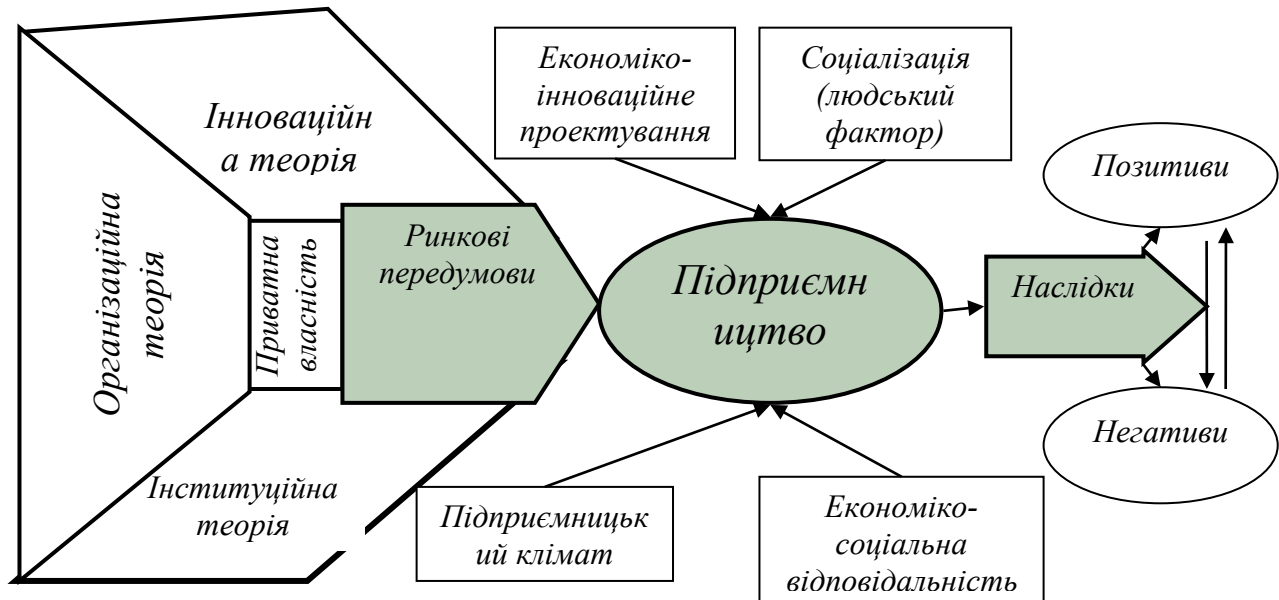

Рис. 2 - «Векторний ключ» підприємництва

Запропонована модель визначає загальні і особливі характеристики підприємництва, як соціально-економічного явища:

1. Підприємництво своїми витоками формується на основах приватної власності і ринкових передумов.

2. Кращі, прогресивні основи воно включає в себе з інноваційної теорії (пошук і реалізація інновацій), інституційної теорії («правила гри» та гнучкість, рефлексію на ситуації), організаційної теорії (поєднує адміністрування, бізнес і комерцію).

3. Складовими підприємницької діяльності, що забезпечують «ключ успіху», визначаються чотири елементи:

- економіко-інноваційне проектування (інноваційний підхід до вибору сфери бізнесу, маркетинг та економічний аналіз, бізнес-проектування, технологія управління бізнесом);

- підприємницький клімат (пріоритет нормативним відношенням, використання неформальних зв'язків); наполегливість, опора на власні можливості;

- соціалізація на мікрорівні, що означає увага до команди, людський фактор, стимулюючі заходи, максимум «справедливості»;

- економіко-соціальна відповідальність у виборі бізнесу, корпоративній філософії, розподілі прибутків, відповідальності по відношенню до впливу на природне середовище.

Підприємництво виконує важливу функцію людського розвитку, активує і забезпечує процес соціалізації. В цьому аспекті ми очікуємо явно позитивні результати. Соціологізацію слід розуміти в концепції трансформації світогляду на людство, як злагоджений механізм соціального і економічного життя, в аспекті феноменології людини в природі і суспільстві. Навіть з чисто економічних позицій соціологізація підвищує статус людини, як учасника виробництва товарів та послуг, підсилює його доступність до механізму розподілу благ, до участі в управлінні економікою і суспільним розвитком [6].

Соціалізація економіки досліджується в різновидах своїх форм і проявів, серед яких виділимо: гуманізацію праці і умов життя; соціальну переорієнтацію виробництва на соціально значимі товари, послуги; зменшення диспропорцій соціальної нерівності; включення механізмів соціальної відповідальності у виробничих і колективних відносинах.

Асоційований в економічну систему суб'єкт (індивід) поділяє цінності цієї системи і на їх основі формує нормативні відносини. А це означає, що соціально-економічне середовище програмує людину, її відношення в колективі, її розвиток і, навіть, вносить корективи в її індивідуальні характеристики. Соціалізація, в розширеному розумінні підприємництва, як становлення «середнього класу», набуває в масі своїй потужного потенціалу розбудови нової моделі громадського суспільства.

Підприємництво, як суспільне явище, має структуровану на важливі складові внутрішню природу, з яких можна виділити: особливий інноваційний різновид економічної діяльності, підсилення процесу соціологізації, активність в започаткуванні і реалізації ініціатив, у т.ч. регуляторних норм у співпраці чи боротьбі з владою. Отже, ми маємо підприємництво, як двовимірний теоретико-методологічний об'єкт дослідження, один вектор якого орієнтує науковців на конкретну діяльність окремого підприємця, а другий - на систему підприємництва в цілому чи, приміром, на регіональному рівні.

Розвиток підприємництва на регіональному рівні можна представити у такий спосіб:

$$f_{\text{рп}} = W * \Pi_{\text{к}} (\sum_1^n \Pi_i) * \frac{Дп}{Бп} * Z * R,$$

де $f_{\text{рп}}$ - функція розвитку підприємництва;

W - власний потенціал, активність, інноваційність;

$\Pi_{\text{к}}$ - «підприємницький клімат»;

$\sum_1^n \Pi_i$ - активність і позитив процесів розвитку в країні (регіоні);

i_1 - приватизації

i_2 - інституціалізації

i_3 - соціалізації

i_4 - дерегуляції

$Дп$ - державна підтримка;

Розвиток

БП - бар'єри та перешкоди;

Z - глобальні тенденції;

R - ресурсні можливості (земля, енергія, матеріали, робоча сила).

Запропонований функціонал в суттєвому наближенні до реальності можна розділити на дві складові, а саме: характеристики і ресурсні можливості самого підприємця (W, R) та фактори, що формують «економічний - підприємницький» клімат в середовищі ($P_k, \sum_1^n P_i, D_k, Z$).

Кардинально важливий процес соціалізації відбувається шляхом роздержавлення (в широкому його розумінні), що реально відбувається в процесі передачі від держави засобів виробництва в приватну власність і суттєве зменшення втручання держави в економічні, управлінські та соціальні функції на базовому рівні (підприємництво, громади, колективи, малий та середній бізнес).

Роздержавлення - це потужний і широкомасштабний процес часткового виходу держави з економіки і соціуму (приватизація, демонополізація, формування багатокладної економіки, зменшення адміністративного тиску, розвиток конкуренції, використання стимулів, підтримка підприємництва). В більш звуженому значенні, з акцентом на пріоритет економіки, роздержавлення полягає в переході від командно-адміністративних методів до економічних, у т.ч. ринкових. Роздержавлення може бути і без приватизації, що і відбувається в реформах децентралізації влади, де регіони на первинному господарському рівні реалізують державну стратегію інституційних та економічних змін.

Список літератури

1. Калініченко З.Д. Особливості сучасного етапу розвитку теорії інноваційної економіки підприємницького суспільства. с.122 – 126.// В зб. Сучасні економічні теорії: історія, методологія та перспективи розвитку. Збірник мат. Всеукраїнського круглого столу, 10 листопада 2016р. ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім.Вадима Гетьмана». 2016. с. -199
2. Прутська О.О. Соціальні інвестиції в парадигмі розвитку економіки ХХІ ст. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теоретико-методологічні трансформації економічної науки у ХХІ ст: перспективи нової парадигми». Київ, 28-29 травня 2019р., с.164-167
3. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики/ З.С.Варналій. – 4-те вид., стер.- К.: Знання, КОО, 2008. – 302с.
4. Вітер І.І. Концепція економічного розвитку за умов глобалізації, с. 97-102
5. В.Дубровський, В.Бальошенко. Підприємницький клімат: покращення чи «покращення»? Проект «Популярна економіка: моніторинг реформ» (№3). 25.04.2012. Місячний звіт CASE.
- 6.Івашина О.Ф., Івашина С.Ю. Соціалізація економіки в контексті постіндустріальних тенденцій. Бізнесінформ. №6.- с.8-12

THE USE OF THEATRICAL ART IN MUSIC LESSONS IN ELEMENTARY SCHOOL

Глєбова В.,

Music Department Student,
Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy

Гасан К.

Music Department Student,
Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy

Одним із найважливіших завдань сучасної освіти є духовний розвиток особистості, інтелектуально-творчих здібностей школярів. Актуальність і значущість даної проблеми зумовлена орієнтирами сучасної вітчизняної вищої школи, окресленими в державній програмі «освіта», де завдання формування творчих здібностей визначене як одна із стратегічних цілей розвитку системи освіти. Аналіз психолого-педагогічної освіти свідчить, що розробкою цієї проблеми займалися: Б. Ананьєв, Б. Теплов, Н. Кузьміна, О. Ковальова, О. Леонтьєва та інші. Однією із важливіших сторін творчої майстерні вчителів на уроках музичного мистецтва є організація пізнавальної діяльності учнів, де використовується модель інтерактивного навчання. Розв'язанню означеного завдання покликане сприяти зокрема, вивчення музичного мистецтва, завдяки якості творчих здібностей учнів. Засобами театрального мистецтва на уроках музичного мистецтва мають бути створенні умови для виникнення в дитині натхнення до творчості, стійкого бажання жити в гармонії з навколишнім світом.

Українська дитина з малечку живе в атмосфері драматичного дійства, оскільки саме такими є родини, христини, весілля, поминки, меланкування. Ця особлива атмосфера буття української дитини спонукала педагогів залучити театральне мистецтво до виховного процесу школи і родини. Над питанням використання театрального мистецтва в школі працювали такі педагоги як: Я. А. Каменський, Л. М. Масол, Ю. А. Дзюбан, О. В. Лобова. Здатність розв'язувати театральну творчість на уроках музичного мистецтва, можна і потрібно розвивати через навчання – гру. Отже, дитяча музично-драматична творчість на уроках музичного мистецтва в початковій школі є грою, яка проводиться з метою навчитися мистецтву перевтілення, умінню творче мислити, розвиває фантазію, волю, пам'ять, спостережливість.

На уроках музичного мистецтва театральна творчість органічно поєднується з іншими видами мистецтв (хореографією, художньою літературою, образотворчим мистецтвом) виступаючи таким чином, мотивуючим та інтегруючим засобом на уроках мистецьких дисциплін[1-5].

В молодшому шкільному віку провідним типом діяльності є гра, можна пояснити прагнення школярів, відображати життя на сцені в процесі гри ,через гру відбувається усвідомлення засобів театрального мистецтва на уроках

музичного мистецтва, тому педагогічно доцільно в навчальній школі використовувати: інсценування пісень, відображення музичного образу в театральній постанові, зустрічі з акторами різних театрів (малькового, юного глядача, української драми, театру опери та балету), театального свята у школі, постановка музичних вистав на сюжети казок, літературних оповідань, проводити тиждень музики та театру у школі, класі. Запропонування на урок музичного мистецтва різноманітних виконавців, Ф. Бекон вважав, що участь у театральному дійстві (наприклад, того ж уроку музики) зміцнює пам'ять, розвиває голос і чіткість вимови, надає шляхетності зовнішності та жестам, значною мірою виховує впевненість у собі. На пересічне виховне значення театру в школі оказував і Ян Амос Каменський. У «Законі про театральні вистави» він пише, що театр учить дітей «спостерігати відмінності у мові, вміти відразу реагувати на цю відмінність, робити пристойні рухи, тримати обличчя й руки, та й усе тіло відповідно до обставин, змінювати і пристосовувати голос, словом, проводити будь-яку роль пристойно». Помітним явищем у педагогічній думці перших років радянської влади була праця Митруся «Дитячий театр». Автор щиро вболіває за духовне здоров'я українських дітей, на долю яких випали тяжкі випробування. На українському матеріалі для шкільної сцени наполягає М. Невада «це стимулюватиме в учнів «інтерес до життя і мови того народу, серед якого їм потім, після школи, жити і працювати». Першою сходиною до постановки дитячих музичних спектаклів автор вважає постановку дитячих ігор – веснянок «Пісня в мицях», «Король» [1-4].

Казковий матеріал, на думку педагога, є найбільш придатним для дитячих музичних постановок, а опери – казки М. Лисенка «Коза-дереза», «Пан Коцький», «Зима і Весна» (проходять по програмі «Мистецтво» 1-й класи), називає «коштовним музичним скарбом». На уроках музичного мистецтва головною метою є організація й активізація музичного сприйняття дітей, виховання музичної культури, а вона включає до себе: морально-естетичні почуття і переконання, музичні смаки і потреби, а також різні види музичної діяльності учнів, засобами театального мистецтва [1-3].

У зв'язку з цим виникає проблема дослідження змісту, форм та методів зазначеної проблеми, що становить перспективи подальших пошуків.

Театральне мистецтво тяжіє до синтезу взаємодії з предметами художнього та гуманітарного циклів – літератури, музики, образотворчого мистецтва. Отже шкільний театр має великі й ще не використані можливості.

References

1. Abercromble B. Philosophical musing and ponderings related to the art of teaching learning: the savored views of a long time teacher / B. Abercromble // The physical educator. – 1991. № 1. – P. 177–179.

1. Balsevich V. K. Main regularities of human motorics ontogenesis and their actualization in practice of school / V. K. Balsevich, L. I. Lubysheva // 6-th Sport Kinetics Conference 99. – Ljubljana, Slovenia, 1999. – P. 66–69.

2. Groudzinski A. Responding to New Consumers // Proceedings of the DEAN Third Annual Conference. Frier University / A. Groudzinski. – Berlin, 2001.

3. Ponomaryova G. The main tendencies of development of educational work in higher educational institutions / G.F. Ponomaryova // Modern tendencies in the pedagogical science of Ukraine and Israel: the way to integration. – 2015. - № 6. – P. 298- 304.

4. Ponomaryova G. Theoretico-methodological bases of education of student youth in the higher educational / G. Ponomaryova // Oxford Journal of Scientific Research. – 2015. – № 1 (9). – P. 496–506.

КЛІТКОВИНА ПСІЛЛІУМУ ТА НАСІННЯ ЧІА – ФУНКЦІОНАЛЬНІ ІНГРЕДІЄНТИ М'ЯСНИХ НАПІВФАБРИКАТІВ

Гречко В. В.,

аспірант

Національний університет харчових технологій

Страшинський І. М.,

кандидат технічних наук, доцент

Національний університет харчових технологій

Пасічний В. М.

доктор технічних наук, професор

Національний університет харчових технологій

В наш час відбувається швидка зміна суспільного способу життя через вплив глобалізації. Динамічний ритм життя змусив населення споживати м'ясні напівфабрикати, які містять малу кількість харчових волокон та значний вміст харчових добавок.

Напівфабрикатам, які представлені на ринку, як правило, не вистачає функціональних інгредієнтів, які можуть бути включені до рецептури щоб підвищити якість з точки зору здорового харчування. Тому цілком доцільно розглядати додавання клітковини до рецептур напівфабрикатів, як перевагу для здоров'я за рахунок усунення або зменшення кількості компонентів, які вважаються шкідливими.

Поряд із збагаченням м'ясних напівфабрикатів харчовими волокнами необхідно вирішити технологічну задачу формування необхідної консистенції і поліпшення функціональних властивостей м'ясних напівфабрикатів.

Харчові волокна (клітковина, баластні речовини) – це комплекс біополімерів, який формує стінки рослинних клітин [1].

Клітковина з подорожника (Псілліум) може використовуватися в якості біологічно активної добавки, як гелеутворюючого агента і загущувача для покращення текстури продукту. Вирощування псілліума проводиться переважно на західних територіях Індії. Урожай збирають раз на рік в зимовий період.

Найбільш цінною складовою подорожника є зовнішня оболонка (лушпиння), яка складає 26-32% загального обсягу. Лушпиння сортують за ступенем очищення і кольором. Воно має властивість поглинати воду з утворенням гелю. Гелі представлені переважно розчинними полісахаридами – арабіноксиланами (85%) [2, 3].

Ще одним перспективним інгредієнтом для м'ясної промисловості є насіння Чіа. Насіння Чіа *Salvia hispanica* відноситься до сімейства ясноткових, вони ж

губоцвіті. Їхня батьківщина – територія сучасної Південної Мексики і Гватемали. Цей трав'янистий однорічник нерідко виростає вище 175 см. Цінність представляють його насіння, дрібні, овальні, близько 1 мм в діаметрі. Воно буває чорне, біле, сіре, коричневе або строкате, колір насіння не впливає на смак. У доколумбовій епосі насіння Чіа було надзвичайно популярним у ацтеків, займаючи в їх раціоні третє місце після кукурудзи і квасолі. Індіанці цінували цю рослину за виняткові поживні властивості. Згідно з легендою, ацтекські воїни могли підтримувати сили протягом всього дня малою жменькою насіння, не більше столової ложки, якщо використовувати сучасні аналогії. З їх допомогою лікували рани, простуду, ангіну, розлади травлення, позбавляли від неприємного запаху тіла [4].

Високий попит на компоненти рослини Чіа пояснюється її унікальним хімічним складом. У 100 г насіння чіа міститься: білок (20-22 г), жир (30-35 г), харчові волокна (15-30 г), вуглеводи (25-41 г), зола (4-6 г) [5]. За інформацією, наданою вченими, насіння Чіа містять близько 21% білка, що більше за зернові, такі як пшениця (14%), кукурудза (14%), рис (8,5%), овес (15,3%), ячмінь (9,2%), амарант (14,8%) [5].

Насіння Чіа мають вміст олії приблизно одну третину його маси, близько 60% якої є α -ліноленова кислота, що робить цей інгредієнт джерелом омега-3 жирних кислот. Такий сприятливий жирнокислотний склад вказує на функціональність насіння Чіа, як корисної добавки до їжі. Насіння Чіа мають здатність утворювати гель і утримувати вологу по масі, що перевищує вагу гелю в 27 разів [6].

Нами досліджено вплив різних концентрацій клітковини подорожника (Псілліум) і борошна насіння Чіа на органолептичні показники і вихід готового продукту модельних зразків м'ясних посічених напівфабрикатів.

Вихід м'ясних посічених напівфабрикатів в порівнянні з контрольним зразком (рис.1) суттєво підвищився. У зразку № 1 він становить 89,58% , у зразку №2 – 88,08 %, у зразку №3 – 93,71 %, у зразку №4 – 95,35 %, у зразку №5 – 100,01 %, що пов'язано з більш високою вологоутримуючою та жирутримуючою здатністю клітковини Псілліуму та борошна насіння чіа.

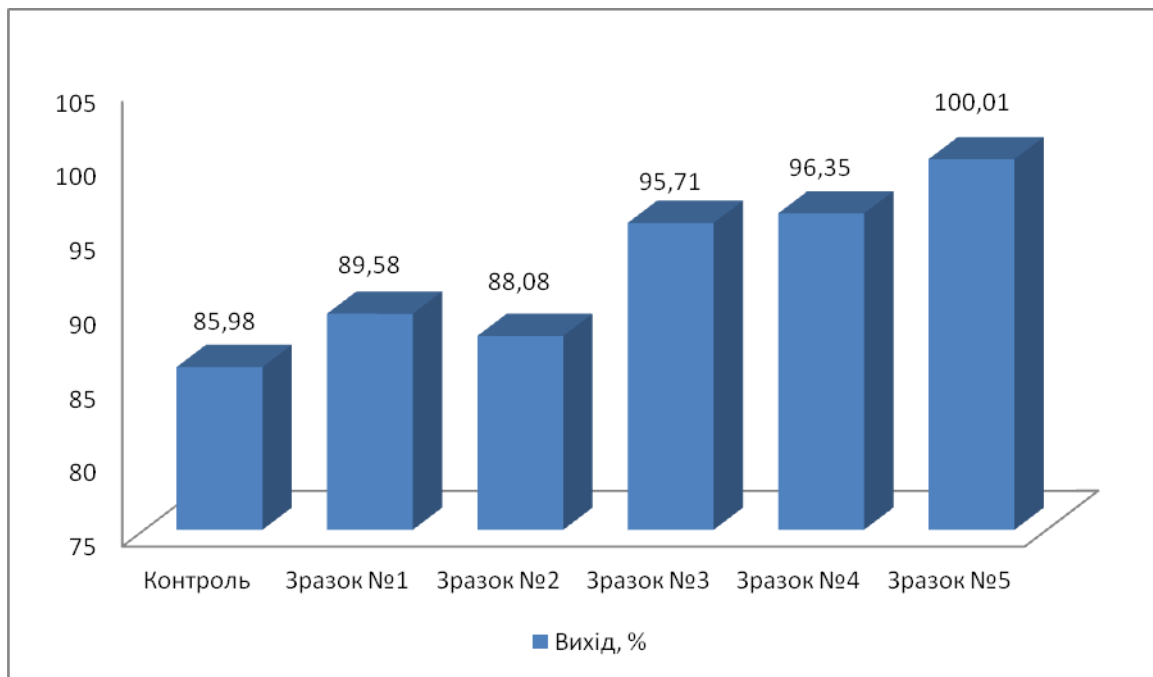

Рис 1. Вихід м'ясних січених напівфабрикатів, %

Включення харчових волокон в рецептури м'ясних посічених напівфабрикатів потребує проведення низки досліджень з урахуванням їх різного впливу на продукт. В епоху глобалізації та швидкого харчування, споживання харчових волокон є необхідним для здоров'я людини. В ході проведених досліджень визначені оптимальна кількість для внесення в рецептуру клітковини Псілліуму та борошна з насіння chia, їх вплив на вихід м'ясних січених напівфабрикатів. Доведено доцільність використання клітковини Псілліума та борошна з насіння chia в якості структуроформуючої добавки для м'ясних посічених напівфабрикатів.

Література

1. Grechko V.V. Strashynskiy I.M., Pasichnyi V.M. (2018). Meat fibers using in the meat products technology. International scientific and practical conference "Prospects for the development of technical sciences in EU countries and Ukraine", Wloclawek, Republic of Poland, 85-87.
2. Yuge Niu, Qi Xia, Wonhee Jung, Liangli Yu. (2019). Polysaccharides-protein interaction of psyllium and whey protein with their texture and bile acid binding activity. International Journal of Biological Macromolecules, №126, 1. 215-220.
3. Manish Kumar Patel, Bhakti Tanna, Hariom Gupta, Avinash Mishra, Bhavanath Jha. (2019). Physicochemical, scavenging and anti-proliferative analyses of polysaccharides extracted from psyllium (*Plantago ovata* Forssk) husk and seeds. International Journal of Biological Macromolecules, № 133, 190-201.
4. Н. Ручкина. Chia, шалфей испанский. Химия и жизнь, 2017, №1. С – 54-56.
5. Scientific Opinion of the Panel on Dietetic Products Nutrition and Allergies on a request from the European Commission on the safety of 'Chia seed (*Salvia hispanica*) and ground whole Chia seed' as a food ingredient. The EFSA Journal (2009) 996. pp. 1-26.

6. Hernández L.M. Mucilage from chia seeds (*Salvia hispanica*): Microestructure, physico-chemical characterization and applications in food industry. PhD Thesis. Pontificia Universidad Católica de Chile, 2012. 146 p.

РОЛЬ МАЛЮВАННЯ НАЧЕРКІВ З НАТУРИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ АРХІТЕКТОРІВ І ДИЗАЙНЕРІВ СЕРЕДОВИЩА

Грисюк Л. В.,

Студент, кафедра дизайну та основ архітектури
Національний університет "Львівська політехніка"

Асмолкова І. Д.,

Студент, кафедра мистецтв
Львівська філія Київського національного університету культури і мистецтв

Якубовський І. В.

Асистент, кафедра дизайну та основ архітектури
Національний університет "Львівська політехніка"

Цифрові технології уможливили не тільки створення віртуальних інструментів, значно ефективніших від звичних засобів дизайнера у докомп'ютерну еру, а й спричинили генерацію нових форм і напрямків дизайну. Перехід на рівень комп'ютерної графіки і моделювання дозволяє позбутися необхідності застосовувати значну кількість трудомістких і тривалих процесів, пов'язаних з побудовою і графічним виконанням від руки, і дає можливість отримати велику кількість варіантів інтерпретації і демонстрування результатів проектування. Сучасні графічні програми мають незаперечні переваги над ручною графікою у детальності і швидкості моделювання тривимірного простору. Після тривалої роботи в графічних програмах робота з зображеннями від руки, сприймається як надто трудомістка, навіть у дизайнерів, які добре володіють ручною графікою.

Незважаючи на перелічені переваги комп'ютерної графіки і моделювання, ряд дослідників зазначають, що навички малювання від руки, які нібито, на перший погляд, втрачають цінність в умовах роботи у графічних програмах, мають важливе значення для розвитку просторового мислення, яке є складовою візуальної грамотності архітектора, дизайнера.

Зокрема, важливим фактором для професій архітектор, дизайнер середовища є розуміння цінності малювання у своїй професії, що можна почерпнути читаючи і аналізуючи теоретичну літературу. У нашу комп'ютерну еру продовжують з'являтися публікації, присвячені особливостям образотворчої освіти архітекторів і дизайнерів, зокрема необхідності ведення начерків від руки [1-8]. Значна кількість дизайнерів і архітекторів популяризують власні "скетч-буки".

Метою даної статті є розкрити роль малювання начерків з натури для формування професійної підготовки архітектора і дизайнера середовища.

Дослідники зазначають, що питання необхідності підвищення візуальної грамотності за рахунок малювання від руки у наш час все частіше постає у різних галузях науки, адже малювання є потужним інструментом для мислення і спілкування, незалежно від дисципліни, а досвід у малюванні від руки є важливою складовою для почуття впевненості під час творчого процесу. Також малювання - це навичка процесу, яка є невід'ємною частиною практики науки, у процесі формуванні гіпотез, розробці експериментів, візуалізації та інтерпретації даних, а також передачі результатів. [9]

Ерік Андерсон, доцент Школи дизайну в Університеті Карнегі-Меллона, США наголошує на важливості малюнку від руки. Автор, звертаючись до праць з психології сприйняття, зауважує, що не все що вражає зоровий нерв, інтерпретується людським розумом. Здатність бачити інформацію на основі образів, можливість її опрацювання, розуміння і вміння передавати іншим шляхом малювання і моделювання, є візуальною грамотністю, яка є рядом набутих навичок з тривалим періодом розвитку. Автор зазначає, що сприйняття візуальної інформації залежить від вміння розкласти складні форми на простіші геометричні компоненти. А цей досвід набувається через осмислене зображення форми, з аналізом її конструкції і структури, що дає зворотній зв'язок, через набутий досвід і бібліотеку форм і образів для створення об'єктів з уяви і пам'яті. [10]

Автор вважає, що без розвитку просторового мислення робота у тривимірних програмах може призвести до нерозвинутості пізнавального розуміння, через те, що ряд функцій, забезпечених програмами, діють приховано. Ця відокремленість також може призводити до зменшення творчих можливостей. [10]

Уміння зобразити ідею, форму, простір, передати настрій є результатом оволодіння візуальною комунікацією, тобто здатністю до створення образів, а шлях до цього уміння пролягає через тривалий розвиток візуального сприйняття і візуального мислення, який розпочинається, ще в дитинстві, а на професійному рівні продовжується під час освоєння образотворчих дисциплін.

Традиційно структурована навчальна програма з образотворчих дисциплін є результатом особливостей процесу пізнання і напрацювання навиків у послідовності: зорове сприйняття, інтерпретація образів і створення образів.

Невід'ємною складовою образотворчої підготовки для дизайнера середовища є вдосконалення майстерності у виконанні начерків предметно-просторового середовища і людини в ньому. Тут дуже важливе місце відіграє саме малювання з натури. Замальовки з натури покликані розвивати окомір, відчуття об'єму і масштабу, спостережливість і цілісність сприйняття. Начерки вчать зосереджувати увагу на головному і відкидати зайве.

Наприклад, Провідна Лондонська архітектурна фірма MSMR, склад якої налічує 40 спеціалістів, на своїй сторінці повідомила, що кожного тижня проводить для своїх працівників майстер клас малюнку живої натури [11]. Цей вид творчості виявився популярним у колективі як спосіб розробки нових навичок для вираження та репрезентації дизайнерських ідей.

Окрім того, начерки з натури мають велику пізнавальну цінність, а методичні прийоми їх виконання необхідні для того, щоб навчитися здійснювати первинний пошук творчих рішень на етапах ескізування.

На основі композиційних законів, правил перспективних скорочень, теорії освітлення, анатомічних знань, архітектор і дизайнер повинні інформативно і переконливо зображати дійсність, виразно трактувати особливості зображувального об'єкта, його естетичну і образну суть.

Отже, важливою початковою складовою розвитку вміння зображати просторові ситуації з пам'яті і уяви є навчання малюнку з натури у формі замальовок і начерків. Така діяльність дозволяє вдосконалити навички узагальнення та інтерпретації природних і архітектурних форм; вміння осмислено і аналітично виділяти у зображуваних об'єктах головне; розуміння тектонічних і ритмометричних характеристик архітектури.

Список літератури

1. Кайдановська Олена, 2013, Образотворча підготовка архітекторів у вищому навчальному закладі: монографія, Львів: Видавництво Львівської політехніки, 368 с.
2. Карпова С.М., 2013, Формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів у процесі підготовки у вищих навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04, Одеса, 20 с.
3. Оконченко О.М., Оконченко І.В., 2019, Значення художньої підготовки архітекторів на магістерському рівні вищої освіти, Матеріали і тези Міжнародної наукової конференції "Освіта, пам'ять місто. Присвячується пам'яті архітектора Івана Левинського", Львів: Видавництво Львівської політехніки, с.70-71
4. Маслова С.А., 2018, Клаузура як ефективний метод вивчення дисципліни "Основи інтер'єру", Сучасна архітектурна освіта: Еволюція архітектури як інформаційна трансформація: Матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції 23 листопада 2017 р., Київ: КНУБА, 2018, С.44-45.
5. Полубок А.П., 2018, Синтез мистецтв як процес взаємодії архітектури пластичних мистецтв у програмі підготовки художників, дизайнерів. / Сучасна архітектурна освіта: Еволюція архітектури як інформаційна трансформація: Матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції 23 листопада 2017 р., Київ: КНУБА, С.56-58.
6. Казанцева Т.Е., 2008, Роль натурных зарисовок при изучении курса истории искусства и архитектуры, Архитектурный рисунок: инновационные технологии обучения: Учебное пособие на основе материалов международных конференций (2003 и 2007гг.), Казань, С. 112-115.
7. Дида І.А., Петришин Г.П., Казанцева Т.Є., 2011, Архітектурні замальовки, Методичні вказівки до виконання курсової роботи з курсу "Історія української архітектури" для студентів базового напрямку 6.060102 "Архітектура", Львів: Видавництво Львівської політехніки, 88 с.
8. Черная Е.А., 2008, Наброски и эскизы городской среды как средство развития композиционного мышления студентов архитекторов, Архитектурный рисунок: инновационные технологии обучения: Учебное

пособие на основе материалов международных конференций (2003 и 2007 гг.), Казань, С.83-84.

9. Kim Quillin, Stephen Thomas, 2015, Drawing-to-Learn: A Framework for Using Drawings to Promote Model-Based Reasoning in Biology, CBE Life Sci Educ., vol. 14. pp 1-16. URL <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4353088/#>

10. Eric Anderson, 2002, Enhancing Visual Literacy Through Cognitive Activities. Materials Science, URL <https://www.semanticscholar.org/paper/Enhancing-Visual-Literacy-Through-Cognitive-Anderson/00fe6cc053d0a26f107a62616f51cf757c23deb7>

11. Drawing from life. 2018. MSMR Architects London. Studio News - 24/10/18 URL [https:// www.msmrarchitects.co.uk/practice](https://www.msmrarchitects.co.uk/practice)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСТАВ ТА УМОВ ТРИМАННЯ В ДІЛЬНИЦІ ПОСИЛЕНОГО КОНТРОЛЮ

Гритенко О. А.

к.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та кримінології
Одеський державний університет внутрішніх справ

Реформування кримінально-виконавчої системи і реалізація нової кримінально-виконавчої політики держави активізують необхідність дослідження інститутів кримінально-виконавчої права в їхньому новому втіленні. Кримінально-виконавчі установи, виконуючи важливі державні завдання – виправлення засуджених і попередження їх від скоєння нових злочинів, у своїй практичній діяльності застосовують засоби впливу, які повинні стимулювати соціально корисну діяльність засуджених і сприяти формуванню позитивних якостей і властивостей. Одним з таких засобів впливу на особистість є визначення підстав та умов тримання в дільницях кримінально-виконавчих установ, зокрема тримання засуджених від час відбування покарання у виді позбавлення волі в дільниці посиленого контролю.

Незважаючи на суттєве реформування кримінально-виконавчого законодавства в частині визначення підстав та умов тримання в дільниці посиленого контролю, чинний зміст правових норм не позбавлений певних суперечностей та нечіткості. На підставі комплексного та ретроспективного їхнього аналізу маємо виокремити щонайменше чотири проблемні аспекти.

По-перше, виникає питання щодо співвідношення змісту та сутності розуміння такого словосполучення як «система вчинення правопорушень», що використовується у ч. 4 ст. 94 КВК і тлумачиться законодавцем як вчинення правопорушень два та більше разів, - із тлумаченням цієї категорії у кримінальному та кримінально-виконавчому праві, щодо підстав відміни умовних видів звільнення від реального відбуття покарання, передбачених ст.ст. 75, 79, 83 КК. В останньому випадку систематичність передбачає вчинення щонайменше трьох порушень дисциплінарного характеру.

По-друге, постає проблема співвідношення змісту словосполучення «злісне порушення» у ст. 94 КВК та ст. 133 КВК, яка містить безпосередньо визначення поняття та видів злісного порушення встановленого порядку відбування покарання. Співставлення цих норм за змістом доводять, що визначення такої додаткової ознаки злісних порушень у ст. 94 КВК, як «загроза безпеці персоналу, засуджених та інших осіб», - значно розширює межі для суб'єктивного розсуду адміністрації установи в тій частині, що стосується такої оціночної категорії як «безпечність». Законодавець не уточнює необхідний ступень небезпечності. Проте небезпеку можуть становити і діяння, які не визначені у змісті ст. 133 КВК. Тоді виникає закономірне питання щодо

доцільності різного розуміння такого поняття як «злісність порушення порядку відбування покарання».

В даному випадку доречним буде згадати, що саме проблема оціночних категорій сприяла тому, що зміст відповідного законодавчого положення (ч. 4 ст. 94 КВК) було суттєво змінено. За попередньою редакцією у дільницях посиленого контролю мали триматися засуджені, які мали високий ступінь соціально-педагогічної занедбаності, виявляли потяг до продовження протиправної поведінки та відсутність готовності до самокерованої соціально-правомірної поведінки [1, С. 52]. Тож законодавець знову ж таки використовує оціночні поняття та словосполучення.

По-третє, законодавче уточнення того, що в дільницях посиленого контролю в виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання і виправних колоніях середнього рівня безпеки засуджені тримаються в ізольованих жилих приміщеннях за умовами та порядком режиму колонії максимального рівня безпеки, а в колоніях максимального рівня безпеки – у приміщеннях камерного типу, – надає підстави розуміти про доволі різні режимні вимоги в даній дільниці, залежно від рівня безпеки установи. Проте, в чому саме полягає така різниця, – чинне кримінально-виконавче законодавство чіткої відповіді не дає. До того ж, враховуючи те, що в колоніях максимального рівня безпеки існують і інші дільниці, постає закономірне питання: «Чим вони відрізняються за обсягом правового статусу засуджених від аналогічних дільниць в установах іншого рівня безпеки?»

Насамкінець, враховуючи той факт, що дільниця посиленого контролю не утворюється у колоніях, де перебувають засуджені жінки, – виникає певне питання: «Які заходи примусу є доцільними стосовно жінок, які не проявили готовності до самокерованої соціально-правомірної поведінки, вчиняють порушення, що є небезпечними для оточуючих, у разі системності таких порушень тощо?». У разі це є не зрозумілим.

Підсумовуючи зазначене слід підкреслити наступне. Отже нами розглянуті та співставлені правові положення доволі чисельної кількості норм. Зазначене вище свідчить про те, що окремі правові норми (ст.ст. 99-101 КВК) містять положення щодо підстав для зміни умов тримання засуджених в умовах ізоляції (як в межах однієї колонії, так і шляхом переведення до установи іншого рівня безпеки), залежно від матеріальних (ступінь виправлення) та формальних (відбуття певного строку) підстав. В інших йдеться про поліпшення умов тримання в місцях позбавлення волі лише на підставі оцінки поведінки та ставлення до праці (ч. 4 ст. 108 КВК). В подальшому, знову ж таки, надається певний перелік заходів заохочення, які змінюють правовий та матеріальний стан засудженої особи на краще (ст. 130 КВК). Проте в цій статті йдеться як про разове покращення стану засудженого на підставі сумлінної поведінки та ставлення до праці, так і про суттєві зміни в його житті – заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням, дострокове звільнення із місць позбавлення волі. У ст.ст. 138-140 КВК йдеться безпосередньо про право засудженої особи на поліпшення умов її тримання в ізоляції за наявності матеріальних (сумлінна поведінка та ставлення до праці) та формальних

(відбуття певного строку) підстав. Насамкінець, у ст. 142 КВК визначається право засудженої жінки, яка є вагітною, або має при собі малолітню дитину, на проживання за межами виправної установи, що теж суттєво поліпшує її правовий стан. Тож норми КВК, які визначають підстави та характер змін у правовому статусі засудженої особи в бік його поліпшення, а отже мають розглядатися як такі що стимулюють її позитивну поведінку під час відбування покарання у виді позбавлення волі, - розміщені в досить різних за змістом та сутністю главах кримінально-виконавчого законодавства: Главі 15 «Загальні положення виконання покарання у виді позбавлення волі», Главі 17 «Умови відбування покарання в колоніях», Главі 18 «Праця засуджених до позбавлення волі», Глава 19 «Виховний вплив на засуджених до позбавлення волі», Глава 20 «Особливості відбування покарання в колоніях різних видів». До того ж, стосовно вагітних жінок та жінок, які мають при собі малолітніх дітей певне поліпшення правового стану передбачене Главою 21 «Особливості відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками і неповнолітніми» (право на сумісне мешкання з дитиною в окремій будівлі, право на проживання за межами виправної установи). Такий підхід на перший погляд є виправданим з точки зору конкретизації сфери кримінально-виконавчих відносин (режим відбування покарання, праця засуджених, виховний вплив, особливості у правовому стані, тощо). Проте підвищення ефективності зазначених заходів стимулювання як таких, що передбачають певні зміни в умовах тримання засудженої особи в ізоляції від суспільства, є взаємозалежним від чіткості та системності у їх викладенні.

Аналіз змісту та співвідносності зазначених норм КВК надають підстави стверджувати про те, що не існує чіткої системи та взаємозв'язку між відповідними правовими положеннями, що регулюють сферу застосування заходів заохочення. З точки зору системності, взаємообумовленості, послідовності та поступового підвищення вимог щодо поведінки засудженої особи як підстави для застосування різних за характером, обсягом та формальними ознаками змін у правовому статусі засудженої особи на краще, - доцільним є законодавче формулювання відповідних положень не відповідно до конкретної сфери кримінально-виконавчих відносин, а відповідно до етапів (строку) відбування призначеного судом покарання.

Логічним є виокремлення глави, яка б була присвячена порядку застосування прогресивної системи виконання (відбування) покарання у виді позбавлення волі, відтворювала б позитивні та негативні зміни в умовах відбування покарання залежно від відбутого терміну та поведінки засуджених. Але дещо в іншій редакції та певній послідовності мають визначатися всі заходи стимулювання: покращення правового стану будь-якої категорії засуджених, незалежно від терміну відбутого покарання; підстави для застосування разових заходів заохочення; формальні та матеріальні підстави для переведення на поліпшені умови утримання, до інших ділянок в межах однієї колонії, до інших виправних закладів. Насамкінець, формальні та матеріальні підстави заміни покарання на більш м'яке, умовно-дострокового звільнення.

Актуальним є більш чітке визначення поетапної зміни умов тримання, яка буде залежати від поведінки та строку відбутого покарання. Логіка вимагає дещо іншу послідовність викладення кримінально-виконавчих інституцій, змістом яких є зміна у правовому стані засудженої особи. Насамперед визначаються умови для покращення матеріального стану будь-якої категорії засуджених, незалежно від терміну відбутого покарання, підстави для застосування разових заходів заохочення; надалі - формальні та матеріальні підстави для переведення на поліпшені умови утримання, з якими мають бути пов'язані підстави для переведення засуджених до дільниці соціальної реабілітації. Насамкінець, формальні та матеріальні підстави заміни покарання на більш м'яке, умовно-дострокового звільнення.

Відповідно до чинного законодавства, у дільницях ресоціалізації, посиленого контролю та соціальної реабілітації тримаються як засуджені, які направлені з дільниці карантину, діагностики і розподілу, так і переведені з інших дільниць. В даному випадку законодавець не визначає з яких дільниць здійснюється переведення. Розуміння цієї ситуації є можливим лише на підставі комплексного тлумачення різних законодавчих положень, які містяться в різних розділах, главах та статтях кримінально-виконавчого законодавства. До того ж, слід орієнтуватися на поступовість змін умов утримання в ізоляції (у правовому статусі засудженого).

Мають бути сформовані самостійні (самодостатні) за змістом та сутністю статті, положення яких мають стати суттєвою складовою у порядку реалізації такої форми прогресивної системи як зміна умов тримання засуджених в межах однієї колонії. Адже формування правового статусу засуджених, які перебувають у певній конкретній дільниці, залежить від змістовних відмінностей між дільницями за обсягом конкретних правообмежень, які мають суттєве значення для життєдіяльності засудженої особи в умовах ізоляції. Так зокрема, правовий статус засуджених, які перебувають в різних дільницях суттєво відрізняється в частині набуття прав на тривалі побачення, які надаються терміном до трьох діб з правом спільного проживання з близькими родичами, чим особливо опікуються засуджені. Переведення до дільниці ресоціалізації може відтворювати як факт стимулювання (переведення з дільниці посиленого контролю), так і факт кримінально-виконавчого примусу (переведення з дільниці соціальної реабілітації).

Список літератури:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2009. – 117 с.

ІСТОРИКО-ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Гуржий О. С.,

викладач

Дніпропетровського університету внутрішніх справ

Жданюк К. Г.

студентка

Дніпропетровського університету внутрішніх справ

Актуальність даної теми полягає у тому, що зважаючи на обов'язковість занять фізичною культурою у всіх вищих навчальних закладах України (надалі – ВНЗ) та певні проблеми, що стосуються збереження здоров'я молоді у загальнодержавному масштабі, однією із головних проблем формування державного програмно-нормативного забезпечення фізичного виховання є підготовка і впровадження сучасних навчальних програм, які б забезпечували вимоги держави в сфері розвитку фізичного та психічного здоров'я молоді особи. З впевненістю можна сказати, що рішення цього питання наразі є конче необхідним і стратегічно важливим для України завданням з розробки та запровадження програм з фізичного виховання для студентів ВНЗ України. Впровадження оновлених навчальних програм неможливе без ґрунтовного історико-методологічного аналізу еволюції програмно-нормативних основ системи фізичного виховання студентів.

Безумовно, сучасний процес фізичного виховання студентської молоді характеризується відсутністю актуальної типової (базової) програми. Але водночас, в науковій літературі з цієї тематики майже недослідженими залишаються питання розвитку програмно-нормативних основ фізичного виховання студентів в історико-методологічному аспекті, що може слугувати неабияким підґрунтям для оптимізації програмно-методичного забезпечення навчально-виховного процесу у ВНЗ України[2, с. 22-23].

На базі вивчення науково-теоретичних положень вченими встановлено, що програмно-нормативне забезпечення фізичного виховання студентської молоді значною мірою зумовлено правовим полем галузі, системою організації сфери фізичного виховання та суспільно-політичною ситуацією в державі, ідейними засадами національної системи навчання та освіти [5, с. 272].

Нормативною базою навчальних програм з фізичного виховання в Україні є Державні тести і нормативні оцінки фізичної підготовленості населення України. В свою чергу, навчальні програми з фізичного виховання повинні виконувати певні функції, такі як: 1) вирішувати комплекс виховних, оздоровчих, освітніх та розвиваючих завдань 2) визначати мінімальний обсяг знань, умінь та навичок, що підлягають засвоєнню за роки навчання і сприяють розвитку особи відповідно до державних вимог у цій галузі [1, с. 7-8].

З результатів історико-порівняльного аналізу можна відзначити факт, сутність якого полягає у тому, що зміст, структура, цільова спрямованість навчальних програм з фізичного виховання для студентів ВНЗ України розвивалися еволюційним шляхом, зберігаючи відносну стабільність у структурі та помітно відрізняючись за змістом програмного матеріалу, метою і завданнями фізичного виховання та кількісними параметрами навчально-навантаження [3, с. 16].

У процесі еволюції було виявлено п'ять періодів розвитку програмно-нормативного забезпечення фізичного виховання студентів, які були зумовлені деякими умовами: соціально-історичними, військово-політичними, економічними, загальноосвітніми та культурними відповідного часового відтинку історії. Це, зокрема, такі періоди: 1920-х років; 1930-х років; 1940–50-х років; 1960–80-х років ХХ століття та сучасний пострадянський період. Звісно ж, кожен період мав свої характерні особливості, пов'язані із стратегічними державними завданнями, які ставилися загалом перед галуззю фізичної культури [4, с. 38-39].

Зважаючи на прагнення України інтегруватися у європейське співтовариство, розвивати відкрите, демократичне суспільство, система програмно-нормативного забезпечення будь-якої сфери, в тому числі фізичного виховання, повинна будуватися на засадах активного використання найкращих зарубіжних тенденцій та уроків власного історичного досвіду [4, с. 40-42].

Програмні основи фізичного виховання повинні структуруватися на основі обов'язкових державних компонентів (вимог), але водночас базуватися на демократичних засадах і давати можливість учасникам навчально-виховного процесу брати участь у виборі навчального матеріалу за власними інтересами та вподобаннями відповідно з регіональними традиціями, кліматичними та природними умовами, матеріальним забезпеченням тощо [5, с. 271-275].

Отже, можемо сказати, що узагальнення характерних тенденцій формування і складання навчальних програм з фізичного виховання для студентів дозволило визначити, що навчальні програми з фізичного виховання в умовах сьогодення повинні мати оздоровчу спрямованість, враховувати інтереси та вподобання учасників навчально-виховного процесу, відповідати регіональним традиціям, матеріальним, кліматичним та природним умовам, та максимально враховувати майбутню професію студентів.

Список літератури:

1. Вацеба О.М., Козіброцький С.П. Сучасні проблеми програмного забезпечення процесу фізичного виховання студентської молоді. Фізичне та валеологічне виховання студентської молоді: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету. Луганськ: СХУ, 2009. 7–8 с.
2. Козіброцький С.П. Ретроспективний аналіз програм фізичного виховання студентської молоді. Фізична культура, спорт та здоров'я: Матеріали IV міжнародної наукової конференції. Х.: ХДАФК, 2012. 22–23 с.
3. Козіброцький С.П. Програмно-нормативні основи фізичного виховання студентів (історико-методологічний аналіз). Луцьк, 2014. 16 с.

4. Круцевич Т. Ю. Сучасні підходи до формувань фізкультурою занять у студентів вузів. Київ, 2010. 38–42 с.

5. Цьось А., Котов Є. Програма самостійних занять фізичними вправами студентів вищих закладів освіти. Фізичне виховання, спорті культура здоров'я у сучасному суспільстві:збірник наукових праць. Луцьк, 2008. 271–275 с.

ИЛЬЯ ИЛЬИЧ МЕЧНИКОВ: 145 ЛЕТ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

Гурьева Е.

студентка

Харьковского национального
медицинского университета

Илья Ильич Мечников ([15 мая 1845, Ивановка, Харьковская губерния - 15 июля 1916, Париж](#)) [русский и французский биолог](#), лауреат [Нобелевской премии в области физиологии и медицины](#) (1908), основоположник эволюционной [эмбриологии](#), первооткрыватель [фагоцитоза](#), сравнительной патологии воспаления, [фагоцитарной](#) теории [иммунитета](#), основатель научной [геронтологии](#). Часть его научных исследований до сих актуальны в научном мире, особенно его тезисы об эволюционной эмбриологии и иммунитете. Автором отмечено, что основная масса научного наследия Мечникова в области изучения иммунитета хорошо известна большинству современных исследователей, а некоторые его труды стали хрестоматийными. Автор подчеркивает актуальность биографии Ильи Мечникова в связи с тем, что 15 мая 2020 года будет отмечаться 145 лет со его дня рождения. Особая привлекательность его жизни для биографов связывается с тремя факторами: 1) борьба Мечникова против старости и самоотравления организма; 2) биография вызывает интерес у жителей Харькова, так как всемирно известный ученый родился в селе Ивановка на территории Харьковской губернии; 3) Мечников участвовал в создании научно-исследовательских заведений, занимавшихся разработкой различных форм борьбы с инфекционными заболеваниями. Во 1856—1862 годах обучался в Харьковской мужской гимназии номер 2 (закончил со золотой медалью). Закончил Харьковский университет (1864). Уже в Германии открыл новые классы беспозвоночных, работал у Р. Лейкарта, также у К. Зибольда, изучал эмбриологию беспозвоночных животных в Италии. Исследуя планарии, обнаружил в 1865 г. феномен внутриклеточного пищеварения. Методами эмбриологии аргументировал единство возникновения позвоночных, а также беспозвоночных животных. Стал доцентом Новороссийского института. Защитил в 1867 г. в Петербургском институте магистерскую диссертацию, с 1868 г. - приват-доцент данного института. Был рекомендован М. Сеченовым в пост профессора Военно-медицинской академии. В 1873 г. после смерти супруги, Мечников принял решение отдать жизнь борьбе с туберкулёзом. В 1875 г. раскрыл немаловажную функцию внутриклеточного пищеварения-фагоцитарный (клеточный) иммунитет. В 1879 г. предложил биологический метод охраны растений от вредителей. Основал в Одессе частную лабораторию, вторую в мире и первую российскую бактериологическую станцию в целях борьбы с инфекционными заболеваниями. В 1887 г. покинул Россию и переехал в Париж, где ему была предоставлена лаборатория в основанном Луи Пастером институте. С 1905 стал

заместителем директора данного учреждения. В 1911 г. он возглавлял экспедицию Института Пастера в очаг чумы в России, произвел важные исследования, затрагивающие чуму и туберкулёз. Мечников стал членом английского Королевского сообщества, медицинской академии в Париже и медицинского объединения в Швеции. Также ученый был избран почетным членом Ирландской, Румынской, Пражской и Бельгийской академий наук, ему присвоено звание академика Киевского университета.

Большая часть научных трудов ученого посвящена эволюционной эмбриологии, геронтологии и иммунологии. Мечников основал эволюционную сравнительную эмбриологию и теорию зародышевых листков. Кроме фагоцитарной теории иммунитета, Мечников-автор теории сравнительной патологии. Эти научные труды являются без преувеличения огромным вкладом в теорию эволюции. Научные исследования Мечникова стали основой для антибиотиков и противоэпидемических вакцин. Ученый активно работал в разработке вакцин против чумы, брюшного тифа, холеры. Научный труд, в котором изложены основы фагоцитарного механизма иммунитета, Мечников в те времена, когда об понятии «иммунитет» общество даже не подозревало. Наблюдение за шипом розы, введенном в личинку морской звезды, окруженном лейкоцитами, стало началом будущей теории фагоцитоза.

Подводя итоги, имя Ильи Мечникова значится в числе гениев, деятельность которых значительно изменила жизнь всего человечества. Благодаря трудам ученого удалось победить многие болезни и значительно продлить жизнь людей. Деятельность Мечникова многогранная, его заслуги поистине переоценить трудно.

Список литературы

1. Золоті імена Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 1865—2015 : наук. довід. / наук. ред. І. М. Коваль; упоряд.: М. О. Подрезова, В. В. Самодурова ; бібліогр. ред. А. П. Бахчиванжи. — Одеса: Астропринт, 2015. — С. 10-13.
2. Калита В. Эмиль Ру: «Институт Пастера многим Вам обязан». Страницы жизни лауреата Нобелевской премии Ильи Мечникова // Здоров'я України: — 2006. — № 4.
3. Мечникова О. Н. Жизнь Ильи Ильича Мечникова. — М.— Л.: Государственное издательство, 1926. — 232 с. — 3 000 экз.
4. Галушка Р. А. и др. Научная деятельность И. И. Мечникова за рубежом // Анналы Мечниковського інституту. — 2001. — № 2. — С. 65-69.
5. Белкин Р. И. И. И. Мечников — великий русский биолог. — 2-е изд., доп. и испр. — М.: Госкультпросветиздат, 1953. — 127 с.
6. Я.С. Циммерман журнал «Клиническая фармакология и терапия» Илья Ильич Мечников: история жизни и научные свершения -2018

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я: КОЛИ Й ДО КОГО НЕОБХІДНО ЗВЕРНУТИСЯ ПО ДОПОМОГУ

Гусарчук К. А.,

Студентка

Харківського національного медичного університету

Нерба М. В.,

Студентка

Харківського національного медичного університету

Демочко Г. Л.

доцент,

Харківський національний медичний університет

Проблема психічного здоров'я перебуває у центрі уваги. Кожна людина іноді відчуває поганий настрій. Нормально сумувати, коли для цього є привід, наприклад, коли ви втомилися або посварилися з близькою людиною. Але іноді це свідчить про захворювання, тому необхідно розуміти: що є нормою, а що патологією і коли необхідно звернутися до спеціаліста.

Пригнічений настрій впродовж довгого часу може свідчити про різноманітні захворювання: психічні або фізичні. Тому необхідно обов'язково звернутися хоча б до сімейного лікаря, якщо ваше самопочуття є незадовільним. Він збере анамнез та проведе обстеження, згідно з вашими симптомами. Це може бути органічна патологія, наприклад, захворювання щитоподібної залози або деякі авітамінози. Якщо ж органічної патології немає, лікар має порадити звернутися до психотерапевта.

Існують такі професії, як психолог, психотерапевт і психіатр. Психолог здебільшого працює зі здоровими людьми, які мають незначні труднощі та їм потрібна психологічна допомога для їх подолання. Він не має медичної освіти і не ставить діагнози на основі Міжнародної класифікації хвороб (МКХ), натомість має психологічну освіту. Психотерапевти та психіатри - лікарі, тобто мають медичну освіту. Вони мають право призначати медичні препарати: нейрорептики, транквілізатори, антидепресанти та інші. Але між психотерапевтом і психіатром є суттєва різниця. [1, 2, 3]

Психіатр зазвичай працює з психопатологіями, тобто з більш тяжкими психічними захворюваннями, які нерідко бувають запущеними. Це ендогенні захворювання, обумовлені внутрішніми факторами, наприклад, генетикою. До цієї групи захворювань відносять шизофренію, маніакально-депресивний психоз (або афективний психоз), циклотимію (різкі коливання настрою). Ендогенно-органічні захворювання, що обумовлені внутрішніми факторами і церебрально-органічною патологією. До них відносять хвороби Альцгеймера, Паркінсона, психічні розлади, що з'явилися внаслідок судинних захворювань головного мозку. Також є соматогенна група захворювань, до якої відносять

психічні хвороби, які виникли внаслідок інших соматичних захворювань, таких як інфекційні хвороби та інші. До екзогенної групи належать захворювання, зумовлені інфекціями та інтоксикаціями. На відміну від психотерапевта, психіатр лікує лише за допомогою фармакологічних препаратів. Він не володіє навичками з психотерапевтичних методик [1, 2, 3, 4].

Натомість психотерапевт має спеціалізацію з психотерапії, пройшов додаткові курси, щоб отримати навички з різноманітних психотерапевтичних методик (когнітивно-поведінкової психотерапії, гештальт-терапії, тілесно-орієнтованої психотерапії, екзистенціальної психотерапії та інших). У своїй практиці він рідко займається лікуванням глибоких розладів психіки, спирається саме на спілкування і методи психологічного впливу. Частіше за все психотерапія направлена на лікування неврозів, неврозоподібних станів та залежностей (алкогольної, наркотичної, ігрової). Психотерапевт проводить бесіди для того, щоб виявити внутрішній психологічний конфлікт у пацієнта та причини його стану, поведінки або схильності, але також може призначити фармакологічні препарати, якщо вважає це потрібним. Також психотерапевт може виявити певну модель поведінки у пацієнта, через яку й виникають його проблеми в житті. У цьому випадку психотерапевтичні дії направлені на зміну цієї моделі [3, 4].

Вам краще звернутися до психолога, якщо ви хочете набути впевненості у собі, вирішити конфлікт з кимось, усунути непорозуміння в сім'ї, навчитися розмовляти з дітьми, хочете підвищити комунікативні навички, визначитися у виборі професії, виявити здібності до чогось та якщо вам потрібна підтримка. Консультації психолога не є довготривалими (частіше 1-3 зустрічі), натомість психотерапевт може працювати з пацієнтом протягом років. [1, 2]

Якщо вас почали турбувати такі явища, як постійне відчуття тривоги, страхи (фобії), безсоння протягом тривалого періоду, панічні атаки, нав'язливі думки, нав'язливі дії, порушення пристосувальних реакцій (розлади адаптації), у вас хворобливий стан через стреси, суїцидальні думки. Якщо ви помітили якісь вагомні зміни у вашій поведінці, то психологічне консультування вам не допоможе. Потрібно звертатися до психотерапевта або психіатра. Рідних хворого особливо повинні насторожити такі симптоми, як стан сутінкової свідомості (тобто дезорієнтація в просторі та часі, відчуженість від зовнішнього світу) і нелогічні висловлювання. [3, 7]

Якщо ваш знайомий почав часто говорити про смерть, самогубство та постійно засмучений, не слід вважати, що це для привернення уваги. Необхідно серйозно віднестися до його стану, бо саме ви можете йому допомогти, а ігнорування такої поведінки може призвести до катастрофічних наслідків. Людина може розуміти, що з нею щось не так, але вважати це просто емоціями, які скоро минуть. Але вони можуть не минути.

Більшість людей, яким дійсно потрібна допомога спеціаліста, не беруть це до уваги. Частіше за все, люди бояться звернутися до психіатра або психотерапевта, тому що вважають, що ці спеціалісти працюють лише з "психами", але це не так. До депресії, наприклад, може призвести звичайний стрес, який присутній у житті кожного, або ендогенні зміни в організмі

(наприклад, недостатня кількість гормонів). Це значно псує якість життя та здоров'я. Не потрібно терпіти пригнічений настрій, безсоння, появу роздратованості, деструктивних думок чи будь-які інші симптоми. Майже всі хвороби можна вилікувати.

Відтак, можна впевнено стверджувати, що люди мають слідкувати не тільки за своїм фізичним здоров'ям, а й за психічним, тож якщо у вас є якісь з вище перелічених симптомів або вас щось турбує, треба звернутися до потрібного спеціаліста і вирішити цю проблему.

Список літератури

- 1.<https://azbyka.ru/zdorovie/chem-otlichaetsya-psixolog-ot-psixiatra-psixoterapevta-nevrologa-i-nevropatologa>
- 2.<https://upstudy.ru/baza-znaniy/psikhoterapevt-ili-psikholog-k-komu-idti/>
- 3.<https://medprosvita.com.ua/psiholog-ili-psihiatr-komu-obratitsya-pomoshhyu/>
- 4.<https://studfile.net/preview/5343185/>
- 5.<https://help-consulting.ru/articles/napravleniya-psihoterapii>
- 6.http://psychologis.com.ua/priemy_i_metody_psihoterapii.htm
- 7.https://superinf.ru/view_article.php?id=2

ВПЛИВ ЦИКЛАДНИХ РИТМІВ НА ЖИВІ ОРГАНІЗМИ ТА НАЛАШТУВАННЯ ВЛАСНОГО БІОЛОГІЧНОГО ГОДИННИКА В ЕПОХУ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОГРЕСУ

Дашківська М. О.,

студентка спеціальності 091 Біологія, ОС «Бакалавр»
Вінницький державний педагогічний університет

Сітнікова Є. О.,

студентка спеціальності 014 Середня освіта
Біологія (хімія), ОС «Бакалавр»
Вінницький державний педагогічний університет

Фельдман Т. В.

м.н.с.

Інститут Біохімії ім. О.В. Палладіна

Циркадні ритми (від лат. *circa* і *diem* – «навколо дня» або «протягом дня») – це циклічні коливання інтенсивності різних біологічних процесів нашого організму, пов'язані зі зміною дня і ночі [1]. Інакше кажучи – це наш біологічний годинник, який, до речі, наявний не лише у людини, а й у інших живих істот, включаючи гриби, рослини і ціанобактерії.

Все живе на нашій планеті несе відбиток ритмічного малюнка подій, характерного для нашої Землі. У складній системі біоритмів, від найкоротших – на молекулярному рівні – з періодом в декілька секунд, до глобальних, пов'язаних з річними змінами сонячної активності живе і людина. Центральне місце серед ритмічних процесів займає циркадний ритм, що має найбільше значення для організму.

Поняття циркадного (добового) ритму ввів в 1959 році Халберг. Циркадним ритмом є видозміна добового ритму з періодом 24 години, який протікає в константних умовах і належить до вільно поточних ритмів. Це ритми з не нав'язаним зовнішніми умовами періодом. Вони вроджені, ендогенні, тобто обумовлені властивостями самого організму.

Біологічні ритми представляють собою один з найважливіших інструментів дослідження чинника часу в діяльності живих систем і їх часової організації. Біологічні ритми або біоритми – це більш-менш регулярні зміни характеру та інтенсивності біологічних процесів. Здатність до таких змін життєдіяльності передається у спадок і виявлена практично у всіх живих організмів. Їх можна спостерігати в окремих клітинах, тканинах і органах, в цілих організмах і в популяціях. Цей біологічний механізм розвинувся еволюційно як спосіб пристосування до добового режиму нашої планети. Ми звикли сприймати зміну дня і ночі як даність, не замислюючись над тим, як вона впливає на нас і які

процеси відбуваються у нашому організмі протягом доби. А разом з тим несвоєчасний і неповноцінний відпочинок, режим «сови», регулярні безсонні вихідні і навіть засинання перед телевізором або монітором здатні завдати нам значно більшої шкоди, ніж здається. У чому ж полягає ця шкода, чи можна її мінімізувати і як налаштувати власний біологічний годинник?

Обмін речовин, відновлення клітин, вироблення гормонів, нормальна робота ендокринної і нервової системи, правильне функціонування внутрішніх органів – усі ці життєво важливі процеси напряму залежать від циркадних ритмів.

Відповідальність за біологічні ритми несуть так звані «часові гени» які переважно експресуються в нейронах супрахіазматичних ядер гіпоталамус – у «циркадному центрі» нашого головного мозку. Вони «змушують» мозок у той чи інший період часу посылати тілу сигнали про підвищення або зниження температури, кров'яного тиску, вивільнення гормонів-регуляторів добової активності: мелатоніну під час сну та кортизолу вранці.

У численних досліджах на тваринах встановлено наявність циркадних ритмів рухової активності, температури тіла і шкіри, частоти пульсу та дихання, кров'яного тиску та діурезу. Добовим коливанням виявилися піддані вмісти різних речовин у тканинах і органах, наприклад, глюкози, натрію і калію в крові, плазми і сироватки в крові, гормонів росту та ін. По суті, в цілодобовому ритмі коливаються всі ендокринні та гематологічні показники, показники нервової, м'язової, серцево-судинної, дихальної і травної систем. У цьому ритмі зміст і активність десятків речовин у різних тканинах і органах тіла, в крові, сечі, поті, слині, інтенсивність обмінних процесів, енергетичне і пластичне забезпечення клітин, тканин і органів. Цьому ж циркадному ритму підпорядковані чутливість організму до різноманітних факторів зовнішнього середовища і переносність функціональних навантажень. Всього до теперішнього часу у людини виявлено близько 500 функцій і процесів, що мають циркадну ритміку. Біологічні ритми організму – добові, місячні, річні – практично залишилися незмінними з первісних часів і не можуть наздогнати ритми сучасного життя. У кожної людини протягом доби чітко простежуються піки і спади найважливіших життєвих систем. Найважливіші біоритми можуть бути зафіксовані в хронограмах. Основними показниками в них служать температура тіла, пульс, частота дихання у спокої і інші показники, які можна визначити тільки за допомогою фахівців. Знання нормальної індивідуальної хронограми дозволяє виявити небезпеку захворювання, організувати свою діяльність у відповідності з можливостями організму, уникнути зривів у його роботі.

Хронобіологічні дослідження зараз є актуальними як ніколи, оскільки суспільства розвинених країн охопила криза сну. Пріоритетом для сучасної людини є робота, кар'єра, гроші, а не власне здоров'я. Більше того, відмова від сну вже сприймається як необхідний елемент успіху. З появою електронних гаджетів люди цілодобово можуть працювати, спілкуватися, перебувають у постійній готовності відповісти, прореагувати, а їхній робочий день фактично не закінчується ніколи.

Якщо біоритми протирічать реальному добовому циклу, наш організм отримує «циркадний стрес». Цей стан може спровокувати різні захворювання і несприятливі фізичні стани, такі як гормональні збої, безсоння, депресія, патології серцево-судинної системи і навіть онкологія. Таке протиріччя виникає, коли ми ігноруємо те, що передбачено самою природою – не спимо допізна (або й усю ніч) а потім залишаємося у ліжку до обіду. Такого ж стресу завдає нашому організму часта зміна часових поясів, наприклад, при регулярних перельотах (це явище називається джетлаг), а також робота у закритих приміщеннях, без прямого доступу сонячного світла – його відсутність дезорієнтує наш циркадний центр і він починає посылати тілу суперечливі сигнали, які порушують роботу усього організму [2].

Відомо, що хронотип частково визначається генами. Існує кілька «годинникових» генів, які відповідають за виробництво певних білків. Зміни концентрацій цих білків визначають заряд клітинних мембран, що дозволяє нейронам супрахіазматичних ядер гіпоталамуса створювати електричні імпульси через певні проміжки і в результаті синхронізувати функції організму з часом доби. Завдяки строго циклічним коливанням біосинтезу білків PER1, PER2, PER3, CLOCK і BMAL1 наш годинник має високу точність [3].

Хронотип людини, тобто «сова» вона чи «жайворонок», залежить від генів на 54 %. Це не означає, що існує ген, завдяки якому вона обов'язково буде совою чи жайворонком. Просто існує певна комбінація генів, яка частіше зустрічається у одних і рідше у інших. Ще одним важливим фактором є соціальний, тобто прийнятий в суспільстві, розпорядок дня. Те, о котрій людині доводиться вставати на роботу або навчання і лягати спати, визначає 43 % ймовірності того, що вона вчасно лягатиме і вставатиме. Решта 3 % припадають на вік: в юності можна бути совою, а після двадцяти років почати поступово перетворюватись на жайворонка.

Наш організм нашпигований живими годинниками, які, зокрема, керують нами, нагадуючи, що час відпочити:

- 6:45 – 7:30 – найкращий час для пробудження;
- 6:45 – фаза різкого підвищення тиску;
- 7:30 – припинення секреції мелатоніну – гормону сну;
- 8:00 – 9:00 – найкращий час для помірної фізичної активності;
- 9:00 – пік секреції тестостерону, підвищення активності;
- 10:00 – 17:00 – найкращий час для розумової діяльності;
- 10:00 – час найвищої уважності;
- 14:30 – час найкращої координації;
- 15:30 – час найшвидшої реакції;
- 17:00 – 19:00 – найкращий час для фізичних навантажень;
- 17:00 – час найкращої роботи серцево-судинної системи і м'язів;
- 18:30 – максимальний тиск;
- 19:00 – максимальна температура тіла;
- 21:00 – початок секреції мелатоніну;
- 22:00 – 23:00 – найкращий час для засинання;

- 2:00 – найглибший сон – пік секреції гормону росту соматотропіну.

Знання про біоритми Застосування знань про біоритми Медицина (прогнозування епідемій, загострення хронічних хвороб) Сільськогосподарство (підвищення продуктивності рослин і тварин, дотримання правил агротехніки) Соціальна сфера (організація праці і відпочинку).

Значний вплив на біоритми людини має електроніка. Звичка, яка погіршує якість сну – це використання телефонів, ноутбуків або планшетів перед засипанням. Вона порушує так званий циркадний ритм (циклічні коливання інтенсивності різних біологічних процесів в організмі, пов'язані зі зміною дня і ночі), який є по суті внутрішнім годинником, що регулює цикли сну.

Дивлячись на свій телефон або іншу електроніку в темряві, ваші зіниці розширюються, зорові аналізатори напружуються. Це, у свою чергу, гальмує вироблення в мозку мелатоніну, який є гормоном, життєво важливим для засинання (виробляється епіфізом, є регулятором добових ритмів). Відповідно, головне правило полягає в тому, щоб відключити пристрої та відмовитися від роботи з гаджетами хоча б за 30 хвилин, а краще за годину, до сну [4].

Ми живемо в епоху технологічного прогресу, тому актуально було б приділити більше уваги розпорядку дня і в цьому повсякденними помічниками стають гаджети, та не слід забувати про доцільність їх використання.

Список літератури

1. The 2017 Clarivate Citation Laureates. [https:// clarivate.com/2017-citation-laureates/](https://clarivate.com/2017-citation-laureates/)
2. The Nobel Prize in Physiology or Medicine 2017. Press Release. https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/medicine/laureates/2017/press.Html
3. Комісаренко С. В. Для чого потрібні циркадні ритми, або як змінити хід «біологічного годинника» / С. В. Комісаренко, С. І. Романюк // Ukr. Biochem. J. – 2017. – Vol. 89. – № 6. – С. 63-73.
4. Stephen M. Rao. The Evolution of Brain Activation during Temporal Processing. / M. Rao Stephen, R. Mayer Andrew, L. Deborah // Harrington in Nature Neuroscience. – 2001. – Vol. 4. - № 3. – pp 317–323.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УМОВАХ ПОШКОДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОЖИВЛЕННЯ СИСТЕМ АВАРІЙНОЇ ПРОТИДІЇ

Дейнеко Н. В.,

старший науковий співробітник
кандидат технічних наук, доцент

Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Лєвєтєров О. А.,

доцент

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник

Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Шевченко Р. І.

начальник відділу

доктор технічних наук, старший науковий співробітник

Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Побічним результатом активного науково-технічного прогресу стало зростання надзвичайних ситуацій зумовлених аваріями і катастрофами різного характеру. Їх складність і важкі соціально-економічні наслідки актуалізують проблему готовності органів управління, сил і засобів до їх попередження і ліквідації [1].

У даній роботі основна увага зосереджена на проблемі попередження і ліквідації НС в умовах пошкодження систем електрозабезпечення.

Найбільш уразливими елементами електросистеми є наземні споруди (підстанції, розподільні пункти, трансформаторні станції та ін.) і повітряні лінії електропередач.

На етапі ліквідації наслідків НС подача електроенергії в окремі райони або ділянки може знадобитися для самих різних цілей, а саме: освітлення території на об'єктах, де проводяться аварійно-рятувальні роботи; живлення електродвигунів різних машин і електрифікованих засобів попередження та ліквідації надзвичайної ситуації, а також інструментів, з використанням яких проводяться рятувальні роботи; забезпечення роботи збережених або тимчасово розгорнутих медичних установ; для багатьох інших цілей.

Для електрозабезпечення перерахованого вище традиційно проводять відновлення окремих пошкоджених ділянок наземних електроліній шляхом з'єднання проводів або прокладки нових окремих ліній на уцілілих або тимчасово створюваних опорах. Пошкоджені ділянки кабельних ліній можуть бути з'єднані тимчасовою повітряною лінією або шляхом прокладки з'єднувального кабелю на поверхні землі.

В умовах відсутності можливості відновлення пошкоджених ділянок наземних електроліній використовують паливні генератори, які дозволяють частково нівелювати пошкодження системи електрозабезпечення. Однак вимагають безперебійного поповнення паливного запасу на випадок тривалої роботи. Використання описаних варіантів створення резервного електрозабезпечення збільшує ймовірність безпечної роботи при ліквідації надзвичайної ситуації, але не може її гарантувати.

Особливу увагу авторами роботи приділено питанню попередження надзвичайних ситуацій в умовах аварійного відключення електроживлення.

Безсумнівно, джерело вторинного (резервного) живлення є найважливішою частиною будь-якої системи і тим більше системи попередження надзвичайної ситуації. Відмова джерела живлення виводить з ладу всю систему, що незрівнянно з відмовою одного-двох її елементів і навіть всього шлейфу.

При виникненні несправності в мережевому джерелі живлення повинно забезпечуватися електроживлення системи від акумулятора, так само як при відключенні мережі, щоб не було зниження надійності електроживлення. З іншого боку, якщо акумулятор не має системи його заряду, то зниження ємності в процесі експлуатації не гарантує забезпечення заданого часу резервування при відключенні основного електроживлення. Таким чином пристрій резервного електропостачання повинен містити зарядний пристрій для заряду акумуляторної батареї і підтримки її в повністю зарядженому стані.

Для вирішення описаних проблем авторами роботи запропонований до розгляду варіант заряду акумулятора і забезпечення електроенергією за рахунок коштів альтернативної енергетики, а саме сонячних батарей.

В якості альтернативного джерела енергії розглянуті плівкові сонячні елементи на основі телуриду кадмію, які мають високий рівень деградаційної стійкості [1], високі значення ефективності [2], і малу вагу конструкції в порівнянні з традиційними кремінними [3].

Однак можливість створення надійної системи резервування за рахунок використання сонячних елементів вимагає глибокого та всебічного аналізу і дослідження.

Список літератури

1. Бабарика І. Г., Єременко С. А., Кривулькін І. М., Левтеров О. А., Шевченко Р.І. (2018) Розвиток інноваційних методів скорочення наслідків надзвичайних ситуацій природного характеру. / Проблеми надзвичайних ситуацій. Харків: НУЦЗУ. Вип. 28. С. 27-38.

2. Deyneko, N., Kovalev, P., Semkiv, O., Khmyrov, I., Shevchenko, R. (2019). Development of a technique for restoring the efficiency of film ITO/CdS/CdTe/Cu/Au SCs after degradation. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 1 (5 (97)), 6–12. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2019.156565>

3. Khrypunov, G., Vambol, S., Deyneko, N., Sychikova, Y. (2016). Increasing the efficiency of film solar cells based on cadmium telluride. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 6 (5 (84)), 12–18. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2016.85617>

4. Deyneko, N., Semkiv, O., Khmyrov, I., Khryapynskyy, A. (2018). Investigation of the combination of ITO/CdS/CdTe/Cu/Au solar cells in microassembly for electrical supply of field cables. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 1 (12 (91)), 18–23. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2018.124575>

ОПРЕДЕЛЕНИЕ УРОВНЯ МОРОЗОУСТОЙЧИВОСТИ РАСТЕНИЙ ВИДА *Th. plicata* DONN EX D.DON МЕТОДОМ ПРЯМОГО ЛАБОРАТОРНОГО ПРОМОРАЖИВАНИЯ

Иващенко И. Є.

кандидат сельскохозяйственных наук,
доцент кафедры лесного хозяйства
Уманский национальный университет садоводства

В лабораторных условиях есть возможность исследовать морозоустойчивость отдельных растений или их тканей при низких температурах, которые в природе наблюдаются очень редко. Поэтому был определен уровень морозоустойчивости растений вида *Th. plicata* методом прямого лабораторного промораживания с применением системы коэффициентов усовершенствованной оценки степени повреждения тканей (флоэмы, камбия, древесины, сердцевины, почек), учитывая их физиологическую неравноценность в жизнедеятельности и регенерационной способности растений. Указанный метод рекомендован многими авторами для определения морозоустойчивости [1, 2, 3], поскольку позволяет в короткие сроки, в искусственно созданных условиях, получить результаты исследований с высокой точностью, которые совпадают с данными полевых наблюдений.

Отбор образцов осуществляли в период вхождения *Th. plicata* в состояние вынужденного покоя во второй декаде февраля. В этом состоянии побеги уязвимы к действию неблагоприятных условий холодного времени года [4, 5]. Это объясняется тем, что после выхода растений из состояния глубокого покоя у них аккумулируется высокая степень готовности к ростовым процессам, которые сопровождаются рядом изменений в тканях, дающих начало процессу вегетации. Для опытов отбирались хорошо сформированные однолетние одревесневшие побеги из средней части кроны.

У результате анатомо-микроскопической оценки морозных повреждений однолетних побегов *Th. plicata* установлено, что для исследуемого вида после промораживания побегов до температуры -35°C индекс повреждения тканей не превышает 47,2 (в середине побега через почку), что считается средней степенью повреждения и не является угрожающим для вида. Чувствительной к действию низких отрицательных температур является средняя части побега под почкой. Наибольшие повреждения испытывают ткани флоэмы и камбия.

Во время промораживания опытных образцов при температуре -25°C индекс повреждения тканей составил 11,2-12,4 (характеризуется лишь незначительным изменением их окраски). При такой температуре промораживания уязвимым оказался камбий на верхушке побега (4,7), а также флоэма в середине побега (4,2). Наиболее низкое повреждение было в сердцевине всех частей побега (1,8). В совокупности, повреждения тканей при

температуре -25°C являются незначительными и приемлемыми для нормальной жизнедеятельности растений.

При промораживании *Th. plicata* температурой -30°C уязвимыми оказались ткани в средней части побега через почку. Наиболее значительная поврежденность тканей побега наблюдалась во флоэме, а наименее – в средней части побега в междоузлии.

При промораживании *Th. plicata* температурой -35°C уязвимыми оказались ткани камбия в средней части побега через почку (18,4), а также кора на верхушке побега (16,8). Значительные повреждения получили ткани коры и камбия.

Известно, что для достижения устойчивости к низким температурам, в хвойных видах растений происходят процессы биохимической адаптации, которые непосредственно связаны с синтезом белков-криопротекторов [3]. Очевидно, что этот механизм в *Th. plicata* развит на достаточно высоком уровне. Он обеспечивает ей высокую морозоустойчивость, что подтверждено лабораторными исследованиями морозоустойчивости тканей побегов *Th. plicata*.

Список литературы

1. Ахматов К. А. Методы определения зимостойкости древесных растений / К. А. Ахматов – Фрунзе : Илим, 1968. – 40 с.
2. Грохольський В. В. Методи визначення пошкодження плодових культур умовами зимівлі, весняними та осінніми приморозками / В. В. Грохольський // Моніторинг плодових культур. – К. : Наук. думка, 2003. – С. 127–135.
3. Соловьева М. А. Методы определения зимостойкости плодовых и ягодных культур : метод. пособ. / Соловьева М. А. – Л. : Гидрометеиздат, 1982. – 36 с.
4. Генкель П. А. Состояние покоя и морозоустойчивость плодовых растений / П. А. Генкель, Е. З. Онкина. – М. : Наука, 1964. – 242 с.
5. Дроздов С. Н. Эколого-физиологические аспекты устойчивости растений к заморозкам / С. Н. Дроздов, З. Ф. Сычева, Н. П. Будыкина, В. К. Курец. – Л. : Наука, 1977. – 228 с.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ВОДОПОСТАЧАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Івасишен В. Р.,

студент магістратури спеціальності 073 Менеджмент
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

Синчак В. П.

д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту,
фінансів, банківської справи та страхування,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Однією з найбільш гострих проблем комунальних підприємств на сучасному етапі є проблеми ефективного використання ресурсів, що впливає на рівень економічного і соціального розвитку суб'єкта господарювання. На сьогоднішній день в Україні зростає вплив чинників, що спонукають до ресурсозбереження: постійне зростання цін на енергоносії, підвищення адміністративної та економічної відповідальності за перевитрати, нераціональне та неефективне використання паливно-енергетичних ресурсів тощо. Тенденція проблем забезпечення в необхідному обсязі матеріальними ресурсами ставить пріоритетне завдання щодо підвищення ефективності управління ними.

Окремі аспекти ресурсним забезпеченням підприємств висвітлені в дослідженнях Берсуцького А. Я., Біляєва Ю. А., Іванієнка В. В., Лоли Ю. Ю., Савицької О. М., Хобти В. М., Хохлова М. П. та інших. Наукові розробки вищезазначених авторів переважною мірою зосереджуються на методичних аспектах побудови окремих елементів підсистеми управління матеріальними ресурсами. В той же час відсутні комплексні дослідження, пов'язані з ефективністю використання матеріальних ресурсів комунальних підприємств. Тому виникає необхідність поглиблення теоретичних і прикладних засад управління матеріальними ресурсами підприємств, як здійснюють надання комунальних послуг.

На основі опрацювання провідного вітчизняного досвіду [1; 2] нами запропоновано пріоритетні напрями покращення системи управління матеріальними ресурсами водопостачального підприємства (табл. 1). Зосередимо свою увагу на розкритті особливостей ресурсозбереження на основі використання технологій повторного використання води, що в умовах зменшення водних ресурсів має важливе практичне значення для України.

На переважній більшості вітчизняних водопровідних станцій застосовується класична схема реагентної очистки води з відстоюванням та фільтруванням. Промивні води відстійників та фільтрів скидаються у поверхневі джерела водопостачання без додаткового очищення. Будівництво очисних споруд для промивних вод на водопровідних станціях дозволить мінімізувати, або

ліквідувати повністю процес скидання стоків у водойми через очистку, впровадження технології повторного використання промивних вод (замкнений цикл), а також системи утилізації осаду.

Таблиця 1

Напрями підвищення ефективності управління матеріальними ресурсами водопостачального підприємства

Рішення	Характеристика рішення	Ефект
Впровадження технологій повторного використання води	Зменшення обсягів забору води через впровадження замкнених циклів, впровадження повторного використання промивних та дренажних вод	зниження нераціональних втрат води, отримання додаткових прибутків при повторній реалізації водних ресурсів для підприємств, яким вигідніше використовувати таку воду (наприклад, для потреб сільського господарства)
Встановлення регуляторів напорів води на вводах в будівлі	Автоматизація процесів підтримки заданого тиску або витрат в системі водопостачання. Керування насосною станцією як в ручному режимі так і в автоматичному.	Зменшення навантаження на гідравлічне обладнання, проблеми з яким часто призводять до поривів в системі трубопроводів; стабілізація тиску води і зменшити витoki води. Скорочення рівня витоків і неврахованих втрат води. Економія електроенергії (від 30% до 50%)
Створення геоінформаційної системи мереж водопостачання	Проведення повної інвентаризації усіх мереж водопостачання і водовідведення, консолідація достовірної і повної інформації про всі елементи, їх розташування, технічний стан, виконання точної прив'язку об'єктів мережі до місцевості	забезпечення економії матеріальних та енергетичних ресурсів з допомогою зменшення надлишкової води, що подається споживачам, визначивши точний розподіл тиску, місць надмірного або недостатнього водопостачання, супутніх втрат тощо
Удосконалення технології очищення та знезараження води	Впровадження очищення питної води сучасним реагентом - перманганатом натрію, що забезпечує ефективне видалення заліза та марганцю, нейтралізує присмаки та запах (дезінфікує), видаляє побічні продукти, зменшує вміст радію та усуває забарвленість води.	Економія коагулянту на 25%; підвищення якості питної води, санітарно-гігієнічні переваги порівняно з хлоруванням.
Впровадження автоматизованих систем управління процесами водопостачання та водовідведення	- Контроль питомих витрат електроенергії; - Облік часу напрацювання насосних агрегатів (інтегровано зі SCADA); - Прогнозування потреби в коагулянтах, природному газі	забезпечення економії матеріальних та енергетичних ресурсів
Утилізація	Очистка стоків та утилізація мулового	Теплова енергія, яка

мулового осаду з метою отримання енергії	осаду має відбуватися у раціональний спосіб, що забезпечує вирішення енергетичних та екологічних питань. Влаштування системи очистки стоків та утилізації осаду дозволяє також скоротити викиди парникових газів за рахунок ефективної утилізації біогазу та синтез газу, а також виробленого палива.	залишилася після попереднього нагрівання повітря і сушки мулового осаду, доступна для подальшого застосування: для нагрівання осаду в потоці, що піднімається в живильній башті; у системах центрального опалення; для виробництва електроенергії; для промислового використання.
--	---	---

Примітка. Узагальнено на основі [1; 2].

Технології повторного використання води дозволяють знизити нераціональні втрати води, а також отримувати додаткові прибутки при повторній реалізації водних ресурсів для підприємств, яким вигідніше використовувати так звану технічну воду.

Так стічна вода на водопостачальних підприємств поділяється на такі основні групи:

1. Виробнича стічна вода – це відпрацьована вода від виробничих процесів, що потребують її використання. Виробнича стічна вода може бути високо забрудненою, містити специфічні забруднюючі речовини і, як правило, потребує спеціального очищення перед скидом в водойми або на комунальні очисні споруди. Об'єм виробничої стічної води в українській промисловості в середньому (в загальнонаціональному масштабі) сягає більше 80% від спожитої підприємствами води.

2. Охолоджуюча вода – це зазвичай оборотна вода, що використовується для охолодження устаткування, продукції підприємств тощо. Ця вода, як правило, вважається умовно чистою.

3. Господарсько-побутова стічна вода. Звичайно, ця вода скидається в комунальні каналізаційні системи, або разом з виробничими стічними водами потрапляє на очисні споруди. Об'єм цієї стічної води, якщо немає окремого обліку, приймається за об'ємом господарсько-побутового водопостачання.

4. Дощова (зливова) вода – це поверхневий стік, включаючи стік з дахів споруд. Ця вода найчастіше скидається у спеціальну дощову каналізацію. Іноді вона може бути значно більш забрудненою, ніж поверхневий стік з вулиць міст.

Отже, для повторного використання підходить друга, третя та четверта групи. На вторинне використання можуть направлятися зливі води, але за певних умов, якщо буде забезпечена повна їх екологічна безпека для людей та оточуючого середовища. Тому у більшості випадків, для того щоб воду можна було направити на вторинне використання, необхідне її очищення. Ступень очищення вод, які були у використанні, визначається вимогами санітарно-гігієнічної безпеки. Для організації постачання вторинної регенованої води після очищення, необхідний виділений розподільний трубопровід. Після очищення до конкретних технологічних вимог поверхневий стік підприємств може бути використано для зрошення в цілях цивільного та промислового призначення [3, с. 120].

Застосування технології повторного використання води дає змогу:

- досягти більш ефективної і дешевої локальної очистки або знешкодження високо забрудненого потоку;
- забезпечити використання очищеної води;
- вилучити корисні речовини з метою повторного використання у виробництві або для інших цілей;
- спростити і підвищити ефективність очистки стічної води на очисних спорудах;
- дотримуватись норм скиду стічних вод та рівня їх забрудненості.

Виробництво корисних побічних продуктів передбачає, що корисним побічним продуктом виробництва може бути відпрацьована вода або конденсат, які за якістю придатні для споживання на іншому (сусідньому) підприємстві. Для повторної реалізації води водопостачальному підприємству важливо визначити коло споживачів, які будуть зацікавлені у повторному використанні водних ресурсів на технологічні потреби, укласти з ними договори по реалізації вторинного використання води. Очищену стічну воду також можливо використовувати в якості джерела водопостачання для потреб сільського господарства. Спеціалістам необхідно встановити тарифні ставки на повторне використання водних ресурсів.

Отже, впровадження сучасних ресурсоефективних систем і обладнання дозволить не тільки скоротити ресурсоспоживання технологічних процесів водопідготовки, водопостачання та водовідведення, а також забезпечить очищення комунально-побутових стоків і значно підвищить якість води та послуг водопостачання в цілому.

Список літератури

1. Про екологічні проекти водного сектору та їх реалізацію: 10 успішних прикладів. URL: <http://ecolog-ua.com/articles/pro-ekologichni-proekty-vodnogo-sektoru-ta-yih-realizaciyu-10-uspishnyh-prykladiv>
2. Waste Water Management 2020. URL: <http://wwm-expo.com/ua/overview/market-reforms-projects>
3. Максименко, О. А. Рациональное использование воды на предприятиях за рахунок зливових стоків [Текст] / О. А. Максименко, І. М. Любченко, Д. І. Єршов. *Материалы IV международной научно-технической конференции «Вода. Экология. Общество»*. Харьков: ХНУГХ, 2014. С. 119–121.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ УЧНІВ У ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ПЕРІОД СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Ковач А. І.,

аспірант кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи ДВНЗ «УжНУ»

Опачко М. В.

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи ДВНЗ «УжНУ»

Актуальність проблеми, що розкривається у статті впливає із суперечностей між традиційним наповненням змісту профорієнтаційної роботи, що склався у індустріальний період суспільного розвитку та потребою у модернізації та адаптації профорієнтаційних складових до сучасних освітніх та соціальних викликів; використанням класичних форм і методів у профорієнтаційній роботі та недостатньо залученими можливостями використання сучасних інформаційних технологій; традиційним орієнтуванням системи профорієнтації на колективні, групові форми роботи та необхідністю врахування індивідуальних запитів та можливостей сучасних школярів тощо.

Професійна орієнтація – це орієнтування на професію, на вибір сфери професійної діяльності. Орієнтація тут вживається у двох значеннях: напрям (направляти, вказувати, порадити тощо), і друге значення – бути обізнаним (бути в курсі справ, бути поінформованим). Професійна орієнтація – це словосполучення, сутність якого полягає у наданні допомоги у виборі професії. Якщо суб'єктами професійної орієнтації є учні загальноосвітніх закладів, то професійна орієнтація передбачає спрямування учнів на майбутню професію, підготовку їх до вибору сфери майбутньої професійної діяльності. В цьому аспекті профорієнтація розглядається як ефективний засіб соціального захисту молоді [1]. У значенні підготовки молоді до професійного подальшого шляху профорієнтація як термін використовується порівняно недавно. Раніше це семантичне навантаження виконували поняття: передача знань і досвіду наступним поколінням про виконання різних видів трудової діяльності, навчання ремеслу, підготовка до життя і праці. Тобто поняття професійна орієнтація витворилось у процесі еволюційного розвитку під впливом низки об'єктивних і суб'єктивних чинників.

Сукупність об'єктивних чинників які опосередковано впливають на еволюцію поняття «професійна орієнтація» дозволяють виокремити кілька етапів у його розвитку: доіндустріальний, індустріальний, постіндустріальний, інформаційний.

Мета статті полягала у розкритті особливостей розвитку професійної орієнтації як системи підготовки молоді до життя і праці на індустріальному етапі суспільного розвитку. Саме в цей період профорієнтація виокремлюється у самостійну галузь. Це сприяло змістовому наповненню поняття «професійна орієнтація», виділенню в ньому окремих компонент: профінформації, профконсультації, профвідбору.

Варто зазначити, що першу класичну теорію професійної орієнтації у цей період розробив Ф. Парсонс (F. Parsons), який у 1908 р. в США створив перше консультативне бюро з питань вибору професії.

За Ф. Парсонсом профконсультація здійснюється в три етапи: використання психологічних тестів з метою визначення психофізіологічних особливостей людини; розробка порівняльного аналізу між вимогами різних професій та психофізіологічними особливостями особистості; розробка раціональної рекомендації на основі одержаних результатів перших двох етапів [2, с.45].

Подальший розвиток професійної орієнтації індустріального (капіталістичного) світу пов'язаний з іменами таких відомих американських науковців, як: К. Гінзберг (K.Ginzberg), Голланд (D. Holland), Д. Маккеланд (D. McClelland), , Д. Сюпер (D. Super).

Аналізуючи праці науковців західних країн у контексті розробки проблем професійної орієнтації можемо відмітити, що їх методологія ґрунтувалася на гуманістичних засадах, які розроблялися в рамках гуманістичного, особистісного, диференціального, когнітивного напрямів психології. Тобто на засадах, основою яких є особистість: її цілісність, її індивідуальні властивості та особистісні яості. Її інтереси, здібності. можливості, її життєві цілі та прагнення. Система професійної орієнтації «західного» типу розвивалася незалежно і самостійно від, власне, навчально-пізнавальної діяльності учнів.

У цей же період паралельно із заходом, у країнах ССРС та в країнах соціалістичного табору відбувається інтенсивний розвиток системи професійної орієнтації. На відміну від «капіталістичного типу професійної орієнтації» у Радянському Союзі, і в Україні, зокрема, професійна орієнтація була спрямована на учнівську молодь.

Ґрунтуючись на методологічних засадах діяльнісного підходу, професійна орієнтація учнів на практиці реалізовувалась втіленням у навчання і виховання молоді принципів політехнізму, зв'язку навчання з життям та працею, з трудовим вихованням молоді. Професійна орієнтація стає невід'ємною частиною навчальних планів та програм середніх закладів освіти.

Підтвердженням цього є конгреси 1952 (XIX з'їзд КПРС) та 1956 (XX з'їзд КПРС) років, на яких велика увага зверталась на трудове виховання учнівської молоді та удосконалення політехнічної освіти. Результатом виконання рішень партійних з'їздів стало передбачення годин у навчальних планах загальноосвітніх шкіл на практичні заняття в різних галузях виробництва та сільського господарства (проводились ці заняття на заводах, колгоспах, радгоспах). Після закінчення навчання кожен учень отримував сертифікат про освоєння тієї чи іншої робітничої спеціальності: робітник, садівник, виноградар, водій вантажного автомобіля, доярка, тракторист.

На початку 70-х р. XX ст остаточно сформувалась психологічна концепція «теорії діяльності», що стало новим поштовхом у розвитку системи профорієнтації. Здійснення профорієнтації у змісті загальної освіти пропонувалось вирішувати у тісному зв'язку з питаннями трудової підготовки та політехнічного навчання. Мета профорієнтаційної роботи у школі зводилась до «посилення політехнічної підготовки учнів і ознайомлення їх з різними видами трудової діяльності людей» [3, с.152].

Зміст політехнічної освіти, яка «знайомить з основними принципами всіх процесів виробництва і водночас дає ... підлітку навички спілкування з простішими знаряддями всіх виробництв» [4, с.198], вперше було розкрито у теорії наукового комунізму К. Марксом. Подальшої розробки ці положення отримали у працях ідеологів марксизму-ленінізму, і перш за все, Н. Крупської, яка підкреслювала корисність політехнічної освіти, що «дозволяє ... свідомо обирати спеціальність» [5, с.71]. З точки зору класиків марксизму, вибір професії стає випадковим через вузькість загальноосвітньої та політехнічної підготовленості учнів.

Починаючи з середини 70-х років XX століття з нарощуванням потужностей індустріального суспільства відбувається інтенсивне збагачення змісту професійної орієнтації молоді, оприлюднюються результати досліджень науковців: П. Атутова, О. Голомштока, Л.Йовайші, Є. Павлютенкова, С. Чистякової, Б. Федоришина. Зміст профорієнтації учнів у діяльнісному підході представлений у всій повноті функцій: провести, організувати, виступити, демонструвати, ознайомити, виконати і тощо, тобто представляє профорієнтацію, як вид діяльності. При цьому, інтереси особистості, її бажання і потреби, виступали в якості задекларованих понять. На практиці профорієнтаційна робота часто зводилась до міроприємств та заходів профорієнтаційного характеру.

Ідеологізація профорієнтаційної діяльності стала ще однією причиною її формалізації, а подекуди і повного знецінення профорієнтаційної ідеї.

Разом з тим, в цей період активно розвиваються різні аспекти і напрями профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю: профорієнтаційна робота у змісті викладання окремих дисциплін; профорієнтаційна робота у змісті виховної роботи; профорієнтаційна робота у змісті політехнічної освіти; профконсультація у змісті профорієнтаційної роботи.

Слід зазначити, що в цей період професійна орієнтація була складовою частиною народної освіти як у Радянському Союзі, так і в європейських країнах соціалістичної співдружності. Школі як важливій складовій профорієнтації молоді, відводилась особлива роль. Поряд з утворенням регіональних центрів профорієнтації, школи також мали мати профорієнтаційний куток; вихователі (учителі, класні керівники) повинні були передбачати у планах виховної роботи профорієнтаційні години тощо.

Індустріальний період збагатив профорієнтацію методами, формами, засобами роботи, які поступово знецінилися, перестали відповідати потребам часу.

Головні тенденції індустріального періоду (50 ті роки XX століття), які впливали і стимулювали розвиток професійної орієнтації, можна схарактеризувати наступними рисами: розвиток енергетичних потужностей, розробка термоядерного синтезу, освоєння комосу; зміна змісту окремих професій, механізація та автоматизація виробництв; обладнання робочого місця, поява професії оператора; зростання потреби у інженерно-технічних та робітничих професіях; розвиток складових професійної орієнтації в залежності від методології наукових досліджень; у західному варіанті це – розробка психологічних, психоаналітичних технологій профорієнтаційної роботи, гуманістичних, особистісних, когнітивних засад вибору професії, професійного самовизначення, врахування активності особистості, її мотивів, інтересів; у вітчизняному просторі це – розробка діяльнісних основ профорієнтації, спрямованість на потреби суспільства у масових професіях, переважно робітничих; політехнізація освіти у вітчизняному освітньому просторі, зв'язок принципу політехнічного навчання з професійним; ідеологізація професійної орієнтації у Радянському Союзі та європейських країнах соціалістичної співдружності: людина як об'єкт профорієнтаційного впливу; розвиток методів і форм профінформації, з переважанням словесних, заідеологізованих методів: пропаганди, агітації, педагогічного впливу; детермінізм у кар'єрному зростанні: з робітника до інженера, керівника; відкриття регіональних центрів профорієнтації, кабінетів та куточків профорієнтації в кожній школі, навчально-методичних кабінетів, координуючих центрів (у межах району – профцентри, у школі – шкільна рада тощо) та методистів з професійної орієнтації учнів.

Список літератури

1. Опачко М.В., Сагарда В.В. Професійна орієнтація учнів - ефективний засіб їх соціального захисту. *Науковий Вісник УжНУ: Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2000. №3. С.158-163.
2. Parsons, F. Chhosing a vocation. London : Gay & Hancock Ltp., 1909. 168 p.
3. Йовайша, Л.А. Проблемы профессиональной ориентации школьников. Москва : «Педагогика», 1983. 128 с.
4. Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. 2-е изд. Москва : Госполитиздат, 1960. Т.16. 839 с.
5. Крупская Н.К. Педагогические сочинения.: В 6 т. Тезисы о политехнической школе /Под ред. Арсеньева, Н.К.Гончарова, П.В.Руднева. Т.2. Москва : «Педагогика», 1978. С.71-73.

ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ МІСЦЕВИМ РОЗВИТКОМ

Кожина А. В.

кандидат наук з державного управління
доцент, докторант кафедри регіонального управління
місцевого самоврядування та управління містом
Національної академії державного управління
при Президентіві України

Для подолання глобальних проблем людства, таких як бідність, нерівність, безробіття, міграція, соціальне відчуження населення, та різних проявів зростаючої асиметрії соціально-економічного розвитку держав і територій, необхідно формувати адекватні засади публічної політики та впроваджувати нові підходи в публічному управлінні.

Інклюзивність, як характеристика суспільно-політичного процесу, передбачає розширення меж, форм та моделей залучення суб'єктів відносин в процеси їх управління або регулювання. Якість сучасної системи державного управління або управління публічними процесами в суспільстві визначається рівнем задоволення потреб учасників таких відносин, а також ступенем досягнення цілей суспільного розвитку, які держава ставить перед собою. Класична модель управління передбачає вплив суб'єкту на об'єкт, при чому існування останнього повинно задовольняти потребам та інтересам суб'єкту. Натомість, така практика організації публічної влади в сучасних умовах не відповідає нагальним потребам соціуму та не вписується в нову парадигму публічного управління. Для максимізації корисності від процесу управління, а також для максимально ефективного використання соціально-економічного потенціалу держави, органи влади повинні отримувати належний зворотній зв'язок, який даватиме можливість для оперативного корегування моделі управління та необхідну для прийняття важливих рішень мобільність.

Проблематика публічного управління інклюзивним розвитком, особливо на місцевому рівні, є надзвичайно новою для української дійсності, як і для доктрини науки публічного управління, а тому не набула необхідного поширення в наукових колах.

Питання публічного управління на засадах інклюзивності в контексті розвитку територій (регіону, міста, села, громади) розглядалися в працях М.Мельника, С.Щеглюк, Н.Павлішиної, Л.Федулової, Л.Ємельяненка, О.Снігової, В.Ксендзук, К.Войціцької, Т.Зінчук, М.Плотнікової та ін.

Інклюзивний розвиток є досить складним феноменом суспільно-політичної сфери та представляє собою новітні концепт та парадигму соціально-економічного розвитку країн, територій та місцевих спільнот, що потребує ґрунтовного дослідження, особливо щодо механізмів управління ним.

Метою дослідження є виявлення підходів до публічного управління інклюзивним місцевим розвитком.

За визначенням ПРООН, багато груп виключено з розвитку через їх стать, етнічність, вік, сексуальну орієнтацію, інвалідність чи бідність, результатом чого є зростання рівня нерівності у всьому світі. Інклюзивний розвиток полягає у забезпеченні того, щоб всі маргіналізовані та виключені групи були зацікавленими сторонами у процесах розвитку, а його метою є досягнення інклюзивного суспільства, здатного враховувати відмінності та цінувати різноманіття. Ефективно зменшити бідність може такий розвиток, в якому всі групи сприяють створенню можливостей, поділяють переваги розвитку та беруть участь у прийнятті рішень [1; 2].

В попередніх дослідженнях нами було виявлено, що інклюзивність забезпечує певні темпи економічного зростання, при якому повинні зменшуватися нерівність та бідність. Інклюзивний розвиток передбачає акцент на розподілі соціальних та матеріальних благ серед різних груп населення, впливає на структурні чинники задля зменшення проявів винятковості та маргіналізації уразливих груп суспільства; він настає при покращенні середніх показників у доходах та не дохідних вимірах благополуччя та нерівності, одночасно він спрямований на підвищення рівня життя і більш рівномірний розподіл переваг від збільшеного добробуту серед різних груп населення [2; 3].

Останні десятиліття в розвинених державах завдяки децентралізації публічного управління зростає вплив на їх економічні процеси завдяки змінам, що сприяють розвитку на місцевому та регіональному рівнях. З огляду на це, розвиток «згори-донизу» стає неефективним, бо перешкоджає формуванню місцевого потенціалу ендogenous розвитку. Тому, виникає необхідність створення інноваційних моделей публічного управління, де в основу закладена або горизонтальна координація діяльності центральних органів виконавчої влади (секторних політик), або вертикальна, що відображає зв'язок між центральними та місцевими органами влади (багаторівневе управління) [4, с.24]. В цьому контексті, в новій моделі управління з'являються нові функції, пов'язані з формуванням та реалізацією політики інклюзивного розвитку на місцевому рівні.

Як відомо, сутністю місцевого розвитку є створення максимально можливих комфортних умов для проживання мешканців населеного пункту. Особливістю територіальної громади є її одночасне перебування в якості об'єкту і суб'єкту публічного управління. Тож, інклюзивний розвиток на місцевому рівні можемо розглядати як безперервний процес створення сприятливих умов проживання для жителів громади та привабливості відповідної території.

В цьому ключі, під публічним управлінням інклюзивним місцевим розвитком ми розуміємо діяльність органів публічної влади в межах визначених законом повноважень і функціональних обов'язків щодо формування та реалізації управлінських рішень для забезпечення структурних змін, що супроводжуються економічною та соціальною активністю на місцевому рівні, підвищенням добробуту, продуктивною зайнятістю, безпекою, ощадливим використанням ресурсів, рівним та справедливим доступом до можливостей та

послуг для широкого кола місцевого населення, суб'єктів господарської діяльності та всіх територій.

У сучасних умовах практика публічного управління в розвинених країнах спрямована передусім на розвиток територіальних громад. В результаті стає можливою більш глибока координація та взаємодія усієї системи публічної влади, включаючи територіальні громади, при цьому відбувається залучення зацікавлених сторін до участі в розробці та реалізації публічної політики, що створює умови для інклюзивного місцевого розвитку.

Загалом, досвід кожної країни є унікальним, він пов'язаний з історико-культурними і суспільно-політичними особливостями розвитку. Головним завданням публічного управління інклюзивним місцевим розвитком постає здійснення публічної політики на основі системного використання місцевого соціокультурного потенціалу задля підвищення активності різних верств жителів територіальних громад.

Традиційно для інклюзивного розвитку тривалий час були характерні акценти більше на соціальні аспекти розвитку, однак, останнім часом основна увага приділяється економічному зростанню та розвитку, що може дозволити перехід від екстрактивної до інклюзивної економіки з широким залученням різних соціальних верств жителів територіальної громади в економічні процеси. Тому, процес публічного управління інклюзивним місцевим розвитком означає створення умов для залучення широкого кола суб'єктів в процеси вирішення найбільш гострих соціально-економічних та суспільно-політичних проблем. При цьому, вирішення проблем не означає управління соціально-економічними процесами, а участь в них. Відтак, одним із найбільш важливих підходів до публічного управління інклюзивним місцевим розвитком слід розглядати розширене стимулювання економічної активності громадян та стимулювання бізнесу із підвищенням вимог до рівня соціальної відповідальності.

Також важливим є підхід інклюзивного розвитку до вирівнювання можливостей різних груп населення та жителів віддалених і депресивних територій у доступі до освіти, ринків праці, зайнятості та споживання, зокрема, і до інноваційних сервісів і технологій у цих сферах. Як правило, отримати основні сервіси і послуги люди можуть на базовому рівні проживання – в територіальних громадах, якість і доступність яких стає все більш актуальною в умовах децентралізації публічної влади.

Важливим підходом постає горизонтальна взаємодія, залучення зацікавлених сторін до участі в розробці та реалізації публічної політики, формування місцевого потенціалу ендогенного розвитку, тобто, практика публічного управління має стати більше спрямованою на розвиток територіальних громад та їх мешканців.

Таким чином, можна зробити висновок, що інклюзивний місцевий розвиток це одночасно система, процес і мета, який забезпечується синергетичним ефектом від розширеного доступу суб'єктів суспільних відносин до процесів формування засад, механізмів, інструментів та змісту публічної політики в окремих сферах. Такий ефект отримується через використання залученими суб'єктами власного внутрішнього потенціалу, який можливо використати

лише в умовах розширеного доступу до процесу публічного управління. Крім того, результуюча, яка досягається в такому процесі: подолання гострих соціальних проблем – також можлива лише за умови стимулювання органами публічної влади активної позиції економічних агентів.

Для вдосконалення публічного управління інклюзивним розвитком на місцевому рівні слід зробити акцент на формуванні більш інклюзивної політики в сфері освіти, підприємництва та бізнесу, зайнятості та здоров'я населення, забезпечення збереження навколишнього середовища та інших сферах.

Список використаних джерел

1. Inclusive development. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.hiproweb.org/fileadmin/cdroms/Handicap_Developpement/www/en_page61.html.
2. Кожина А. В. Актуальні проблеми та виклики інклюзивного розвитку в Україні та світі / А. В. Кожина / Теорія і практика публічного управління та адміністрування у ХХІ сторіччі : матер. І Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю здобувачів вищої освіти та молодих вчених (м.Київ, 30 листопада 2018 р.) : / за заг. ред. В. С. Куйбіди, О.М.Петроє, І. О. Дегтярьової. – Київ : НАДУ, 2018. – С. 148–151.
3. Кожина А. В. Доказова актуалізація підходу інклюзивного розвитку до розв'язання глобальних проблем людства. Вісн. НАДУ. Серія «Державне управління». 2019. № 3 (94). С. 107–114.
4. Галанець В.В., Дзюрах Ю.М. Зарубіжний досвід публічного управління у контексті сталого розвитку України. Матеріали всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., Львів: ТзОВ «Ліга-Прес», 2018. С.23–25.

ВЖИВАННЯ ПРАГМАТИЧНОЇ АДАПТАЦІЇ В КОНТЕКСТІ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Корж А. Р.

студентка

Київський національний лінгвістичний університет

Відповідно до комунікативно-функціонального підходу до перекладу одним з найважливіших завдань є згладжування відмінностей фонових знань реципієнтів вихідного тексту і тексту перекладу щодо певних явищ реальної дійсності, що вимагає використання при перекладі тактики прагматичної адаптації тексту.

Комісаров В. Н. під спеціальним (інформативним) перекладом розуміє переклад спеціальних текстів, основна функція яких полягає в повідомленні якихось відомостей, а не в художньо-естетичному впливі на читача [1, с. 97]. Відповідно, спеціальні тексти протиставляються художнім текстам на основі виконуваних ними функцій. У широкому сенсі спеціальний переклад охоплює спеціальні предметні області, які не підпадають під художній переклад, такі як: наука, техніка, економіка, маркетинг, право, політика, медицина, ЗМІ [2, с. 9 - 26].

Під об'єктом спеціального перекладу розуміємо текст, який за своїм інформаційно-тематичним і термінологічним змістом співвідноситься з однією зі спеціальних галузей знань, а також належить до конкретного типу (жанру) і націлений на конкретну аудиторію [3, с. 28]. Різні жанрово-стилістичні класифікації текстів пропонують неоднаковий розподіл спеціальних текстів на окремі види або типи. Так, Комісаров В. Н. вважає, що «до таких текстів відносяться всі матеріали наукового, ділового, громадсько-політичного, побутового та іншого характеру» [1, с. 97].

Зазвичай передбачається, що спеціальний переклад здійснюється з метою забезпечення обміну інформацією між фахівцями в певній галузі, які володіють приблизно однаковим обсягом фонових знань. Але допускаються і відмінності в ступені підготовленості як реципієнта вихідного тексту (ВТ), так і реципієнта тексту перекладу (ТП) до засвоєння тієї інформації, що міститься в тексті, деякі розбіжності в обсягах фонових знань автора тексту і його одержувачів.

У одержувачів перекладу може не бути тих знань, якими володіють автор і одержувачі оригіналу, або їхнє уявлення про певний сегмент дійсності істотно відрізняється від уявлень представників вихідної культури. У таких випадках переклад власне наукового тексту може вимагати використання прагматичної адаптації.

Таким чином, навіть при перекладі спеціального тексту можуть здійснюватися операції, необхідність в яких викликана можливими відмінностями між двома культурами, втіленими в мові. Незалежно від кількості подібних операцій, всі вони спрямовані на вирішення певного завдання - усунути відмінності фонових знань носіїв оригіналу і одержувачів

перекладу. У таких випадках прийняті перекладацькі рішення виступають в якості засобів реалізації тактики прагматичної адаптації спеціального тексту.

Список літератури

1. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). М.: Высшая школа, 1990. 253 с.
2. Gotti M., Šarčević S. Introduction // Insights into Specialized Translation. Series: Linguistic Insights. Vol. 46. Bern, Berlin, Bruxelles, Frankfurt am Main, New York, Oxford, Wien, 2006. 396 p.
3. Gouadec D. Translation as a Profession. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2007. 396 p.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВИНИКНЕННЯ КРИЗОВИХ ПОДІЙ

Коротяєва Л. М.,

Управління ДСНС України в Черкаській області

Чубіна Т. Д.

доктор історичних наук, професор
Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля,

Психологічний захист населення один із основних показників готовності до викликів сьогодення. Наслідком ігнорування важливих аспектів даного напрямку може стати ріст хайпів та фейків серед населення, як каталізаторів недостатньої поінформованості. Збільшення панічних атак та сплеску агресії не тільки на рівні людина-людина, а й серед людей до тварин (активізація догхантерів), та людей до природи (збільшення кількості підпалів в екосистемах).

Перед психологами постала низка важливих викликів сьогодення:

- психологічна допомога людині он-лайн, та відсутність чіткого алгоритму дій під час роботи;
- охоплення найбільш вразливої категорії населення(люди похилого віку, особи з інвалідністю, особи, що вже пережили кризу та внутрішньо переміщені особи) та надання їм якісних психологічних послуг шляхом залучення волонтерів – психологів;
- відкриття телефонів довіри з цілодобовим доступом до вирішення кризових питань, зокрема протидії насиллю та агресії зокрема в питаннях сімейної тиранії;
- психологічна допомога воїнам, що повернулися з АТО/ООС та мають ознаки посттравматичного стресового розладу;
- робота з родинами, які втратили близьких під час військової агресії.

Важливим аспектом є психологічні знання тих, хто прагне надавати психологічну допомогу, адже обізнаність з різними кризовими аспектами з точки зору психології, можуть суттєво відрізнятися з практичними діями під час безпосереднього надання послуг консультування та практичного відпрацювання проблеми. Адже психологів багато, а тих хто готовий брати на себе не тільки вирішення психологічно спрямованих викликів, а й працювати з соціально важкими питаннями на жаль обмежена кількість. Робота перш за все повинна бути спрямована на розвиток ресурсного потенціалу клієнта, та не обмежуватись класичними підходами психологічної допомоги. Клієнт-центрована терапія залишається в минулому, на першому місці це стимулювання розвитку працювати не тільки над собою, а й з тими хто поряд. Психолог повинен діяти, як медіатор, який безоціночно і толерантно спрямовує

людину до чітких та виважених дій в кризовій ситуації, де враховані всі сторони проблеми.

Література

1. Дмитрук Т. В. Психологічний захист населення у випадку виникнення надзвичайних ситуацій. Методичний посібник / Т. В. Дмитрук. – Хмельницький, 2015. – 77 с.
2. Чорна, Т. М. Психологічний захист населення в надзвичайних ситуаціях / Т. М. Чорна, В. А. Заєць // Наукові праці НУХТ. – 2009. – № 28. – С. 102-106.

СТРАХОВА ПЕНСІЙНА СИСТЕМА: АДАПТАЦІЯ ПІД УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Кузніченко О. В.,

к.ю.н., доцент

Одеський державний університет внутрішніх справ

Бурбан В. М.,

Одеський державний університет внутрішніх справ

Таранова О. С.

Одеський державний університет внутрішніх справ

Пенсійна система є необхідним механізмом в ринкових відносинах, що гарантує стабільність соціальних балансів в суспільстві, які, в свою чергу, сприяють економічному розвитку держави в цілому. Метою реформування пенсійної системи є посилення соціального захисту осіб, які втратили працездатність, забезпечення гідного рівня їх життя в результаті стійкого розвитку пенсійної системи. Дослідженню теоретичних і практичних проблем вітчизняної системи пенсійного страхування та оцінці основних напрямків її вдосконалення присвячені роботи багатьох вчених, таких як: О. Бачинська, В. Бахмач, М. Бойко, Н. Балтачєєва, Б. Надточій, Н. Похил, І. Сирота, М. Цітріцька та інші. Разом з тим останні роки, пов'язані з новою владою, війною на Сході та як наслідок тривалою економічною кризою в Україні, характеризуються загостренням соціальних проблем, і перш за все, пенсійного забезпечення непрацездатних громадян [5].

Отже, в сучасних соціально-економічних умовах вкрай важливим напрямком досліджень залишається визначення напрямів державної стратегії розвитку пенсійного страхування в Україні на наступні роки. Визначаючи напрямки державної стратегії розвитку пенсійного страхування, слід враховувати певні передумови (гендерні, вікові проблеми на ринку праці, екологічні проблеми в країні і ментальні особливості населення України), які, на мій погляд, не були враховані раніше при визначенні напрямків реформування пенсійного страхування в Україні [2].

При пошуку можливих варіантів вирішення проблем пенсійної системи слід враховувати, що дві головні проблеми – дефіцит бюджету Пенсійного фонду України та зниження середнього коефіцієнта заміщення пенсій – не можуть бути повністю врегульовані лише всередині пенсійної системи без участі держави, так як є похідними від макроекономічної і демографічної ситуації в країні. Тому з метою збереження соціальної стабільності в Україні лідируючу функцію регулятора в пенсійній системі, побудованої на принципах соціального страхування, має зберегти державу. Система пенсійного страхування є складовою частиною економічної системи країни в цілому, тому державне регулювання макроекономічних і демографічних чинників, як і

фінансова підтримка з державного бюджету пенсійної системи, на весь перехідний період повинні залишатися головною і обов'язковою умовою успішної реалізації пенсійної реформи. Іншими словами, стратегія розвитку системи пенсійного страхування визначається характером загальнонаціональної стратегії розвитку.

Відповідно до ст. 1, ч. 4 ст. 13 Основного Закону та п. 2.1 Рішення Конституційного суду України від 25.01.2012 р № 3-рп / 2012 [1, 3] – Україна, як соціально орієнтована держава, основним принципом діяльності якої є принцип верховенства права (ч. 1 ст. 8) [4], визнає людину найвищою соціальною цінністю, розподіляє суспільні блага відповідно до принципу соціальної справедливості між громадянами і територіальними громадами та піклується про зміцнення громадянської злагоди в суспільстві. Таким чином, при розробці державної стратегії розвитку пенсійного страхування базовим принципом має бути необхідність забезпечення соціальної справедливості (морально обґрунтованого критерію) співвідношення діяльності людини і її положення в суспільстві при одночасній економічній доцільності, в межах соціально-економічних можливостей держави [3].

Державне регулювання розвитку системи пенсійного страхування має полягати, перш за все, в управлінні зовнішніми щодо неї факторами, формуванні якісних та ефективних управлінських рішень на державному та регіональному рівнях, спрямованих на створення сприятливих макроекономічних і демографічних умов, а також реформування системи адміністрування соціального страхування. Для підготовки довгострокової стратегії розвитку системи пенсійного страхування, поряд із заходами державного регулювання зовнішніх чинників, доцільним є розгляд всього комплексу можливих заходів щодо впливу на безпосередньо внутрішні (пенсійні) фактори, регулювання яких має вирішальне значення на шляху забезпечення адекватного розміру пенсій і рівня економічної безпеки пенсіонерів, а також економічної прийнятності та довгострокової фінансової стійкості пенсійної системи і передбачає вдосконалення солідарного і накопичувального її компонентів. Так, одним з базових пріоритетних завдань щодо управління останніми повинно стати вдосконалення пенсійного законодавства з подальшим прийняттям Пенсійного кодексу, а також нормативне закріплення методології визначення коефіцієнту заміщення пенсією втраченого заробітку з метою забезпечення можливості співвідношення порівняння його розрахунку з міжнародними нормами.

Одним з основних векторів подальшого реформування пенсійної системи України повинна стати не відмова від солідарного рівня пенсійної системи, а його конструктивні зміни під впливом демографічних чинників, інтенсивне використання страхових методів. Важливу роль у створенні ефективної системи пенсійного страхування відіграє вдосконалення системи недержавного пенсійного забезпечення (НПЗ) і недержавних пенсійних фондів (НПФ). З метою надання розвитку останнім необхідні системні і комплексні заходи, як з боку держави, так і з боку самих фондів, реалізація яких дозволить підвищити рівень виконання фондами своїх зобов'язань перед застрахованими особами,

відновити втрачений престиж НПФ, розширити коло їх учасників, забезпечити стабільний розвиток добровільного пенсійного страхування в Україні.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що з огляду на демографічні, економічні, історичні умови розвитку соціальних відносин в Україні та ментальні особливості населення, можна зробити висновок, що оптимальною моделлю системи пенсійного страхування буде багаторівнева модель, побудована на змішаній солідарно-накопичувальній стратегії, що здатна забезпечувати різні джерела наповнення пенсійних виплат в майбутньому і уникнути негативних економічних і соціальних наслідків, в умовах обмежених людських і матеріальних ресурсів. Організація впровадження запропонованої моделі пенсійного страхування не потребуватиме додаткових фінансових ресурсів з Державного бюджету, а також додаткових витрат людських ресурсів і може бути здійснена за відносно короткий період часу. Впровадження запропонованої моделі пенсійного страхування буде сприяти забезпеченню збалансованості бюджету загальнообов'язкової системи пенсійного страхування, підвищення рівня задоволеності пенсіонерів системою пенсійного страхування, підвищення рівня економічної безпеки найбідніших верств непрацездатних громадян, забезпечення соціальної справедливості загальнообов'язкової системи пенсійного страхування, що, в свою чергу, матиме позитивний вплив на економічне зростання країни в цілому і стабілізації в ній соціальних процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 зі змінами від 07.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> .

2. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: Закон України від 08.07.2011 року зі змінами від 07.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

3. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень ст. 1, ч. 1, 3, ст. 95, ч. 2, ст. 96, п. п. 2, 3, 6 ст. 116, ч. 2, ст. 124, ч. 1, ст. 129 Конституції України, п. 5, ч. 1, ст. 4 Бюджетного кодексу України, п. 2, ч. 1, ст. 9 Кодексу адміністративного судочинства України в системному зв'язку з окремими положеннями Конституції України від 25.01.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень ст. 69 Кримінального кодексу України справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02.11.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

5. Шляхи модернізації загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та недержавного пенсійного забезпечення в Україні. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/12/44.pdf>.

МОНОПОЛІЯ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ: ДОЦІЛЬНІСТЬ ІСНУВАННЯ

Літвінова І. Ф.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри
кримінального права і процесу

Усата Ю. Г.

студентка
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна

Інститут адвокатури займає важливе місце в правовій системі України.

Адвокатура пройшла свій тривалий шлях розвитку. Саме процес вдосконалення даного інституту та імплементація європейського законодавства призводить до внутрішніх та зовнішніх змін в адвокатурі.

Необхідно пам'ятати, що ефективне функціонування інституту адвокатури свідчить про наявність правової держави та дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Реформування вітчизняного законодавства є логічним процесом, що сприяє взаємодії законодавчої, виконавчої і судової гілок влади.

Інститут адвокатури є надійною сполучною ланкою між усіма гілками влади, адже саме представники адвокатської професії формують правові позиції, створюють правові механізми реалізації публічних повноважень суб'єктів адміністрації.

Відповідно до положень Конституції України, адвокатура діє для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги під час вирішення справ у судах та інших державних органах[1].

Існує ряд факторів, що стимулюють і стримують та впливають на процес оптимізації законодавства. Одним з гальмуючих чинників є бюрократизація, яка швидко прогресує, і, на жаль, цей процес торкнувся й адвокатського самоврядування, стандартів здійснення адвокатської діяльності, а також доступу до адвокатури загалом.

14.01.2020р. Верховна Рада України прийняла Постанову "Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії)".

Схвалення такого рішення – це необхідний крок перед прийняттям Закону у цілому.

Законопроектом № 1013 пропонується скасування адвокатської монополії, а саме виключити положення ч. 4 ст. 131-2 чинної Конституції, згідно з якою виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді[2].

Варто підкреслити, що відповідно до положень документу, виключно адвокат здійснюватиме захист особи від кримінального обвинувачення.

Будь-яке рішення, особливо законодавчого характеру, тягне за собою певні наслідки. Тому, пропонуємо визначити плюси і мінуси існування адвокатської монополії в Україні.

Наразі, як зазначалося раніше, представництво в судах здійснюється виключно адвокатами. Детальний аналіз тематичної літератури дав нам змогу виокремити аргументи «за» і «проти» збереження адвокатської монополії.

Пропонуємо розпочати ретельний аналіз даного питання, з визначення переваг монополії адвокатури.

Прихильники адвокатської монополії наголошують, що адвокати є професіоналами своєї справи. Оскільки для того, щоб стати адвокатом, необхідно мати стаж у галузі права, а також пройти стажування та скласти кваліфікаційний іспит.

Також, надання якісних послуг з представництва у суді забезпечується можливістю притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, також наголошувалося на створенні організованого самоврядування.

Однак, думки правників розділилися, багато з них переконані, що монополія – це можливість диктувати ціни (як правило, високі), відсутність широкої конкуренції, що позначається на якості, стимул для розвитку корупції під час отримання свідоцтва на право зайняття адвокатською діяльністю[3]. Тобто адвокатська монополія може існувати, проте за умови, що чинна влада підвищить доходи людей, щоб всі на рівних умовах мали можливість платити за якісні правові послуги та якісний захист, оскільки такі прагнення мають спрямовуватись в першу чергу на забезпечення доступу громадян до правової допомоги і, як наслідок, до правосуддя.

При визначенні можливих наслідків щодо прийняття рішення про скасування монополії адвокатів, слід пам'ятати те, що правова допомога при здійсненні правосуддя має бути не лише доступною, але і якісною.

Інститут адвокатури дозволяє диктувати стандарти надання юридичної допомоги та поведінки в професійній сфері, а також притягувати порушників до відповідальності. Досвід провідних демократичних країн свідчить, що об'єктивно можуть існувати обидві моделі — з «монополією» в галузі судового представництва та з її відсутністю.

Отже, можна зробити висновок, що жодна із запропонованих моделей не є «універсальною пігулкою», а індивідуальний шлях розвитку для судової системи кожна країна обирає, враховуючи власні реалії, саме тому сподіваємося, що Україна визначить для себе оптимальну модель подальшого розвитку адвокатури.

Список використаної літератури

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n5268>
2. Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/434-20>

3. Реформа адвокатуры: что ждет адвокатов в 2016 году? [Електронний ресурс]. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Режим доступу: https://uz.ligazakon.ua/magazine_article/EA008700

ВЕКТОРИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Лутковська С. М.

кандидат педагогічних наук, доцент
проректор з науково-педагогічної роботи
євроінтеграції та міжнародної діяльності
доцент кафедри адміністративного менеджменту
та альтернативних джерел енергії
Вінницький національний аграрний університет

Модернізація сектору безпеки, яку необхідно розглядати у форматі кількості, якості і ціни, – важлива складова комплексної модернізації України. У суспільно-політичному й соціально-економічному розвитку країни сектор безпеки виконує життєво важливу функцію – продукує одне з основних суспільних благ, а саме безпеку, використовуючи для цього людські, матеріальні та фінансові ресурси країни. Кількість та якість безпеки оцінюється за низкою індикаторів, що обраховуються за загальновизнаними емпіричними методиками. Основні з цих індикаторів – Глобальний індекс миру (Global Peace Index) [1], Індекс неспішності країн (Failed States Index) [2], Індекс сприйняття корупції (Corruption Perception Index) [3]. Глобальний індекс миру обраховується фондом «Погляд людства» (Vision of Humanity) на основі 23 показників, що отримуються з авторитетних джерел в Осло (International Peace Research Institute) і Дослідницького підрозділу часопису «Економіст» (Economist Intelligence Unite). В усіх без виключення рейтингах Україна посідає позиції, близькі до критичних.

Із зростанням економіки, населення та сфери споживання у світі відбувається швидке збільшення як обсягів, так і видів відходів – промислових, побутових, електронного та електричного обладнання тощо. Зазначені чинники виявились наразі значно більш визначальними для генерування відходів, ніж усі зусилля з попередження останнього. Водночас економічний розвиток і технологічна модернізація виробництва супроводжуються все більш динамічним зростанням вторинного ресурсокористування. За світовим досвідом, чим більш розвиненою є країна, тим вища в ній частка вторинних джерел у загальному ресурсоспоживанні. У країнах ЄС, США сектор утилізації і повторної переробки відходів перетворюється на прибуткову галузь економіки. Зокрема, в ЄС-25 у зазначеній сфері формується близько 4% ВВП. Рециклінг відходів забезпечує оборот 100 млрд євро і в ньому задіяно 1,5 млн робочих місць.

Динамічний розвиток рециклінгу і комплексної переробки сировини, рекуперації відходів свідчать про закономірність ресурсозберігаючих тенденцій інтенсивного природокористування. Їх науковою основою є ідеї технологічно замкнутого кругообігу використання природної сировини. Вторинне

ресурсокористування є, таким чином, довгостроковою стратегією розвитку всього світового господарства і, відповідно, окремих держав.

У формуванні сталого розвитку у сфері поводження з відходами в Україні пріоритетна увага має надаватися забезпеченню відповідних засад управління відходами і створенню його організаційно-економічного забезпечення. Таке управління на базі реалізації ідей рециклінгу і створення відповідної інфраструктури за досвідом найбільш економічно розвинених країн є безальтернативною стратегічною домінантою. Це тим більш важливо, що генерування відходів в Україні (як і в усьому світі) продовжує зростати. Відтак постає завдання формування довгострокових програм попередження утворення відходів. Додатковий стимул має отримати політика й організаційно-економічний механізм, спрямовані на досягнення ефекту декаплінгу, маючи на увазі зростання ВВП за відносного зменшення утворення відходів.

Одна з основних причин низької ефективності сектору екобезпеки України полягає в його недостатньому фінансуванні і матеріально-технічному забезпеченні, а це основні складові процесу технологічної модернізації. У розрахунку на одного працівника сектору безпеки в Україні витрачається на порядок менше коштів, ніж у провідних країнах Європи. Це системна проблема. Ситуація з фінансуванням не може бути кардинально змінена без вирішення загальнонаціональних економічних проблем. Реформування сектору безпеки залежить не тільки від збільшення фінансування. Необхідне реформування безпеки, яке, як свідчить міжнародна практика, визначається трьома детермінантами модернізації:

- браком безпеки, що обумовлюється новими загрозами і викликами безпеки;
- браком розвитку, коли завдання розвитку не забезпечується через незадовільний стан державних інститутів безпеки;
- браком демократії, що властиво більшою мірою транзитивним країнам, в минулому тоталітарних.

Не в повній мірі беруться до уваги загрози і небезпеки техносфери і виникнення техногенних аварій і катастроф у техносфері, а також загрози і вікна уразливості високих інноваційних технологій, на використання котрих у процесі гарантування безпеки покладаються великі надії та сподівання.

Розвиток та ефективність модернізації екологічного простору України залежать від наявного стану соціально-економічних відносин, що визначають використання факторів виробництва, які, у свою чергу, формують територіальний потенціал та впливають на екологічну і природно-антропогенну безпеку. Визначальним фактором також виступає ефективність регіонального управління, котра залежить від спектру повноважень, що надаються державою та від уміння оптимально розпорядитися наявним територіальним потенціалом. Саме тому цілісну інституціональну складову в сфері управління безпекою країни слід будувати з урахуванням специфічних особливостей усіх її суб'єктів, в іншому випадку сформується лише подібність системи, в якій одні елементи (регіони) будуть ледве помітні, роль же інших, навпаки, буде перебільшеною.

З'явилося багато проблем, які потребують вирішення: просторова дезінтеграція, нестабільність розвитку регіональних господарських структур, зростання асиметрії регіонів в екологічному просторі країни тощо. Наразі все частіше говорять про необхідність інноваційного розвитку суспільства з використанням екологічних можливостей, що надаються новими соціально-економічними відносинами та технологіями. Це аргументується тим, що наздогнати розвинені країни і вийти вперед можливо тільки власним шляхом, розробленим з урахуванням цивілізаційних особливостей держави. «Наздоганяльний» шлях, що повторює вже пройдені і апробовані механізми розвитку, сьогодні є малоефективним [4-5].

Отже, головними сучасними трансформаційними тенденціями для української модернізації, є:

- триваюче посилення міжрегіональної диференціації (неоднорідності простору);
- переплетення дезінтеграційних та інтеграційних процесів.

Ці тенденції створюють багато проблем і потенційні загрози, вимагають пошуку нових стратегічних рішень, що забезпечать стійкий розвиток країни.

Список літератури:

1. Global peace index : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fsi.fundforpeace.org/>
2. Failed states index : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/Global-Peace-Index-Report-2015_0.pdf
3. Corruption Perception Index : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.transparency.org/cpi2015>
4. Дешура О. Підвищення ролі регіонів у випуску високотехнологічної та інноваційної продукції: міжнародний досвід [Електронний ресурс] / О. Дешура. – Режим доступу до ресурсу: <http://vektor.cn.ua/index.php?option>
5. Бондар О.І. Системний підхід до синтезу управлінських рішень з метою модернізації системи природокористування України / Бондар О.І., Машков О.А., Щукін О.М. // Екологічні науки: науково-практичний журнал. К. : ДЕА, 2013. – №3. – С. 5–26.

КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ

Ляо Бінь

*аспірантка НПУ
імені М.П.Драгоманова*

Науковий керівник

Щолокова О.П.

д.п.н., професор.

Одним із пріоритетних завдань модернізації мистецької освіти в Україні і Китаї є підвищення ефективності навчання в закладах позашкільної мистецької освіти. Така форма музичного навчання потребує дослідження низки психолого-педагогічних проблем, серед яких значне місце належить вивченню проблеми музично-естетичної компетентності учнів підліткового віку. Дане питання знайшло відображення в роботах Д.Джоли, А.Щербо, О.Щолокової та ін..

Мета статті – обґрунтування компонентної структури музично-естетичної компетентності підлітків.

Аналіз дисертаційних досліджень та психолого-педагогічної літератури зарубіжних та вітчизняних вчених з проблеми формування музично-естетичної компетентності підлітків в закладах позашкільної мистецької освіти свідчить про неоднозначність підходів до обґрунтування структурних компонентів цього феномену. Опрацювання наукових розвідок засвідчує відсутність єдиного підходу до опису структури музично-естетичної компетентності, а також брак досліджень, присвячених виокремленню її структурних компонентів. Це пояснюється, насамперед, належністю кожного дослідження до певного освітнього середовища і теоретичної школи, в контексті якої працює дослідник.

У ході виокремлення компонентів музично-естетичної компетентності учнів підліткового віку було взято до уваги той факт, що компоненти мають створювати цілісне уявлення про сутність музично-естетичної компетентності, її формування повинно проходити протягом всіх років навчання у закладах позашкільної мистецької освіти; результат сформованості всіх компонентів має сприяти підвищенню рівня музично-естетичної компетентності та якості навчання у закладах позашкільної мистецької освіти.

Під структурними компонентами музично-естетичної компетентності розуміємо складові частини, що взаємодіють між собою та, змінюючись, якісно впливають на підвищення ефективності фортепіанного навчання в закладах позашкільної мистецької освіти. Ці компоненти мають власний зміст і структуру і зумовлені суб'єктивними та об'єктивними чинниками. Студіювання наукових джерел з проблеми дослідження дозволило визначити структуру музично-естетичної компетентності підлітків до якої входять мотиваційно-

цільовий, комунікативно-емоційний та інтелектуально-ціннісний компоненти. Розглянемо детальніше кожний з них.

Одним з основних структурних компонентів є мотиваційно-цільовий, що містить мотиви, цілі, мету, конкретизовану в завданнях, потреби та прагнення, що впливають на ефективність фортепіанного навчання загалом й набуття МЕК зокрема. Важливим елементом цього компоненту є усвідомлені внутрішні мотиви, які окреслюють мету навчання, шляхи муз-ест зростання, стимулюють підлітків до активних дій і надають їм особистісної значущості. Відповідно до поглядів Г.Харлоу, особистість провадить внутрішньо мотивовану діяльність заради себе самої, вона породжена інтересом до процесу діяльності та її змісту. До основних, що забезпечують формування музично-естетичної компетентності належать: навчальні мотиви, мотиви особистісного зростання, мотиви самореалізації.

Змістовими характеристиками мотивів є потреби, тому мотиваційно-ціннісний компонент передбачає наявність потреби в музично-естетичному зростанні, самореалізації, оволодіння цінностями музичного мистецтва. Відповідно до мети дослідження звернемо увагу на естетичну мотивацію підлітків як суб'єктів творчості. На думку О.Шрамко, розмаїта палітра мотивації естетичної діяльності обіймає цілу низку причинних факторів, що спрямовують процес самореалізації особистості, обумовлюючи динаміку соціокультурних явищ. У цій низці важливе місце займають такі детермінанти творчого самоздійснення як естетичні потреби та інтереси, цілі та ідеали, установки та цінності. Автор звертає увагу на зв'язок естетичних потреб та інтересів, відмічаючи, що потреби вихідний момент і реальний ґрунт формування інтересів. «Виникаючи на певному рівні музично-естетичного розвитку, інтереси відображають відношення між об'єктивною дійсністю та естетичними потребами особистості, міру залежності задоволення потреб від соціальних умов життя. Тому, наголошує О.Шрамко, відносно потреб естетичні інтереси становлять вищий рівень естетичного розвитку, адже виявлення невідповідності наколишньої дійсності своїм естетичним інтересам призводить до виникнення оцінного відношення до останньої й бажання змінити її [4, с.308].

Аналіз наукових праць дозволяє розглянути в структурі означеного феномену комунікативно-емоційний компонент, адже продуктивність формування музично-естетичної компетентності підлітків в процесі фортепіанних занять забезпечується не тільки музично-теоретичними знаннями та музично-слуховими уявленнями, а й художньою комунікацією вираженою в образних порівняннях, співставленнях, образних характеристиках художнього задуму твору тощо. Цю думку підтримує Хань Ле і наголошує, що в наш час в освітньому процесі превалює стратегічний вектор на залучення до діалогу/полілогу кожної особистості, яка є носієм певної культури. Це активізує роль художньо-комунікативної сфери соціокультурного простору. Чільне місце в ньому посідає педагогіка мистецтва, серед завдань якої виокремлюється формування фахових компетентностей. Завдяки специфіці фахової діяльності, в основу якої покладено художньо-комунікативний

потенціал мистецтва та технології його застосування в освітньому процесі, діалог культур стає реальною умовою залучення школярів до полікультурних, поліфонічних явищ художньої творчості, що уможлиблює їх залучення до цінностей своєї культури, розуміння інокультури та усвідомлення власного духовного світу як їх відображення [3, с.1].

На важливість емоцій в процесі музично-естетичного розвитку підлітків наголошувало багато дослідників (Т.Завадська, Л.Масол, Г.Падалка, О.Проворова, Л.Хлебнікова, О.Щолокова). Відомий український педагог В.Сухомлинський писав, що «якщо в дитинстві донести до серця красу музичного твору, якщо у звуках дитина відчує багатогранні відтінки людських почуттів, вона підніметься на таку сходинку культури, що не може бути досягнута ніякими іншими засобами [1]. В наш час актуальність даної складової в структурі музично-естетичної компетентності підлітків підтверджується новими світоглядними парадигмами і відповідно художніми завданнями, що висувуються до сучасних музикантів і включають відтворення тонких психологічних почуттів, розкриття емоційно-образного змісту музичних творів та його передачу слухачам.

Близьким до нашого дослідження є робота Чень Чень, в якій розглядається питання емоційно-ціннісного ставлення до творів мистецтва. Посилаючись на позицію Г.Падалки щодо «ціннісного ставлення до художніх творів, як мотиваційного важеля, що сприяє набуттю навчальним процесом рис усвідомленого пізнання», дослідник вважає емоційно-ціннісне ставлення до творів мистецтва інтенсивним процесом позитивних або негативних стійких психічних реакцій на твори музичного мистецтва, що зумовлений сформованими цінностями особистості, який регламентує вибір спектру музичних образів в їх стильовому та жанровому оформленні для художньо-творчих процесів: сприйняття, опосередкованого спілкування, виконання [2, с.301]. За свідченням Чень Чень, в даному понятті відбивається синтез емоцій, цінностей та ставлень особистості стосовно предмету його художньо-творчої уваги до творів мистецтва. В проекції на предмет нашого дослідження, дане сутність даного положення полягає в наступному: емоції, виконуючи функцію обробки інформації, уможливають процес визначення особистістю цінностей, які закодовані в музичному творі, сприяють їх рефлексії. У свою чергу, це конкретизує й ставлення до музичного твору з боку особистості: воно може бути більш чітко усвідомленим нею як позитивне ставлення, так і негативне» [2, с. 299]. Отже, не можна не звернути увагу на взаємозв'язок й взаємозумовленість у навчальному процесі емоційного й ціннісно-інтелектуального факторів, що передбачає виокремлення в структурі музично-естетичної компетентності підлітків ціннісно-інтелектуального компоненту.

Підсумовуючи сказане відзначимо, що компонентну структуру музично-естетичної компетентності підлітків складає єдність: мотиваційно-цільового – активізує розвиток потреб, уподобань, інтересів підлітків, визначає їх позитивне ставлення до музично-естетичної діяльності; комунікативно-емоційного – уможлиблює регуляцію та саморегуляцію емоційних станів з метою досягнення комунікативної взаємодії в процесі навчальних занять та

підчас емоційно-інтелектуального осягнення музичних творів; ціннісно-інтелектуального компонентів – забезпечує здатність підлітків сприймати, усвідомлювати й адекватно інтерпретувати інформацію, набувати музично-естетичні знання, усвідомлювати цінності музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Сухомлинський В. О. (2012) *Серце віддаю дітям*. Київ: Акта. 537 с
- 2.Чень Чень (2015)Теоретичні аспекти сутності поняття емоційно-ціннісного ставлення до творів мистецтва. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. № 12 С.294-301. Київ: НПУ ім. М.П.Драгоманова
- 3.Хань Ле. (2019) *Формування поліфонічно-виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва* (Автореферат дисертації кандидата пед. наук) Суми.
- 4.Шрамко О.І. (2019) Роль мистецької освіти у процесі духовного новлення суспільства. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. Вип.1-2. С.306-315. Кривий Ріг.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА-АГРАРНИКА

Ляска О. П.,

кандидат психологічних наук, доцент

Прокопова О. П.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедра професійної освіти

Подільський державний

аграрно-технічний університет,

Україна

Фахова підготовка майбутнього інженера-педагога – це інтегрована підготовка з предметів певного профілю та професійно-педагогічної, де остання відіграє роль форми, а наповненість змістом відбувається за рахунок першої. Варто розуміти, що професійно-педагогічна підготовка інженера-педагога-аграрника – це організований, систематичний та цілеспрямований процес формування та розвитку професійно-педагогічних знань, умінь, навичок, якостей здобувача вищої освіти на різних етапах його становлення, необхідних йому для успішної реалізації майбутньої інженерно-педагогічної діяльності.

Така підготовка є результативною, якщо вона здійснюється через професійно-педагогічну діяльність, у ній проявляється, шліфується і веде до удосконалення професійно-педагогічних можливостей та готовності особистості. Необхідною і достатньою умовою ж ефективності самої навчальної, навчально-педагогічної діяльності є провадження в системі підготовки майбутнього педагога інтегрованих знань – інженерних і педагогічних. Студент повинен уміти раціонально синтезувати професійно-педагогічні та інженерно-технічні знання, трансформувати агроінженерну інформацію в педагогічну систему, володіти творчим професійно-педагогічним мисленням. Це можна вирішити при умові розвитку в майбутнього інженера-педагога проєктувальних, аналітичних умінь уже на початкових етапах його навчання у вузі, які пов'язані зі здатністю добирати, структурувати науково-технічну інформацію у зміст навчального предмета, діагностувати цілі навчальної та викладацької діяльності, обирати оптимальні рішення для досягнення очікуваних результатів. Тому один із суттєвих принципів, який потребує перегляду можливостей діапазону свого застосування, стратегій впровадження в підготовку майбутнього інженера-педагога є принцип інтеграції, результатом дії якого є створення трансдисциплінарних систем як на рівні суб'єкта навчання, так і на освітнього рівня й освітнього закладу. В свою чергу, чим більшою є інтеграційна система, більш синтетичною є її структура, тим довше вона буде функціонувати і широко використовуватися.

Ще одна важлива проблема професійно-педагогічної підготовки інженера-педагога в непедагогічному ЗВО полягає в тому, що вона здійснюється через оволодіння здобувачами вищої освіти змістом окремих навчальних предметів, відображення якого у свідомості останніх має, здебільшого, дискретний характер. Сьогоднішній інженер-педагог бакалаврського циклу підготовки оволодіває близько 20 професійно-орієнтованими психолого-педагогічними дисциплінами, що призводить до роздрібненості отриманих знань та предметної тавтології. Окрім того, практичні навички студентів, в переважній більшості, часткові, не відтворюють функції цілісної фахової діяльності, в основі якої знаходяться процеси цілепокладання і цілездійснення. Відсутність у підготовці майбутнього інженера-педагога логічних і практичних взаємозв'язків між здобутими вміннями не дозволяє ефективно користуватися ними в професійній діяльності.

Звідси висновок: уся система професійно-педагогічної підготовки студентів інженерно-педагогічних напрямів підготовки повинна бути цілісною, взаємообумовленою попереднім етапом навчання і визначальною для наступного, зв'язаною з кожною педагогічною та інженерною дією, конструктивною для теорії і практики. Як стверджує Р.М. Горбатюк, і ми з ним погоджуємося, якісна підготовка інженера-педагога в умовах університету буде здійснюватися тоді, коли враховуватимуться усі структурні елементи вузівської системи як цілісності, і діяльність, в яку включатимуться студенти, буде професійно-педагогічною або такою, що її моделює [1].

Вимагає перегляду й покращення і система методичної підготовки інженера-педагога, яка, на думку О.Е. Коваленко, потребує вдосконалення [2]. Дійсно, в умовах перебування у ЗВО здобувач вищої освіти освітнього рівня «бакалавр», оволодіває 3-5 фаховими методиками. Фактична ж його діяльність вимагатиме постійних методичних вдосконалень, що пов'язано з ринком праці (О.І. Щербак). Якщо ж проаналізувати реальний стан питання стосовно оволодіння методичною складовою в професійно-педагогічній підготовці інженера-педагога-аграрника, то ця ланка виявляється чи не найслабшою. Свідченням можуть бути результати перебування студентів на пасивній (2-й курс) і активній (3-й курс) практиках, які відображають недостатнє усвідомлення практикантами психолого-педагогічних характеристик відвіданих занять, повну зосередженість на змісті заняття під час його проведення, відсутність контакту з аудиторією, неможливість використання рефлексивних умінь і т.д. Ми вважаємо, що методична робота повинна наскрізно супроводжувати майбутнього інженера-педагога впродовж усього періоду перебування його у ЗВО і здійснюватися не тільки засвоєнням окремих методик в спеціально відведений час, але й на інших заняттях як вивчення досвіду, наслідування результативних дій і прийомів роботи педагогів-майстрів.

Актуальною проблемою сучасної агроосвіти, на яку вказує Т.Д. Іщенко, є вирішення питання щодо оптимального співвідношення часу між теоретичними дисциплінами та виробничою практикою [3, с.25].

Останнім часом на сторінках психолого-педагогічної періодики все частіше зустрічаються публікації, що стосуються проблем урізноманітнення

педагогічної практики студентів, переведення її в площину наскрізності та неперервності [4]. Ми переконані в тому, що достатнє володіння майбутнім педагогом педагогічною майстерністю можливе лише за умови, коли теорія професійно-педагогічної підготовки буде супроводжуватися практикою чи практичними діями.

Отже, в умовах галузевого закладу вищої освіти підготовка фахівця інженерно-педагогічного напрямку повинна здійснюватися з урахуванням принципів інтегрованості, цілісності, проблемності, практичного спрямування, фундаментальності, компетентності, неперервності, наскрізності, дієвості.

Література:

1. Горбатюк Р.М. До питання змісту професійної підготовки майбутніх фахівців інженерно-педагогічного профілю. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/socgum/Pipo/2009_24-25/09grmset
2. Коваленко О.Е. Методика професійного навчання: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. Х.: Вид-во НУА, 2005. 360 с.
3. Іщенко Т.Д. Фахове навчання в системі безперервної аграрної освіти К.: Аграрна освіта, 2000. 242 с.
4. Дуганець В.І. Наскрізне практичне навчання студентів – наближення майбутніх фахівців до виробничої сфери. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти : збірник науко-вих праць*. Х. : Українська інженерно-педагогічна академія (УІПА), 2009. Вип. 24-25. С. 9-16.

ОЦІНКА ОПЕРАТИВНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ, ЯКУ ОПРАЦЬОВУЄ СИСТЕМА ВИСВІТЛЕННЯ НАДВОДНОЇ ОБСТАНОВКИ

Мазур В. Ю.,

д. військ. н., доцент, директор інституту підвищення кваліфікації
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

Стрельбіцький М. А.

д. т. н., доцент, начальник кафедри зв'язку, автоматизації та кібербезпеки
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

Введемо позначення. Нехай t_{ijkr} – момент часу формування даних щодо k -го інформаційного елемента стосовно r -го об'єкта-порушника j -м джерелом i -го виду, а \bar{t}_{ijkr} – момент часу обробки відповідних даних уповноваженим органом, наприклад, центром управління службою, або момент формування керівного впливу щодо k -го інформаційного елемента щодо r -го об'єкта-порушника, що визначається j -м джерелом i -го виду.

Нехай також T_{ijkr} – це проміжок часу обробки даних (від моменту виявлення до моменту готовності щодо реагування) щодо k -го елемента r -го об'єкта-порушника j -м засобом i -го виду [1-3].

Вважатимемо, що керівні впливи відбуваються за наявності даних про всі інформаційні елементи.

Для оцінки оперативності інформації, яку опрацьовує система висвітлення надводної обстановки (СВНО), важливою є величина T_{ijk} – проміжок часу обробки даних щодо k -го елемента r -го об'єкта-порушника. З урахуванням фізичного змісту процесу обробки інформації і формування керівних впливів останню можна подати у вигляді

$$T_{kr} = \min_{i,j} T_{ijkr} \quad \forall k, r = const. \quad (1)$$

Зважаючи на те, що

$$T_{ijkr} = \bar{t}_{ijkr} - t_{ijkr} \quad T_{ijk} = \bar{t}_{ijk} - t_{ijk}, \quad (2)$$

величина T_{kr} буде дорівнювати

$$T_{kr} = \min_{i,j} (\bar{t}_{ijkr} - t_{ijkr}) \quad \forall k, r = const. \quad (3)$$

У такому випадку проміжок часу на формування рішення (здійснення керівних впливів) щодо всіх інформаційних елементах r -го об'єкта-порушника буде дорівнювати

$$T_r = \max_k T_{kr} \quad \forall r = const. \quad (4)$$

З урахуванням (2)

$$T_r = \max_k \min_{i,j} (\bar{t}_{ikr} - t_{ijk}) \quad \forall r = const. \quad (5)$$

У свою чергу проміжок часу на формування рішення (здійснення керівних впливів) щодо всіх інформаційних елементів принаймні одного об'єкта-порушника можна вирахувати за формулою

$$T = \min_r \max_k \min_{i,j} (\bar{t}_{ikr} - t_{ijk}) \quad (6)$$

Величину T можна інтерпретувати як час «затримання рішення» або «час затримання керівного впливу».

Знання величини T дозволяє оцінити оперативність інформації, яку опрацьовує СВНО. Її можна інтерпретувати як ймовірність своєчасного отримання даних за результатами функціонування СВНО для вчасного реагування на дії об'єкта-порушника. З урахуванням підходу, наведеного у роботі [4], оперативність можна оцінити за формулою

$$O = 1 - e^{-\frac{T_1}{T_2}}, \quad (7)$$

де T_2 – час затримання рішення разом з часом реакції щодо прийнятого рішення;

T_1 – фактичний час, який потрібен для протидії об'єкту-порушнику.

Оскільки за означенням

$$T_2 = T + \tilde{T}, \quad (8)$$

де \tilde{T} – час реакції щодо прийнятого рішення, то з урахуванням (6)

$$O = 1 - e^{-\frac{T_1}{\tilde{T} + \min_r \max_k \min_{i,j} (\bar{t}_{ikr} - t_{ijk})}}. \quad (9)$$

Список літератури:

1. Лейда Б. В. Методика оцінки ефективності прикордонного контролю. *Науковий вісник Державної прикордонної служби України*. Хмельницький : НАДПСУ, 2004. С. 3–6.
2. Мазур В. Ю., Боровик О. В., Трасковецька Л. М. Математична модель функціонування системи висвітлення надводної обстановки. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Військові та технічні науки*. Хмельницький, 2012. № 58. С. 93–98.
3. Мазур В. Ю., Боровик О. В. Методика оцінки ефективності функціонування системи висвітлення надводної обстановки на морській ділянці: інформаційні аспекти. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Військові та технічні науки*. Хмельницький : НАДПСУ, 2018. № 2 (76). С. 72–86.
4. Городнов В. П. Моделирование боевых действий частей, соединений и объединений войск ПВО : учебное пособие. Харьков : ВИРТА, 1987. 380 с.

ВПЛИВ ПОГОДНИХ УМОВ НА ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ КУКУРУДЗИ

Макарчук М. О.

Кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач
Уманський національний університет садівництва

Кукурудза є важливою зерновою, харчовою, екологічною і економічною культурою.

За даними А.О. Псьолова та інших вона цінна за вмістом вітамінів групи Р, а саме антоціанів (ціанідин, пеларгонідин, дельфінідин, мальвідин, пеонідин та їх глюкозилізовані форми), які виконують протизапальну, судинорозширювальну та протипухлинну функції, і відповідають за нормалізацію життєдіяльності організму [1].

В останні роки відмічається стрімке зростання попиту, щодо використання культури на відновлення джерел енергії, а саме виробництво біоетанолу та біогазу на які витрачається частина зерна та органічних відходів [2]. Вони за рахунок низької вартості складуть конкуренцію бензину та природному газу.

Розвиток новітніх технологій забезпечить економічну незалежність країни та створення нових робочих місць [3]. Крім того, використання біоетанолу із кукурудзи знижує частку викиду парникових газів в атмосферу до 70 %.

З точки зору екології кукурудза, як і ліс є легенями планети. Проте не раціональне використання хімічних препаратів призводить до порушення агрегатного стану ґрунту та втрати гумусу та кальцію (останній з яких за нестачі зменшує ємність вбирання).

Сучасна селекція її як і насінництво спрямовані на створення і впровадження у виробництво високоврожайних гібридів різних груп стиглості. Не залишаючи поза увагою: насінневу продуктивність і стійкість до основних шкідників і хвороб. Так за даними О.П. Конащук, у 2013 році рівень її врожайності становив від 6 до 7 т/га. При цьому урожайний потенціал культури за останні 20 років значно збільшився. [4].

Забезпечення одержання максимально можливого врожаю є результатом взаємної роботи удосконалення технологій вирощування, інтегрованого захисту та генетичного потенціалу культури. Із яких основну частку до 50 % врожаю забезпечує останній вказаний чинник. Однак вагомий вплив на отримання врожаю мають ґрунтово-кліматичні умови вирощування кукурудзи.

Так кукурудза за відношенням до потреби вологи належить як до посухостійких культур так і вологолюбивих. Однак, стрімким зростанням показника температури повітря та зменшення надходження атмосферних опадів весь час стимулюють проводити роботу щодо створення селекційних зразків із високим ступенем витривалості до жарких умов вирощування.

Здійснимо аналіз температури повітря та суми опадів за остання п'ять років. Одним із важливих етапів майбутнього врожаю є період за 10 діб до цвітіння качанів та 20 діб після. Погодні умови в цей період є визначними для

формування майбутнього врожаю. Отже, важливими місяцями формування врожаю є червень, липень та серпень.

Аналіз погодних даних за 2015-2019 роки вказує, що середня температура повітря за літо мала тенденцію до зростання. Так у 2015 році вона становила 20,6 °С, тоді як 2019 році вона була на рівні 21,4 °С. У межах вказаних п'яти років вона поступово зростала на 2, 3, 4 та 8 °С, відповідно. До середньобагаторічних даних різниця збільшилася на 2,3; 2,5; 2,6; 2,7 та максимум минулого року 3,1 °С, відповідно.

На протигагу зростанню температури повітря сума опадів за вказаний період року значно зменшилась, із нестачею опадів відносно рівня багаторічних даних. Так їх максимум становив 179,3 мм у 2015 році, тоді як мінімум 117,1 мм у 2016 році. До середньобагаторічної суми опадів різниця була приблизно на рівні 54, 116, 103, 55 та 110 мм, відповідно до вказаних років.

За таких погодних умов середня врожайність як і вологість зерна під час збирання врожаю відповідно змінювались. У рік коли максимум температури повітря до середньобагаторічних даних перевищив 4 °С, а сума опадів зменшилась на 55 мм урожайність становила 6,4 т/га із рівнем вологості зерна 25,3 %. Вже на наступний рік коли температура повітря до середньобагаторічних даних зросла на 8 °С, а сума опадів зменшилась на 110 мм вона була на рівні 5,7 т/га із вологістю зерна 19,4 %.

Отже, для визначення генетично стабільного генотипу селекційних зразків кукурудзи необхідно провести визначення генетичної і технологічної стійкості. Оскільки, саме генетична стійкість гібридів є спадковою ознакою, а її технологічна стійкість виявляється у впливі погодних умов на ріст, формування, дозрівання, збирання (із відповідною вологістю зерна) та сушіння зерна.

Список літератури:

1. Псьолова А.О., Деркач К.В., Беліков Є.І., Сатарова Т.М. Вміст антоціанів в зерні кукурудзи різного кольору. Зернові культури. Т. 1. № 2. 2017. С. 242–247.
2. Климчук О.В., Скорук О.П. Перспективні напрямки вирощування кукурудзи для використання на енергетичні потреби. Збірник наукових праць ВНАУ. 2011. № 1 (48). С. 67–73.
3. Носенко Ю. Біогаз – реальна альтернатива природному газу? Агробізнес Сьогодні. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/idei-trendy/item/8373-biohaz-realna-alternatyva-pryrodnomu-hazu.html>.
4. Конащук О.П., Колпакова О.С., Кляуз М.А. Особливості вирощування кукурудзи на зерно в умовах південного степу України. Зрошуване землеробство. 2013. Вип. 59. С. 91–94.

ПРАГНЕННЯ ДО ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ

Мартинюк О. А.

аспірантка

Університет сучасних знань

Дослідження присвячене висвітленню такого соціально-психологічного чинника формування етнонаціональної самосвідомості індивідів як «прагнення до етнонаціональної консолідації». Буде розглянуто змістовну структуру цього чинника. Цей чинник призводить до об'єднання, згуртування нації і його дія є довготривалою.

На основі проведених досліджень виявлено, що структурні елементи чинника «прагнення до етнонаціональної консолідації» є водночас й елементами етнонаціональної самосвідомості з погляду її функціонування. Тому прояви цього чинника, про які буде йти мова, є водночас й елементами етнонаціональної самосвідомості. Як відомо, чинники, які впливають на людську самосвідомість, мають зовнішній і внутрішній характер. До внутрішніх чинників відносяться прояви людської самосвідомості.

Проблемою формування етнонаціональної самосвідомості індивідів займаються різні вчені і в різних країнах. Це питання є надзвичайно складне і різнобічне. Ще недостатньо приділяється увага дослідженню тих соціально-психологічних чинників, які зумовлюють формування етнонаціональної самосвідомості.

Слід сказати про такий елемент етнонаціональної самосвідомості як етнонаціональна самоідентифікація. Це віднесення індивідів себе до своєї нації (чи етносу). На думку Н. А. Новікової, першочерговою основою етнонаціональної самосвідомості є етнонаціональна самоідентифікація, яка, судячи з даних проведеного нею дослідження, стійка і має позитивний характер [5, с. 47]. З цим слід погодитись, оскільки, якщо у індивідів відсутній цей елемент етнонаціональної самосвідомості, то вони себе вважають членами не своєї, а іншої нації, що унеможлиблює розвиток їх етнонаціональної самосвідомості і вказує на її трансформацію.

Англійський вчений М. Баррет виокремив такі елементи етнонаціональної самосвідомості, що є її афективними проявами: бажання приналежності, що проявляється в етнонаціональних атитюдах, почуття національної гордості, національної самоповаги [1, р. 145-172]. Ю. В. Бромлей писав про почуття як про елементи етнонаціональної самосвідомості, що відображають емоційні відношення до етнонаціональної дійсності. Серед цих почуттів вчений відзначає, зокрема, такі як «любов», «гордість» по відношенню до своєї нації [3, с. 177]. Про такі елементи етнонаціональної самосвідомості як «особливості

етнічних афіліативних тенденцій» та «етнонаціональна толерантність» мова йде в колективній монографії «Російськомовна спільнота в Україні: соціально-психологічний аналіз» (за редакцією В. О. Васютинського) [6].

В. О. Васютинський у монографії «Психологічні виміри спільноти» пише про соціально-психологічні явища, які притаманні для спільнот, і які відображають когнітивні, афективні та поведінкові прояви самосвідомості їх членів. Оскільки однією з різновидностей спільнот є етнонаціональна спільнота, то всі ці соціально-психологічні явища слід вважати й елементами етнонаціональної самосвідомості. Ось одна група цих елементів, складовою частиною яких є поняття «спільність»: спільні дії і взаємодії, спільна активність, співпраця; усвідомлення індивідом його причетності до простору колективних дій, до змісту спільної діяльності; спільні вірування у значенні ґрунтовних поглядів, упорядкованих переконань [4]. Для всіх цих соціально-психологічних явищ притаманно поняття колективізму. Ці елементи етнонаціональної самосвідомості в контексті чинника прагнення до етнонаціональної консолідації відображають уявлення індивідів про різні спільні етнонаціональні явища і позначають їх спільні колективні дії, які є етнооб'єднувачими.

М. Й. Боришевський досліджував структуру етнонаціональної самосвідомості і слід відзначити один з її елементів, виокремлений вченим: знання та усвідомлення індивідом типових ознак нації, до якої він себе відносить [2]. Цей елемент має важливе значення для етнонаціональної консолідації, яка об'єднує індивідів навколо типових характеристик нації (зокрема, мови, культури), а не регіональних, специфічних.

Ось інша група елементів самосвідомості членів спільнот, про які пише В. О. Васютинський у своїй монографії (про яку вже йшла мова вище), і які теж слід вважати елементами етнонаціональної самосвідомості: колективна спільнотна ідентичність, згуртованість, колективне самосприймання й саморозуміння, дух спільноти, близькість поглядів як потреба для об'єднання у спільноту, соціоцентризм (намагання вирішити свої проблеми за допомогою колективних зусиль), порозуміння [4]. Для всіх цих соціально-психологічних явищ притаманне поняття колективізму, що має такі прояви: усвідомлення себе членом колективної етнонаціональної спільноти, різні види мотивації бути її членом; це також й результат колективної діяльності, що відображає соціально-психологічне явище «згуртованість». Колективна спільнотна ідентичність має такі рівні: усвідомлення себе членом своєї нації (етносу) і усвідомлення себе членом національно-патріотичної спільноти, діяльність якої спрямована на етнонаціональну консолідацію.

Всі вищевказані елементи етнонаціональної самосвідомості є водночас й соціально-психологічними чинниками. Ці чинники є проявами чинника «прагнення до етнонаціональної консолідації», оскільки для них притаманний етнонаціональний колективізм, який об'єднує, згуртовує націю.

Етнонаціональна самоідентифікація є невід'ємним елементом чинника формування етнонаціональної самосвідомості «прагнення до етнонаціональної консолідації», без якого етноконсолідаційний процес є неможливим.

Соціально-психологічний чинник «прагнення до етнонаціональної консолідації» впродовж своєї дії охоплює різні етапи. На початковому етапі дія цього чинника проявляється на афективному рівні і не має поведінкового прояву. Тут мається на увазі бажання індивідів належати до свого етнонаціонального середовища та брати участь в діяльності, яка зумовлює його об'єднання, згуртування. Оскільки чинник прагнення до етнонаціональної консолідації містить значну кількість елементів, то в цьому дослідженні висвітлений тільки початковий етап його дії. Мова йде про такі його складові елементи: соціоцентризм, бажання приналежності, що проявляється в етнонаціональних атитюдах, особливість аффіліативних тенденцій, близькість поглядів як потреба для об'єднання у спільноту, почуття національної любові, гордості, національної самоповаги.

Соціоцентризм відображає прагнення індивідів бути частиною соціуму, одним із різновидів якого є етнонаціональний соціум, внаслідок бажання колективними зусиллями вирішувати етнонаціональні питання. Бажання приналежності, що проявляється в етнонаціональних атитюдах, відображає прагнення належати до етнонаціональних явищ різного характеру, які консолідують націю. Особливості аффіліативних тенденцій проявляються в бажанні бути членами своєї нації та колективних національно-патріотичних об'єднань, діяльність яких її об'єднує, згуртовує. Це явище має два рівні: бажання належати до своєї нації; бажання належати до тих етнонаціональних об'єднань, що є спільнотами етнонаціонального характеру (наприклад, молодіжні національно-патріотичні товариства), які своєю діяльністю консолідують націю. Важливим елементом чинника прагнення до етнонаціональної консолідації і без якого таке прагнення напевно неможливо уявити, є «близькість поглядів як потреба для об'єднання у спільноту». Цей елемент є передумовою вступу індивідів до національно-патріотичних спільнот, оскільки це відбувається саме завдяки близькості їхніх поглядів. Це соціально-психологічне явище є більш конкретизованим проявом чинника «прагнення до етнонаціональної консолідації» у порівнянні з попередніми: це не лише прагнення належати до своєї етнонаціональної спільноти (і брати участь в її діяльності), а й конкретні спільні уявлення індивідів про напрями своєї діяльності, які їх об'єднують.

Тут слід окремо відзначити емоційно-оцінний компонент чинника прагнення до етнонаціональної консолідації. Мова йде про такі прояви цього чинника як почуття національної любові, гордості, національної самоповаги, які відображають позитивну етнонаціональну толерантність по відношенню до своєї етнонаціональної групи. Ці позитивні почуття (елементи) по відношенню до своєї нації є основою для попередніх елементів. Відсутність у індивідів позитивного емоційно-оцінного ставлення до своєї етнонаціональної групи не викликає у них прагнення бути її членом, брати участь в її діяльності і взагалі протидіє етнонаціональній консолідації. Тому почуття національної любові, гордості, національної самоповаги та інші позитивні почуття стосовно своєї нації, які є проявами позитивної етнонаціональної толерантності, є важливою

передумовою виникнення інших вищевказаних проявів дії чинника «прагнення до етнонаціональної консолідації».

Наприкінці слід зробити наступні висновки. Всі вищевказані елементи соціально-психологічного чинника формування етнонаціональної самосвідомості «прагнення до етнонаціональної консолідації» мають афективні прояви, що розподіляються на емоційно-оцінні та мотиваційні. Емоційно-оцінна складова цього чинника відображена у етнонаціональних почуттях (зокрема, в почутті національної гордості). Всі інші вищевказані елементи початкового прояву дії цього чинника мають мотиваційні прояви.

Список літератури

1. Barrett, M. English children's acquisition of a European identity // *Changing European Identities: Social Psychological Analyses of Social Change* / Ed. by. G. Breakwell, E. Lyons. Oxford Pergamon Press, 1996. P. 145-172.
2. Боришевський М.Й. Національна самосвідомість у громадянському становленні особистості / М. Й. Боришевський. – К.: Беркут, 2000. – 63 с.
3. Бромлей Ю.В. Очерки теории этноса. / Послел. Н.Я. Бромлей, Изд. 2-е доп. – М.: Изд-во ЛКИ, 2008. – 440 с.
4. Васютинський В. Психологічні виміри спільноти: монографія / Вадим Васютинський. – К.: Золоті ворота, 2010. – 120 с.
5. Новикова Н.А. Социально-психологический анализ особенностей национального самосознания, с. 47. / Теоретические проблемы этнической и кросс-культурной психологии: Материалы Международной научной конференции 29-30 мая 2008 г. В 2 т. / Отв. ред. В.В. Гриценко. – Смоленск: Универсум. 2008. – Т. 2.
6. Російськомовна спільнота в Україні: соціально-психологічний аналіз: монографія (за ред. В. О. Васютинського); Нац. акад. педагог. наук України, Ін-т соціальної та політичної психології. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2012. – 336 с.

ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПРИНЦИПАХ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА

Матвєєва Н. О.

кандидат педагогічних наук, доцент
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

Пріоритетними напрямками сучасного економічного, політичного, культурного, освітнього розвитку держав світу й України, у тому числі, є сприяння всебічному розвитку особистості. Ці та інші аспекти передбачають перегляд низки основних завдань, що постають перед сучасною школою, а саме: надання якісних освітніх послуг, створення інклюзивного середовища, організація комфортних умов навчання, виховання, розвитку, соціалізації та адаптації учнів з особливими освітніми потребами; сприяння становленню дитини як неповторної індивідуальності, розвиток її творчого потенціалу та прагнення до самореалізації. На особливу увагу за такого підходу заслуговує робота у команді усіх фахівців закладу, залучення до навчально-виховного процесу батьків учнів, представників громадськості, інших спеціалістів. Новий зміст освіти передбачає налагодження партнерських стосунків усіх учасників навчально-виховного процесу, що своєю чергою орієнтує на повагу, толерантне ставлення до осіб з особливими потребами, урахування інтересів та запитів кожного [1]. На цьому зокрема наголошують основні нормативні документи міжнародного значення, як-от: Декларація ООН «Про права розумово відсталих», Декларація «Про права інвалідів», Конвенція «Про права дитини», Саламанкська декларація та Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про освіту осіб з обмеженими можливостями здоров'я» (спеціальну освіту), «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про державну соціальну допомогу інвалідам дитинства та дітям-інвалідам», Концепція розвитку інклюзивної освіти тощо. Так, у Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року йдеться про те, що нині актуалізується запровадження принципу педагогіки партнерства, в основі якого – співпраця усіх учасників навчально-виховного процесу.

Мета статті – розкрити сутність педагогіки партнерства та її значення у організації інклюзивного середовища.

Аналіз актуалізованих джерел з означеної проблеми засвідчує, що вона перебуває в центрі уваги низки зарубіжних і вітчизняних науковців, як-от: В. Андрущенко, Е. Андрєєвої, В. Бондаря, Т. Ілляшенко, А. Колупасєвої, Н. Сабат, М. Ярмаченка, Є. Ярської-Смирнові та інших. Науковці визначають сутність партнерства як: систему взаємовідносин у ході спільної діяльності; спосіб взаємодії, організованої на принципах рівності,

добровільності, доповнюваності всіх її учасників; організаційну форму співпраці, в основі якої – об'єднання осіб, їх активна участь у процесі взаємодії. З іншого боку, партнерство учасників навчально-виховного процесу – це спосіб взаємодії, за якого превалюючими визнано повагу до прав кожного, злагоди учасників, визнання рівноправності, неповторності та самоцінності кожного. Отже, педагогіка партнерства виступає сьогодні як важлива умова забезпечення всебічного розвитку учнів із порушеннями [2]. Стрижневими її принципами є принципи природовідповідності, дитиноцентризму, гуманізму, шанобливого ставлення до особистості – ті, що лежать в основі філософії інклюзії. Натомість мета педагогіки партнерства – розвиткунікальної, неповторної, самоцінної особистості, здатної до самовдосконалення та самореалізації у різних сферах життєдіяльності. Гасло педагогіки партнерства – «не над учнем, а поряд із ним, у єдності, розумінні». Таким чином, використання основних принципів партнерства повністю заперечує примус, покарання, заборону, прояв будь-якої неповаги, ущемлення прав особистості. Характерною особливістю партнерських стосунків учасників навчально-виховного процесу є індивідуальний, особистісно зорієнтований підхід до учня, вивчення його внутрішнього світу, уподобань, прагнень, намірів задля скерування у правильному напрямку розвитку, задоволення потреб і запитів. Таким чином, організація інклюзивного середовища шляхом використання партнерських стосунків передбачає досягнення спільної мети педагогів, учнів та батьків, їх спільну активну участь у підвищенні ефективності навчання, виховання та розвитку особистості, її соціалізації, набуття ключових якостей та позитивно необхідних компетентцій.

Використання принципів партнерської співпраці в процесі організації інклюзивного середовища сприяє удосконаленню змісту освітніх програм, їх адаптації та модифікації до потреб та можливостей учнів з особливими потребами, урахування їх задатків та здібностей, створенню безбар'єрного простору задля отримання якісних освітніх послуг. В основі впливу вчителя на учня в системі їх співпраці є повага до особистості; спрямування на спільну діяльність; культивування навчального і морального партнерства. Основною метою організації співпраці школи, батьків та громадськості є створення належних умов задля гармонійного розвитку особистості школяра; надання дієвої допомоги уподоланні тих чи інших труднощів, що мають місце на практиці; організація інклюзивного середовища; участь батьків в громадській діяльності у межах навчального закладу та інше [3]. Загалом забезпечення тривалої співпраці із батьками учнів відбувається шляхом залучення їх до різних форм та видів діяльності, як-от:

- загальні засідання, збори, наради;
- спільні семінари, семінари-практикуми, тренінги (на теми навчання, виховання та розвитку дитини);
- індивідуальне та групове консультування;
- організація та проведення спільних виховних заходів, ігор, екскурсій, виставок тощо.

Ці та інші форми роботи слугують розширенню та поглибленню знань батьків щодо навчання дитини; розширенню їх досвіду батьківства; розвитку ключових компетенцій; формуванню відповідних стосунків, що відповідають соціальній ролі. Натомість основними вимогами до створення інклюзивного середовища у загальноосвітніх закладах виступають:

- організація педагогічного всеобучу батьків;
- залучення усієї спільноти навчального закладу до створення інклюзивного середовища;
- визначення можливостей школи (встановлення наявних ресурсів, потенціалу, дослідження потреб тощо);
- проектування концепції розвитку навчального закладу з урахуванням питання організації інклюзивного середовища;
- визнання партнерської взаємодії складовою єдиної концепції розвитку ЗНЗ тощо.

Педагогіка партнерства, що слугує організації безперешкодного інклюзивного середовища закладу, повинна урахувати різні аспекти навчально-виховного процесу, передбачати розв'язання низки педагогічних, організаційних, соціальних, фінансових та інших питань. Практика засвідчує, що педагог у процесі реалізації принципів педагогіки партнерства виступає як фасилітатор, організатор навчального та інклюзивного середовища, посередник між учнями і соціальним досвідом. Важливо, вирішальний вплив на учня здійснюється не лише шляхом надання інформації, а через спільну діяльність. З іншого боку, педагогіка партнерства передбачає створення відповідного психологічного клімату навчальної взаємодії задля чого слід наблизити поведінку педагога до поведінки учнів (неформальне спілкування, дружні взаємини, повага, толерантне ставлення). Відтак емоційне забарвлення уроку стимулює пізнавальний інтерес учнів, активізує розумову їх діяльність, впливає на психічне розвантаження та самопочуття, збереження стану здоров'я.

На сучасному етапі розвитку освіти батьки – це справжні партнери вчителя, без яких навчально-виховний процес не може бути успішним та ефективним. Батьки продовжують навчати та виховувати своїх дітей поза межами школи, виявляти й розвивати їх здібності та задатки. Роль батьків не можна переоцінити, оскільки вони надають важливу інформацію, яка дозволяє максимально успішно реалізувати індивідуальну програму розвитку дитини; забезпечують безперервність навчального процесу; забезпечують можливість розвитку базових компетенцій; надають зворотну інформацію щодо використання набутих умінь та навичок дітьми на практиці; підтримують відкритий діалог з навчальним закладом. Без допомоги батьків педагогічна діяльність не може бути ефективною, а інклюзивне середовище повним, адаптованим до потреб учнів та їх можливостей.

Висновок. Отже, у процесі організації інклюзивного середовища навчального закладу чільне місце посідає педагогіка партнерства, використання основних її принципів, в основі яких – любов до дитини, повага до неї, урахування інтересів та потреб, індивідуальних особливостей тощо.

Список літератури:

1. Колупаєва А.А. Інклюзивне навчання: вибір батьків Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 56с.
2. Василенко Н.В. Нова українська школа: методичний консиліум // Управління школою. 2018. № 7-9. С. 24-33.
3. Лагодюк В.Ю. Дієве партнерство – успішна школа! // Управління освітою. 2017. № 10-12. С. 11-32.
4. Мариновська О.Я. Програмно-цільовий методичний менеджмент освітніх інновацій // Завуч. Усе для роботи. 2017. № 15-16. С. 52-59.

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ НАВЧАННЯ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Ніколаєску І. О.

Доктор педагогічних наук, доцент
доцент кафедри дошкільної освіти
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

Реформи в сфері вищої освіти України за останні п'ять років відбуваються досить активно, про що свідчить автономність закладів вищої освіти, диверсифікація навчальних програм, академічна свобода, яка полягає у «праві вчених займатися дослідженнями, викладати і публікувати результати своїх досліджень без будь-яких обмежень або контролю з боку закладів, які їх наймають» [3], різноманітність форм інтеграції навчальних закладів, науки та виробництва, яка сприяє не лише появі навчально-науково-виробничих мегаполісів, науково-технічних інноваційних та освітніх центрів, інтегрованих інфраструктур, а й у здатності учасників освітньої взаємодії генерувати ідеї, вести фундаментальні дослідження тощо.

У зв'язку з цим набирає обертів й популярності інноваційна діяльність у фаховій підготовці магістрів дошкільної освіти, яка передбачає розробку сучасних технологій навчання, упровадження в освітній процес авторських програм і концепцій, інформаційних технологій, реалізацію методичних основ і дидактичних засобів забезпечення сучасної якості навчання.

Виокремимо сучасні інструменти навчання, які, на нашу думку, урізноманітнюють освітній процес у закладах вищої освіти, є додатковими ресурсами у фаховій підготовці педагогів, забезпечують ефективність реалізації практичної складової щодо виконання педагогічної діяльності магістрів дошкільної освіти.

Одним із інструментів реалізації креативного потенціалу магістрів дошкільної освіти, формування у них нових компетенцій, підвищення мотивації для засвоєння, розширення та поглиблення знань в освітній діяльності, за нашим переконанням, є *квест-технології* [4, с. 14]. Зазначимо, що упровадження квесту сприяє активізації інтелектуальної діяльності (аналіз, синтез, порівняння, систематизація тощо) шляхом створення спеціальних умов для виконання завдань, які потребують максимальних зусиль для їх вирішення; візуалізації матеріалу засобами наочності (реальних предметів, макетів, моделей, зображень кінофрагментів, фотографій, малюнків, умовних графічних знаків, символіки); формуванню командних якостей та стійких спільних інтересів в умовах необхідності прийняття швидких і адекватних рішень; розвитку моральних якостей, таких, як відповідальність, лідерство, дружба, взаємопідтримка і взаємодопомога.

LEGO – одна з найвідоміших і поширених нині технологій, яка широко використовує тривимірні моделі реального світу в предметно-ігровому середовищі в процесі навчання та розвитку дитини дошкільного віку. Одним з таких методів вважається широке використання конструкторів LEGO-Education. Вихователь, використовуючи LEGO-Education у роботі з дошкільниками, спонукає їх до критичного мислення, сприяє розвитку інженерних умінь та навичок, розширює їхні знання про довкілля та задовольняє потребу у конструюванні. Використання LEGO-технології в процесі викладання дисциплін у ЗВО сприяє оволодінню студентами різноманітними способами вирішення проблем творчого та пошукового характеру щодо засвоєння навчального матеріалу, формуванню навичок (практичних, розвивальних, творчих здібностей), які допоможуть з легкістю оволодіти новим матеріалом під час проходження навчальних практик, краще опанувати ігровими формами й методами навчання дітей дошкільного віку. Наприклад, використання LEGO-технологій під час опанування магістрами теми «Методика розвитку зв'язного мовлення у дошкільників. Навчання дітей переказу літературних творів» дозволяє студентам усвідомити, що заняття передбачає не лише чітке відтворення дітьми матеріалу, а й проведення рефлексії у вигляді виставки: «У світі моїх LEGO фантазій», «Чарівний світ казок з LEGO», «Винахідник казок з LEGO» тощо.

Ефективною формою навчання магістрів дошкільної освіти, яка сприяє їхній творчо-діяльній позиції, є *літературний проект*. Включення до дисциплін професійного спрямування практичних та лабораторних занять з створення та використання літературних проектів дасть змогу майбутнім вихователям розробляти (конструювати, комбінувати, інтегрувати) міні заняття, дидактичні вправи, ігри, розвивальні завдання для дітей дошкільного віку. Наприклад, літературний проект за віршованою казкою О. Кротюк «Найкраща земля». Спочатку необхідно визначити основні думки твору: Батьківщина («Хоч зблизька дивись, хоч дивися здаля, найкраща у світі - рідна земля!») - висловлює Сова ту мудрість, яку має збагнути Ослик, прагнучи знайти і побачити найкраще місце на землі); навчання (шлях до пізнання, шлях здійснення своєї мрії); бажання, мрії і можливості (пошук шляху здійснення своєї мрії - «Що я можу?», «Що я вмію», озвучено словами мудрої Сови: «Копита - не крила, і ослик - не птах...»); природничий аспект (різноманітність природи та фауни рідної країни); подорожі (поштовх для віртуальних мандрівок різними місцями нашої країни та цікавими місцями нашої планети, для класифікації різних видів транспорту, для художньо-продуктивної діяльності і для обговорення цінності мандрівок у нашому житті). Далі за основними напрямками твору студенти мають розробити інтелектуальну карту до авторської казки, а також практичні матеріали для роботи з дітьми шестирічного віку.

Серед різноманітних форм та методів, останнім часом щільне місце посідає метод *сторітелінгу* (storytelling – розповідання історій, ефективний метод подання інформації). Використання сторітелінгу під час фахової підготовки майбутніх магістрів дошкільної освіти передбачає активізацію контакту між

студентами та викладачем, створення позитивної атмосфери, а також впливає на лінію поведінки студентів в конкретних ситуаціях, розширює навички швидкого орієнтування та вирішення завдань у створених умовах. Це, у свою чергу, впливає на збагачення досвіду майбутніх вихователів у оволодінні прийомами та засобами навчання дітей засвоювати потрібну інформацію.

В освітньому процесі важливим є не тільки застосування такого методу як сторітелінг, а й урізноманітнення представлення таких історій, застосування сучасних освітніх інструментів для створення якісного контенту та цікавого оформлення сторітелінгу. До таких інструментів відносимо:

- Storyjumper (<https://www.storyjumper.com/>) – це хмарний ресурс, що має набір інструментів для створення ілюстрованих книг з різними історіями, використовуючи власні доробки, а також шаблони з сайту;

- Ourboox (<https://www.ourboox.com/>) – це платформа для створення авторських електронних книг;

- Piktochart (<https://piktochart.com/>) – це веб-інфографічний додаток, який дозволяє користувачам без спеціального досвіду легко створювати інфографіку та візуальні зображення за допомогою тематичних шаблонів з додаванням коротких текстів;

- Canva (<https://www.canva.com/>) – крос-платформенний сервіс для графічного дизайну, що передбачає створення зображень та інформаційних плакатів, інфографіки;

- Pixton (<https://www.pixton.com/>) – конструктор коміксів, що дозволяє створювати свої історії з початку;

- Wix.com (<https://wix.com/>) – міжнародна хмарна платформа для створення професійних сайтів та їхніх мобільних версій, використовуючи інструменти drag-and-drop;

- StoryMap JS (<https://storymap.knightlab.com/>) – сервіс для створення мап-оповідей та просторових наративів;

- Twine (<https://twinery.org/>) – застосунок для створення та роботи з мультимедійними та багатофункціональними історіями, гіпертекстових розповідей, ігор.

Кожен з перерахованих вище інструментів є мультифункціональними, а їхнє використання не має обмеження на сферу застосування. Вони є сучасними, мобільними та дистанційними, передбачають доступ через мережу Інтернет. Перевагою цих інструментів є умовна безкоштовність (деякі передбачають плату за додаткові спеціальні можливості) [2].

Таким чином, вища освіта сьогодні має стати головною рушійною силою в зміні свідомості і поведінки людей, соціалізації сфери освіти, оптимізації форм передачі знань [1]. Використання сучасних і в той же час дієвих освітніх інструментів у підготовці магістрів дошкільної освіти може слугувати для інноваційного досвіду в світовій сфері дошкільної освіти.

Список літератури

1. Нанівська Є. В. Альтернативні джерела фінансування вищої освіти України [Електронний ресурс] / Є. В. Нанівська // Матеріали II Міжнародної

науково-практичної конференції «Інновації та традиції в сучасній науковій думці». – Режим доступу: <http://intkonf.org/nanivska>.

2. Паламар С. Сторітелінг у професійній підготовці майбутніх педагогів: сучасні інструменти [Електронний ресурс] / С. Паламар, М. Науменко // Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє Е-середовище сучасного університету». – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019.7.5>. дата звернення 22.04.2020

3. Розовски Г. Исследовательские университеты: американская исключительность? [Текст] / Г. Розовски // Вопросы образования. – 2014. – №2. – С. 8-19.

4. Семенюк П. П. Web-Quest технологія та її використання у профтехзкладах: методичний посібник. – Рівне, 2015. – 40 с.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ніколенко Я. О.

студент юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Припутень Д. С.

д.ю.н, доцент, професор кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Україна почала зміну публічної влади – шлях децентралізації, який визнано однією з пріоритетних реформ для створення ефективної системи управління соціально-економічним розвитком на місцевому рівні. Тобто, центральна влада передає деякі свої повноваження до влади органів місцевого самоврядування.

Ряд вітчизняних науковців досліджували проблеми децентралізації та становлення, розвитку й реформування місцевого самоврядування в Україні, серед яких варто виділити таких, як: О. Батанов, Т. Барановська, П. Біленчук, В. Борденюк, Ю. Битяк, А. Бучинська, В. Гладій, Ю. Делія, П. Діхтієвський, В. Кампо, А. Колодій, Т. Коломоець, В. Колпаков, Н. М. Кондрацька, М. Корнієнко, В. Кравченко, А. Крусян, О. Кузьменко, В. Куйбіда, П. Любченко, С. Шевчук та інші.

Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1, ст. 2].

Основною метою органів місцевого самоврядування є здійснення влади шляхом залучення до неї територіальної громади, які стоять ближче до народу і зможуть більше зробити для своєї адміністративно-територіальної одиниці.

Децентралізація – це передача повноважень та фінансів від державної влади якнайближче до людей – органам місцевого самоврядування [2].

Можна сказати, що початком реалізації реформи децентралізації в Україні є прийняття Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні у 2014 році.

Протягом 2014-2015 років Верховною Радою, Кабінетом Міністрів України на підтримку реформи з децентралізації було напрацьовано та прийнято цілу низку законодавчих та розпорядчих документів, а саме: Закони України «Про

співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про місцеві вибори», «Про засади державної регіональної політики», «Про ратифікацію Додаткового Протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» та інші [3, с. 3].

Проведення реформи децентралізації вимагає внесення змін до Конституції України. Крім цього, необхідно внести зміни або прийняти значну кількість інших нормативно-законодавчих актів.

Отже, метою проведення реформи децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення самодостатнього місцевого самоуправління і побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні.

Результатом є створення та підтримка належного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних і доступних послуг, поява установ прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєзабезпечення на відповідній території, узгодженість інтересів держави та територіальних громад.

«Список літератури»

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року. *Відомості Верховної Ради*. 1997. № 24. Ст. 170.
2. Юркевич І. Децентралізація та реформування місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 3 (11). С. 100-104.
3. Гладка Т. Децентралізація влади в Україні як засіб посилення демократії та підвищення її стабільності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 12. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2015_12_10.

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Німенко Н. А.

викладач

Сумський державний університет

Зміни у соціально-політичному житті, економічні кризи, боротьба за сфери впливу, релігійні распри, освітні потреби призвели до значних міграційних процесів, що протягом останніх десятиліть охопили майже увесь світ. На цьому фоні загострилися міжетнічні проблеми, спровоковані руйнуванням сталих соціально-економічних, політичних, ідеологічних взаємозв'язків; активізацією військових конфліктів; ігноруванням конфесійних і національних особливостей тощо. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є виховання поліетнічної толерантності на основі діалогу культур.

Спілкування є однією із базових потреб суспільного індивіда і одночасно - специфічною міжособистісною взаємодією людей як членів суспільства, представників певних соціальних груп чи культур суспільства, як особистостей. У свою чергу, міжкультурна комунікація – це міжособистісне спілкування представників різних культур, етнонаціональних спільнот, а також культурні контакти. У формуванні культури міжнаціонального спілкування визначальним фактором є етнічна толерантність особистості.

Відповідно до Декларації принципів толерантності, прийнятої ЮНЕСКО в 1995 р., толерантність визначається як цінність і норма громадянського суспільства, що виявляється в праві бути різними всіх індивідів громадянського суспільства; забезпечення стійкої гармонії між різними конфесіями, політичними, етнічними та іншими соціальними групами.

Терпимість означає повагу, прийняття і правильне розуміння розмаїття культур нашого світу, наших форм самовираження і способів проявів людської індивідуальності. Отже, терпимість можна сприймати як гармонічність людини, спільноти, суспільства, сформовану на повазі до будь-яких проявів самобутності інших. Формуванню терпимості сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті і переконань. Терпимість – це чеснота, яка робить можливим досягнення миру і сприяє заміні культури війни культурою миру.

Терпимість – це перш за все активне ставлення, що формується на основі визнання універсальних прав і основних свобод людини. Однак, прояв терпимості не означає терпимого ставлення до соціальної несправедливості, відмови від своїх або поступки чужим переконанням. Це означає, що кожен є вільним дотримуватися своїх переконань і визнає таке ж право за іншими; визнання того, що люди за своєю природою розрізняються за зовнішнім виглядом, становищем, мовою, поведінкою та цінностями і мають право жити в мирі та зберігати свою індивідуальність; що погляди однієї людини не можуть

бути нав'язані іншим. Саме терпимість допоможе подолати неприязнь, різні умовності та забобони, які накладає на людину звичне середовище проживання.

На думку М.К. Реріха, основна причина прояви нетерпимості як антипода терпимості – невігластво. Найжахливіша і небезпечна форма невігластва – це жорстокість. Нетерпимість – це своєрідний прояв ненависті.

Молодь активно подорожує світом, у тому числі – з освітньою метою. Більшість країн підтримали програми студентського обміну, академічної мобільності, подвійних дипломів. Переважно це стосується закладів вищої освіти. Тож, студентське середовище стало «полем» інтенсивних міжетнічних контактів. Міжкультурна комунікація, незважаючи на час та інтенсивність, формує і закріплює певні стереотипи міжетнічного сприйняття і поведінки, які впливають на розвиток як особистості, так і певної суспільної групи.

У той же час, саме в умовах полікультурності у молоді може чітко сформуватися уявлення про власну приналежність до тієї чи іншої етнічної, національної, релігійної, культурної спільноти. У цілому, студентський вік є вирішальним у розвитку етнічної самосвідомості, одночасно формується нове ставлення до себе та до світу.

Загалом, у повсякденному житті етнічна приналежність переважної більшості студентів не актуалізована і самоідентифікація не займає провідних позицій. Незважаючи на це, студенти виявляють досить жвавий інтерес до різних етнічних питань. Інколи спостерігається упереджене, негативне ставлення до людини, сформоване виключно з його етнічної приналежності. Це провокує певні конфлікти.

Найпотужнішим мобілізаційним чинником для більшості студентів є образа за національною ознакою або негативна оцінка народу, до якого належить людина. Саме це найчастіше залишає глибокий слід в пам'яті людини і спонукає до певних дій. Ще одним потужним фактором етнічної мобілізації є причетність або співпереживання якомусь загальному успіху або досягненню.

Враховуючи ці фактори, одним із основних завдань сучасної вищої освіти є створення сприятливого багатокомпонентного крос-культурного середовища. Освіта, яка забезпечує механізм трансляції етнічної спадщини новим поколінням, покликана, у той же час, забезпечити й інтеграційні процеси, закласти основи для розуміння і спілкування з носіями інших культур, націлювати на вміння підтримувати і розвивати діалог культур.

Велика частина різних етнофобій має коріння в негативній оцінці своєї етнічної групи. На думку деяких дослідників, саме відсутність позитивної оцінки свого етносу і переживання національного комплексу неповноцінності приводить до того, що спрацьовує психологічний захист. Останній, у свою чергу, призводить до різного роду нападів, звинувачень у бік інших. Таким чином, формування позитивної оцінки своєї етнічної групи є однією з основних складових комплексу заходів, спрямованих на формування адекватної міжетнічної комунікації.

В цілому, саме в студентському середовищі повинна формуватися і поширюватися міжнаціональна політика. Саме тут повинна формуватися загальна система цінностей і установок, що забезпечує єдність

багатонаціонального суспільства. Студенти, як майбутня інтелектуальна еліта країни, можуть стати активними провідниками ідеї мультикультурності, гарантуючи тим самим стабільний розвиток суспільства.

Вивчення, розуміння і прийняття іншої національної культури - важлива вимога нашого часу. І на перший план виходить проблема толерантності в міжетнічних і соціальних відносинах. Толерантність повинна стати культурною нормою поведінки в суспільстві. Вихованню толерантності може сприяти впровадження в освіту базових принципів полікультурності, зокрема:

- 1) вивчення культури власного народу, розуміння історичних витоків етнічної самобутності як неодмінна умова інтеграції в інші культури;
- 2) навчання студентів базових прав людини;
- 3) формування уявлень про полікультурність країн і світу;
- 4) виховання позитивного ставлення до культурних відмінностей;
- 5) створення умов для інтеграції в культури інших народів;
- 6) формування умінь і навичок ефективної взаємодії з представниками різних культур.

Глобалізація світових процесів сприяє формуванню нової, інтегрованої культури. Однак це призводить до поступового нівелювання етно-національних особливостей певних народів і викликає занепокоєння. Необхідно знаходити баланс між інтеграцією та збереженням власної ідентичності.

Справжня культура міжнаціонального спілкування, взаємодії і співробітництва народів може виникнути тільки на основі розкриття духовно-морального потенціалу кожної нації, обміну досвідом соціального і культурного творчості, на основі реалізації ідеалів свободи, справедливості та рівності. І саме освіта покликана забезпечити поєднання інтернаціонального і національного виховання у студентів.

В умовах інтенсивної міграції і взаємодії культур, сучасна система освіти покликана створювати умови для формування людини, здатної до активної життєдіяльності в багатонаціональному полікультурному середовищі. В умовах глобалізованого світу, коли різні національні, релігійні та інші традиції знаходяться у тісному контакті, особливо важливо пам'ятати про терпимість один до одного, про ті загальнолюдські цінності, на яких має ґрунтуватися єдність людства.

Список літератури

1. Антонова О.Є. Вплив полікультурного середовища на розвиток обдарованості майбутніх педагогів // Проблеми освіти: Збірник наукових праць. – Вип. 82. - Вінниця-Київ, 2015. - С. 27- 32.
2. Декларация принципов толерантности // Век толерантности: Научно-публицистический вестник. - М.: Изд-во МГУ, 2001.
3. Леган В. До питання полікультурної освіти. - Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/16316/1/%D0%9B%D0%B5%D0%B3%D0%B0%D0%BD%20%D0%92.%D0%9F..pdf>
4. Рерих Н.К. Держава Света. - Нью-Йорк: «Алатас», 1931. - 280 с.
5. Рерих Н.К. Твердыня Пламенная. - Париж: Всемирная Лига Культуры, 1932 <1933>. - 383+(5) с.

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ

Новаковська І. О.,

д.е.н., доцент
завідувач кафедри землеустрою та кадастру
Національний авіаційний університет

Скрипник Л. Р.

здобувач, викладач
Національний авіаційний університет

Система ефективного землекористування авіаційного транспорту працює задля отримання певного обсягу матеріальних благ за умови мінімальних капітальних та енергетичних затрат, а також досягнення максимальної продуктивності використання природних ресурсів і додержання екологічної безпеки природного навколишнього середовища. Зокрема формування та розвиток землекористування авіаційного транспорту, як особливої галузі, потребує проведення економічної оцінки ефективності та раціональності використання даної підкатегорії земель [4].

Поняття економічної оцінки ефективності здійснюється з урахуванням конкретних економічних показників та передбачає визначення найбільш оптимальних для авіапідприємства витрат праці та капіталу, отримання прибутку, відшкодування збитків, використання трудових, матеріальних і земельних ресурсів як беззаперечного територіального базису [1].

Економічні показники характеризують рівень ефективності землекористування з обов'язковим урахування площі земельної ділянки та конкретного періоду часу, впродовж якого ця земельна ділянка експлуатується.

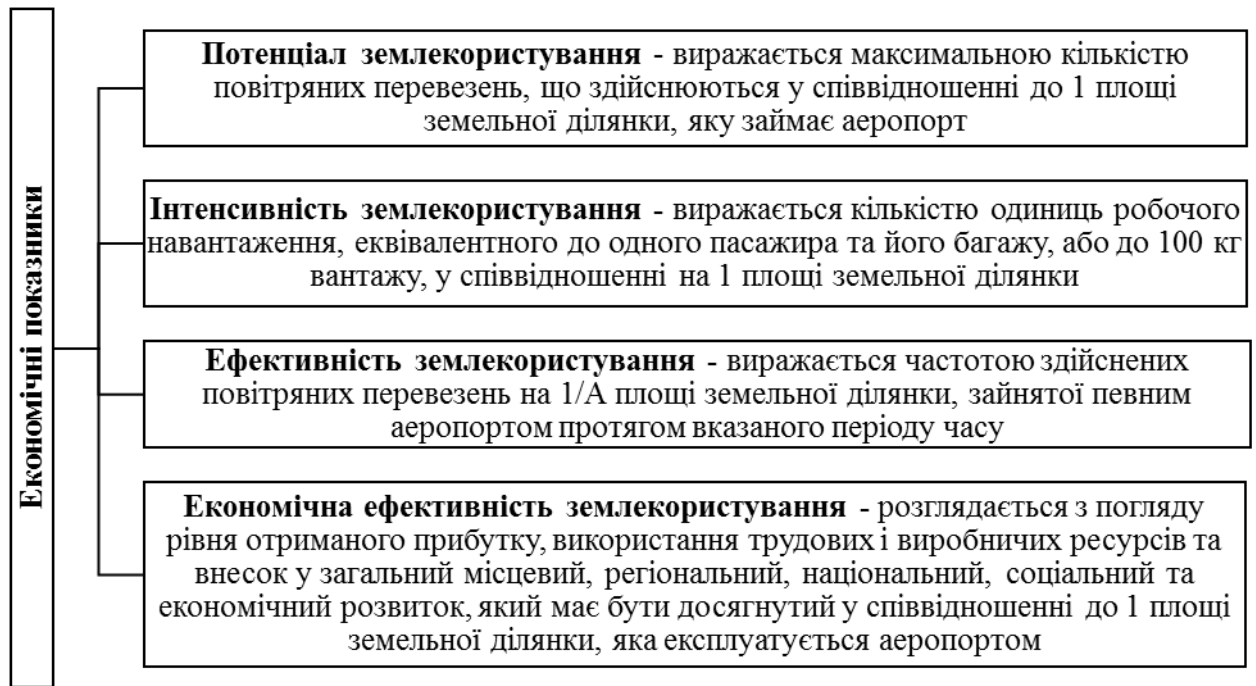

Рис. 1 Економічні показники які враховуються при проведенні економічної оцінки ефективності землекористування авіаційного транспорту [2]

Підвищення рівня економічних показників відбувається за рахунок проведення таких заходів [3]:

- планування, проектування та оцінка розвитку майбутніх проектів;
- оцінка ризиків майбутніх проектів;
- вивчення та дослідження взаємодії мережі аеропортів з прилеглими видами землекористування;
- удосконалення структури та плану капіталовкладень у розвиток матеріально-технічної та нормативної бази;
- оцінка наслідків проектів розвитку аеропорту.

Розвиток та розширення землекористування авіаційного транспорту є дуже важливим етапом для подальшого економічного зростання України, яка має для цього значний земельно-ресурсний потенціал, розвинені повітряні шляхи та сприятливе географічне розташування.

Для реалізації підвищення економічних показників авіаційного землекористування в Україні та розвитку мережі аеропортів (аеродромів) можливе запровадження наступних заходів:

1. Проведення масштабної оцінки наслідків використання земель авіаційного транспорту та їх вплив на прилеглі види землекористувань і навпаки.
2. Здійснення фінансово-правової підтримки аеропортів, які мають як національне, так і регіональне значення.
3. Удосконалення нормативно-правової бази шляхом розробки законодавчих актів і нормативно-правових документів, що регламентують

забезпечення авіаційної безпеки, приведення існуючих положень законодавства у відповідність до основних принципів розвитку транспортної авіаційної системи України з урахуванням стандартів і рекомендацій міжнародного світового співтовариства.

4. Удосконалення матеріально-технічної бази та інфраструктури аеропортів і авіапідприємств шляхом застосування сучасного високотехнологічного обладнання, забезпечення екологобезпечними технічними засобами, а також новим поколінням повітряного флоту України.

5. Розвиток мережі аеропортів спільно, кооперативно, не спрямовуючи всі зусилля на розвиток і модернізацію лише центральних, перспективних об'єктів.

Список літератури

1. Новаковська І.О. Управління міським землекористуванням: монографія – Київ: Аграрна наука, 2016. – 355 с

2. Новаковська І.О., Скрипник Л.Р. Стратегія підвищення економічної ефективності землекористування авіаційного транспорту. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2018. № 4. С. 40–47 DOI: doi.org/10.31548/zemleustriy2018.04.05

3. Janic, M. (2013). Airport analysis, planning, and design: Demand, capacity, and congestion. New York, NY: Nova.

4. I. Novakovska, L. Skrypnyk. Research Affect Ecological-economic Factors on Land Use of Aviation Transport. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2019. № 3(23). P. 14–22 DOI: doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30042019/6451

СУЧАСНІ ПИТАННЯ НОРМУВАННЯ ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ БУДІВНИЦТВА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ В УКРАЇНІ

Новаковська І.,

д.е.н., доцент
завідувач кафедри землеустрою та кадастру
Національний авіаційний Університет

Іщенко Н.

старший викладач
старший викладач кафедри землеустрою та кадастру
Національний авіаційний Університет

Сучасне реформування транспортної галузі України відбувається у відповідності з Європейськими стандартами та вимогами. Що вимагає реконструкції існуючих та будівництва нових автомобільних доріг країни, а також спорудження необхідних об'єктів дорожнього господарства, що потребує розробки відповідної проектно - технічної документації та процедури її узгодження з власниками землі і землекористувачами. Все це в певній мірі ускладнює та стримує процес відведення земельних ділянок і не дає можливості вчасно приступити до їх використання. Тому питання нормування відведення земельних ділянок для будівництва автомобільних доріг потребують врегулювання їх на законодавчому рівні [7].

Переважає більшість нормативів у законодавстві України є документами в галузі будівництва, обсяг використання землі, в яких трактується, як нормування площі земельних ділянок, що відводяться для певних потреб.

Відповідно до статті 71 Земельного кодексу України [4] землі для будівництва автомобільних доріг відносяться до земель дорожнього господарства, а визначення орієнтовного розміру земельної ділянки для розміщення об'єктів дорожнього господарства проводиться згідно наступних Державних будівельних норм та Національного стандарту:

- ДБН В.2.3-4:2015 Споруди транспорту. Автомобільні дороги. Частина І. Проектування. Частина ІІ. Будівництво [1];

- ДСТУ Б В.2.3-33:2016 Автомобільні дороги. Визначення меж смуг відведення [3];

- ДБН В.2.3-5:2018. Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів [2].

Нормуванню відведення земельних ділянок для будівництва автомобільних доріг передують значний комплекс робіт, що складається із законодавчих, юридичних, управлінських, проектних та технічних процедур.

До основних сучасних проблем будівництва автомобільних доріг відносяться наступні:

1. неузгодженість юридичних норм та управлінських рішень призводить до великих складнощів у відведенні земельних ділянок для потреб автомобільної галузі. Слід зауважити, що мова йде не про одну-дві земельні ділянки в межах однієї адміністративно-територіальної одиниці (села, селища, району), а про десятки-сотні земельних ділянок в межах однієї або кількох областей, оскільки будівництво нових автомобільних доріг потребує значних площ;

2. питання оформлення права користування земельними ділянками під існуючими автомобільними дорогами;

2.1 накладка меж земельних ділянок, переданих у приватну власність та наданих у користування чи оренду фізичним та юридичним особам на земельні ділянки, що знаходяться в смугах відведення автомобільних доріг;

2.2 більшість із наявних державних актів на право постійного користування земельними ділянками були виготовлені в кінці 1990-х – на початку 2000-х років на шляхово-будівельні організації і підприємства, адміністрації автомобільних доріг, яких на сьогодні не існує;

2.3 відсутність кадастрових номерів земельних ділянок, як наслідок в автоматизованій базі державного земельного кадастру відсутні відомості про такі земельні ділянки дорожнього господарства. Відтак, в процесі відведення суміжних з смугами відведення автомобільних доріг земельних ділянок фізичним та юридичним особам землевпорядні організації часто припускаються помилок, розміщуючи такі земельні ділянки в межах смуг відведення автомобільних доріг, або не враховуючи їх межі.

2.4 складність відновлення та встановлення в натурі (на місцевості) меж земельних ділянок під об'єктами дорожнього господарства на підставі виданих державних актів. Це пояснюється випадками відсутності координат в землевпорядній документації [6].

Чинне законодавство застосовує поняття «нормування», як засіб регулювання земельних відносин. Нормування відведення земельних ділянок передбачає використання природних ресурсів, збереження продуктивності земель, забезпечення раціонального використання та екологічної безпеки, яке повинно запобігти необґрунтованому виведенню землі із пріоритетних видів використання [5].

Сучасні проблеми нормування відведення земельних ділянок для будівництва автомобільних доріг, які на сьогодні є досить важливими - це результат недосконалості земельного законодавства. Державні будівельні норми, якими керуються при проектуванні та будівництві автомобільних доріг, відведення земельних ділянок потребують доповнень та корегувань шляхом внесення змін до нормативно-правових актів, а також надали б можливість формування нового інституціонального середовища транспортної галузі, яка є однією із провідних галузей економіки України.

Список літератури

1. ДБН В.2.3-4:2015 Автомобільні дороги Частина І. Проектування Частина ІІ. Будівництво База даних «Законодавство України» /ВР України – URL: <http://kbu.org.ua/assets/app/documents/dbn2/74.1.%20ДБН%20В.2.3-4~2015>.

2. ДБН В.2.3-5:2018. Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів. База даних «Законодавство України» /ВР України – URL: [http://kbu.org.ua/assets/app/documents/75\(1\).1.%20%D0%94%D0%91%D0%9D%20%D0%92.2.3-5-pdf](http://kbu.org.ua/assets/app/documents/75(1).1.%20%D0%94%D0%91%D0%9D%20%D0%92.2.3-5-pdf)

3. ДСТУ Б В.2.3-33:2016 Автомобільні дороги. Визначення меж смуг відведення. База даних «Законодавство України» /ВР України – URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=70728

Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III // Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>

5. Іщенко Н.Ф., Каплінська А.О. Нормування відведення земельних ділянок та набуття сервітутного користування земельними ділянками. Сучасні технології землеустрою, кадастру та управління земельними ресурсами: зб. матеріалів доп. учасн. IV Всеукр. наук- практ. конф. Київ, 2018. С. 52–54.

6. Новаковська І.О., Іщенко Н.Ф. Проблеми відведення та використання земель для потреб дорожнього господарства. *Сучасні питання економіки і права*. 2017. № 1–2(5–6). С. 135–144.

7. Новаковська І.О., Стецюк М.П., Іщенко Н.Ф. Сучасний стан відведення земельних ділянок для потреб автомобільного транспорту. *Сучасні питання економіки і права*. 2019. № 1(9). С. 126–134.

РЕКЛАМА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Огурченко О. В.

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Наливайко Л. Р.

д.ю.н., професор, проректор
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Відповідно до законодавства України реклама є інформацією про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких осіб чи товар. В умовах сьогодення реклама має значний вплив на свідомість суспільства, адже ми можемо побачити її будь-де, зокрема по телебаченню, у мережі Інтернет, на громадському транспорті або білбордах тощо.

Слід зазначити, що у вітчизняній літературі окремі аспекти впливу реклами висвітлювалися у працях В. Бебика, М. Варія, Д. Видріна, М. Головатого, В. Королька, О. Покальчука, В. Полторака, Г. Почепцова, А. Пойченка, М. Томенка та інших.

Наразі, майже неможливо врегулювати питання щодо обмеження розповсюдження негативної реклами. Дослідник Р. Ваксман, зазначає, що одним із таких видів реклами є так званий спам – масове розсилання рекламних повідомлень без попередньої згоди споживача [1]. Також, людина не задумуючись надає свою електронну пошту в різних магазинах чи на сайтах, а потім отримує інформаційні листи та інше. Що може бути, так званим спамом.

О. Перелигіна, акцентує увагу, що важливе значення для визначення впливу змісту рекламних сюжетів на глядача має аналіз ефективності рекламної діяльності, який передбачає розрахунок показника кумулятивного ефекту реклами. Після проведення досліджень, було винесено рішення, що людині необхідно подивитися одну і ту саму рекламу від 3 до 4 разів, щоб придбати товар. Відповідності до Конституції України заборонено застосування будь-яких обмежень до людини за ознакою статі, а також зазначено, що рівність жінки і чоловіка забезпечується шляхом надання їм однакових можливостей у політичній, громадській чи культурній сферах [2]. Закон України «Про рекламу» містить положення відповідно до яких рекламний сюжет не повинен містити висловів чи зображень, що дискримінують людину за ознакою статі, принижують її гідність [3]. Проте, наведені положення реалізуються лише частково. Під вплив реклами в основному підпадають діти та підлітки.

С. Соловйов, серед ознак реклами виокремлює: по-перше, повторюваність (однакова реклама кожен день йде в один і той самий час формуючи при цьому свідомість); по-друге, наявність структури (схеми) (наявний певний слоган-

заклик, характеристика товару, ціна та акції тощо); по-третє, кожна реклама спрямовується на певну категорію людей. Наприклад, для: дітей – іграшки, домогосподарок – кухонні пристрої, автомобілісти – машини та запчастини для неї та інше; по-четверте, перебільшення можливостей товару, а також сталі слова-слогани, які «зачаровують» людину і вона уже хоче придбати товар за будь-яку ціну.

Отже, реклама – це назавжди якісний товар з відповідними характеристиками. Необхідно зауважити, що не всі реклами є поганими. Так, наявними є реклами з корисною інформацією. Проте, через постійні помилкові характеристики чи перебільшення можливостей, людям складніше довіряти інформації, яка міститься у рекламі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ваксман Р.В. Окремі проблеми правового регулювання рекламної діяльності у мережі Інтернет/ *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. № 2 (13). 2013. С. 334-335.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.
3. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996р. № 270/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 39. Ст.181.

ЖУРНАЛІСТИ – У ГРУПІ РИЗИКУ: ЯК ПАНДЕМІЯ Covid-19 ПОЗНАЧАЄТЬСЯ НА МЕДІА

Одаренко О. В.

старший викладач кафедри журналістики та нових медіа
Київський університет імені Бориса Грінченка

Пандемія Covid-19 істотно змінила економічний, політичний і соціокультурний ландшафт, вплинувши на економічну активність, ринок праці та образ життя людей в усіх країнах світу. Медіа не є виключенням. Так само, як і інші галузі, медіа зазнали істотної трансформації задля збереження на ринку за умов фактично миттєвого падіння / зміни клієнтського попиту.

Журналісти та інші працівники медіа опинилися у групі ризику, адже локдаун, що набув майже глобального поширення, негативно позначився на економічному становищі багатьох медіа, насамперед, регіональних та невеличких або вузькоспеціалізованих за форматом.

У даних тезах розглянемо ризики для медіа та журналістів, викликаних коронавірусною хворобою. Узагальнюючи спостереження щодо трансформації медіа безпеки у «добу ковіду», ми зазначаємо, що пандемія Covid-19 спричинила такі ризики для медіа:

Втрата роботи, що пов'язано із фактичним призупиненням багатьох бізнесів та соціокультурних процесів під час карантину. Даний ризик особливо позначився на журналістах-фрілансерах, адже зникло багато тем, які вони висвітлювали – культурно-мистецькі події, спорт, громадська активність, та на молодих журналістах, які мають обмаль професійного досвіду. Крім того, даний ризик є відтермінованим, адже після локдауну багато бізнесів, у тому числі, медійних, або не відновляться взагалі або свої позиції на ринку будуть відновлювати дуже повільно.

Для подолання негативних наслідків безробіття у деяких країнах створюються стартапи або спеціальні додатки та за стосунки. Наприклад, американський стартап Zira запустив безкоштовний додаток Bounce Back, завдяки якому користувачі можуть отримувати вакансії, підтримувати зв'язок з роботодавцями або оформити виплати з безробіття. На наш погляд, така практика може бути слушною і для допомоги журналістам та іншим співробітникам медіа.

Закриття невеличких медіа. Даний процес пов'язаний із загальним падінням ділової активності та істотними втратами, що зазнає бізнес під час карантину.

Посилення тиску олігархічних груп / місцевих олігархів на медіа, насамперед, регіональні. За карантинних локдаунів у багатьох країнах регіональна влада посилила свої позиції. Тож коронавірусні обмеження стали приводом для утиску засобів масової інформації та блогерів, які подекуди

публікують інформацію, що відрізняється від офіційно прийнятої версії щодо рівня захворюваності на Covid-19, рівня забезпечення медичних установ та ін.

Відсутність доступу до джерел інформації. У деяких країнах істотно обмежили доступ до державних та місцевих органів влади, що істотно утруднює професійну діяльність медійників. Виходом із ситуації може бути звернення до «Великих даних» (Big data) та перетворення звичайних журналістських репортажів на пояснювальні за умов чітких формулювань.

Перехід на дистанційну роботу. Новий формат роботи має багато незручностей, починаючи від руйнації традиційних зв'язків і закінчуючи емоційним перевантаженням. Один з виходів з даної ситуації ми убачаємо у залученні журналістів до тренінгів з психофізичного розвантаження або чіткому дотриманню тайм-менеджменту.

Напади на журналістів. У суспільній свідомості доби Covid-19 журналісти, так само, як і мігранти / представники ЛГБТ спільноти та інших соціальноуразливих / маргіналізованих груп сприймаються у ролі «цапа відбувайла», адже вони можуть транслювати «неприємну правду» щодо ситуації з перебігом хвороби. Також насильства зазнають журналісти, що висвітлюють корупційні дії або інші злочинні дії на тлі коронавірусу. Так міжнародна організація «Репортери без кордонів» звернула увагу на погрози прихильників мафії у соціальних мережах, адресовані журналістам, що висвітлювали роль мафії під час кризи, спричиненої Covid-19.

Поширення фейкової інформації щодо Covid-1 та ситуації в країнах та регіонах у період локдауну. Питання відповідальності медіа, у тому числі, за формування неправдивих інформаційних посилів є мабуть найболючим. Адже саме неправдива / некоректна інформація здатна спричинити хвилю насильства, зокрема, в інтернеті, та підштовхує до стигматизації хворих на Covid-19, утворюючи атмосферу нетерпимості та формуючи антинаукову істерію. Відповідно, у суспільстві стверджується думка, що «журналісти гірше за коронавірус», «журналісти – клоуни» та ін.

З іншого боку, журналісти, намагаються уникнути цензури й переходять на маргінальні платформи чи веб-сайти, що не дає змогу широким верствам користувачів опанувати цю інформацію. Проте таке «інтелектуальне підпілля» викликало бурхливий розвиток журналістських розслідувань і не тільки з теми Covid-19.

Погана обізнаність журналістів у нормативно-правовій базі та організаційних й процесуальних питаннях щодо Covid-19. Така ситуація, на наш погляд, спричинена тотальною невизначеністю щодо перебігу коронавірусу. Вирішенням проблеми може бути поліпшення комунікації медіа і влади, медіа і фахівців. А також інкорпорація журналістів до фахової спільноти та пошук джерел у соціальних мережах.

Загроза захворювання. Журналісти знаходяться у групі ризику в силу своєї мобільності та необхідності комунікувати з великою кількістю людей, зокрема, в медичних установах та містах масового скупчення. За даними Press Emblem Campaign (PEC), станом на травень 2020 р., у світі від Covid-19 померло щонайменше 55 журналістів з 23 країн світу. Тож слушними є поради щодо

дотримання особистої безпеки для медійників, серед яких, як загальноприйняті, так і специфічні, як слідкувати за своїм емоційним станом або дезінфікувати пристрої.

Вочевидь, що ризики та загрози для журналістів будуть вар'юватися залежно від подальшого перебігу пандемії, проте, на наш погляд, на часі вироблення безпекових рекомендації для працівників медіа. І такі рекомендації, насамперед, слід очікувати від національних спілок журналістів, а також від неформальних угруповань працівників медіа.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВИЛЬНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА ОБ'ЄКТИВНИМИ ОЗНАКАМИ СТ.СТ.263 ТА 263-1 КК УКРАЇНИ

Павленко Л. М.

аспірант кафедри кримінального права та кримінології факультету
підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Одеський державний університет внутрішніх справ м. Одеса

Проблема правового регулювання обігу зброї в сучасних умовах набуває особливого значення. Це пояснюється поширенням збройних конфліктів у світі, зростанням числа зіткнень цивільного населення з поліцією, збільшенням кількості злочинів, пов'язаних з незаконним обігом зброї, які кваліфікуються за ст.ст. 263 і 263-1 КК України. Звернення до змісту диспозицій ст. 263 КК України та ст. 263-1 КК України, вказує на те, що вказані склади злочинів є однорідними, зокрема за об'єктивними ознаками, що створює проблеми для правильної кваліфікації та їх розмежування.

Правильне встановлення ознак об'єктивної сторони складу злочину є важливою передумовою кримінальної відповідальності. Кримінальне право України визнає злочином не самі по собі ідеї або думки людини, реалізація яких становить небезпеку для особистості, суспільства і держави, а лише суспільно небезпечне діяння, що порушує кримінально-правові норми. Об'єктивна сторона злочину - своєрідний фундамент кримінальної відповідальності, без якого вона взагалі не існує. Об'єктивна сторона злочину є головним критерієм в оцінці намірів і цілей злочинця, в оцінці його суб'єктивної сторони. Відповідно до цього при розслідуванні або судовому розгляді кримінальної справи в першу чергу встановлюється об'єктивна сторона злочину і тільки на її основі - суб'єктивна сторона злочину, робиться висновок про наміри, мотиви і цілі особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, яке заборонено кримінальним законом. Без ознак об'єктивної сторони питання про суб'єктивну сторону не виникає, тому що остання існує тільки в зв'язку з першою. Таким чином, створюється бар'єр для проникнення сваволі і суб'єктивізму в діяльність суду і прокурорсько-слідчих органів. Це служить серйозною гарантією дотримання законності при здійсненні правосуддя у кримінальних справах. Тому на підставі зазначеного, пропонуємо визначитися із деякими проблемами та суперечностями у встановленні правильної кваліфікації при застосуванні статей 263 та 263-1 КК України.

Однією з причин виникнення даної проблеми є те, що у КК України донедавна існувала єдина стаття 263 КК України, яка визначала кримінальну відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Змінами, які були внесені Законом №5064- VI (5064-17) від 05.06.2012 р. до Кримінального кодексу України в новій редакції була викладена стаття 263 та з'явилась нова стаття 263-1 щодо незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації,

незаконного видалення чи зміна її маркування, або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. З цього приводу, деякі автори вказують на те, що з появою в КК України ст. 263-1 перед правозастосувачем постала потреба у відмежуванні злочинів, відповідальність за які передбачена ст.ст. 263 та 263-1 КК України, оскільки в обох нормах йдеться про незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами. Особливої уваги заслуговує характеристика предметів вказаних злочинів. До кола предметів, зазначених у ст. 263 КК України, належать вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської), бойові припаси, вибухові речовини, вибухові пристрої (ч. 1 ст. 263 КК України), холодна зброя (ч. 2 ст. 263 КК України). Предметом складу злочину, ознаки якого вказано у ст. 263-1 КК України, на відміну від попереднього злочину, може бути й гладкоствольна мисливська зброя. Про холодну ж зброю у ст. 263-1 КК України не йдеться [1, С. 70]. Хоча й існують відмінності вказаних злочинів за предметом, однак у вказаних нормах існують й інші проблеми щодо предметів. У нормах ст. 263-1 відбулося ототожнення двох нерівнозначних за своїми функціональними властивостями предметів злочину – нарізної і гладкоствольної стрілецької зброї, що потребує відповідної корекції. Тому однією з суттєвих неузгодженостей вважаємо наявність різниці між видами зброї (гладкоствольна мисливська) та видами бойових припасів (мисливська, водночас як гладкоствольна, так і нарізна, а також спортивна), яку встановлюють норми ст. 263-1 КК України.

Слід також вказати на певні низки колізій і неузгодженостей розглядаємих злочинів в частині об'єктивної сторони складів. Крайник Г. С., Бондарева Н. В. звертають увагу на той факт, що діяння, яке складає зміст об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 263-1 КК України, зокрема незаконне виготовлення вогнепальної зброї, по своїй суті вже передбачає порушення кримінально-правової заборони, що міститься у ст. 263 КК України. Тобто складається ситуація, відповідно до якої особа, вчинюючи одне діяння, порушує одночасно дві кримінально-правові норми. Наприклад, особа незаконно виготовила вогнепальну зброю, тим самим, вчинивши її зберігання без передбаченого законом дозволу. Зберігання виявляється у володінні незалежно від його тривалості відповідними предметами, що знаходяться не при самій особі, а у вибраному нею для цього місці [2].

Отже, слід зазначити, що зміст диспозицій ст. 263 КК України та ст. 263-1 КК України, через свою однорідність, зокрема за об'єктивними ознаками, створює проблеми для правильної кваліфікації та їх розмежування. Так проблемними є питання щодо правильної кваліфікації при визначенні предметів та об'єктивної сторони передбачених статтею 263-1 КК України та статтею 263 КК України, що в подальшому потребує більш чіткого розмежування, оскільки у деяких випадках відповідальність може наступати як за ст. 263 КК України, так і за ст. 263-1 КК України.

Список літератури:

1. Книженко О. Кваліфікація злочинів, що вчиняються з використанням вогнепальної зброї, бойових припасів чи вибухових речовин / О. Книженко // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2017. - № 1. - С. 70–74.
2. Крайник Г. С., Бондарева Н. В. Проблема доцільності виокремлення статей 263-1 та 270-1 у Кримінальному кодексі України // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". – 2019. – №8. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.inter-nauka.com/en/issues/?author=5733]

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАДАПТАЦІЇ

Панов М. С.

к. психол. наук, доцент,

доцент кафедри спеціальної педагогіки та спеціальної психології

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна Академія» ЗОР

м. Запоріжжя, Україна

Упродовж попередніх років, у зв'язку з активізацією зовнішньої загрози і низки кризових процесів у житті українського соціуму, з'являються нові явища, які потребують адекватного реагування з боку держави й суспільства для розв'язання нагальних і потенційних проблем. Ситуація вимушеної внутрішньої міграції призводить до соціальної дезадаптації особистості, ознаками якої є депресивні стани, пасивність, конформізм, неготовність адекватно вирішувати проблеми облаштування, зокрема і професійного, у нових умовах. Відтак, постає необхідність налагодження системи адаптаційних заходів з метою соціальної, а насамперед професійної, реадaptaції безробітних з переліку внутрішньо переміщених осіб. Оскільки ця проблема є порівняно новою сферою соціально-психологічних досліджень, то постає необхідність формулювання теоретичних засад і розроблення системи корекційно-реабілітаційної роботи із указаною категорією населення.

Метароботи – розробити й обґрунтувати структурно-функціональну модель професійної реадaptaції безробітних, що належать до категорії внутрішньо переміщених осіб.

Під час дослідження було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема аналіз законодавчих і нормативно-правових документів, які визначають права й обов'язки внутрішньо переміщених осіб; аналіз наукової літератури з проблеми дослідження для визначення стану розроблення порушеного питання, визначення методологічних і теоретичних засад дослідження; узагальнення й систематизації з метою формулювання висновків.

На нашу думку, під професійною реадaptaцією варто розглядати поступове пристосування працівників, які вже мають досвід трудової діяльності, до нових умов професійної діяльності (соціальних відносин, професійних обов'язків, фізичних умов праці, виробничих завдань та операцій), при якому відбувається перебудова потребово-мотиваційної сфери особистості. Показником ефективності професійної реадaptaції є баланс між адаптаційним потенціалом особистості та її новою професійною діяльністю (людина реалізує свій професійний потенціал, зберігає психічне здоров'я, досягає професійного успіху). Це дає підстави для висновку, що професійна реадaptaція дуже важлива для соціокультурної інтеграції вимушених мігрантів, оскільки вона є одним із важливих показників їхньої успішної соціальної адаптації в новому середовищі.

Для фіксації і відслідковування динаміки зазначених характеристик потрібно сформулювати теоретичні засади і розробити практичні рекомендації щодо професійної реадаптації зазначеної категорії населення, а також підібрати діагностичний інструментарій. З цією метою було створено структурно-функціональну модель професійної реадаптації безробітних з переліку внутрішньо переміщених осіб, загальна концепція побудови якої має трирівневу структуру:

- методологічний рівень розкриває взаємозв'язки різних наукових підходів до розв'язання проблеми професійної реадаптації безробітних з переліку внутрішньо переміщених осіб. Наголосимо, що ефективність і системність вирішення зазначеного питання забезпечується застосуванням комплексу методологічних підходів, основними з яких є гуманістичний, екзистенціальний, психодинамічний, когнітивно-біхевіористичний. Це дало змогу усебічно й комплексно підійти до розв'язання досліджуваного питання, врахувати особистісні й соціальні стресогенні чинники, відібрати методики для психотерапевтичної роботи з вимушеними мігрантами;

- теоретичний рівень передбачав аналіз наукових напрацювань з соціальної психології загалом і з проблеми соціальної реадаптації різних категорій населення.

Окрім того, у межах теоретичного рівня було обґрунтовано категоріально-понятійний апарат дослідження (поняття «адаптація», «реадаптація», «професійна реадаптація», «внутрішньо переміщені особи», «вимушена міграція» тощо), проаналізовано структуру досліджуваного феномена, розкрито сутність, зміст, етапи, закономірності і принципи професійної реадаптації безробітних з переліку внутрішньо переміщених осіб.

- практичний рівень, що передбачав моделювання й експериментальну перевірку системи корекційно-реабілітаційних заходів з професійної реадаптації безробітних з переліку внутрішньо переміщених осіб, розроблення змістово-процесуального, навчально-методичного, оцінювально-діагностичного забезпечення цього процесу.

У процесі застосування моделювання як наукового психолого-педагогічного методу було сформульовано низку принципових науково-теоретичних положень, які визначають сутність розробленої моделі професійної реадаптації безробітних з переліку внутрішньо переміщених осіб. По-перше, запропонована модель спрямована на об'єднання зусиль фахівців різних напрямів (представників органів державної влади, громадських і волонтерських організацій, соціальних педагогів, психологів тощо), а також сприяє активній співпраці різних державних і громадських установ, які здійснюють комплексний супровід зазначеної категорії населення. По-друге, зазначена модель має не тільки теоретичне, але й конкретно практичне значення, тому що пов'язана з безпосередньою практикою роботи соціальних реабілітаційних установ, які здійснюють супровід і підтримку внутрішньо переміщених осіб, вона була апробована в реальних умовах. По-третє, модель відповідає таким основним технологічним вимогам, як-от: концептуальність, системність, керованість, ефективність, оптимальність, інноваційність. По-четверте,

розроблену модель можна трансформувати, адаптуючи до змінних умов, оскільки вона заснована на компонентах універсального характеру.

Результати аналізу наукової літератури з проблеми дослідження та вивчення сучасного стану практики професійної реадаптації безробітних, що належать до категорії внутрішньо переміщених осіб дали змогу побудувати структурно-функціональну модель, яка складається з цільового, теоретико-методологічного, змістово-діяльнісного і критеріально-результативного блоків, що відображено на схемі (Рис. 1).

Цільовий блок містить мету (організувати й здійснити професійну реадаптацію безробітних з переліку внутрішньо переміщених осіб), яку було конкретизовано через такі завдання: розробити методiku здійснення професійної реадаптації досліджуваної категорії населення; запропонувати змістове наповнення корекційно-реабілітаційного супроводу безробітних з переліку внутрішньо переміщених осіб; розробити й апробувати діагностичний інструментарій для перевірки дієвості розробленої методики професійної реадаптації безробітних, що належать до категорій внутрішньо переміщених осіб.

Теоретико-методологічний блок складають методологічні підходи (гуманістичний, екзистенціальний, модальний, психодинамічний, когнітивно-біхевіористичний) та принципи: загальнонаукові (комплексності, наступності, послідовності, безперервності, диференційованості), а також специфічні, зокрема психологічні (оперативності, індивідуального підходу, багатоетапності, гнучкості), соціальні (цілісності, неперервності, гармонійності, динамічності, синергетичності), медичні (максимального співробітництва, багаторівневого характеру саногенних заходів), педагогічні (взаємодії фахівців різних напрямів, системності, гуманізації, індивідуалізації, забезпечення педагогічної підтримки).

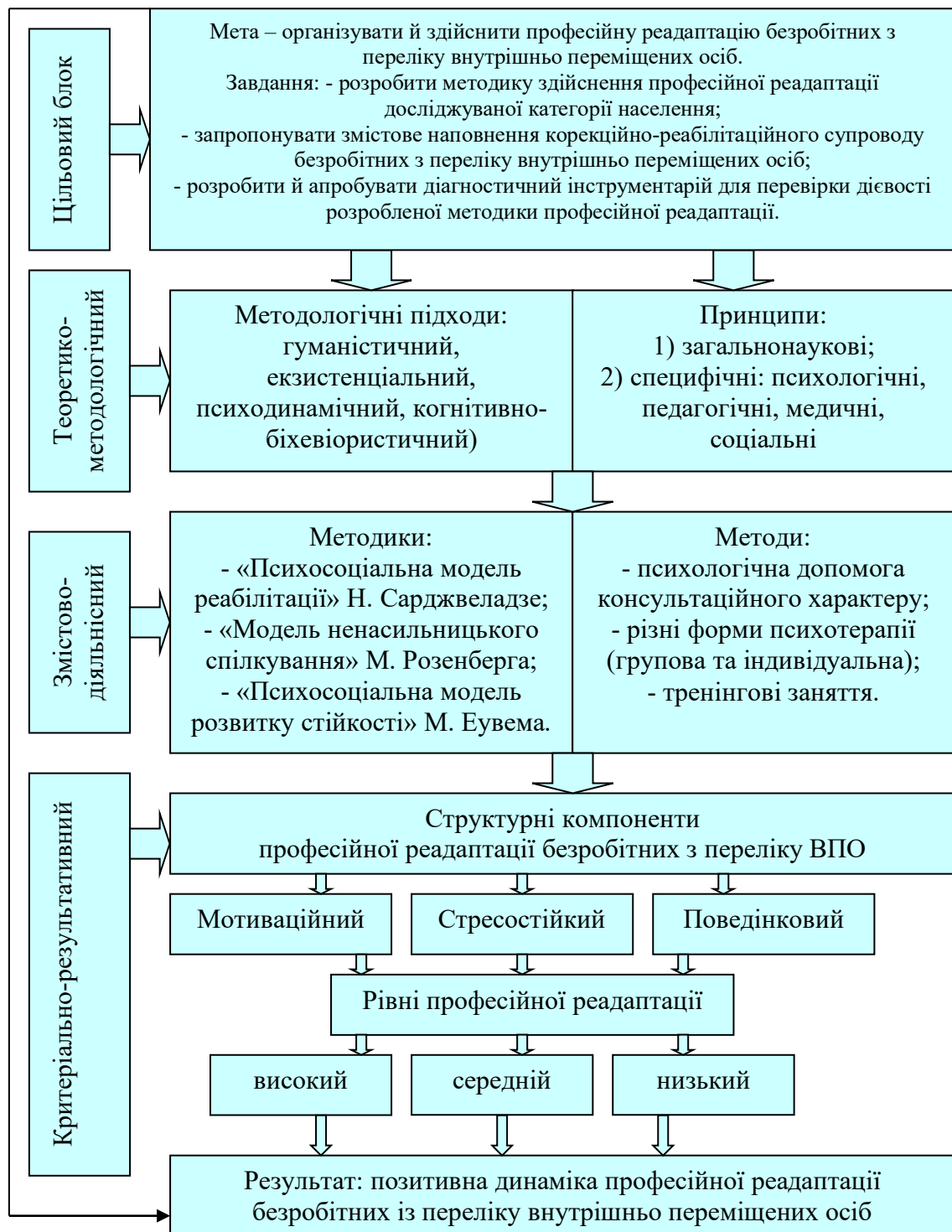

Рис. 1. Структурно-функціональна модель професійної реабілітації безробітних, що належать до внутрішньо переміщених осіб

Змістово-діяльнісний блок структурно-функціональної моделі містить алгоритм реалізації ефективного корекційно-реабілітаційного процесу; він охоплює змістові і процесуальні аспекти діяльності, спрямованої на професійну реабілітацію безробітних з переліку внутрішньо переміщених осіб.

ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПОЛІЦІЇ

Пасько О. М.

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри криміналістики та психології
Одеського державного університету внутрішніх справ

Становлення держави у сучасних умовах обумовлене сукупністю змін у різних сферах діяльності, які суттєво впливають на якість життя в Україні. Реформи, які здійснюються потребують часу на їх впровадження та закріплення, а також й удосконалення. Так, зміни у законодавчій сфері, які відбулись із впровадженням Національної поліції у наше суспільство також необхідно дослідити у аспекті напрямків діяльності.

Актуальним у сучасних умовах державотворення постає питання готовності слідчих виконувати професійні обов'язки та повноваження на найвищому професійному рівні. Так, відповідність працівників поліції вимогам, які висуваються відповідно до кваліфікаційних вимог є нагальним для сьогодення. Тому виникає потреба проаналізувати та дослідити законодавство у сфері загальних положень діяльності слідчих.

Професійна діяльність слідчих органів досудового розслідування Національної поліції України (далі - поліція) регламентована національними, та міжнародними нормативно-правовими актами. Так, Конституція України [1] визначає, що забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави (ст. 17). Саме вони у першу чергу покликані реалізовувати захист прав та законних інтересів громадян. І, відповідно, поліція є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку (ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію»)[2].

Відповідно до ст. 38 КПК України органами досудового розслідування (органами, що здійснюють дізнання і досудове слідство) є слідчі підрозділи [3]: 1) органів Національної поліції; 2) органів безпеки; 3) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; 4) органів Державного бюро розслідувань. Ми будемо розглядати тільки працівників органів досудового розслідування Національної поліції України (далі - органи досудового розслідування) .

Органи досудового розслідування є структурними підрозділами апарату центрального органу управління поліції, її територіальних органів - головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті

Севастополі, областях та місті Києві, територіальних (відокремлених) підрозділів головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях та місті Києві, які згідно з кримінальним процесуальним законодавством забезпечують досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів Національної поліції (п. 1.1. у наказу МВС України від 06.07.2017 № 570 «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України»)[4].

Органи досудового розслідування складаються з (див. рис. 1):

Діяльність органів досудового розслідування здійснюється на основі **принципів**, які передбачені у Законів України від 10.12.2015 №889 «Про державну службу» [5], та від 02.07.2015 №580-VIII «Про Національну поліцію» [2] та наказу МВС України від 06.07.2017 № 570 «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України»[4] та ін.

Ми здійснили систематизацію принципів діяльності слідчого крізь призму нормативно-правових актів. У своїй діяльності слідчі органів досудового розслідування дотримуються певних **принципів**, серед яких провідне місце посідають: верховенства права[2,3,4,5], законності [2,3,4,5],

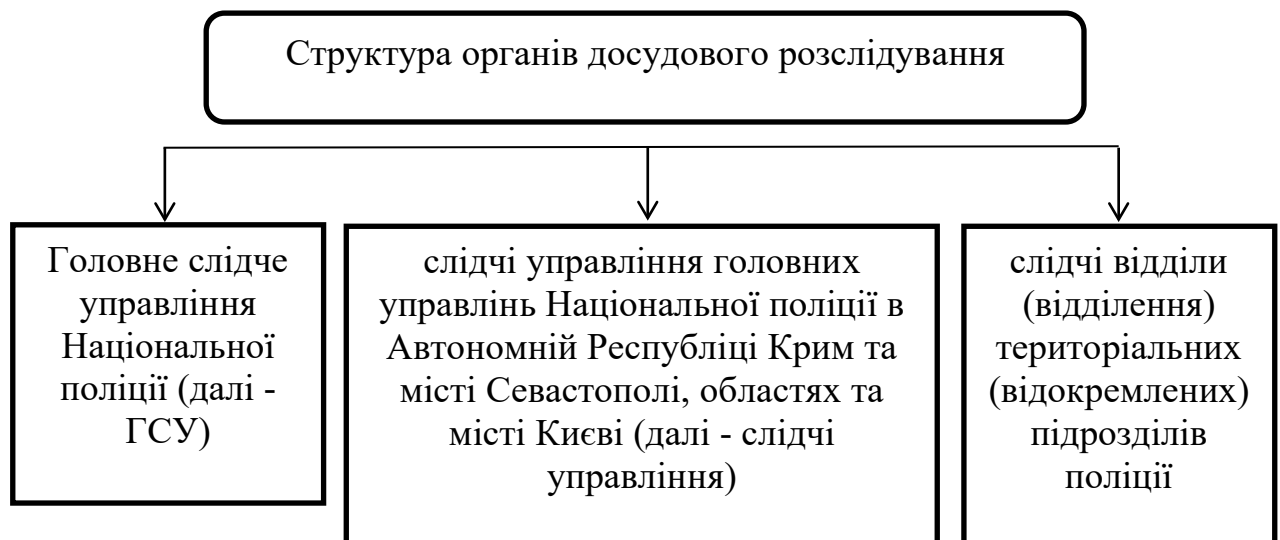

Рис. 1. Структура органів досудового розслідування

дотримання прав і свобод людини [2], рівності перед законом і судом [3,4], поваги до людської гідності [4], професіоналізму [5], патріотизму[5], доброчесності [5], ефективності [5], забезпечення рівного доступу до державної служби [5], політичної неупередженості[5], політичної нейтральності [2], прозорості [2,5], стабільності [5], взаємодії з населенням на засадах партнерства [2], безперервності [2], забезпечення права на свободу та особисту недоторканність [3,4], недоторканності житла чи іншого володіння особи [3,4], таємниці спілкування [3,4], невтручання в приватне життя [3,4], недоторканності права власності [3,4], презумпції невинуватості та

забезпечення доведеності вини [3,4], свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї [3,4], заборони двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення [3,4], забезпечення права на захист [3,4], змагальності сторін кримінального провадження та свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості [3,4], безпосередності дослідження показань, речей і документів [3,4], забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності [3,4], публічності [3,4], диспозитивності [3,4], розумності строків досудового розслідування [3,4], доступу до правосуддя та обов'язковості судових рішень [3]; гласності і відкритості судового провадження його повне фіксування технічними засобами[3], мова, якою здійснюється кримінальне провадження[3].

Органи досудового розслідування очолюють керівники певних посад (див.рис. 2).

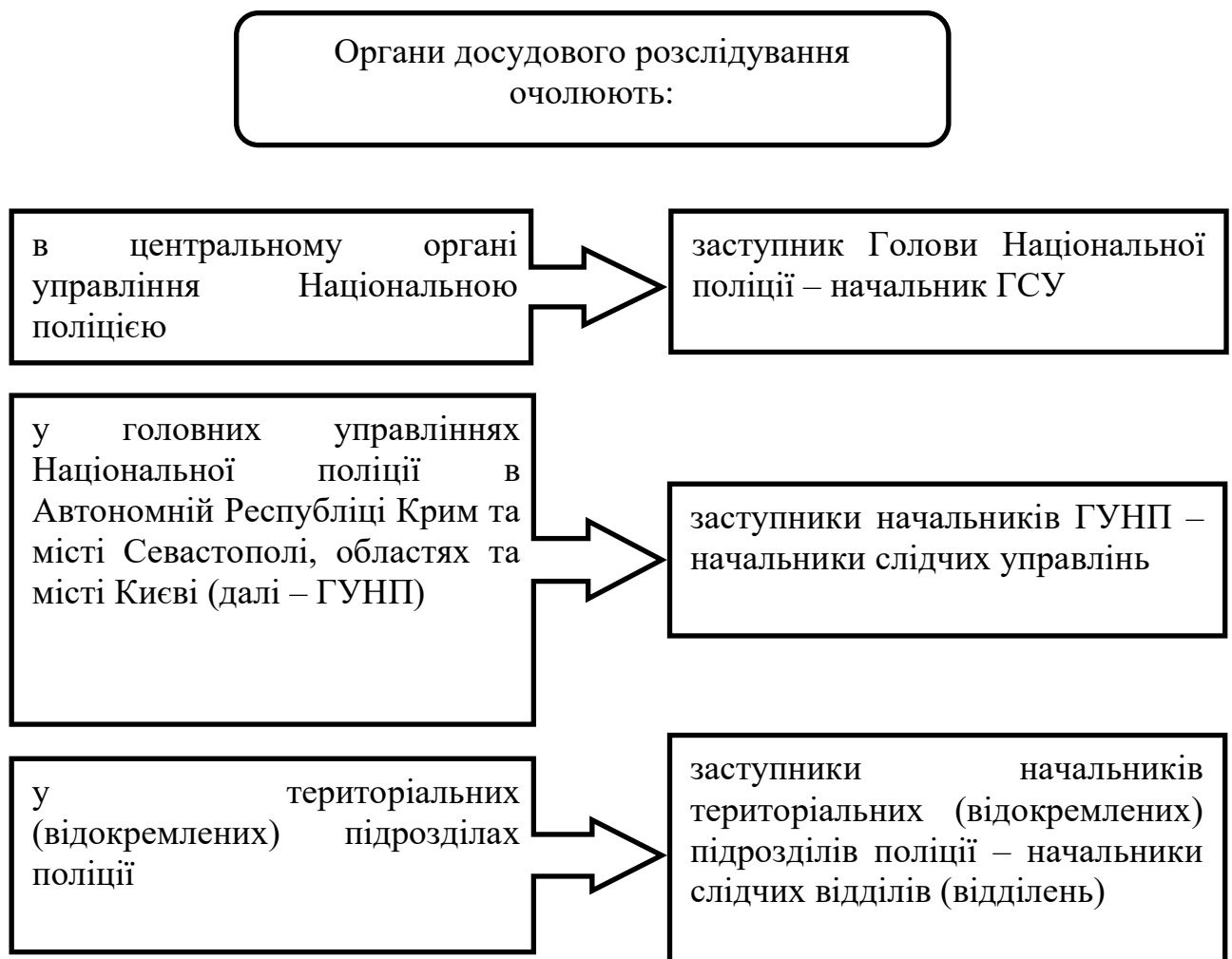

Рис.2 Керівники органів досудового розслідування

Слід зазначити, що кожна діяльність має свою мету, завдання, функції, принципи діяльності, які становлять фундамент професії. Щодо мети діяльності органів досудового розслідування, слід зазначити, що у нормативно-правових

актах, які регламентують їх повноваження її не визначено. Що, на нашу думку є не правильним. Тому ми пропонуємо, доповнити п. 1 наказу МВС України від 06.07.2017 № 570 «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України» та викласти у такій редакції: *«Метою діяльності органів досудового розслідування є забезпечення ефективності досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів Національної поліції»*.

Отже, нами було проаналізовано та систематизовано чинне законодавство України, яке регламентує загальні положення діяльності слідчих органів досудового розслідування. У результаті чого об'єднані принципи діяльності слідчих та запропоновано доповнити редакцію п. 1 наказу МВС України від 06.07.2017 № 570 «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України» з урахуванням забезпечення ефективності досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Таким чином, загальні положення діяльності органів досудового розслідування чітко визначені у чинному законодавстві, але потребують уточнення з метою висування безпосередніх вимог, яким повинен відповідати висококваліфікований та конкурентоспроможний слідчий.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. (дата звернення: 03.05.2020).
2. Про Національну поліцію: Закону України від 20.07.2015 № 580-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/>. (дата звернення: 03.05.2020).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4651-17/sp:head>. (дата звернення: 03.05.2020).
4. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України: наказ МВС України від 06.07.2017 № 570 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0918-17/>. дата звернення: 03.05.2020).
5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>. дата звернення: 03.05.2020).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕХАНІЗМУ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБМЕЖЕНЬ ПРАВ І СВОБОД ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ

Полешко Е. П.

викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровський
державний університет
внутрішніх справ

Проблема конституційно-правового статусу іноземців в країні перебування існує доволі давно, з часів, коли населення розділилося за державно-територіальним принципом і з'явилися чужинці.

Залежно від ступеня зв'язку, особа виступає у різних правових станах, стосовно належності до різних держав: українські громадяни – у стані громадянства, іноземні громадяни - у стані іноземності.

Термін «іноземці» вперше було введено науковцем Бойцовим В.Я., згодом його підтримали інші вчені, і тому на сьогодні цей термін використовується поряд із термінами «громадянство» та «безгромадянство».

Як засвідчує історія людства, правовий статус іноземців не завжди визнавався іншими державами. В первісному суспільстві переважала підозра та недовіра до чужинців, їх несприйняття та небажання допускати на свою територію. Для приклади, наведемо часи римського права, за якого іноземці не визнавалися суб'єктами права. Вони вважалися ворогами, що перебували поза охороною закону. Тільки з 212 року їм було надано статус *jus gentium*. [6]

Питання конституційно-правового статусу іноземців в Україні досліджувались та продовжують вивчатись такими вченими, як Петров Є.О., Погорецька Н.С, Хоменець р., Журавель Я., Назаров Т.К. та ін. Досить вагомий внесок у вивченні вказаного напрямку зробили деякі зарубіжні, зокрема російські вчені: Смирнова Е.С., Белковець Л.П., Михальова Н.А. та ін.

Незважаючи на наявність досліджень в площині конституційно-правового статусу іноземців в Україні, досі залишаються низка невирішених питань і перш за все, прогалини в діючому законодавстві щодо обсягу та змісту прав та свобод іноземців, які проживають або перебувають в нашій державі.

За Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. іноземцями визнаються особи, які належать до громадянства іноземних держав і не є громадянами України. [2]

Якщо іноземною державою встановлено обмеження щодо реалізації прав і свобод громадянами України, Кабінет Міністрів України може прийняти рішення про встановлення відповідного порядку реалізації прав і свобод громадянина цієї держави на території України.

Здійснення іноземцями своїх прав і свобод не повинно шкодити національним інтересам України, правам, свободам і законним інтересам її

громадян та інших осіб, які проживають в Україні. Іноземці зобов'язані поважати традиції та звичаї українського народу, дотримуватись Конституції та законів України. Іноземці можуть у встановленому порядку іммігрувати в Україну на постійне проживання або для працевлаштування на визначений термін, а також тимчасово перебувати на її території. [4]

Особливої уваги в контексті правового статусу іноземців заслуговують питання належності їм політичних прав та обсягу цих прав. Загальноприйнятим підходом вважається наступний: політичні права безпосередньо пов'язані із реалізацією суверенних інтересів держави, а тому можуть в повному обсязі належати лише громадянам цієї держави. Саме ці права складають різницю між правовим статусом громадян та правовим статусом всіх інших осіб, які на законних підставах проживають на території України. [6]

Однак все більше вчених, особливо зарубіжних, останнім часом переглядають таку усталену позицію та наголошують на необхідності надання повного доступу до політичних прав тим іноземцям, які прибули на постійне проживання до відповідної країни, тобто – іммігрантам. Такі підходи пов'язуються з тим, що нерозривні зв'язки між поняттям громадянства та розширеними правами поступово розмиваються через поглиблення міграційних процесів, створенням наддержавних об'єднань (наприклад, Європейський Союз), в яких кордони окремих держав стираються, а також з розвитком ідей щодо рівності всіх людей та недопущенням будь-якої дискримінації у всіх галузях життя.

На підтвердження положень відповідних міжнародних актів, окремі держави укладають двосторонні договори, за якими на принципах взаємності надають громадянам з інших держав, які більше встановленого строку проживають на території цієї держави, всі права, в тому числі – і політичні.

Із перелічених політичних прав зазначених в Конституції України [1], іноземцям та іншим особам, які не є громадянами України, належить лише останнє право – направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення (петиції) до органів влади та органів місцевого самоврядування. Сутність цього права полягає в тому, що кожна особа може впливати на діяльність органів влади, а також може відстоювати свої права та вимагати відновлення порушеного права. Всі інші політичні права, якими безпосередньо користуються громадяни України, не можуть використовуватись іноземцями [5].

Тобто, якщо така особа законно проживає на території України, працює, сплачує податки до державного бюджету, фактично не може впливати на формування політичного життя в державі, в якій вони знаходиться більшу частину свого життя, не набуваючи статусу «громадянина» даної держави.

Таким чином, аналізуючи основні права та свободи іноземців в Україні, можна відмітити, що діючий на сьогодні основний Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 року не регулює основний обсяг прав та обов'язків іноземців. Досить розгалужена та багатоманітна кількість нормативно-правових актів, в яких містяться окремі норми про ті чи інші права іноземців, значно ускладнює можливість

користування ними, їх реалізацію та захист. Тому, було б доречно переглянути діючий закон та додати в нього норми, які б врегульовували особисті, економічні, політичні та трудові права іноземних громадян, які перебувають законно в Україні.

Список літератури:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. 141 с.
2. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 р. Електронний ресурс. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.
3. [Левенець](#) А.В. Конституційні права іноземців в Україні: законодавче регулювання та проблеми реалізації. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика*. 2014
4. Бобокал О.М. Актуальні питання конституційно-правового статусу іноземців в Україні. *Держава і право*. 2013. Вип. 61. С. 101
5. Нестеренко К.О. Адміністративно-правовий статус біженців в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса 2013. 20 с.
6. Чупик А.М. [Юридичний механізм захисту прав іноземців в Україні: огляд проблеми](#). Матеріали [7 Всеукр. студ. наук.-практ. конф. Правозахисний рух: історія та сучасність](#) 2014.

СУТНІСТЬ ТА ВИМОГИ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Поліщук М. Г.

к.ю.н. доцент кафедри цивільно правових дисциплін
юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Діяльність суду із захисту порушених прав, свобод та інтересів протікає в різних процесуальних формах, основною серед яких є позовна форма (позовне провадження). Це вид провадження, в якому розглядається спір про право цивільне, тобто спір, який виникає з цивільних, сімейних, трудових, житлових, земельних правовідносин. Наявність спору про право цивільне визначає й іншу характерну рису цього провадження: участь у ньому двох сторін – позивача і відповідача. Позовне провадження є основним видом провадження, що притаманне цивільному процесу з давніх часів. Так само ще за давнім римським правом процесу був притаманний інститут позову та позовного провадження.[5стр.33]

Позов – це вимога заінтересованої особи до суду про здійснення правосуддя у цивільних справах на захист прав та інтересів, порушених чи оспорюваних іншою особою. Сутність позову визначається з урахуванням нерозривної єдності двох його аспектів: матеріально-правового і процесуального.[4 стр.12]

За своїм складом, матеріально-правовими вимогами позов, як правило, має виразний індивідуальний характер. Разом з тим у різноманітті позовів вирізняють їх спільні ознаки. Саме за своїм змістом позови класифікують на види. Поділ позовів на види, як і на інші складові елементи позову, допомагає освоїти процесуальну форму звернення до суду, з'ясувати спрямованість позову, а також його матеріально-правову природу.

За способом процесуального захисту, який відображається у змісті позову, вони класифікуються на:

- 1) позови про присудження (виконавчі);
- 2) позови про визнання (установчі);
- 3) перетворювальні позови (конститутивні).

Першу групу позовів (позови про присудження) складають позови, які спрямовані на поновлення, припинення порушеного права та усунення перешкод у його здійсненні (наприклад, про стягнення позики, аліментів, відшкодування завданих збитків тощо). Позовом про визнання є позов, спрямований на підтвердження судом наявності чи відсутності визначених правовідносин між сторонами. Перетворювальними називаються позови, спрямовані на припинення, зміну спірних правовідносин (юридичного факту) або створення (формування) нових прав і обов'язків. Класифікація позовів має важливе значення, оскільки забезпечує можливість різноманітніше і в наслідок цього відповідно до реалій описати цей інститут цивільно-процесуального

права, а також дозволяє окреслити найважливіші характеристики розглядуваних правових зв'язків.

Суб'єктний склад позовного провадження достатньо широкий і різноманітний. Залежно від наявності юридичної матеріальної та процесуальної заінтересованості, змісту процесуальної діяльності учасників позовного провадження можна поділити на три групи:[2стр.78]

1) особи, які здійснюють правосуддя в цивільних справах:

а) суди, які розглядають і вирішують справи по суті у першій інстанції;

2) особи, які беруть участь у справі:

а) з метою захисту своїх прав і законних інтересів: сторони, треті особи, представники сторін та третіх осіб (ч. 1 ст. 26 ЦПК);[1стр.32]

б) з метою захисту прав інших осіб, державних чи громадських інтересів: Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, прокурор, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб (ч. 3 ст. 26, ст. 45 ЦПК);[1стр.54]

3) особи, які сприяють судовому розгляду та вирішенню справи (інші учасники цивільного процесу):

а) особи, які сприяють доказуванню у справі: свідок, експерт, перекладач, спеціаліст (ст. 47 ЦПК);[1стр.331]

б) особа, яка надає правову допомогу (ст. 47 ЦПК);

в) особи, діяльність яких пов'язана з правосуддям – секретар судового засідання, судовий розпорядник (ст. 47 ЦПК).

Учасниками цивільного процесу в позовному провадженні крім суду є сторони, треті особи, представники сторін та третіх осіб Крім того у статті 47 ЦПК названі й інші учасники цивільного процесу: експерт, свідок, перекладач, спеціаліст, особа, яка надає правову допомогу.[3стр.77]

Іншими суб'єктами цивільних процесуальних правовідносин є особи, визначені ЦПК як інші учасники цивільного процесу або особи, які сприяють судовому розгляду та вирішенню справи (свідок, експерт, спеціаліст, перекладач, особа, яка надає правову допомогу). Зазначені особи характеризуються відсутністю у справі юридичної заінтересованості, але обійтися без їх участі в цивільному процесі неможливо. Вони сприяють особам, які беруть участь у справі, в доказовій діяльності, судові – у встановленні фактичних обставин у справі. Між такими особами і судом існують взаємні процесуальні права і обов'язки, тому вони є суб'єктами цивільних процесуальних правовідносин.

Список використаної літератури

1. Цивільний процесуальний кодекс України № 1618-IV від 18 березня 2004 р. // ВВР. – 2004. - № 40-41, 42. – Ст. 492 (у редакції від 03.08.2010 на підставі ЗУ 2453-17).

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) від 1 грудня 2004 р. № 18-рп/2004.

3. Васильєв С.В. Довідник з підготовки до судового розгляду окремих категорій цивільних справ / С. В. Васильєв ; рец. Д. Д. Луспеник. - 2-е вид., перероб. і доп. - Харків : Еспада, 2009 (Харків). - 448 с.

4. Курс цивільного процесу: підручник / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В.В.Баранкова та ін. ; ред. В. В. Комаров ; рец.: В. С. Зеленецький, О. І. Процевський ; Національний університет "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". - Харків : Право, 2013 (Харків). - 1352 с.

5. Литовченко Л. А. Цивільний процес: навчальний посібник. — Дніпропетровськ: «Адверта», 2013. — 482 с.

СИСТЕМОТЕХНІЧНИЙ ПІДХІД ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ У БУДІВНИЦТВІ

Полтавець М. О.,

кандидат технічних наук, доцент
Запорізький національний університет

Фостащенко О. М.

кандидат технічних наук, доцент
Запорізький національний університет

У сучасних умовах оновлення основних фондів України для інноваційного розвитку будівельної галузі набуває актуальності реалізація проектів за комплексним вирішенням питань техніко-економічної оптимізації будівництва і експлуатації великопрольотних будівель на новому технологічному рівні.

Методи дослідження і механізми вирішення технологічних завдань будівництва набувають наукового і практичного інтересу для забезпечення ефективності проектування, зведення та експлуатації об'єктів при зростаючій складності і різноманітності їх об'ємно-планувальних і конструктивних рішень [2, 4, 5, 7]. У цих умовах прогресивний напрям наукових досліджень все частіше звертається до проектування і будівництва просторових структурних систем покриттів, технологічність яких донині не мала достатнього науково-дослідного розвитку. Перспективними є проектні вирішення структурних пластинчасто-стрижньових систем покриттів, які розроблені на основі передумов формування біонічних систем, цілеспрямоване використання яких дозволяє успішно реалізовувати закони функціонування і організації технічних засобів живої природи в системі будівельного виробництва [1, 6]. Проте, існуючі методи технологічних досліджень будівництва об'єктів дещо недостатні для використання їх у проектах зі зведення структурних пластинчасто-стрижньових систем покриттів.

Основна мета досліджень полягає у встановленні закономірностей рівня технологічності зведення структурних пластинчасто-стрижньових систем покриттів, створених з використанням принципів біоніки.

Технологічні дослідження перехресно-стрижньових просторових конструкцій покриттів регулярної і нерегулярної будови розкривають першорядний вплив об'ємно-планувальних і конструктивних рішень (складність, багатоелементність, підвищена точність, складність вузлових елементів та ін.) на ступінь будівельної технологічності, тому застосування і розробка прогресивних методів збірки, монтажу і експлуатації досліджуваних систем набуває підвищеної актуальності при зведенні структурних покриттів [3, 8].

Для проведення досліджень скористаємося п'ятьма варіантами проектних рішень просторових решітчасто-стрижньових структур покриття регулярної

(МАрхІ-(М) і Кисловодськ-(К)) і нерегулярної (пергола-(П) і турнесоль-(Т)) будови (рис. 1). У основі розробки експериментальних моделей наведених конструкцій полягають оптимізаційні принципи архітектурної біоніки [1, 6].

Для дослідження будівельної технологічності було запропоновано методологію, послідовність дій якої містить наступні основні етапи:

- визначення системи техніко-економічних показників, що характеризують рівень технологічної ефективності (основні показники);
- вибір системи показників, які формують ступінь складальної і монтажної технологічності досліджуваних конструкційних моделей (допоміжні показники);
- систематизація і перерозподіл комплексу показників по значущості;
- формування функціональних взаємозв'язків між показниками технологічності;
- розробка економіко-математичних моделей, що відображають характер взаємовпливу досліджуваних показників технологічності та рівень реалізації технологічних властивостей.

Під найбільш ефективною технологією маємо на увазі технологію, що дозволяє з найменшими витратами праці, часу і засобів звести будівлю або споруду при дотриманні умов охорони праці і вимог до якості будівельної продукції, тому при остаточній оцінці технологічності даного конструктивно-планувального рішення беремо до уваги сумарні витрати на всіх стадіях, враховуючи їх можливий взаємовплив [2, 8].

Вибрана методологія дослідження монтажної технологічності оперує системою показників, що описують вимоги технології виготовлення, збирання і монтажу конструкцій, на підставі якої сформована сукупність зіставних варіантів різних проектних вирішень просторових конструкційних моделей: «Пергола» (П), «Турнесоль» (Т), «МАрхІ» (М) та «Кисловодськ» (К).

Для дослідження будівельної технологічності були запропоновані: одна група основних показників (трудомісткість Q , вартість C , тривалість T) і дві групи допоміжних показників, що характеризують специфічні конструктивно-технологічні властивості даних моделей просторових структур.

Характеристику одного або декількох ознак технологічності дають чисельні значення першої групи допоміжних показників (абсолютні показники), до яких належать: крок колон b_k , кількість чарунок $n_{\text{чар}}$, кількість конструктивних елементів $n_{\text{ел}}$, маса максимального елемента $m_{\text{МАХ.ЕЛ}}$, загальна маса конструкції, що монтується $m_{\text{КОН.ЗАГ.}}$, монтажний об'єм $V_{\text{МОНТ}}$.

Друга група допоміжних показників (відносні), що утворюється на основі абсолютних, дає порівняльну характеристику технологічності проектованої конструкції, об'єднує коефіцієнти різнотипності чарунок $K_{\text{РТИП}}$, різноваговості конструкції $K_{\text{РВАГ}}$, концентрації чарунок $K_{\text{КОН}}$, завантаження підйомного устаткування $K_{\text{ЗАВ}}$, крупності конструктивних елементів $K_{\text{КРУП}}$, відносної маси конструкції $K_{\text{ВМ}}$.

Коефіцієнт різнотипності чарунок K_{PTII} , що характеризує різноманітність форм і конфігурацій елементів конструкційних моделей, визначається по формулі:

$$K_{PTII} = \frac{m_{\max}}{n_T \times n}, \quad (1)$$

де $n = \sum_{i=1}^{n_T} m_i$ – кількість чарунок; n_T – кількість типів чарунок; m_T – кількість чарунок i -го типу; m_{\max} – максимальна кількість чарунок серед існуючих типів $m_{\max} = \max\{m_1, \dots, m_T\}$.

Коефіцієнт різнотипності чарунок розташований в діапазоні $0 \leq K_{PTII} \leq 1$, по мірі наближення його значення до одиниці спадає різноманітність конструктивних форм елементів, що викликає зміни основних показників технологічності.

Коефіцієнт різноваговості конструкцій $K_{PBAГ}$ припускає облік мас окремих її елементів.

$$K_{PBAГ} = \frac{P_{cp}}{P_{\max}}, \quad (2)$$

де P_{cp} - усереднена маса одного елементу конструкції:

$$P_{cp} = \frac{\sum_{i=1}^{k_T} P_i \times k_i - P_{\max} \times k_{\max}}{\sum_{i=1}^{k_T} k_i - k_{\max}}, \quad (3)$$

де P_i - маса одного елементу i -го типу; P_{\max} - маса максимального елементу: $P_{\max} = \max\{P_1, P_2, \dots, P_k\}$; k_i - кількість елементів i -го типу; k_T - кількість типів елементів; k_{\max} - кількість елементів з максимальною масою.

Коефіцієнт концентрації чарунок конструкції K_{KOH} виявляє характер розповсюдження осередків за площею будівлі, яка перекривається.

$$K_{KOH} = \frac{n}{F}, \quad (4)$$

де F – площа перекриття будівлі, яка зводиться.

Коефіцієнт завантаження підйомного устаткування $K_{ЗAB}$ призначений для відображення ступеня завантаження пристроїв, що здійснюють підйом монтажних блоків на тимчасові опори або в проектне положення:

$$K_{ЗAB} = \frac{1}{P_{\max k}}, \quad (5)$$

де $P_{\max k}$ - максимальна вага одного елементу серед загальної кількості елементів k .

Коефіцієнт крупності конструкції K_{KPYII} розглядає крупність окремих її елементів за відношенням до площі будівлі:

$$K_{KPYII} = \frac{k}{F}. \quad (6)$$

Коефіцієнт відносної маси конструкції K_{BM} розраховуємо по формулі:

$$K_{BM} = \frac{P}{F}, \quad (7)$$

де P – сумарна маса конструкції:

$$P = \sum_{i=1}^{k_T} P_i \cdot k_i. \quad (8)$$

Подальші дослідження спрямовані на формування функціональних залежностей запропонованих груп основних і допоміжних показників.

Графічні виконання залежностей трудомісткості Q , вартості C і тривалості T від абсолютних і відносних показників технологічності групи допоміжних відображає схожість форм і характер розвитку графіків.

Аналітичне виконання процесу економіко-математичного моделювання вказало на поліноміальну форму наведених залежностей. Отримані в результаті розрахунків коефіцієнти парної кореляції приймають значення діапазону $[0,90 - 0,99]$, що свідчить про тісноту функціональної залежності.

На основі аналітичних досліджень виробничих процесів збірки, монтажу проектних рішень просторових структурних конструкцій покриттів, запропонована методика дослідження монтажно-технологічності просторових конструкцій покриття. Досліджені функціональні взаємозв'язки основних і запропонованих допоміжних показників монтажно-технологічності, що найкращим чином відображають сукупність конструктивно-технологічних властивостей досліджуваних проектних рішень. Отримані функціональні залежності технологічного стану відображають високий ступінь узгодженості теоретичних і експериментальних даних, а значення кореляційних співвідношень достатньо високі і дозволяють використовувати отримані рівняння для попередньої оцінки економічних параметрів за показниками технологічності.

Список літератури

1. Архитектурная бионика. / Лебедев Ю.С., Рабинович В.И., Положай Е.Д. и др.; под ред. Ю.С. Лебедева. Москва: Стройиздат, 1990. 269с.
2. Гусаков А.А. Системотехника строительства. Москва: Стройиздат, 1983. 440 с.
3. Системотехника строительства: энциклопедический словарь / Гусаков А.А., Богомолов Ю.М., Брехман А.И. и др.; под ред. А.А. Гусакова. Москва: Издательство /Ассоциации строительных вузов, 2004. 510 с.
4. Егнус М.Я., Левинзон А.Л. Оценка технологичности проектных решений жилых и общественных зданий. Москва: Стройиздат, 1975. 64 с.
6. Прялин М.А., Кульчев В.М. Оценка технологичности конструкций. Киев: Техніка, 1985. 120 с.
7. Темнов В.Г. Конструктивные системы в природе и строительной технике. Ленинград: Стройиздат. Ленингр. Отд-ние, 1987. 256с.
8. Технологичность конструкций изделий: справочник / Адмиров Ю.Д., Алфёрова Т.К., Волков П.Н. и др.; под ред. Ю.Д. Адмирова. 2-е издание перераб. и доп. Москва: Машиностроение, 1990. 768 с.

9. Рекомендации по проектированию структурных конструкций. ЦНИИСК им. В.А.Кучеренко. Москва: Стройиздат, 1984. 303 с

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Поляков Є. В.

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
Одеського державного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук

Згідно до статті 1 Закону України «про оперативно-розшукову діяльність», одним із завдань оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, зокрема і у інформаційно-телекомунікаційних системах[1].

Сучасний стан розвитку телекомунікаційних, інформаційних і комп'ютерних технологій зумовлює появу і швидкий розвиток суспільних відносин у сфері їх використання. Більш того, інформаційні технології та комп'ютерні мережі сьогодні є важливою галуззю економіки, розвиток якої виходить за межі економіки однієї країни і характеризується наявністю стійких міжнародних зв'язків.

Разом з тим інформаційний простір став місцем та безпосередньо інструментом скоєння злочинів. Головним інструментом злочинця стає тільки комп'ютер і доступ до інформаційно-комунікаційних систем, де він за допомогою комп'ютерних вірусів і інших протизаконних технічних засобів отримує доступ до баз даних, банківських рахунків, автоматизованих систем управління.

При цьому, так звана «кіберзлочинність» набуває світового масштабу, новітні технології перетворюють реальних злочинців в анонімних, а легкість швидкого збагачення зваблює все більше людей приєднатися до цієї злочинної діяльності.

Корпорація Microsoft опублікувала в лютому 2019 року звіт про загрози інформаційної безпеки Security Intelligence Report. Він базується на даних, отриманих захисними програмами і сервісами компанії. Інформація була надана корпоративними і приватними користувачами, які погодилися ділитися нею з прив'язкою до геолокації[2].

Звіт присвячений трьом темам: «ботнету», «популярним методам хакерських атак» і «вірусам-вимагателям». Метою публікації звіту є підвищення обізнаності корпоративних і приватних користувачів про існуючі загрози і методи протидії їм.

У 2017 році методи отримання легкої здобичі, такі як фішинг, використовувалися для того, щоб отримати реєстраційні дані та іншу конфіденційну інформацію від користувачів. Згідно з даними Microsoft Advanced Threat Protection (ATP), фішинг був у числі найсерйозніших загроз в поштових скриньках користувачів Office 365 у другому півріччі 2018 року

(53%), 180-200 млн фішингових листів виявлялися щомісяця. В Україні, зокрема, було виявлено 7,01 фішингових сайтів на кожну 1 000 хостів (в світі показник становить 5,85). Наступними за поширеністю погрозами стали завантажувачі шкідливого ПО (29%) і Java-бекдори (11%)[2].

Ще одна тенденція другої половини 2018 року – «кіберзлочинці» використовують вбудовані засоби системи, щоб поширити заражений документ (наприклад, документ Microsoft Office), що міститься в фішинговому листі, а також завантажити програму – вимагач. Кращим способом уникнути такого виду загрози є своєчасне оновлення операційної системи і програмного забезпечення.

Збитки від «кіберзлочинців» зростають з кожним роком. Так за підрахунками аналітиків Juniper Research від 29 серпня 2019 року, у 2018 році компанії світу втратили близько 3 трильйонів доларів США. Що ж до України, то за підрахунками департаменту кіберполіції НПУ, то у 2019 році українці втратили 25,5 мільйонів гривень від дій кіберзлочинців [3].

Хвиля «кіберзлочинців», яка очікується в найближчі роки, може принести величезні збитки підприємствам по всьому світу. Глава і президент IBM Вірджинія Рометті вважає, що шахрайські дії в інтернеті є найбільшою загрозою для компаній по всьому світу[4].

В Україні для протидії кіберзлочинності створений Департамент кіберполіції Національної поліції України. За даними його Гринчака Олександра Васильовича, щорічно співробітники виявляють кіберзлочини, кількість яких збільшилася в середньому на 2500. У 2018 році Департаментом кіберполіції супроводжувалося близько 7 тис.кримінальних проваджень, з них 4,5 тис. винятково «кіберзлочини». За 11 місяців 2018 були спрямовані в суд обвинувальні акти щодо 726 осіб[4]. Аналізуючи зазначені статистичні дані, можемо зробити висновок, що стан протидії кібератакам в Україні на даний час не задовільний.

Таким чином, поширеність і суспільна небезпека «кіберзлочинців» в останні роки набула загрозливих масштабів, що диктує необхідність формування адекватної відповіді з боку правоохоронних органів. Кіберзлочинність сьогодні становить загрозу не тільки національній безпеці окремої держави, а й загрожує людству в цілому, тому зазначеній проблемі приділяється велика увага в багатьох державах. З огляду на сучасну ситуацію в державі і світі, Україна повинна постійно вдосконалювати методи боротьби з кіберзлочинністю, удосконалюючи чинне законодавство, методи оперативних підрозділів, враховуючи досвід як окремих зарубіжних держав, так і міжнародного співтовариства в цілому.

Список літератури

1. Закон України Про оперативно-розшукову діяльність № 2135-ХІІ від 18 лютого 1992 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
2. Security Intelligence Report. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.microsoft.com/en-us/security/business/security-intelligence-report>

3. Потери организаций от киберпреступности. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: [http: // www.tadviser. ru / index. php](http://www.tadviser.ru/index.php) / Статья: Потери_организаций_от_киберпреступности.

4. Is cybercrime the greatest threat to every company in the world?[Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www.csoonline.com/article/3210912/is-cybercrime-the-greatest-threat-to-every-company-in-the-world.html>

ВЕГЕТАРІАНСТВО: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СУЧАСНОЇ ХАРЧОВОЇ КУЛЬТУРИ

Попова А. О.,

Студентка

Харківський національний медичний університет

Тінчуріна С. Р.,

Студентка

Харківський національний медичний університет

Демочко Г. Л.

доцент

Харківський національний медичний університет

Останнім часом на Заході спостерігається сплеск інтересу до вегетаріанства - часткового (лактоовоовегетаріанство) або повного (веганство). У США вегетаріанської дієти дотримуються 4% населення. Багато людей надають перевагу такому типу харчування, адже прагнуть у такий спосіб поліпшити здоров'я, через релігійні переконання, побоювання щодо добробуту тварин або використання антибіотиків і гормонів у тваринництві, бажання уникнути надмірного використання ресурсів навколишнього середовища. Деякі люди дотримуються в основному вегетаріанської дієти, оскільки не мають матеріальної можливості купувати м'ясні продукти. Стати вегетаріанцем стало більш привабливим та доступним завдяки більшій кількості вегетаріанських страв та зростаючому кулінарному впливу культур, що значною мірою керуються рослинними дієтами.

Однак певний час вегетаріанство вважалося неповноцінною дієтою, що не забезпечує організм людини всіма необхідними речовинами. Тому лікарі рекомендували добре подумати, перш ніж виключити з раціону продукти тваринного походження. Наразі ставлення медиків до вегетаріанства змінилося, особливо у країнах Заходу. Оскільки почали з'являтися нові дослідження, що свідчать про високий ризик захворюваності через перевантаження організму тваринним білком, калоріями і насиченими жирами.

Одним з тих, хто поставив під сумнів постулату про користь і необхідність тваринного білка, став доктор Т. Колін Кемпбелл, випускник університету штату Джорджія (США). Незабаром після закінчення університету молодий вчений був призначений технічним координатором американського проекту з поліпшення харчування дітей на Філіппінах.

На Філіппінах доктору Кемпбеллу довелося зайнятися вивченням причин незвично високої захворюваності на рак печінки серед місцевих дітей. У той час більшість його колег вважали, що ця проблема, як і багато інших проблем

здоров'я філіппінців, пов'язана з дефіцитом білка в їх раціоні. Однак Кемпбелл звернув увагу на дивний факт: найбільш часто рак печінки захворювали діти із заможних сімей, які не відчували нестачі в білкової їжі. Незабаром він припустив, що головна причина захворювання - афлатоксин, який виробляється цвілевим грибом, зростаючим на арахісі, і має канцерогенні властивості. Він почав експерименти на тваринах, які тривали майже три десятиліття. Результати експериментів показали, що афлатоксин незмінно викликав пухлини у щурів, що харчуються їжею з високим вмістом білка, і опинявся менш шкідливим для щурів, які отримували низькобілковий раціон. Більш того, було встановлено, що високий вміст білка в їжі прискорювало розвиток пухлин, які перебували на ранній стадії розвитку.

У 1980-х роках в Корнельський університет, де працював професор Кемпбелл, приїхав з візитом доктор Чен Джун Ши, заступник директора Інституту харчування і гігієни харчування Китайської академії профілактичної медицини. Був задуманий проект, до якого приєдналися дослідники з Англії, Канади та Франції. Ідея полягала в тому, щоб виявити взаємозв'язок між структурою харчування і частотою виникнення онкологічних захворювань, а також порівняти ці дані з тими, які були отримані в 1970-і роки. Підсумком цього візиту став широкомасштабний проект «Китай - Корнелл - Оксфорд» («China - Cornell - Oxford Project»), в даний час більш відомий як «Китайське дослідження» («China Study»). Як об'єкти дослідження були обрані 65 адміністративних округів, розташованих в різних районах Китаю.

Виявилося, що там, де м'ясо було рідкісним компонентом раціону, значно рідше зустрічалися і злоякісні захворювання. Крім того, на цих же територіях були рідкісні серцево-судинні захворювання, діабет, старече слабоумство, нирково-кам'яна хвороба. Але ж всі ці хвороби на Заході вважалися звичайним і неминучим наслідком старіння.

Слід згадати, що головним будівельним матеріалом живих організмів є білок, а головним будівельним матеріалом для білка - амінокислоти. Білки, що надходять в організм з їжею, спочатку розкладаються на амінокислоти, а потім вже з цих амінокислот синтезуються потрібні білки. На противагу тваринним, білки рослин рідко містять всі амінокислоти відразу, а загальна кількість білка в рослинах менше, ніж в тканинах тварин. До недавнього часу вважалося, що чим більше білка, тим краще. Однак зараз уже відомо, що процес метаболізму білка супроводжується підвищенням вироблення вільних радикалів і утворенням токсичних сполук азоту, які відіграють чималу роль у розвитку хронічних хвороб.

Жири рослин і тварин дуже різняться за властивостями. Тваринні жири - щільні, в'язкі і тугоплавкі, за винятком рибачого жиру, в той час як рослини, навпаки, частіше містять рідкі масла. Поліненасичені рослинні жирні кислоти, які мають дві і більше подвійних зв'язків, є незамінними і надходять в організм тільки з їжею, граючи важливу роль. Зокрема, вони необхідні для будівництва клітинних мембран, а також слугують матеріалом для синтезу простагландинів - фізіологічно активних речовин. При їх нестачі розвиваються порушення

ліпідного обміну, послаблюється клітинний метаболізм і з'являються інші порушення обміну речовин.

Рослинна їжа містить значну кількість складних за будовою вуглеводів - харчових волокон, або рослинної клітковини. До них відносяться, наприклад, целюлоза, декстрини, лігніни, пектини. Харчові волокна необхідні організму людини для нормального функціонування кишківника задля запобігання такого явища як закріп. Крім того, вони відіграють велику роль у зв'язуванні різних шкідливих речовин і виведенні їх з організму.

Отже, багато важливих речовин можна отримати тільки з рослин, оскільки тварини їх не синтезують. Однак є речовини, які простіше отримувати з тваринної їжі. До них відносяться деякі амінокислоти, а також вітаміни А, D3 і B12. Але навіть ці речовини, за винятком хіба що вітаміну B12, можна отримувати з рослин - за умови правильного планування дієти.

Джерела:

1. <https://www.health.harvard.edu/staying-healthy/becoming-a-vegetarian>
2. <https://www.nkj.ru/archive/articles/17799/>
3. https://books.google.com.ua/books/about/%D0%92%D0%B5%D0%B3%D0%B5%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_1001_%D1%84%D0%B0%D0%BA.html?id=gdLTDAAAQBAJ&redir_esc=y

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПОРТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Порохнявий А. В.,

викладач

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Ластовкін В. А.

старший викладач

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Необхідність формування і розвитку національного спортивного законодавства назріла вже давно. Про це свідчить чималий інтерес вчених до питань підвищення ефективності та соціальної значимості фізкультури та спорту в житті суспільства і необхідності законодавчої регламентації суспільних відносин в сфері спорту.

Актуальність даної теми обумовлюється розвитком та поширенням такого терміну, як «спортивне право», котре набуло особливої уваги в Україні після проведення Чемпіонату Європи з футболу у 2012 р.

Спорт - це втілення національної гордості, джерело об'єднання і, в той же час, механізм, який не користується політичними елітами для навіювання певних політичних ідей, як громадянам своєї держави, так і громадянам інших держав [2].

Спортивне право можна розглядати як комплексну галузь права, що представляє собою сукупність правових норм, котрі регулюють суспільні відносини, та складаються в сфері фізичної культури і спорту. Спортивне законодавство України – це система взаємодіючих між собою нормативно-правових актів та інших джерел, які регулюють суспільні відносини в сфері фізкультури і спорту. Спортивне законодавство України – це ті нормативно-правові акти, які приймаються компетентними органами держави та органами саморегуляції спортивних організацій з метою регулювання правових основ розвитку масового та професійного спорту й фізичної культури. На сьогодні нормативною основою регулювання спортивних правовідносин в Україні не тільки національне законодавство, наприклад, відповідно до ст. 2 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» законодавство України про фізичну культуру і спорт базується на Конституції України і складається з цього Закону, відповідних міжнародних договорів України та інших нормативних актів, що регулюють відносини в цій сфері, а й велику роль відіграє міжнародне законодавство у цій галузі яке слугує правовою основою.[1] Об'єктом міжнародних спортивних правовідносин є міжнародна спортивна діяльність, яка полягає в організації та проведенні спортивних заходів світового значення. До учасників (суб'єктам) міжнародних спортивних правовідносин слід віднести держави, міжнародні організації загальної та спеціальної компетенції, інтеграційні об'єднання держав, спортсменів, спортивні команди і клуби, тренерів, медичних працівників, фанатів і всіх уболівальників. Актуальною

проблемою правового регулювання та законодавства у сфері фізичної культури і спорту в Україні залишається створення третейських судів. Адже, починаючи з 2004 року, коли був прийнятий Закон України "Протретейські суди" [3], його поширення на сферу спортивної діяльності не реалізовано дотепер. Це положення, ми вважаємо, негативно впливає на захист прав наших спортсменів як у межах держави, так і на міжнародній арені.

Міжнародно-правовою базою регулювання спортивних відносин є ряд міжнародно-правових документів який є орієнтиром для внутрішньодержавного законодавства, підвищуючи стандарти прав людини та юридичних механізмів їх реалізації. Такі міжнародні документи також можна вважати джерелами спортивного права, тільки в іншому сенсі - як ідеї, які в подальшому знаходять своє відображення в актах внутрішньодержавного законодавства. 21 листопада 1978 р. в Парижі на 20-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО була прийнята Міжнародна хартія фізичного виховання і спорту, в якій закріплюється право на заняття фізичним вихованням і спортом як основне право кожної людини. У числі інших подібних документів можна вважати Європейську хартію спорту, Європейський маніфест "Молоді люди та спорт" та ін.

На сьогоднішній день Україна є країною, де спортивне право тільки набирає темпів розвитку. На відміну від інших європейських країн, де спортивне право використовується на рівні інших життєвоважливих галузей права, спортивне право в Україні у своїй природі є досить специфічною галуззю, і саме через це є проблеми захисту інтересів громадян які зіткнулися, наприклад, з не прийнятними умовами контракту, конфліктом зі спонсорами. У деяких видах спорту такі питання врегульовані міжнародними правилами, проте залишається велика кількість, де ця проблема постає на багато гостріше. Постійний розвиток країни, як спортивної держави зумовлює необхідність удосконалення національного законодавства, яке регулює спортивні правовідносини. Уданий час через ускладнення в реалізації прав та інтересів суб'єктів правовідносин у спортивній сфері, наявність прогалин у праві, призводить до великий масив спортивних правовідносин в Україні залишається поза межами правової регламентації.

Спостерігаючи за розвитком тенденції проведення в Україні великої кількості міжнародних спортивних змагань, можна зазначити, що виокремлення спортивного права в Україні, як окремої галузі права може слугувати, як економічному розвитку, так і підґрунтям для майбутнього вдосконалення нормативної бази у спортивній сфері.

Таким чином, це тільки деякі міркування про важливість і актуальність формування та розвитку національного спортивного законодавства, створення якого сприяло б покращенню правового регулювання суспільних відносин у сфері спорту, заповненню прогалин в законодавстві та забезпечило б захист прав і законних інтересів спортсменів та тренерів.

Література

1. Закон України Про фізичну культуру і спорт від 24.12.1993 № 3808-XII // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>

2. Гаро Г.О., Кушнір О.О. Спортивне право: огляд національного законодавства і міжнародних стандартів // Режим доступу: https://protocol.ua/ua/sportivne_pravo_oglyad_natsionalnogo_zakonodavstva_i_mignarodnih_standartiv/

3. ВР України (2016), Про третейські суди: Закон України від 5 жовтня 2016 р. № 1701-IV, режим доступу: <https://zakon.rada.gov>.

ДО 20-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ СМЕРТІ ВІДОМОГО РОСІЙСЬКОГО ОФТАЛЬМОЛОГА ФЕДОРОВА СВЯТОСЛАВА МИКОЛАЙОВИЧА (1927-2000)

Рзаєв Е.А.

ЗМ-19-27

Харківський національний медичний університет

Керівник:

Чернуха О.В.

Харківський національний медичний університет

Кафедра суспільних наук

Святослав Миколайович Федоровна родився 8 серпня 1927 року. [1] Чи говорить це ім'я Вам про щось? Напевно що не кожен в нашій країні знає цю людини, але я вважаю це неприпустимим. Людина, завдяки таланту якої тисячі людей прозріли, народилася на нашій Батьківщині – у Проскурові (нині Хмельницький)[2].

Хлопчик ріс у родині воєнного, тому не дивно, що він хотів стати льотчиком, але якби так сталося, то медицина не отримала б відомого лікаря-офтальмолога. Все вирішив нещасний випадок, який закрив Федорову дорогу в авіацію[3].

Коли почалася війна мрії всіх молодих хлопців змінилися, адже фронт не міг чекати. Святослав навчався у спецшколі ВВС у Ростові. Невдало зістрибнувши з підніжки трамвая, він впав, і нога потрапила під колесо. Підліток позбувся ступні. І як тепер жити далі? Приймавши той факт, що мрії вже не здійснитись, він подає документи у Ростовський медичний інститут. Хлопець мав неабиякий ентузіазм й дійсно за ці роки полюбив медицину. Через шість років після інституту він захистив кандидатську дисертацію, а в 1960 році в Чебоксарах, де він тоді працював, провів революційну операцію по заміні кришталика ока на штучний. На Заході подібні операції проводилися, проте в СРСР вважалися шарлатанством, і Федорова звільнили з роботи. І ось, переїхавши у Архангельськ, Святослав стає завідувачем кафедрою очних хвороб у медінституті. Саме цей період називають «імперією Федорова»: навколо хірурга зібралися одностуденти, готові до революційних змін в мікрохірургії ока. У Архангельськ з'їжджалися з усієї країни в надії знайти втрачений зір – і вони дійсно прозрівали.

Нарешті, талановитого лікаря офіційно з його командою кличуть до Москви, а це означає, що його визнали. Святослав почав творити абсолютно фантастичні речі: робити корекцію зору за допомогою кератотомії (насічок на рогівці), пересаджувати донорську рогівку, розробив новий метод оперування глаукоми, став піонером лазерної мікрохірургії ока.

Науково-технічний комплекс «Мікрохірургія ока», яким він керував, мав валютний рахунок, міг обслуговувати зарубіжних клієнтів, самостійно встановлювати чисельність співробітників і розміри їх зарплати, а також займатися господарською діяльністю поза медицини. Федоров займався будівництвом філіалів по всій країні та за кордоном[2].

Деякий час він був народним депутатом СРСР з 1989 року по грудень 1991 року, депутатом Держдуми, обраної в 1993 році. Брав участь в президентських виборах 1996 року.

Нажаль 3 червня 2000 року Святослав Федоров загинув під час авіакатастрофи[1].

На мою думку, Святослав Миколайович дійсно цікава та важлива людина в історії. Його неабиякий вклад в медицину не повинен бути непомітним. У 1987 році йому було присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці. Крім того, офтальмолог нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора і "Знак Пошани", Золотою медаллю імені М.В. Ломоносова Академії наук СРСР, премією Ленінського комсомолу, імені Філатова АМН СРСР, лауреат іноземних премій. Федоров був автором понад 400 публікацій, мав 164 авторських свідоцтва. Ми повинні пам'ятати людей, чиї роботи вписали себе в історію та змінили майбутнє[4].

Використана література:

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2_%D0%A1%D0%B2%D1%8F%D1%82%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2_%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
2. http://www.historymed.ru/encyclopedia/doctors/index.php?ELEMENT_ID=5004
3. <https://biography-life.ru/science/294-svyatoslav-fedorov-biografiya-lichnaya-zhizn-uchenyy-otkryvshiy-glaza.html>
4. <https://www.svoboda.org/a/406229.html>

ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ У ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ СУЧАСНОГО ДИТЯЧОГО САДКА

Селезньова О. О.

студентка 4 курсу кафедри дизайну та основ архітектури
Національного університету «Львівська Політехніка»

Науковий керівник:

Базилевич В. В.

к.арх., доцент кафедри дизайну та основ архітектури
Національного університету «Львівська Політехніка»

Консультант:

Щербаков І. Л.

старший викладач кафедри дизайну та основ архітектури
Національного університету «Львівська Політехніка»

Проектування дитячих садків є актуальною та великою проблемою, особливо на території України, де більшість дитячих закладів є пережитками радянського типу. Досліджуємо цю проблему, оскільки вона в літературі активно не обговорювалась, а також досліджуємо проектування внутрішнього простору з нестандартною архітектурою, а саме шукаємо відповідь на запитання «Як запроектувати простір з круглими стінами? Які меблі використати та як їх розмістити?»

Метою тез є викладення результатів проведеного аналізу світового та вітчизняного досвіду дизайну інтер'єрів дитячих садків, висвітлення використаних у дизайні групового осередку дитячого садка засобів та викладення рекомендацій щодо його дизайну.

Проаналізували такі зразки вітчизняного досвіду: дитячий садок у с.Обухівка, що на Дніпропетровщині (рік заснування закладу 2018 р., приватного типу) [1], дитячий садок у м.Львів «Арніка» (рік засн. закл. 1966р., державного типу) [2], дитячий садок у Підгородньому (рік засн. закл. 2018 р., приватного типу) [3], дитячий садок «BabyLand» у Рівному (рік засн. закл. 2019р., приватного типу) [4] та зразки світового досвіду: дитячий заклад для дітей «Nursery of the Future Roar» у Дубаї, Об'єднані Арабські Емірати (рік засн. закл. 2018 р., приватного типу) [5], дитячий садок NUBO Play and Learn у Сіднеї, Австралія (рік засн. закл. 2017 р., приватного типу) [6], дитячий садок «Fairchild» у Гонконзі, Китай (рік засн. закл. 2017 р., приватного типу) [7], дитячий освітній центр Spring у Гонконзі, Китай (рік засн. закл. 2014 р., приватного типу) [8].

Оцінювали заклади за такими характеристиками: колірна гама, меблі та обладнання, композиція інтер'єру, функціональність [9], ергономічні показники, дизайн середовища.

Було виявлено для садків з теренів України характерно:

- застарілий дизайн середовища.
- не функціональний простір;
- яскрава кольорова гама;
- розкидана композиція, тобто немає ансамблевості простору;
- застарілі меблі, які не поєднуються між собою, хоча трапляються варіанти, де їх оновили або в щойно збудованому закладі, але позитивною рисою є безпечність кутів;
- позитивним аспектом є те, що меблі відповідають віковим критеріям дітей;
- меблі не відповідають ергономічним вимогам, не є практичними і не зовсім зручними.

Для взірців з світового досвіду характерно:

- новітній дизайн середовища;
- функціональні інтер'єри, з дотриманням ергономіки;
- нейтральна кольорова гама (білий, бежевий, сірий);
- раціональна композиція;
- велика кількість використання матеріалу – дерева;
- цікавий дизайн меблів та обладнання, все має округлі форми.

Дослідивши вітчизняний і світовий досвід можна сказати одне – проектування дитячих садків в Україні та закордоном дуже відрізняються за дизайном, подачею. Видно, що дизайн закордонних аналогів більш продуманий, функціональний та естетичний за вітчизняні зразки. В світових аналогах зовсім інший підхід до проектування, вони використовують нейтральні кольори, багато дерева, не бояться круглих форм, дають волю дизайнеру створити щось нове, цікаве. У вітчизняному досвіді видно, що дизайнери загнані в рамки або взагалі при проектуванні не звертаються до професіоналів, і з цього випливають яскраві кольори в інтер'єрі, нефункціональні і неестетичні меблі – це ще у кращому варіанті, інший варіант – це заклади, які є пережитками радянського типу (держава немає на них фінансування) і все залишається, як було колись за часів СРСР. Лише за допомогою батьківських фінансів деякі меблі змінюються і робиться косметичний ремонт. Парадокс відсутності проектування та самого дизайну інтер'єрів дитсадків України є негативним аспектом. Маю надію, що скоро все зміниться в кращу сторону і вітчизняний дизайн дитячих садочків вийде на новий рівень.

На підставі проведених досліджень взято краще з вітчизняного та світового досвіду. Було вирішено дотримуватись лінії дизайну світових прикладів і ці підходи до дизайну інтер'єру використати у дипломному проектуванні групового осередку дитячого садка.

Було вивчено поведінкові активності дітей для повного розкриття концепції.

Способи та засоби формування групового осередку в інтер'єрі дитячого садка смт.Брюховичі, Львівської обл.: нейтральна кольорова гама (на основі світового досвіду), використання матеріалу дерева як основної компоненти, раціональна симетрична композиція (форма будівлі сама нам диктує композицію простору), округлі форми, сценарний підхід до проектування.

Рекомендуємо використовувати нові підходи у формуванні інтер'єрів дитсадків, а саме:

1. Дати волю дітям, і дозволити малювати їм по стінах, для цього використати спеціальні матеріали.

2. Все обладнання підібрати згідно ергономічних вимог та створити максимально функціональний простір.

3. Стилзацією досягаємо трансформації в об'ємно-просторову структуру [10, 19].

4. Обіграти круглі стіни можна за допомогою цікавих перегородок, стелажів, полицок. Наприклад, дизайн перегородка, яка ритмічно повторюється у формі плавного зигзагу (чотири повтори), кожна окрема частинка має свій вхід, тим самим дітей було поділено на групи (по чотири особи). Наприклад, у спальні можна вздовж круглих стін дати полицки для зберігання, закрити їх перегородкою з відкритим дверним пройомом і тим самим створити рівний кут для розташування ліжок. Наприклад, обрати форму ритмічного «струмка», яка підтримуватиметься як і в перегородках, так і в обладнанні та на стінах цілого групового блоку.

5. Меблі слід замовляти під індивідуальне замовлення для того, щоб раціонально використати простір.

Отже, у дослідженні проаналізовано, що тема є актуальною. Оцінили аналоги світового та вітчизняного досвіду (по чотири типи кожного) за певними критеріями. У результаті цього з'ясували, що в світових аналогах зовсім інший підхід до проектування, вони використовують нейтральні кольори, багато дерева, не бояться круглих форм, дають волю дизайнеру створити щось нове, цікаве, натомість вітчизняний досвід використовує яскраві кольори, стандартні не цікаві меблі, самого дизайну майже немає. Запропоновано засоби формування групового осередку в інтер'єрі дитячого садка частково із світового досвіду і з врахуванням поведінкових активностей дітей. Найкомфортнішим буде використання круглих, плавних форм та нейтральна кольорова гама. На основі цих досліджень було розроблено рекомендації щодо створення дизайну інтер'єру дитсадку в смт. Брюховичі, Львівської обл.

Список літератури

Мороз А. В Підгородному свої двері вперше відчинив яскравий дитсадок у формі бджолиних стільників [Електронний ресурс] / Антон Мороз // Дніпроград. – 22. – Режим доступу до ресурсу: https://dniprograd.org/2018/10/22/v-pidgorodnomu-svoi-dveri-vpershe-vidchiniv-yaskraviy-ditsadok-u-formi-bdzholinikh-stilnikov_72470.

Дитячий садок Арніка у Львові [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://pokupon.ua/kiev/merchant_pages/29563-dityachiy-sadok-arnika-detskiy-sad-arnika.

На Дніпропетровщині відкрито найкращий дитячий садок в Україні. ВІДЕО+ФОТОрепортаж [Електронний ресурс] // ЦЕНЗОР.НЕТ. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://censor.net.ua/ua/photo_news/3092665/reznichenko_na_dnipropetrovschyni_vidkryto_nayikraschyyi_dytyachyyi_sadok_v_ukrayini_vid_eofotoreportaj

АНТОНЮК І. Місце спокою для батьків і радості для дітей: у Рівному відкрили дитячий садочок «BabyLand» (фото, відео) [Електронний ресурс] / ІВАННА АНТОНЮК // Чарівне. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://charivne.info/news/mistse-spokoyu-dlya-batkiv-i-radosti-dlya-ditey-u-rivnomu-vidkrili-dityachiy-sadochok-babyland-fotovideo>.

Griffiths A. Roar's Nursery of the Future is a high-tech learning space for children in Dubai [Електронний ресурс] / Alyn Griffiths // dezeen. – 22. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dezeen.com/2018/12/22/roar-nursery-future-dubai-uae/>.

NUBO Chatswood Chase - Sydney - Review [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://busycitykids.com.au/our-blog/2018/5/14/nubo-chatswood-chase-sydney-review>.

Kolonko B. FAIRCHILD, KINDERGARTEN, HONG KONG, ARCHITECTURE COMMONS [Електронний ресурс] / Bartosz Kolonko // Bartosz Kolonko Photography – Режим доступу до ресурсу: <https://bartoszkolonko.ch/interior?fpciidx=6>.

KENNEDY J. WEEKLY ROUNDUP: KID'S CAVES [Електронний ресурс] / JAMIE KENNEDY // A CREATIVE CATALOG – Режим доступу до ресурсу: <http://www.knstrct.com/interior-design-blog/2014/2/28/weekly-roundup-kids-caves>.

Критерії успішного дизайн-проекту [Електронний ресурс] // Comfort Deluxe – Режим доступу до ресурсу: <http://comfortdeluxe.ua/uk/pro-kompaniju/kryteriji-uspishnogo-dyzajn-proektu/>.

Богданова Л. О. Конспект лекцій з дисципліни «Композиція» (для практичних занять та самостійної роботи студентів 1 курсу спеціальності 191 – Архітектура та містобудування. Архітектура) [Електронний ресурс] / Л. О. Богданова // Харків, ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 115 ст., ст.19. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://eprints.kname.edu.ua/45129/1/2015%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%2022%D0%9B%20%D0%9E%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%82%20.%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D0%B8%D0%B9%20%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B8%D0%BD%D0%B0.pdf>.

ФЛЮСОВА СИРОВИНА ДЛЯ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Сивий М. Я.

д. г. н., професор

Тернопільський національний педагогічний
університет імені В.Гнатюка

Флюсова сировина використовується в металургії при виплавці чавуну і сталі для перевodu в рідкий шлак, що спливає, кремнезему, глинозему й сірки. Для цих потреб придатні звичайно певні види вапняків і доломітів, високоякісним флюсом вважається також плавиковий шпат.

Якість сировини регламентується галузевими стандартами та технічними умовами. При цьому, вимоги до хімічного складу та механічної міцності вапняків і доломітів для конверторного та електроплавильного виробництва значно жорсткіші, ніж до порід, призначених для доменного і мартенівського виробництв. Запасами флюсової сировини діючі гірничодобувні підприємства повністю забезпечені, однак переважна більшість цих запасів придатна лише для застарілого доменно-мартенівського виробництва сталі. Крім того, створений дефіцит сировини на металургійних підприємствах через зупинку постачання флюсів з тимчасово окупованих територій.

Вапняки і доломіти. Державним балансом запасів корисних копалин України враховані запаси 20 родовищ та 3-х об'єктів обліку флюсових вапняків, у т. ч. 19 родовищ вапняку звичайного (немагnezіального) і 4 комплексні - вапняку звичайного (немагnezіального) та доломітизованого (магnezіального) [2].

В Донецькій області розміщені найбільші за запасами родовища вапняків: *Оленівське-1, Новотроїцьке, Каракубське*. Поклади вапняків приурочені до відкладів турнейського і візейського ярусів нижнього карбону. Сумарні запаси флюсових вапняків в області на 1.01.18 р. перевищують 886 млн. т [2]. Споживання флюсового вапняку українським гірничо-металургійним комплексом становить 15...17 млн. т/рік. Основними виробниками флюсових вапняків донедавна були Комсомольське рудоуправління (40 % виробництва українських флюсових вапняків при виробничій потужності 6 млн. т/рік), яке належить Маріупольському металургійному комбінату ім. Ілліча, Докучаєвський флюсово-доломітовий комбінат, Новотроїцьке РУ (всі — Донецька обл.). Зараз, однак, найбагатші родовища (Каракубське, Стельське, Родниківське, Оленівське, Північно-Шевченківське) опинились на тимчасово окупованій зоні. Видобуток у 2017 р. в Донецькій області складав 2,3 млн. т.

В Криму розвідано 12 родовищ флюсових вапняків на території Севастопольської міськради, у Ленінському районі (Керченський півострів), в Євпаторії та ін. Загальні запаси перевищують 991 млн. т. Дані про видобуток на родовищах відсутні.

Як якісна флюсова сировина зарекомендували себе також вапняки меотичного ярусу неогену *Архангельського* родовища Херсонської обл., які розробляються Бериславським ЗБМ і поставляються на металургійні підприємства Кривого Рогу, *Федосіївського* комплексного родовища в Одеській області (ПП «Кратос»).

Дефіцит флюсової сировини покривається частково за рахунок розробки родовищ на Поділлі, сировина яких оцінювалась і враховувалась у балансі як будівельна (*Галущинецьке, Максимівське, Новосілівське* родовища неогенових вапняків у Тернопільській області) [5].

Родовища *доломітизованих вапняків* розвідані в основному в Донецькій, Дніпропетровській, Житомирській та Закарпатській областях. Загальні запаси перевищують 308 млн. т, видобуток у 2017 р. складав 1,4 млн. т і зосереджений в Донецькій області [2]. При значних запасах сировини держава має потребу у високоякісних конверторних доломітах (біля 3,0 млн. т).

На Донбасі металургійні доломіти видобуває й переробляє Новотроїцьке рудоуправління (*Новотроїцьке* родовище), раніше - Докучаєвський флюсо-доломітовий комбінат (*Оленівське-2* та *Стильське* родовища). Видобуток не задовільняє попит на цей вид сировини.

На Тернопільщині ПАТ «Коржівський спеціалізований гірничо-дробарний кар'єр» розробляє *Коржівське* (Завадівське) родовище девонських доломітів із запасами біля 6 млн. т. Невеликі обсяги видобутку дають *Слобідсько-Рихтівське* родовище (Хмельницька область) та *Білопотоцьке* на Закарпатті.

Флюорит (плавиковий шпат) – вважається стратегічною сировиною. Головними споживачами його є хімічна промисловість (60 %) та чорна і кольорова металургія. У чорній металургії плавиковий шпат використовують як флюс при виплавці сталі мартенівським способом, а також деяких феросплавів в електропечах та при ливарному виробництві.

Щорічні потреби України у плавиковому шпаті тільки для металургії становлять 70...75 тис. т, загальні ж потреби оцінюються у 120...160 тис. т [1]; за іншими даними [2] річні потреби не перевищують 55...56 тис. т. Видобуток сировини з власних родовищ не проводиться і потреби чорної металургії в кусковому флюориті задовільняються виключно за рахунок поставок з Монголії, Китаю та інших країн за ціною флюоритового концентрату 125...140 \$/т [5].

Державним балансом запасів корисних копалин України враховано два родовища плавикового шпату — Покрово-Киреєвське в Донецькій області (на окупованій території) та Бахтинське – у Вінницькій, яке у недалекому майбутньому може стати основою для створення бази плавикового шпату України. Сумарні запаси та ресурси руди в родовищі оцінюються у 25 млн. т. Родовище вважається комплексним. Окрім флюоритового, передбачається отримання двох польовошпатових та кварцового концентратів. При щорічному видобутку 500 тис. т руди може бути отримано: а) 85 тис. т флюоритового концентрату; б) 85 тис. т високоякісного керамічного польовошпатового концентрату; в) 27 тис. т кварц-польовошпатового концентрату і г) 250 тис. т кварцового концентрату. Для збуту останнього розглядається доцільність

побудови поблизу родовища заводів силікатної цегли і скла. Флотаційний флюоритовий концентрат із вмістом 1,8 % кремнезему, 1,5 % кальциту і до 2 % сірки може використовуватись у чорній металургії, при виробництві алюмінію, у скляній промисловості, для виробництва електродів і зварних флюсів загального призначення. Родовище визнано підготовленим для дослідно-промислового видобування флюоритових руд.

Перспективними рудопроявами флюоритової мінералізації вважаються прояви Суцано-Пержанської зони, зони зчленування Донбасу із Приазовським блоком Українського щита та Бобринецький рудопрояр [3].

В Суцано-Пержанській тектонічній зоні на півночі Українського щита виявлено декілька значних проявів флюориту: *Яструбецький*, *Центральний* та *Західно-Яструбецький*. Ресурси ітрофлюоритових руд Центрального рудопрояву за категорією P_2 становлять 4,0 млн. т (відповідно, ітрофлюориту — 1,12 млн. т, рідкісноземельних елементів — 3,5 тис. т). Крім цього, ресурси польовошпатових концентратів оцінені у 1,8 млн. т [5]. При комплексному використанні руд розробка родовища в Суцано-Пержанській зоні може бути рентабельною, особливо якщо враховувати, що флюоритовий концентрат із вмістом ітрію і лантанодів до 0,3...0,5 % за ціною значно вищий, ніж концентрат чистого флюориту тієї ж марки. Рудопрояр, однак, потребує довивчення.

Донецькі дослідники [4] звертають увагу на те, що дефіцитний в Україні плави́ковий шпат як флюс може бути замінений *ставролітом*. Концентрат останнього є екологічно чистим, не містить сполук, які виділяють в процесі плавки токсичні речовини, негігроскопічний, має рівний гранулометричний склад. Потреба у ставролітовому концентраті як високоефективному заміннику плави́кового шпату становить біля 250...300 тис. т/рік тільки для металургійних підприємств України. Сьогодні ставролітовий концентрат використовується лише на деяких металургійних заводах (Макіївський, Криворізький), у зв'язку з його обмеженим видобутком. Разом з тим, відомі значні перспективні ресурси та промислові запаси ставролітвмісних порід. Так, при розробці Малишівського і Балка Крута комплексних родовищ (Дніпропетровська обл.) добувається концентрат ставроліту. Балансові запаси ставроліту на цих родовищах становлять 1,29 млн. т. Балансом враховано також запаси Тарасівського родовища на Київщині (56,2 тис. т) [2].

Роботами ДонНТУ разом із Приазовською геологорозвідувальною експедицією виявлено і попередньо оцінено велике *Осипенківське* родовище ставролітових руд в долині р. Берди Запорізької обл. Запаси родовища оцінюються у 150 млн т при середньому вмісті ставроліту в руді біля 15 % [3]. Технологічними дослідженнями доведено, що з руд Осипенківського родовища можна отримати 90 % ставролітового концентрату, а також попутно гранатовий, біотитовий, кварцовий і польовошпатовий концентрати.

Резервними для розширення сировинної бази ставроліту вважаються також *Гуляйпільське* родовище залізистих кварцитів та ставролітвмісні породи Кривого Рогу.

Економічно ефективна заміна плавикового шпату ставролітом у великих масштабах буде сприяти покращанню глобальної екологічної обстановки та збереженню озонового шару Землі.

Список літератури

1. Гурський Д. С. До перспективи створення мінерально-сировинної бази плавикового шпату України / Д. С. Гурський, І. В. Шепель, В. С. Металіді, В. Л. Приходько // Мінеральні ресурси України. – 1999. – № 2. – С. 3–7.
2. Мінеральні ресурси України. Щорічник. – К.: Вид-во Геоінформ України, 2018. – 270 с.
3. Михайлов В.А. Мінерально-сировинна база флюсової сировини України / В.А. Михайлов, М.М. Курило. – К.: „Ніка-Центр”, 2010. - 198 с.
4. Панов Б. С. Современное состояние и некоторые перспективы развития минерально-сырьевого комплекса Донецкой области на период до 2020 г. / Б. С. Панов, Ю. Б. Панов // [Металл и литье Украины](#). - 2004. - № 3-4. - С. 15-17.
5. Сивий М. Географія мінеральних ресурсів України: монографія / М. Сивий, І. Паранько, Є. Іванов. – Л.: Простір М, 2013. – 683 с.

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЙОГО СТАБІЛІЗАЦІЇ

Скорик В. Ю.,

студент

Кременчуцький Національний Університет
ім. М. Остроградського

Хоменко Л. М.

к.е.н., доцент

Кременчуцький Національний Університет
ім. М. Остроградського

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства - являється одним із важливих чинників економіки, а поліпшення їхньої системи показників - є необхідною умовою для покращення рентабельності підприємства.

В сучасних умовах реформування економіки України оцінка фінансового стану підприємств набуває особливої актуальності. До управління цього компонента підприємства слід підходити відповідально і кваліфіковано, оскільки раціональне використання коштів - один із найважливіших чинників стабілізації підприємства, а поліпшення їхнього використання - необхідна передумова економічного зростання.

Від комплексної оцінки фінансового стану підприємства залежить можливість досягнення максимальних фінансових результатів, що є метою підприємницької діяльності. Для цього, насамперед, доцільно систематично піддавати детальному вивченню й аналізу як внутрішні, так і зовнішні фактори, що мають як позитивний, так і негативний вплив на фінансовий стан, а також на показники ефективності його використання. Проблеми оцінки фінансового стану підприємства та напрями їх вирішення представлені в працях таких науковців: Білик М.Д[1], Бутинець Ф.Ф[2], Кулаковська Л.П[3], Пушкар М.С. та інші.

У сучасній економічній літературі використовується досить велика кількість понять фінансового стану підприємства. Найчастіше фінансовий стан підприємства визначаються як одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства [3, с. 83]. Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.. Виходячи з цього визначення, бачимо, що фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу - що є однією з головних умов успішної діяльності підприємства.

Тому, для ефективної стабілізації фінансового стану підприємства необхідно побудувати систему організації оборотних коштів яка буде заснована на таких принципах:

- визначення рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- вивчення ефективності використання капіталу підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів.

Отже, ефективна оцінка фінансового стану підприємства, є необхідною та значимою і забезпечується потребою систематичного аналізу та вдосконалення роботи за ринкових відносин, переходу до самоокупності, самофінансування, потребою в поліпшенні використання фінансових ресурсів, а також пошуком резервів зміцнення фінансової стабільності підприємства.

Список літератури

1. Білик М.Д., 2004, Фінансові проблеми державних підприємств. Фінанси України. №6. С. 70-82.
2. Бутинець Ф.Ф., 2004, Інформаційні системи бухгалтерського обліку. Житомир: ПП «Рута», 543 с.
3. Кулаковська Л.П., 2004, Організація і методика аудиту, Ю.П. Піча. К., 559 с.
4. Пушкар М.С., 2003, Фінансовий облік: Підручник, Тернопіль: Карт-бланш, 370 с.

СТРАХИ ЖІНОК ПРИ ВСТУПІ У ПОВТОРНИЙ ШЛЮБ

Стельмашук Х. Р.

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології
Львівського національного університету імені Івана Франка

Розлучення є потужним стресогенним чинником, забирає багато фізичних і психічних сил. Втрата близького партнера пов'язана із негативними переживаннями, страхами, образами, почуттями провини, гнівом, тощо.

З однієї сторони розлучена жінка здобуває новий потенціал для соціальної інтеграції, стає відкритою до нових контактів і форм проведення часу, навіть переживає своєрідну «другу молодість». Проте, є і інша тенденція, розлучення спричиняє соціальну дезінтеграцію, втрату соціальних зв'язків, розчарування та різного роду упередження. В українському суспільстві ситуація ще ускладнюється втручанням родичів, які в більшій мірі звинувачують жінку: не зуміла догодити, не змогла перетерпіти, залишила дітей без батька. Проблема розлучення і подальшого життя в новому статусі для жінок виступає як складна життєва ситуація, що тягне за собою серйозні зміни і часто-густо є пусковим механізмом для психологічної кризи та пошуку оптимальних шляхів виходу із неї з мінімальними втратами.

Тому вивчення психічних реакцій жінок на ситуацію в «статусі розлученої» є одним із ключових соціально-психологічних питань. Адже у порівнянні із чоловіками (за даними досліджень G. Spanier, E. Furstenberg [1]) , жінки в 2-3 рази менше вступають у повторний шлюб; більшість розлучених чоловіків у віці старше 40 років одружуються знову, в той час як лише третина розлучених жінок цього віку знову виходять заміж.

Аргументовано викликає інтерес дослідження саме причин, труднощів, бар'єрів, які заважають жінкам почати нове життя, будувати нові щасливі стосунки, знову відчувати себе бажаною, коханою. Це, абсолютно природна потреба, яка виражає жіночу сутність – створити міцну, благополучну і щасливу сім'ю. До неї прагне практично кожна жінка, і вбачає в цьому основне своє життєве призначення і результат осмислення власної екзистенції.

Варто відзначити, що розлучення завдає серйозного удару ще й по самооцінці жінки, її відчуттю самодостатності, що породжує страх самотності. Жінки, розлучення яких відбулось в супереч їх волі, часто почуваються покинутими, непотрібними, хвилюються, що їх не люблять, що вони є поганими матерями та дружинами, і у них виникає страх, чи вони заслуговують на любов.

Не варто забувати, що повторний шлюб далеко не завжди ідеальний, він як і перший містить в собі проблеми, які можуть виникнути в новій сім'ї. Перша проблема полягає в характері припинення попередніх стосунків, друга в наявності досвіду сімейних взаємин (конфлікти в сім'ї можуть виникати на ґрунті непередбачуваності одного з подружжя до сімейних взаємин) і третя проблема – це різниця у віці між партнерами.

Сім'я, яка утворюється в повторному шлюбі, характеризується більш складною картиною розвитку, ніж сім'я першого шлюбу. На думку А. Варга [2], сім'я – це соціальна група, яка складається із чоловіка та жінки, котрі перебувають у шлюбі, їх дітей (власних або прийомних), інших осіб, поєднаних родинними зв'язками із подружжям, тобто кровних родичів, і здійснює свою життєдіяльність на основі соціального, економічного, побутового, морально-психологічного укладу, взаємної відповідальності та призначена на оптимальне задоволення потреб в самозбереженні, самоствердженні та самоповазі кожного члена.

Оскільки, вступ у новий шлюб та подальші перспективи в ньому характеризуються невизначеністю, це лише усугубляє зважування альтернатив всіх «за» і «проти» нього, та породжує страхи і виступає серйозним психологічним бар'єром.

У науковій праці Ю.В. Щербатих [3] вказується, що страх - це емоція, що виникає в ситуаціях загрози біологічному або соціальному існуванню індивіда і спрямована на джерело дійсної чи уявної небезпеки. Як зазначається, інтенсивність і специфіка переживання страху може варіювати в досить широкому діапазоні відтінків (побоювання, боязнь, переляк, жах). Це може зумовлювати прояв різного роду невротичних та депресивних реакцій.

Отож, найбільш актуальні і недостатньо вивчені причини, що утруднюють вступ жінок в повторний шлюб, є страхи:

- ✓ страх викликаний очікуваннями і домаганнями в новому шлюбі,
- ✓ страх невдачі нового шлюбі
- ✓ страх повторення пережитого досвіду
- ✓ страх втратити свободу та незалежність
- ✓ страх осуду своїми рідними і найближчим оточенням
- ✓ страх неприйняття її чи її дітей (якщо вони є), новим чоловіком та його родичами
- ✓ страх бути поганою матір'ю
- ✓ страх матеріального неблагополуччя
- ✓ страх відсутності чи втрати фізичної привабливості.
- ✓ страх бути зрадженою
- ✓ страх знову втрати чоловіка

Спираючись на підхід Є.Г. Ейдемільер і В.В. Юстицкіса, вважаємо, що основними критеріями страхів в сімейних (подружніх) відносинах (в тому числі у жінок, які вирішили вступити в повторний шлюб) виступають: загальна сімейна тривожність, почуття провини, сімейна напруженість [4]. У жінок, що вступають у повторний шлюб можуть виникати й інші проблеми і страхи, що неодмінно позначається на психологічному кліматі нової сім'ї.

В цілому одна з особливостей психології повторного шлюбу полягає в постійному порівнянні того, хто був поруч і того, хто поруч зараз. Це характеризує як чоловіків, так і жінок, що перебувають в повторному шлюбі. Виявлені подібності і розрізняючи, допомагають визначитися з типом відносин в новій сім'ї і дають можливість зрозуміти те, як правильно себе вести, щоб уникнути непотрібних конфліктів і розбіжностей. Однак це не дає повної

гарантії на те, що повторний шлюб триватиме довше попереднього. Нерідко трапляється, що очікування нового шлюбу залишаються невиправданими.

Список літератури:

1. Spanier, G., & Furstenberg, F. (1982). Remarriage after Divorce: A Longitudinal Analysis of Well-Being. *Journal of Marriage and Family*, 44(3), 709-720. doi:10.2307/351591
2. Варга А. Я. (2001). Системная семейная психотерапия. Санкт-Петербург: Речь, 144 с.
3. Щербатых Ю.В.(2007) Психология страха: популярная энциклопедия. Москва: Эксмо, 512 с.
4. Эйдемиллер, Э. Г.(2009). Психология и психотерапия семи. Санкт-Петербург: Питер, 672 с/

ВИРОБНИЦТВО ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ - СУЧАСНИЙ НАПРЯМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Стеценко Н. О.,

к.х.н., доцент

Національний університет харчових технологій, м. Київ,

Іноземцева К. В.

магістрант

Національний університет харчових технологій, м. Київ,

Останнім часом все більший акцент ставиться на інноваційний розвиток економіки. Перед науковим співтовариством постає завдання розроблення інноваційної продукції та технологій, що відповідають світовим стандартам. Європейський вибір України на шляху інтеграції у високотехнологічне конкурентне середовище зумовлює необхідність формування та запровадження інноваційної моделі розвитку, яка повинна забезпечити високі й стабільні темпи економічного зростання, вирішити певні соціальні й екологічні проблеми, забезпечити конкурентоспроможність національної економіки, підвищити експортний потенціал країни, гарантувати їй економічну безпеку та гідне місце в Європейському Союзі [1].

Підтримання розвитку інновацій входить до числа пріоритетів державної політики багатьох країн світу. 10 липня 2019 року український уряд схвалив «Стратегію розвитку сфери інноваційної діяльності до 2030 року». Серед інших невтішних тенденцій в Стратегії зафіксована така: «в Україні відбувається поступова деградація інноваційного потенціалу: за даними Держстату, кількість дослідників в Україні стрімко скорочується (із 133 744 осіб у 2010 році до 59 392 у 2017), наукоємність валового внутрішнього продукту (витрати на наукові дослідження та науково-технічні (експериментальні) розробки за всіма джерелами у відсотках до валового внутрішнього продукту) у 2017 році становила лише 0,45 відсотка, динаміка кількості підприємств, що займаються інноваціями, негативна (у 2017 році відбулося скорочення кількості підприємств промисловості, що провадили інноваційну діяльність, на 9 відсотків порівняно з 2016 роком до 16,2 відсотка всіх промислових підприємств)» [2].

Стратегія описує також першочергові кроки, які необхідно здійснити, аби подолати таку негативну ситуацію та її наслідки і кардинально змінити підхід до розвитку та впровадження інновацій в Україні. Зокрема, передбачено стимулювання інноваційної діяльності, а також розроблення механізмів впровадження інноваційних методів у господарсько-економічну діяльність.

Особливо важливою є реалізація цих стратегічних рішень у харчовій промисловості, яка потребує впровадження інноваційних технологій та випуску на їхній основі харчових продуктів із новими споживними і функціональними властивостями. Саме на таких технологіях і нових продуктах ґрунтується можливість вирішення пріоритетного на сьогодні завдання – створення в Україні індустрії оздоровчих продуктів для забезпечення ними всього населення з метою поліпшення стану здоров'я споживачів, підвищення якості їхнього життя, збереження генофонду нації [3].

Специфіка харчової промисловості пов'язана з особливостями ринку харчових продуктів. З одного боку, попит на продукцію є стабільним, що робить галузь привабливою для інвестицій. У той же час, попит на певні види харчових продуктів тісно пов'язаний з рівнем платоспроможності населення, їх обізнаністю з культурою харчування, сучасними досягненнями нутриціології у встановленні впливу окремих нутрієнтів на здоров'я людини, тому цей попит істотно коливається на локальних ринках. Це вимагає постійної роботи виробників по вибору асортименту продукції, способів її виробництва та пакування, а також доставки до споживача.

В рамках парадигми сталого розвитку завдання підвищення не тільки економічної, але й соціологічної та екологічної ефективності особливо актуальна для харчової промисловості. Її вирішення можливе тільки при різкому підвищенні інноваційної активності підприємств харчової промисловості, що забезпечують виробництво нових видів продукції, освоюють нові способи її зберігання, форми просування готових продуктів до груп населення з різним рівнем доходів.

Автором [4] на основі аналізу актуальних напрямів розвитку харчової промисловості розроблено класифікацію інновацій, які необхідно реалізувати для підвищення конкурентоспроможності харчової промисловості.

1. Продуктові (асортиментні) інновації:

1.1. Розробка продуктів для здорового харчування.

1.2. Виробництво напівфабрикатів і продуктів, що вимагають мінімальної обробки.

1.3. Розробка продукції для особливих груп населення, дітей, людей з інвалідністю.

2. Технологічні (процесні) інновації:

2.1. Впровадження безвідходних виробництв.

2.2. Застосування енергозберігаючих та ресурсозберігаючих технологій на всіх етапах виробництва і зберігання продукції.

2.3. Збільшення термінів зберігання продуктів з використанням пакувальних матеріалів, що володіють фунгіцидними властивостями.

3. Маркетингові інновації:

3.1. Використання упаковки, здатної до біодеградації.

3.2. Створення їстівних упаковок.

3.3. Розвиток сучасних технологій маркетингу, реклами та просування товару.

4. Організаційні інновації:

4.1. Застосування сучасних систем контролю якості та сертифікації.

4.2. Створення механізму взаємодії виробників і зацікавлених сторін при виробництві і реалізації харчових продуктів.

4.3. Активний розвиток організацій малого бізнесу.

4.4. Постійне підвищення інноваційної активності персоналу.

Ми вважаємо, що основу інноваційної діяльності кожного харчового підприємства становлять: освоєння нових видів продуктів; методів їх виробництва; доставки готової продукції; реалізації готової продукції. Характер інновацій, що впроваджуються на підприємстві харчової галузі, визначається спрямованістю розробки, наприклад, це може бути створення безпосередньо нового продукту, що має принципові відмінності від наявних, використання нових видів сировини і матеріалів, застосування нових методів оброблення сировини, розроблення нових технологій, модифікація окремих технологічних операцій тощо. Тому базовою передумовою інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості є продуктові та технологічні інновації.

В сегменті продуктових інновацій найбільш актуальним є розширення асортименту, який у першу чергу має відбуватися шляхом створення продуктів функціонального та профілактичного призначення, склад яких цілеспрямовано модифікований так, щоб вони стали корисними для здоров'я людини та здатними забезпечити організм фізіологічно необхідними харчовими речовинами.

Фізіологічно функціональні харчові продукти потребують гарантованого вмісту певного функціонального інгредієнта в кількостях від 10 до 50% добової потреби людини в ньому, тому саме вони адекватні нутритивним потребам людини. Їх широке використання дозволить: ліквідувати дефіцит есенціальних харчових речовин; підвищити неспецифічну резистентність організму до впливу несприятливих факторів навколишнього середовища; посилити і прискорити виведення ксенобіотиків з організму; індивідуалізувати харчування конкретної людини в залежності від потреб не тільки за віком, статтю, інтенсивністю фізичного навантаження, а й у зв'язку з його генетично зумовленими особливостями біохімічної конституції, біоритмами, фізіологічним станом, а також екологічними умовами зони проживання; задовольнити змінені фізіологічні потреби в харчових речовинах хворої людини. Споживання таких продуктів дозволяє адаптуватись до умов зовнішнього середовища, запобігти виникненню захворювань, прискорює процеси одужання, попереджає передчасне старіння. [5].

Наразі у країні сформована категорія населення, яка чітко орієнтована на здоровий спосіб життя, невід'ємною складовою частиною якого є правильне та збалансоване харчування. Тому створення широкого асортименту функціональних харчових продуктів для таких людей стане запорукою конкурентоспроможності підприємства.

Серед технологічних інновацій найбільш перспективними є ті, що спрямовані на економію енергії та сировини, збільшення безпечного терміну зберігання продукції і впровадження безвідходного виробництва. З цієї точки зору виробництво функціональних харчових продуктів передбачає широке

використання нових видів сировини, у тому числі й вторинних сировинних ресурсів, що підвищує якість продукції при зменшенні виробничих витрат.

Результатом стимулювання інновацій може стати зростання рентабельності інноваційної продукції за рахунок підвищення її споживчих властивостей, зниження собівартості в результаті технологічних інновацій.

Специфікою харчової промисловості є інтеграція інновацій різного типу. Так, розроблення нових функціональних харчових продуктів пов'язане зі специфікою технології перероблення сировини, при цьому більш повно враховується різноманітність попиту різних категорій населення і забезпечується комплексне використання сировинних ресурсів. Маркетингові інновації сприяють більш швидкому поширенню продукту, можуть сприяти підвищенню його масовості.

Обґрунтована інтеграція різних інновацій дозволить модернізувати харчову промисловість, забезпечити підвищення якості і конкурентоспроможності харчових продуктів. Швидкий оборот і постійний попит на харчові продукти дозволять підприємствам формувати нову ринкову політику, спрямовану на розробку нових видів продуктів, модифікацію вже існуючих, нові напрямки в забезпеченні процесу зберігання продуктів.

Список літератури:

1. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 526-р від 10 липня 2019 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-sferi-innovacijnoyi-diyalnosti-na-period-do-2030-roku>

2. Кваша О. С. Інноваційний розвиток економіки України: світовий досвід та рекомендації для України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6. Ч. 1. С. 153-157.

3. Сімахіна Г.О., Науменко Н.В. Інновації у харчових технологіях. *Товари і ринки*. 2015. №1. С. 189-201.

4. Кузина Л.А. Организационно-экономический механизм стимулирования инноваций в пищевой промышленности. *Управление экономическими системами: электронный научный журнал*. 2013. № 11 (59). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsionno-ekonomicheskij-mehanizm-stimulirovaniya-innovatsiy-v-pischevoy-promyshlennosti-1>

5. Стеценко Н. О. Функціональні харчові продукти у забезпеченні здоров'я людини. *Die Relevanz und die Neuheit der modernen wissenschaftlichen Studien : der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz*, Wien, 23 August, 2019. Wien : NGO «Europäische Wissenschaftsplattform». 2019. B. 3. S. 56-59.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЯК ОДИН З ЕЛЕМЕНТІВ РЕФОРМУВАННЯ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Стецюк С.,

ад'юнкт науково-організаційного відділення
Військового інституту Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Тєнєшев В.

викладач кафедри міжнародного права,
міжнародних відносин і дипломатії
Тернопільського національного економічного університету

З метою врегулювання питань управління ризиками в оборонному відомстві наказом Міністерства оборони України від 02 квітня 2019 року № 145 затверджено Порядок організації в системі Міністерства оборони України внутрішнього контролю та управління ризиками [1]. Відзначимо, що розробка цього Порядку здійснювалася у тісній взаємодії з представниками від країн-членів НАТО, а його основні положення адаптовані до вимог Інтегрованої моделі внутрішнього контролю спрямованого на ризик-менеджмент, розробленої Комітетом організацій – спонсорів Комісії Тредвея (The committee of sponsoring organizations of the Treadway Commission – COSO) [2].

Характеризуючи даний міжнародний документ з питань внутрішнього контролю та управління ризиками, можемо відзначити їх спрямованість на підвищення загальної ролі керівника в управлінні та розвитку установи, до основних завдань якого віднесено планування та організація діяльності, формування адекватної структури внутрішнього контролю, нагляд за здійсненням внутрішнього контролю та управління ризиками для досягнення впевненості в тому, що мети і цілей установи буде досягнуто, а рішення, включаючи фінансові, виконуватимуться з урахуванням принципів законності, економічності, ефективності, результативності та прозорості.

Відповідальність за організацію та функціонування управління ризиками в установах Міністерства оборони України покладається на їх керівників. Управління ризиками або ризик-менеджмент – виражається у діяльності керівництва та працівників установи з ідентифікації ризиків, проведення їх оцінки, визначення способів реагування на ідентифіковані та оцінені ризики, здійсненні перегляду ідентифікованих та оцінених ризиків з метою виявлення нових та таких, що зазнали змін [3]. Управління ризиками призначене для найбільш раннього виявлення можливих порушень та недоліків, неефективного використання ресурсів під час виконання установами своїх функцій, процесів та операцій. Відповідно успішним результатом процесу управління ризиками є

вироблення заходів по нейтралізації або зменшенню негативного впливу на досягнення установами своєї мети та стратегічних цілей.

Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів визначають поняття ризику як можливості настання події, що матиме вплив на здатність установи виконувати завдання і функції та досягати визначеної мети, стратегічних та інших цілей діяльності. Ідентифікація та оцінка ризиків здійснюються визначеними керівником установи членами робочої групи з оцінки ризиків, а також іншим особовим складом, який має належну фахову підготовку у сфері діяльності, щодо якої оцінюються ризики [3].

Діяльність з ідентифікація ризиків полягає у визначенні та класифікації ризиків за категоріями та видами, причин їх виникнення, а також систематичний перегляд ідентифікованих ризиків з метою виявлення нових або таких, що зазнали змін. Ідентифікацію здійснюють шляхом аналізу подій, які можуть потенційно вплинути чи вже впливали на виконання процесів, частоти їх виникнення та їх впливу на досягнення кінцевого результату.

За категоріями ризику поділяються на зовнішні, ймовірність виникнення яких не пов'язана з виконанням організацією функцій і завдань, та внутрішні, ймовірність виникнення яких безпосередньо пов'язана з виконанням організацією покладених на неї функцій та завдань.

За видами ризику поділяються на:

1) кадрові – ризики, пов'язані з професійною підготовкою особового складу, якістю виконання ним функціональних обов'язків (посадових інструкцій), у тому числі ризики, пов'язані зі зниженням вмотивованості, станом їхнього здоров'я;

2) корупційні – це сукупність правових, організаційних та інших факторів і причин, які заохочують (стимулюють) осіб до скоєння корупційних правопорушень під час виконання ними функцій держави;

3) нормативно-правові – це ризики, що виникають у зв'язку з відсутністю, суперечністю або нечіткою регламентацією в законодавстві виконання функцій та завдань;

4) операційно-технологічні – ризики, пов'язані з порушенням визначеного порядку виконання функцій та завдань;

5) програмно-технічні – ризики, ймовірність виникнення яких пов'язана із неналежною роботою технічних засобів та прикладного програмного забезпечення, внесенням до них змін, відповідно до законодавства або їх відсутністю;

6) ризики інформаційної безпеки – ризики, пов'язані із впливом на інформаційні системи, які використовуються установою, наслідком яких є порушення конфіденційності, цілісності, автентичності або доступності інформаційних ресурсів;

7) репутаційні – дії або події, які можуть негативно вплинути на репутацію установи чи її керівника;

8) фінансові – ризики, пов'язані з ймовірністю втрат фінансових ресурсів (грошових коштів);

9) фінансово-господарські – ризики, пов’язані з неналежним ресурсним, матеріальним забезпеченням тощо;

10) інші ризики [1].

Процес оцінки ризиків здійснюється за допомогою Матриці оцінки ризиків враховуючи критерії ймовірності виникнення ідентифікованих ризиків та суттєвості їх впливу на здатність установи виконувати визначені функції та завдання для досягнення нею мети та стратегічних цілей. Відповідно до критерію ймовірності виникнення, ризикам присвоюються числові значення від одного до п’яти за такою шкалою: «дуже низька», «низька», «середня», «висока» та «дуже висока». За критерієм впливу на спроможність установи досягати поставлених цілей, ризикам також присвоюються числові значення від одного до п’яти за шкалою: «дуже низький», «низький», «помірний», «суттєвий» та «катастрофічний».

Загальний показник ризику визначається як числове значення ймовірності помножене на числове значення рівня впливу ризику. Отримані в результаті ідентифікації та оцінки ризиків дані надаються менеджеру внутрішнього контролю установи у формі Реєстру ризиків. Даний Реєстр фактично є робочим документом з планування управління ризиками на підставі якого менеджер внутрішнього контролю готує керівнику установи пропозиції щодо способів реагування на ідентифіковані та оцінені ризики. Далі керівник установи враховуючи одержані результати оцінки ризиків, приймає рішення щодо одного з можливих способів реагування на ризики:

1) уникнення ризику – означає призупинення (припинення) діяльності, яка призводить до підвищення ризику;

2) зменшення ризику – означає вжиття заходів, які сприяють зменшенню ймовірності виникнення ризику та/або його впливу;

3) розподіл (передача) ризику – означає перенесення або розподіл частини ризику.

4) прийняття ризику – означає, що жодних дій до нього не застосовується (такий спосіб реагування може бути використаний виключно у визначених законодавством випадках) [1].

Під час прийняття рішень щодо способів реагування на ризики керівник установи обов’язково має звертати увагу на оцінки ймовірності та впливу ризиків; витрати, пов’язані з реагуванням на ризики, порівняно з отриманою вигодою від їх зменшення; і те, чи не створює обраний спосіб реагування на ризик додаткових ризиків. Прийняті керівником рішення оформлюються у вигляді Плану управління ризиками установи, який містить систематизований перелік заходів на відповідний період, ризиків у досягненні установою цілей, заходів реагування на ризики, строки їх виконання, відповідальних осіб, обсягів необхідних ресурсів, очікуваних та кінцевих результатів управління ризиками;

З огляду на вищевикладене важливо зазначити, що оскільки існування процесу управління ризиками передбачено як у межах внутрішнього контролю, так і у межах оборонного планування на основі спроможностей, то на нашу думку доречно було б у майбутньому розробити єдиний уніфікований підхід для ідентифікації та оцінки ризиків, як в системі внутрішнього контролю так і в

системі оборонного планування на основі спроможностей, яка наразі знаходиться у стадії формування.

Список літератури:

1. Про затвердження Порядку організації в системі Міністерства оборони України внутрішнього контролю та управління ризиками: Наказ Міністерства оборони України від 02.04.2019 № 145. URL: http://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/145_nm_2019.pdf (дата звернення: 22.04.2020).

2. Enterprise Risk Management – Integrated Framework / Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). N.Y. 2004. URL: <http://www.coso.org> (дата звернення: 22.04.2020).

3. Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001 : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1062-2018-%D0%BF> (дата звернення: 22.04.2020).

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТА ФІЗИКО-ХІМІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ РОСЛИННИХ ВОЛОКОН

Страшинський І. М.,

к.т.н., доцент

Національний університет харчових технологій

Пасічний В. М.,

доктор технічних наук, професор

Національний університет харчових технологій

Ришканич Р. О.

студент 1 курсу магістратури

Національний університет харчових технологій

М'ясо та м'ясопродукти є потенційним джерелом важливих компонентів для нормальних фізіологічних та біохімічних процесів життєдіяльності організму людини таких як незамінні амінокислоти, жирні кислоти, вітаміни, мінеральні речовини та мікроелементи. Рівень їх біодоступності і засвоюваності більш високий порівняно з іншими продуктами харчування. Однак відсутність харчових волокон та наявність насичених жирів – суттєвий недолік продуктів м'ясної галузі [4].

Приймаючи до уваги залежність між харчуванням населення і його здоров'ям розроблено інноваційну концепцію функціональних продуктів, у тому числі м'ясних, за рахунок включення в рецептуру функціональних інгредієнтів [3]. Використання виробниками м'ясопродуктів таких інгредієнтів надає можливість підвищити функціональну та харчову цінність готових виробів. Серед різноманітності інгредієнтів особливе значення мають харчові волокна [2].

Клітковина є порівняно дешевим джерелом дієтичного харчування, а тому її додавання до різних видів м'ясної продукції є економічно вигідним рішенням. Згідно термінології харчові волокна визначаються як "загальний вміст полісахаридів та компонентів лігніну, які не засвоюються шлунково-кишковим трактом людини" [5]. Дієтичні волокна та їх аналіз є постійно темою обговорення державних установ охорони здоров'я та фахівців харчової промисловості. Американська асоціація хіміків визначили харчові волокна як їстівну частину рослин, залишки яких у тонкому кишечнику не піддаються процесу травлення та всмоктування [9].

Харчові волокна – це складні полісахариди з широким спектром характеристик. Основною метою проведених досліджень була оцінка технологічних та фізико-хімічних властивостей (зокрема гігроскопічних і емульгуючих) рослинних волокон, представлених на ринку харчових добавок України для м'ясопереробної промисловості [10,11,12]. Досліджувані властивості обумовлюють функціонально-технологічні показники м'ясних

систем при використанні харчових волокон в рецептурах м'ясопродуктів. Результати досліджень вологоутримуючої здатності (ВУЗ), вологозв'язуючої здатності (ВЗЗ), жирутримуючої здатності (ЖУЗ), емульгуючої здатності (ЕЗ), стабільності емульсії (СЕ) та об'ємної щільності волокон представлені у таблиця 1.

Результати визначення показали, що всі досліджені волокна мають високу емульгуючу здатність, а також демонструють хорошу стабільність після нагрівання та охолодження. Показники емульгуючої здатності усіх волокон статистично різні. У зернових (пшениця та овес) і бамбукових волокон найвищі значення емульгуючої здатності та стійкості емульсії. Форма частинок, гідрофільні і ліпофільні властивості та компоненти волокна можуть впливати на відмінності між результатами досліджень [6]. Найвищі значення ВУЗ та ВЗЗ були у горохових та пшеничних волокнах, після них – у вівсяних та бамбукових волокнах. У картопляних та яблучних волокнах встановлено найнижчі показники ВУЗ та ВЗЗ. Результати досліджень гігроскопічних властивостей (ВЗЗ і ВУЗ) зернових (пшениця та овес) свідчать про деякі відмінності порівняно з результатами інших дослідників [7].

Табл. 1.

Технологічні та фізико-хімічні властивості рослинних волокон

Рослинна клітковина	ВУЗ, (г води / г клітковини)	ВЗЗ, (г води / г клітковини)	ЖУЗ, (мг олії / г клітковини)	Об'ємна щільність, (г / дм ³)	ЕЗ, (%)	СЕ, (%)
Овес	4,63 ± 0,09	8,5 ± 0,3	3,59 ± 0,09	131,4 ± 0,6	51,0 ± 0,4	51,6 ± 0,2
Бамбук	4,43 ± 0,08	9,3 ± 0,1	5,52 ± 0,03	118,0 ± 0,1	54,4 ± 0,5	52,0 ± 0,5
Картопля	3,61 ± 0,09	5,7 ± 0,2	3,0 ± 0,06	374,6 ± 0,5	30,3 ± 0,1	27,8 ± 0,4
Горох	6,7 ± 0,2	14,9 ± 0,4	3,2 ± 0,01	405,4 ± 0,4	45,0 ± 0,3	47,2 ± 0,7
Яблуко	3,2 ± 0,07	8,0 ± 0,5	1,64 ± 0,04	485,0 ± 0,2	36,0 ± 0,2	35,6 ± 0,8
Пшениця	4,3 ± 0,1	13,9 ± 0,2	4,56 ± 0,05	108,4 ± 0,3	56,4 ± 0,2	54,9 ± 0,9

Результати визначення показали, що всі досліджені волокна мають високу емульгуючу здатність, а також демонструють хорошу стабільність після нагрівання та охолодження. Показники емульгуючої здатності усіх волокон статистично різні. У зернових (пшениця та овес) і бамбукових волокон найвищі значення емульгуючої здатності та стійкості емульсії. Форма частинок,

гідрофільні і ліпофільні властивості та компоненти волокна можуть впливати на відмінності між результатами досліджень [6]. Найвищі значення ВУЗ та ВЗЗ були у горохових та пшеничних волокнах, після них – у вівсяних та бамбукових волокнах. У картопляних та яблучних волокнах встановлено найнижчі показники ВУЗ та ВЗЗ. Результати досліджень гігроскопічних властивостей (ВЗЗ і ВУЗ) зернових (пшениця та овес) свідчать про деякі відмінності порівняно з результатами інших дослідників [7]. Ці відмінності можуть бути пов'язані з різницею розміру частинок волокон, їх поживного складу, а також з різноманітністю зернових, із яких були відібрані проби волокон. Також яблучні, картопляні та горохові волокна мають найнижчі значення вмісту ЖУЗ. Низька ЖУЗ цих волокон пояснюється меншою кількістю загального харчового волокна у них порівняно із зерновими та бамбуковими волокнами [8]. Горохові та картопляні волокна мають природний стійкий крохмаль, а тому волокнисті матеріали, що містять велику кількість крохмалю, забезпечують меншу ЖУЗ в порівнянні з іншими волокнистими продуктами з меншим вмістом крохмалю. ЖУЗ є також властивістю, яка має фізіологічні ефекти, оскільки може перешкоджати всмоктуванню жиру в кишечнику, впливаючи на контроль маси тіла та регуляцію ліпідних профілів крові [1].

Додавання харчових волокон є прогресивним кроком у розробці нових видів м'ясопродуктів і наші подальші дослідження проводяться у цьому напрямку.

Список літератури:

1. Figuerola F, et al. Fibre concentrates from apple pomace and citrus peel as potential fibre sources for food enrichment. *Food Chem.* 2005;91(3):395–401. 10.1016/j.foodchem.2004.04.036.
2. Devatkal SK, et al. *Journal of food science and technology.* 2012;49:781.
3. Carvalho AFU та ін. Фізіологічна та фізико-хімічна характеристика харчових волокон зеленої водорості *Ulva fasciata* Delile. *Braz J Biol.* 2009 p .;69(3): 969–977. doi: 10.1590 / S1519-69842009000400028.
4. Gupta R, et al. *International Journal of Food and Fermentation Technology* .2017;71:41.
5. Weiss J, et al. Advances in ingredient and processing systems for meat and meat products. *Meat Sci.* 2010;86(1):196–213. 10.1016/j.meatsci.2010.05.008.
6. Кишенько І.І. Вибір та обґрунтування складу багатокомпонентних розсолів для виробництва цільном'язових шинкових виробів / Кишенько І.І., Стращенко С.В., Донець О.П. // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. – 2011. _Т.13.№4(50), ч.4. – С. 72.
7. Страшинский И.М. Полуфабрикаты из мяса индейки с использованием текстуроформирующих наполнителей / Иванов. С, Пасичный В.М., Страшинский И.М., Маринин А.И., Фурсик О.П., Крепак В. // *Miasto Chemija ir Technologija* НУХТ. – 2014. _Т. 48, N№ 2. – С.25.
8. Топчій О.А. Використання рослинних олій у рецептурах м'ясних паштетів / Топчій О.А., Кишенько І.І., Котляр Є.О. // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. – 2013. _Т.15.№1(55), ч.3. – С. 169.

9. Kumar D, Tanwar VK. Journal of Stored Products and Postharvest Research. 2011;2:11.
10. Rodríguez R, et al. Dietary fibre from vegetable products as source of functional ingredients. Trends Food Sci Technol. 2006;17(1):3–15. 10.1016/j.tifs.2005.10.002.
11. Rosell CM, et al. Фізико-хімічні властивості товарних волокон з різних джерел: порівняльний підхід. Food Res Int. 2009 р .;42(1): 176–184. doi: 10.1016 / j.foodres.2008.10.003.
12. Arihara K. Strategies for designing novel functional meat products. Meat Sci. 2006;74(1):219–229. 10.1016/j.meatsci.2006.04.028.

ФОРМАЛЬНА, НЕФОРМАЛЬНА ТА ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Сулаєва Н. В.,

д.пед. наук, професор,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

Барда С. І.

аспірант,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

Сьогодення підготовки майбутніх учителів початкової школи вимагає нових підходів до використання різних видів освітньої діяльності. Формальна освіта, яка надається в педагогічних вишах України, складає потужне підґрунтя для майбутньої професійної діяльності. Водночас обмеження здобувача освіти лише формальним її складником не може бути запорукою якісної підготовки фахівців, зокрема, учителів Нової української школи. Важливою в цьому процесі є конвергенція формальної, неформальної та інформальної освіти в умовах педагогічного закладу вищої освіти та за його межами.

Вітчизняними науковцями (М. Лещенко, Л. Лук'яною, Н. Мукан, Н. Павлик, О. Пономарьовою, О. Пуховською, Н. Сулаєвою) здійснено ряд досліджень, у яких обґрунтовується доцільність уведення в процес навчання майбутніх педагогів неформального та інформального складників освітньої діяльності. Разом з тим, на нашу думку, недостатньо уваги приділено можливостям поєднання цих видів освіти в підготовці майбутніх учителів початкової школи.

Законом України «Про освіту» визначено, що громадяни можуть реалізувати своє право на освіту шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти. У законі наголошується, що формальна освіта – це освіта, яка здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою [1]. Разом із тим подається визначення й неформальної (як такої, що здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій) та інформальної (передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності,

пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям) освіти [1]. Зауважимо також, що у вимогах до акредитації освітніх програм у 2020 році наголошено на важливості визнання результатів навчання у ЗВО, отриманих у неформальній освіті [4].

Зважаючи на вищевисловлене доцільним, на нашу думку, є характеристика можливостей закладу вищої педагогічної освіти щодо надання студентам неформальної та інформальної освіти, а також визначення поля діяльності установ, організацій, громадських об'єднань, які можуть надавати освітні послуги.

Особливо актуальною в період впровадження Концепції «Нова українська школа» стала проблема неформальної освіти майбутніх учителів початкової школи в рамках освітнього процесу закладів вищої освіти. В зв'язку з цим з 2017 року особливого значення набувають масові відкриті онлайн курси. Їх популярність, на наш погляд, зумовлена рядом факторів:

по-перше, виникає гостра потреба у переформатуванні підходів до організації освітнього процесу в початковій школі, а зміст класичної підготовки, яку отримують студенти у закладах вищої педагогічної освіти не завжди встигає за освітніми реформами (як це сталося у 2018 році);

по-друге, переважна більшість масових відкритих онлайн курсів є безкоштовними або недорогими;

по-третє, зареєструватися для їх проходження можна за бажанням оскільки немає жорстких обмежень чи вимог до учасників онлайн навчання;

по-четверте, велика кількість різноманітних за тематикою та оформленням курсів дає можливість задовольнити різноманітні освітні потреби здобувачів освіти;

по-п'яте, представлено якісний освітній контент на різноманітних українських онлайн платформах (EdEra, Prometheusto), що дає можливість вибору курсу відповідно до власних потреб, інтересів студентів педагогічних вишів;

по-шосте, ряд онлайн курсів зараховуються як підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Не менш популярними серед студентів педагогічних вишів стали різноманітні вебіари, які пропонуються в рамках освітнього проекту «На урок», громадською спільнотою «Освіторія» тощо. Позитивним прикладом швидкого реагування на проблемні ситуації, що трапляються в системі освіти, є пропонувані вебіари: «Онлайн-середовище для організації роботи вчителя початкових класів під час дистанційного навчання», «Онлайн-тести: варіанти завдань для ефективної взаємодії», «Ігрові онлайн-ресурси в дистанційному навчанні: граючись навчаємо», «Дистанційна освіта для дітей з ООП. Командний підхід» тощо [2; 3].

Тенденція до надання автономії сучасному учителю в організації власної педагогічної діяльності у різноманітних її проявах спонукає сучасні виші акцентувати увагу на необхідності створення умов для формування здатності студентів до самоорганізації в освітньому просторі. З огляду на це особливої уваги заслуговує ефективна організація освітнього середовища закладу вищої

освіти, як одного з факторів, що впливає на якість інформальної освіти майбутніх педагогів, її професійну спрямованість. Вдале поєднання комфортних умов та інформаційної насиченості навчальних аудиторій, лабораторій, холів закладів вищої освіти позитивно впливає на мимовільне сприймання інформації студентами, а отже сприяє засвоєнню знань не втомлюючи. Інформальна освіта є, спонтанною, здійснюється в різних соціальних інститутах. Однак виші можуть певним чином вплинути на її якість. У якості підготовки до інформальної освіти, на наш погляд, доцільним буде впровадження курсів за вибором чи сертифікатних програм. Зокрема, вивчення курсу «Педагогічна синергетика в початковій освіті» сприятиме розумінню механізмів самоорганізації у складних, відкритих, нелінійних освітніх системах, спонукатиме до раціональної взаємодії з освітнім середовищем, іншими суб'єктами освітнього процесу. Курс «Педагогіка саморозвитку» спрямований на ознайомлення студентів з напрямками та шляхами професійного саморозвитку, формування необхідних компетенцій для удосконалення власної особистості, допомогу у складанні власної програми професійної самоосвіти, самовиховання, саморозвитку. Тобто, маємо на увазі, що формальна освіта в певній мірі може готувати студентів до інформальної освіти. Всім відома думка «вчитель живе доти, доки навчається», тож одним із завдань педагогічних вузів має стати підготовка майбутніх педагогів до самоосвіти «протягом усього життя».

У процесі формування практичної компетентності у реалізації програми професійного саморозвитку важливу роль відіграє безвідривна педагогічна практика. Під час її проходження майбутні педагоги мають самостійно організувати власну професійну діяльність за різними напрямками: методична робота, організація освітнього середовища класу, педагогічна взаємодія з учнями, колегами, батьками, самоосвіта, проходження он-лайн курсів, участь у вебінарах тощо.

Таким чином, в Україні існують можливості для отримання майбутніми вчителями початкової школи різних видів освітньої діяльності: формальної, неформальної та інформальної. Конвергенція цих видів освіти дає можливість сформувати висококомпетентного, конкурентоспроможного вчителя молодого покоління нашої держави.

Список літератури

1. Закон України «Про освіту»: чинне законодавство станом на 18.03.2020 року: Офіц. текст. Київ: Алерта, 2018. 120 с.
2. На урок. Освітній проект. URL: <https://naurok.com.ua/upgrade>.
3. Освіторія. Громадська спілка. URL: <https://osvitoria.media/>.
4. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти наказ мон від 11.07.2019 №977. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19>.
5. Сулаєва Н. В. Неформальна мистецька освіта майбутніх учителів у художньо-творчих колективах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2014. 591 с.

АНАЛІЗ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Сулаєва Н.

доктор педагогічних наук, професор

Мужикова І.

кандидат педагогічних наук, доцент

Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

Реформування української освіти зумовлює необхідність осучаснення процесу підготовки майбутніх учителів мистецьких спеціальностей у педагогічних університетах та адаптування його до змін у сфері вищої освіти, до перспектив розвитку професії та очікувань суспільства. Практика підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва та учителів музичного мистецтва у вищій педагогічній школі з одного боку та тенденції до інтегративного шляху вивчення мистецтва у закладах загальної середньої освіти з іншого вказують на необхідність аналізу фахових компетентностей необхідних і достатніх для успішної професійної діяльності майбутніх учителів зазначених спеціальностей.

У Законі України Про вищу освіту зазначено, що компетентність – це динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [5]. Суттєвим є те, що компетентність – це якість, здатність, потенціал або навички, розвинуті студентом, та які належать студентові [2, с. 12].

У сфері вищої освіти на сьогодні загальноприйнятим є поділ компетентностей на дві групи: загальні компетентності (generic competences, transferable skills), які мають універсальний, не прив'язаний до предметної області характер (здатність до навчання, креативність, володіння іноземними мовами, базовими інформаційними технологіями) та предметно-спеціальні (фахові) компетентності (subject specific competences), що залежать від предметної області, саме вони визначають профіль освітньої програми та кваліфікацію випускника, саме вони роблять кожну ОП індивідуальною [6, с. 10].

Щодо класифікації фахових компетентностей, то у більшості випадків вони поділяються на три види: знання і розуміння в предметній області; когнітивні уміння та навички в предметній області; практичні навички в предметній області [6, с. 17].

Аналіз фахових компетентностей, які визначені в освітніх програмах «Середня освіта (Образотворче мистецтво)» та «Середня освіта (Музичне мистецтво)» був спрямований на виявлення спільного та відмінного у їх змістовому (знання і розуміння, когнітивні уміння та навички, практичні навички у предметній області) та процесуальному (форми, методи, засоби та послідовність формування) складниках [3, 4].

У процесі аналізу компетентностей було виявлено ознаки їх взаємовпливу та взаємопроникнення на мистецько-педагогічному рівні (йдеться про конвергенцію образотворчого / музичного та педагогічного складників) та на власне мистецькому (образотворчому і музичному) рівні, ознаками чого є: спільні історичні етапи у розвитку образотворчого та музичного мистецтва; стильові ознаки мистецьких та музичних творів; спільні етапи сприйняття інтерпретації та оцінки художніх та музичних образів. Спільним є те, що в основі підготовки майбутніх педагогів із зазначених спеціальностей лежить практична діяльність, яка спрямована на оволодіння мовою кожного із видів мистецтва (грамотою, системою засобів виразності, виконавською технікою тощо).

Попри таку спільність виявлено власне і те, що докорінно відрізняє фахові компетентності цих спеціальностей: це різна сутність змісту знань, розумінь та практичних навичок у предметній області.

Водночас аналіз процесу набуття фахових компетентностей майбутніми педагогами зазначених спеціальностей дав змогу констатувати їх спільну ієрархію та послідовність формування.

Компетентності, які складають основу предметної підготовки студентів з образотворчого мистецтва та музичного мистецтва формуються на початковому етапі з постійним їх вдосконаленням у подальшому. Компетентності, які забезпечують методичну підготовку майбутніх учителів формуються на етапі, коли студент належним чином оволодів предметним змістом. Практична підготовка майбутніх фахівців забезпечує актуалізацію та систематизацію теоретичних знань, набуття практичних умінь і навичок студентів щодо організації процесу навчання образотворчого мистецтва та музичного мистецтва учнів у закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

Аналіз фахових компетентностей дозволяє переконатися, що за своєю сутністю вони сприятимуть формуванню у студентів мистецько-педагогічних спеціальностей здатності до творчої художньо-педагогічної, культурно-просвітницької, організаторської та художньо-естетичної діяльності, спрямованої на духовний і культурний розвиток особистості майбутніх учнів та суспільства в цілому [3, 4].

Отже, формування у студентів закладів вищої педагогічної освіти відповідних фахових компетентностей, яке розпочинається, розгортається та завершується у процесі навчання за освітніми програмами «Середня освіта (Образотворче мистецтво)» та «Середня освіта (Музичне мистецтво)», дозволить майбутнім учителям мистецьких дисциплін успішно здійснювати

навчання образотворчого мистецтва та навчання музичного мистецтва учнів у закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Виконання та захист бакалаврських і магістерських кваліфікаційних робіт: методичні рекомендації для студентів спеціальності 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво) / уклад. І. М. Мужикова. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. 38 с.

2. Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання / пер. з англ. Національного експерта з реформування вищої освіти Програми Еразмус+, д-ра техн. наук, проф. Ю. М. Рашкевича. Київ: ТОВ «Поліграф плюс», 2016. 80 с.

3. Освітньо-професійна програма спеціальності 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво) для підготовки бакалавра. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/op-obrazotvorche-mistecztvo-2019.pdf>

4. Освітньо-професійна програма спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) для підготовки бакалавра. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/opp-muzichne-mistecztvo-2019.pdf>

5. Про вищу освіту : Закон України [від 01.07.2014 р. No1556-VII]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

6. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації / авт.: В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с.

ПСИХОГЕННЕ (КОМПУЛЬСИВНЕ) ПЕРЕЇДАННЯ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА КРИТЕРІЇ ДІАГНОСТИКИ

Сухомлінова Ж. В.,

ІІІ медичний факультет

1 курс, 22 група

Демочко Г. Л.

доцент,

Харківський національний медичний університет

За даними Організації Об'єднаних Націй (ООН) на 2019 рік, третій рік поспіль у світі кількість осіб, що страждають від голоду, зростає, водночас, коли збільшується відсоток людей з надмірною вагою [1]. Жителі економічно розвинених країн зараз не тільки повністю задовольняють свої потреби в їжі, а й набагато їх перевищують. Прогнози експертів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) невтішні: до 2025 року число хворих на ожиріння на планеті збільшиться до 2,7 млрд [2]. ВООЗ також визнає нову хворобу новою неінфекційною епідемією XXI століття.

Однією з причин надлишкової ваги є переїдання. Але це не синонім до слова «ожиріння». Є багато інших неочевидних наслідків патологічного потягу до їжі.

Варто додати, що існує одноразове та багаторазове переїдання. Відмінність їх полягає в тому, що при одноразовому — організм відчуває одноразовий стрес, органи на той момент не виснажені постійним надмірним надходженням їжі, тому відновлення відбувається швидко. При правильній першій допомозі наступного дня людський організм відчуває істотне полегшення. Коли мова йде про багаторазове переїдання, то воно негативно позначається на всіх органах, які беруть участь у процесі споживання та перетравлювання їжі [4]. Надалі мова буде йти про вплив саме багаторазового переїдання на функціонування органів і психоемоційний стан людини.

Дослідження показують, що споживання спецій, приправ, соусів, солодощів і жирних продуктів (бургерів, страв у фритюрі, майонезу і т.п.) є основними в процесі переїдання та мають ефект, подібний до наркотиків, викликаючи відчуття задоволення в мозку. Ще однією причиною переїдання цими продуктами є те, що харчові добавки блокують в нашому мозку відчуття насиченості. А саме фруктоза блокує активність частин мозку, відповідальних за апетит [3]. Споживання занадто великої кількості таких продуктів викликає зміни в нашому мозку, а саме порушення роботи центру апетиту в головному мозку: гіпоталамуса, і в першу чергу одного з його ядер — аркуатне ядро. Зайва їжа, що відкладається в резерв, розрахована на випадок екстремальних чи несприятливих умов, але сучасний рівень життя цьому не ніяк не сприяє, як

наслідок — збільшення кількості жиру в організмі, відповідно, і розвиток ожиріння.

Першим вражається серце, яке змушене збагачувати кров'ю більший простір, внаслідок збільшення маси тіла. Збільшення кількості роботи, розтягування м'язових стінок, посилення серцевих скорочень — в результаті проблеми з тиском та гіпертонія. Кровоносні судини забиваються бляшками, тим самим порушуючи нормальний кровообіг.

Уражається печінка: зі збільшенням кількості жирів у печінці, вона сама ними заповнюється і перетворюється в їх джерело, незабаром усі клітини наповнюються жиром. При переїданні вражається весь шлунково-кишковий тракт (ШКТ). Основними захворюваннями ШКТ при харчовій залежності є гастрит з пониженою кислотністю, холецистит, панкреатит чи виразка шлунку [5].

Надмірна вага асоціюється також з підвищеним ризиком цукрового діабету 2-го типу й декількома видами раку, також вона негативно відображається на суглобах, зокрема на хребті; а з точки зору психології, служить причиною зниження загальної якості життя та соціальної стигматизації.

Розглянемо причини порушення харчової поведінки з точки зору психології. Психогенне переїдання представляє собою прагнення до споживання їжі з нехарчовими цілями. Зустрічаються випадки з порушенням харчової поведінки такого типу як наслідок емоціональних розладів: стрес, самотність, переживання, депресія, нервова робота тощо. Часто психогенне переїдання інтерпретують як компенсацію незадоволених потреб у ніжності, турботі та любові; а, відчувачи насолоду від смаку їжі та процесу, створюється бар'єр емоційної захищеності. Існує думка, що через те, що з дитячого віку нам говорили «доки все не з'їси – гуляти не підеш», «з'їжусь з тарілки, аби бути здоровим», на підсвідомому рівні сформувалася звичка з'їдати «все», яка в подальшому формує схильність до переїдання.

У DSM-IV [6] виділено наступні діагностичні критерії переїдання:

Напади переїдання повторюються. Ситуація має дві характеристики:

Процес прийому їжі триває невеликий проміжок часу (15-20 хвилин), об'єм їжі набагато більший, ніж зазвичай з'їдає більшість людей за приблизно однаковий час та за схожих обставин.

Відчуття втрати контролю над процесом прийому їжі (неможливо припинити їсти або контролювати кількість з'їденого).

Компульсивне (нападоподібне) переїдання діагностують принаймні трьома (і більше) пунктами з нижче наведених про прийом їжі:

Триває до появи дискомфорту від переїдання.

Відбувається на самоті з почуттям сорому за кількість з'їденого.

Проходить з більшою швидкістю, ніж зазвичай.

Відбувається без почуття голоду.

Після прийому їжі виникає відчуття відрази до себе, сорому або пригніченості.

Напади переїдання сприймаються пацієнтом чітко негативно.

Ситуації нападоподібного переїдання в середньому відбуваються два рази на тиждень протягом більше, ніж 2 місяці.

Компульсивне переїдання не викликане регулярними надмірними заняттями компенсаторними видами діяльності (очищення кишечника, піст, надмірні фізичні вправи і т.п.).

Проаналізувавши вищесказане, можна зробити висновок, що переїдання пов'язує в собі метаболічні, нейроендокринні та психологічні процеси. А його виокремлення в окрему ланку розладів дасть змогу краще зрозуміти специфіку захворювання та розробити специфічний фармакологічний підхід, сформувавши комплексне лікування.

Список літератури:

1. Звіт ООН про голод у світі [електронний ресурс]. URL: <https://www.vaticannews.va/uk/world/news/2019-07/zvit-oon-zrostaye-kilkist-tyh-sho-ne-mayut-shodenного-hliba.html> (дата звернення: 03.05.2020).
2. США – мировойлидер по числу людей, страждующихожирением[електронний ресурс]. URL: <https://versia.ru/ssha-mirovoj-lider-po-chislu-lyudej-stradayushhix-ozhireniem> (дата звернення: 03.05.2020).
3. Мозок людини виробляє фруктозу [електронний ресурс]. URL: <https://www.5.ua/nauka/mozok-liudyny-vyrobliaie-fruktozu-naukovtsi-139649.html> (дата звернення: 03.05.2020).
4. Що робити після переїдання [електронний ресурс]. URL: http://livelife.kiev.ua/shcho-robiti-pislya-pereyidannya-yak-tse-poznachaetsya-na-organizmi_lrus-p4-i5820.html (дата звернення: 03.05.2020).
5. Чим небезпечне переїдання [електронний ресурс]. URL: <https://www.bsmu.edu.ua/blog/6991-chim-nebezpechne-pereidannya/> (дата звернення: 03.05.2020).
6. AmericanPsychiatricAssociation: DiagnosticandStatisticalManualofMentalDisorders DSM-IV-TR. FourthEdition. Washington: AmericanPsychiatricPublishing, Inc; 2000.

РОЗВИТОК РАКЕТНОЇ ЗБРОЇ УКРАЇНИ

Трачук С. С.,

курсант факультету ракетних військ і артилерії
Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

Бубенщиков Р. В.,

старший викладач кафедри ракетних військ
Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

Стеців С. В.

к. т. н., викладач кафедри ракетних військ
Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

Історія ракетної зброї бере свій початок з Китаю, де був винайдений порох. В Україні в 1516 році запорожці гетьмана Ружинського застосували бойові ракети в битві з татарами. В 1801 р. сер Вільям Конгрів британський експерт у галузі артилерії, дослідив використання ракет проти британців. У 1805 р. він продемонстрував твердопаливні ракетив Королівському арсеналі. Того ж і наступного року було проведено дві атаки з використанням ракет Конгріва проти французького флоту під містом Булонь-сюр-Мер. Також ці моделі були задіяні англійцями і під час битви під Лейпцігом у 1813 р. У 1812 р. при обстрілі форту Мак Генрі (Балтімор) британський флот використовував ці ракети. Але в той час, ракети не розглядались як транспортний засіб, чи важливий вид зброї і використовувались лише епізодично, як вид артилерії.[1-4] Зараз коли ми вживаємо терміни: "ракетна зброя" чи "ракетні війська" то розуміємо, що маємо на увазі вже середину 20-го століття, коли ці терміни набули надзвичайно серйозного значення. По закінченню Другої світової війни провідні країни мали досить великі напрацювання з її розвитку а вагомих поштовхом для серйозної роботи у сфері ракетної зброї надали винайдення та розробки відомого німецького вченого Вернера фон Брауна.

Балістичні ракети Фау-2, які були винайдені німецьким ученим Вернером фон Брауном застосовувались німецькою стороною для обстрілу міст Англії та Бельгії. За своїм технічним рівнем ці ракети значно перевищували усе, що було створене на той час у цій галузі в інших країнах світу і мали, фактично, усі найважливіші ознаки, характерні для сучасної ракетної техніки: потужний рідинний ракетний двигун з турбонасосною системою подачі палива, автономну інерційну систему керування тощо. Значний відсоток невдалих пусків "Фау" (ракета вибухала в повітрі або падала внаслідок відмови якоїсь із систем) зумовлений, передусім, саме новизною, складністю розробки цього типу ракет і великою кількістю технічних проблем, які постали перед

конструкторами. Фау-2 була першою рідинною ракетою, що вироблялась у промислових масштабах. Вона стала також першим штучним об'єктом, що здійснив суборбітальний космічний політ, вийшовши за межі щільних шарів атмосфери. Хоч ці ракети ще не були достатньо точними та несли на собі мало корисного навантаження (вибухової речовини) проте мали досить великий психологічний вплив на противника.

Після закінчення другої світової війни дві над держави: СРСР та США ведуть "Холодну війну" яка характеризувалася гонкою озброєнь. Сполучені штати Америки вважають що їхній головний удар по СРСР буде здійснений бомбардувальниками які будуть переносити ядерні бомби, тому надають перевагу розвитку своїх повітряних сил. На відміну від свого противника СРСР спрямовує основні зусилля на розвиток ракетного озброєння. Керівництво СРСР розуміє що у розвитку ракетного озброєння є велике майбутнє і потрібно розширювати клас ракет, тобто приймати на озброєння не тільки ракети стратегічної дальності а й оперативні, оперативно-тактичні і тактичні ракетні комплекси які забезпечать високу мобільність.

У 1962 році СРСР приймає на озброєння ОТРК 9К72 який забезпечував вимоги, які були поставлені військовими перед конструкторським бюро. Через десять років після прийняття на озброєння керівництво розуміє що час висуває нові вимоги і ОТРК 9К72 їм не відповідає. Низька точність нанесення ракетного удару, тривалий час на підготовку до пуску, але основним і досить вагомим недоліком була повна відсутність засобів подолання ПРО противника. Тому у 1972 році керівництво СРСР ставить нове завдання яке полягає в розробці високо мобільного ракетного комплексу який буде забезпечувати високу точність, швидку підготовку до нанесення ракетного удару та не буде виявлений ПРО противника перед тим як уразить ціль. Таким ракетним комплексом став ОТРК 9К714 "Ока".[1]

Після розпаду Радянського союзу у 1991 році, коли наша держава здобула незалежність на озброєні у неї залишився застарілий ОТРК 9К72 який згодом був знятий з озброєння та ТРК 9К79 Точка і його модифікації. Україна потребує сучасного ОТРК який буде відповідати вимогам сучасного ракетобудування. Таким перспективним ОТРК є "Грім-2". Оперативно-тактичний ракетний комплекс "Грім" розробляється для ураження одиночних і групових стаціонарних цілей на дальностях від 50 до 280км. Озвучена можливість створення версії з радіусом дії до 500км. Комплекс призначений для створення щита неядерного стримування агресора. Бойовий блок одноступеневої балістичної ракети проектується масою 480кг. Бойова частина могла бути виконана за моноблочною або касетною схемою. Моноблочна схема використовує осколково-фугасну або проникаючу осколково-фугасну ампулу. Касетна бойова частина споряджена осколково-фугасними бойовими елементами. Розрахункова площа ураження ракети при використанні осколково-фугасного понад 10000 м², а касетного заряду 2–3 гектари. Маса ракети з пусковим контейнером довжиною 7,2м становить 3,5 т. Бортова система управління ракети інерційна, комплектується системами навігації і наведення різного типу (радіолокаційними, оптико-електронними). Політ ракети може

відбуватися не тільки за прогнозованою балістичною траєкторією, а й за аеробалістичною. При такій траєкторії вона робить непередбачувані «стрибки», ухиляючись відпротиракетпротивника. Це має допомагати в подоланні системи протиповітряної оборони ворога будь-якої складності.

ОТРК "Грім-2" є найкращою розробкою українського ракетобудування за часів незалежності, у своєму класі він не поступається ракетним комплексам провідних країн світу. Сучасний український ракетний комплекс стане надійним ракетним щитом державних кордонів, який забезпечить їх захист та буде слугувати як засіб стримування для зовнішнього агресора.

Список використаних джерел

1. Грабчак В.І., Газуватенко Г.О. та інші "Фізичні основи ракетної зброї", навчальний посібник, Львів: АСВ, 2011, 459с.
2. В.О. Овчінніков, Ю.Г. Філіпенко, "Огляд застосування ракетних військ та тенденції розвитку принципів їх бойового застосування", Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України 2010, № 1(3), с. 230-236.
3. Літвінов О.П. Створення і впровадження провідних технологій ракетобудування підкерівництвом Б.Є. Патона. Питання історії науки і техніки. 2008. № 3. С. 19—25.
4. Колтачихіна О.Ю., Храмов Ю.О. Основні періоди та етапи розвитку ракетно-космічної техніки України (до 60-річчя КБ «Південне» ім. М.К. Янгеля). Ч. 1. Науката наукознавство. 2014. № 1. С. 85—100.
5. Литвинко А.С. Історичний досвід вітчизняної науки і техніки в забезпеченні національної безпеки. Наука та наукознавство. 2014. № 1. С. 116—122.
6. Онищук О.О. Розвиток наукових досліджень з оборонної тематики в АН УРСР у другій половині 1950-х — першій половині 1960-х рр. / XIX Всеукраїнська наукова конференція молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів, присвячена 95-річному ювілею Національної академії наук України: мат. конф., 18 квітня 2014 р., м. Київ. К., 2014. С. 137—140.
7. Hajime Ozu, "Missile 2000 - Reference Guide to World Missile Systems", Shinkigensha, 2000.a

РОЛЬ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СТАБІЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Удадесс М. А.

студент спеціальності «Менеджмент»
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова

Науковий керівник:

Самарічева Т. А.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Роль антиінфляційного регулювання відіграє важливе значення для підтримки відносно стабільних темпів економічного зростання, а також для стримування інфляції. Також до завдань антиінфляційного регулювання відноситься рівновага державних фінансів, ця рівновага відіграє важливу роль у стабілізації грошового обігу. Для того щоб підтримувати цю рівновагу держава скорочує непродуктивні державні витрати.

У світі є дві головні концепції антиінфляційних заходів, що спираються на кредитно-грошову та фіскальну політику. Перший метод реалізується шляхом змін у системі оподаткування (як правило підвищення податків) та введенням жорсткого державного контролю за цінами та заробітною платою [1, с. 3]. Ефективна грошова система сприяє повному використанню виробничих потужностей, впливає життєву силу в кругообіг доходів та витрат. Якщо грошова система функціонує погано, це може стати причиною різких коливань рівня виробництва, зайнятості та цін в економіці [2, с. 212]. Попри сучасну тенденцію до дерегулювання фінансової системи рівень централізації і державного контролю залишається вельми значним.

Не менш як 50 економік світу продовжують жорстко фіксувати курси своїх грошових одиниць відносно третіх валют. До них належать, наприклад, Гонконг, Мальта, Латвія, Литва, Естонія. Вибір режиму таргетування валютного курсу обумовлений тим, що він є досить ефективним інструментом зменшення інфляції, стабілізації макроекономічного середовища та зміцнення довіри населення до національної економічної політики протягом процесу економічних реформ. Ефективність цього режиму безпосередньо залежить від таких чинників, як [3, с. 42]: ступінь відкритості економіки, вимірюваний часткою імпорту в споживанні, рівень товарного заміщення, обсяг валютних резервів тощо.

Важливе місце в системі антиінфляційного регулювання займає завдання подолання специфічних форм прояву бюджетної кризи, яка нині є характерною для України. У числі цих форм [4, с.137]: невиконання бюджету; фінансування

витрат у довільному обсязі; секвестрування (скорочення) витрат залежно від реальних бюджетних доходів; нецільове використання бюджетних коштів; слабкий контроль за виконанням бюджетів усіх рівнів. Згідно зі світовим досвідом, ринкова економіка вимагає суворої регламентації бюджетного процесу.

Приводячи приклад проведення монетарної політики України. Пріоритетом монетарної політики є досягнення та забезпечення цінової стабільності. Цінова стабільність передбачає незначне зростання цін, а не їх незмінність. Так, за низької та стабільної інфляції доходи та заощадження захищені від знецінення, підприємці можуть здійснювати довгострокові інвестиції у вітчизняну економіку, що сприяє створенню робочих місць.

Національний банк забезпечує цінову стабільність, використовуючи інфляційне таргетування та плаваючий обмінний курс гривні. Основним інструментом монетарної політики є облікова ставка. Використовуючи ці методи держава змогла знизити рівень інфляції та підвищити рівень ВВП (рис. 1).

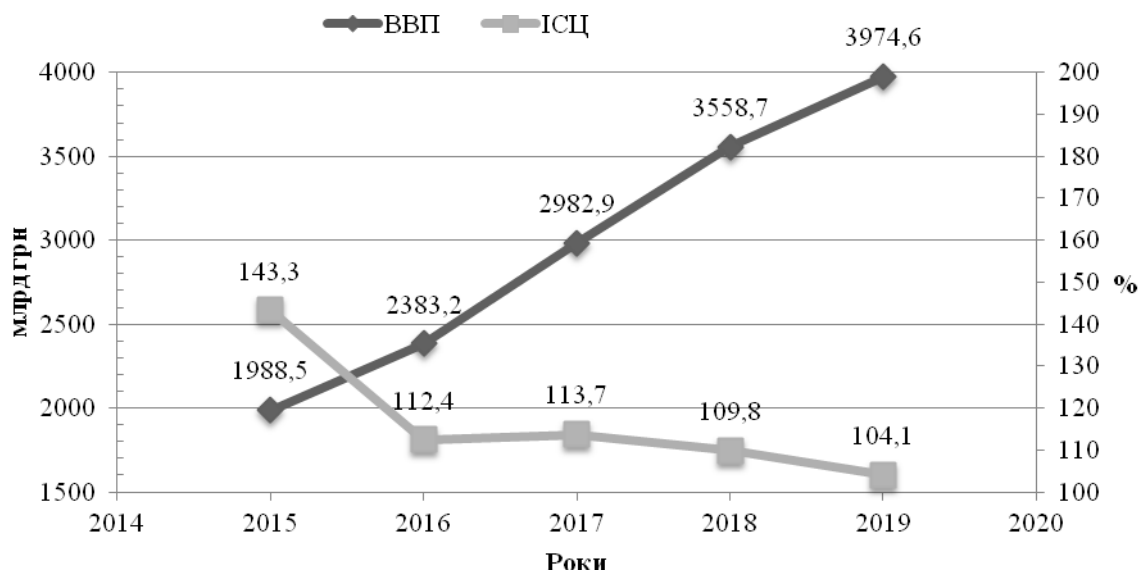

Рис. 1. Динаміка індексу інфляції та ВВП в Україні

Примітка. Складено автором за даними [5; 6]

З наведеного графіка видно, що у 2019 р. споживча інфляція сповільнилася до 4,1 % (з 9,8 % у 2018 р.). Національний банк досягнув середньострокової інфляційної цілі $5\% \pm 1$ в. п., яку декларував із 2015 р. [7, с. 4]. Зазначене зумовлювалося зниженням фундаментального інфляційного тиску, що знайшло відображення у сповільненні базової інфляції (до 3,9 %). Рівень ВВП у 2019 р. зріс на 415,9 млрд грн порівняно з попереднім роком. Зниження інфляції до цілі у 2019 р. відбулося завдяки послідовній монетарній політиці НБУ, спрямованій на досягнення цінової стабільності, у поєднанні з виваженою фіскальною політикою. Вирішальний вплив на стрімке сповільнення інфляції мало зміцнення курсу гривні завдяки профіциту іноземної валюти на ринку, який утримувався впродовж переважної частини минулого року.

Отже значення антиінфляційної політики полягає у досягненні низки важливих завдань до них відноситься досягнення бюджетної рівноваги або навіть бюджетного профіциту, підвищення рівня інвестиційної привабливості країни, збільшення обсягів заощаджень та активне використання фінансових послуг, розширення можливостей для ведення приватного бізнесу, зростання доходів підприємств та інших бізнес-структур, забезпечення відносно стабільних темпів економічного зростання тощо.

Список літератури

1. Булавина О. А. Застосування основних теоретичних концепцій інфляції в аналізі інфляційних процесів України. *Вісник Тернопільської академії народного господарства*. 2008. №2. С. 3-7.
2. Антиінфляційна політика в трансформаційній економіці. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/Faculty_of_Economics_and_Administration/kmdu%20fetau/2014/12-4545.pdf.
3. Папаїка О. О., Горбанський А. Б. Світовий досвід антиінфляційної політики держави: рекомендації для України. *Фінансовий ринок*. 2009. №4. С. 41-45.
4. Ганусик Ю. Б. Антиінфляційне регулювання в сучасних умовах. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. №11. С. 133-139.
5. Індекс інфляції в Україні 2020. Мінфін. URL: <https://cutt.ly/yyvzWVA>.
6. Валовий внутрішній продукт України URL: <https://cutt.ly/fyvl62z>.
7. Інфляційний звіт. НБУ. 2020. URL: <https://cutt.ly/6yvzlVe>.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ЗОРОВОЇ ВТОМИ У КОМП'ЮТЕРОКОРИСТУВАЧІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ульяницька Н. Я.,

кандидат біологічних наук
доцент Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

Андрійчук О. Я.,

доктор наук з фізичного виховання та спорту
професор Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

Грейда Н. Б.

кандидат педагогічних наук
доцент Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

В останні роки відбулося широке впровадження комп'ютерної техніки у всіх галузях виробництва, обслуговування та на побутовому рівні. Практично безмежні можливості комп'ютерної техніки зробили її необхідною у сфері науки та освіти. Персональні комп'ютери стали невід'ємним атрибутом навчального процесу [1,2]. Найбільш вразливими, як стверджують експерти ВООЗ, є зір, психіка, автономна нервова система і кістково-м'язова системи організму [2]. Доведено, що серед негативних факторів є тривале сидяче положення, дія електромагнітного випромінювання, навантаження на зір та стомлення очей. Основні скарги, які пред'являють користувачі під час роботи з персональними комп'ютерами, це біль і відчуття «піску» в очах, погіршення зору, почервоніння повік, труднощі переведення погляду з близьких на далекі предмети, швидке стомлення, двоїння предметів[3]. Комплекс виявлених порушень науковцями об'єднано терміном комп'ютерний зоровий синдром.

Проведено анкетування 102 школярів, користувачів персональних комп'ютерів, старшого шкільного віку (8 хлопців та 94 дівчини). Серед опитаних 5% користувались моніторами, побудованими на електронно-променевих трубках, а 95% - рідкокристалічними, що вважаються значно безпечнішими відносно впливу неіонізуючого і іонізуючого електромагнітного випромінювання та ефектами, пов'язаними з мерехтінням зображення [4]. 18 старшокласників, що склали 17,6% опитаних, працювали з персональним комп'ютером протягом 1 року, 37 осіб (36,2%) - від 1 до 3 років, 30 підлітків (29,6%) - 3-5 років і 17 школярів (16,6%) - більше 5 років. 23,5% опитаних протягом доби затрачали на роботу за комп'ютером менше години, половина

учнів - від 1 до 3 годин, 20,5% осіб - від 3 до 5 годин і 6% школярів - від 5 до 8 годин щоденно.

Результати наших опитувань показали, що найвираженішими симптомами, які спостерігались у старшокласників, були зміна чутливості до світла, печія, біль в очах та їх почервоніння, що найвірогідніше спричинено перенапруженням зору при тривалій коцентрації на нечітких і відносно малих зображеннях чи їх елементах, недостатньому русі повік, і як наслідок - недозволення і висихання склери та рогівки. Діти шкільного віку є найвразливішими щодо даних симптомів, так як тривало зосереджуючи погляд на моніторі, виконуючи певну захоплюючу роботу (комп'ютерна гра, соціальні мережі), вони час від часу «забувають кліпати» чи відводити погляд від монітору. Значна втома і дратівливість (3,4 бали) спостерігались у 24 опитаних (23,5%). Це можна пояснити тим, що робота з ПК, щодо виконання навчальних чи розважальних завдань несе велике зорове і нервово-емоційне напруження, викликаючи погіршення функціонального стану ЦНС [5]. У наших дослідженнях, на запитання щодо дотримання санітарно-гігієнічних правил роботи з персональним комп'ютером, 80% опитаних дали позитивну, а 20% - негативну відповідь. Лише 35 школярів, із всіх обстежених, для відновлення зорових функцій виконували комплекс вправ для очей. Серед опитаних, які не дотримувались правил гігієни при користуванні ПК, відчуття болю в очах, втоми та дратівливості, зміна чутливості до світла зустрічались частіше та були більш вираженими, ніж у тих, що дотримувались їх. З поміж обстежених, які виконували комплекс вправ для очей, значно менше виявлялись симптоми пелени перед очима (35% опитаних) та двоїння предметів (67%), відносно тих, що не виконували вправ (80% та 83% відповідно), а їх вираженість була значно нижчою. 95 осіб (93,1%) зазначили, що дані симптоми зберігаються менше години після користування комп'ютером, і лише 7 осіб (6,9%) - більше години.

Таким чином, встановлено наявність негативного впливу на стан зорових функцій, розвиток втоми і дратівливості при роботі за ПК, що узгоджується з даними інших дослідників [6]. Негативний вплив можна попередити шляхом дотримання гігієнічних вимог, відновлювальних вправ для очей при роботі за ПК.

Список літератури

1. "Computer Vision Syndrome" [Електронний ресурс]: сайт «National Institute of Occupational Safety and Health of USA» .- Режим доступу: <http://www.cdc.gov/niosh/>.

2. CVS. The Wall Street Journal [Електронний ресурс] .- Режим доступу: http://europe.wsj.com/home-page?hat_input=computer+vision+syndrome.

3. Вадзюк С.Н. Про деякі особливості взаємодії із комп'ютерами і їх наслідки в учнів старшого шкільного віку/ С. Н. Вадзюк, Н.Я. Ульяницька, М.В. Дорошенко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: біологія. – 2012. – № 1 (50). – С. 50-53.

4. Вадзюк С.Н. Порухення зорових функцій у підлітків з еметропічною рефракцією при візуальному комп'ютерному навантаженні та їх відновлення/

С.Н. Вадзюк Н.Я. Уляницька, Н.О. Белікова, С.Я. Индика, Ю.С. Вадзюк, М.О. Сопіга/ Фізіологічний журнал 2018, Т. 64, № 5. С – 47-53

5. Уляницька Н.Я., Индика С.Я., Якобсон О.О. Особливості відновлення функціональних порушень зору у комп'ютерокористувачів старшого шкільного віку./ Н.Я. Уляницька, С.Я. Индика, О.О.Якобсон/ Материалы VII Международной научно-практической конференции «Здоровье для всех», посвященной 10 – летию факультета организации здорового способа жизни (17-19 мая 2017 года) .- С.217-221

6. Кочина М.Л. Современные факторы визуального воздействия и их влияние на зрительный анализатор школьников /' М.Л. Кочина, Л.В. Подригало, А.В. Яворский // Международный медицинский журнал. - 2009.-№2.-С. 133-135

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ У ПРОЕКТУВАННІ ЛЬВІВСЬКОЇ ДИТЯЧОЇ АРТ-СТУДІЇ «ДОЛОНЬКА»

Чайковська Х. В.

Студентка 4 курсу, Кафедра дизайну та основ архітектури
Національний Університет «Львівська Політехніка»

Науковий керівник

Галишич Р. Я.

к. мистецтв., доцент

Кафедра дизайну та основ архітектури
Національний Університет «Львівська Політехніка»

Полетіти у дитинство? Мабуть над цим задумуються усі дорослі, відчути момент насолоди і невагомості, потішитись дрібничкою і просто помріяти.

Дитинство-найчарівніший етап нашого життя, спогади про нього зігрівають наші серця. Тільки діти вміють так щиро захоплюватися, дивуватися і радіти. І лише малюки вміють так щиро виражати свої емоції.

Дизайн дитячих приміщень відіграє одну з найважливіших ролей в розвитку особистості малят. Від того наскільки зручно ,комфортно і приємно перебувати в приміщенні дитині відображається в його інтересах, розвитку навиків і талантів , бажанню вчитись і розвиватись.

Діти віком до 7 років завжди люблять побешкетувати, розмалювати стіну чи підлогу, спробувати нові враження. Таке захоплення малята реалізують у дитячих арт-студіях, де розвивають свої таланти, захоплення і навики. У назві «Долонька» також є пряме значення, всі 5 пальчиків діти зможуть розфарбувати в різні відтінки, зазвичай діти обирають яскраві відтінки.

Отже, важливим етапом для приміщень є підбір кольорової гами , це сприятиме розвитку малечі і комфортності перебування у арт-студії. Я проаналізувала і дослідила, як відтінки і кольори впливають на формування особистості дитини. У дослідженні я виділила такі як, : світлі, темні, яскраві, холодні і теплі. Кожен відтінок впливає на дитину по різному і має дуже вагомe значення. Батьки коли приводять дітей у арт-студії також звертають увагу на інтер'єр приміщення, у якому перебуватиме його малеча.

Світлі відтінки збільшують приміщення, створюючи відчуття легкості, невагомості, радості і чистоти, викликаючи у дітей стан спокою і рівноваги, можуть розслабити і покращити настрій. Темні відтінки зменшують приміщення, звужуючи його, створюють стан тишини, викликаючи у дітей відчуття обмеженості простору і замкненості , можуть призвести до похмурого настрою і «тиснути» на дитину. «Холодні» відтінки збільшують простір, створюють стан тиші і глибини, можуть викликати у дітей відчуття спокою, розслабляють. «Теплі» відтінки зменшують приміщення, створюють стан теплоти, світла і радості, можуть покращити настрій і заспокоїти . Яскраві

відтінки створюють відчуття райдуги і безмежності, дають малюкові місце для творчості і сприяють його розвитку.

Простір, а саме колір, у якому перебуває дитина відіграє дуже важливий чинник для її розвитку, впливає на її поведінку і може покращити або погіршити настрій малечі. Наприклад, підсвідомо дітки бачать стелю блакитною, уявляючи «хмарки». Колір надає здатність зрозуміти, які відчуття у дитини, дослідивши я описала основні кольори і асоціацію, яку вони викликають у дітей. А саме, червоний-активність і збудження, оранжевий-веселість, жовтий-сонячність, зелений-свіжість, голубий-насолоду, синій-холод і спокій, фіолетовий-депресію і активність. Кольори несуть сильне емоційне навантаження на дитину, можуть надати оптимізм і бадьорість, але і можуть емоційно виснажувати. Для дитини дошкільного віку сприятливими є теплі і яскраві відтінки, які будуть підбадьорювати і створювати відчуття захищеності і допоможуть відпочити.

Приміщення у якому перебуває дитина, залишає відбиток на особистість дитини. Казкове дитинство дітей залежить саме від простору, у якому вони будуть перебувати.

Список літератури

1. Веракса, М. Є. Організація проектної діяльності у дитячому садку: дослідницькі проекти / Микола Веракса, Олександр Веракса // Вихователь-методист дошкільного закладу. — , 2009.
2. Галяпа, М. Забезпечити вільний розвиток найменших / М. Галяпа. — Вихователь-методист. — № 1. — 2009.
3. Гиббс, Д. Настольная книга дизайнера интерьера / Дженни Гиббс. — М.: ЗАО «БММ», 2008.
4. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. кер. та заг. ред. О.Л. Кононко. — К.: Світич, 2009
5. Сухорукова Г.В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник / Г.В. Сухорукова, О.О. Дронова, Н.М. Голота, Л.А. Янцур; за заг. ред. Г.В. Сухорукової. — [3-тє вид., перероб.] — К.: Видавничий Дім «Слово», 2014.
6. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник / Т.І. Поніманська. — [2-ге вид., доповн.]. — К.: Академвидав, 2013.
7. Кен Робінсон, Лу Ароніка/ Ви, Ваша дитина і школа. Як прокласти шлях до найкращої освіти?. К.: Літопис, 2018
8. Кен Робінсон, Лу Ароніка/ Школа Майбутнього. Як прокласти шлях до найкращої освіти? Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. К.: Літопис, 2016
9. Кен Робінсон, / Освіта проти таланту. Сила творчості. К.: Літопис, 2017

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ В РЕЗУЛЬТАТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЗА ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Черняк Н. П.

доцент кафедри кримінального процесу
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент
м. Дніпро, Україна

Кримінальне процесуальне законодавство постійно модернізується під впливом норм міжнародного права у напрямку забезпечення прав учасників кримінального судочинства, розширення змагальності сторін, прав потерпілого, а також усунення обвинувального ухилу в діяльності суду. Таке посилення захисту прав і свобод у кримінальному судочинстві зумовлене виконанням зобов'язань Україною перед світовим товариством.

Однією із фундаментальних засад кримінального процесу є невідворотність покарання за вчинення кримінального правопорушення. Сучасна система кримінального процесу спрямовується на захист особи, суспільства та держави від протиправних посягань. Саме тому з метою забезпечення захисту інтересів потерпілого від злочину та притягнення винних до належної відповідальності органи досудового розслідування звертаються до проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД), коли злочинну діяльність особи зафіксувати іншими способами неможливо. Високий ступінь обмеження конституційних прав і свобод породжує чимало проблем у проведенні НСРД, а також визнання легітимності отриманих в результаті доказів.

Слід зазначити, що сучасний кримінальний процес України спрямований на досягнення паритету із визнаними міжнародними стандартами з огляду на становлення демократичної правової держави. Базовою метою діяльності уповноважених органів відповідно до закону є забезпечення реального додержання принципу верховенства права та законності. Крім того, в рамках процесуальної діяльності повинні бути дотримані всі загальні засади кримінального провадження для того, щоб матеріал, зібраний в рамках такого провадження мав доказове значення. Так само не останнім важливим аспектом такої діяльності є встановлення критеріїв допустимості обмеження конституційних прав і свобод громадян. Серед багатьох інструментів, якими користується уповноважена службова особа, діючи в рамках кримінального процесу, складними не менш розповсюдженими вважаються негласні слідчі (розшукові) дії. Вони покликані забезпечити ефективний і неупереджений збір доказів у кримінальному провадженні, швидке, повне та якісне розслідування кримінального правопорушення.

Наголосимо, що базовою ознакою НСРД залишається їх негласність, тому що фігуранти не повідомляються про проведення стосовно них таких дій до певного часу, коли всі необхідні матеріали не будуть зібрані у встановленому порядку, доки не будуть достатніми, допустимими і належними доказами.

Нормативно-правова база проведення НСРД не обмежується виключно КПК України. Проте він, безумовно, є ключовим актом, який регламентує інститут НСРД. Положення про проведення даного виду слідчих (розшукових) дій зазначено не тільки у Главі 21. Не слід забувати, що фіксація ходу і результатів НСРД повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, викладеними у 5 Главі КПК України, а саме в частині використання технічних засобів фіксування кримінального провадження. Практикам доречно звернути увагу на роботу із матеріалами, отриманими в ході НСРД, які становлять державну таємницю відповідно до Глави 40 КПК України із дотриманням норм, визначених процесуальним законом [1].

Зазначимо, що НСРД – це різновид слідчих (розшукових) дій, що дає можливість слідчому або уповноваженим оперативним підрозділам за дорученням слідчого, прокурору застосовувати негласні дії аналогічно слідчим (розшуковим) діям, використовуючи при цьому негласні, конфіденційні засоби та методи, які не підлягають розголошенню.

Інформація, отримана в результаті проведення НСРД, у подальшому має стати доказом в рамках кримінального провадження з метою доведення вини або невинуватості особи тощо. Саме тому, фактичні дані про обставини кримінального правопорушення, виявлені в результаті проведення НСРД повинні бути допустимими доказами, тобто такими, які отримані в порядку, встановленому законом. Таким чином особам, уповноваженим на проведення НСРД, необхідно звертати увагу на організацію процедури проведення НСРД відповідно до норм чинного процесуального законодавства, а судам – на порядок отримання доказів такими особами під час досудового розслідування та з'ясовувати законність, належність та допустимість таких даних.

Слід погодитись з думкою М.А. Погорецького, який зауважив, що негласні слідчі (розшукові) дії можуть бути як ефективним засобом отримання доказів у кримінальному процесі, так і засобом грубого порушення прав, свобод і законних інтересів. Тому застосування таких процесуальних дій потребує як постійного вдосконалення їх оперативності, так і підвищення гарантій законності відносно громадян [2, с. 271].

У випадку правильного застосування засобів і методів проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також дотримання конфіденційної складової вказаних дій, яка передбачає можливість застосування спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, результати, отримані в процесі НСРД мають потужний доказовий потенціал порівняно із слідчими (розшуковими) діями. Під час проведення слідчих (розшукових) дій обставини вчиненого кримінального правопорушення досліджуються в ретроспективі. У такому випадку з'являється ризик спотворення отриманої інформації або знищення необхідних для об'єктивного вивчення слідів.

Труднощі ініціювання та проведення негласних слідчих (розшукових) дій найчастіше полягають у подальших проблемах стосовно визнання зібраних на основі отриманої інформації доказів допустимими та отриманими законним шляхом. Саме питання легітимності таких фактичних даних стане основною перешкодою для проведення НСРД, навіть тоді, коли це необхідно.

В алгоритмі проведення НСРД практичні працівники можуть допускати помилки, які в подальшому призводять до визнання отриманої інформації недопустимим доказом. До цього призводять не тільки недотичні помилки, але і неправильне оформлення відповідних даних у протоколах, які мають описуватися детально з метою попередження оскарження проведених НСРД захисником.

Таким чином, у процесі НСРД існує реальна можливість зафіксувати всю злочинну діяльність особи, що робить такі докази більш переконливими. У такому випадку дії правопорушника виявляються і фіксуються безпосередньо під час готування до злочину або його вчинення. Саме тому це впливає на можливість ефективного використання отриманої інформації як доказів у подальшому в рамках кримінального провадження.

Список літератури

1. Кримінальний процесуальний кодекс України :Закон України від 12.04.2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 20.04.2020).

2. Погорецький М.А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні / М.А. Погорецький // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 270–276.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Чжі Юйсінь

Аспірантка

НПУ імені М.П.Драгоманова

Науковий керівник

Щолокова О.П.

д.п.н., професор

Проблема вивчення психофізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку є важливою, оскільки у дітей даного життєвого періоду яскраво виражена потреба в осягненні світу, відтворенні засвоєного навчального матеріалу і самовираженні через переживання. Даному питанню присвячені праці відомих психологів (Л.Божович, Л.Виготський, Г.Костюк та ін.), педагогів (О.Савченко, В.Сухомлинський, К.Ушинський, Г.Шевченко та ін.) та представників музичної галузі (Д.Кабалевський, Г.Падалка, О.Ростовський, Л.Хлебнікова та ін.).

Мета статті – висвітлити індивідуальні психофізіологічні особливості учнів молодшого шкільного віку.

Розвиток музичних здібностей молодших школярів відбуватиметься ефективно якщо викладач знає та враховує індивідуальні психофізіологічні особливості цього віку.

Видатний чеський педагог Я.Коменський, був першим, хто наполягав на строгому обліку у навчально-виховній роботі вікових особливостей дітей. Він висунув і обґрунтував принцип «природовідповідності», згідно з яким навчання і виховання повинні відповідати віковим етапам розвитку дитини. «Все підлягає засвоєнню і повинно бути розподілено по східцях віку так, щоб пропонувалося для вивчення тільки те, що доступно сприйняттю в кожному віці», – писав Я.Коменський [1, с. 231]. Облік вікових особливостей – один з основоположних педагогічних принципів. З цілої низки психологічних показників оптимальним для розвитку музичного мислення може бути визнаний молодший шкільний вік.

Початковий період шкільного життя займає віковий діапазон від 6 - 7 до 10 - 11 років (I - IV класи школи). У цей період починається цілеспрямоване навчання і виховання дитини. Провідною діяльністю стає навчання, змінюється уклад життя, з'являються нові обов'язки, новими стають і відносини дитини з оточуючими.

У дітей молодшого шкільного віку відбуваються значні зміни в психічному розвитку. Якщо дошкільнятам, наприклад, важко уявити переживання іншої людини, то на початковому етапі навчання в школі у дітей виявляються більш

розвинені емпатичні здібності, які дозволяють їм стати в позицію іншого, та переживати разом з ними.

У молодшому шкільному віці закріплюються і розвиваються основні людські характеристики пізнавальних процесів (сприйняття, увага, пам'ять, уява, мислення і мова). За визначенням Л.Виготського з «натуральних», ці процеси до кінця молодшого шкільного віку мають стати «культурними», тобто перетворитися на вищі психічні функції, довільні, опосередковані, пов'язані з мовою. Цьому сприяють основні види діяльності, якими здебільшого зайнята дитина даного віку в школі і вдома: вчення, спілкування, гра і праця. Елементарна продуктивна діяльність школяра, навіть в ігровій формі – це творчість, оскільки самостійне відкриття суб'єктивно нового й оригінального притаманне дитині не в меншій мірі, ніж діяльності дорослого. Л.Виготський стверджував, що творчість існує скрізь, де людина уявляє, комбінує, змінює і створює що-небудь нове для себе, незалежно від величини та значущості його для суспільства [2, с. 55].

Молодший шкільний вік надає більше можливостей для формування моральних якостей і рис особистості. Податливість і відома сугестивність школярів, їх довірливість, схильність до наслідування, величезний авторитет, яким користується вчитель, створюють сприятливі передумови для формування високоморальної особистості.

У цьому віці збагачується емоційне життя дітей, накопичується певний життєвий і художній досвід, в значній мірі розвивається їхня мова. Діти відчують виразність епітетів і порівнянь, це дає їм можливість ділитися своїми враженнями. Набувається певний досвід спілкування з музикою. Різноманітною стає їх музична діяльність, що реалізується у виконанні пісень, танців. Втілення музично-ігрових образів у русі набуває виразності, що надає учням додаткові можливості для передачі свого ставлення до музики. Тому, найважливішим із завдань в галузі музичного навчання в початкових класах є послідовне і систематичне збагачення музичного досвіду дітей, формування у них навичок сприйняття і виконання музики.

В цей період більш зрілими стають прояви музичних здібностей дітей, зокрема у сфері мелодійного слуху. Учні можуть впізнавати знайому мелодію, визначати її характер і способи музичної виразності. Слід пам'ятати, що сприйняття молодших школярів відрізняється нестійкістю і неорганізованістю, але в той же час гостротою і свіжістю, «споглядалною допитливістю». Увага молодших школярів мимоволі, недостатньо стійка, обмежена за обсягом.

Щодо педагогічного аспекту, то він виявляється в наступному: даний період дитинства характерний не сформованою системою цінностей. Це зумовлено природою віку і особливістю міжособистісних відносин у цей період. Молодших школярів відрізняє довірливе підпорядкування авторитету, віра в істинність всього, чого навчають, тому діти з легкістю приймають чужі ціннісні орієнтації. Величезна відповідальність у формуванні розумових дій дітей покладена на вчителя, оскільки він, як правило, є одним з найбільш значущих для учня людей. Дитина ж приймає всі його очікування і намагається їм відповідати. Тому правильно розставлені педагогом ціннісні акценти будуть

надалі сприяти більш глибокому та адекватному розумінні сенсу музичних творів та їх емоційному закріпленню. Беручи до уваги всі обставини, слід пам'ятати, що формування особистості дитини не обмежується впливом школи. Чекаючи результатів від системи шкільного виховання, необхідно враховувати вплив на дитину і таких факторів, як рівень культурного розвитку сім'ї, моральна зрілість, навколишнє та соціальне середовище, вплив засобів масової комунікації та інші. «На його розвиток впливають – сім'я, близьке оточення (рідні, друзі), уроки музичного мистецтва в загальноосвітніх школах, засоби масової комунікації, народна пісенна творчість, дитячий фольклор та інші» [3, с. 104].

Відзначимо, що мислення дітей початкової школи розвивається у взаємозв'язку з їхньою мовою, від емоційно-образного до абстрактно-логічного. Значно збагачується словниковий запас дитини. Велике значення в пізнавальній діяльності школяра має пам'ять. Вона має переважно наочно-образний характер. Матеріал, який вивчається у школі, запам'ятовується не весь, а лише той, який є цікавим, конкретним та яскравим. До кінця першого року навчання, в учнів вирівнюється стан їх музичної підготовки, накопичуються конкретні знання і навички до різних видів музичної діяльності.

Діти другого року навчання, до цього часу набувають музичного досвіду, слухаючи пісні та твори, у тому числі з ритмічним супроводом, і танцювальними рухами. Вони досить чітко визначають характер, темп, динаміку, з інтересом виконують пісні як індивідуально, так і групами, аналізують свій спів і спів друзів.

Відомий педагог Д.Кабалевський зазначав, що навчаючись у третьому класі, діти виявляють готовність до ще глибшого аналізу творів, вираження своїх вражень про почуту музику, без особливих зусиль визначають жанр музики, орієнтуються в простих формах, інтонаціях. Певного рівня в цьому віці досягає музичний слух, почуття ритму. Учні виявляють прагнення до самоствердження, тому вони із задоволенням імпровізують і виконують інші творчі завдання. Учні третього року навчання вже більше зосереджені й уважні. У них інтенсивно розвивається пам'ять, мислення, проте в роботі з ними ще потрібно досить часто змінювати види музичної діяльності, звернення до прийомів передбачає застосування наочних методів навчання та використання ігрових форм. До кінця навчального року учні мають оволодіти конкретними вокально-хоровими навичками, виконувати пісенний репертуар з окремими завданнями, оволодіти навичками двохголосного співу, осмислено сприймати музику, визначати жанр, темп і інші способи музичної виразності [4].

Отже, можна зробити висновок про те, що у дітей молодшого шкільного віку закладені великі можливості для їх художньо-естетичного розвитку. При правильній організації цієї діяльності, з одного боку, у молодших школярів закладаються передумови для розвитку естетичних почуттів. З іншого боку, інтенсивний розвиток у них отримують компоненти, що сприяють цьому процесу – розвивається музичний слух, здатність до слухового подання мелодії,

критичного аналізу почутих музичних творів та можливість вираження власних вражень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коменський, Ян Амос. Філософський енциклопедичний словник. (2002). (Ред В. І. Шинкарук). Київ: Абрис. 654с.
2. Выготский, Л.С. (1991). *Педагогическая психология*. Москва: Педагогика. 421с.
3. Костюк, О.Г. (1965). *Сприймання музики і художня культура слухача*. Київ: Наукова думка. 652с.
4. Кабалевский, Д. Б. (1984) *Воспитание ума и сердца*. Москва: Просвещение. 189с.
5. Нова українська школа: порадник для вчителя. (2018) (Ред. Н.М. Бібік). Київ: Літера ЛТД. 160 с

ІГРОВИЙ ПАРАШУТ ЯК УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Чикалова Т. Г.

кандидат педагогічних наук, викладач
КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»

Формування і всебічний розвиток життєво компетентної, ініціативної та творчої особистості дитини – пріоритетне завдання сучасної дошкільної освіти, тому діяльність педагогів спрямовано на цілісний підхід до її формування, підготовку до органічного, безболісного входження до соціуму, природного і предметного довкілля через освоєння основних видів життєдіяльності [1, с.4].

Окреслене зумовлює необхідність використання педагогами таких технологій і методів, які сприятимуть гармонійному розвитку дитини, збереженню та зміцненню її фізичного і психічного здоров'я, вихованню ціннісного ставлення до природного соціального довкілля та до самої себе, формуванню механізмів соціальної адаптації та творчого втілення в умовах життя в товаристві незнайомих дітей і дорослих.

Сьогодні з'являються нові технології, методи та педагогічні інструменти, які не лише допомагають педагогам реалізувати на практиці завдання сучасної дошкільної освіти, а й відповідають віковим, фізіологічним особливостям дошкільнят, і, найголовніше, – особливостям перебігу психічних процесів, інтересам та уподобанням покоління Альфа.

Одним з таких педагогічних інструментів є ігровий парашут – універсальний засіб розвитку дітей в умовах закладу дошкільної освіти. Ігровий парашут помилково вважають лише спортивно-розважальним інструментом (реквізитом) для веселих, жвавих ігор, насправді спектр вирішення освітніх завдань з його допомогою набагато більший. Поєднуючи в собі провідні види діяльності дошкільнят: ігрову, рухову, сенсорно-пізнавальну, музичну, соціокультурну, практично-творчу, – цей інструмент допомагає ефективно організувати освітній процес, успішно реалізувати завдання дидактичного, оздоровчого та розвивального характеру. Різноманіття кольорів секторів парашуту відкриває широкі можливості для захоплюючих розваг для дітей різного віку.

Розглянемо переваги ігрового парашуту. Беззаперечною перевагою є його ігровий формат, який породжує загальний позитивний емоційний фон, на якому розгортається процес пізнання в ігровій формі. Важливим є те, що такі ігри не передбачають змагання, а спрямовані на формування умінь. Головна місія будь-якої гри або вправи з парашутом – об'єднуюча, цей інструмент є своєрідним центром інтеграції різних видів діяльності дитини.

Ігри з парашутом – це збагачення досвіду дітей різноманітними сенсорними враженнями, формування рухових навичок в основних видах рухів і фізичних якостей. Вони створюють умови для всебічного фізичного розвитку та

задоволення природної потреби дітей в активності, в русі, сприяють функціональному удосконаленню організму, підвищенню стійкості.

Вправи та ігри з цим інструментом – один із засобів розвитку соціально-комунікативної компетенції в дошкільнят. Вони цікаві, але водночас потребують від дитини певних зусиль для задоволення пізнавальних інтересів, ефективність вирішення яких залежить від злагодженої взаємодії з іншими та дорослим педагогом. Відтак використання парашуту під час занять сприяє формуванню важливих, наскрізних умінь і навичок ХХІ століття: уміння взаємодіяти спільно, працювати в команді, дослухатися до думки іншого, приймати спільні рішення для виконання завдання, узгоджувати дії та відчувати інших членів команди.

Крім того, ігри з парашутом створюють передумови для контакту з іншими дітьми. Навіть сором'язливі діти, які уникають спільних ігор і не поспішають до них долучатися, із задоволенням беруть участь в іграх з цим інструментом, зокрема розвитку співдружності сприяють такі ігри, як: «Зрозумій без слів», «Перекотиполе», «Танцюють всі», «Яблочко на тарілочці» тощо.

Використання парашуту в дитячих іграх певним чином дисциплінує активних дітей, оскільки привчає дотримуватися правил гри, дочекатися своєї черги, взаємодіяти з іншими учасниками без суперництва. Вільне та безпосереднє спілкування дітей, відчуття себе частиною команди без особливих зусиль – ось невеликий спектр завдань, які можна вирішити за допомогою парашуту.

Ігри-вправи з парашутом є чудовим інструментом вихователя для зняття у дітей нервово-психічної напруги, а також спостереження за дітьми в період адаптації. З цією метою доречно використовувати вправи «Космічна подорож», «Вітерець для...», «Хвильки», «Прогноз погоди» та ін.

Різноманітні ігри з цим інструментом добре фіксуються в пам'яті, збагачують руховий, сенсорний та емоційний досвід дошкільника, сприяють удосконаленню наочно-дійового мислення, виробленню узгодженості рухів з музикою, розвитку уваги та пам'яті, звуковисотного, тембрового слуху, почуття ритму, темподинамічних уявлень.

Важливим чинником розвитку та формування у період дошкільного дитинства є своєчасне оволодіння мовленням. Парашут є новим, нестандартним та ефективним засобом, який можна використовувати для розвитку лексичної та граматичної сторони мовлення, а також мовленнєвого дихання дошкільнят. Цьому сприяють віршовані ігри-вправи, а також додаткові матеріали: м'ячики, ватні сніжки, паперові кульки. Наприклад, «Співаємо звуки», «Покажи тварину», «Перегони сніжків» тощо.

Ігри-вправи з парашутом доцільно використовувати разом із дидактичним матеріалом, аудіосупроводом і для розвитку лексичної сторони мовлення дітей дошкільного віку, зокрема такі вправи, як: «Живе-неживе», «На морі – на суходолі», «Назви лагідним словом», «Він-вона» та ін.

Цей яскравий інструмент актуальним буде і для розвитку творчих здібностей дошкільнят, зокрема під час театралізації. Парашут може виконувати роль рукавички, теремка, грибочка під час розігрування відомих

казок, а також слугувати майданчиком для вирішення проблемних ситуацій, схожого змісту. Таким чином, діти не лише реалізують свої акторські здібності, а й закріплюють навички культури поведінки та спілкування

Отже, ігровий парашут є універсальним засобом розвитку дітей дошкільного віку. Його використання сприяє розвитку пізнавальної, емоційно-вольової та комунікаційної сфери дошкільників, їх життєвої компетентності. Цей яскравий інструмент забезпечує задоволення ігрових уподобань кожної дитини, сприяє виникненню дружніх, партнерських стосунків, заохочує до імпровізації.

Ігри-вправи з парашутом збагачують методичний інструментарій педагога закладу дошкільної освіти, допомагають створювати атмосферу психологічного та емоційного комфорту під час занять.

Список літератури

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: за ред. А. М. Богуш; авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богінч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. Київ: Видавництво МОН, 2012. 26 с.

2. Сборник игр: «Игры с парашютом». URL <https://pedsovet.org/publikatsii/doshkolnoe-obrazovanie/sbornik-igr--igry-s-parashyutom>

МЕДИЦИНА ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ

Шакір'янова Д. В.

студентка

Харківський національний медичний університет

22 червня 1941 року мирна праця нашого народу була порушена вторгненням в країну гітлерівської Німеччини. Перші бої Великої Вітчизняної війни розпочались на території області 13 серпня 1941 року. Місто Дніпропетровськ піддалось бомбардуванню на початку липня 1941 року. Згодом почали надходити ешелони з пораненими, які потребували кваліфікованої медичної допомоги. [1]

На базі клінік медичного інституту і обласної лікарні ім. Мечнікова був заснований військовий госпіталь №3582, який очолював Кучерявий І.М.. Ще один госпіталь був розгорнутий в приміщенні Будинку Союзу. Мешканці приносили сюди всю необхідну білизну, меблі, інвентар. Сотні людей працювали тут санітарками, нянями, на кухні, повсякденним було донорство. Територія Дніпропетровська і області була повністю окупована в період з 25 серпня 1941 року до кінця жовтня 1941 року. Медичні працівники внесли величезний вклад в перемогу народу над німецькими загарбниками, можливо тому їх називали солдатами невидимого фронту. Лікарі неодноразово ставили помилкові діагнози, аби врятувати людей від вивезення у гітлерівське рабство, під виглядом померлих рятували військовополонених. [2]

У Дніпропетровську діяли патріотичні групи медичних працівників, як і в багатьох окупованих містах. Хохуля А.Ф., головний лікар, та Попкова Є.Г., його заступник, очолювали групу працівників інфекційної лікарні та, ризикуючи своїм життям, неодноразово рятували полонених, що перебували в лікарні. Їм вдалося звільнити понад 900 військовополонених та надати медичну допомогу більш ніж 5000 важкохворим. В підпіллі діяла патріотична група співробітників Дніпропетровської міжрайонної лікарні (сьогодні обласної клінічної лікарні ім. Мечнікова) під керівництвом головного лікаря Бережного М.А.. Група звільнила з таборів приблизно 140 осіб військовополонених; одержавши фіктивні діагнози про невиліковні хронічні захворювання, 200 дівчат і юнаків були врятовані від фашистської каторги. [3]

На чолі з лікарем Тихоновим М.А. активно діяли медичні працівники лікарні № 1 (селище Діївка). Вони входили до патріотичної групи, яка займалась друкуванням різних посвідчень, перепусток, довідок, бланків, якими медики забезпечували військовополонених, що втікали з таборів, та інших громадян. Допомогу населенню і радянським військовополоненим надавала, очолювана лікарем Крикендом А.К., група медиків із села Вільні хутори, а також лікарі П'ятихатської лікарні. [1]

За порятунком військовополонених, лікарі не раз розплатилися ціною власного життя. Так, лікар Желтоног С.С. і його дружина були розстріляні у

Широківському районі за допомогу військовополоненим. У селі Губиниха фашисти розстріляли 75-річного фельдшера Андрія Козлевича, а також розгромили й знищили лікарню разом із хворими. Однак, багато лікарів Дніпропетровщини пройшли дорогами війни і в подальшому стали видатними вченими або керівниками лікувальних закладів. [1]

Одним з таких лікарів був Чухрієнко Дмитро Павлович - український лікар-хірург, доктор медичних наук, професор, ректор Дніпропетровської медичної академії у 1953–1959 рр. Заслужений діяч науки. Народився в м. Вінниця. Закінчив середню школу, потім Вінницьку фельдшерську школу і після чого вступив до Вінницького медичного інституту імені Пирогова. Однак Велика Вітчизняна війна завадила навчанню і він, 9 липня 1941 року як студент 4 курсу йде на фронт. Двічі ранений, нагороджений трьома орденами Червоної зірки, двома орденами Вітчизняної війни, був демобілізований у грудні 1945 року. По завершенню війни він став видатним діячем української науки, професором, доктором медичних наук і навіть був першим заступником Міністра охорони здоров'я з 1950 по 1953 роки. З 1953 року – ректор Дніпропетровського медичного інституту і з 1956 по 1988 роки очолює кафедру госпітальної хірургії №2 у цьому інституті. Займаючи посаду ректора, не припиняє наукову діяльність і у 1955 році в Одеському медінституті захищає докторську дисертацію на тему «Непрохідність кишечника». [4]

Агафонов Володимир Миколайович - заслужений лікар України, народився у 1925 році. В 1943 році, закінчивши кулеметне училище, почав воювати в Сталінграді. По закінченню війни був у Кенігсберзі в 1945 році. Після чого його військова частина була передислокована до Манчжурії, де він був поранений, та отримав 1-у групу інвалідності. Був нагороджений орденом Вітчизняної Війни першого ступеня, орденом Червоної Зірки. Володимир Миколайович очолював Дніпропетровський міський відділ охорони здоров'я у 1967-1983 роках. З 1983 до 1998 року займав посаду головного лікаря міської клінічної лікарні №1, яка за його керівництва стала одним із провідних лікувально-профілактичних закладів Дніпропетровської області. [5]

Зростанню інфекційних захворювань сприяли масові руйнування лікарень, дитячих закладів у поєднанні з злиденним станом населення, тяжкий санітарний стан. У 1942 році загальна смертність населення м. Дніпропетровська перевищувала удвоє рівень 1939 року. 8 вересня 1943 р почалось визволення області. а 8-9 березня 1944 р. було остаточне звільнення від окупантів. Почалося відновлення лікувальних закладів. [1]

На початку 1944 року в Дніпропетровськ із евакуації повернувся евакогоспіталь № 3582, на базі приміщення Будинку політпросвіти був розгорнутий нейрохірургічний госпіталь на 1000 ліжок, відкрито ряд інших госпітальних закладів. [1]

Література:

1. <http://medlib.dp.gov.ua/jirbis2/ua/museum-of-history/dnepropetrovsk-medicine-becoming/550-meditsina-oblasti-1941-1945-rokiv.html>
2. <https://internist.org.ua/pro-nas/>
3. https://kr.gov.ua/ua/news/pg/50510916431491_n/

4. <http://medlib.dp.gov.ua:8087/jirbis2/ua/museum-of-history/medichna-elita-krayu/135-rozvitok-okhoroni-zdorov-ya-1945-1975-rokiv/90-chukhrienko-dmitro-pavlovich.html>
5. <http://medlib.dp.gov.ua/jirbis2/ua/news/29-ua/honor-their-names/41-agafonov-volodimir-mikolajovich.html>

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ КОМПЛЕКСНОЇ ТЕРАПІЇ ЖІНОК З ЗАГРОЗОЮ ПЕРЕДЧАСНИХ ПОЛОГІВ НА ПОДАЛЬШИЙ ПЕРЕБІГ ВАГІТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ РОЗРОДЖЕННЯ

Шевченко А. О.

асистент

Запорізький державний медичний університет

Кафедра акушерства і гінекології

Передчасні пологи (ПП) – це загроза як для вагітної, так і для майбутнього дитини. Проблема невиношування вагітності звертає на себе увагу акушерів-гінекологів як така, що далека від свого вирішення. Відповідно до рекомендацій ВООЗ, з 2007 року Україна перейшла на нові критерії реєстрації перинатального періоду. Відтоді, передчасними рахуються пологи з 22 до 37 тижнів вагітності. Частота ПП в Україні з урахуванням нових критеріїв складає від 12 % до 46% [2]. Причиною такого зростання, властивого усьому світу, включаючи Україну, є розширення діагностичних можливостей сучасних родопомічних установ. Актуальність проблеми ПП зумовлена щонайменше двома чинниками. По-перше, це значна частка недоношеності у структурі перинатальної та дитячої смертності: 70% всіх випадків неонатальної смертності та 36% – дитячої смертності відбуваються у недоношених новонароджених. Цей чинник поступово втрачає своє значення, адже успіхи сучасної неонатології дозволили підвищити показники виживання недоношених до 80-90% [1]. Якщо додати до цього медичні наслідки завчасного розродження для матері та психологічні проблеми, що їх переживає вся родина, то стає зрозумілим інтерес наукової спільноти до питань патогенезу, прогнозування та попередження ПП [3].

Мета роботи – оцінити ефективність комплексної терапії вагітних з загрозою передчасних пологів на подальший перебіг вагітності та результати розродження.

Контингент обстежених і методи дослідження Дослідження здійснили на базі КНП «Обласний перинатальний центр» ЗОР (КНП «ОПЦ» ЗОР) в період з 2013 по 2016 роки. Обстежено 85 вагітних з загрозою передчасних пологів (ЗПП) у терміні 22-34 тижнів одноплідною. Так, основна група включала 43 жінки, які отримували гестагенну підтримку (натуральний мікронізований прогестерон 200 мг 2 рази на добу вагінально, а надалі 200 мг 1 раз на добу вагінально до терміну вагітності 36 тижнів) та тіотриазолін у суппозиторіях 200 мг 1 раз на добу ректально впродовж перших 7-10 діб з моменту госпіталізації. До групи порівняння включені 42 жінки, які отримували лікування загрози згідно чинного Наказу МОЗ № 624 від 03.11.2008 р. Усі вагітні отримували профілактику РДС плода. Контрольна група представлена 36 жінками з фізіологічним перебігом вагітності та пологів.

З кожною вагітною було проведено бесіду про доцільність додаткових методів дослідження, та отримана згода на їх проведення. Дослідження відповідає сучасним вимогам морально-етичних норм щодо правил ICH / GCP, Хельсинській декларації (1964), Конференції Ради Європи про права людини і біомедицини, а також положенням законодавчих актів України.

Варіаційно-статистична обробка результатів здійснювалась з використанням ліцензованих стандартних пакетів прикладних програм багатовимірної статистичного аналізу "STATISTICA 13.0".

Обраний напрямок дослідження тісно пов'язаний з планом науково-дослідної роботи кафедри акушерства і гінекології Запорізького державного медичного університету.

Результати досліджень та їх обговорення. Найчастішим ускладненням перебігу гестації у вагітних із загрозою передчасних пологів були істміко-цервікальна недостатність (ІЦН) та передчасний розрив плодових оболонок (ПРПО) у терміні 22-34 тижні. Так, в основній групі ІЦН виявлена у кожній 4-ї вагітної (21,2%), а у групі порівняння – у 8 (19%). Чотирьом вагітним (9,5%), окрім медикаментозної терапії, було встановлено розвантажувальний акушерський песарій. ПРПО мав місце майже у 9 (20%) вагітних основної групи, у 8 вагітних групи порівняння (19%), а також у 4 вагітних контрольної групи. Загалом це ускладнення виявлялося в 2 рази частіше у вагітних з ЗПП, ніж у жінок з нормальним перебігом вагітності (20% проти 11% відповідно).

Аналізуючи результат клінічного перебігу пологів (рис. 1) встановлено, що частота термінових пологів в основній групі була майже на 20% вищою, ніж у групі порівняння. В контрольній групі всі жінки розроджені у терміні доношеної вагітності.

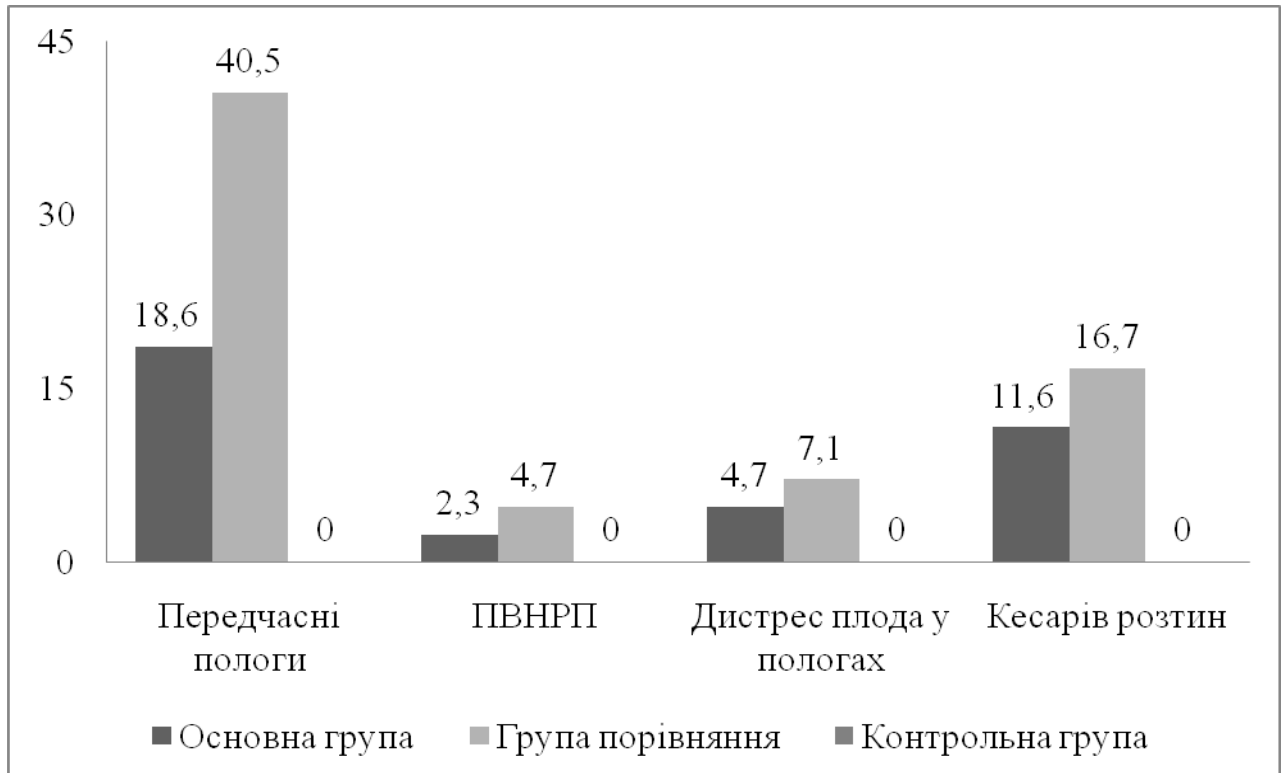

Рис. 1. Порівняльна характеристика особливостей розродження вагітних в групах дослідження, %.

Середній термін розродження жінок основної групи становив $38,0 \pm 1,5$ тижні гестації та був вірогідно вищим за групу порівняння $36,5 \pm 0,6$ тижні ($p \leq 0,05$). У контрольній групі пологи відбулись у $39,5 \pm 0,8$ тижні. Частота ускладнених пологів, яка склала 25,6 % в основній групі, була в 1,9 разів нижчою за відповідний показник в групі порівняння – 47,6 %. Зростання відсотка ускладнених пологів в групі порівняння відбулося саме за рахунок передчасних пологів, частота яких склала 40,5 %. Відповідний показник в основній групі був в 2,2 рази нижчим і становив 18,6 %. У розподіленні передчасних пологів за тижнями гестації переважали 35-36 тижнів, що значно не вплинуло на зниження антропометричних показників при народженні та рівень перинатальної захворюваності. Дуже ранні передчасні пологи (менше ніж 28 тижнів) в основній завдяки своєчасному скеруванню пацієнток і призначеному лікуванню відсутні. В групі порівняння таких випадків зафіксовано 2 (4,8 %), і в обох випадках основною причиною стала ІЦН. Частота дистресу плода в основній групі склала 4,7 % проти 7,1 % в групі порівняння. В обох групах це ускладнення було обумовлене передчасним відшаруванням нормально розташованої плаценти (ПВНРП), яка склала 4,7 % в основній групі та 7,1 % в групі порівняння. Частота абдомінального розродження в основній групі була нижчою, ніж в групі порівняння, і склала 11,6 % та 16,7 % відповідно. Серед жінок контрольної групи ускладнень у пологах не було.

Середня оцінка за шкалою Апгар на 1-й та 5-й хвилинах життя новонароджених свідчить про статистично достовірну ($p \leq 0,05$) різницю, що свідчить про ефективність лікування загрози передчасних пологів в основній групі (Рис. 2).

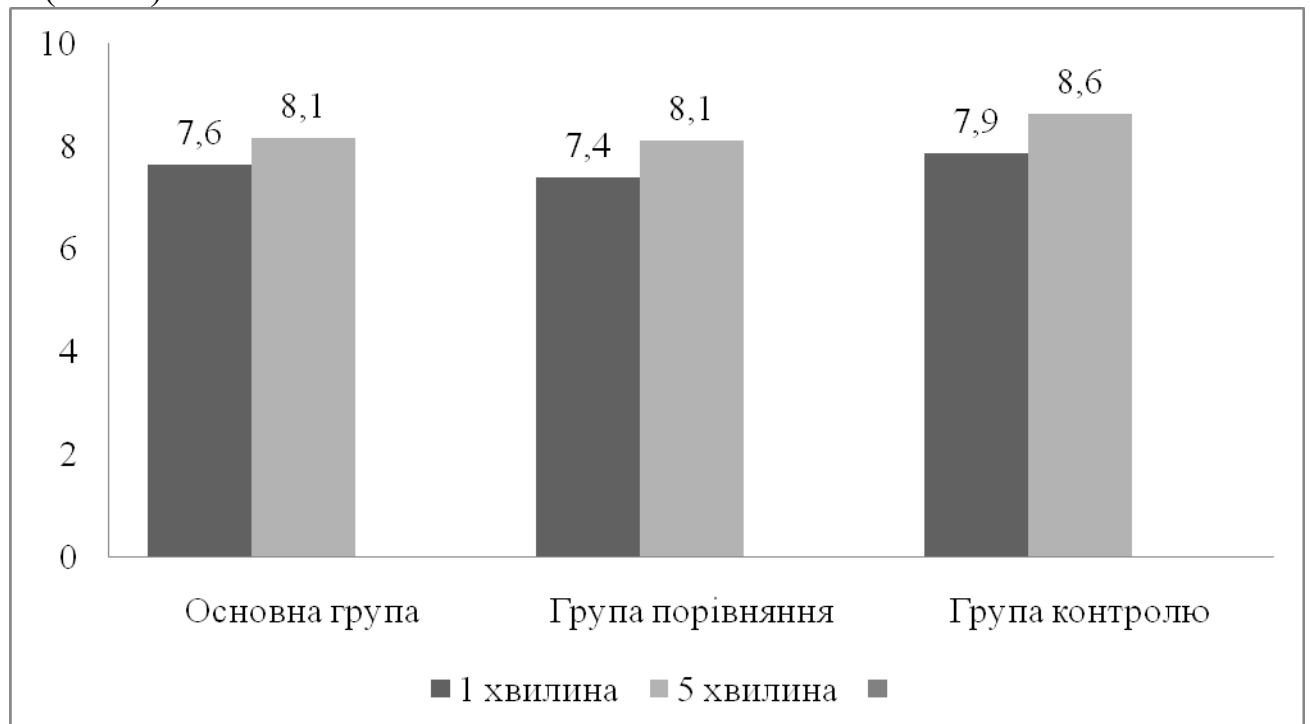

Рис. 2. Середня оцінка новонароджених в групах дослідження за шкалою Апгар, бали.

Структура перинатальної захворюваності основної та групи порівняння наведена на рисунку 3. Відсоток перинатальної захворюваності в групі порівняння був вищим, ніж в основній групі і становив 52,4% проти 30,2% відповідно.

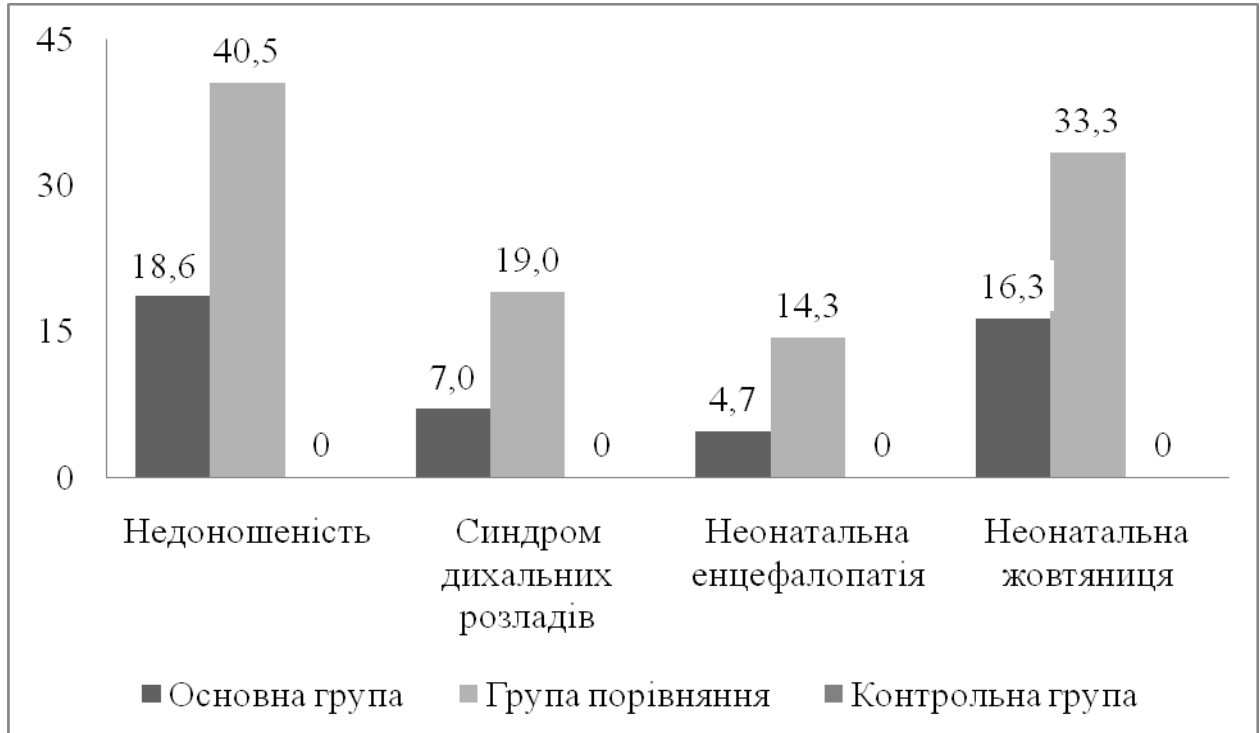

Рис.3. Структура захворювань новонароджених в групах дослідження, %.

У структурі захворювань групи порівняння провідними були неонатальна жовтяниця та неонатальна енцефалопатія (14,3% та 4,7%), що в 2 та 3 рази відповідно перевищувало ці показники в основній групі. Синдром дихальних розладів в групі порівняння (19,0%) в 2,7 рази переважав відповідний показник основної групи (7%). Перинатальна інфекції виявлена у 4 новонароджених групи порівняння, що становить 9,5%. Найрідше мали місце ретинопатія недоношених (2 випадки, 4,8%) та токсична еритема – 3(7%).

Висновки.

Результати проведеного дослідження дають можливість зробити висновок, що запропонована комплексна терапія вагітних з ЗПП мала позитивний вплив на акушерські та перинатальні результати розродження. Так, частота ускладнених пологів склала 25,6% в основній групі і була в 1,9 разів нижчою за відповідний показник в групі порівняння – 47,6%, а зростання відсотка ускладнених пологів в групі порівняння обумовлене саме за рахунок передчасних пологів. Зазначені ускладнення мали безпосередній вплив на зниження частоти перинатальної захворюваності в основній (30,2%) групі відносно групи порівняння (52,4%), а саме народження недоношених немовлят (18,6% проти 40,5%, $p \leq 0,05$), неонатальної енцефалопатії (4,7% проти 14,3%, $p \leq 0,05$), та неонатальної жовтяниці (16,3% проти 33,3%, $p \leq 0,05$).

Література

1. Венцківська І. Б. Передчасні пологи (Клінічна лекція). / Венцківська І. Б., Біла В. В., Загородня О. С. Здоровье женщины. – 2018. - №4. – С. 9-13.
2. Передчасні пологи: протиріччя і сучасні реалії / В. П. Лакатош, Т. Т. Наритник, В. В. Біла, А. В. Аксьонова, В. О. Ткаліч // Здоровье женщины. – 2014. - № 7. - С. 10-18.
3. PracticeBulletinNo.171: Management of Preterm Labor // Obstetrics & Gynecology: October 2016. – Vol. 128., Iss.4. – P. e155–e164. doi: 10.1097/AOG.0000000000001711

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗРАХУНКУ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

Шевченко В. Є.

кандидат психологічних наук, доцент

доцент кафедри психології

Київський Національний торговельно-економічний університет

Україна традиційно знаходиться в центрі глобальних та регіональних політичних і економічних процесів. Завдання забезпечення її поступального, стійкого розвитку і безпеки вимагає ефективної і адекватної реакції на сучасні виклики, досягнення національної конкурентоспроможності у всіх сферах права.

Серед прав, закріплених у фундаментальному II розділі Конституції України, є право на відшкодування шкоди. Зазначається, що кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб під час здійснення ними своїх повноважень.

Такі положення закріплюються й у європейських конституційних актах. Проголошення права на відшкодування моральної шкоди є спільним вектором розвитку демократичних і правових країн, та, попри це, в одних державах, зокрема в країнах Європейського Союзу (далі – ЄС), такий інститут є дієвим, ґрунтовним на послідовній судовій практиці, а в українському правовому просторі нестабільним і неоднозначним. Прослідковуються тенденції та спроби правових перетворень щодо прикладних результатів і гарантій для позивачів з поступового використання досвіду країн ЄС і прецедентів Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ).

Нині основними тенденціями розвитку інституту відшкодування моральної шкоди є рух у напрямі подолання концептуальних протиріч щодо засад такого інституту й прогалин у регулюванні. До таких проблем, зокрема, можна зарахувати остаточну невизначеність і відсутність порядку та критеріїв розрахунку такого відшкодування, неоднозначність визначення в Законодавстві України, непослідовність і протиріччя в судовій практиці тощо[1, 2, 3, 4].

Актуальність проблеми розрахунку та відшкодування моральної шкоди, доказування у судових засіданнях її розміру, завданої потерпілому від правопорушення, на сьогоднішній день беззаперечна.

Судову практику застосування інституту морального відшкодування в Україні не можна назвати стабільною, а судові рішення суттєво відрізняються одне від одного в подібних правовідносинах [3, 4].

Проте, слід зазначити, що неоднакові підходи до оцінки моральної шкоди і у правових системах європейських держав. Наприклад, за німецьким правом компенсація за перенесені страждання повинна бути справедливою: до уваги береться загальний принцип вирівнювання вигоди; потерпілий має бути

поновлений у стані, який існував до порушення його прав чи інтересів, однак він не повинен одержати вигоду внаслідок компенсації йому такої шкоди. Під час визначення розміру справедливої компенсації судом ураховуються такі показники: фізичні страждання, психічні страждання, ступінь вини заподіювача шкоди, його майновий стан тощо. Під час обчислення розміру компенсації за моральну шкоду також будуть братися до уваги суми компенсацій, які призначалися судами раніше в аналогічних справах. У Франції, де законодавство й судова практика не обмежують особисті немайнові права й блага яким-небудь визначеним переліком і допускають компенсацію моральної шкоди в необмеженій кількості випадків, суд задовольняє позови про компенсацію моральної шкоди, керуючись також вимогами справедливості. Це означає, що суддя не буде посилається на арифметичні розрахунки, а враховуватиме характер стосунків, тобто індивідуальний підхід до визначення [1, 2, 3].

В Україні розрахунок розміру моральної шкоди здійснювався з використанням різних арифметичних методик, у тому числі, за методикою О. Ерделевського (реєстраційний код 14.1.04), яку у 2016 році Науково-консультативна та методична рада з проблем судової експертизи Міністерства юстиції України викреслила з Реєстру рекомендованих методик (лист Мінюсту України від 16.06.2016 року № 21067/15360-0-33-16/9).

Враховуючи судову практику, можемо констатувати, що ряд фахівців здійснюють розрахунок моральної шкоди спираючись на методологічні підходи спеціалістів в галузі цивільного права: Шимон С.І., Паліюка В.П., Онищенко О.С. тощо [5, 6, 7]. При таких розрахунках шкоди беруться до уваги певні соціально-психологічні критерії і коефіцієнти розрахунку до них: характер моральних страждань (прості переживання, душевні страждання, психічні страждання, що призвели до погіршення стану здоров'я), вид психічних страждань (сором, приниження, занепокоєння, нервозність, страх, відчай, тривога, депресія), глибину моральних страждань (сильний душевний біль, душевний біль руйнівної сили для здоров'я), істотність вимушених змін у житті потерпілого (неістотні, які можуть бути повністю чи частково відновлені, істотні – які не можна відновити), тривалість негативних наслідків протиправних подій (короткочасні, тривалі, довічні), регіон поширення відомостей про події, що сталися (коло обізнаних осіб, не визначене коло осіб), спосіб поширення відомостей про події, що сталися (шляхом надання відомостей у колі знайомих або колег по роботі, шляхом надання відомостей до ЗМІ, шляхом надання відомостей до державних установ або правоохоронних органів, що мало правові наслідки), правові наслідки протиправних подій (в потерпілого виникли сімейні проблеми, що призвело до розлучення, по потерпілому проводилися службові перевірки (розслідування), в потерпілого виникли травми (ушкодження внутрішніх органів), що спричинили каліцтво), час, що минув з моменту виникнення моральної шкоди тощо.

Крім того, у залежності від обставин конкретної справи, автори рекомендують також враховувати: ступінь зниження престижу, репутації залежно від характеру професійної діяльності потерпілого у сфері захисту честі

та гідності; ступінь вини потерпілої особи у випадках ушкодження здоров'я особи (значення має лише вина у формі грубої необережності); суспільну небезпечність правопорушення, що спричинило моральні втрати; майновий стан особи, що завдала шкоду.

За основу таких розрахунків береться мінімальна заробітна плата, як соціально справедлива одиниця матеріального виміру шкоди, яка помножується на коефіцієнти розрахунку кожного з критеріїв, а отримані результати підсумовуються.

Матяш М.М. та Сопов В.М. запропонували еволюційний підхід з оцінки та розрахунку моральної шкоди з урахуванням того, що моральна шкода є громадянсько-етичною категорією, яка оцінюється громадським суспільством за нормами моралі і має свій психологічний еквівалент.

Автори пропонують алгоритм проведення комплексного соціально-психологічного дослідження потерпілого відповідно до вимог наказу Мініюсту України від 26.12.2012 року № 1950/5 та з використанням загально відомих психологічних методик, що відповідають вимогам постанови КМУ від 03.07.2008 року № 595 (Матяш М.М., Сопов В.М. свідоцтво № 71833 про авторське право на твір: «Методологія застосування загальновідомих психодіагностичних методик при дослідженні моральної шкоди»).

На думку авторів, такий підхід надає суду можливість суворо дотриматися позиції, що відшкодування має виключно компенсаційний характер, а не каральний, обтяжуючий або попереджувальний характер, що повністю співпадає з підходом «справедливих компенсацій», що застосовується ЄСПЛ з урахуванням усіх обставин, а також особливостей справ.

Було б доцільно подібні підходи оцінки впровадити судовою практикою в Україні, оскільки такий алгоритм ні в якому разі не є обмежувальним, даючи суду змогу застосовувати різний підхід до того, чи було заявнику завдано моральної шкоди, залежно від обставин та особливостей кожної справи, що розглядається [4, с.7-8].

Висновок.

Підсумовуючи викладене, можемо констатувати, що, незважаючи на наявні концептуальні внутрішні та зовнішні протиріччя (незастосування загальної презумпції спричинення моральної шкоди; того, що сам лише факт правопорушення є наслідком такого спричинення; умов, критеріїв відшкодування), інститут відшкодування моральної шкоди загалом поступово обирає позитивні тенденції розвитку, що, зокрема, віддзеркалюється висуванням прогресивних методів її оцінки. Найголовніше, що українське правове поле пронизане зобов'язаннями міжнародних договорів у сфері прав людини та держава загалом тяжіє до демократичних перетворень. Як наслідок, сподіваємось на появу тенденцій щодо стабільної та послідовної судової практики, перегляд теоретичних засад оцінки розмірів відшкодування і ще більшу активність правозахисників та психологів у цьому напрямку.

Список літератури

1. Шигапова Е. Відшкодування моральної шкоди в Україні з урахуванням європейського досвіду//Підприємництво, господарство і право. – 2019. – №5. – С.83-87.
2. Юренко А.В. Відшкодування моральної шкоди у зарубіжних країнах/ [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу : <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/20098/318.pdf>.
3. Рубан О.О. Відшкодування фізичним особам моральної (немайнової) шкоди в Україні та зарубіжних країнах//Право і суспільство. – 2016. – №5. – С.49-53.
4. Матяш М.М., Сопов В.М. Моральна шкода (доказування в суді і захист від маніпуляцій): монографія. – К.: ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2019. – 142с.
5. Шимон С.І. Відшкодування моральної шкоди // Відшкодування моральної шкоди: коментар, законодавство, судова практика / за заг. ред. М.К. Галянтича. – К. : «Юрінком Інтер», 2013. – С.11-25.
6. Паліюк В.П. Визначення розміру моральної (немайнової) шкоди // Відшкодування моральної шкоди: коментар, законодавство, судова практика /за заг. ред. М. К. Галянтича. – К. : «Юрінком Інтер», 2013. – С.89-97.
7. Онищенко О.С. Відшкодування моральної шкоди у деліктних зобов'язаннях: дис.. канд. юрид. наук: спеціальність – 12.00.03 (цивільне право)//НАВСУ. – К., 2017. – 210с.

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ СЛОВНИКІВ

Шикітка Г.

кандидат

педагогічних наук, старший викладач.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Традиція формування педагогічних словників має давню історію та світову практику. Взагалі, історія розвитку педагогічних знань вказує на непростий процес формування системи відповідної термінології, а також говорить про різноманітні підходи до їх розуміння та систематизації. Незважаючи на це, досвід, який набула педагогічна наука у цьому напрямку впродовж останніх століть, є неоціненним. І кожне видання мало важливе значення для своєї епохи, виражало категоріальну основу тогочасного педагогічного процесу.

Першим систематизованим інформаційно-довідковим збірником термінів у історії педагогіки стало 16-томне видання «Загальний огляд школоведення і виховання» (1785 – 1792), укладеного авторським колективом під керівництвом німецького педагога-філантропа І. Р. Кампе[5].

Взагалі цей напрямок особливо розвинувся у ХІХ столітті. Популярними у Європі були педагогічні словники та енциклопедії розраховані на студентську аудиторію Німеччини («Педагогічний енциклопедичний словник, або Довідник з виховання і навчання» Д.Рейтера (1811), «Енциклопедичний педагогічний словник, або Повний алфавітний довідник і посібник з педагогіки та дидактики» під ред. І.Г.Х. Верле (1835), «Енциклопедія з усіх питань виховання і навчання» у 10 т. (1859 – 1875), «Педагогічний енциклопедичний словник» під ред. Р.Шварца (1928 – 1931), «Мала педагогічна енциклопедія» (1960) і «Педагогічна енциклопедія» (1963) під ред. Г.Франкевіча) і Великобританії («Педагогічна енциклопедія Зонненшейна» А.Флетчера (1888), «Учительська енциклопедія з теорії, методики, практики, історії і розвитку педагогіки у Великобританії і за кордоном» під ред. А.Лорі (1911 – 1912), «Енциклопедія і словник з педагогіки» Ф.Уотсона (1921 – 1922), «Педагогічна енциклопедія Блонда» під ред. Е.Блішен (1969)) та багато інших. Досвід педагогічної науки цих двох європейських країн здійснив переворот у свідомості та вираженні критичного мислення молоді саме засобами педагогічних словниково-енциклопедичних термінологічних збірників[5].

А у Франції автором першого педагогічного словника ще у 1836 році був Т.В.Морар («Загальнонавчаний словник з виховання і навчання, або Мистецтво самоосвіти і навчання інших»). Першою подібною працею у США стала «Енциклопедія з педагогіки» під ред. Г. Кідла та А. Шема (1877). А починаючи з ХХ століття педагогічні словники й енциклопедії видавалися практично кожного десятиліття. Серед них були такі, що пережили декілька перевидань і мали значний успіх у читачів (наприклад, «Енциклопедія сучасної педагогіки»

під ред. Г. Н. Рівлін (1943, 1948), «Словник з педагогіки» під ред. К. В. Гуда (1945, 1959) та ін. [5].

Хороші традиції мають і країни Східної Європи. Зокрема, у Польщі подібні праці видаються з 1881 року, у Чехословаччині – з 1938 року, а в Югославії – з 1963 року.

Першу спробу звести до єдиного збірника педагогічні ідеї та терміни в Російській імперії зробив Ф.Ангальт, видавши у 1790 – 1791 роках дві кількомовні книги повчальних афоризмів, а у 1829 році – зведене доповнене видання під назвою «Мистецтво вчитися, прогулюючись, або Ручна енциклопедія для виховання». Однак першим видання в алфавітно-словниковій формі з детальним прикладним описом і цитатником оригіналів здійснив П. Єнгалічев у книгах «Про фізичне і етичне виховання з додаванням словника чеснот і пороків» (1824), «Словник фізичного і етичного виховання» (1827), «Словник чеснот і пороків із збільшенням деяких достопамятних випадків» (1828). А у 1898 – 1910 роках побачило світ перше енциклопедичне видання словникового змісту – «Енциклопедія родинного виховання і вчення» під редакцією П. Каптерєва [5].

Безпосередньо українські фахівці, а саме харківські, залучилися до створення подібних праць на початку ХХ століття. Вони випустили у багатотомній серії «Народна енциклопедія наукових і прикладних знань» два педагогічні томи – «Філософія і педагогіка» (т.9, 1911) і «Народна освіта в Росії» (т.10, 1912). Тоді ж у Москві побачила світ праця авторського колективу під загальною редакцією Н. Тулупова і П. Шестакова «Практична шкільна енциклопедія» (1912).

У радянські часи до педагогіки підійшли серйозніше, хоч і зі значними ідеологічними перебільшеннями. Проте значення тритомної «Педагогічної енциклопедії» під редакцією А. Калашнікова і М. Епштейна, опублікованої в 1927 – 1929 роках применшувати не варто. Згодом були «Педагогічний словник» під ред. І. Каїрова (2 т., 1960), «Педагогічна енциклопедія» під ред. І. Каїрова та Ф. Петрова (4 т., 1964 – 1968) та багато інших [6].

Сучасна вітчизняна педагогічна наука, йдучи у ногу з часом, здійснює важливу інформаційно-пізнавальну роботу в напрямку педагогічної просвіти молоді. Відомі педагоги, знані освітньо-виховні центри та навчальні заклади, просвітницькі громадські організації України сприяють систематизації та виданню нових педагогічних словників та енциклопедій[1; 2].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Короткий термінологічний словник. – Педагогіка / М. М. Фіцула. – Режим доступу до : [http:// pidruchniki.ws](http://pidruchniki.ws)
4. Коджаспирова Г. М. Педагогический словарь : Для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Г.М.Коджаспирова, А.Ю.Коджаспиров. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 176 с.

5. Педагогічні енциклопедії. – Режим доступу до : <http://vseslova.com.ua/word>
6. Педагогический словарь: В 2 т. /Гл. ред. І.А.Каиров. – М.: Изд-во Академии пед. наук, 1960. – Т.1. – 774 с.
7. Словник педагогічних термінів / Уклад. : Савенкова Л.О., Артющина М.В., Романова Г.М. ; Під заг. ред. проф. Савенкової Л.О. – К. , 2008. – Режим доступу до : <http://kneu.edu.ua/userfiles/professors/slovník.doc>

РЕДАКТОРСЬКІ НЕТОЧНОСТІ В ЖУРНАЛІСТСЬКОМУ ТЕКСТІ: ПОМИЛКИ НА РІВНІ СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ

Шульська Н. М.,

кандидат філологічних наук
доцент кафедри соціальних комунікацій
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

Римар Н. Ю.,

кандидат філологічних наук
асистент кафедри славістичної філології, педагогіки та методики
викладання, Білоцерківський національний аграрний університет

Кардаш В. П.

аспірант кафедри української
мови, Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

Чимало сучасних періодичних видань не відповідають критеріям грамотності. У зв'язку з цим постає гостра потреба вдосконалення процесу редагування, підвищення рівня правописної культури в сучасних друкованих ЗМІ, чим і зумовлена актуальність нашого дослідження. Над аналізом питань мовної культури в періодичних українських ЗМІ працювали Т. Г. Бондаренко, яка розробила конструктивну типологію лінгвоанормативів на матеріалі газет [1-4]; А. О. Капелюшний, у роботах якого з'ясовано типологічні особливості журналістських помилок різного рівня [5-6]; І. О. Мариненко, яка охарактеризувала пунктуаційні та граматичні ненормативні утворення на сторінках журналу «Український тиждень» [7]; Л. В. Боярська, яка виявила помилконезбезпечні зони в газеті «Урядовий кур'єр» [8] та інші.

«Помилка – це анорматив, тобто таке ненормативне лінгвоутворення, що виникає в результаті невмотивованого порушення літературної норми і є наслідком неправильних мисленнєвих операцій» [1, с. 10], – таку дефініцію нам пропонує Т. Г. Бондаренко, яка своїми розвідками сприяла розвитку наукового дискурсу навколо теоретичної пресолінгвістики.

Для вирішення поставлених у роботі завдань підібрано фактичний матеріал способом суцільного мовного обстеження всеукраїнської газети «День» за 2014–2016 рр.

Порушення норм пунктуації надзвичайно частотні на сторінках друкованих видань. І. Мариненко відзначає, що «суб'єктивно відсутність певного знака нібито й не призводить до того, що реципієнт хибно зрозуміє інформацію, проте об'єктивно будь-яка пунктуаційна помилка певною мірою порушує зміст

висловлювання» [7, с. 108–109]. Тому, аби уникнути будь-яких спотворень у реципієнтському сприйнятті, журналісти зобов'язані дотримуватися нормативного пунктуаційного оформлення своїх текстів.

Більшість дослідників щодо пунктуаційних помилок пропонує таку класифікацію: а) відсутність потрібного розділового знака; б) зайвий розділовий знак; в) уживання не того розділового знака, який необхідний у конкретному випадку [9, с. 15]. В аналізованих виданнях представлені всі визначені різновиди пунктуаційних аномативів. Найчастіше вони трапляються у простих ускладнених та складних реченнях. Всього ми виявили понад 300 таких негативних явищ.

Так, на сторінках газети «День» присутні аномативи у складнопідрядних реченнях, що засвідчують не відокремлення підрядних частин: *До речі, ті хто не зумів потрапити на концерт «Квітка-душа» мають нагоду почуте (треба: почути)»Краще»* (Д 23.04.14, 2); *Курултаю і органів які він формує* (Д 15.04.14, 5) або ж виділяти лише з одного боку: *А те, що туди писати – кандидат вільний у своєму виборі* (Д 10.04.14, 5); *Порозуміння харківських Майдану й анти майдану після аналізу нових можливостей регіонів, які реалізовуватимуться в процесі реформи державного устрою України мало б дати старт естафеті дискусій заради порозумінь* (Д 18–19.04.14, 10); *Але треба розуміти хто є суб'єктом застосування спецзасобів* (Д 8–9.04.2016, 4); *Якщо ми підемо шляхом змін – одним рішенням – то це буде неконституційно* (Д 18.02.14, 2); *Після того як Рельке закликав до збройного повстання, був дзвінок з ФСБ [...]* (Д 8–9.04.2016, 5); *До речі, роль, яку у цьому сценарії «Тігірко-прем'єр» відіграють Сергій Львовичкін та Віктор Пінчук для кого може й принесе плюси* (Д 11.02.14, 2) (тут, окрім підрядної частини, не виділено ще й вставне слово *може*); *Щоправда за яких колег розписується, Сергій Леонідович не уточняє* (Д 11.02.14, 2) (де помилку можна кваліфікувати як на рівні не відокремлення (з одного боку) підрядної частини, так і вставного слова) та ін. Подібно і у випадку багатоконпонентного складнопідрядного речення: *Я досить довго придивлявся до інноваційних проектів, бо зрозумів, що класичний бізнес, яким його бачать в сучасному світі – трохи нудний насправді* (Д 8–9.04.2016, 10).

У складнопідрядних конструкціях на сторінках «Дня» часто трапляються випадки ненормативного вживання тире замість коми: *Якби Франція ще в 1936-му мобілізувала б проти мене потрібну кількість дивізій – я б не встояв* (Д 4.03.14, 4); *Коли політики мовчать – починає говорити вулиця (потрібна кома)* (Д 11.02.14, 5); *...Може виграти згодом – якщо вдасться повернути сприятливу для України ціну* (Д 10.04.14, 2) тощо. А в реченні *Крім того, в нас є декілька радників, які зараз живуть за кордоном: Алекс Нескін, Антон Карполан, Джеймс Хуанг* (Д 8–9.04.2016, 10) неправильно використано двокрапку, оскільки, зважаючи на наявність підрядного означального компонента, тут мали б стояти кома та тире.

Також існують речення, у яких наявний зайвий один або кілька розділових знаків. Так, у конструкції: *[...] «Вісімці» відмовили в прокаті, через те, що персонажами фільму є бійці ОМОНа* (Д 10.04.14, 10) зафіксовано ненормативне

дублювання коми перед підрядною частиною, де потрібна лише одна; у реченні: *Треба зрозуміти, що або сьогодні, або через роки, – Росія знову намагатиметься анексувати територію України* (Д 8.04.14, 2) виявлено невмотивоване використання коми й тире посередині підрядної частини.

У газеті «День» також трапляються анормативи в складносурядних конструкціях. Так, у реченні: *Тож скажімо романтизму дипломатичне так і може бути нам цілком реально усміхнеться радість подолань* (Д 18–19.04.14, 10) відсутня кома між двома предикативними частинами (також не відокремлено вставну конструкцію *може бути*); *Ми їх поінформували_ і вони нам надіслали 70 бійців внутрішніх військ* (Д 8–9.04.2016, 4); *Це прописано в законі «Про міліцію»_ і суб'єктом застосування спецзасобів СБУ не є* (Д 8–9.04.2016, 5); аналогічно і в такому випадку (тільки перед сполучником *а*): *Розповіла Олена Хвальова, директор львівського кінотеатру «Планета кіно»_ а коментарі Укрінформу* (Д 10.04.14, 10); в конструкції: *Оце і є реальна загроза миру – а не брехливі вигадки Кремлівських телегбельсоїдів* (Д 4.03.14, 4) ненормативно використано тире замість коми перед зіставним сполучником *а*. Натомість зафіксовано випадок відокремлення сурядних частин зі спільним сполучником *але* всупереч нормі: *Але це трохи інша сфера_ і такий пристрій є дорогим* (Д 8–9.04.2016, 10).

Простежено також порушення в комбінованих синтаксичних одиницях. Так, у трикомпонентному реченні: *Польський прем'єр Дональд Туск, який заявив Україна має протистояти російській експансії* (Д 15.04.14, 2) немає вказівки на відокремлення другої і третьої частин між собою. Після слова *заявив* потрібна двокрапка. Подібно і в реченні *Ви гадаєте_ у мене не було дилеми_ чи застосовувати силу?* (Д 8–9.04.2016, 5), де після першої частини доцільно поставити двокрапку.

На сторінках всеукраїнського видання зафіксовано відхилення від норми і в безсполучникових конструкціях, де замість потрібної двокрапки використано тире: *Скажу більше – цю роботу фактично провалено* (Д 11.02.14, 2); *Зараз місцева влада ніхто – в Криму окупаційний режим* (Д 4.03.14, 8) тощо. Існує також такий приклад, де невмотивовано використано розділові знаки: *Тільки тоді сліпі – прозріють, німі – заговорять* (Д 10.04.14, 10) (треба: *Тільки тоді сліпі прозріють – німі заговорять*). Натомість у матеріалах регіональних ЗМІ відхилень від норм у безсполучникових конструкціях не виявлено.

Отже, на рівні складного речення в аналізованому виданні найчастіше трапляються помилки, пов'язані з пунктуаційним оформленням складнопідрядного речення (83 % виявлених у складному реченні анормативів). Із-поміж усіх виявлених порушень абсолютно домінують помилки, пов'язані з відсутністю потрібних розділових знаків (88 % від загальної кількості простежених у складному реченні правописних порушень). Випадки використання зайвого розділового знака або заміни одного пунктуаційного знака іншим не частотні. Серед анормативів, що виявляють відсутність необхідних розділових знаків, домінує опускання обох або однієї коми при відокремленні підрядної предикативної частини складнопідрядного речення (82 % від загальної кількості помилок цього типу).

Список літератури

1. Бондаренко Т. Г. До проблеми феномена помилки. *Вісник Черкаського університету. Педагогічні науки*. Черкаси: ЧДУ, 2001. Вип. 23. С. 10–13.
2. Бондаренко Т. Г. Пунктуаційні помилки як різновид комунікативного шуму. *Лінгвогеографія Черкащини: збірник матеріалів міжвузівської науково-практичної конференції*. Київ: Знання, 2000. С. 88–90.
3. Бондаренко Т. Г. Синтаксичні анормативи у структурі словосполучення (на матеріалі мови преси). *Гуманітарний вісник: всеукр. зб. наук. пр. Ч. 9: Іноземна філологія*. Черкаси: ЧДТУ, 2005. С. 143–147.
4. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08. Київ: Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2003. 18 с.
5. Капелюшний А. О. Стилїстика й редагування: практичний словник-довідник журналіста. Львів : ПАІС, 2002. 576 с.
6. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок. Львів: ПАІС, 2000. 68 с.
7. Мариненко І. Види граматичних і пунктуаційних помилок на сторінках журналу «Український тиждень». *Стиль і текст: науковий збірник / за ред. В. В. Різуна*. Київ: [б. в.], 2011. Вип. 12. С. 104–114.
8. Боярська Л. В. Мовні помилки на сторінках ЗМІ (дослідження-моніторинг). URL: http://journalib.univ.kiev.ua/Movni_pom_na_st_zmi.pdf. Дата звернення: 25.04.2020.
9. Ломизов А. Ф. Методика пунктуации в связи с изучением синтаксиса. Москва: Просвещение, 1964. 132 с.

ДОСВІД КОРОЛІВСТВА ШВЕЦІЇ У ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Щирська В. С.

кандидат юридичних наук
доцент кафедри кримінального права та кримінології
факультету підготовки фахівців для органі
в досудового розслідування
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса

Сьогодні в Україні продовжується процес імплементації міжнародних стандартів у сфері запобігання та протидії гендерно обумовленому й домашньому насильству. Однак новий механізм запобігання і протидії такому вкрай негативному соціальному явищу, як домашнє насильство, перебуває на етапі розробки, і саме тому досвід Королівства Швеція є надзвичайно актуальним для нашої країни.

Саме, Королівство Швеції давно приділяють увагу проблемі профілактики та протидії насильству на гендерному підґрунті та домашньому насильству, розв'язання якої було розпочато ще у 1970-х роках, проте триває досі. Так, першим серйозним кроком стало запровадження у законодавстві обмежувального припису, уведеного відповідним Законом у 1988 році, поступово його формулювання змінювали та доповнювали з урахуванням вимог суспільства. Не від'ємною частиною є високий рівень взаємодії поліції та прокуратури у питаннях попередження і протидії правопорушенням, вчиненим на гендерному підґрунті, а також домашньому насильству. Насамперед високий рівень взаємодії державних і недержавних інституцій у цій сфері, розгалужену мережу установ, що підтримують жертв насильства, а також про активну роботу у запобіганні та протидії гендерному та домашньому насильству фонду “Kvinna till Kvinna” (“Жінка для жінки”). Фонд за підтримки поліції Королівства Швеція також започаткував проведення міжнародної програми тренінгів “Гендерне насильство: запобігання та належна відповідь. Посилення агентів змін”.

Велику роль відіграє Національний центр знань про вчинення насильства чоловіками стосовно жінок (The National Centre for Knowledge on Men's Violence Against Women (NCK)), розміщений в Упсальському університеті. Зроблено акцент на методах і процедурах, які наразі розробляють у Швеції та які поліція, прокурори й судді будуть використовувати відповідно до нового законодавства.

У результаті проведеного дослідження зроблено висновок, що для України такий досвід вкрай важливий, зважаючи на внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу України (КК України), що наберуть чинності у січні 2019 року, а також прийняття Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”.

Верховна Рада України з урахування вимог Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) 7 грудня 2017 року прийняла Закон України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, у якому містяться такі положення: «цей Закон визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства¹.

Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня набрання чинності Законом доручено привести свої нормативно-правові акти у відпо відність із цим Законом, а також забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Крім того, на підставі Закону України “Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами” (прийнятий Верховною Радою України 6 грудня 2017 року, набирає чинності у січні 2019 року) до Кримінального кодексу України додано ст. 126-1².

Сьогодні новий механізм запобігання та протидії такому вкрай негативному соціальному явищу, як домашнє насильство, перебуває на етапі розробки, і саме тому досвід Королівства Швеція є надзвичайно актуальним для нашої країни. Розкриваючи тему, насамперед необхідно звернути увагу на еволюцію законодавства Королівства Швеція стосовно профілактики та протидії домашньому насильству.

Якін Ертюрк доповіді, щодо впровадження резолюції 60/251 Генеральної Асамблеї ООН від 15 березня 2006 року “Рада з прав людини” за значено, що з 1970-х років феміністичний рух відіграв важливу роль у шведському суспільстві та політиці. Він створив широкий соціальний консенсус щодо принципів гендерної рівності та підготував основу для поточної офіційної державної політики, яка спрямована на забезпечення рівних можливостей жінок і чоловіків у формуванні суспільства та власного життя. Урядова політика визначає чотири конкретні цілі: рівний розподіл влади та впливу на процес прийняття рішень; економічна рівність та рівний доступ до освіти; рівноправний розподіл неоплачуваних послуг та домашньої роботи; припинення чоловічого насильства щодо жінок³.

¹ Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/page> (дата звернення: 03.07.2018).

² Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 6 грудня 2017 року № 2227-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (дата звернення: 03.07.2018).

³ ‘Report of the Special Rapporteur on Violence Against Women, its Causes and Consequences’, A/HRC/4/34/Add.3 (2007) (Global Database on Violence against Women) <<http://evaw-global->

Варто зауважити, що і сьогодні законодавство про запобігання та протидію гендерному і домашньому насильству Королівства Швеція продовжує розвиватися. Так, 1 липня 2018 року набрав чинності новий Закон, що стосується сексуальної згоди, прийнятий на виконання положення ст. 36 Стамбульської конвенції. У новому законодавчому акті визначено, якщо секс не є добровільним – він є нелегальним і знаходиться поза межами Закону. Наразі, щоб притягнути кривдника до відповідальності, не обов'язково доводити те, що під час сексуальних стосунків застосовувалося насильство або погрози. Згідно з дослідженнями шведських на уковців сьогодні невелика кількість сексуального насильства і зґвалтувань вчиняється в темних провулках, лісі та незнайомцями із обов'язковим застосуванням насильства. Зґвалтування, як правило, відбуваються на вечірках, в клубах, квартирах, будинках та вдома. Гвалтівниками стають добре знайомі люди – друзі, родичі та близькі. І що ближчий для жертви гвалтівник, то складніше постраждалій особі повідомити про сексуальне насильство.

Саме поліцейські вирішують статус ризику, і якщо він високий – жертві насильства видається пристрій, така собі “тривожна кнопка”, яку жертва може натиснути у випадку небезпеки. Кривднику ж надягається на ногу браслет, за допомогою якого поліція відстежує, чи не порушує кривдник умов обмежувального припису. Якщо порушує і, скажімо, наближається до жертви або її приміщення – сигнал подається до поліцейського відділку. У випадку порушення – ув'язнення терміном до 1 року.

Важлива також є й взаємодія поліції та прокуратури у сфері попередження та протидії правопорушенням, вчиненим на гендерному підґрунті, а також домашньому насильству. Зокрема, виключно прокурор вирішує питання про достатність або недостатність доказової бази для направлення кримінального провадження в суд, використовуючи при цьому спеціальний чек-лист. Позитивним також є те, що у Королівстві Швеція запроваджено спеціалізацію прокурорів, які проходять навчання з питань гендерно обумовленого та домашнього насильства.

Крім потужного правового забезпечення профілактики та протидії домашньому насильству варто зазначити і про високий рівень взаємодії державних та недержавних інституцій у цій сфері, а також про наявність розгалуженої мережі установ, що підтримують жертв насильства. Зокрема, у звіті про роль спеціалізованих жіночих служб підтримки в Європі зазначено, що для жінок та дітей, які зазнають домашнього насильства, Швеція має 161 притулок з 631 ліжком. Для жінок, які зазнали сексуального насильства, існує щонайменше вісім жіночих центрів, які надають спеціалізовану підтримку⁴.

database.unwomen.org/-/media/files/un%20women/vaw/country%20report/europe/sweden/sweden%20srvaw.pdf?vs=3057> дата звернення 3 Липень 2018.

⁴ Country Report 2013. Reality Check on European Services for Women and Children Survivors of Violence. A Right for Protection and Support? (Women Against Violence Europe, 2014) <www.filleserver.wave-network.org/researchreports/COUNTRY_REPORT_2013.pdf> дата звернення 3 Липень 2018.

Активну роботу у сфері запобігання та протидії гендерному та домашньому насильству фонду “Kvinna till Kvinna” (“Жінка для жінки”), основними завданнями якого є: реалізація проектів в регіонах військових дій та збройних конфліктів, які сприяють жіночій самостійності та самоповазі, жіночому психологічному та/або фізичному здоров’ю (або які сприяють участі жінок у побудові демократичного громадянського суспільства); сприяння вивченню та дослідженню наслідків війни та збройних конфліктів для жінок; привернення уваги громадськості до фактів та інформації про наслідки війни та залучення громадської підтримки мирного вирішення конфліктів за допомогою цивільних засобів⁵.

Фондом за підтримки поліції Королівства Швеція також започатковано проведення міжнародної програми тренінгів “Гендерне насильство: запобігання та належна відповідь. У Королівстві Швеція функціонує Національний центр знань про вчинення насильства чоловіками щодо жінок (далі – Національний центр знань, НСК), що базується в Упсальському університеті. Уряд, зокрема, закликав НСК збільшити кількість наукових досліджень про насильство чоловіків щодо жінок у Швеції та розробляти методи лікування та догляду за жінками, які зазнали насильства. Центр також вивчає окремі проблеми правової та психологічної підтримки жертв насильства.

Швеції розробила методи і процедури, які будуть використовувати поліція, прокурори та судді відповідно до нового законодавства. Для України цей досвід украй важливий у зв’язку із внесенням змін і доповнень до Кримінального кодексу України, що наберуть чинності в січні 2019 року, та прийняттям Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”.

Досвід, набутий протягом тривалого часу, накопичені аналітичні матеріали Королівства Швеція доцільно використовувати для розробки підзаконних актів, лекцій та навчальних курсів з питань протидії домашньому насильству для суб’єктів, задіяних у реалізації положень нового законодавства, а також в науковій роботі при розробці методичних рекомендацій і пам’яток для працівників правоохоронних органів, соціальних працівників та медичних працівників.

Література:

1. Закон про насильство над жіночим урядовим законопроектом (1997/98 55). URL: <http://evaw-global-database.unwomen.org/en/countries/europe/sweden/1998/act-on-violence-against-women> - уряд-законопроект-1997-98-55 (доступ: 03.07.2018).

2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Раді Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами [Про внесення змін до кримінального та кримінально-процесуального кодексів України до виконання положення Європейської конвенції про запобігання насильству над жінками та Насильство в сім’ї та боротьба з цими

⁵ Kvinna till Kvinna (Official Website) <<http://thekvinnatillkvinnafoundation.org>> дата звернення 3 Липень 2018

явищами: Закон України від 6 грудня 2017 року № 2227-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (доступ: 03.07.2018).

3. Про запобігання та боротьбу з домашнім насильством [Про запобігання та боротьбу з ними Насильство в сім'ї]: Закон України [Закон України] від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/сторінка> (доступ: 03.07.2018).

4. Сузан ван дер Аа та інші, картографування законодавства та оцінка впливу захисту Замовлення в європейських державах-членах (Wolf Legal Publishers (WLP) 2015) <<http://poems-107.com/wp-content/uploads/2015/04/Intervict-Poems-digi-1.pdf>> доступ до 3 липня 2018.

НАРКОПРЕСТУПНОСТЬ В УКРАИНЕ СЕГОДНЯ

Щурат Т. Г.

кандидат юридических наук

Одесский государственный университет внутренних дел

доцент кафедры оперативно-розыскной деятельности

Наркопреступность сегодня - это самая болезненная проблема мирового сообщества в общем и Украины в частности. Решение этой проблемы усугубляется тем, что существует прямая связь между наркоманией, организованной преступностью и коррупцией. Через наркоторговлю организованная преступность уничтожает все сферы общественной жизни и государственного управления. Поэтому борьба с организованной преступностью, наркобизнесом и коррупцией является борьбой за выживание нации и сохранение государственности. Противодействие незаконному обороту наркотических средств, психотропных веществ или их аналогов рассматривается в Украине и за рубежом как важная проблема национальной безопасности.

Украина находится на стратегическом пути транспортировки наркотиков из Средней Азии и Африки в Западную Европу и становится страной, где растет число потребителей иностранных наркотиков (опия, героина, марихуаны, гашиша). К сожалению, из Европы в Азию и далее на Восток транспортируются опасные наркотики (амфетамин, метамфетамин, метадон, экстази и другие синтетические наркотики), которые частично оседают в Украине [1].

Геополитическое положение Украины способствует тому, что ее территория используется как транзит для перемещения наркотиков из стран - основных производителей - в европейские страны. С другой стороны, Украина является рынком для сбыта особо опасных наркотиков (героин, амфетамин, кокаин) [2].

Наркомафия воспользовалась идеальной ситуацией для начала своей агрессии, потому что Украина до сих пор находится в состоянии затяжного и системного кризиса, связанного с постоянным реформированием основных отраслей экономики, внутренней государственной политики, затрагивающей все сферы жизнедеятельности гражданского общества. Население вынуждено приспособливаться, находясь в состоянии длительного стресса и повышенного нервного напряжения, от очередных реформ, которые в последние годы навязывают гражданам под псевдодемократическими и потребительскими лозунгами.

Обострение криминогенной ситуации напрямую связано с завоеванием доминирующих позиций в незаконном обороте наркотиков организованными преступными формированиями, в том числе сформированными по этническому принципу. При этом активность международных наркодилеров постоянно растет. [3].

Анализ наркопреступности свидетельствует о продолжении интенсивного формирования этнических преступных сообществ, характеризующихся

сложной иерархической структурой, сплоченностью и особым механизмом управления, небольшой численностью (40-50 человек), стремящихся к самозащите. В них интенсивно развиваются наиболее мощные и общественно опасные преступные объединения (сообщества), что является разновидностью профессиональной организованной преступной деятельности, которые по аналогии с зарубежными криминальными образованиями нужно рассматривать как организованные формирования наркобизнеса или наркомании. [4].

В течение последних 15 лет отечественные наркопреступники сумели наладить довольно успешный наркобизнес. Они умело используют недостатки законодательства, подкупают госслужащих (судей, таможенников, прокуроров, сотрудников правоохранительных органов) для обеспечения безопасности и процветания наркобизнеса. Особенно уязвимыми к этим проявлениям оказались работники полиции, которые согласно закона должны противодействовать наркопреступности. Но довольно часто мы наблюдаем, что они сами совершают преступления, связанные с незаконным оборотом наркотиков [4].

Подавляющее большинство выявленных правоохранительными органами преступлений осуществляются наркозависимыми людьми, которые не являются главными действующими лицами в огромной и сложной пирамиде под названием наркобизнес. Данный факт подтверждается всеукраинской статистикой [2].

Проведенный анализ позволяет сформулировать вывод, что причины наркопреступности, безусловно, меняются под влиянием проводимой государством политики. Прежде всего к ним относятся ошибки и просчеты политических элит, которые привели страну к социально-экономическому кризису, непоследовательность в борьбе с наркотиками. Существенной причиной, которая влияет на наркопреступность, является отношение молодежи к наркотикам, отсутствие в стране хорошо продуманной молодежной политики, разрушение ценностей и идеалов, нравственная деградация.

Законодательная власть Украины должна наконец разработать и внедрить эффективные меры противодействия преступлениям в сфере незаконного оборота наркотиков, а не наоборот создавать благоприятные для этого условия.

Литература

1. Буткевич Б. А. Наркотрафик. ua Украина становится важным «портом» для наркомании [Электронный ресурс] Б. А. Буткевич. - Режим доступа: <http://tyzhden.ua/Society/84909>

2. Некоторые проблемы борьбы с незаконным оборотом наркотиков в Украине как составной части организованной преступности / Е. Ю. Шостко // Право и Безопасность. - 2004. - Т. 3, № 1. - С. 180-186. - Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2004_3_1_50

3. Литвинов А.Н. Об основных положениях законопроекта «О профилактике преступлений в Украине». Южноукраинский правовой журнал Одесса: ОДУВС. 2017. № 3. С. 12-15.

4. Закон Украины «О мерах противодействия незаконному обороту наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров и злоупотреблению ними». 1995. № 10. Ст. 62.

5. Криминология. Общая и Особенная части: Учебник // Нац. юрид. академия Украины им. Я. Мудрого; под ред. В. В. Голин. - М .:: Право, 2009. - 286 с.

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ СІМ'ЄЮ ПРИ ВСТУПІ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

Яковенко І. О.,

канд. пед. наук., старший викладач
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

Чорна В. В.

канд. пед. наук., старший викладач
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

Практика показує, що виховання дитини з особливими потребами на початкових етапах викликає у батьків негативні почуття: провину, агресію, незадовільний психологічний стан, бажання перекласти відповідальність за навчання і виховання на державні установи та інше. Часто батьки таких дітей вороже ставляться до суспільства через негативний досвід спілкування з батьками здорових дітей, постійний стрес при лікуванні чи реабілітації, мають бажання усамітнитися з дитиною та не показувати її соціуму.

Як стверджують наукові джерела, сім'я, де виховується дитина з ООП проходить чотири стадії перед тим як емоційно і психологічно прийняти «особливу» дитину. Першою стадією є шок, коли батьки не можуть змиритися з ситуацією і намагаються зрозуміти чому така доля спіткала саме їх. До другої стадії відноситься заперечення – віра в неправильність поставленого діагнозу, надія на швидке одужання. Третя стадія повністю підлягає депресії – відсутність бажання боротися, щось змінювати, почуття приреченості, зневіра у власних силах і можливостях дитини. Остання стадія – конструктивна поведінка, коли перед сім'єю відкриваються нові можливості [1, с. 533].

Кульмінація четвертої стадії емоційного стану батьків по відношенню до дитини з ООП в основному припадає на момент вступу дитини до загальноосвітнього навчального закладу і отримання можливості дитини навчатися у колективі однолітків. Адже вибір стаціонарної форми навчання дитини з особливими освітніми потребами на користь інклюзивної групи чи класу свідчить про бажання батьків займатися і підіймати освітній рівень.

Зауважимо, що етап вступу дитини до загальноосвітнього навчального закладу є емоційно насиченим. Адже дитина з ООП якщо і відвідувала заклад дошкільної освіти, то, ймовірно, спеціальну групу з обмеженою кількістю дітей. Актуальним також постає процес знайомства з новим колективом дітей і педагогічними працівниками. Саме тому дитині з ООП в цей період дуже важлива емоційна підтримка з боку сім'ї.

Як стверджує А. Колупаєва та Л. Наконечна, батькам дітей з ООП слід враховувати емоційну готовність дитини до шкільного навчання. Завданням батьків на цьому етапі стає прищеплення почуття необхідності навчальної діяльності і спілкування з колективом однолітків. Науковці також відмічають, що «особливий» дитині потрібно більше піклування зі сторони дорослих, але надмірна опіка призведе до безпомічності і небажання вдосконалюватися[2, с. 5–6].

Для активізації емоційної готовності дитини до навчання у загальноосвітньому навчальному закладі сім'єю повинна бути проведена попередня робота з оволодіння навичками письма, узагальнення та синтезу, переказу, формування просторових уявлень, фізичної готовності. Дуже важливим елементом у формуванні емоційної готовності до навчальної діяльності виступає соціально-побутова компетентність. Оволодіння нею допоможе дитині з ООП не відчувати себе безпорадною у новому колективі та зменшить ризик стресу [3].

Важливим у періоді вступу дитини до загальноосвітнього закладу також є заохочення до діяльності. А. Колупаєва та Л. Наконечна стверджують, що дитину доцільно підбадьорювати і хвалити навіть за незначні успіхи. Така поведінка зі сторони сім'ї допоможе дитині відчувати сили та розвинути власні здібності. Не останню роль у формуванні емоційної готовності дитини до навчання зі сторони сім'ї є формування комунікативних навичок. А заохочення дитини до висловлення власної думки, уміння ставити запитання і вислуховувати відповідь, спілкування з різними людьми покращить емоційний стан дитини. Стимулювання дружніх стосунків допоможе швидше завести друзів, а спільні рухливі ігри принесуть радість і відчуття колективізму. Обстоювання власних інтересів послугує опорою розвитку сильних сторін дитини.

Список літератури

1. Пюра О. С. Прикладні аспекти соціально-педагогічної роботи з батьками дитини з особливими освітніми потребами. *Молодий вчений*. № 2 (48). січень. 2017. С. 532–536.
2. Колупаєва А. А., Наконечна Л. М. Інклюзивне навчання: вибір батьків. Харків : Ранок, 2018. 56 с.
3. Антощак О. Інклюзивна освіта: шляхи відтеорії до практики. *Директор школи*. 2016. № 9/10. С. 72–78.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ЗБРОЇ І МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Бардачевська А. М.

студентка Юридичного факультету
Національного авіаційного університету

Науковий керівник:

Грекова Л. Ю.

асистент

Різноманітність видів і типів зброї, мета застосування, специфіка конструкції, форми, розміри та інші характеристики кожного зразка такої зброї потребують спеціальних знань у сфері її криміналістичної оцінки. Зазначені питання зазвичай вирішують за допомогою криміналістичної експертизи зброї. Проблеми експертизи зброї упродовж багатьох років були в центрі уваги науковців у галузі судової експертизи, працівників судових і правоохоронних органів.

За часів зародження судово-криміналістичної експертизи великий внесок в цей період зробив професор Одеського інститут науково-судової експертизи професор С. Н. Матвеев, фахівець в галузі дослідження вогнепальної зброї з метою її ідентифікації за кулями, якими стріляли. Він розробив оригінальну методику визначення напрямку руху кулі, яка долає перешкоду, що дозволяло встановити з якого боку розбито скло кулею, якою стріляли (дробом). Це "правило Матвеева" до теперішнього часу використовується у криміналістичній експертизі і слідчій практиці. Н. М. Зюськін запропонував методику фіксації слідів на кулях методом "прозорих реплік", яка зараз теж активно використовується в роботі експертів. На сьогоднішній день криміналістичні експертизи виконуються деякими підрозділами Міністерства Внутрішніх Справ, Служби безпеки України і військових округах Міністерства оборони України [1, с. 61].

Вчинення злочинів може здійснюватись за допомогою холодної та вогнепальної зброї. Більш детально розглянемо проблеми методики експертизи вогнепальної зброї, боєприпасів та слідів пострілу. Дослідження такого виду зброї здійснюється за допомогою судово-балістичної експертизи, яка є різновидом криміналістичної експертизи. До основних завдань якої належить вирішення наступних питань:

- чи є зброя вогнепальною, до якого виду, системи та моделі вона належить; чи справна зброя та дані боєприпаси, стріляні кулі та чи придатні вони для стрільби; чи належать представлені патрони до однієї партії випуску; зі зброї якого виду, зразка викинута гільза та чи є гільза частиною патрона, що використовувався під час стрільби з даної зброї; який калібр даної вогнепальної зброї; чи здійснювалася стрільба з даної зброї після останньої

чистки. При дослідженні слідів пострілу: чи є дане пошкодження вогнепальним; чим саме утворене дане пошкодження (кулею, дробом, скалками гранати); чи є сліди пострілу з близької відстані на одязі потерпілого; у якому напрямку був здійснений постріл; яким є дане ушкодження — вхідним чи вихідним отвором.

У наш час основні проблеми при здійсненні експертизи вогнепальної зброї зумовлюються тим, що насамперед, зростає кількість зброї, що перебуває на «руках» громадян, які використовують її із власних цілей, в тому числі не зареєструвавши її. Також вагомим недоліком є відсутність достатньої кількості довідкової інформації, що могла б стати у нагоді при проведенні судово-балістичних досліджень з ідентифікації зброї при розслідуванні кримінальних справ, пов'язаних із її застосуванням. Так як зараз цю проблему слід розглядати з урахуванням сучасного розвитку зброярської техніки, промислових та комп'ютерних технологій. У зв'язку з цим існуючі теоретичні положення за багатьма позиціями мають бути переглянуті та доповнені [2, с. 82].

Для підвищення розкриття злочинів із застосуванням зброї, дії процесуальних осіб з призначення та подальшого проведення судово-балістичних експертиз мають бути більш виваженими: судовий експерт має надавати максимальну за кількістю та змістом визначену інформацію. Дані дії мають бути зумовлені тим, що особа, що призначає судово-балістичну експертизу, не має спеціальних знань та не завжди усвідомлює весь комплекс детальної та конкретизуючої інформації, що може бути надана експертом стосовно досліджуваних об'єктів.

Крім того, саме тут має важливе значення реалізація норм діючого Кримінального процесуального кодексу України, а саме, положень п. 4 ч. 3 статті 69 КПК, де зазначено права експерта у кримінальному провадженні: «викладати у висновку експертизи виявлені в ході її проведення відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких йому не були поставлені запитання»; не у вживаному прийнятому значенні: «що спитали – те і відповіли», а, навіть, вірною моральною точкою зору судового експерта має бути формулювання: «Дати відповідь про все, що довелося дізнатися» [3].

Через різноманіття вогнепальної зброї, передусім під час розслідування злочинів саме ідентифікаційні експертні дослідження мають важливе значення для справи. І тому відсутності будь-яких «криміналістичних міток», або «криміналістичного маркування» безумовно, ускладнює можливість проведення експертиз стріляних гільз та куль зі зброї задля її ототоження., інформація щодо криміналістичного дослідження якої взагалі обмежена. Можливо, щоб уникнути цієї вагової проблеми слід запровадити присвоєння індивідуальних криміналістичних міток тій зброї, яка не лише виготовляється на теренах України шляхом переробки з військових зразків вогнепальної зброї, а і на тій зброї, яка імпортується до країни. Це має стати умовою перед її реалізацією та постановкою на облік дозвільною системою МВС. Якщо для внутрішнього ринку та обігу зброї це вже є обов'язковою умовою для виготовлення, то для зразків зброї, що надходить з-за кордону, можна

запровадити обов'язкову процедуру відповідного маркування або навіть лазерного гравіювання окремих ділянок слідоутворюючих деталей зброї перед або під час проведення сертифікації зброї.

Отже, як висновок можна сказати, що висвітлені існуючі проблемні питання мають велике значення для уповільнення розвитку криміналістичних досліджень вогнепальної зброї та боеприпасів. Зазначені шляхи їх подолання можуть посприяти покращенню такого виду експертизи. Але не в повному обсязі, так як з розвитком суспільства проблем у сфері судових експертиз стає все більше і покращувати цей процес потрібно негайно.

Список літератури

1. Біленчук П.Д., Дубовий О.П., Тимошенко П.Ю., Салтевський М.В. Криміналістика: підручник. Київ. 1997. 230с.
2. Голоколосова А, Кримінальний процес та криміналістика. Київ 2018, 190 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI (редакція від 17.03.2020) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88